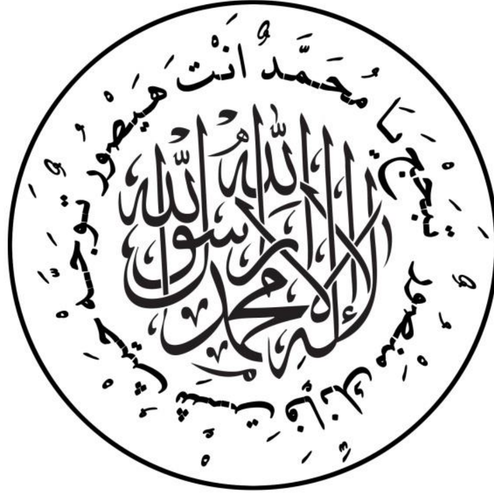
MASUM YAZILAR

1

İsmail Hakkı ALTUNTAŞ

İSBN:
ihramcizadeismailhakki@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2018

بِسْــــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2018 yılarında okuyucularımızla paylaştığım masum okuların bir kısmıdır.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İsmail Hakkı ALTUNTAŞ

Başlangıç: 07. 03. 2018

Bitiş : 10. 03. 2018

4 Masum Yazılar

İçindekiler

6 Masum Yazılar

İLİM VE ALİMLER

Cenâb-ı Şeyh-i Ekber kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz

*<u>**"rûh"** u Cenâb-ı Musa aleyhisselâma;</u>*
*<u>**"İblîs"** i de Fir'avun'a</u>*
*<u>"**ilm**" i de "deryâ"ya teşbih buyurmuştur.</u>*

*Nitekim Firavun askerleriyle Mûsâ aleyhisselâmı Kızıldeniz'i sahiline kadar takip etmiş ve Cenâb-ı Musa aleyhisselâm asası ile denize vurup kendisine bir yol açılmakla o yola girerek karşı tarafa geçmiş ve Fir'avun dahi onu takîben bu yola girmiş ise de deniz kavuşup helak olmuştur. Ruh dahi İblîs'in tecâvüzü hâlinde deryayı ilimden açılacak bir yola sülük etmesi gerekir. Zira **"ilim"** riyaset ve kendini beğenme vereceğinden ve Âdemoğlu'nun helaki riyaset ve kendini beğenme sebepleriyle vâki' olduğundan şeytan Ademoğlu'nun ilim tarafına meylini pek ziyâde arzu eder ve onu riyaset ve ucüb sebepleriyle helake düşürmek ister.*

Binâenaleyh sen ilim sahiline gelip açılan tarîka girince düşman dahi arkandan gelir. Tâki ilim denizinin ortasına gelir, deniz onun üzerine kavuşup sesinin dahi çıkmasına meydan vermeden kolaylıkla gark ve helak eder. Ve işte bu hakikate binâen ulemanın bazıları

***"İlmi, Allah'ın gayri için talep ettik; ilim kaçındı ve bizi ancak Allah Teâlâ'ya reddeyledi"** dedi. Yani biz ilmi riyasete nail olmak ve insanlara karşı bu sayede gelir ve dünya refahına vasıl olmak için istedik; ilim tahsil ettikçe bu maksat bizden çekildi. İlim bizi Allah Teâlâ'nın gayri olan bu maksada ulaşmaya mani oldu. Nihayet bizim elimizden tutup asıl yaratılış maksadı olan marifetullâha sevk eyledi.*

İblîs Âdemoğlunu ilme teşvik edip, onu o ilim sahasında şaşırtmak için arkasından gelir. Fakat ilmin hâssası neticede insanı marifetullâha sevk olduğundan İblîs şaşırtma niyetini ifâ edemez. Şerri murat ettiği halde neticede hayır zuhur eder. Nitekim Firavun, Musa aleyhisselâmın peşinden deryaya dâhil oldu ve derya kavuşup kendisi helak oldu. Eğer derya kavuşmayıp Hz. Musa aleyhisselâma yetişe idi, onunla harp edecekti…

*Eğer düşmanın sana: **"İlme çalış, tâ ki zamanının insanları üzerinde yükselesin! Hükümdârlar senin önünde eğilsinler ve halk sana muhtaç bulunsunlar!"** derse, sakın bu emr-i şeytanîdir deyip ilim tahsilinden vazgeçme ve çok çalış. Zira düşmanın olan İblîs **"senin hevânın ferahı ve sevinci, ancak senin amelsiz amelin iledir. İlim ise ameli olmayan bir ameldir. Yani sen ilim tahsili ile meşgul olduğun vakit, başka türlü amel ile meşgul olmaya vaktin müsait olmaz. Bütün vakitlerini ilim işgal eder. Düşmanların seni başka amelden alıkoydukları için sevinirler."** Demeye devam eder.*

Hâlbuki o zavallılar bilmezler ki, ilim kendi hakikatinin verdiği şeyin gayrinden uzaklaştırır. Yani ilim öyle bir şeydir ki, yukarıda izah olunduğu üzere neticede marifetullâha ulaştırır. Onun hakikatinin verdiği şey ancak budur.

*İblîs'in hakikati cehâlet ile şaşırtmak istemesidir. <u>Hâlbuki ilmin hakikati dalâlete değil, hidâyete sevk ettiğini İblîs dahi bilememektedir.</u> Çünkü İblîs'in batınî gözü kördür, hakikate nazar edemez. O yalnız zahir gözü vardır. **"Şeytanın bir gözü kördür"** denilmesi bu nedenledir. İblîs'in hakikati görmemesinin delillerinden biri de Âdem aleyhisselâma secde ile emr olundukda **"Ben Âdem'den hayırlıyım. Çünkü beni latif olan ateşten ve onu koyu ve yoğun olan topraktan yarattın"** deyip ona secdeden kaçınmıştır. İblîs bu sözünü ilme dayandığını zannetti. Hâlbuki Allah Teâlâ melâikeye secdeyi emir buyurmuş ve İblîs dahi melâike arasında bu hitabı duymuş idi. <u>**Halîfe ise yerine halife koyan ile aynıdır.**</u> Buna göre muteber olan şey, halîfetullâh olan Âdem aleyhisselâmın zahiri değil, bâtınıdır. Melâikenin Âdem'e secde ile mükellef olması, onun hakikatine nazarandır. Bâtınî gözü kör olan İblîs Âdem'in hakikatini göremediği için, Allah Teâlâ'nın emrine muhalefetle kulluk yolunda üzerinde yürüyemedi. Kibri buna da mâni' oldu. **Fakat Âdem aleyhisselâm taştan ve topraktan bina olunan Ka'be'ye secde ile emr olunduğu vakit bu, gayrullâha secde olmakla, caiz değildir, demedi. Kulluk yolu üzerinde yürüyerek Ka'be'ye secde etti.** Ve*

***"Beni halîfe olarak yarattın; ve sıfat-ı semâniyye-i ilâhiyyenin mazharı kıldın. Cansız maddeden ibaret olan Ka'be'nin aslı ile benim aslım arasında fark vardır. Ben üstünüm o basittir. Niçin ona secde edeyim"** diyerek serkeşlik etmedi. Zira Âdem bilir ki, Hak Teâlâ hazretleri Hakîm'dir. Onun emrine karşı kıyas edepsizliktir. Ubûdiyyet kulluk ancak emre uymaktır.*

İblîs'in yukarıdan beri izah olunan hali hep sırf cehalettir, ilim değildir. O ise onun ilim olduğunu düşünüp hayal etti de, ben Âdem'i ilim ile kandırdım zannetti. Bu sebeple âdemoğlunu ilme teşvik eyledi. Hâlbuki bilmez

ki, eğer âdemoğlu ilminde yükselirse, bu ilim onun aybını ve cehaletini açığa çıkarır. Neticede Âdemoğlu, dalâlete düşmek şöyle dursun, belki hidâyet bulur.[1]

Hz. Ali Kerremallâhü veche de şöyle buyuruyor: ***"Âlim olan kişi geceyi ibadetle geçirip uyumayan, gündüz oruçlu ve Allah Teâlâ yolunda cihad edenlerden daha üstündür. Bir âlim ölünce İslâm'da öyle bir gedik açılır ki, onun yerini onun gibi bir âlimden başkası dolduramaz."***

Bazı âlimler de şöyle demişlerdir: ***"Bir âlim öldüğü zaman onun için denizdeki balıklar ve havadaki kuşlar bile ağlar. Bir âlim, her ne kadar kendisi bu âlemden gayb olsa da yaşıyormuş gibi onun şanı daima anılır."***[2]*]*

Allah Teâlâ

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminde bir gurup dinde (dinî ilimlerde) geniş bilgi elde etmek ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."[3] *Buyururken cihadın yanında ilmin ne kadar gerekli olduğunu açıkça beyan etmiştir.*

---

[1] *KONUK, Ahmed Avni ,"et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye fi Islâhı Memleketi'l-İnsâniyye" Tercüme ve Şerhi, hzl: Mustafa TAHRALI, İst. 1992, s. 319-324*

[2]*İmam Burhanüddin Ez-Zernûcî, Ta'lim ve Müteallim, trc.Y. Vehbi Yavuz, İst, 1993 s.40*

[3] Tevbe,122

HAS ODA SAKİNLERİNDEN ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ Kaddese'llâhü Sırrahu'l Azîz

Leyla nın mahallesinde çadır kuran adamlar,
Aşkın yolunda varılacak en son yere varanlar!

Hasan'ın soyundanım, "Has Oda"dır makamım,
Ricalin boyunları üstündedir ayaklarım![4]

*[**"Has Oda'dır makamım"** sözü, İmam Geylânî hazretleri ile çağdaşı Şeyh Abdur-rahmân Tafsûncî arasında geçen bir olaya işaret etmektedir. Şattanûfî ve Yâfiî'nin üç yoldan rivayet ettikleri bir haberde Şeyh Tafsûncî şöyle der:*

***"Ben, Şeyh Abdülkâdir'in adını ancak yeryüzünde duydum. Kırk yıldır kudret kapısının eşiklerindeyim, ama onu görmedim!"** Bu söylediklerini İmam Geylânî hazretlerine iletmek üzere, sohbet arkadaşlarından bir grubu Bağdat'a gönderir. Tam o sırada İmam Geylânî hazretleri bazı müritlerine şöyle buyurur:*

"Tafsûnc'a doğru yola çıkın. Yolda Şeyh Abdurrahmân'ın göndermiş olduğu bir gurup göreceksiniz. Onları da yanınıza alarak Şeyh Tafsûncî'ye gidin ve deyin ki Abdülkâdir sana selâm söylüyor ve şöyle diyor:

"Sen eşiklerdesin! Eşiklerde olan kimse huzurda bulunanı göremez. Huzurda bulunan da Mahda'da/Has Oda'da olanı göremez. Ben ise Has Odadayım!" [5]

İbn'ül Arabî, Hakîm Tirmizî'nin sorularına vermiş olduğu cevapta, İmam Geylânî ile Şeyh Muhammed b. Fâid el-Evânî arasında geçen buna benzer bir olayı anlatır. Şeyh Evânî şöyle der:

***"Ben huzurda bulunuyordum. Ama Şeyh Abdülkâdir'i göremedim!"** Bu sözler İmam Geylânî hazretlerine iletildiğinde tebessüm ederek şöyle buyurur:*

***"Muhammed doğru söylemiş! Lâkin ben Has Odada bulunuyordum!"**[6] Sufilere göre "**Mahda**" kelimesi, kalbin (veya kutbun) Allah Teâlâ'ya vâsıl olmuş insanları göremediği yeri ifade eder.[7]]*

---

[4] *(Abdülkâdir Geylânî, et al., 2005), Kaside-i Hamriyye (Gavsiyye), s. 203*
*"Ayaklarım, Allah Teâlâ'nın bütün velilerinin boyunları üstündedir" sözü, İmam Geylânî'nin en meşhur sözlerinden biri ve belki de en meşhurudur. Bu söz, Şattanûfî'yi bir taraftan rivayetin isnadını tahkik etmek, diğer taraftan da bu sözü söyleyenin makamını ispat etmek için kaleme aldığı **Behçetü'l-Esrâr ve Ma'dinü'l-Envâr** adlı eserini yazmaya teşvik eden sebep olmuştur.*
[5] *(Bkz: Behcetü'l-Esrâr, 27; Hulâsatü'l-Mefâhır, yazma, vr.: 92a).*
[6] *(Olayın ayrıntıları ve İbn Arabî'nin yaptığı yorum için, Osman Yahya'nın tahkik ettiği Hatmü'l-Evliyâ adlı eserin 224. sayfasına bakınız).*
[7] *(Bkz: Kaşânî, Istilâhâtü's-Sûfiyye, 81).*

Kaynakça

Abdülkâdir Geylânî thk: Yusuf ZEYDAN ve hzl: Mustafa UTKU Abdülkâdir Geylânî Divanı Kaside Makaleleri [Kitap]. - İstanbul : Sır, 2005.

BİR CİN İTİRAFI

Ebu Yusuf isimli bir cinin havas ile uğraşan kişiye nasihati

“Şimdi söylediklerimi iyi dinle ve durum ne olursa olsun asla aklından çıkarma. Cin dediğin varlıklar, yâni bizler, nefislerine son derece düşkün varlıklarız. Tüm yaşamımız ona kölelikle geçiyor. İçimizde gerçekten bazı şeyleri keşfetmiş olanlar hariç, hayatımız küfür içinde geçiyor. Bizlerden size dost olmaz. Bizden fayda yerine ancak zarar görürsün. Bizlere inanıp ona göre hareket etmek büyük bir gaflettir. Sana doğru bilgi asla aktarmazlar. Her ne kadar iyi niyetlerle başlasan da, bir süre sonra nefisleri ağır basmaya başlayacak ve seni kıskanıp, seni zor duruma sokmaya çalışacaklardır ki, onu da yapıyorlar zaten. Müslüman olup Allah Teâlâ’yı kabul edenlerle iletişimin bu minval üzere olur. Onlardan aldığın yardımlar kaşığın ucuyla alıp sapıyla gözünü çıkarmak misali gibidir.

Doğru bilgi alabileceklerin de var tabi aramızda. Ancak onların da temel amacı aranıza nifak sokup insanları birbirine düşürmeye çalışmaktır. Buradan, sizlerden, onlarla iletişim kurmuş olan kişilere, sizin dünyanıza göre mucize sayılabilecek birtakım özellikler ve yetiler tanırlar. Ancak bunun bir karşılığı vardır. Seni kendilerine köle ederler ve kendilerini Allah olarak görmelerini isterler. Hatta kendilerine tapmanı isteyeceklerdir.

Bunun karşılığında da sana, herkesin açıkağızla seni izleyeceği, toplumunuzca olağandışı görülen birtakım özellikler verilir. Şeytana uşaklık eden bu varlıklarla beraber olduğunda tüm hayatın küfür üzerinde geçer ve karşılığında dünya hayatını yüceltirler. Senin ukbadaki hayatını rezil ettikleri gibi, sana gelip yardım isteyen insanların da hem bu dünyasını hem de ahiretini mahvederler.

Sana verdikleri olağandışı bilgilerle çevrendeki insanları sana mahkûm ederler. Herkes sana inanır ve inanmak zorunda kalır. Sonuçta tüm toplum senin kulun olmuş olur. İnsanlar senin karşında ezilip büzülürler. Bir evliya görmüşçesine kafalarını nereye sokacaklarını şaşırırlar. Bu davranışları gizli bir şirktir aslında. Meydana gelen olayların senin elinle geldiğini sanırlar ve böylece de Allah Teâlâ’ya olan imanlarını kaybederler. Buna ek olarak söyledikleri doğrulara ekleyecekleri yalanlarla sana inanan insanları bir çıkmazın içine sokarak, bunalıma iterler. Bunun örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Bu konular hakkında hocandan (nasihat ettiği kişinin hocası) kısmen de olsa bilgi almıştın.

Sonuç olarak şu söylenebilir ki; bizim dünyamızdaki varlıklardan sana dost olmaz. Bunu hiçbir zaman unutma. Onları kullanabileceğin ya da yönetebileceğin gibi bir fikre sakın kapılma. Sana bu hissi verseler de, hatta bunu doğrulayacak davranışlarda bulunsalar da itibar etme. Onlar hiçbir zaman senin kontrolün altına girmezler. Hiçbir kimsenin böyle bir yetkisi ve etkisi yoktur. Hocanız bile buna yeltenmemiştir. Çünkü olmayacağını bilirdi. Ona çok yakın olmamıza ve hayatı boyunca ona yalan söylememiş olmamıza karşın bizim sözlerimize salt doğru gözüyle bakmazdı. Sözlerimizi aklıyla kıyaslardı ve öyle karar verirdi. En son danışacağı yer kalbi olurdu. Senin bu düzeyde mânevî bir ruh halin yok. İnşallah Allah Teâlâ kısmet ederse olur, olmasını temenni ederim fakat olmayacağını var sayarak söylüyorum, bizlere itibar etme.

Şeytana kulluk eden, nefsinin kölesi olmuşlarla birlikte olup onların sunduğu sahte cennetlere aldanma. Onların sundukları sana çok hoş gelir. İnsanların, sendeki olağanüstü özellikleri görünce, ortaya koydukları tapınma davranışları, gururunu okşayacaktır. Fakat unutma ki, bu seni gerçekte mahvetmeye hazırlanmış bir melek görüntüsüdür. Elbisenin dışından bir melek olduğunu sanırsın; soyunduğunda ise, bir şeytanla karşı karşıya olduğunun farkına varırsın ancak iş işten geçmiş olur.

Bu nedenle de dünyaya tapma. Müslüman olmuş olanlardan alabileceğin yardım da oldukça sınırlıdır. Hangi konuda olursa olsun, sana verdikleri bilgileri aklınla test edip ikna olmadıkça, itibar etme ve bunlara inanma. Onlardan, sana sundukları bilgileri ispat edecek kanıtlar iste. Eğer mümkünse bu ispatı bizzat kendin, aklınla yapmaya çalış. Onları hiçbir zaman övme, bu onların nefislerinin azmasına yol açacaktır. Allah Teâlâ’ya dua et ve onlarla zaman zaman yalnız kaldığında, sohbet ederek, dinî bilgilerini güçlendirmeye çalış.

Senin bilgilerin onlara kıyas edilemeyecek ölçüde fazladır. Fakat sen bunun farkında değilsin. Onlara görebildiğin hakikati ve doğruları anlatmaya çalış. Ancak bu şekilde hem kendini, hem de onların kendilerini mahvetmesini engellemiş olursun.

İlimden asla uzaklaşma. İlimsiz bu yola çıkanların son durağı şeytan olur; bu genel kaidedir. Bunun dışına çıkmak mümkün değildir Cenâb-ı Hakk bir mucizeyle olaylara müdahale etmediği sürece. İlmî akıl, olayların doğrusunu algılayabilmene yardımcı olacak en büyük faktördür. İlmin yüksek olursa, onların da sana saygı duymasını sağlamış olursun. Bu sayede hem kendini hem de onları kurtarmış olursun.

Bu işi yapmaya başladığın günlerden itibaren çevrende birçok insan tanıyacaksın. Gördüklerinden dolayı belki işini bırakmak isteyebileceğin zamanlar olacaktır. Yolunda, emin adımlarla ve aklın rehber alarak hareket eder ve sapmamak için Allah Teâlâ'dan yardım istersen, bütün pisliklerin içinde, temiz kalabilirsin. Aksi takdirde yok olursun.

Sana son olarak söyleyeceğim şeyler de şunlardır: Diline hâkim ol ve çok konuşma. Saltanat heveslisi olma. Dünya için çalış ama ona köle olma. Haram yeme ve bu dünyanın güzelliklerine sakın kapılma. Dünya saltanatını seversen ileride göreceğin bazı insanlar gibi şeytanın uşağı olursun. Aklının kabul etmediği bir şeyi hiç kimseye bildirme. Hatta doğru olduğunu aklın kabul etse bile kendi içinde sakla.

Bu yol çok tehlikelidir. Sonuç itibariyle bu sadece bir meslek değildir. Uğraştığın konu, imanın sınırlarını da kapsamaktadır. Bu dünya için de ahiret için de son derece çetin bir sınavdan geçeceksin. Ya başındayken bırak, ya da kendine mukayyet ol. Başka soracağın bir konu var mı?" (TOPKARA, Cevat, *Bir Gerçeğin İtirafı*, İstanbul,2005, s.119–122)

MÜRİD OLMADAN ŞEYH OLANLAR

“Sâlik başlangıçta inancını tam teslimiyetle bir pîre teslim edip her emrine itaat ve hizmet ve ihtimam ile çalışırsa yolu Hakk'a gider. Lâkin otuz, kırk günde pîrim himmetiyle irşâd olurum deyip azm ile zikri ve fikir ile çalışır ve gönlü acele ile Hakk'tan tecellî-i cemâl ümit eder. Lâkin istediği gibi, nefsin muradı hâsıl olmayıp zamanla zikr ve fikrini terk eder, sonra şeyhine gücenip birkaç gün bu hâle sabır edemeyip şeyhin mahremlerine ve hadimlerine şeyhten şikâyet ettikte, o -azîze onun şikâyetinden haber verdiklerinde tebessüm edip cevap vermez. Sonra bir zaman geçtikten sonra şeyhinden yüz döndürüp ahbaplarına, akrabasına ve akranına söyler ki,

“Bizim şeyhimizi ben tasarruf sahibi bir mürşid-i kâmil zannederdim. Lâkin zannım gibi değil imiş. Bende bu ilim, fazilet ve ciddi çalışma, amel ve kabiliyet var iken, beni terbiye edip insân-ı kâmil edemedi.

Şimdi bildim ve anladım ki, onlar dahi benim gibi âciz ve zayıf imiş. Boş yere zahmet verip gönlümüze ağırlık verdiler” dedikte, onun küstahlığına nazar etmeyip yine onun ıslâhına hüsn-i teveccüh olurlar. Bu esnada o mürit, şeyhi ziyaretine vardıkta, onun bu makama uğradığını bildiğinden dolayı lutf ile muamele edip nasihat ile rıza makamına delil olup Hakk yoluna rağbet ettirip ve bazı hizmet teklif edip onu imtihan eder. Ama o sâlik kulağına girmeyip nasihati kabul etmez ve hizmetini görüp rızasında bulunmaz. Huzurunda ve arkasından küstahlık edip şeyhe itiraz ve atma tutma yapıp aklî deliller ve naklî ile -azîzi töhmet altında bırakmaya çalışır. O, onun hâlini ilhâm-ı rabbaniyle bildikte, Hakk'ın izni ile onun terbiyesinden fariğ olup gönlünden çıkarıp nefret eder. O sâlik meclisten gidip evvelki fitne ve fesadına koşarak nefsine tâbi olup gider.[8]

Hasan Sezâî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin Mektubât-ında buyurdu ki;

“Saadet sahibi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ortaya çıkışında, Ashâb-ı Kiram Hazretleri radiyallahü anhüm birlikleri tam ve noksansız idi. Ama nübüvvet kemâl buldukça hepsinde kalplere kabiliyetler geldi. Birbirine rekabet lâzım geldi. Aralarında neler neler oldu. Siyer kitaplarında bunlar yazılıdır. Okuyanlar durumu bilirler. Üç ve belki de dörtte biri aynî mümin. Diğerleri münafıklığa düştüler. Benzetme olmasın da, bizim de bugünkü hâlimiz böyle. Her gün fukara (dervişler) arasında uydurma, düzme ve yalan sözler zuhur etmektedir ki, işiten hayrette kalır. Hâlâ içimde gizli olan, tekkede olanların hepsini def edip, dışarıdan görevle bir imam ve müezzin tedarik ederek ve avam şeklinde bir hizmetkâr bulmak. Hakkı arayanlar da, rüyası ve derdi olduğunda gelsin; haberini alsın; gitsin. Başka çaresini bulamadım.

Kime gönül bağlıyayım?”[9]

“Ne hâldir bilinmez. **Zamane müridleri kendi hâllerini ve gayretlerini bilmeyip, mürid iken mürşid gibi davranırlar, batınî ve mânevî zevkimiz yok derler.**

Subhânallah!

Hastasın; hastalık sıfatı, illetle meydana gelir. Hastalık olmasa, hasta olma hâli nasıl belirirdi?

Behey deli!

Akıllıyım dersin, mürşidin işlerine tarizde, itirazlarda bulunursun. Ya Hazret-i Allah Teâlâ'dan utanıp, evliyâullahtan hayâ etmez misin?

Halife-i zatî, işinde kimseye bağlı değildir. Doğru yanlış sorulmaz. O'nun işi zâtını ilgilendirir. Soru ve cevap kendisinden kendinedir. Çünkü mürîd oldun. İhtiyarî ölüm tahsil et. Bu suretle nefsini bilip, sıddık sıfatıyla nitelenmiş ol. Yoksa mecâzî hayatta ne yola çıkarsın;

Behey gafil! Adın Ahmed, Mehmed; Mustafa diye onurlanırsın. İşin ise, gafil işi. Utanmaz mısın? Gaflet sahiplerinin yanında ne söylersin? Onlar hayrı şerri bilmezler, ihtiyarî ölüm (Ölmeden evvel ölünüz hadis-i şerifine işaret ediyor.) sahibi olup, bu mecâzî varlıktan kurtulup, gafletten uyanmamışlardır. Uykuda konuşan, sayıklar. Onun sözüne itibar olunur mu? Uyanık (kalıp gözü açık)

---

[8]— *Aşçı İbrahim Dede,* Aşçı Dede'nin Hatıraları, *hzl. Mustafa KOÇ-Eyüb TANRIVERDİ, İstanbul, 2006, c. II, s.667*

[9]— *YARAR, Cezair,* Mektubât-ı Hasan Sezâî, *İstanbul, 2001. s.92, 48. mektup*

olanlar, saçma sapan sözler söyleyenlere gülerler. Uyanıklık kılığına bürünmüşsün. Hakikâten uyanık olanlara merhamet etmez misin? Bu halini ârif-i billah olanlar görüp:

"Taş atan bizden, attıran bizden değil" demişler."[10]

[10]— *YARAR, Cezair, a.g.e,s.90, 47. mektup*

NEYİ BİLİYORSUNUZ?

Vaktiyle valinin biri azlolunmuş, hayli zaman açıkta kalmış. Bir gün uşağı: Efendi, demiş, filân ağaç kovuğunda bir zat oturur herkes gidip onun duasını alır, büyük bir zattır. Haydi, biz de gidelim de senin için duâ isteyelim!

Efendi de uşağın sözünü dinleyerek kalkar ve beraberce o zâta giderler. Elini öpüp hacetlerini söylerler. O zat da:

"Yâ Rabbî, der, ne kadar hayır sahipleri ne kadar sâlihler, âşıklar varsa onların yüzü suyu hürmetine bu adama yakında bir memuriyet ihsan et!"

Bu duayı aldıktan sonra Efendi ve uşak evlerine dönerler. Biraz sonra da bir yaver gelerek filân yere vali tayin olduğunu bildirir. Aradan beş on sene geçtikten sonra vali tekrar azlolunur. Yine uşağın teklifi üzerine ağaç kavuğundaki zâta gidip yeniden duâ isterler. Ama bu defa o zat:

Yâ Rabbî, ne kadar meyhaneci, edepsiz, katil, hırsız kulların varsa onların yüzü suyu hürmetine bu adama bir memuriyet ver," diye duâ eder. Bu türlü bir niyaz beklemeyen valinin hayreti karşısında:

"Merak etme oğlum, tecelli devir devirdir bu da hak, o da hak... Sen işine bak tayin olunursun," diye cevap verir. Gerçekten de üç gün sonra tekrar bir tâyin çıkarak adamcağız yeni işine gider.

Bazı kimseler görüyorsun, Hak yolunda oldukları halde birçok maddî mahrumiyetler ve elemler içindedirler. Fakat onların içinde bulundukları ateşte ne gülistanlar gizlidir. Allah Teâlâ'dan uzak kalan bir kimse ise, ne kadar zevk ve safa içinde de olsa yine ateşin içindedir. Çünkü aslı ateştir neticede de yine ateşe munkalip olur.

Fakat bu iki ateş arasında azîm farklar vardır. Biri ateş görünür içi gülistandır. Biri gülistan görünür içi ateştir. Fark bu.." [Ken'an Rifâî, Sohbetler, hzl: Sâmiha Ayverdi, İst, 2000 s. 160]

İmam-ı Azam'ın da bulunduğu bir mecliste birisi şöyle bir soru sordu:

"Bir adam ki, cenneti istemez, cehennemden korkmaz, ölü eti yer, rüküşüz secdesiz namaz kılar, görmediğine şahitlik eder, fitneyi sever, hakkı istemez, bu adam kâfir midir, mümin mi?"

Mecliste bulunanlar ağız birliği etmişçesine

"Bunlar kâfirin sıfatlarıdır, böyle bir adam kâfirin ta kendisidir." dediler. İmam-ı Azam susuyordu:

"Ya imam sen ne dersin?" dediler. İmam-ı Azam,

"Bunlar müminin sıfatıdır, böyle biri müminin ta kendisidir" dedi. itiraz ettiler:

"Ya imam nasıl olur, mümin cenneti istemez mi, cehennemden korkmaz mı?.." diye. İmam tek tek açıkladı:

"Gerçek mümin cenneti istemez, sahibini (Allah Teâlâ'yı) ister, cehennemden korkmaz, sahibinden korkar, ölü eti dediğiniz balıktır, görmediğine şahitlik eder, çünkü Allah Teâlâ'yı görmez ama kesin inanır, rükûsuz secdesiz kıldığı namaz cenaze namazıdır, fitneyi sever, çünkü fitneden maksat mal ve evladdır, (Kur'ân-ı Kerim'de mal ve evladın müminler için fitne -imtihan- olduğu belirtilmiştir)**; hakkı istemez, çünkü haktan kasıt ölümdür, mümin de olsa ölümü temenni etmez."**

EL CÂHIZ

El-Câhız: gerçek ismi ve tam künyesi Ebu Osman Amr bin Bahrel-Kinani el-Fukaimi el-Basri (d. Yaklaşık 781-ö. Aralık 868 veya Ocak 869) olan, Basra doğumlu Arap bilim adamı. Etnik açıdan Doğu Afrika kökenli bir Afro-Arap olduğuna inanılır. Tanınmış bir Arapça nesir yazarı olduğu gibi birçok Arapça edebî, bilimsel, (Mu'tezilî) teolojik, siyasal-dini polemik ve erken dönem İslam felsefesini konu alan eserler vermiştir. Bilimsel eserlerinde biyoloji, zooloji, tarih ve İslâmî psikoloji gibi dallara değinmiştir.

Gençliğinde filoloji, sözlükçülük (leksikografi) ve şiir konulu derslere katılmıştır. Eğitimine uzun süre devam eden El-Câhız teoloji ile de uğraşmış, Kur'an-ı Kerim ve hadis üzerine çalışmıştır. Ek olarak başta Aristo olmak üzere birçok Yunan filozofun eserlerinin tercümelerini okumuştu. Yazın hayatı oldukça verimli geçer el-El Câhız yaşamı boyunca 200 kadar kitap yazmıştır. Eserleri çok çeşitli konulara sahipti: Arapça gramer, zooloji, şiir, retorik ve leksikografi gibi...

El-Câhız 816 yılında dönemin Abbasi başkenti olan Bağdat'a taşınmıştır. Bağdat'ta elli yıl kadar kaldıktan sonra Basra'ya dönmüştür. Yaklaşık 869 yılında ise Basra'da, 93 yaşında, vefat etmiştir.

El-Câhız; **bütün bilinen doğrulara şüpheyle yaklaşmış, kendi doğrusunu bulmada ise deneme ve akıl yürütme yöntemini kullanmıştır. Aristo'dan aklına uyanı almış, nakletmiş, uymayanı ise şiddetle eleştirmiş hatta alay etmiştir. Hadis âlimlerine bile yüklenmiş ve onları akıllarını kullanmamakla suçlamıştır. Hatta Hacer'ül Esved'in zamanında beyaz olduğunu ama insanlar iman etmedikleri için karardığını nakledenleri eleştirmiş hatta alayla şöyle demiştir:**

"Öyleyse insanlar iman ettikten ve İslâmı seçtikten sonra Hacerül Esved neden beyazlaşmamıştır?"

Sahabelerin insanların üstünde olduklarını savunan ve sahabelerin asla eleştirilmemesi gerektiğini iddia eden bütün âlimleri reddetmiştir. Onlardan sonra gelenlerin onları akıl ölçüsüyle ele almaları gerektiğini savunmuş ve sahabelerin de herkes gibi beşer olduğunu ve hatasız olmalarının imkânsız olduğunu söylemiştir. Şu söz ona aittir:

"Bu insanlar melek olmadıklarına göre, sırf Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile olan arkadaşlıkları yüzünden bu kadar yüce bir hürmete layık görülüyorlarsa, hata yaptıklarında da Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile birlikte oldukları halde nasıl bu hatayı yaptılar diye de şiddetle eleştirilmeleri ve kınanmaları gerekir."

Sultanlara hakaret etmenin ve lanetlemenin bidat olduğunu savunan herkese karşı şiddetle karşı çıkan El Câhız hayretle şöyle der:

"Bir mümini kasten öldüreni lanetleyip cezalandırıyorsak ya da şiddetle ona hakaret ediyorsak, bir mümini öldüren zalim sultanı neden lanetlemeyip onun aleyhinde konuşmuyoruz?"

El Câhız'ın bilgi felsefesini kelâmî açıdan önemli kılan husus; onun bilgi ile inanç arasında kurduğu ilişkidir. El Câhız'ın, kendilerine davetin ulaşmadığı kişiler ve topluluklarla ilgili yaptığı değerlendirme dikkat çekicidir.

"**Ona göre kendilerine dini davet ulaşmayanlar, inanmadıklarından dolayı cezalandırılmayacaklardır. Aynı şekilde kendilerine dini davet ulaşıp da iman etmek için yeterli delil ve nazara sahip olmayanlar da sorumlu olmayacaklardır. Sadece kendilerine davet ulaştıktan sonra, yeterli bir delile sahip olduğu halde bilinçli olarak inadı dolayısıyla inanmayanlar cezaya müstahak olurlar." [Ahmed Emin, Duha'l-İslam, III, 133.Cimriler [Kitap] / yaz. El Câhız trc:Zehra Güney Gökdemir. - İstanbul : Şule, 2008, s. 11]**

El Câhız, bu düşüncesini, **"Allah, kuluna gücünün yetmediğini yüklemez."** [Bakara, 2, 286.] Ayetine dayandırmaktadır.

BENİ RAHATSIZ ETME

Bir derviş çöl kenarında oturmuş tefekkür ederken, yanından hükümdar geçti. Bu dünyanın endişe ve dertlerinden kurtulmuş olan derviş, ne kafasını kaldırdı, ne de ilgi gösterdi. İktidarından müthiş gurur duyan hükümdar onun bu ilgisizliği karşısında öfkeden deliye döndü ve

"Yamalı cübbeleriyle bu dervişler hayvanlardan farksız" dedi.

Hükümdarın veziri dervişin yanına gelip onu sorguya çekmeye başladı:

"Dünyanın büyük sultanı yanından geçti ve sen ne ayağa kalktın ne de önünde eğildin. Bu küstahlığın sebebi nedir?"

Derviş cevap verdi:

"Sultanınıza söyleyin, ondan mükâfat bekleyenlerin önünde eğilmesini beklesin.

Ona söyleyin, idareciler halklarını korumak için vardır.

İnsanlar idarecilere itaat etsin diye yaratılmamıştır.

İdareci, fakir-fukaranın bekçisidir.

Koyunlar çoban için var edilmemiştir, bilakis çoban koyunlara hizmet etmek için vardır. Çevrenize bir bakın. Bir kişi dertsiz-tasasız safa sürerken, diğerleri sıkıntıyla geçinmeye çalışıyor. Bir gün gelecek, aptalca düşüncelerle dolu beyinler toprakta çürüyüp gidecek. Kaderin karşı koyulmaz hükmü beyan edildiğinde, ortada ne efendi kalacak, ne de köle.

Kabirleri açın da un ufak olmuş kemiklere bakın bakalım.

Sonra da bana hangisinin zengine, hangisinin fakire ait olduğunu söyleyin."

Hükümdar, dervişin bu sözlerini duyunca derinden etkilendi, utandı. Dervişe sordu:

"Ey derviş, dile benden ne dilersen!"

"Beni bir daha rahatsız etmemeni istiyorum."

"Peki ama, ne olur bana bir nasihatta bulun."

"Servet senin elindeyken dikkat et. Çok geç olmadan şu hakikati anla: Servet ve saltanat kimsede kalmaz, elden ele dolaşır, bir kuş gibi daldan dala konar."

İlham Öyküler' den alınmıştır.

KURTAR BENİ ŞU YABAN DOMUZUNDAN- -Bir Hikâye-Bir Hisse-

Bir yaban domuzuyla bir at, çayırda otluyorlarmış. Yaban domuzu otları boyuna kökünden söküp kurutuyor, suyu da bulandırıyormuş. At kızmış, öcünü almak için gitmiş bir avcı bulmuş:

*"**Kurtar beni şu yaban domuzundan!**"* demiş. Avcı:

*"**Peki, kurtarayım, kurtarayım, ama ben tek başıma o işi başaramam ki! Gel, senin ağzına bir gem vurayım, üstüne bineyim, sen de yardım et!**"* At o kadar öfkeliymiş ki hiç düşünmeden razı olmuş. Avcı atın üstüne binmiş, yaban domuzuna saldırmış; onun hakkından gelmiş ama atı da eve götürüp ahıra bağlamış.

Birçok kimse de öfkelenip düşmanlarından öç almaya kalkar, ama kendi başlarını da belaya soktuklarını hiç düşünmezler.

AİSOPOS, t. N. (1998). Masallar. İstanbul: MEB. s. 162

SULTANIN İLK YAPTIĞINA BAK, SONUNU GÖR

“**Susma işareti:** “Türkler, sultanlarının ilk taht'a çıkışlarında ne dediklerini, ne sorduklarını yahut ne emrettiklerini ve ilk yönetimlerine hangi eylemle başladıklarına çok dikkat ederler ve bu hareketlerinden gelecekteki eğilimleri, eylemleri ve yönetimleri hakkında sonuç çıkarmak isterler. Çoğu zaman bunların tahminlerinin isabetli olduğu anlaşılmıştır.

Sultan Süleyman'a gelince, parmağını ağzına götürüp, kendilerini susturması işaretinden, anımsamaya değer bir şey yapmayacağına dair bir kehanette bulunurlar. Gerçekten de öyle olmuştur.”

(s.933)

Kaynakça:

Dimitri KANTEMİR trc.Dr. Özdemir ÇOBANOĞLU Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi [Kitap]. - İstanbul : Çağ Yayınları-Cumhuriyet Kitap Kulübü, 4.Baskı - 2001.

BEN BÖYLE SEVİYORUM

Menkabe

İstanbul'da Koca Mustafa Paşa civarında bir berber var imiş. Bu zat, müslüman ve muvahhit, beş vakit namazındadır. Lâkin öyle dervişliği olmayıp ancak Pîrân-ı İzâm kaddesallâhu esrârahum Hazretlerinin ism-i şerifleri zikr ve söylenince, elinde her ne var ise, derhal yere bırakıp baş kesip

"Kaddesallâhu sırrahu'1-azîz" der imiş. Bunun bu hâli insanlar arasında meşhur olmuş. Meselâ bir adamı tıraş eder iken, diğer adam tarafından

"Ya Hazret-i Mevlânâ!" denir imiş. O berber derhâl elindeki usturayı yere bırakıp baş kesip "Kaddesallâhu sırrahu'1-azîz" der imiş. Tekrar usturayı alıp meşgul olurmuş. Bu sefer de diğer adam tarafından

"Ya Hazret-i Abdülkâdir Geylânî!" denir imiş. Yine derhal elinden usturayı bırakıp anlatıldığı şekilde takdis eder imiş. Yine tıraşa meşgul olup bu sefer de diğer adam tarafından

"Ya Hazret-i Ahmed er-Rufaî!" denir imiş. Yine berber elinden usturayı bırakıp

"Kaddesallâhu sırrahu'1-azîz" der imiş. O tıraş olan adam da başı açık öylece bekler imiş ve ara sıra bunlara rica eder imiş ki,

"Canım biraderler, etmeyin, bırakın şu adamın yakasını tıraş olayım" der imiş. İşte bu berberin hâli böyle imiş. Bir zaman sonra berberin eceli gelip Hakk'a yürümüş. Bu zatı götürüp defnetmişler. O gece ahbablarından bir zat bu berberi rüyasında görmüş. Sual etmiş ki,

"Birader nasıl ettin, münker ve nekir meleklerinin sualine cevap verebildin mi?" O berber, bu adama demiş ki,

"Vallahi birader, bir acep hâl oldu, münker ve nekir melekleri ile beraber on iki kimse hazır oldular, lâkin bunlar bildiklerim zatlar değildir. Yüzleri şems gibi parlar; hiçbir adam erenlerin yüzlerine nazar edemez, gözleri kamaşır. Bunlar birbirleriyle mücadele ederler ki, münker ve nekir meleklerinin sualine cevap ben vereceğim diye. Diğeri der ki, yok ben vereceğim, öbürüsü der ki, yok ben vereceğim. İşte bu mücadele ile hepsi sorulara cevap verdiler. Sonra bunlardan sual ettim ki,

"Siz kimsiniz?" Onlar buyurdular ki,

"Biz on iki tarîkin pirleriyiz. Sen dünyada iken, bizim ismimiz zikr ve anıldıkça, bize tazim edip takdis eder idin, işte ona mukabil biz de bu günde sana imdat ettik" buyurup gittiler" diye berber olan zat o ahbabına söylemiş olduğunu ertesi günü o zat, berberin ahbaplarına böylece söyleyip müjde vermiştir. rahmetullâhi aleyhi.

[Aşçı İbrahim Dede, Aşçı Dede'nin Hatıraları, hzl. Mustafa KOÇ-Eyüb TANRIVERDİ, İstanbul, 2006, c. II, s.741–742]

Menkabe

Hazret-i Mevlânâ kaddesallâhu sırrahu'1-azîz Efendimizin hayâtında Mevlevî fukarasından bir zat, bir sefer esnâsında gider iken haramiler gelip bu dervişi soymuşlar, kamilen elbiselerini ve akçesini almışlar. O haramilerden birisi de başında olan sikke-i şerifi alıp kendi başına koyup alay yolu ile;

"Ne tuhaf külah!" demiş. Bir müddet sonra çıkarıp dervişe vermiş. Bir gün Hazret-i Mevlâna Efendimiz mürîdânına ders okutur iken murakabeye varmışlar. Bir müddet murakabede durup, sonra başını kaldırıp yine ders ile meşgul olmuşlar. Dersten sonra, bazı yakın müridler bu esrardan sual etmişler. Buyurmuşlar ki,

"Bir tarihte bizim fukaramızdan bir dervişi haramîler soymuş idiler. Onlardan birisi alay olsun diye bizim alâmet-i şerifimizi alıp başına koyup bir müddet başında kalmış ve sikkemiz altına girmiş idi. Şimdi o adam rûhunu teslim ediyor idi. Şeytan gelip onun imanını çalmaya çalışıp gayret ediyordu. Onun imanını koruyarak şeytanı uzaklaştırıp ve kovdum ve imanla ruhunu teslim etti. Zira ki, bizim alâmet-i şerifimizi az bir müddet başına koyup durdu, bize lâyık olan budur ki, o zamanda ona imdat edelim" buyurmuşlardır. [*A.İbrahim Dede, a.g.e. c. II, s.742]*

ABDURRAHMÂN CÂMÎ KADDESE'LLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZ

ALINTILAR

"Bir kurbağanın denizin kıyısında yuvası vardı. Dâim herkese denizden söz ederdi.

Gece gündüz onun hikâyesini anlatırdı. Denizden geldiklerini ve ondan konuşma, dinleme yerine geldiklerini söylüyordu.

Kalb, bilginlik cevherini, ten ise kuvveti ondan buldu.

Nereye baksam, nereden geçsem sadece o vardır.

Birkaç balık ondan bu hikâyeyi dinlediler.

Deniz aşkı kalplerinde filizlendi.

Şevk âteşi canlarını tutuşturdu.

Baştan ayağa kadar ayak oldular. Onun arzusuyla yola koyuldular.

Denizi arayarak koşuşturmaya başladılar, dere tepe demeden yürüdüler. Bâzen sedef gibi dibe indiler, bâzen de çöp gibi kıyıya yöneldiler.

Denizin ne adı vardı ne de nişanı. Artık umutlarını kaybederek yürüdüler.

Kezâ, bir balıkçının yollarına kurduğu ağ önlerine çıktı. Hepsi ağa düştüler, can telaşıyla çırpınmaya başladılar.

Balıkçı onları alıp kıyıya bıraktı. Bir kaçı kımıldadı ve yüzünü denize çevirdi. Yarı ölü halde denize varınca maksad kadehini ona daldırdılar.

Bilgileri ve görüşleri ortaya çıkınca, kurbağanın anlattıklarının ne olduğunu anladılar. Şuhûd denizinde canlanıp, huzur buldular.

Onda gark olup, onda var oldular." [11]

"Allahım, Allahım bizi boş işlerle uğraşmaktan kurtar.

Eşyanın hakîkatini olduğu gibi göster.

Gaflet örtüsünü basîret gözümüzden kaldır ve eşyaları oldukları gibi göster.

Yokluğu varlık sûretinde bildirme.

Varlığın güzelliğine yokluktan perde çekme.

Bu hayâlî sûretleri kendi güzelliğinin tecellîlerine ayna yap, senden örtülü ve uzak olmak için birer sebeb yapma.

Bu mevhûm nakşlar bilgimizin sermayesi olsun, körlük ve câhilliğe âlet etme.

Senden mahrum ve ayrı kalmamız hep bizdendir.

Bizi kendimize bırakma.

Bizi bizden kurtarmakla keremlendir ve bizi kendine âşina et."[12]

Dolayısıyla şayet bir kimseye hakîkat nûru gözükmüyorsa onun gözü yoktur.

Müşâhede mertebesine erişmeyen müellif tarafından 'kör' sayılmaktadır.

"Hakîkatin nûru sana görünüyorsa gözün var demektir, hakkın şühûdunu görmüyorsan aklın var demektir.

Eğer ikisi de sende varsa hem gözün hem aklın var demektir."[13]

Bizim pîrimiz zâhidlerin bütün dediklerini iptal etti,
Meyhâneye seccâde sermeliğimizi irşâd etti.[14]

O'nun kemal sırlarının hazinesi biziz
O'nun cemal nûrlarının aynası biziz
O'nun celal perdelerini kaldıran biziz
O'nun ihsan telleriyle çalıp söyleyen biziz[15]

---

[11] Câmî, Subhatu'l-Ebrâr, s. 589 – 590.
[12] Câmî, Levâyih, s. 4.
[13] Câmî, Rübâî, s. 96 – 97.
[14] Câmî, Dîvân, 1. cilt, s. 203.
[15] Câmi, Tuhfetü'l-Ahrâr, (çeviren: Yusuf Öz), s. 17.

KUR'ÂN-I KERİM'İ KOLAY EZBERLEME METODU

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله والصلاة والسلام على نبينا محمد ، وعلى آله وصحبه أجمعين

Günümüzde hafızlığa çalışan talebe ve kendi başına Kur'ân-ı Kerim'in sureleri ezberlemek isteyen çok olduğundan, nasıl yapılacağı hususunda biraz bilgi vermenin gerekli olduğunu gördük. Bu şekilde insanlar daha kolay ezber yapabilirse Kur'ân-ı Kerim hafızı olmanın kolay olduğu inancı yaygınlaşır.

Örnek olarak Cuma süresini nasıl hızlı ve kolay bir şekilde ezberleyeceğiz burada anlatalım.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1-Birinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: يُسَبِّحُ لِلّهِ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الاَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

2-İkinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: هُوَ الَّذِى بَعَثَ فِى الْاُمِّيِّنَ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اَيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِى ضَلاَلٍ مُبِينٍ

3-Üçüncü âyeti 20 defa tekrarlayalım: وَاَخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

4-Dördüncü âyeti 20 defa tekrarlayalım: ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

5-Sonra bu dört âyeti birleştirerek 20 defa tekrarlayalım:

6-Beşinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَيةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ اَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاَيَاتِ اللهِ وَاللهُ لاَ يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

7- Altıncı âyeti 20 defa tekrarlayalım: قُلْ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا اِنْ زَعَمْتُمْ اَنَّكُمْ اَوْلِيَاءُ لِلّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

8-Yedinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: وَلاَ يَتَمَنَّوْنَهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ وَاللهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

9-Sekizinci âyeti 20 defa tekrarlayalım: قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذِى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَاِنَّهُ مُلاَقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

10-Sonra beşinci âyet ile sekizinci âyet ile birleştirerek 20 defa tekrarlayalım.

11- Sonra birinci âyet ile sekizinci âyet ile birleştirerek 20 defa tekrarlayalım.

Bu şekilde günde günde bir sayfayı geçmeyecek şekilde ezber yapılır. Eğer fazla yapılırsa zayıf ve ileriki dönemlerde hafızadan kaybolması kolay olur.

YENİ BİR SAYFA EZBERLEME

İkinci gün yeni bir sayfa ezberlemek için bahsedilen yol takip edilir. Okurken bu diğer sayfa ile beraber 20 defa okur ki hafızasına daha iyice yerleşin ve unutma olmasın. Ve daha sonra istenilen diğer sayfaya geçer. Her cüzün alt sayfalarından yukarıya doğru çalışmalar yapılır. Her gün diğer cüze geçilir.

HAFIZADAKI KURANI KORUMA VE OKUYABİLME İÇİN

Kur'ân-ı Kerim'i tekrar tekrar okumadan hafızada tutmak mümkün değildir. Sayfa sayfa Kur'ân-ı Kerim'i ezberledikten sonra hepsi hafızaya alındıktan sonra tekrar dönüp okumak istediğinde ezberlediği bir kısmını kendi nefsinde bulamaz. Yani, hıfzetmek için unutup tekrarlamak arasında gidip gelinerek sürekli tekrar edilmelidir.

SÜNNET ÜZERE KUR'ÂN-I KERİM'İ OKUMA

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Kur'ân-ı Kerim'i yedi parçaya böler haftada bir hatim indirirdi. Üveys ibni Hüzeyfe radiyallâhü anhdan rivayete göre Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Kur'ân-ı Kerim'i şu şekilde hatmederdi.

1. Gün **üç** süre, (Fatiha-Nisa)

2.Gün **beş** süre,(Mâide –Tevbe)

3.Gün **yedi** süre,(Yunus-Nahl)

4.Gün **dokuz** süre, (İsrâ-Furkan)

5.Gün **onbir** süre, (Şuara-Yâ-sin)

6.Gün **onüç** Süre (Saffat-Hucurât)

7.Gün Kâf Süresinden sona kadar okurdu. [16]

Bu okuyuş için âlimler فمي بشوق (dudağın şevk (zevk) aldığı okuyuş) demişlerdir. [17]

BENZER YERLERİN FARK EDİLMESİ KONUSU

Kur'ân-ı Kerim'de her iki benzeyen yeri aynı anda inceleyip farklı durumlarını aynı anada hafızaya almak ile mümkün olur.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

1-Güzel ve doğru okuyuşlu bir üstat bulmak.

2-Sabah veya ikindi ve akşamları sünnet üzere muhakkak okumak.

3-Kur'ân-ı Kerim'i Nas Süresinden yukarıya doğru ezberlemek veya cüzlerin sonundan başa doğru ezberlemek daha kolaydır.

4-Genellikle aynı ezber yapılırken ve ileriki zamanlarda aynı Kur'ân-ı Kerim'i elde tutmak hafızadaki ezber kayıdı için çok faydalıdır.

5-İlk ezberlenenler unutuldu zannıyla üzülmemek gerekir. Çünkü tekrarlandıkça muhakkak hatıra gelir. Üzüntü şeytandandır. Bunun için en güzel şey sürekli tekrar etmektir.

6-Ezber yapılan sayfalarda akşam yatarken son tekrarlar sabah kalkınca hafızada berraklık ve gece beyinde içgüdesel tekrarlara sebep olur ki, faydası çoktur.

---

[16] *Ahmet b. Hanbel*

قال أوس بن حذيفة رحمه الله : سألت أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم ، كيف تحزبون القرآن ؟ قالوا : ثلاث سور ، وخمس سور [17]، وسبع سور ، وتسع سور ، وإحدى عشر سورة ، وحزب المفصل من قاف حتى يختم. رواه أحمد.

ـ وحزب النبي صلى الله عليه وسلم جمعه العلماء في قولهم فمي بشوق

YOLUMUZ, HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VECHE YOLU

[Bir Ramazan günü, Cenâb-ı Nebî, huzûr-ı seâdete gelen dostlarına rafdaki karpuzu göstererek:

"— Şunu keser misiniz, canım istiyor" buyurmuşlar. Lâkin kime söylüyorsa:

"— Yâ Resûlâllah! Bugün Ramazandır. Herhalde unutduruldunuz" cevâbını alıyorlar.

Bir aralık Cenâb-ı Ali Kerremallahü vecheh, Huzûr-ı Risâlete giriyorlar. Hâdî-i Sübül Aleyhi Salâvâtülküll Efendimiz, İmâm Ali'ye de aynı şekilde:

"— Yâ Ali! Bugün canım çok karpuz istiyor, şu karpuzu kes de yiyelim" buyurunca, İmâm-ı Huda Cenâb-ı Ali derhâl kalkıyor, karpuzu kesmeye teşebbüs ederken, huzûr-ı Nebî'de bulunan Eshâb-ı Kiram:

"—Yâ Ali! Ramazan olduğunu unutdun!" diyorlar.

Bunun üzerine O, İlim Şehrinin Kapısı, Mir'ât-ı Nebî, İmâm Ali:

"— **Ben Ramazanı da, orucu da kendilerinden öğrendim. Bana ye derlerse yerim, tut derlerse tutarım**" diye cevab veriyorlar.

İmâmü'l-Enbiyâ da tebessüm ederek:

"— Hepimiz yiyeceğiz. Şimdi taraf-ı İlâhîden Cibril geldi, bugün bayram olduğunu haber verdi. Yalnız dikkat edin! Hepiniz Ali gibi olmaya çalışın!" buyuruyorlar.

İşte İmâm Ali yalnız bu hâdisede ya'ni Cenâb-ı Peygamber: **"Resûlüllah kelimesini sil yâ Ali!"** dedikleri zaman:

"— Silemeyeceğim yâ Resûlâllah!" demişdi.Bunun üzerine Cenâb-ı Peygamber:

"— Bana veriniz" diyerek, muahedenin metninden kendi mübarek elleriyle **(Resûlüllah)** ta'bîrini çizdiler, yerine (İbn-i Abdillâh) kelimelerini yazdılar.] [YEŞİL, Ş. (2007). Hz. Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem). İstanbul, 317-318]

KAZARA BİR SAPAN TAŞI

Fâilâtün, fâilâtün, fâilâtün,
Yüzün suyu değer cihanı bütün
Verirlerse dünyayı sen alma satın
Yüz aklığı iki cihana değer
Hak kul elinden intikamını kul eli ile alır
İlm-i Hakk-ı bilmeyenler anı kul yaptı sanır.
Cümle eşya Hakk'tandır kul eli ile işlenir
Emr-i Bâri olmayınca sanma bir çöp deprenir.
Kazara bir sapan taşı bir altın kâseye değse
Ne taş kıymet kazanır, ne de kâse kıymetten düşer

STALİN VE YOLUNMUŞ TAVUK

Stalin ve çalışma arkadaşları birlikte toplanmış sohbet ediyorlardı. Birden yüzünde alaycı bir gülümseme belirdi.

- **Sizler yıllardır devlet için çalışmış, ihtilale emeği geçmiş kişilersiniz. Söyleyin bakayım halkın yönetime kayıtsız şartsız baş eğmesi için yöneticiler nasıl davranmalıdır?**

Salonda bulunanlar çeşitli fikirler ortaya attılar. İçlerinde haktan, adaletten, demokrasiden, sürgünden, idamdan, hapisten söz edenler oldu. Stalin söylenenleri beğenmedi.

- Yönetimi eline geçiren en güçlü ve en yücedir. Halkın karşınızda baş eğmesi için ne gerektiğini size bir örnekle göstereyim.

Hemen çalışanlardan birine buyurdu:

- Bana hemen bir tavuk getirin.

Tavuğu çabukça bulup getirdiler. Stalin salonda oturanların şaşkın bakışları arasında canlı tavuğun tüylerini yolmaya başladı. Tavuğun bütün tüylerini yolup cascavlak bıraktıktan sonra salonun ortasına saldı. Çalışma arkadaşlarına döndü:

- Şimdi izleyin bakalım bu şaşkın tavuk nereye gidecek.

Zavallı tavuk çektiği azaptan kurtulmak için aralık kapıdan dışarı çıkmak istiyor ama soğuktan titriyor. Masaların altına giriyor, masa ayakları canını acıtıyor. Duvar diplerine gidiyor ama her yanı yara bere içinde. Şömineye yaklaşıyor ama tüysüz derisi sıcağa dayanamıyor. Çaresizlikten tüylerini yolan Stalin'in bacakları arasına sığınıyor. Stalin cebinden bir avuç yem çıkarıyor ve yolunmuş tavuğun önüne tane tane atıyor. Yemlenen tavuk Stalin nereye giderse peşinden ayrılmıyor.!! Ağızlarını açmış şaşkınlıkla kendisini izleyen arkadaşlarına gülerek bakan Stalin şöyle diyor:

- Gördünüz mü HALK dediğiniz topluluk bu TAVUK gibidir.!! Tüylerini yolacak ve serbest bırakacaksınız. O zaman yönetmek kolaylaşır...!!

FAKİR SÖZLERİ (İtlâk Tasavvufundan latifeler)

Yoku var ve muhteşem gösterdin,
Yeli gizledin, tozu gösterdin.
MEVLÂNÂ kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

Önsöz

Bu latifeler sohbet mevzûlarıdırlar. Sâf İslam Tasavvufundan nasibi olanlara mahsus ve insanlıktan uyanacak kimselerin malıdırlar, İtlâk tahassürüne, tahkik iştiyakına erişmişler bunların kadrini bilir.

Alışılmış telâkkilere aykırı görünen cihetleridir bu zevata şevk veren, (Kevn) den çıkma yolunu gösteren.

Akıl ve nakil efsânelerinden henüz bîzâr bulunmayanlara da izahları mümkündür.

İnsanda, yâni (idrâk)'da, hudutsuz uçurulmar vardır, daha ulu hakikatleri de hazm eder: kalbin mührünü (fek) etmek şartıyla.

H.Lutfi ŞUŞUD

İSTANBUL — 1958-Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Basımevi

FAKİR SÖZLER

Hakâiki bulmayanlar merasimi din edindiler.

***

itlâk zevki, dîne mal olmayan ayn'ı dîn kimsenin malıdır.

***

Allah'tan konuşan çok, Allah'ı bilen yok.

***

Tasavvuf (adem) ilmidir. İnsan için kurtuluş vardır, insanlıktan ötede.

***

Hep sensin, amma sen sen değilsin.

***

Nekadar yoksan o kadar hâkimsin, ne kadar varsan o kadar mahkûmsun.

***

Cihan kıymetlerine temel bir hatâdır : yokun var zannedilmesi.

***

Benî Âdem yoktur, benî İdrâk vardır.

***

Müşahhasta kalma, mücerrede eriş.

***

Hilkat muamması (adem)'le hallolur.

***

Bedenin cisimdir diye senedin mi var ?

***

Uyanık insan çok, insanlıktan uyanmış yok.

***

Tok beden mukayyede, aç beden mutlağa çalışır.

***

Bulduğun ile mutmain isen ne âlâ, değilsen aliyyül - âlâ

***

Tahkik, vahdet'i vücûd değil, künh'ü vücûd yoludur.

***
Riyâzetsiz (kaal)'i (hâl)'e değişemezsin.
***
Tok gezdiğin gün kendini sâlik sayma.
***
İnsan için mahv'dan başka rahat olmadı.
Mürşîd Röntgen gözlü tâlib ister : nazarı bâtın görsün.
***
Kudreti acizde ara
Serveti fakırda ara
Hayatı ölümde ara
Varlığı yokta ara.
***
Riyâzât, sâliki Zât ile temasa getirir. Rehberden müstağni kılar.
***
Açlık enbiyâ ekmeğidir, pîrân lokmasıdır.
***
Nübüvvet ucuzdur, (fena) bahalıdır.
***
Fakra erişmeyen çok fakirdir.
***
Okyanus gezen' ırmağı neylesin, mutlağı bulan mürseli neylesin.
***
Mestîyi ayyaş ne bilir, sekri sen küûldan sor.
***
Âlem «keen lem yekûn» vasıflı bir zuhurdur
***
Kıdem (adem)'dedir : ne ki adîmdir, o kadîmdir.
***
Minnetsİz niymet (Gayb)'tır.
***
Cihan kurnazlıklarını terket ki sana ezel zekâsı verilsin.
***
(Kevn)'den çıkmak en ulu kerametttir.
***
Her şey maddedir, amma madde madde değildir.
***
Mevcudat tam (realite)'dir, lâkin (realite) (irreelle)'dir.
***
Malûmat Gayb'a perdedir.
***
Hüznün kadrini bil, inkisarı aziz tut.
***
Nedir suâlin odur kemâlin.
***
Doğarken gaybettin, öldükte bulursun.
***
Cihan bir emr'i gayrı vâkidir.
***
Varlık yaprağını çevir, kitap hatm olur.
***

Cisim, madde görünmüş sırf mânâdır.
O kadar git ki, “sende senlik kalmasın”,
eşyada şey'iyyet kalmasın,
Allahta Ülûhiyyet kalmasın.
***
Fena yolunda sana mubahı haram ederler, bakaada muhali mümkün kılmak için.
***
Hakikî hayâtı ölümde bulursun.
***
(Suğrâ) idrâktir, (kübrâ) gaybtır : tahkik mantığında.
***
Gafil derin Kevin koması içindedir.
***
Cihanın yegâne zevki zevalidir.
***
Allah uçurumdur, sukut sevenler bulur.
***
Cihanda bigâne oi Ledünde yegâne ol Mecliste peymâne ol.
***
Mâhiyyetlere eriş, müşküller biter,
***
Tasavvuf bilmek değil, bitmektir.
***
Tasavvuftur : riyâzât ile, tasavvurdur : rivâyât ile.
***
Kapı kapı dolaşma, muradlar sendedir.
***
Müridlere bak mürşidi anla.
***
Hâriçte arama: dışarda bir şey kalmadı da sen var oldun.
***
Esma ile olmaz, fena ile olur.
***
Teselli tasavvufunu ko, tecelli tasavvufuna git.
***
Her mefhum (fena)'da başka hakikate döner.
***
«Les vingt années de Paganini».
***
Riyâzetsiz beden akordsuz çalgıdır.
***
Ülûhiyyet hakikati fenada başka nâm, başka mâhiyet alır.
***
Tahkike erişen kurtuldu : bugün zulmetten, yarın kulluktan.
***
Hak ma'dûmen mevcûddur, Halk mevcûden ma'dûmdur.
***
«Comme le sculpteur, la douleur vous dégage du bloc.»
***
Beşeriyyetin gitikçe zâtiyyetin gelir.

***
Sevgilerin gafletlerindir.
***
Dünyâ bir negatiftir, ki imkân derler.
***
«L'Humain est un compromis entre l'Etre et le Non-Etre.»
***
Hakikat'ı Âdemiyye : munbasit idrâktir. Hakikat'ı Muhammediyye münkesir idrâktir.
***
Allah'ı bulan her şeyi buldu.
***
Göz verildi, görülmezi göresin diye. Ayak verildi, erilmeze eresin diye.
***
İsti'dâd ve iştiyak pasif rabıtadır, riyazetler aktif rabıtadır. Gayrı rabıtalar vehimdir.
***
Cihan harâblıklarla payidardır.
***
Evvel zaman bir karanlıktır : nûrânî.
Âhır zaman bir aydınlıktır : zulmânî.
***
(lntrinseque) imân arayan, dinlerin menbaına çıkar.
***
Sensiz bir âleme hiç ulaştınmı ?,
Zikre gark ol : ne zâkir ne mezkûr kalınca.
Yemek, yeme : açlık vatan, tokluk gurbet olunca.
İnkisar tut : külliyen kurtulunca.
***
Dipsiz uçuruma düş ki sukutlardan âzâd olasın : ecrâm gibi.
***
Gâh ednâdan söylerler, gâh âlâdan: bize tezâd görünür.
***
Fecre kadar yanan kandil o! : Baka bulasın.
***
Fena, varlığın bittiği yerde başlar.
***
İş, vücûddan vecde gidiştir.
***
Rehber deniz feneridir : hedef değildir, ışığını da gizlemez.
***
Dünyâ serâbdır, zehirli : ibâdâttırpanzehri.
***
Hakikî mürşid ilm'i zâtı'i ilâhîdir.
***
Allah mecburu altın yapraktır : ezilir dağılmaz.,
***
Ey Şems'i Tebriz : ne güneş imişsin ki bir nurun cihana Mevlâ oldu.
***
Edyânı ko, Deyyânı bul.
***
Tahkik yolu geçer :
gâh ibâdâttan,gâh hârâbattan,

***

Şenelmeden gönlün dirilmez.
***

Envâr esrardan mahrum kılar.
***

Bir güneş batar, bin güneş doğar :
zahir akşamında, bâtınlar fecrinde.
***

Kerâmât ile hayran mı edersin, yoksa aşk ile mestân mı edersin ?
***

llm'i mâduma (kodeks) olmaz.
***

Ülûhiyyete sığmamış bir Allah ara.
***

Ruh'u hayvanı : cemâdın ötesi,
Ruh'u izafî : cismin ötesi,
Ruh'u mutlak : vücûdiyyât ötesi.
***

Bulduğun mânidir, henüz bulmadığına.
***

Kâinat bi illettir, bi gayedir.
***

Mürşid âyinedir : kadrini dilber bilir.
***

Mâdûmun mucidi ne demek ?
***

Mükuddesût ademiyâttır.
***

Seni senden öteye götürmektir, rehberin işi.
***

(Nirvana) bir peyâledir, sakisi yok.
***

Açlık ölüyü diriltir, tokluk diriyi öldürür.
***

Şeytan besmelede gizlendi.
***

Ne aradın da İslâm'da bulmadın ?
***

Aşk mecazîdir, eşhas arasında ve kul ile Rab arasında kaldıkça.
***

İdrâk, vücûb ile imkânın ittisalidir.
***

Mâhiyetlerden gafletin kadardır, ahkâmda tedbirin.
***

Gafil varlıklarla, kâmil yokluklarla beslenir.
***

Hakk avamın rabbıdır, havassın aslıdır.
Havâss'ül havassın ne rabbıdır, ne aslıdır.
***

Mutlak mebde'dir, her suâlin cevabı.
***

Ademe ermeyen Hakka ermedi.
***

Ne vahdettir, ne kesrettir :
Cem'i ma'al - fark'dır.
***
«Kün» ilm'i zatîden ibarettir.
***
Fena (zıddiyyet'i ayniyye) yapar..
***
Köhne şarâb muhakkik kelâmıdır.
***
Maksûd bestedir, güfte vesile,
Murâd mestidir, kadeh bahane.
Fenâ'i Tiyh'den tecelli'i Sînâ maksûd,
Rûyâ'i şeeden Ken'ân ı Gaybmev'ûd.
***
Vâkıf isen sırra, çalışmazsın Cihanı islâha.
***
Fena ehli ateşte hayat bulur, semender gibi.
***
Zikrin âlâsı, en âlâ zikrin dahi gaflet olduğunu bilmektir.
***
Nîl'e atılmayan (Kulzüm)'e hükm edemez.
***
Kâmil iki cihan mültekasıdır.
***
Muvahhid illâ der, muhakkik lâ der.
***
Vücûd keynûnetindir, idrâk aynûnetindir, adem gaybubetindir.
***
Mükevvenât (pour memoire) meblâğ gibidir, muhasebe'i itlâkta.
***
" - Hakikî ismim nedir ? "
- İzzetin isimsiz olmandır.
***
Dinleri izah edemezsin : menşeleri Gayb sırrıdır.
***
Kadîm eser mukaddestir : "ol var idi sen yoğ iken."
***
(Enel - Hak) tasavvuf değildir.
***
«Marier deux humains, c'est forcer deux univers á se souffrir.» [İki insanın evlenmesi iki dünyayı zorlamaktır.]
***
Seni yakarsa o san'at eseridir.
***
iyrâs ehli vardır, iysâr ehli vardır.
***
"L'Humain est la rive entre l'infiniment existant et l'infiniment inexistant."
***

Vukuat gayrı vâki'dir, hâdisât gayrı hadistir.
***
Dinler tasavvuftan geldi, tasavvuf dinlerden değil.
***

Ne ki sen değildir, senin ittılâınâ gelirmi ?
***
Fenâ'dan alan mişkât'ı
Muhammed'den aldı.
***
Muhakkiktir tam (realiste) olan : (illusion)'lardan kurtulmakla
***
Âlem muhteşem bir yalandır.
***
Yokluk vatandır, varlık gurbettir: ulu meşrebi i kimseye.
***
Itlak yolunda Allah-perestlik yoktur.
***
Kâse'i fağfur ol : bir dokun bin dinle, kendi sinenden.
***
“- Qu'est - ce que la vie ?
Une agonie.”
***
(Sevâd'ı â'zam) ulvî heyuladır, (arş'ı muazzam) berzah'ı kübrâdır.
***
Diyanet saadettir, siyâset felâkettir.
***
Hilkattan murâd idrâktir.
***
Ahlak bedenî sudûrâttır : ilk adımın neyse son adımın odur.
***
İçinden çıkmadıkça dünya bilinmez.
***
Fakır gibi servet olmaz, açlık gibi gıda olmaz.
***
Izâfi'yi bilemedin, mutlak'a ermeden.
***
İktisap mertebeleri :
Taleb, tevessül, tasarruf ve istiğnadır.

BİR GARİP MESELE

Nuh Nebi (Salavâtu'l-lâhi alâ nebiyyinâ ve aleyhi ve alâ sâir'il-enbiyâ-i ecmâin) iblise rast gelir, iblis (aleyhimâ yestahik=azabı hak eden) der ki:

-Ya Nuh, sen bana bir iyilik etmişsindir ki, ne bileyim, nice vasf edeyim, hiç böyle iyilik olmaz, deyince, buyurdular:

-Ne söylersin, nasıl iyilik ettim ben sana?

Der ki:

-Bunca kavmini beddua ile helak ettin. Ancak yetmiş kişi (artık eksik demişler) bunca yüzyılda imana gelebilmiş, ben onların her birine nice yıllar çalıştım, imansız göndermeye nice mekru keyd (hile tuzak) ederdim, sen ise bir kere beddua ettin beni kurtardın. Hiç bana bundan artık iyilik mi olur, dedi.

Hz. Nuh aleyhisselâm ağladı.

Öyle, mü'min olan kişi a'dâ-yı adüvv (düşmanlar) sözüne uymaya.

[Aziz Mahmud HÜDAYİ, Sohbetler, hzl: Sami ARPAGUŞ, 1995, İnsan Yay., İstanbul, 1. Sohbet]

AYAŞLI MUALLİM ŞAKİR EFENDİ kaddesellâhü sırrahu'l azîz

San'at ve Edebiyat dünyamızda bilinen şöhretlerin, zirvelerin yanında; bilinmeyen veya yeteri kadar tanınmayan, hatta daha doğru bir ifade ile şahsiyetleri, eserleri tam anlamıyla takdir olunamayan dehâ seviyesinde birçok kıymetlerimiz daha vardır ki, işte bunlardan birisi Ayaşlı Muallim Şakir Efendi'dir.

H. 1288/Miladi 1871 senesinde, Ankara'nın Ayaş kazasında **Dervişimam Mahallesi**'nde doğmuştur. Babası Nazif Ağa, kendi malı mülkü ile geçinen ümmî bir zattır. Annesini çok küçük yaşta kaybeden Şakir, teyzesinin ve Ayaşlı Es'ad Muhlis Paşa'ya mensup olan büyük vâlidesinin himâyesi altında yetişir. İlk tahsilini, Rüşdiye'yi Ayaş'da bitirir, Kur'an'ı hıfz eder, 13-14 yaşlarında da Arapça ve Farsça öğrenmeye başlar.

15-16 yaşlarında iken yazı yazmaya, şiir söylemeye yönelir ve tahsilin tamamlamak üzere İstanbul'a gönderilir. Orada, bir sene kadar Medrese'ye devam eder ve 1889'da imtihansız olarak Dârülmuallimin'e kabul olunur. Bu mektebin İbtidâî, Rüşdî ve Âli Edebiyat kısmını bitirir.

İşte bu sıralarda İstanbul'da şiir san'atına olan meylini, daha sistemli bir tarzda geliştirme imkânına da kavuşarak, Mekteb Gazetesi'nde şiirlerini neşretmeye başlar.

1895'de, ilk memuriyeti olan Konya İdâdisi Müdür Muâvin-i Sâniliğine tâyin olunur.

1901 'e kadar burada Edebiyat, Tarih, Coğrafya dersleri verir. O günlere ait intihalarını nakleden ve 1933'de Konya Halkevi Müze ve Sergi Şubesi Reisi olan **Fâik Soyman Bey** ile, Konya Halkevi Temsil Şubesi Reisi Edebiyat Muallimi **M. Muhlis Koner Bey**, şunları kaydederler;

"Ayaşlı Şakir Efendi derste talebesini yalnız programın çerçevesi içinde bırakmaz,

münasebetler getirerek Garbın yüksek medeniyetinden bahseder, bilhassa taassubun ve mutaassıpların hareketlerini ve Türk Milleti'ne yaptıkları fenalığı anlatır, velhasıl bizi saplandığımız cehâlet girivesinden (çıkmaz sokağından) **çekip çıkarmak için her vâdide söz söyler, dersini âdetâ bir konferans şekline sokardı.**

Yetiştirdiği değerli talebelerinden bazıları şunlardır:

Fâik Soyman,
M. Muhlis Koner,
Naci Fikret Baştak,
Ferid Uğur,
Mümtaz Bahri Koru,
Namdar Rahmi Karatay,
Feridun Nâfiz Uzluk,
Saip Râgıp Atademir,
Sâdi Irmak,
Mehmet Tâhir Mıhçızâde,
Nuri Karayüklü,
Muhsin Binal
ve herbiri kendi sahasında yeri doldurulamayacak insanlar..."

Böylece Konya'da altı sene kalan Şakir Efendi, Ocak 1901'de Tokat İdâdisi Müdürlüğü'ne tâyin olunur ve **"talebenin gözyaşları arasında..."** yola çıkar. Kendisi bu nakil dolayısıyla:

"KONYA'NIN SİLLE'SİNDEN, SİVAS'IN TOKAT'INA GİDİYORUZ!" esprili cümlesini söyler.

Konya'da bulunduğu sırada, Sivaslı Ali Kemâli Bey ile Kambur Tevfik Bey'in merkezini teşkil ettikleri ve aralarında Mevlevi bilginlerinden ve şâirlerinden **Filibeli Sıdkı Dede, Yağlıtaş Medresesi Müderrisi Çumralı Hacı Hüseyin Efendi, Süleymaniye Medresesi Müderrisi Tavaslı Osman Efendi, Kıbrıslı Fâik Bey** gibi aydın fikirli, ileri görüşlü, gönül ehli, irfan sahibi kimselerin bulundukları **"bezm-i muhabbet"**e, Konya Zahire Borsası Komiseri Balıkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun Bey ve Ayaşlı Şakir Efendi de dâhil olmuştu.

Şakir Efendi, bu zâtlar arasında bilhassa Ali Kemâli Bey ile çok iyi anlaşır ve son derece samimi bir dostluk kurar.

Bu konuda, **Ali Kemâli Bey'in torunu olan Avukat Mehmet Ali Apalı Bey**, şu bilgileri aktarmıştır.

"**Merhum, Muallim Ayaşlı Şakir Efendi, dedem Sivaslı Ali Kemâli Efendi'nin çok iyi dostu idi. Gönülden hem-dem idiler. Şakir Efendi, Konya Târihi'ne şeref konuğu olarak geçecek seviyede bir dâhiydi, mükemmel bir insandı. Nefsini terbiye için, gece sabahlara kadar müteaddid defalar soğukta tek ayaküstünde durduğunu da dedem anlattı. Saadeddin Nüzhet Ergun Bey, O'nun hayli şiirini topladı ve bir gün bana: "Şakir Efendi, bir edebiyatçıdan çok bir filozof idi."**

Dedem bize sık sık:

"Ben ilmin yarısını Şakir'den aldım." diye, açıkça itirafta bulunurdu.

Şakir bir gün dedeme:

"BEN BİR BUHRAN GEÇİRECEĞİM, AMA SAKIN BENİ DELİ DİYE TIMARHANEYE GÖNDERME!" der. Bir sabah yalın-ayak, gözleri dolu dolu bizim **Piri Mehmed Paşa** mahallesindeki eve gelir. Ancak, içeriye giremez.

"Burada, her basacağım yerde Allâh var. Ayağımı içeriye atamam." der. Lâkin dedemin, ısrârı üzerine, Besmeleler okuyarak içeriye girer.

"Beni, Kubbe-i Hadrâ'yı gören salona çıkar" dedikten sonra, oraya gidince semâ eder.

Rahmetli, tam onüç sene bizlerin arasında yaşadı, diyebilirim. Evimizde yemekleri hazırlanır, çamaşırları temizlenir ve tarafımızdan evine götürülürdü. Dedem, O'nun hizmetini kimseye bırakmaz, bizzat kendisi heybe omzunda, çıkın elinde yanma gider, hizmetini görürdü. Şakir Efendi, o kadar mübârek bir zâttı. Artık, üstadı gören, tanıyan fânilerin adedi oldukça azalmıştır. Ben, elini öpenlerin hemen hemen sonuncusuyum.

Lâkin, bu maddi diyebileceğimiz bilgiler, O'nun tam Şakir olması için yetmemektedir. Aynı; Hazret-i Pir'in, Hazret-i Şems tarafından uyarılması gibi, bir uyarıcıya ihtiyacı vardır. Kanaatimce, zaten Allah'a yaklaşmasının yolu da bu idi. İşte, Şakir Efendi için en büyük şans; bu yolu gösterecek birkaç kişinin sürdürmekte olduğu ve **"Bezm-i muhabbet"** diye adlandırdıkları bir İlâhi Bezm'e, Hakk dostlarının meclisine girebilmek fırsatına erişmiş olmasıdır.

Bu meclisin mensupları; dedem **Sivaslı Ali Kemâli Efendi, Kambur Tevfik Bey, BalIkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun Efendi, Kara Osman Efendi, Çumralı Hacı Hüseyin Efendi, Sıdkı Dede Efendi** gibi son derece uyanık, âlim, ârif ve fâzıl kimseler idi.

O'nun, kendisi ve yakın dostları gibi "ehl-i dil", yani gönül sahibi olmayanları nasıl istemediğini ve gelenleri de **"bezm-i muhabbet"** denilen sohbet meclisinden kaçırdığını anlatan şu hâdise de, ne derece **"zeki"** bir kimse olduğunun bir başka delilidir:

"(...) Şakir Efendi bunlara (istemediği hâlde gelenlere) kızar, fakat belli etmez. Doğruca odasına gider, yerine oturur, gelenler de karşısına dizilirler.

İki taraf vaktini bir müddet sükût içinde geçirdikten sonra Şakir Efendi, ilk söz olarak:

— **Meyhane yapmak, câmi yapmaktan faydalıdır.**

der. Dinleyenler arasında Sâlim Hoca, hemen atılır, bir şeyler söyler. O zaman Şakir Efendi:

— **Senin itiraz edeceğini biliyordum, işte onun için söyledim. Ben ne söylediğimi bilirim ve söylediklerimi isbâta da kâdirim.**

der ve sözlerini şöyle bitirir:

— **İçindekiler kâmilen Hristiyan olan bir köyde, sevâba gireceğim diye câmi yapılırsa; oraya namaz kılmak için kimse gitmeyeceği, câmi örümcek yuvası olacağı için; bunda fayda değil, isrâf vardır. Sarfedilen para hederdir. Fakat orada bir meyhane yapılırsa, ahâli, kendi dinlerince haram olmayan içkileri içmek için oraya toplanırlar, onlar için bir fayda temin edilmiş olur.**

Şakir Efendi, bu sözleri söyledikten sonra susar. Ötekiler de kalkar giderler."

Dostları arasında gönlünü İlâhi Aşk'ın kıvılcımlarıyla tutuşturur ve gönül vâdisin de ağır ağır mesafe katetmeye başlar. Bu durum, zaman içinde gittikçe hız kazanacak ve Hak dostu müstesna bir kimse olarak, aralarında temâyüz edecektir.

Şakir Efendi, bu günlerde **Albay Emin Hayri Bey**'in kızı **Zehra Hanım**'la evlenir. Ben eşini görmedim. Annemden işittiğime göre sarışın, güzel, lâkin Şakir Efendi'nin zaman içinde kendisinden pek de hoşnut olmadığı, biraz da vefasız denilecek tarzda, hoşgörüsü az bir hanımmış.

Şakir Efendi'nin geleceği hakkında en isabetli teşhisi, **Seydişehirli büyük mutasavvıf Abdullah Efendi** koymuş ve O'nun tasavvuf yoluna girip, cezbeye tutulacağını haber vermiş; **"Üç haftaya kadar, daha olmazsa üç aya kadar, nihayet üç seneye kadar bizdensin!"** demiştir.

Gerek dedem Ali Kemâli Efendi ve gerekse Şakir Efendi merhum, İdâdî'de yeni fikirleri genç öğrencilerine aşılamışlar ve dersleri bir nevi konferans halini almıştır.

Şakir Efendi, lâtifeci bir kimse imiş. Bir fıkrasını nakledeyim; Merhum **Süleyman**

Taşpınar Bey, üstadın öğrencilerinden idi. Bir gün Hastahane civarında gezerlerken, bir yılan bulmuşlar. Getirip, mektebin kapıcısı Mevlid Çavuş isimli adama bir oyunla vermek istemişler. Şakir Efendi, bu kapıcıya,

"Mevlid çüş" diye lâtifeli bir tarzda hitabedermiş. Yılanı, mendile sarıp duvara asmışlar ve

"Mevlid Çavuş, köyden peynir geldi. Sana da ayırıp, mendille duvara astık." demişler. O da, peynir niyetine yılan ölüsüyle karşılaşınca, kendini bahçeye atıp deli gibi koşmaya başlamış. O gün nöbetçi olan Ayaşlı merhum, bu manzaraya kahkahalarla gülmüş ve:

"Mevlid çüş, delirdin mi? Neye böyle koşturup duruyorsun?" diye kendisine takılmış.

Dedemle aralarındaki son derece samimi rabıta, kardeşlik ölünceye kadar devam etmiştir. Nitekim bu dostluğun bir nişânesi olmak üzere dedem Ali Kemâli Efendi'ye hitaben bir kıt'a söyler. Bu kıt'anın, dedemin elyazısı ile olan ve hiçbir yerde neşredilmemiş aslını, rahmetli hocam **Saaddin Nüzhet Ergun**'a verdim. Orada, Şakir Efendi aynen şunları terennüm eder:

Geceler tâ-be-seher ağladım tenhâda;
Eşk-i hûn-âlûdumu sen bilirsin, bilirim.
Demeden ben sana hâlim, sen bilirsin ahvâlim
Çekdiğim derdi sen bilirsin, bilirim.

Yine bir gün ninemle birlikte kendisine yiyecek, giyecek götürdük. Çocukları çok severdi. Bize, su kuyusunun Hükümet tarafından zehirlendiğini ve ondan katiyyen su içmememizi, sıkı sıkı tenbih etti.

Dedem vefatına çok üzüldü. Bize:

"Benim içün artık dünyânın tadı tuzu kalmadı." diye yakındığını bugün gibi hatırlarım.

Mezarı, **Şems-i Tebrizi Hazretleri'**nin türbesinin hemen yanıbaşındadır. **"Allah rahmet eylesin!"**

Tokat'da iken bir gün, bir cülûs merasimi sırasında dayanamayıp kürsüye fırlayan Şakir Efendi, Abdülhamid idaresini ve Hükümet'i, -bilhassa gençler üzerindeki sosyal ve siyasi baskılarından dolayı şiddetle tenkid eder, büyük bir cesaretle, ağza alınmayacak kadar ağır sözler söyler. Kendisini güçlükle kürsüden indirirler ve önce evine, oradan da Ayaş'a gönderirler. Ayaş'ta fazla kalamayan Şakir Efendi, Konya'ya Ali Kemâli Bey'in yanına gönderilmesini ister ve tekrar oraya döner.

Bunu, **"Kıble-i İkbâl"** adlı ve Ayaş'dan ayrıldıktan Konya'ya gelirken yazdığı **"değişmiştir"** redifli şiiri onun değişimine işaret eder.

Bozulmuş bezm-i yârân çaşni-i mey değişmişdir
Tarab-gâh-ı cihânda nağme-i hey hey değişmişdir
Bugün bence hülâsa kıble-i kalbim Muhammed'le
Hüdâ-yı Lem-yezelMen ma'âda herşey değişmişdir

Burada, dostların meclisini bozulmuş ve meyin lezzetini, cihanda insana coşkunluk veren bütün nağmeleri değişmiş bulan şâir; nihayet, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sevgisiyle dolu ve tamamen O'na yönelmiş kalbi ile artık, **"Bâki" olan Allah'dan başka herşeyin değiştiği inancındadır.** Bu tavır, tasavvufun esaslarından birisidir. Çünkü

mutasavvıflara göre: **"Âlem-i eşyâ",** yani şu görünen âlem; sâbit hakikatin dâima değişen çeşitli tecellilerinden başka bir şey değildir.

Bu arzu gittikçe büyüyecek ve önüne geçilmez, bendini yıkan bir sel hâlini alacaktır. Bilhassa, Tokat İdâdisi Müdürü iken içindeki mistik heyecân bir nevi buhrana dönüşmüştür. Hazret-i Şems'i (k.s), Hazret-i Mevlâna'yı (k.s) Hazret-i Muhiddin-i Arabi'yi (k.s) inceden inceye tetkik eden, Tefsir ve Hadis kitaplarını derinliğine okuyan Şakir Efendi; böylece, ruhundaki büyük temâyülün de tesiriyle bambaşka bir âleme girmiş, **"cezbe"** hâlinde tasavvufi mâhiyette yüksek edâli şiirler kaleme almış, ne var ki yazdığı şeylerin birçoğunu yırtmıştır.

Cezbe'nin şartı "İstidâd", yani kabiliyettir.

Bu, Allah vergisidir. Kesbi (sonradan çalışarak kaza-nılmış) değildir; sonradan çalışmakla, gayretle elde edilemez. Hülâsa, kulda kâbiliyet olmazsa; yalnız, dünya lezzetlerinden, zevklerinden elini-ayağını çekmek demek olan "Riyâzet" ve gönlünü her türlü kötülükten arıtma anlamındaki "Tasfiye" ile Hakk'a kavuşma; cezbe nasip olmaz.

Cezbe, iki türlüdür;

1— Cezbe-i hafi: Gizli cezbe'dir. Bu, kulun Hakk'ı sevmesidir.

2— Cezbe-i celi: Açık cezbe'dir. Bu da, Hakk'ın kulu sevmesidir.

Bunlara ulaşabilmek ise, ancak **"Hâl Ehli"**nce mümkündür.

Hâl; insanın içinde bulunduğu, lâkin zamandan zamana değişen durumdur. Tasavvufta ise, varılan

mânevi mertebedir. Bu mertebeye yükselebilen Hak yolcusu, orayı kendisine yer edinirse, o hâle **"Makâm-ı Durak"** adı verilir. "Makâm"daki insanın kendinden geçmesine; "Hâle gelmek", "Hâl- lenmek" derler. İşte o an; "cezbelenmek", "cezbeye gelmek", "cezbeye düşmek"dir. Böyle kimselere "Meczûb" denir. **"Meczûb",** yani cezbeye tutulmuş ulu kişiler, çoğu zaman toplumla tezad teşkil eden davranışları, diğer insanlarla uyumsuzlukları dolayısıyla **"deli"** sıfatına, haksız olarak lâyık görülmüşlerdir.

Doğu'nun en büyük mutasavvıflarından biri olan Muhyiddin Arabî Hazretleri;

"—Bir kimseye hayâtı boyunca bin kişi zındık demedikçe, o kimse Sıddıkiyyet mertebesine çıka- maz."demiştir.

İşte, Ayaşlı Şakir Efendi de, maalesef bu ithamlara maruz kalmış; kendisinin büyüklüğünü, kadrini, kıymetini ancak **Sivaslı Ali Kemâli Efendi**, **Balıkesirli Abdülaziz Mecdî Tolun Efendi** gibi bazı Konya'lı yakın dostları gerçekten anlayabilmişlerdir.

Şakir Efendi merhûm, Hazret-i Şems ile kendi hayâtı arasında bir benzerlik bulurdu. Avucuna kor hâlindeki ateşi alıp, bir taraftan bir tarafa naklederdi. Kendini, önce Hazret-i Şems'e, sonra da Hazret-i Mevlânâ'ya verdi.

Nitekim Hazret-i Şems-i Tebrizi'nin (k.s) **"Hırka"** isimli Farsça eserini yeniden gözden geçirerek okunabilecek bir hâle getirebilmek, bunun için de ikide bir kelimelerin anlamlarını aramak zahme-tinden kurtulmak için **Mustafa Ahterî Efendi**'nin 1545'de kaleme aldığı **"Ahter-i Kebîr"** adlı Arapça-Türkçe Lûgat'ini baştan sona kadar çok kısa bir zamanda ezberleyebilmek, Alexandre Dumas'ın **"Kamelyalı Kadın"** romanını Türkçe'ye çevirmek ve ayrıca memleket irfânına hizmetle, hayli değerli Efendi gibi hârikulâde kudrete sâhib bir "veli" yapabilirdi.

O'nun, hanımı tarafından bile nasıl yanlış anlaşıldığını, İbn'ül Emin şöyle nakleder:

"Bir gün kibrit suyu içti, fakat ölmedi. Bir gün de refikasından istediği pilâvı yedikten sonra ka-dından:

(Senin neren hasta? Delilikten başka birşeyin yok. İki üç kişinin yiyeceğini yiyorsun.) sözünü işitince, bahçeye gidip kuyuya atıldı. Bu defa da kurtarıldı."

****

Şakir Efendi dermiş ki:

"Siyaset velâyetten yüksektir."

Bunun, mânası: Velâyet; Allahın cemal tecellisi olduğu için; hep iyi şeyler düşünür, iyi şeyler yapar. Siyaset ise; Allahın hem cemal, hem celâl tecellisi olduğundan; bir siyasî, Allah Teâlâ'nın zuhur ve taayyün itibarıyla bu birbirine zıt sıfatlarına ne derece yaklaşırsa; o kadar muvaffak olur. Hazreti Ömer radiyallâhü anh demiştir ki,

والله مايزع الله بالسلطان اكثر ممايزع الله بالقرآن

"Yemin ederim ki, Allah Teâlâ'nın hükümet kuvvetiyle men'ettiği şey, Kuran'ın âyetiyle men'ettiğinden ziyâdedir."

****

Ali Kemâli Efendi Sivaslı'dır. Konya'da yerleşmiş, oradaki lisede din bilgileri ile Arap ve Fars dilleri müderrisliğinde bulunmuş, 1323 (1907) de Konya'da bir Hukuk Mektebi açılınca orada da Osmanlı Medenî Kanunu olan Mecelle-i Ahkâmı Adliye müderrisliği görevinde bulunmuştur.

Bu zat, **Meczub Şakir Efendi'**ye hizmet etmekle de kendisinden bahse hak kazanmıştır. Şakir Efendi'yi cezbe halinde ailesi bile terk etmiş; olduğu halde Ali Kemâli Efendi ile Mevlevi Sıtkı Dede onu bırakmamışlar ve hizmetinde kusur etmemişlerdir.

Şakir Efendi bir gün bu hizmetlerine mukabil Ali Kemâli Efendi'ye;

"Elimden gelse seni döğe döğe öldürürdüm" demiştir.

Ali Kemâli Efendi bir aralık mebus olmuş, İstanbul'a da gelmiştir. Abdülâziz Mecdî Efendi arkadaşını alıp mürşidi Ahmed Amîş Efendi'ye götürmüş. Ali Kemâli Efendi elini öpüp diz çökerek karşısına oturduğu zaman hazret:

"Rahmetmetullahi, aleyhi rahmeten vasıaten" [18] den başka bir söz söylememiş, oradan ikisi birlikte ayrılıp çıkmışlardır. ..

Bu iki fıkrayi nakleden Abdülâziz Mecdî Efendi derdi ki:

"Şakir Efendi'nin Ali Kemâli Efendi'ye; seni parça parça ederim, demesi: kendisine yaptığı hizmetten dolayı şehit olarak hayata veda etmesini ve o şerefe nailiyetini temenniden ve Ahmed Amîş Efendi'nin **" Rahmetmetullahi, aleyhi rahmeten vasıaten"** demesi de bu mertebeye ereceğini keşfen tebşirden ibarettir.

Bu zat Millî Mücadele zamanında Delibaş'ın Konya'da çıkardığı isyanda:

"İttihatçıdır, eski mebustur," diye şehit edilmiştir.

Türbedârın huzurundan çıktıktan sonra yine üstâd, Ali Kemâli Efendi'ye intihalarını ve mürşidi hakkındaki mütalâasını sormuş, o da kısaca:

"Bu kadar uzun ömür sürdüğüne göre manevî bir memuriyeti olsa gerek," demiştir.

Ali Kemâli Efendi'nin mezar taşında şu yazılıdır:

"Burada cehlin tasallutu ve taassubun kini meknuz isyanda darben şehid edilen Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Konya heyeti merkeziyesi reisi ulemadan Sivaslı Ali Kemâli Efendi metfundur. Düşmanlarını affeden,[19] bu ruhun affı İlâhiye mazhariyetini dua et."

Yevm-ül-isneyn 4 Teşrinievvel 1336

---

[18] Allah Teâlâ'nın büyük rahmeti üzerine olsun.

*[19] Son nefesinde yanında bulunan dostu postahane memurlarından İsâ Ruhi'ye **" Müsebbib cehalettir. Aileme söyleyiniz davacı olmasınlar."** diye vasiyette bulunur.*

****

Hayatının sondemlerinde kendinde değildir. Ali Kemâli Bey, O'nu himâyesine alır. **Garipler Mezarlığı** civarında yaptırdığı bir hücreye yerleştirir. Orada, kendisinden başka hemen hemen kimseyi kabul etmez ve sık sık buhranlar geçirir.

"Ben hür değil miyim?" diyerek kırlara, dağlara kaçar. Bu candan dostunun telkinleri sayesinde sükûnet bulur. Lâkin, gün geçtikçe vecdin deryâsına alabildiğince dalar. Etrafı ile temasını tamamen kaybedecek duruma gelir. Son yıllarda, Ali Kemâli Bey'i bile dinlemez olur. Her şeyden ve herkesten şüphe eder duruma gelir ve hattâ **"kendisinin hafiyeler tarafından takip edildiği vehmine kapılır."**

1917 yılında Konya'nın soğuk bir kış gününde, yine yarı-çıplak bir hâlde sokağa fırlar ve doğruca Hazret-i Mevlâna Türbesi'ne gelir. Giyinik insanların bile titrediği o günde, **Niyaz Penceresi**'nin demirlerine sarılarak, saatlerce Hazret-i Mevlâna'ya hitaben çeşitli şiirler söyler; hâl ve nazım diliyle O'na seslenir. O günden sonra artık, bir daha kendine gelemez. Yemek yemez, sâdece su içer. Başucunda, sevgili arkadaşı **Ali Kemâli Efendi ve Şems Dedesi Hacı Rıza Efendi** vardır. Bunların bütün ısrarlarına, yalvarışlarına ve hatta tehditlerine bile kulak asmaz. Bazen Rıza Efendi, suyuna bir miktar süt karıştırır. Bunun farkına varan Ayaşlı,

"Cin Dede suyuma süt katma!" diye itiraz eder ve 29 gün bu şekilde yaşadıktan sonra, 46 yaşında Muallim Şakir Efendi **18 Haziran 1333/1917** Pazartesi günü saat sekiz buçukta ebedi hayâta intikal eder.

Ali Kemâli Efendi, bizzat cenaze namazını kıldırır ve Şems-i Tebrizî mezarlığına defnederek, o zaman Konya'da neşredilen **"Türk Sözü"** gazetesine şunları yazar:

"Konya'nın İlmî hayâtında büyük bir mevkii olan eski İdâdî'nin birinci muavini Şakir Efendi, geçen gün hücresine vefat etmiştir. Vilâyetimizin bugünkü uyanık neslinin gözlerini ilk defa açan, istibdat devrinin bütün acılarını, felâketlerini kendisine mahsus bir edâ ile talebelerinin rûhuna nakşeden Şakir Efendi idi."

O'nu gerçekten sevenlerden birisi olan **Nâmdar Rahmi Karatay** da, hakkındaki kanaatlerini şu satırlarında dile getirir:

"Üstâd-ı muhteremin hâl-i sıhhatinde terk etmiş olduğu bazı parçalar dikkatle mütâlaa olunursa, mâlik olduğu hiddet-i zekâ, vüs'at-i hârika, ulviyyet-i tefekkür ve ihsâs, kudret-i ifâde gibi hasâil-i dâhiyâne, okuyucu nazarında sâbit olur ve anlaşılır ki, zekâ-i müfride eshâbından imiş."

Vefâkar dostu Ali Kemâli Bey, mezarının başına bir taş diktirerek, şu Farsça beyti ve altındaki Türkçe sözleri yazdırır:

"SÂYE-İ SERV-İ TÛ BER KÂLİBEM İSÎ-DEM
AKS-İ RÛHİST Kİ BER-AZM-İ REMİM ÜFTÂDEST
(Senin servi gibi olan gölgen, İsâ nefesi misâli benim vücudumun üzerindedir.
O gölge, toprak olmuş kemiğimin üzerine, ruhun bir aksi gibi düşmüştür.)

AYAŞLI NAZİF AĞAZÂDE
MÜNZEVİ ŞAKİR EFENDİ'NİN KABRİDİR.
SAĞLIĞINDA OLDUĞU GİBİ,
ÖLDÜKTEN SONRA DAHİ
KİMSEDEN BİRŞEY TALEB ETMEZ.
27 Şa'ban 1335/23 Temmuz 1917

Sayın Hasan Özönder Bey'in verdikleri bilgiye göre; daha sonra, **Konya'da Sırçalı Medrese**'ye nakledilen bu mezar taşı, 1.22 X 0.32 cm. ebadında ve Gödene taşından olup, Nesih hattı ile, Rûmi 1335'de hâkkolunmuştur.

Dar kafalı, kendini aşamamış insanların çeşitli tecavüzlerine, iftiralarına uğrayan birçok gönül ehli gibi, Ayaşlı Şakir Efendi de; hayâtının hemen her devresinde lâyıkıyle anlaşılamamış, birtakım hücumlara mâruz kalmıştır. Bu; hayâtı, insanı ve kâinatı sadece şekilden ibaret sanan, rûhu ve gerçek mânâyı kavrayamayan birtakım zavallıların karşısında; yüksek, ulvi fikirlerin ve ona sahip olan gönül erlerinin, Hak dostlarının müşterek kaderinden başka birşey değildir.

ÜSTÂDIN EDEBÎ VE İLMÎ HÜVİYETİ

Şakir Efendi, San'atkârdı, gâyet ince ruhluydu. Kedileri çok severdi. Onlar, âdeta sırdaşı gibiydiler. Kendi yediğinden, kedilerine de yedirirdi.

Üstad Konya'ya ilk gelişinde, o vaktin talim ve terbiye metotlarını layıkıyla kavramış, en centilmen bir muallimdir. Arapça ve Farsça yanında, Fransızca'yı da hakkıyla bilmekte, sulu ve yağlı boya resimler yapmakta, ayrıca çok güzel keman çalmaktadır. Zaman zaman yakın dostları, sevdikleri ile Şems-i Tebrizi'nin (k.s) türbesine gider, orada keman çalar, şiirler söyler ve büyük bir tasavvufı vecdle, aşkla kendinden geçerdi.

Altıncı hissi çok kuvvetli idi. Kendisinde, vakitsiz zekânın inkişâfı vardı. Kapısı çalınınca, görmeden gelenlerin kim olduğunu haber verirdi. Kapıyı açınca, içeri almak istemediği, hoşlanmadığı bir insanla karşılaşırsa; gene bizzat kendisi:

(Şakir Efendi evde yok!...) der idi. Bir Konyalı değildi, ama Konya kültürü için çok çalıştı. Kendisinin inkişâfına, İstanbul büyük bir imkân hazırladı. Muallim Şâkir Efendi diğer emsâli gibi ilk manzûmelerinde şüphesiz zamanını terennüm etmiştir. Gazellerinde Divan Edebiyatının tesiri altında Fuzulî, Nedîm, Gâlib'in etkileri görülür.

Şâkir bazan **"Gülümser"** ve benzeri manzûmeleriyle de Nâci'yi taklit etmektedir. Bilhassa "Düşündüm" manzûmesiyle baştanbaşa yepyeni bir şiir ve fikir numûnesi yaratmıştır.

Kayınbiraderinde, Ankara'da bir hayli şiiri var idi. Bir kısmı kaybolmuş veya kendisi tarafından zayi edilmiştir. Yazdığı şiirlerini toprağa gömdüğünde, niye böyle yaptığını soranlara da:

"Allâh da öyle yapmıyor mu? Biz insanları, kemâl çağına gelince, birden bire alıp, toprak etmiyor mu?" cevabını verirdi.

Geçirdiği vecd hâline:

"Bunlar benim intibâhım! (uyanışım)" derdi. Rûhen çok sıkıldığı zamanlarda da

"Açılmam için, bana ney üfleyin." Dileğinde bulunurdu.

Bazen de kurşun kalemi ile duvarlara manzumeler karalamıştır. Bunların bir kısmını Ali Kemâli Bey, oralardan alıp kayda geçirebilmiştir. Diğer bazıları da, Fâik Soyman ve Muhlis Koner Beyler'in gayretleri sâyesinde yırtılmadan elinden alınıp, bilâhare neşredilme şansını kazanabilmişlerdir.

Feridun Nâfiz Uzluk da, Şakir Efendi hakkında bildiklerini Peyâm-ı Sabah gazetesinde neşretti. Süleyman Nazif Bey, sevdiği kimselerin şiirlerini ezberler ve zaman zaman yakın dostlarına bunları okurdu. İşte, Şakir Efendi'den de birçok mısrâları hıfz etmişti ve onları bizlere de büyük bir zevk ve derin bir hayranlıkla okumuştu. Nazif Bey, gayet ince zevkli, zeki ve müstesna bir kimse idi. Asil bir vatan evlâdı idi. Şakir Efendi'yi de, çok takdir ettiğini, söyledi.

DÜŞÜNDÜM
Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü fe'ûlün
1
Bir gün oturup hilkat-i eşyâyı düşündüm
Ol mes'ele-i müdrike fersâyı düşündüm
Halk ile Hak'ı lafz ile ma'nâyı düşündüm
Hestî-i ademgâhı o feyfâyı düşündüm

2
Mevcût bilip hâsılı bir zât-ı Hudâ'yı
Ol evvel-i bî-mebde-i ol nûru bakâyı
Yok farzederek cümle mevâd ile kuvâyı
îcâd-geh-i neş'e-i ûlâyı düşündüm

3
Efkârımı fennin nazariyâtına saldım
Bir nâ-mütenâhîliğe bir boşluğa daldım
Bir zulmet-i hîçî-i burûdette bunaldım
Yevmü'l-âdemi ol şeb-i yeldâyı düşündüm

4
Zerrâtı bulup devr-i hudûs ile kıdemde
Der-pîş ederek illet ü ma'lûlü o demde
Yokken nereden gelmiş o yer tutmuş âdemde
İlk evvel o sermaye-i bî-câyı düşündüm

5
Mânendi sahâib o mevâlîd-i nuhistîn
Olduysa fezâ içre gelip mâye-i tekvin
Ol zerrelerin menşeini etmeli ta'yîn
Bî-asl olan ol safsata da'vâyı düşündüm

6
Zerrâtı vücut-yâb edelim kendiliğinden
Yoktan mütevellit bilelim gayri müberhen
Bir gelmişe lâzımsa da bir evvel mesken
Gelmeklik için sevk ile yarayı düşündüm

7
Her cüz-i musaggar birikip eyledi temsîl
Bir kütle-i gaziye-i pür depdebe teşkil
Kim etti sükûnun hareket hâline tahvil
Halletmek için işbu muammâyı düşündüm

8

Bi'l-farz o kadar cevheri fert olmuş âdem-zât
Meşhûn imiş efrâd ile bir mahşer-i ezdâd
İster o teşekkül yine bir sâik-i irşâd
Bî-kudret o sûretle heyûlâyı düşündüm

9
Ezdâdı anâsır girişip cenğü cidâle
Âsâyişi eylerse de ihlâl ü izâle
Tedbîr ü tasarruf getirir sulhu bü hâle
Hem kuvveti hem ma'reke-fermâyı düşündüm

10
İhdâs eder âmîziş-i ecsâm-ı basîta
Hâssiyet ile muhtelit envâ'-ı halita
Her cism için îcâb ederek başka şarîta
Her maddeyi terkîb eden eczâyı düşündüm

11
Kim etti o eczâyı makâdîr ile tertîb
Nisbetli tebâyünleri kim eyledi tensîb
Bir saçma tesâdüf edemez aslahı terkîb
Bir hayli zamân lâ ile illâ'yı düşündüm

12
Bir hâdise isbâtına birçok ameliyât
Evler yine bir âkile-i hikmeti isbât
Bi'n-nefs vukû-yâb olamaz çünkü o hâlât
Tahlil ü terâkîb ile kimyâyı düşündüm

13
Kimyâda veren cevhere hâssiyeti kim ya
Envâr-ı tenâsüble rumûzât ile hattâ
Bizzât o terekküp hele kâbil değil asâ
İ'câzî-i ihzâr u müheyyâyı düşündüm

14
Etmekle taharrükle harâret anı iş'âl
Vermiş kürevî şekli temeyyü ana fi'l-hâl
Misbâhı müheykel olup ol meş'ali cevvâl
Tedkîk ile deycûrî-i pehnâyı düşündüm

15
Bir kuvvet-i zî-akl ise ol sâik-ı evvel
Bî-şüphe olur fıtrat-ı Hâlikla müevvel
Bî-akl ise ger böyle ehem-kârı mükemmel
Tedbîr edecek kuvve-i akvâyı düşündüm

16
Seylâb ı sevâikla avâsıf gibi kuvvet
Temyîze mukârin olamaz yeksere elbet
Ma'kûl ü müsellemse de kânûn-ı tabîat
Muhtâc-ı tedebbür olan icrâyı düşündüm

17
Bir haşmet-i pür-hevl ile ol tûde-i dehhâş
Bir bu'd-ı mücerredde edip devr-i şerer-pâş
Milyonlar ile şems-i münîr eylemiş intâş
Ol heykel-i aslîyi o şemsâyı düşündüm

18
Bir şems olarak başlıca her parça şerâre
Etmiş o da etrâfa kıvılcımlar itâre
Etbâını etmekle fakat hüsn-i idâre
Hayret-res olan meslek-i ahrâyı düşündüm

19
Sönmekle şerer-pâre-i tâbide telehhüb
Hâkister-i hâk olmuş edip kışrı tasallüb
Etmiş kimi tevlîd ile bazan da teşa'ub
Bir peyk ile bir cirm-i şehapzâyı düşündüm

Bir vüs'ati bî-gâyede bin âlem-i devvâr
Hey'etçe nizâm üzre olup sâbit ü seyyâr
Hükm etmede her âleme bir neyyir-i nüvvâr
Ol encüm-i bî-kâbil-i ihsâyı düşündüm

21
Bâ-evc-i hadîd anlaşılıp mihrek ü mihver
Olmakla mesâfât ü mesâhâtı mukadder
Ecrâm-ı semâviyye olup fikrime manzar
Mirsâd-ı basiretle temâşâyı düşündüm

22
Kim verdi esâsen o hakîmâne kararı
Kim kurdu o mevsimler ile leyi ü nehârı
Mîâd-ı muayyende olart kat'-ı medârı
Hizmette ehemmiyeti îfâ'yı düşündüm

23
Geçmekle bezm âlem-i şemsîye bu fikret
Bir şekl-i güzîn aldı hayâlimde o heyet
Kânûn-ı tecâzüple kurup hükm ü hükümet
Ta'kîb edilen devr-i dil-ârâyı düşündüm

24
Zihnimde doğup mâh-ı zemîn-zâde-i zîfer
Binlerce kevâkible müzeyyen şeb-i mukammer
Seyyâreleri muktazi-i mihr-i münevver
Ol burçları ol nesr-i mukaffâyı düşündüm

25
Gûyâ saçılıp bir yere cemiyet-i mazmûn
Mensûr iken etmiş anı bir câzibe mevzûn
Arz olmuş o manzûmede bir nokta-i meskûn
Pûr-nükte bu enmûzec-i inşâyı düşündüm

26
Kim etti tevazünle o manzûmeyi tanzîm
Kim eyledi ol mülki kavânîn ile tahkîm
Kimdir o cemâdâta eden hikmeti ta'lîm
Bir san'atı bir sâni-i yektâyı düşündüm

27
Mahlût-ı mezâb ol kadar ecsâm-ı adîde
Birlikte tekallüb ile bin şân-ı cedîde
Girmiş şu bizim gördüğümüz tarz-ı pedîde
Sûret-gede-i dehri bu dünyâyı düşündüm

28
İhsân ederek feyzi harûrî-i şu'âât
Mecbûle-i uzyiyyete îlâd ile inbât
Etmekte bütün gün bize îsâr-ı füyûzât
Ol nâire-i nâmiye-bahşâyı düşündüm

29
Etmekte zemîn üzre ziyâfet-ger-i eyyâm
Bir sofra ile kâffe-i mahlûkunu it'âm
Bir hissi teayyüş kılan en'âma da in'âm
Feyyâz-ı tenâvül-geh-i yağmayı düşündüm

30
Ahcâr u suhûrun geçerek hep tabakâtın
Edvâr u duhûr ile ma'âdînle nebâtın
Âsâr-ı zuhûrunda da hayvân ü hayâtın
Ez cân u dil o kudret-i ahyâyı düşündüm

31
Enkâz-ı nebâtîde girip kısm-ı türâba
Ol mecma-i ecnâs erişip hadd-i nisâba
Me'lûf edilip hâk ü havâ âteş ü âba
Her noktada hem-re'y olan a'zâyı düşündüm

32
Pür-germî-i himmet kurulup meclis-i imkân
Vermişler o sûrette yosun nev'ine bir can
Andan yürümüş kâfile-i cümle-i hayvân
Ühkûme-i hüdzâyı o peydâyı düşündüm

33
Müstehlik-i uzvî kılarak hâki de ikmâl
Gittikçe tekemmül edip ilkâh ile ensâl
Maymunla zevi'l-bâl olunup gayete îsâl
Meydâna çıkan maskara hülyâyı düşündüm

34
Mikdârı garîzî-i harâret ile uknûm
Fennen bulunup olmuş iken sâbit ü ma'lûm
Esrâr-ı hayâtiyye niçin kalmalı mektûm
Ol ukde-i mecmû-ı habâyâyı düşündüm

35
Etmekle bu gün ayn-ı şerâit ile tecsîm
İbrâz-ı hayât etmeli bir cem'i ekânîm
Mâhiyyet-i rûh olmalıdır kâbil-i tefhîm
İzhâr ile memzûc olan ihfâyı düşündüm

36
Fâilliği olsaydı eğer cism ile kâim
Rûh olmaz idi zinde biz olmak ile nâim
Ta'til-i havâs ile de ol bâki vü dâim
Ben lâne-i cismimdeki varkâyi düşündüm

37
Etmiş bir etemmiyet ile âlemi tetmîm
Bir zübde-i ekvân olarak mazhar-ı tekrîm
Enzârımı celbeyledi ol ahsen-i takvim
İnsan denilen nüsha-i kübrâyı düşündüm

38
Adem mi olur devre-i âsâr ile nesnâs
Olsaydı görürdük yine bir başka ebu'n-nâs
Eylerdi hiç olmazsa alâmâtım ihsâs
Ol müdhike-i vahime gûyâyı düşündüm

39
Zâtıyla sıfâtından edip ademi bahir
Kılmış anı Hak mahzen-i esrâr-ı mezâhir
Telkîn-i havâs etmiş ana bâtın u zâhir

Ta'lîm ile esmâyı müsemmâyı düşündüm

40
Olmuşsa da nefs Âdem'e şeytan-ı mürâfık
Mescûd-ı melâiktir o metbûu halâyık
Tâbi' kılır ammâ anı bir şeye sevâik
Bir dâne-i memnûu bin iğvâyı düşündüm

41
Tasdîa da olsam mütecâsir ulemâyı
İknâ edemem eldeki hüccetle hocâyı
Gözden geçirip cidde-yi seylanı semâyı
İlk cilvegeh-i Âdem u Havvâ'yı düşündüm

42
Câiz ki bizim cilve-geh ol seb'i semâvât
Anlardadır ah arza kıyâsen yine cennât
Evsâf-ı temâyüzle hubût eyliyor isbât
Bir şevk-ı behişti ile me'vâyı düşündüm

43
Söyler (flâmaryon) la berâber dil-i agâh
Bin mislini hacmen bu yerin sanma tehîgâh
Hâli mi kor en şa'şaalı mülkü şehinşâh
Firdevs-i berrin bir nice süknâyı düşündüm

44
Olmakla saffı muterif-i ism olarak zâr
Şâyeste görülmüştür ana rahmet-i Gaffâr
Mahviyyeti bilmekle dümû' etmeli îsâr
Işkâbe-i feryâd-ı zâlemnâ'yı düşündüm

45
Ümmetlere ib'âs ederek rehber-i İslâm
Kılmıştır anın kalbini Hak mehbıt-ı peygâm
Me'mûr-ı semâvî ise de vahy ile ilhâm
Cebrâil-i ol sâniha-pirâyı düşündüm

46
Vermiş Resûl'e neşr-i ziyâ mihr-i hüviyyet
Menşûr ile tahlîl olunup nûr-ı nübüvvet
Çıkmış deracât ile hep elvân-ı velâyet
Ta'zîm ile ol mesned-i vâlâyı düşündüm

47
Bir bûy-ı tefeyyüz getirip şemme-i tâât
İzhâr ediyorken biline bir nice hâlât

Müsteb'id-i âkil midir îkâ-ı kerâmât
Her mu'cize-i hârika-peymâyı düşündüm

48
Mahlûtsa hakâyıkla ekâzib ü erâcîf
Etmez anı tağşîş avâm mûcib-i tezyîf
Erbâb-ı ukûl eyler anın beynini te'lîf
Ta'mîk edecek dîde-i bînâyı düşündüm

49
Ben kendi vücûdumda bulup keştî-i
Nûh'u Tûfân-ı mezâhimle gelen feyz-i fütûhu
Hak ile bakâ-yâb ederek nâcî-i rûhu
Fâni olan âlâyiş-i imhâyı düşündüm

50
Tagyîr-i hakîkatta verip Hakk'a zimâmı
Buldum nüket-i hilkati Hâlık'la kıyâmı
İbrâhim'e germ-i ülfet olan berdü's-selâmı
Nemrut ile ol nârı o itfâyı düşündüm

51
Cân-ı nâka-i Sâlih gibi bî-tâkat tedbîr
Ba'zan yakışır gerden-i teslîmede şemşîr
İsmâil için kesmez iken hançer-i takdîr
Minşârı düşündüm Zekeriyyâ'yı düşündüm

52
Olmakla tecellî-i şuûn-ı nâ-mütenâhî
Düşmüş ceryân-gâhına çok Yûnus ü mâhî
Kurbân-ı Hâlil oldu nice yâr-ı İlâhî
Hûn-âb-ı şehâdet ile Yahyâ'yı düşündüm

53
Dir messeniye'd-dur tüketip sabrını Eyyûb
İfdâl-i rubûbiyyet ile olmasa mashûb
Ağlar mı muhabbet ciğerin yakmasa
Ya'kûb Ma'sûmî-i Yûsuf ile Züleha'yı düşündüm

54
Bir olsa da mîzânı saâdetle şekâvet
Allâh'a kalır hükmü ledünnî-i şerîat
En-nâsü niyâmün'le edip keşf-i hakikat
Bahşâyiş-i ta'bîr ile rü'yâyı düşündüm

55
Olmakla meşiyette helâkimle halâsım

İster yine elbet aramak nusret u âsim
Her ân ü zamân nefs ile akl oldu muhâsım
Şûrişdeh-i fir'avn ile Mûsâ'yı düşündüm

56
Bir aczi kılar kibr-i cehâlet müteellih
Bir âlet olur kâr-ı ilâh içre o vâlih
Mu'cizdir onun sihri de kâimse de bi-zâtih
İ'câzı asâyı yed-i beyzâyı düşündüm

57
Ahengi erittiyse de Dâvûd'u hoş-elhân
Ahengi zebûn etmedi sengîn-dili leyyân
Emsâl ile şâir behvâ oldu Süleyman
Bir taht ile bir seng-i musallâyı düşündüm

58
Mâ-kâne ebûke emre sû'le açıp fem
Bed-bîn-i yahûd olmasa da nutk ile mülzem
Nâkûs ile âfâkı tutar ismet-i Meryem
Rûhü'l-kudüs'ü Mehd-i mesihâyı düşündüm

59
Yâdetme değil akibet-i Âd u Semûd'u
Görmekte helâk-i ümem-i Lût ile Hûd'u
Hak-cûy şifâ eylemedi kavm-i Yehûd'u
Mu'ciz-nefes-i Hazret-i İsâ'yı düşündüm

60
Görmekle nice tahrîf ile tebdîl
Çok şu'leyi hâizse de Tevrat ile İncîl
Bî-fer kalarak ma'raz-ı neyyirde kanâdil
Kur'an'ı o hurşîd-i mezâyâyı düşündüm

61
Ammâ ki Hudâ-bîn olacak yerde ziyâdan
Kandil asarız büt-gedeye nûr-ı Hüdâ'dan
Bir şey göremez bir çoğumuz cehl ü amâdan
Müstevli-i nâs illet-i umyâyı düşündüm

62
Tâbiş-deh-i ekvân olarak nûr-ı Muhammed
Dünyâyı tutup debdebe-i devlet-i sermed
Furkân okunan şânına fermân-ı müeyyed
Sernâme-yi muhtâr-ı berâyâyı düşündüm

63

**Ezhân-ı umûmiyyeti dîn eyledi teşhîz
Îcâz-ı belâğat ederek canları telzîz
Ahkâmını Allâh'ın edip âleme tenfiz
Dârü'l-Hak olan Yesrib ü Bathâ'yı düşündüm**

**64
Hoş-bûy-ı Hicâz adlı dil-i mevhibe-nâki
Etmekle tavâf ol Beledü't-tayyib-i hâki
Reşk-âver-i arş olmuş olan ravza-i pâki
Mihrâb-ı cihân Kâ'be-i ülyâyı düşündüm**

**65
Yok muttasılu'l-vâhid olan cevher-i eflâk
Olsaydı yapardı yine bânîsi edip çâk
Mi'râc-ı salât ile bulur kalb-i şeğaf-nâk
Ol şems için ol leyle-i esrâyı düşündüm**

**66
Varken o kadar vâsıta-i Revnak-i teshîl
Bir mekteb-i âlîdeki dih-sâle-i tahsîl
Elyevm edemez binde birin matlaba tavsîl
Mîkâtı telakkî-i Bahirâ'yı düşündüm**

**67
Ensâr-ı ilâhiyye ile bulmasa te'yîd
Bir fert edemez lâf ile dünyâları tehdid
Mümkün mü sekiz müşriki bir noktada tevhid
Cemiyet-i esrâr u ahıbbâyı düşündüm**

**68
Tercîh edilip nutk-ı muhik seyf ü sinâna
Neşroldu âlemlerle ilim sanki cihâna
Avâz-ı maârif karışıp bank-i ezâna
Ol sîyt-ı ülühiyyet-i a'lâyı düşündüm**

**69
Hayfâ ki düşüp bir ön ayak hıkd ü nifâka
İkdâm ederek tefrîka-i hüsnü vifâka
Çıkmış firak-ı bâgiye-i meydâna şikâka
Eşrâra uyan zümre-i hem-pâyı düşündüm**

**70
Cühhâli edip müstenid-i erbâbı mefâsid
Düşmüş rüesâ birbirine zıdd u muhâsid
Etmekle zulüm râyici-i dânişi kâsid
Hak-gûluğa kurbân nice dânâyı düşündüm**

71
İklîm-i Necef'den tutarak râh-ı rızâyı
Gördüm o ziyâ-küster olan mâh-ı vefâyı
Dîhîm Ali hubbuhî ile şâh-ı sehâyı
İt'âm-ı mesâkîn ü yetâmâyı düşündüm

72
Andım o mebâdîde olan satvet ü şâm
Vermekte cedel şimdi hitâbetle beyânı
Tenkiye tesâdüf ederek çekdim inâm
Meydân-ı müsâitdeki irhâyı düşündüm

73
Olmakla fakat hâtıra-i ümmete meknûz
Bir fâcia-yı muhrika bir vak'ayı dil-sûz
Yakmakta ciğer-gâhımızı yâd ile her rûz
Âteş-fiken-i kerb-i belâyı düşündüm

74
Mir'âtı olup hubb-ı nebî cümle usûlün
Mirkâtıdır ol kurb-ı hakîkiye vusûlün
Bâ-fahr ü şeref âl ile evlâd-ı resûlün
Mecmûuna takdîm-i tehâyâyı düşündüm

75
Kanlar dökerek hayli zamân tîg-i tegallüb
Açmış bize bin gâile ol devr-i tezebzüb
Kalmaz mı yeri yaralar etmekle teneddüb
Pür-şûr u şer âsûde bu inhâyı düşündüm

76
Temyîz-i tehâlüf ederek zihnimi teşvîş
Halk etdi Hudâ dilde emel-dârî-i teftîş
Ettim nice bin arbede-i âlemi der-pîş
Târîhi o mirât-ı mücellâyı düşündüm

77
Âsûriye Bâbil Finike Mısır olunup yâd
Buldum medeniyyet ile Yûnân'ı ser-âzâd
Tuğyân-ı sefâhetle olup Roma da berbâd
Ferkend-i vukû'âtı İtalya'yı düşündüm

78
Ta'kîb ederek Jul Sezan Oktavios'la
Gezdim Kleopatra ile Antonyos'la
Keyhüsrev'i gördüm mütehârib Krezüsla
Pür-kerr ü fer-i İskender'i Dârâ'yı düşündüm

79
Hârûn'a sezâ Şarlman'ın çok himemâtın
Gördüm Lüi Onz ile Katorzan harekâtın
Bitmekle Napolyon tüketip cehd ü sebâtın
El-hâletü hâzihî akademyâyı düşündüm

80
Ettiyse papa tevbekâr ol Hanri-yi evvel
Ahir protestanlığa dîn oldu mübeddel
Vilhelm'le tahkîm olunup (Hanze) mükemmel
Bismark'a senâ-kâr Almanya'yı düşündüm

81
Jandark'ı ederken Mari Situvart ile hem-hâl
Zulm oldu hemen münkalib-i râhat ü ikbâl
Hürriyet-i efkâr ü cihân-girî-i işgâl
İngiltere'yi servet-i deryâyı düşündüm

82
Keykavüs ile Mısır'a gelen sarsar-ı vahşet
Hep Sardanapallarda Veronlardaki hücnet
Toplandı virüp Endülüs'e âteş-i dehşet
Fernand ile yek-renk îzabellâyı düşündüm

83
Müslim var iken bir takım el-gâzî-i Hünkâr
Tîmur ile Haccâc olunur ortada tezkâr
Mel'ûn yezid olmakda yine eşna-ı gaddâr
Cengiz'i Hülâgü'yü Atilla'yı düşündüm

84
Kıpçak sönerek Moskova etmekle tahassüs
Ruslarca Büyük Petro açıp bâb-ı tefahhus
Fitneyle bulur Baltacı'dan hüsn-i tahallus
Meftûnî-i ahbâb ile a'dâyı düşündüm

85
Beyne'd-düvel Osmanlı olup şân ile mahsûd
Dahi nice Fatih'le Selim olsa da meşhûd
Fâik görülür cümlesine Hazret-i Mahmûd
İslâhı teferrüsle o ilgâyı düşündüm

86
Gördüyse dahi Köprülüler ile bu devlet
Tiryâki Sokullu paşalardan nice hizmet
Vakt ile müvâzindir ehemmiyeti himmet

İrşâd-ı Reşid Mustafa Paşa'yı düşündüm

87
Câsûslar ile şirket-i mahsûsa-i bîdâd
Ahlâk-ı umûmiyyeyi etmişse de ifsâd
Tehzîbini ümmîd ile âtîyi edip yâd
İstanbul'u ol belde-i ra'nâyı düşündüm

88
Şân aldı ekâbirde mesâvî-i acîbe
Muhtel olup ümmetteki ahlâk-ı necîbe
Meb'ûs-ı mekârim bize bildirdi vecîbe
Ol bedrika-i mekremet-efzâyı düşündüm

89
Âhâdt ederek her yeri bir şer'ayı meslûk
Olmakla şerîatça melik nefsine memlûk
Dîn lafz ile matlûbsa da ma'nâ ile metrûk
Teklîf-i hüdâvendî reâyâyı düşündüm

90
Da'vâ-yı verâset ederek dîne bulur nân
Bâzârda pilâv medresede hücre-nişînân
İrfân ile zikr eylese de zâviye-dârân
Dînü'l-ahadiyyetde müsennâyı düşündüm

91
Bir zâviye içre mütenâzi' iki vâris
Olmakda iken tefrîka-i millete bâis
Mektepliler olmuş ana bir tâlib-i sâlis
Bi'l-hendese teslîs-i zevâyâyı düşündüm

92
Bir gün gelecek birleşecek hepsi beher-hâl
Vermekle zamân-ı marifete nöbet-i ikbâl
Dillerde taayyün edecek kâbe-i âmâl
Ol kıble-i tevhidi tekâyayı düşündüm

93
Vermekle makâsıtda tenâkuzları eyyâm
Kalmışsa da tasdik u tasavvur kuru bir nâm
Merhûn-ı zamândır cihet-i vahdet-i İslâm
Ma'kûs-ı kübrâ ile suğrâyı düşündüm

94
Yek-siret ediş halkı muhâl emr-i bedihi
Takdim ederiz liyk reşîd üzre sefihi

Tebdil ile ol mastaba-i zişt ü nebîhi
Manzûr olacak sûret-i hesnâyı düşündüm

95
Bi'l-kuvve olanlar Hüner ü fazl ile mümtâz
Bi'l-fiil olarak her biri bir işte mühim-sâz
Eylerdi hükümet o zamân hikmeti ihrâz
Fermân-ı veşâvirhüm ü şûrâyı düşündüm

96
Allâh için olsaydı üli'l-emre itâat
Sultana da hükm eyler idi seyf-i şeriat
İcmâ ile çok renge dönüp şekl-i ibâdât
Seccâde-i dâmânı cebin-sâyı düşündüm

97
Kavlen der iken yok anı tezyîd ile tenkis
Kul hükmüne şer'in bulamaz fidye-i tahlîs
Mahkûm ederek hakkı da sultana be-tahsîs
Fi'len o salâhiyyeti i'tâyı düşündüm

98
Tesvîl-i siyâsî bozarak nass u belâğı
Vermiş anı setretmek için cehle mesağı
Bir mühlike-i muzlimeye kurmuş otağı
Şebhûn-ı ale'l-fevri o sahrâyı düşündüm

99
Hep böyle - eyler isek olmıyarak ah
Bir hisse-i muhtassa-i hürriyete agâh
Bir haybet ile pîş-geh-i millete nâgâh
Şark meselesinden çıkacak payı düşündüm

100
Evhâmdan olup Avrupa gûşişle muarrâ
Rûhlandı Kristof'la Gütenberg ile mahzâ
Dünyâyı teceddüt ederek bir yeni dünyâ
Ol kâşifi ol kıt'ai hücrâ-yı düşündüm

101
Açtıysa da Marten Lüter âfâka salibi
Bir şârika-i hâdiyeden yokdu nasibi
Bir şem'a-yı ümrân edip ammâ o hatibi
Ma'mûrî-i akvâmı nasârâyı düşündüm

102
Sathî bilinip fer'i gibi asl-ı mezâhib

Fen müntesibîn eyliyor ibtâline zâhib
Milyonda bir olmaz bulan iksîr-i mevâhib
Ol derd-i umûmîyi o belvâyı düşündüm

103
Sa'y oldu silâh elde taakkul ise rehber
Kuttâ-ı tarîk olsa da Darwin ile Buhner
Seyreyliyerek mülket-i edyânı serâser
Beyne'l-milel ol bâbtaki ârâyı düşündüm

104
Etmekle nüfus üzre zekâ meyli tesaltun
A'kalleri etmiş beşeri sevk-i temeddün
Karşımda zerâdişt ile zend etdi temekkün
Konfüsyüs'ü Fohi'yi Buda'yı düşündüm

105
Yıkmışsa da her ma'bedi cehlin sademâtı
Bulmuş arayıp ehl-i nehâr râh-ı necâtı
Ferdâyı memâtı hikemiyyât-ı hayâtı
Bî-mürşid o endişe-i ahrâyı düşündüm

106
Ber-vefk-i hayâl âlihe etmekle taaddüd
Etmiş o muhayyelde mücessemle teeyyüd
Ekserde kalıp hükmü basîti-i taabbüd
Baktım fetişizm ehline süflâyı düşündüm

107
Hindin Sivâ'sı Vişno'su olduysa da ma'dûm
Yûnan'ı kadîmin sayısız tanrısı mezmûm
Zannettiler Allâh'ı da anlar gibi mevhûm
Konstantini ol harb-i çelîpâyı düşündüm

108
Bildim milel-i sâibeden ilm-i nücûmu
Allâh aranırken bulunan kenz-i ulûmu
Kimyâyı çıkarmış kiminin nakte hücûmu
Mensi bulunan sihr ile simyâyı düşündüm

109
Her dîne karışmakla hurâfât u esâtîr
Etmişse de icmâ u kıyâs aslını tağyir
Mehdî-i maârif ederek âlemi tathîr
Evsâhım ifrâz ile imhâyı düşündüm

110

Günden güne olmakda ulûm âlemi hâvi
Elbet bu terakki edip efkârı tedâvî
Sıhhat bulacak bir gün olup derd-i semâvî
Bir müddet o ser-mebhas-ı garrâyı düşündüm

111
Bir encümen-i sıdk açıp ashâb-ı fetânet
Etmekle kemâl ile taharrî-i hakikat
Allâh'ı bulup eyleyecek keşfi tarikat
Ol vakti o mübrem mütemennâyı düşündüm

112
Bulduysa Fonoğraf Edison dinliyerek ton
Vermiş mi kulak birde sadâ bahsine Newton
Duymuş fakat ol zemzeme-i gaybi Eflatûn
Teşhîs-i hakâyıktaki asfâyı düşündüm

113
Her mukdim eder meyl-i husûsîsini minhâc
Her râsıt u râmîye diğer noktadadır âmâc
Her sa'y-i beliğ etsede bir maksadı intâc
Burhân-ı tehâlüfle kazâyâyı düşündüm

114
Jak Jak Ruso'ya, Volter'e olmazsa da emsâl
Alfons Dö la Martin'de yine başkacadır hâl
Ma'nâyı hafif geçmiş iken Pansees'de Paskal
Maddeyle olan nâmını ibkâyı düşündüm

115
Viktor Hügo'ya esniye-hân oldu Sefiller
Açtıysa da makdûreler üzere Dümafis per
Gösterdi Şopenhavr'a o yol sahne-i diğer
Mevcûdî-i muğni ile iğnâyı düşündüm

116
Tahsîl-i "mine'l-mehd ile'l-lâhd" ile eslâf
Etmişse de binlerce defâin bize ithâf
Biz Çin'e gidip olmıyoruz anları sarrâf
Ahlâfa hedâ-bahş o hedâyâyı düşündüm

117
Hürriyet-i fikr arzederek huldî-i Haldûn
Hükkâm-ı hüdâvî kılarak herkesi me'mûn
Olmuştu şifâ-bahş-ı necât ahkem-i kânûn
Fârâbî ile zâdei Sînâyı düşündüm

118
İhya-i ulûm etse de efkâr-ı Gazzâlî
Bî-behre kalıp hâfız-ı elfaz-ı Emâlî
Güftâr-ı Muhyiddîn'i sanır nutk-ı hayâlî
Bir cehli bir ol zevk-ı musaffâyı düşündüm

119
Bestamî vü Zünnûn'u Cüneyd olsa da hemkâr
Bir hâlde değil her biri bîhûd u şeğaf-dâr
Mansûr'u görüp cûş u tecellî ile berdâr
Ol Hak ile nâ-hakka müdârâyı düşündüm

120
Nîreng-i zevâhir ederek bâtını tağlît
Kılmışsa da meknûne-i ifrât ile tefrît
Dil kân-ı taharride bulup menba-ı tenşît
İnsanlar için maksad-ı aksâyı düşündüm

121
Bâ-fikir ü nazar dînce tenassuh ise matlûb
Eşhâsa ukûlünce olur kısmeti meksûb
Tevfık-ı tefekkür yine bir mâye-i mevhûb
Bildim bunu Vehhâb-ı atâyâyı düşündüm

122
Her sem'a şuûrunca girip nefhai eş'âr
Bir başka muahassıl çıkarır pend ile pendâr
Bir hâlde görünmezse de her dîdeye dîdâr
Peygâm-ı tecellî kalan a'mâyı düşündüm

123
Mahrûm olacak en çoğu hak olsa da şâyi
Göstermededir nedreti idrâk-i vakâyi
Îkâz ederek fitneyi butlân-ı şerâyi
Meydâna alacak hûnî-i heycâyı düşündüm

124
Mikyâsı muammem tutarak vâzı-ı edyân
Meşmûlu tefâvüt edip ol nimet-i ihsân
Kılmış derecât ahzını vâbeste-i irfân
Her nükteyi her remzi her imâyı düşündüm

125
Vâkıf bulunan söyleyemez etse de îkân
Zîrâ olunur müttefikan cisme fedâ-i cân
Söylense de duymaz anı dil-mürde-i iz'ân
Emvâta şifâ vermiyen ifşâyı düşündüm

126
Ervâha maânî-ı kitab olmadı mübhem
Ecsâma o mîzân ü sırât oldu mücessem
Birleşti suâl ile hesâb ile Cehennem
Mefhûm-ı ukûbât ile ukbâyı düşündüm

127
Bî-şübhe ki mü'minler için Hazret-i Fâtır
Bir ömr-i müebbet verecektir şen ü şâtır
Evsâf u mefâhimi olup vârid-i hâtır
Huldiyyet ile Cennet-i a'lâyı düşündüm

128
Bir zevk ile herkes olamaz mazhar-ı vahdet
Her kimse nasîbince bulur ni'met ü cennet
Yek-zâikadır sanma şuûnü'l-ebediyyet
Pek tiz bıkılan menn ile selvâyı düşündüm

129
Derlerse ibâdet ne demek söyle ki bî-şek
Bilmek yine bilmek yine bilmek yine bilmek
Bilmekten ubûdiyyeti zan eyleme münfek
Meçhûl ile ma'lûmu temennâyı düşündüm

130
Halk etse âmânımızı hep Kâdî-i hâcât
Bir âlet-i üdvân olur ellerde münâcât
Pür-şevk ederiz nefsimize hasr-i ibâdât
Ayât-ı akîmû'yu küsâlâ' yı düşündüm

131
Her münfail-i nikbet ü idbâr-ı hayâtı
Her muhteris-i zînet ü hubbu'ş-şehevâtı
Ağrâz-ı mukârin bularak hep harekâtı
Te'mîn-i maîşetteki kavgayı düşündüm

132
Hak ortada bir nev'-i merâsim gibi melfûz
Bir başka sanem büt-gede-i sînede mahfûz
Her nefs ana tahsîs-i perestiş ile mahzûz
Evsânı bilip tâbi'-i ehvâyı düşündüm

133
Tutmakta yeter zevk-i ibâdet ile siyyân
Lâkin bulunur hazz-ı nefs hâiz-i rüchân

Atmakla kişi lât ü menâtı bulup âsân
Kalbinde muazzez kalan uzzâyı düşündüm

134
Bir nuhbe-i mahsûsa ya bir âfet-i mâhveş
Her şahsın olur safha-i kalbinde münakkaş
Aşkile düşüp cilve-geh-i rûhuma ateş
Bir şûhu senâ ettiğim esnâyı düşündüm

135
Fennen de bilirken anı bir tûde-i mefrûz
Bir hüsn-i muhayyel olarak hâhişe ma'rûz
Mîsâkı eder bir sebebi yek-deme menkûz
Bin mufdıl-i enfüs büt-i Zîbâ'yı düşündüm

136
Hassâsi-i hulkiyye nasıl densin irâdî
Olmuş ise ol şîme-i irsiyye velâdı
Şiddetle olup dil hedef-i her gam ü şâdı
A'sâbı ezen hâlet-i sevdâyı düşündüm

137
Tevrîs ederek vâlid ile vâlide erkân
Etmişse mîzâc-ı ağlep ile bünyeyi bünyân
Za'f ile gezer derdîni sıhhat sanup insan
Ahlâkı tedâvîde etibbâyı düşündüm

138
Almış asabiyyet demeviyyet adaliyyet
Lenfâ ile safrâ ile bir başka meziyyet
Her bünyede bir gâlibe geçmekle irâdet
Teslîm edilen özr ile ilcâyı düşündüm

139
Teshîr-i muhiti ile te'sîr-i ekâlîm
Tedrîc-ii zamânî ile ünsiyyet-i ta'lîm
Eylerse eğer ol marazı müzmini tevhîm
Takdir ile mahkûm-ı secâyâyı düşündüm

140
Çıktım buradan cevve tutup cebr-i hevâ âh
Makdûr-ı ezeldir diyerek mahrek-i eşbâh
Oldum yorulup bâl ü per ü vüs'uma âgâh
Evsâta inip zîr ile bâlâyı düşündüm

141
Mahdûdî-i raiyyetle olan ilmine mağrûr

Meşhûdî-i vüs'atle görür vüs'unu mahzûr
İnsan için idrâk-i maâlî ne kadar dûr
Ol bu'd-ı serâ tâ be-süreyyâyı düşündüm

142
Ancak şu kadar var ki bir endişe-i sâlim
Bârî-i hidâyetle olur vâcib-i âlim
Pür-şevk ederek rûhumu ol rûh-ı avâlim
Mevlâyı düşündüm yine Mevlâyı düşündüm

143
Asnâmı ibâdâtı uzattıkça uzattım
En sonra fakat bânî-i büthâneye çattım
Kalktım o bütün aşkına bir kaç kadeh attım
Bir keyf ile keyfiyyet-i sahbâyı düşündüm

144
Lezzetle gelip rûhuma bir mestî-i râik
Etmekle beni tasfiye-i sîneye sâik
Gönlümle aranmakta iken kayd-ı alâik
Hânemde kütüphânemi Zehrâ'yı düşündüm

145
Hatırlayarak mesele-i sekri harâmı
Hürmetle anıp bir nice sermest-i ğarâmı
Bir cezbe-i meftûre ile râm-ı merâmı
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâ'yı düşündüm

146
îmânı esâs addederek havf ü recâyı
Nisyân ediverdim reviş-i ehl-i riyâyı
Şeh-râh-ı mesâide bulup bûy-ı rızâyı
Oldum mütevekkil gam-ı ferdâyı düşündüm

147
Etmekte iken redd-i riyâ mahkemetu'llah
İsmet veririz kendimize ucb ile her gâh
Emmâre-i bi's-sû iken nefs-i beşer âh
Tasnî' edilen hüccet-i ibrâyı düşündüm

148
Bir aşk-ı İlâhî olarak hâfık-ı eşrâk
Müstağrak-ı lezzet bulunur her dil-i müştâk
Her yerde matâf oldu bana Kâbe-i uşşâk
Mişkât-ı Hüdâ Kubbe-i Hadrâ'yı düşündüm

149

Vermek bile bir gûş-ı safâ ûd u kemâna
Raks-âver olur gerçi semâhâne-i câna
Hem-nefha olup tayr-ı elesti-i cinâna
Vecd-âver olan zemzeme-i nâyı düşündüm

150
İnsanı meşâgil uyutup gâfil ü zâhil
Bîdârî-i kalbîye olur pek azı nâil
Vacipse de her an aramak mürşid-i kâmil
Sîmurg-ı hümâyûn-peri Ankâyı düşündüm

151
Mahsûs arayup devletü idbâr-ı halûdu
Mer'i sanırız biz o hubût ile suûdu
Ammî görürüz manzar-ı hâşânı vedûdu
"Lâ ya'rifuhüm" pûş-ı eviddâyı düşündüm

152
Bir manyatize ipnotize hallerin aldım
Bir allüsinasyon ile somnambule daldım
Bir hayli de cinlerle periler ile kaldım
El-hâsıl bilcümle habâbâyı düşündüm

153
Te'sîr u havâss ile bilip fark ediyorken
Künhile hafiyyâtı nasıl anlıyacak fen
Saydım ne kadar hâdise-i hârika-efken
Sehhâri-i intâk ile ilkâyı düşündüm

154
Gittikçe tevessü ediyor ilmi kıyâfet
Kaht ile hutûtu'l-yed ile fenn-i ferâset
Evzâ' ederek muzmeri ta'yîne delâlet
Tebyîn-i serâirdeki sîmâyı düşündüm

155
Bin türlü teceddütle uyanmaktadır efkâr
Anlar reviş-i hâl ile müstakbeli bîdâr
Kecbâzî-i mezheb (Rönesans) etmede ıhzâr
Mesdûd olan ebvab-ı fetâvâyı düşündüm

156
Etmekle evet nâ-mütenâhîyeti tecdîd
Bir fitne-i melhûz edilmişse de tahdîd
Olmakta fakat şimdi o hâl ukde-i terdîd
Mahzûru müdâfi olan enbâyı düşündüm

157
Mekşûf olarak verziş ile ebr-i meşârik
İgfâl ediyor çoklarını fenn u havârik
Lâzım geliyor dîn ile telfik-ı hakâyık
Müstevcib-i gâyâtı mugayyâyı düşündüm

158
Bir şu'bede görmek ile tahsîlini âlî
Ezkâsı bilip kendîni gâyet müteâlî
Ümit edemez başkaca bir evc-i maâlî
A'lâya bakıp evsat u ednâyı düşündüm

159
Evsatta ale'l-âde-i ta'lim ile tenbîh
Ednâda basîtiyeti tasvir ile teşbîh
Ma'bûdu müşahhas kılar eylerse de tenzih
Bîçûni-i Bâri-i teâlâyı düşündüm

160
Sıbyân sayılır zâhir-i şer' etse de temlik
Cühhâl tehî-kalb edilir vehlede teşkîk
Elfâz ile tenzih eder ahvâl ile teşrik
Takdisi belâği-i süveydâyı düşündüm

161
Almakla berâber ele miftah-ı künûzu
Hazm eyliyerek ma'rifeti havsala-sûzu
Bir havf-i elezle diyemez halka rumûzu
Ol fırka-i bî-minnet ü pervâyı düşündüm

162
Eyler mi mesâibde bilen nefse tenezzül
Eşhâyı lezâizdir o kudretle tahammül
Etmekle nikâtü'l-hikemi derk ü teemmül
İhlâs ile ol zühdü o takvîâyı düşündüm

163
Vermekle tarikat kimine şehperi nâsût
Etmekte kemâlât ile gayet-resi lâhût
Cibril akl sidresinde mebhût
Ol vusleti ol rutbe-i kusvâyı düşündüm

164
Hâlıkla bulan kendini mümtâz ü müvakkar
Bîçâre-i mahlûk ile olsun mu cedel ger
Lâ-havfün aleyhim'le olan şâd ü mübeşşer
Ol zümre-i bî-bâb ü mahâbâyı düşündüm

165
Üstünde uçan ömr-i serîü'l-ceryânm
Olsun mu neşîbinde ferâzende mekânın
Merkeplerdedir dağdağa-i câhı cihânın
Her gün çekilen bâr-ı tekâzâyı düşündüm

166
Sûrî olarak bir derece herkese hem-hâl
İzhâr edilir dâiye-i devlet ü ikbâl
Bilmekle berâber anı bâzîçe-i etfâl
Ol tâz u tek mel'abet-âsâyı düşündüm

167
Mensûbunu hep maddeten etseydi siyânet
Etmekle hükümet-i li-meni'l-mülk ile vahdet
A'dâ için îcâb ederek selb-i irâdet
Tazlîl-i gurûrî-i ahillâyı düşündüm

168
Ya neş'e bulur memleket ey mân ile îmân
Yâhud kırılır küfr ile peymâne-i peymân
Meyhâne-i mihnette nüfus olsa da mihmân
Gurbetzede-i sümme redednâ'yı düşündüm

169
Verseydi îcâbet bize bir kabza-i teshir
Olmazdı mücîbu'd-daavât elyak tekvîr
Bir sırr-ı mutalsamdır azâyimdeki te'sîr
Efsûn ile kahriye-i esmâyı düşündüm

170
Afyon ile benk eyliyor âzürdeyi bî-gam
(Morfin) kılarak muzdaribi huftei her dem
Bî-his kalıyor can (kıloroform) ederek şem
Medhûş-ı ezel bir dil-i şeydâyı düşündüm

171
Hâkim bilemem me'sere-i gayr-ı habîri
Seyyâle-i berkıyeyi yâhud ki esîri
Her şeyde görüp hikmet-i Allâm u Kadir'i
Hükmü'l-hikemi sırr-ı huveydâyı düşündüm

172
Etmez mi komünlerle anarşistleri tahmîk
Tensîk-i tabâyi'de muhâliyeti tasdik
Vicdânı tesâdüfle bulan tuhfe-i tahlîk

Mâddiyyeyi ol fırka-i jaj-hâyı düşündüm

173
Allâme-i Râzî ile Keşşaf Zemahşer
Eylerdi bu gün başkaca tefsîr-i müfesser
Dersem beni tecrîm ile bir tahta-i perver
Mahkûm edecek Kâdı Beyzâ'yı düşündüm

174
Asr ile mîzâc-gîr ederek şi'r-i kadîmi
Her şâiri bir bezmin edip mest-i müdîmî
Çok görmedim ol tab ile şûhî-i Nedîm'i
Nef'i ile hakkındaki fetvâyı düşündüm

175
Muhrikse de eş'ar-ı Fuzûlî'deki tibyân
Hassân-ı Acemlerle olur belki de hüssân
Hâkânî-i zî-hilyeye Şeyh Gâlib'e hayrân
Ol aşk ile ol hüsnü serapayı düşündüm

176
Akdem udebâ eylememiş his o lüzûmu
Etseydi yazarlardı müdâvât-ı umûmu
Nâbî geçinen bir sürü ressâm-ı rusûmu
Bâkî ile birçok sühan-ârâyı düşündüm

177
Lâkin bu gün elzem görülen neşr-i levâmi'
Ettiyse de rûşen-dili reh-bîn-i menâfi'
Haylûlet edip nâşir-i envâra mevâni'
Zulmette seçilmez kalan inhâyı düşündüm

178
Hem-şevk-ı Şinâs u Kemâl oldu Ziyâ hem
Mülhak olarak pertev-i Hâmid ile Ekrem
Anlar ile peyrevleri hakkında demâdem
Şâyân görülen nikbet-i iclâyı düşündüm

179
Tebcîl ederek şân-ı fedâkârı fedâyı
Timsâl-i hamiyyetle zahîrü'l-üdebâyı
Osmanlı Gütenberg'i Ebu'n-neşri Ziyâ'yı
Hakkındaki ızrâr ile îzâyı düşündüm

180
Üftâde-i esrâr olalı ehli harâbât
Sohbette verir nutka taazzür-i edebiyât

Udhûke eder na'ra-i mestâneyi iskât
Terhîmi münâdîyi münâdâyı düşündüm

181
Bir lem'a-yı rahşân görüp artırdı ümmîdi
Ol renk ile seçmeklik için surh ü sefîdi
Sevdim dekadanlarla çıkan sebk-i cedîdi
Jön'lerle bir oldum yeni imlâyı düşündüm

182
İstanbul'u yazdım olarak haylice meşgul
Gûyâ edip ahlâfım için fâide me'mûl
Fahr eylerim eylerse o töhmet beni mes'ûl
Bir azli değil mahbes ü menfâyı düşündüm

183
Sa'bü'l-fehm olmakla bu nev-yâfte-i vâdî
Nâkıs-dilin ikmâline olmazsa da bâdî
Elbette olur bazı nehâ-perveri hâdî
Yazdım bunu hem-nev'ime ihdâyı düşündüm

184
Bilmez bu kulun hâlık-ı şer şiir ile meşhûr
Etsin mi şenindir diye bir şâiri mağdûr
Kahr ile görürsem göreyim sa'yimi meşkûr
Bir ŞÂKİR ile zîrini imzâyı düşündüm

****

MÜSTEZÂD

Hâtırdadır ol yâr ki bu tâze civandır
Bir âfet-i candır
Biz şehr-i Ayaş'tan çıkalı hayli zamandır
Sevdâ ne yamandır
Âteşlere yansın bizi âteşlere yaktı
Hep aklımız aktı
Elhâsıl o mehpâre ki nev-reste fidandır
Bir rûh-i revândır
Terketti bizi âkibet ol rene ü mihende
Ağûş-ı vatanda
Ağreb bu ki inşâna vatan cây-ı emândır
Âsûde mekândır
Bin dil döker uşşâka o meh içşe biraz mey
Lâkin ne zarif şey
Hurşîd gibi her tarafa ta'ne-feşandır
Hurşîd-i cihandır

Tenhâda geçirdim ele ol nazlı nigârı
Ol şiveli yârı
Amma ki öpüp okşaması savma ziyandır
Madem Ramazandır
ŞAKİR bizi meftun eden o gözle o kaştır
Mahsûl-i Ayaş'tır
Lâkin kime arz eyleyeyim râz-ı nihandır
Derler ki yalandır

GAZEL

Fe i lâtün -fe i lâ t ün/f e i lâtün/feilün
(Fâilâtün) (fa 'lün)

Hâne-i çeşme gelir bakmak için yâre gönül
Müncezibtir o kadar rüyet-i dîdâra gönül

Tab'-ı ruhsâr-ı dil-efsûnunu gördükçe senin
Çarpınır ateşe düşmüş gibi bî-çâre gönül

Ah bilmem ki bu mebhasta neler söylerdi
Mâlik olsaydı eğer tâkat-ı güftâra gönül

Nüzhet-âbâd-ı cinân olsa da cevlângâhı
Yine İstanbul'u arzu eder âvâre gönül

İnşi'âl etti dimâğımda bu muhrik arzû
Ne için münhemik ol mertebe ısrâra gönül

GAZEL Bakış

Feilâtün-feilâîün/feilâtün/feilün
(Fâilâtün) (fa 'lün)

Bir şeker hande ile dün bana bir hoş baktın
Nedir ol tatlı tebessüm o temennâlı bakış
Koymadım sabrımı yaktın beni zâlim yaktın
Cânıma işledi en sonra o ma'nâlı bakış

Kûşe-i çeşm ile teblîğ-i kelâm eylersin
Tarfatü'l-aynda ifhâm-ı merâm eylersin
Bir bakışta beni meshûr-ı garâm eylersin
Ah bilsem ne demektir o muammâlı bakış

Nigeh-i dîde-i sahhârına canlar bayılır
Seni gördükçe bütün cismime ateş yayılır
Âşıkın her bakışı ayn-ı tekellüm sayılır

Sana bildirmedi mi hâlimi şekvâlı bakış

Saklamaktan ne çıkar mâ-hasal-ı bâlimizi
Halleder gözlerimiz ukde-i âmâlimizi
Gizli bir şey mi kalır nâtık iken hâlimizi
Sende ol nazlı bakış bende bu sevdâlı bakış

Nedir ol çeşm-i siyeh mest o câzip sîmâ
Hele kirpik süzüşün aklımı eyler yağma
Dîde her uzvuna her vasfına meftûn ammâ
Ah o ma′nâlı tebessümle o îmâlı bakış

****

DELİ SAÇMASI

Bize karşı yoksa muhassasan söze itibârı şerîatın
Ne namazına var onun bizim de inanmamız ne niyazına

Öteden beri tutulup yabancıyı dîn ü örf ile milletin
Yeni olduk onların âşinâ ne kadar cinâs u lugazına

Otuzüç yıl uyup ehl-i hevâ-ı muvâzâta karışmışız
Notasında etmemişiz keman alışıp kemanına sazına

Küberâ-yı mülk ile pâdişâhının iltifâtını dinleyip
Sevinir de âh inanmamışız bu hakîkatın o mecâzına

Bugün ol sitâyişe karnımız tok inâyet eyleyen olsa da
Deli saçmasıyla teşekkürât ederiz fasulye piyazına

Ne kadar da köftehor olsak öyle yalancı dolmayı yutmayız
Hoşafın yağı kesilip dedik buyurun cenaze namazına

Oturur ..kiyle ceviz kırar kına yaksın avratı fercine
Yalan izdivâc ile çattıran seni en muhâdea sazına

Var imiş bir ölmüş eşek heveslisi nal u mıhı sökmeye
Kalacakmış eski papuçlarım kızının nikâh u cihâzına

Aşılattı baktı yetiştirinceye dek kemâle bir armudu
Fakat en sonunda ham ahlat oldu nasılsa durdu boğazına

Bana karşı dinde isâetin hiyelin hadd u hesâbı yok
Sayılırdı belki ceviz tıkırtısı dense men′ ü cevazına

Getirip bu hiss-i burûdeti ona verdi germî-i cinneti
Bizim ancak ermedi aklımız bu kışın baharına yazına

Hakk'ın emri zannıyla mezâlimi çekiyorsa müftü vebalimi
Geçirir benim dahi kâlimi onun emr-i şa'bda bâzına

Ne vakit keser ya asarsa biz dahi bizzarûr asarız kulak
O zaman dehânı kapattırır bu belâlı kâşif-i râzına

Hamur işlerinden usandı ben ki kemiği kemirmeye koştu s...
Bu gidişle boynuzu kırsa pek o da az gelip fem azına

Diyemez mi mösyöye derdini çıkacak cevabını bilmese
Karaköy'de bir madam aş yerer mi hiç Akşehir'le kirazına

Bizi kıldı ibne çırak çıkardı cihanda kahbe felek fakat
Duyup arz-ı mahmidet eyledik biz onun edasına nazına

Değilim rükûb u nüzûle muktedir aldı arz-ı nisâbını
Gidemem piyâde zükûr içinde ne mağribe ne Hicaz'ına

Düşünür mü gelmiş geçmişi hasmâne düşmüş olan işi
Bakamaz sürüklenen kişi yolunun neşîb ü firâzına

Çekerim ölünceye dek sebat ile hânıe sebb-i müsebbebe
Ne çıkarsa bahta hediyenin bakılır mı çoğuna azına

Yine kibr içinde gebermek üzreyim işte bir koca devletin
Bu muhâlefetle göğüs gerip sademât-ı sîne-güdâzına

Kaynaklar:

*Fatma Betül Telli, Ayaşlı Muallim Şakir Efendi, Ankara, 2005 (Seçil Ofset-İstanbul)

*Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN, Bu makale Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisinin 3. sayısında, 1986 yılında "Ayrı Basım" olarak yayınlanmıştır.

* M. Ali Apalı "Ayaşlı'dan Anılar" Yeni Konya Gazetesi 19 Nisan 1978, seri nu: 8 s.2

*Hayatının bu ilk devresi hakkında Faik ve M.Muhlis "Muallim Ayaşlı Şakir Konya, 1933, Konya Halkevi Neşriyatı,

Mehmet Önder, "Sivaslı Ali Kemâli" Konya, 1954, s.20-21yı: 3, s.4'e bakınız.

* Osman Ergin, "Balıkesirli Abdülaziz Tolun-Hayatı ve Şahsiyeti" İst. 1942, s.34

*İbnülemin Mahmud Kemâl İnal, "Son Asır Türk Şâirleri" İst. 1970, cüz:X s. 1735.

*Naci Fikret, "Dehâ ve Cinnet" Yeni Fikir Dergisi Konya 15 Şubat 1341 sayı: 4, s.4 v.d.

* Alemdâr Gazetesi, 26 Kânun-ı Sâni 1337/1921 s.2

KAPALI BİR TOPLUM YAŞAYABİLİR Mİ?

"Ortodoks Yahudiler İsrail devletinin devamlılığını sağlamak için aile başına ortalama 6 çocuk yapsalar da, istatistikler 2025'de İsrailli Arapların sayılarının Yahudileri geçeceğini gösteriyor. Yani istatistikler doğru çıkarsa, Yahudi İsrailliler azınlık konumuna düşecek ve 2025 de yapılacak bir Knesset oturumunda çoğunluğu Arap milletvekilleri İsrail Devletinin, "Yahudi devleti" olduğu şerhini Anayasa'dan çıkarabilecek. Amerika Dışişleri Bakanlığı verilerine göre, İsrail'in kontrolündeki topraklarda yaşayan Arap ve Filistinli nüfusu 5 milyon 300 bini aşıyor. Yahudilerin nüfusu ise 5 milyon 200 bin civarlarında... Ülkede yaşayan Filistinli ve İsrail vatandaşı Arapların nüfus artış hızı Yahudilerinkine oranla 3 kat fazla. İsrail'e Yahudi göçüyse 2000 yılında, yılda 200 bin iken, üç yıl sonra yılda 40 bine düşmüş. Nüfus artış hızının önümüzdeki yıllarda değişmesi de beklenmiyor. Orta ve Doğu Avrupa kökenli Yahudiler Aşkenaz; Akdeniz ve Ortadoğu Yahudileri ise Sefarad veya Sefardim olarak biliniyor."

İSRAİL, AZINLIK OLMA TEHLİKESİYLE KARŞI KARŞIYA

İsrail'in oldukça olaylı geçen Gazze'den çekilmesinin altında önemli bir neden yatıyordu. O da, azınlıkta olması yönündeki endişelerdi. İsrail'in önümüzdeki yıllardaki en büyük korkularından birini, Yahudilerin nüfus çoğunluğunu Araplar lehine kaybetmeleri oluşturuyor. Bazı bölgelerde Yahudilerin çoğunluğu kaybettiği bile söyleniyor. Bu durum gerçekleşirse, İsrail, vatandaşlarının kimliklerini din yerine dil, kültür ve bölgesellik gibi unsurların belirlediği bir devlet haline gelecek.

Siyonizmin ve doğal olarak, İsrail'in temel taşlarından birini, Yahudilerin kendi devletlerini kurması oluşturur. İsrail'deki Yahudilerin azınlık duruma düşmesiyse, bu ülkenin bir **"Yahudi Devleti"** olma özelliğini yitirmesine yol açacağı endişelerini de birlikte getiriyor. Birçok uzman, İsrail'in 1967 yılındaki Altı Gün Savaşı'nda ele geçirdiği Batı Şeria ve Gazze'yle birlikte, bu bölgelerde yaşayan Filistinli nüfusu da ilhak ettiği görüşünde... O dönem işgal edilmiş topraklarda yaşayan **Filistinli nüfusu 1 milyondu**. Ancak o zamandan bu yana bu bölgelerde yaşayan Filistinlilerin nüfusu dört kattan fazla artış gösterdi. Aynı dönem içinde İsrailli Yahudilerin nüfusu ancak iki kat arttı.

Amerika Dışişleri Bakanlığı verilerine göre, İsrail'in kontrolündeki topraklarda yaşayan Arap ve Filistinli nüfusu 5 milyon 300 bini aşıyor. Yahudilerin nüfusu ise 5 milyon 200 bin civarlarında... Ülkede yaşayan Filistinli ve İsrail vatandaşı Arapların nüfus artış hızı Yahudilerinkine oranla 3 kat fazla. İsrail'e Yahudi göçüyse 2000 yılında, yılda 200 bin iken, üç yıl sonra yılda 40 bine düşmüş. Nüfus artış hızının önümüzdeki yıllarda değişmesi de beklenmiyor. Aynı şekilde gözlemciler, kamuoyunun, Filistinlilerin çoğunlukta olduğu Gazze ve Batı Şeria gibi toprakların ilhakına karşı çıkmaya başladığına dikkat çekiyor. Onlara göre kamuoyu, göreceli olarak nüfus çoğunluğunu korudukları, İsrail'in 1967 öncesi sınırlan içinde kalmak istiyor. -

New York'taki Dış İlişkiler Konseyi, Amerika- Ortadoğu Proje Müdürü Henry Siegman, bu nedenin **Başbakan Ariel Şaron**'u Gazze'den çekilmeye zorladığını belirtiyor. Bilindiği gibi Ariel Şaron, işgal altındaki topraklarda Yahudi yerleşimlerinin kurulmasının önde gelen savunucularından biri olmuştu: "**Başbakan Şaron başta nüfus konusundaki tartışmaları inkâr etti. Ama en sonunda gerçekleri kabul etmek zorunda kaldı. Demografik sorunlar, Şaron'u Gazze'den çekilme kararına itti. Ariel Şaron, İsrail'in Gazze'de yaşayan 1 milyon 200 bin Filistinli üzerindeki denetimine bir anda son vermiş oldu.**"

İsrail'in nüfus yapısı göçe dayanıyor. İsrailli liderler, dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan Yahudilerin göçlerinin, ülkenin Yahudi karakterine önemli katkı sağladığına inanıyor. Bundan dolayı Berlin Duvan'mn 1990'da yıkılmasını izleyen dönemlerle, İsrail

hükümetleri, özellikle Rusya ve Ukrayna'da yaşayan Yahudileri ülkeye çekmeye çalıştı ve gerektiğinde göç etmelerini kolaylaştıracak yasal düzenlemeleri uygulamaya koydu. Pennsylvania Jniversitesi'nde siyaset uzmanlığı yapan lan Lusick, o zaman da olduğu gibi amacın, Filistinililerin artan nüfusuna karşı Yahudilerin kendi nüfuslarını engellemeyi amaçladığını söylüyor: "**Eski Sovyetler 3irliği'nden İsrail'e bir göç dalgası yaşanmasının en büyük sebeplerinden biri, İsrail halkının Batı Şeia ve Gazze'nin ilhakına karşı çıkacağı yönünde, hükümetin kaygılarıydı. Bu isteksizliğin nedeniyse, ilkenin Araplarla dolacak olmasıydı. İsrail'e 1 milyon kadar Yahudi göçmen getirerek, bu nüfus dengesizliğini kendilerince düzeltmek istediler.**"

Profesör Lustick, İsrail'in Yahudi göçmenlerin yanı sıra, eski Sovyetler Birliği'nden ülkeye 350 bin kadar Hıristiyan da getirdiğini belirtiyor. Benzeri bir şekilde, İsrailli işletmeler de, çoğu Batı Şeria ve Gazze'de oturan Filistinli çalışanlarının yerine, aralarında Çin, Romanya, hatta Müslüman nüfusa sahip Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkeden on binlerce yabancı işçi getirdi. Washington'daki Cato Enstitüsü adlı düşünce kuruluşunda görevli siyasi uzman Leon Hadar, bu yeni grubun **"İbranice konuşan ancak Yahudi olmayan İsrailliler"** yarattığını söylüyor. Hadar'a göre, bu unsurlar da İsrail'in demografik yapısının yeni bir açmazı oldu:

"**İsrail'de halihazırda yarım milyon yabancı işçi bulunuyor. Bu işçilerin İsrail'de doğan çocukları, otomatikman vatandaş oluyor. Bundan yararlanan anne babaya da vatandaşlık veriliyor. Her geçen gün İsrail nüfusuna, İbranice konuşan, ama Yahudi olmayan yeni yeni insanlar katılıyor. Bir noktada, İsraillilerin oturup, "Gerçekten İsrailli olmak ne demek?", bunu tartışması gerekiyor.**"

Hadar'ın savunduğu noktalardan biri de, İsrail'in laik bir demokrasi olması, ve dini ya da etnik ayrımcılık gözetmeksizin, bütün nüfusuna hizmet etmesi:

"**Bir din devleti olmak istemiyorsanız, kimliğinizde yavaş yavaş değişikliklere gitmek, bu kimliği daha geniş kitlelere uyarlamak zorundasınız. Ben kademeli bir evrimleşme sürecinden söz ediyorum. İsterseniz adına "İbrani Milliyetçiliği" diyelim. Ama bu süreç din ve devlet işlerinin ayrılmasına yardımcı olacak. Dine dayalı bir kimlik yerine, kültür, dil ve sınırlara dayalı bir kimlik oluşacak.**"

Dış İlişkiler Konseyi'nden Henry Siegman, böyle bir sürece İsrail vatandaşı 1 milyon 200 bin Arap'ın da dahil edilmesi gerektiğini savunuyor: "İsrail, olağanüstü bir demokrasiye sahip. Ama bu demokrasi büyük çoğunlukla İsrailli Yahudilere yarıyor. Her ne kadar Arap ülkelerinde yaşayan Araplardan çok da daha iyi durumda da olsalar, İsrailli Araplar, ikinci sınıf vatandaş durumunda."

Siegman, İsrail'in hem Yahudi devleti, hem de bir demokrasi olmanın çelişkisini yaşadığını ve bu sorunla başa çıkma konusunda çaba göstermediğini sözlerine ekliyor: "**Çok basit bir örnek vereyim:** İsrail'in ulusal marşı, Yahudi tarihi ve yaşantılarına atıfta bulunuyor. Daha tarafsız bir ulusal marş benimsenmesi ve marşın sözlerinin ülkede yaşayan herkese hitap etmesi yönünde girişimler yapılmadı değil.. Ama bu konu bile ülkede aşırı duygusal bir zemine çekilebiliyor."

Bazı uzmanlar, çok sayıda kültürün yaşadığı Amerika'nın örnek alınmasını, İsrail'in de ileride benzer bir şekilde çoğulcu bir toplum haline gelebileceğini belirtiyor.

İsrail'de Yahudi Kimliği Tartışması

İsrail hükümeti Rus göçmenlerin Yahudiliğe kabulünü kolaylaştıracak yasa tasarını parlamentodan geri çekmişti. Yahudi asıllı Rus göçmenlerin çoğu İsrail hükümetinin resmi ve çok katı "Yahudi" kimliğine uymuyor. Tasarının amacı bunu değiştirmekti ancak çeşitli gruplar değişik nedenlerle buna karşı çıkıyordu. Dünya'da 6 milyonu Amerika ve 5 buçuk

milyonu İsrail’de olmak üzere toplam 13 milyon Yahudi yaşıyor. Orta ve Doğu Avrupa kökenli Yahudiler Aşkenaz; Akdeniz ve Ortadoğu Yahudileri ise Sefarad veya Sefardim olarak biliniyor. Yahudiler ayrıca kendi aralarında “**Muhafazakar,” “Ortadoks”** ve **“Reformcu”** olarak üç ayrı mezhebe bölünmüş durumda.

İsrailli Hahamlar: 'Yahudi Olmayanlara Ev Kiraya Vermeyin'

Demografik durumu İsrail'i diğer dinlerden insanlarla daha "**barışık**" olmaya zorluyor ancak, kendilerini Yahudi Devleti'ni korumakla görevli addeden bazı hahamların davranışları, İsrail'in işini daha da zorlaştırıyor. İsrail’de bir grup haham, Yahudi olmayanlara ev kiralanmasını yasaklayan dini emir yayınladı. Emrin, Yahudilerle İsrailli Arapların arasını açmasından kaygı duyuluyor.

Emre imza atan 40 haham arasında İsrail’in önde gelen din adamları da bulunuyor. Parlamenterler ve insan hakları eylemcileri, karan **“ırkçı”** olduğu gerekçesiyle kınadı. Hahamlar, Yahudiler dışında yaşam tarzına sahip olanların Yahudilerin hayatını tehlikeye attığını iddia ediyor. Hahamlar, aynı zamanda hala Araplara ve Yahudi olmayanlara ev kiralayan komşulara karşı da dikkatli olunması uyarısında bulunuyor. İsrail’in önde gelen insan hakları örgütlerinden biri Başbakan Benyamin Netanyahu’dan kararı kınamasını istedi. Örgüt, emre imza atan hahamlardan bazılarının devlet tarafından atandığının altını çizdi. Ancak Başbakanın ofisinden konuyla ilgili bir açıklama yapılmadı.

Öte yandan bir kınama mesajı yayınlayan Uluslararası Af Örgütü de, halkın ödediği vergilerle maaşlannı alan hahamların çıkardığı emrin, İsrail nüfusunun yüzde 20’sini oluşturan Filistinlileri hedef aldığını açıkladı.

İsrailli Haham Eşlerinden Yahudi Kadınlara: 'Araplarla Çıkmayın'

İsrail’de Hahamların '**Yahudi Olmayanlara Ev Kiraya Vermeyin**' çağrısından sonra 27 hahamın eşi bir mektup yayınlayarak, Yahudi kadınlara Arap erkeklerle çıkmamaları çağrısında bulundu. Haham eşlerinin yayınladığı mektupta, Arap erkeklerle çıkan Yahudi kadınların eziyet çekeceği iddia ediliyor ve Araplar’ın çalıştığı yerlerde çalışmamaları da isteniyordu. İsrailli bazı bakanlar ve insan hakları örgütleri, bu son mektubu da ırkçılık suçlamasıyla kınadı. Ortadoğu barış görüşmelerinin canlandırılması çabalarının yoğun olduğu bir dönemde bu tarz mektupların İsrailli Yahudilerle azınlıktaki Araplar arasında gerginliği arttırmasından kaygı duyuluyor.

40 İranlı Yahudi Gizlice İsrail'e Nakledildi

MOSSAD'ın ülke nüfusunu artırmak maksadıyla yurtdışındaki yahudileri İsrail'e getirme çabalan devam ediyor. Bilinen en son operasyon Aralık 2007'de İranlı 40 kadar Yahudi, gizli bir operasyonla İsrail’e nakledildi. Telaviv Ben Gurion havaalanında adı açıklanmayan üçüncü bir ülkeden getirilen uçaktan inen yeni göçmenler daha önce İsrail’e göçeden aile üyeleri tarafından karşılandı. Göçmenlere ayrıca, yeni yaşam kurabilmeleri için 10’ar bin Dolar para verildi.

Operasyona Amerika merkezli bir Hristiyan yardım örgütü mali destek verdi. Evanjelik mezhebine bağlı bu Hristiyan örgüt, tüm Yahudilerin İsrail’e döneceği yönündeki İncil kehanetini gerçekleştirmeye çalışıyor. Dünyadaki Yahudilerin İsrail’e dönmesinden sorumlu Yahudi Dairesi adlı kuruluş, son grubun**, İran’da 1979 devriminden bu yana dönen en kalabalık ekip olduğunu belirtiyor. Bu yıl içinde 200’den fazla İranlı Yahudi İsrail’e göç etti.** Bu rakam da önceki yıllara oranla bir rekor olarak görülüyor.

Ortodoks Yahudiler İsrail devletinin devamlılığını sağlamak için aile başına ortalama 6 çocuk yapsalar da, istatistikler 2025’de İsrailli Arapların sayılarının Yahudileri geçeceğini gösteriyor. Yani istatistikler doğru çıkarsa, Yahudi İsrailliler azınlık konumuna düşecek ve 2025 de yapılacak bir Knesset oturumunda çoğunluğu Arap milletvekilleri İsrail Devletinin,

"**Yahudi devleti**" olduğu şerhini Anayasa'dan çıkarabilecek. İsrail hükümeti, ülkedeki yabancı işçi sayısını kayda değer şekilde azaltmayı hedefliyor. İsrail nüfusunun büyük bölümü, dünyanın dört bir yanından gelen göçmenlerden oluşuyor. Bu göçmenlerin büyük bölümü de Yahudi. Kimi İsrailliler'e göre, Yahudi olmayan yabancı işçiler, ülkenin Yahudi karakterine zarar veriyor. İsrail gizli servisi MOSSAD'ın, yurtdışındaki Yahudileri İsrail'e gelmeye ikna edebilmek maksadıyla bulundukları ülkede güvende olmadıklarını hissettirmek için ölümlü sabotajlar düzenlediği biliniyor.

Kaynak: Turquie Diplomatique - OCAK 2012

İŞARETLİ TANRI VE TANRIÇALAR

“Günümüzün reyting alan dizilerinde alnı işaretli artist ve aktörler var olduğu” arkadaş sohbetlerinde hep konu olmuştur. Bu nedenle bende hep şu soruyu onlara sorardım.

“Arkadaş estetik için kafa göz operasyonu için para tüketen medya dünyası elemanları bu zedeli alınlarını niye tamir ettirmiyorlar.” Gariptir, hiçbir kimseden olumlu veya olumsuz bir cevap alamamış olmamdır. Ancak ne var ki, Aytunç ALTINDAL Beyefendi’nin hazırlamış olduğu bir kitaba göz atarken gördüm ki, işin asıl cephesi başka imiş. Meğer işaretli artistler meydana çıkabilmeleri için birileri tarafından özürlendirilmişler. ve onlar bir kuvvet sahibinin “hizmetkâr”ı olduklarını açıkça ilan etmeye mecbur tutulmuşlardır.

Dönem değişti, artık işaretli tanrı ve tanrıçalarımız aile hayatımızda yer alıyorlar. Onların eline biz düşmüyoruz denilse de, çocuklarımız onların terbiyesinde yetişiyorlar. Benden ancak söylemesi.

“YOKSUL TANRI-TYANALI APOLLONİUS” kitabında geçen bölüm (1. Basım : Mayıs 2005 s.30-32)

[Nedir ki, konunun uzmanı olmayan kişilerin anlayabilmesi mümkün olmayan bir tür "Gizli" şifre işlenmiştir portreye. Bu şifre/ işaret İsa'nın sol kaşının üstüne çok ustalıkla, dikkat çekmeyecek şekilde işlenmiş bir **"11=on bir sayısı"** dır. **Sanki Mesih'in sol kaşının üstünde belli belirsiz bir yara var gibidir...** Ve bu şifre (yara) dikkatlice incelendiğinde "**11 sayısı**" olarak algılanmaktadır. Bu sayı ve yara garip ama gerçektir ki, ünlü **Tyanalı Apollonius'un** en belirgin simgesi/özelliğidir. Onun hakkında yazılmış olan kitaplarda ve yapılmış olan çalışmalarda, **Apollonius'un gizli bir tarikata "inisye"** edilirken sol kaşının üzerine bu "**11 sayısına benzeyen yara**"nın işlendiği yazılıdır. Dolayısıyla Apollonius'un tüm büst ve resimlerine yara işareti konulmuştur. (İnisye edilmek çok gizli bir tarikata ölüm yemini ederek katılmaktır, üye yapılmaktır. Tüm gizli örgütler üye alacakları kişileri önce uzun sınavdan geçirirler sonra da üye yaptıkları zaman onlara kod adlar ve semboller verirler. Ayrıca bedenin bazı yerlerine özel simgeler, işaretler -dövme gibi- işletirler. Örneğin sağ ayağın üstüne üçgen, sol avucun içine **(X)** işareti kazımak gibi.)

Aya Sofya'daki İsa Mesih'in portresiyle ilgili bu iddia çok uzun yıllardır bilinmesine rağmen son birkaç yıldır gündeme getirilmeye başlanmıştır. İddianın sahiplerine göre Aya Sofya'daki Deesis Mozaiği'nde görülen kişi gerçekte İsa Mesih (Jesus Christ) değil, onun adı altına alınarak gerçek kimliği tarihten silinmiş olan Anadolu Ermiş'i Tyanalı Apollonius'tur! **Tyanalı Apollonius genç yaşında pisagorcu (Pythagorean) bir gizli (occult) örgütüne inisye edilmişti.**

Sayılar ve onların "**Sırları**" ile ilgilenen ve bunlardan yola çıkarak çeşitli öngörüler, kehanetler ve varsayımlar oluşturan bu örgütün 1. yy'daki ünlü kişisi Apollonius'tu. Sayılar ve bunlara ait "ilim" (numeroloji) aynı zamanda astroloji, **alşimizm ve hermetizm** ile bağlantılıydı. Sayıların ezoterik (içsel/batini) değerleri bu hermetistlere göre insanların hayatlarını yönlendirmekteydi. Sayılarla ilgili olarak Kutsal Kitap'ın eski ahit (Yahudiler için) bölümünde uzun bir yer ayrılmıştır. Cosmogony/Evrenbilim anlayışında "Sayılar ve Sesler" en önemli iletişim değerleriydiler. Sayılarla beraber ondan sonra geometri fazlasıyla önem verilen bir alandı. Tüm yapılar, başta mabedler ve ibadethaneler geometri aracılığıyla inşa edildikleri için geometri "**Kutsal Bilim**" olarak kabul edilmişti. Geometri ve onunla ilgili açık ve gizli bilgiler günümüzde hayatlarımıza yön vermektedir. Örneğin bir piramidi alalım, bunu topluma uyguladığımız zaman toplumsal katmanların konuşlanış tarzını görürsünüz. Ya da daire veya eliptik imajlar, tümü hayatın bir alanında karşılaşacağınız formlardır. Geometrinin bir tanımı da zaten "formların sayılarla sentezi" olarak yapılmıştır.

Geometri ve sayılar occult ilimlerinde öylesine önemli rol almışlardı ki Masonlar bunu kendileri için bir tür "ilah" (deity) mertebesine yükseltmişlerdi. Masonların Anayasası'nda (Anderson Yasası 1723), ilk cümle şöyle açılmaktadır: "**Tanrı her Masonun yüreğine geometriyi yazmıştır.**" Anderson Yasası İngiliz Masonlarının İncil'i olmuştur."

Geometri İslam ve Yahudilikte de önemli yer tutar. Özellikle de İslam mimarı ve yazım tekniklerinde örneğin Kufi yazımında geometrik formlar etkili olmuştur. Benzer şekilde Gothik Katedraller'in inşasında ve her türlü kentleşme (Urbanization) projelerinde Geometri en belirleyici unsurdur.

Geometri Hıristiyanlığın en önemli ve olmazsa olmaz simgesi ve sembolü olan Haç'ın şifresini taşır: Bir "Küp"ün altı kanadını açtığınızda ortaya bir "Latin Haçı" çıkar.]

İNSAN EN DEĞERSİZ ŞEYİNİ KAYBETTİĞİNDE, HER ŞEYİNİ KAYBETTİĞİNİ ANLAR.

Pers imparatoru Kambis Mısır seferine çıkarken zaferinden emindi. Çünkü bütün kâhinleri ittifak halindeydi."Zühre yıldızı" demişlerdi hep bir ağızdan; "İmparatorun burcuna girdi." Mısırın fethi yakındı. Öylede oldu. Kırk gün kırk gece sürer Nil'in yanı başındaki savaş. Ve Mısır düşer. Ama önceden müjdelenmiş bu fetih acımasız Pers İmparatoruna kâfi gelmez. Merkiz kalesinin önüne bir otağ kurdurur ve mağlup Mısır Kralı Kısamelutu huzuruna çağırtır.Amacı bellidir mağlup kralı daha da aşağılamak.

Muzaffer Pers alayları otağın önünden geçer önce. Ardından mağlup Mısır ordusunun Generalleri; başları önde ve yüzlerinde horlanmanın utancı. Generalleri öteki rütbeli askerler izler süngüsü düşmüş mısır ordusunun sefil artıkları... Hangi Kral bu utanç verici manzara karşısında aşağılanmanın ezikliğini duymaz ki.Oysa Mısır kralı yüzünü kırpmamıştı öylesine gururludur öylesine soğukkanlı. Perişan bir halde önünden gecen ordu sanki kendi ordusu değilmiş gibi. Sonra kralın sevgili kızı Mısır prensesi geçer otağın önünden beş paralık bir cariye kılığında. Pers ordusunun çirkin bir aşçı yamağı saçlarından tutup sürükler prensesi. Bunu gören Mısır ahalisinin acı çığlığı yeri göğü inletir. Hangi yürek o güzeller güzeli prensesi böyle bir düşmüşlük içinde görmeye katlanabilir? Fakat Mısır kralının kılı dahi kıpırdamamıştır. Bir aşçı yamağının cariyesi olan kız sanki kendi kızı değilmiş gibi. Az sonra kralın biricik oğlu veliaht prens geçer otağın önünden... Kolları bağlı ayakları prangalı, iki yanında dağ gibi birer Pers askeri darağacına doğru sürüklerler veliaht prensi ve hemen oracıkta idam ederler. Fakat kral kılını bile kıpırdatmaz. Az önce idam edilen oğul sanki kendi oğlu değilmiş gibi...

Sonunda hizmetçisi geçer otağın önünden. Mısır kralı yerden yere atar kendisini. Hizmetçisini zincire vurulmuş görünce acımasızca yumruklar göğsünü, dövündükçe dövünür, iki gözü iki çeşme... Pers İmparatoru hem memnundur bu manzaradan hem de hayretler içindedir... Ordusunu, kızını, oğlunu, ülkesini, her şeyini kaybetmiş kral soğukkanlılığını korurda; maiyetinde en değersiz kişinin hizmetçisinin perişanlığını göründüğünde böylesine yıkılmıştır.

NEDEN:
Çünkü insan en değersiz şeyini kaybedince her şeyi kaybettiğini anlar. Cemil MERİÇ

HAZRETİ İSÂ KİME BENZİYOR

HAZRETİ İSÂ ALEYHİSSELÂMIN YARATILIŞINDAKİ SIR

Mürşid-i Kâmil Şeyh Şerâfeddin Bingöl kaddesellâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

Cenâb-ı Hakk Teâlâ Hazretlerine hamdü senalar ederiz ki, bizi fazl ve inâyet-i ezeliyesi ile nimetlerin en âlâsına ve efdal-i İlâhiyye'nin en azîzi olan iman ve İslam'la müşerref kıldı, cümle enbiyâ-ı mürselîn hazerâtının büyüğü ve kıyametten sonra dahi Cenâb-ı Hakk Teâlâ'nın,

-"**Yâ Habîbim Muhammed, vazifeniz tamam oldu**" hitâb-ı İlâhîsi erişinceye kadar, şeriatın envâr ve fezâilinin bakî ve carî olduğu Seyyid-i Kâinat aleyhi ekmelü't-tahiyyat aleyhissalâtü ve's-selâm Efendimizin ümmetinden kılmıştır. Elhümdülillâhi Teâlâ.

Ve yine hamdü senalar olsun ki;

Mahkeme-i Kübrâ'da da Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin envâr-ı şeriat ve ba'si (gönderilişi) bakî olup, o günden sonra yine 80 bin sene tamam oluncaya kadar şefaati câridir. Şefaati carî oldukça ba'si dahi bakî olur. Yalnız Hakk Teâlâ 50 bin sene sonra mezkûr hitabı kendisine karşı tevcîh buyuracaktır. O hitap tevcîh oluncaya kadar, ümmetinin umuru ile iştigâl edecektir. Kelâmullâhi'l- ezelin ahkâm, envâr ve âyâtı dahi, o zaman Cenâb-ı Hakk Hazretlerinin Zât-ı Akdes'ine iade olunacaktır. Cennet ve cehennem ehli arasında da bir daha görüşmemek üzere durum hâsıl olacaktır.

Rasülullâh aleyhisselâm, ümmetine ve ümmetinin hidâyet bulması için ne kadar haristir ki, Cenâb-ı Hakk Teâlâ'nın kendisine;

-"**Yâ Habîbim Muhammed, vazifeniz tamam oldu**" diye hitap ettiği halde, daha 30 bin sene ümmetinin umuru ile iştigâl etmektedir.

Cümle enbiyâ-ı mürselîn-i kiramdan Cenâb-ı Hakk, ahd-u mîsak alırken vâkî olan bir muahede (antlaşma) zikrediyorum, şöyle ki;

Cenâb-ı Hakk bilcümle enbiyânın ervahını yarattığında evvelâ Rasûlullâh aleyhisselâmı tasdik ettirdi. O gün yevmü'l-incilâdır [*Cilâlanma. Parlama. * Görünme, belli olmak, açılma*] ve hem de yevmü'l-icâbe'dir.

Bu ahdi almak üzere Cenâb-ı Hakk enbiyâ ve mürselîni davet ettiğinde; muahededen önce, Seyyidi Kâinat aleyhisselâm dedi ki:

-"**Yâ Rab, ahdü mîsakdan evvel ümmetimin efradından sâdır olacak küçük ve büyük günahları ile o eshâbı seğâir (küçük) ve kebâir (büyük) olan ümmetimi bana göstermenizi niyaz ederim.**"

Cenâb-ı Hakk da büyük ve küçük günahlarından bir tanesi kalmadan, ümmetinden sâdır olacak günahlar ile günah sahiplerini gösterdi. Rasûlullâh aleyhisselâm üç kere o ümmet ile günahları üzerine nazar buyurdu.

Sonra:

-"**Yâ Rab, büyük ricâlullâhın sulbüne girmeden (Hz. İsâ aleyhisselâm) ve dünyaya gelmeden nizâm-ı hilkatten hariç kalan ve sıfat-ı İlâhiyyenizin tamamını iktisap eden (kazanmış) ve evsâf-ı beşeriyyesine evsâf-ı İlâhiyye ve melekûtiyyesi galip olan bir hâdim-i** (hizmetkârı) **ümmetim için bağışlayın**" diye niyazda bulundu.

Bu münâcaat ruhların ahdinden öncedir. Zerrâtın uhûdu (ahitleşmesi), ervahın uhûdundan binlerce sonradır. Cenâb-ı Hakk Teâlâ'nın tecelli-i ilâhiyyesi, ervâh-ı enbiyâ-ı mürselîne oldu. Enbiyâ-ı mürselîn de bu tecelliyi aynen hakikat-ı Muhammediye gibi müşahede ettiler. Cenâb-ı Hakk enbiyânın içinden bir ruhu davet ederek ona Seyyidi Kâinat aleyhisselâmın ruhunu gösterdi ve buyurdu ki:

-"**BU SENİN (RUH OLARAK) ASLINDIR VE BABANDIR.**"

Cenâb-ı Hakk o ruhu, sahibi olan Nebiyy-i zîşânın ümmetine hadim kıldığını da beyân buyurdu. Efendimiz de:

-"**Yâ Rab, bunu benim ümmetim için en muhtaç olduğu zamanda hadim kıl ki, ümmetimin üzerinde cereyan eden envâ-ı fitne ve fesâd son dereceye vardığında hadim olsun.**"

Cenâb-ı Hakk da kabul buyurdu.

-"Yâ Habîbim Muhammed, yüz yirmi dört bin enbiyânın ümmetlerinin adedinde senin ümmetini ihyaya ve irşada ve onları hidâyete sevk etmeğe selâhiyet ihsan edeceğim. Arzu ettiğiniz zamanda, o selâhiyet-i tâmme ile beraber onu ümmetinize hadim (hizmetkâr) kılarım."

Cenâb-ı Hakk Rûhullâh İsâ aleyhisselâma buyurdu ki:

-"Sen Nebiyy-i Mürselsin, benim kütübü ilâhiyyemden iki kitabın faziletini duyacaksın."

Hakk Teâlâ Hazretleri o makâm-ı mahsûsta kendisine İncîl-i Şerîf ile Kur'ân-ı Azîmüşşânı tâlim buyurdu. Cenâb-ı Hakk kendisine muallim oldu. Sonra kendisine dördüncü semâda bir makam gösterdi ve buyurdu ki:

-"Bu makâm-ı dâvet'tir, ben seni dünyadan bu makama davet ederim. Kıyamete kadar bu makamda kalacaksın. Burada bulunduğunuz müddetçe ikinci defa yere davet edinceye kadar bu makamda Habîbim Muhammed aleyhisselâmın ümmetine hadim olacaksın."

Bu minval üzere cümle Enbiyâ-ı mürselîn hazerâtından da ahd ve mîsak aldı.

İsâ aleyhisselâm 33 yaşında iken semâya ref olunmuştur. O günden itibaren İsâ aleyhisselâmın âlem-i melekûtta ifa edeceği vezâif-i ubûdiyyet, ümmeti Muhammed için istiğfar olacağı tesbîh ve münâcaattan ibarettir. Cenâb-ı Hakk Teâlâ'nın irâde- i ezeliyesi İsâ aleyhisselâmın ibrazına taalluk buyurduğunda, İsâ aleyhisselâmın makamı olacak olan makâm-ı davete, 124 bin enbiyâ ervahı ve 199 melâike taifesi imâm ve reisleri ile beraber davet olundu. Bu melaikenin her bir taifesinin imâm ve reisleri ise, ümmeti Muhammed'in enfâsı (yani nefesleri) adedindedir. Bu azîm ictimâya nazar edince bilcümle enbiyâ ve mürselîn-i kiram taaccüp ettiler. Meleklerle teârüf Tearüf: Tanışmak. Birbirini tanımak. Birbirine tanış çıkmak.] [orada hâsıl oldu. Cenâb-ı Hakk bu kadar enbiya ve melâikey-i kiram beyninde Cibrîl-i Emîn'e:

-"Yâ cibrîl, ben seni Meryem binti imrân'a gönderiyorum, zuhûriyet anında mahlûkâtın ekmeli ve efdali olan habîbim muhammed'in şekli üzerine nazil olacaksın ve kendini beşer olarak göstereceksin. Göstereceğin şekil ve sureti habîbimin şekli üzere temsîl edersin.". Cenâb-ı Hakk Seyyidi Kâinat aleyhisselâma hitaben:

-"Yâ Habîbim buna râzımısın Bu senin ümmetinin hadimi olan ve arzun veçhile ıslâh-ı beşere girmeden, doğru dünyaya gelecek. Bu hadime asıl ve mebde hakkı olmaya razı mısın?"

Rasûlullah Efendimiz:

-"Yâ Rabbe'l-'izze ve'l-Azame, emr-i irâde sizindir. Emrinize razıyım." dedi.

O saatte Hakk Teâlâ, İsâ aleyhisselâmın validesi Meryem aleyhisselâma vahiy ile Cibrîl-i Emîn'i gönderdi:

-"Yâ Meryem, Cenâb-ı Hakk selâm eder, buyuruyor ki: İrâde-i ezeliyem ile ben, üzerine bir rûh ref ediyorum. O ruhu ref ederken eşref-i mahlûkâtım olan habîbim Muhammed aleyhisselâmın hakikatini sana izhâr (gösterip) ve temsîl ederim. Ve o vâsıta ile ref olunarak senden bir mevlûd zuhur ettirmek (yani bir çocuk dünyaya getirmeni) istiyorum. Sen razı mısın?" Meryem aleyhisselâm da:

-"**Allah'ın emrine razıyım**" diye cevap verdi. Cibrîl-i Emîn hazreti Meryem'in rızâsını arz edince Cenâb-ı Hakk, o 199 melâike taifesine emir buyurdu:

-"Meryem'i Beytullah denilen makama celp ve dâvet ediniz."

Bi-mûcibi emir, hazreti Meryem'i Beytullâh'a getirdiler. Bilcümle enbiyâ ervahı dahi makâm-ı davetten nazar ediyorlardı. Cenâb-ı Hakk Teâlâ'nın irâdesi ile Hazreti Meryem'e gönderilecek olan Hakîkat- ı Muhammediyye'yi, enbiyâ hazerâtı müşahede edince, meleklerle birlikte gayş ve sekrete düştüler. (hayret ve sarhoşluğa)

Bilcümle eczâ-i kâinat üzerine bir zevk ve neş'e sirayet etti ki, Cenâb-ı Hakk Teâlâ'nın, kâinatı halk buyurduğundan beri böyle bir zevk ve sürür hâsıl olmamıştı. Cenâb-ı Hakk 124 bin enbiyâ ve mürselîn ve 199 taife-i melâikenin huzurunda ve onların şehâdetleri üzerine ve Rasûlullâh aleyhisselâm ile Meryem aleyhisselâmın rızâları veçhile hükmü İlâhiyyesini itmâm ve infâz buyurdu. (tamamlandı ve uygulandı) Bu hükmü ilâhiyyenin merasimi de âlem-i melekûtta icra olundu. **Bu tecellî ve zuhurat üzere İsâ aleyhiselâmın ruhu hakîkatı Meryem aleyhisselâma nefh olundu, İsâ aleyhisselâmda 3 hakikat birleşti.**

Biri İlâhî, diğeri Cibrîl aleyhisselâmın melekûtî hakîkatı ve üçüncüsü de Rasûlullâh Efendimiz'in Hakîkatı Muhammediyyesidir.

İsâ aleyhisselâm rahm-i mâderde (ana karnında) karar olduğu lahzadan itibaren Hakîkatı Muhammediyye'nin 7'inci mertebedeki hulâsası ile terbiye oldu. Validesinin rahminde karar olduğu lahzadan (andan) itibaren yine o, nutfe-i tâhire, ümmeti Muhammed için istiğfar ederdi. Makâm-ı davette ve yevmi ahd'de kendisine gösterilmiş olan bu ümmetin büyük ve küçük günahlarına tevbe ve istiğfarda devam ediyordu. İşte bu derece mukaddes ve mükerrem olan ve Seyyidi Kâinât'ın ümmetine hadim olan İsâ aleyhisselâma hâmile olduğunda, Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerîminde kendisine melâike vasıtasıyla:

-"Bismillah yâ Meryem, innallahe's-tafâke ve tahhereke ve's-tafâke alâ nisâi'l-âlemîn " [20] diye hitap buyurmuştur. Bu kadar taltif ve tekrîmin aslı ve esbabı ise akl-ı ezeliyey-i İlâhî ile Seyyid-i Kâinat aleyhisselamın zevcesi olduğundandır. Ve kendisine hakîkat-ı Muhammediyye'nin zuhûriyyet ve şekli üzere Cibrîl-i Emîn aleyhisselâm nazil olduğundandır. Ve Seyyidi Kâinat aleyhisselamın ümmetine en muhtaç zamanda hadim olan İsâ aleyhisselamın validesi olduğundandır.

Yine Mürşid-i Kâmil Şeyh Şerâfeddin Bingöl kaddesellâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

-"Eyyühe'l-ihvân ve'l-ahbâb, İsâ aleyhisselamın bu umûmî hizmetinden, Rasûlü Ekremimizin arzu buyurduğu zamandan biri de 1353 senesinin Rebîu'l- Evvel'in 7'inci (20 Mayıs 1934 Çarşamba) gecesidir. Bu geceye tesadüf ile İsâ aleyhisselamın hizmet-i mukaddeselerine nail ve mazhar olacak ümmetin içinde bizlerin de dâhil olduğu muhakkaktır. Bu umûmî hizmetin meyânında husûsî hizmetler de vardır. O husûsî hizmetlerden birisi de menâbiîn[21] (vekillik) hakîkatından anlaşıldığı üzere hakkımızda ifâ edilecek olan hizmet-i takdîsedir. Bu nîmetullâhı cümlenize tebşîr ediyorum.

İsâ aleyhisselamın zuhûriyet ve hilkat-i beşeriyyeti ve neş'eti hakkında beyân edilecek hakâyık çoktur. Lâkin şimdiye kadar hukemâ-i İslâmiye'den gelenlerin hiçbiri bu kadarını dahi söylemeye ve beyâna mukdedir olamamışlardır. Bu kadarlıkla iktifa ediyorum. Fazla söylemek ve beyân etmek belki mûcib-i vedâ-i tereddüt olması muhtemeldir".

(**Kaynak:** Hasan BURKAY, Menâkıb-ı Şerefiyye [Kitap]. - Ankara (Beş Cilt) : Çınar Yayınları, 1995-2010, c. V, s. 5-11)

---

[20] *Âl-i İmrân, 42.* ***"Melekler şöyle demişti: Ey Meryem! Allah seni seçip temizledi, dünyaların kadınlarından seni üstün tuttu."***

[21] ***Menab:*** *Birinin yerini tutmak, nâib olmak. Birisine vekil olmak. Vekillik yeri.*

GÖRÜNMEYEN CEZALAR

“Allah Teâlâ, iman edenlerin velîsidir.” Bakara, 257

“Allah Teâlâ, iman edenleri müdâfaa edip savunur” *Hacc, 38*

Allah Teâlâ, evliyasına eziyet edenlere karşılık verir; ancak bu karşılığın derhâl olması gerekmez. Çünkü dünya hayatındaki müddet, Allah Teâlâ katında çok kısadır. Allah Teâlâ, dünyanın, sevdiği kullar için mükâfatlandıracağı bir yer olmasını murat etmediği gibi düşmanlarını cezalandırmak için de bir yer olmasını murat etmemiştir. Şayet Allah Teâlâ, evliyasına eziyet edenleri derhâl cezalandıracak olsaydı, bu, kalplerin katılaşmasına, gözlerdeki perdelerin kalınlaşmasına, insanların Allah Teâlâ’ya tâat ve kulluktan uzak durmalarına, günaha dalmalarına, himmetlerinden kesilmeye ya da Allah Teâlâ’ya hizmetkâr olmanın haz ve lezzetini duymamalarına sebep olabilirdi.

Anlatıldığına göre;

İsrailoğullarında önceleri bütünüyle Allah Teâlâ’ya yönelmiş, sonra yüz çevirmiş bir adam vardı. Bu adam şöyle dedi:

“Ey Rabbim, Sana o kadar çok isyan ettim de beni cezalandırmadın?” Allah Teâlâ o zamanın nebisine vahyederek, o adama şöyle demesini bildirdi:

“Seni o kadar çok cezalandırdım ki farkına bile varmadın. Senden, zikrimin ve Bana yalvarmanın haz ve lezzetini çekip almadım mı?”

Bu kıssadan çıkarılacak hisse şudur:

Allah Teâlâ’ın evliyasından herhangi bir veliye eziyet eden insanın, canında, malında ya da çoluk çocuğunda herhangi bir sıkıntı ve belâya uğramadığı görüldüğünde, onun selâmette olduğu zannedilmemelidir. Çünkü bazen o, bundan dolayı öyle bir musibete uğrar ki, kullar farkına varamazlar.

Kaynak: İbn Ataullah el-İskenderî, trc: Abdullah Mağfur, Letâifül-Minen Fî Menâkıbı’ş-Şeyh Ebi’l-Abbas ve Şeyhihi Ebi’l-Hasan- Allah'ın İki Velî Kulu, Üsküdar Yayınevi, Nisan 2011 İstanbul, s. 53

KİMİ DOSTA VARIR

Güftekar: Ahmet Soyyiğit

Bestekar: Yahya Soyyiğit

Makam: Muhayyer Kürdi

Kimi dosta varır
Dosta bend olur
Kimi nefse uyar
Kahrolur gider

Kimi tevbe eder
Esfıya olur
Kimi inad eder
Eşkiya gider

Kimi gülistanda
Gonca gül olur
Kimi gonca güle
Har olur gider

Kimi Hakk'a bakar
Feyzi-yab olur
Kimi yüz çevirir
Taş olur gider

Kimi Hay'dan alır
Ehl-i hal olur
Kimi hayaldedir
Kal eder gider

Kimi Hakk aşıktır
Hem maşuk odur
Kimi Hakk değildir

Zay olur gider

Kimi AHMED seni

Uzaktan tanır

Kimi yaklaşır da

Kör olur gider...

BİZ O'NU ÖYLE SEVERİZ Kİ, SADECE İLAH DEMEYİZ

1-Necip Fazıl KISAKÜREK (rahmetullah aleyh) dedi ki;
"Biz Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi öyle sever ve meth ederiz ki, bir Allah demeyiz."

2-Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrah'ül azîz buyurdu ki;

Muhammed bütün yaratılmışların en hayırlısıdır,
Susuz gelenlere kanacakları kadar ikram eder,
Sapmalarından sonra insanlara doğru yolu gösterendir,
Şaşırdıklarında onların yardımcısı ve kurtarıcısıdır,
Eğer öldükten sonra övülecek bir şey bırakmak dilersen,
Vazgeç Hıristiyanların nebilerine dair söylediklerinden
Başka, hakkında dilediğin kadar medhü sena et. [22]

3- "Bir seferinde imam Ca'fer es-Sâdık aleyhisselâm ve Ebû Hanîfe beraber yemek yiyorlardı. İmam Ca'fer sofradan çekilirken Allah Teâlâ'ya harad ederek,
"Allah Teâlâ'm bu nimet Sen'den ve Senin Resûlündendir" dedi, Ebû Hanîfe,
"**Allah Teâlâ'ya ortak mı koşuyorsun!?**" deyince, İmam Ca'fer aleyhisselâm,
"Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de " **Sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdi…."** demiyor mu?"[23] dedi.
Daha sonra Ebû Hanîfe (rahmetullah aleyh), "**Sanki ben bu ayeti hiç okumamış ancak İmam Ca'fer orada söylediği zaman işitmiş gibiydim"** derdi. [24]

4- Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;
"Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) hanedanını bilmek, cehennemden kurtulmaktır. Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) hanedanını sevmek, sırat köprüsünden geçmeye vesiledir. Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) hanedanına yardım etmek ise azaptan emin olmaktır."
Ey Allah´ım, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi sevdiğimiz gibi çocuklarını ve ehli beytini de severiz. Şu sözüne iman etmişizdir. **"Gerçekten Fatıma (radiyallahü anha) kamil olarak iffetini korudu ve bu yüzden Allah Teâlâ onu ve evlatlarını, cennete dahil etti."**
"Rabb´im; ehl-i beytimden, sülâlemden birliğine iman edip ve Benim rasüllüğümü kabul edene azap etmeyeceğini, vaat etti"

Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellemin Ehl-i beytinden ve sülalesinden cehenneme kimse girmeyecektir. Çünkü her yönden Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem korunmuştur. Leke olacak bir şeyin meydana gelmesi O´nun hakkında düşünülemez. Soyun temiz ve imanlı olması gerekli bir hakikattir.
Ahiret günü cehennemin hizmetkârları

---

[22] *Niyâzî-i Mısrî kaddese'llâhü sırrah'ül azîzin Bûsîrî'nin el-Kevâkibu'd-Durriyye fi Mehdi Hayri'l-Beriyye adlı Kasîde-i Bürde (Bür'e) adıyla meşhur olmuş kasidesi üzerine Arapça olarak nazm ettiği tesbî (44. Tesbî)*

[23] يَحْلِفُونَ بِاللهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَالَمْ يَنَالُوا وَمَا نَقَمُوا اِلَّا اَنْ اَغْنَيهُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَاِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَاِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللهُ عَذَابًا اَلِيمًا فِى الدُّنْيَا وَالاَخِرَةِ وَمَالَهُمْ فِى الْاَرْضِ مِنْ وَلِىٍّ وَلاَ نَصِيرٍ

"(Ey Muhammed! O sözleri) söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü elbette söylediler ve müslüman olduktan sonra kâfir oldular. Başaramadıkları bir şeye (Peygambere suikast yapmaya) de yeltendiler. Ve sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkıştılar. Eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba çarptıracaktır. Yeryüzünde onların ne dostu ne de yardımcısı vardır." (Tevbe, 74)

[24]*Ahmed, 52; el-Cündî, el-İmâm Ca'fer es- Sadık, 259;* ***Yunus Emre GÖRDÜK,*** *İmâm Ca'fer Es-Sâdık ve Ona İsnâd Edilen İşârî Tefsir İnsan yayınları | 552, birinci baskı, 2011, İstanbul*

“Âlemlere rahmet ve nur olarak gönderilen Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem)´in ümmetinden, şer sahibi olarak hiç birinin ateşe girmediğini görmekteyiz” diyecekler.

Allah Teâlâ O´nun ehlini ve ümmetini dünya ve ahirette temiz kılmıştır. Ahirette O´nun ümmetinden hiç kimse cehennemde kalmayacaktır.

Ehl-i beyt adı, O´na tabi olan ve iman eden bütün ümmetine de verilmiştir.

Ayrıca Âdem aleyhisselâmdan insanlığın son ferdine kadar tüm âlem Fahri Âlem Muhammed Mustafa (sallallâhü aleyhi ve sellem)´in ümmeti olmuştur. İnsanlığın hepsi Ehl-i beytin bereketine ve şefaatine nail olmuştur.

Çünkü Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem ve ala âlihi) kendi nefsi için **“Ben ümmetimin Efendisiyim”** dememiş, **“Ben bütün insanların Efendisiyim”** buyurmuşlardır.

Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) **“İnsan bir şeyi severse daima onu yâd eder” “Allah Teâlâ herkesi sevdiği taife ile haşreder”** buyurdular.

Nesep ve sebep bakımından, yani kan ve nikâh bakımından olan akrabalığın kıyamette faydası yoktur. Ancak Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem akrabası bundan müstesnadır. Biliyoruz ki bütün insanlık O´nun Ehl-i Beyti´dir.

ALLAH TEÂLÂ'NIN İTAAT ETTİĞİ KULLAR

Allah Teâlâ rasüllerine indirdiği bazı kitaplarında şöyle buyurmuştur:

"Kim her şeyde Bana itaat ederse, Ben de her şeyde ona itaat ederim!"

Yine şöyle buyurmuştur:

"Kim her şeyi terk etmek ve onlardan ayrılmak suretiyle Bana itâat ederse, ben de her şeyde ona tecellî ederek, böylece benim kendisine her şeyden daha yakın olduğumu ona göstererek ona itâat ederim."

Bu ilk yol olup, sâliklerin yoludur. Büyük yola gelince, bu da şöyledir:

"Her şeyde Mevlâ'sının güzel iradesine yönelmek suretiyle Bana itâat edene, Ben de Beni her şeyi Bizâtihi kendisi gibi görünceye kadar her şeyde ona tecellî etmek sûretiyle ona itâat ederim."

Bu meseleyi anlamış isen, şimdi şunu da iyi bilmelisin:

Velîler iki sınıftır:

1-Her şeyden fenâ bularak Allah Teâlâ ile beraber başka bir şey görmeyen velîler.

2- Her şeyde bekâ hâline erip her şeyde Allah Teâlâ'yı gören velîler.

Allah Teâlâ mülkünü orada kendisi müşâhede edilsin diye var etmiştir. Kâinat Allah Teâlâ'nın sıfatlarının aynasıdır. Bundan dolayı kâinattan uzak olan, onda Hakk'ı müşâhede etmekten de uzak olur. Kâinat kendisi görülmek için var edilmemiş, fakat onda onu yaratan Mevlâ'yı müşâhede edebilmek için var edilmiştir. Hakk Teâlâ'nın senden muradı, kâinatı, göremeyenlerin gözüyle görmendir. Yani kâinatı Allah Teâlâ'nın onda tecellî etmesi sûretiyle görmendir, kâinatı, yaradılışı itibariyle müşâhede etmen değildir. Bu manayı anlatmak üzere bir şiirde şöyle dedik:

Alemler ancak onları görmeyenlerin gözüyle göresin diye sana gösterilmiştir.

Mevlâ'sını görmekten başka bir hâle razı olmayanın yükselişi gibi âlemlerden yüksel. [*İbn Ataullah el-İskenderî ,trc: Abdullah Mağfur, Letâifül-Minen Fî Menâkıbı'ş-Şeyh Ebi'l-Abbas ve Şeyhihi Ebi'l-Hasan-Allah'ın İki Velî Kulu, Üsküdar Yayınevi, Nisan 2011 İstanbul, s. 72]*

Şeyh Ebû'l-Hasan Şazelî kaddesellâhü sırrahu'l azîz şöyle demiştir:

"Günahkâr mü'minin nûru açığa çıkarılacak olsa, gökyüzüyle yeryüzü arasını doldururdu. Öyleyken senin tâatkâr mü'minin nûru hakkında zannın nedir?"

Şeyhimiz Ebû'l-Abbas El Mürsî kaddesellâhü sırrahu'l azîzin şöyle dediğini işittim:

"Şâyet velinin hakîkati ortaya çıkacak olsaydı, mutlaka ona kulluk edilirdi. Çünkü velinin sıfatları ve vasıfları Allah Teâlâ'nın sıfat ve vasıflarındandır." Bazı müritler bana şunu haber verdiler:

"Şeyhimin arkasında namaz kıldım; neredeyse aklımı alacak şeylere tanık oldum. Şeyhimin bütün bedeninin nurlarla kaplanıp dolduğuna şâhit oldum. Ardından onun bedeninden nurlar yayılmaya başladı, artık ona bakamaz oldum." [*a.g.e., s.79]*

Yine Şeyhimin hocası Şeyh Ebû'l-Hasan eş Şâzelî şöyle demiştir:

Allah Teâlâ sevgisi kalbe yerleşti mi, kulun kalbinden Allah Teâlâ'nın dışında her şeyi çıkarır. Bundan dolayı sen nefsin Allah Teâlâ'ya tâata meyilli ve aklın da mârifetullaha yönelmiş olduğunu görürsün. Ruh huzûrda durmakta, sır da onu müşâhedeye dalmıştır. Kul daha fazlasını ister, ona daha fazlası verilir. Yaptığı niyaz ve münâcâtın lezzetinden daha tatlı surette ona fetihler ihsan edilir. Kurbiyyet yaygıları üzerinde ona takrip elbiseleri giydirilir. Hakikatlere ve ilimlere vakıf olur. Bundan dolayı şöyle demişlerdir:

"Allah Teâlâ'nın velileri gelinler gibidir, gelinleri suçlu ve günahkârlar göremezler." [Ataullah İskenderî bu konuyu "Gelin Tâcı" adlı kitabında geniş çapta ele almıştır.]

KADER AFFETMEZ, İYİ OLMAYA MECBURUZ

Allah Teâlâ her an tecelli eder. Ancak tecellilerini de aynı şekilde ve bir daha tekrar etmez. Fakat bazı tecelliyatı kader planı üzere takdir ettiği için ayniyet gösterir gibi olsa da yine bizim farkına varamadığımız tekrarı olmayan şekildedir.

Tecelliyat, zât, sıfat ve ef'alin perdeleri arasından süzülür. Bunları zahir ve batın olarak görmek arzu etsek de nasibimiz miktarını aşmak mümkün değildir.

Konu üzerinde düşünürken hatırlayacak olursak Hristiyanlar hakkında buyrulan ayette [25] tecelliyatın parçalanması haber verilmektedir. Parçalamadan ve parçalanmadan neticeye varmak zordur.

Konuyu biraz daha açacak olursak, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Allah'ın rızası, anne ve babanın rızasındadır. Allah Teâlâ'nın gadabı anne ve babanın gadabındadır."[26]

Bir çocuk dünyaya gelirken bazı hususlar yönünden rabbâni tecelliler ana ve babasından zuhur edecek demektir. Yani ilâhı anne ve babası olacak demektir. Kader gereği anne-baba, sıfatların gereği meydana gelen bebekte Allah Teâlâ'nın sıfatlarını icra ederken, Zât'ın rahman ve rahimini üzerlerinden aşikar kılacaklardır. Ta ki bebek, çocukluktan büyüyüp nefsini ilah edene kadar. Ne zaman ki evlat, kendinde tecellileri "fark" edip ebeveynin sıfatlarını isteyince "Allah Teâlâ'dan başka ilahlar edinmeyin" sınırına varmasıdır.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ana ve baba rızasını Allah Teâlâ ile eşleştirme hikmeti budur. O'nun **"Rabbim beni terbiye etti ve edebimi en güzel şekilde yaptı."** [27] demesi ile sınırları hiçbir zaman aşmadığını, kader bazında babasını doğmadan, annesini rüşt çağına ermeden "ismet"inin Allah Teâlâ tarafından korunduğuna da işaret etmiştir.

Büyükler arasında babasını küçük yaşta kaybedenlere **"Allah Teâlâ'nın bahtiyar kulları"** denilmesi çok meşhurdur. Annenin küçük yaşta kaybedilmesi için bu sözün kullanılmaması insanın yaratılışında **"zayıf yaratılış"** yönündendir.

Bu izahattan sonra insanın ana-baba hakları ve cemiyette nasıl davranması gerektiğini anlıyoruz.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz buyurdular ki;

"Bir babanın duası, ilahi hicaba erişir ve bu hicabı da aşar." [28]

"En iyi iyilik, babasının vefatından sonra, onun dostlarını yoklamaktır." [29]

"Babanın dostluğunu koru, dostlarıyla dost ol. Şayet babanın dostluğunu korumazsan, Allah Teâlâ da senin nurunu söndürür." [30]

"Baba dostuna iyilik, babaya iyilik demektir." [31]

"Allah Teâlâ, Musa aleyhisselama **"Âsi olanın sözünün ağırlığı, dünyadaki bütün kumların ağırlığına eşittir"** buyurunca, Musa,

"Ya Rabbi, bu âsi kimdir" dedi. Allah Teâlâ,

"Ana babasının sözünü dinlemeyendir" buyurdu." [32]

Yukarıda geçen hadis-i şeriflerde ataları dost iken birbirine haksız düşman olan çocukların durumlarının vahametini de göstermektedir. Her ne şekilde olursa olsun Habil ve Kabil meselesinde

---

[25] *"«Allah, üçün üçüncüsüdür.» Diyenler elbette kâfir oldu. Oysa, bir tek ilahtan başka ilah yoktur. Eğer bu dediklerinden vazgeçmezlerse, içlerinden kâfir olarak kalanlara kesinlikle pek acı veren bir azap dokunacaktır." (Mâide, 73)*

[26] *(Tirmîzî, Birr, 3.)*

[27] *(Kenz, 7:214 H. No: 18673; Münavi, Feyzü'l-Kadir, 1:225)*

[28] *(İbni Mace)*

[29] *(Müslim)*

[30] *(Buhari)*

[31] *(Taberani)*

[32] *(Ebu Nuaym)*

isyan eden çocuk zarar etmiştir. Çünkü Allah Teâlâ zalim, isyan eden, bağî, eşkıya, hain … kulunu sevmez ve yardım etmez. Hatırlayalım;

"Vahşî, Mekke'nin fethinden sonra korkudan Tâif'e kaçıp yerleşti. Fakat daha sonra Tâifliler topluca Medine'ye gidip İslam'ı kabul ettikleri zaman yeryüzü kendisine dar geldi. Oradan Şam ve Yemen taraflarına kaçmayı düşündü. Ancak birisi kendisine,

"Ne üzülüyorsun? Vallahi o, dinine giren tek bir kimseyi öldürmemiştir." deyince, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin huzuruna çıkmaya karar verdi. Medine'ye gitti ve şehadet getirip Müslüman oldu. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem,

"Vahşî, otur ve bana Hamza'yı nasıl şehit ettiğini anlat." dedi.

Vahşî'nin sözü bitince Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem kendisine,

"Yazık, gözüme görünme!" dedi. Çünkü o şefkatli rasül, onu gördüğünde sevgili amcasını hatırlayacak, müteessir olacaktı. Vahşî de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin emrine uyarak bir daha gözüne görünmedi." [33]

Dinimizde tövbe kapısı açıktır. Ancak şer olmanın sineleri deşen bir yara olarak devâmiyeti vardır. Gönülleri fethetmeden kanla elde edilen kazançlar gırtlakları ve cemiyeti parçalar. Yaptık oldu, unutulur, diye diye düşündüğümüz çok işlerimiz yarın önümüze geldiğinde mahcup olacağımız azapların en elimidir.

"Dedenin yediği elmadan torunun dişi gıcırdar" sırrına erenler için hayatı idâme etmek çok zor olmuştur.

"Bir gün Hz.Musa aleyhisselâm Allah Teâlâ'ya yalvararak İlahî adaletin tecellisini gözüyle görmek ister. Allah Teâlâ'ya dua ederek böyle bir olaya şahit olmak ister. Duasını kabul eden Cenab-ı Hakk, Hz. Musa'ya:

"**Falan sahradaki çeşmenin yanına git, bir tarafa gizlen, hikmet ve adaletimi seyret**" buyurur. Hz. Musa aleyhisselâm, sahraya varır, çeşmenin bulunduğu yerde bir ağacın arkasına gizlenir, beklemeye başlar. Sahranın bir ucundan genç bir atlı çeşmenin başına gelir. Atından iner, suyunu içer, koynundan bir kese altın çıkararak çeşmenin başına bırakır. Biraz dinlendikten sonra atına atlayarak yoluna devam eder fakat altın kesesini koyduğu yerden almayı unutur. Biraz sonra suyun başına bir delikanlı gelir. Suyunu içip dinlendiği sırada çeşmenin yanında bir kese altın görür. Keseyi alır, oradan ayrılarak kaybolur. Yoluna koyulur. Bir müddet sonra çeşme başına bu defa da kör bir adam gelir. Abdest alarak namaz kılar, yorgunluğunu çıkarmak için bir tarafa oturur. İşte tam bu sırada altın kesesini unutan genç gelir. Bıraktığı yerde keseyi görmeyince kör adama çıkışır.

"**Altınlar nerede, ne yaptın**" der ve keseyi adamın aldığını düşünerek onu sıkıştırır. Adam almadığına dair her ne kadar yemin ettiyse de inandıramaz. Sonunda delikanlı belinden kılıcını sıyırdığı gibi kör adamın başını gövdesinden ayırır. Adamın üzerini ararsa da bir şey bulamaz ve çekilir, gider. Hz. Musa, gördüğü ürkütücü manzara karşısında hayrete düşer. Olayların gerçek hikmetini öğrenmek için Allah Teâlâ'ya duada bulunur:

"Allah'ım" der. "**Azamet ve Kibriyan(büyüklüğün) hakkı için beni bu hikmet ve ibretten haberdar et.**" O sırada Cenab-ı Hakk, Hz. Cebrail'i gönderir. İlahî fermanı açıklamasını emreder. Olayların gerçek sebebini ve hikmetini Hz. Cebrail teker teker anlatır:

"Ya Musa gözlerinle görüp de bir mana veremediğin olayın hikmeti şudur: Çeşme başında altınları görüp de alan gencin babası, altını bırakan gencin babasının yanında birkaç sene işçi olarak çalışmıştı. Fakat haksızlık ederek ücretini vermemişti. Adam hakkını ne kadar istediyse de alamamıştı. İşini yaptıran adam bir Müslüman'a zulmederek hakkını zimmetine geçirdi. Öldükten sonra da işçinin hakkı olan para oğluna miras kaldı. İşte, çeşme başında gencin aldığı bir kese dolusu altın, babasının hakkı olup da alamadığı altın kadardı. Bu suretle Cenab-ı Hakk seneler sonra hak sahibine hakkını vermiş oldu. O kör adam ise gözleri varken, altınları çeşme başında unutan gencin babasını öldürmüştü. O zamanlar bu genç, çocuk yaştaydı. İşte babasının katilini öldürerek kısası yerine getirmiş oldu. Allah'ın takdiri de zaten bu şekildedir."

Böylece bir nesil sonra kaderin adaleti tecelli etmiş oldu. Zalim cezasını çekti, hak sahibi de hakkına kavuşmuş oldu.

---

[33] Üsdü'l-Gàbe, 5: 84.

BEDDUÂNIN SIRRI

Bir kadının bir tavuğu vardı, ondan başka hiçbir varlığı da yoktu. Bu tavuk, kadın için yumurtluyordu. Derken bir gün bir hırsız gelip tavuğu çaldı. Kadın tavuğun çalındığını öğrenince hırsıza bedduâ etmedi, bilakis bu işi Allah Teâlâ'ya havale etti. Hırsız tavuğu aldı, boğazladı ve tüylerini yoldu. Birden bire hırsızın yüzü tavuğun tüyleriyle kaplanıverdi. Ne yaptıysa bu tüylerden kurtulamadı. Kime sorduysa hiç kimse onun tüylerden nasıl kurtulacağına dâir bir çözüm sunamadı. Derken İsrailoğullarından bir bilgine rastladı. Durumu ona da anlattı. Bilgin şöyle dedi:

"Bunun ancak bir şifâsı vardır. Tavuğunu çaldığın kadının sana bedduâ etmesidir. Şâyet bedduâ edecek olursa, bu hastalığından da kurtulursun." Bunun üzerine adam kadına bazı kimseleri gönderdi. Bu kimseler:

"O senin tavuğun nerede?" diye sordular. Kadın:

"Çalındı." dedi. Onlar:

"Desene çalanlar sana çok eziyet etmişler." dediler. Kadın:

"Evet öyle oldu." dedi. Onlar:

"**Canını çok yakmış olmalılar, baksana yumurtasından da mahrum kaldın."** dediler. Kadın:

"Evet öyle oldu." dedi. Onlar bu şekilde sorularla kadının öfkesini iyice kabarttılar. Derken kadın, hırsıza bedduâ ediverdi. Bunun üzerine hırsızın yüzünden tüyler dökülüp kayboldu. Bu durum İsrailoğullarından olan bilgine haber verildi. Bilgine:

"Bunun bu şekilde iyileşeceğini nereden bildin?" diye sordular. O:

"O kimse, kadının tavuğunu çaldığı zaman kadın ona bedduâ etmedi ve işini Allah Teâlâ'ya havale etmişti. Allah Teâlâ da kadının yerine ondan intikam almıştı. Fakat kadın bedduâ edince, kendi nefsi için intikam almış oldu. Bunun üzerine de hırsızın yüzünden tavuğun tüyleri düşüp yok oldu." buyurdu.[34]

Kaynak: İbn Ataullah el-İskenderî, trc: Abdullah Mağfur, Letâifül-Minen Fî Menâkıbı'ş-Şeyh Ebi'l-Abbas ve Şeyhihi Ebi'l-Hasan- Allah'ın İki Velî Kulu, Üsküdar Yayınevi, Nisan 2011 İstanbul, s. 202

[34] *İbn Ataullah el-İskenderî, trc: Abdullah Mağfur, Letâifül-Minen Fî Menâkıbı'ş-Şeyh Ebi'l-Abbas ve Şeyhihi Ebi'l-Hasan- Allah'ın İki Velî Kulu, Üsküdar Yayınevi, Nisan 2011 İstanbul, s. 202*

KALP HASTALIĞI NEDEN ÇOK OLUYOR

Şeyh Muhyiddin İbn'ül Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz şöyle demiştir:

"Sûfîlerden biri, Mısır'ın Kandiller sokağındaki evine bizleri davet etti. Şeyhlerden bir grup orada toplandık. Derken sofra kuruldu. Fakat yemek için tabaklar yetmemişti. Camdan bir kap vardı. Fakat bu kap bevl için ayrılmış olup henüz kullanmamıştı. Ev sahibi yemeğin ilk kısmını o kabın içine koydu. Cemâat de yemeye başladılar. Derken kap dile gelerek:

"Allah Teâlâ bana bu sâdâtın benden yemelerini nasîb ettikten sonra, artık bu andan itibaren ben evliyâ ve eziyetin mahalli olmaya asla râzı olmam." dedi. Ardından ikiye bölündü. Şeyh Muhyiddin şöyle dedi:

Ben topluluğa: **"Kabın söylediğini işittiniz mi?"** diye sordum. Oradakiler:

"Evet." diye cevap verdiler. Ben:

"Ne duydunuz?" dedim. Onlar da geçen sözü bana söylediler. Ben:

"Kap bundan başka bir şey daha söyledi." dedim. Onlar:

"Ne söyledi?" diye sordular. Ben:

"Sizin kalpleriniz de böyle. Allah Teâlâ kalplerinize iman nasîb etti, artık bu imandan sonra, kalplerinizin günah, isyân ve dünya sevgisiyle kirlenmesine, çöplük hâline gelmesine râzı olmayın." dedi, diye cevap verdim." [Zamanımızda kalp hastalığının çokluğu nedenlerinden biride bu olabilir. Hallerimize kalplerimiz razı olmuyor.]

Allah Teâlâ bizleri ve sizleri, minnet ve keremiyle Allah Teâlâ'dan alıp öğrenen kimselerden eylesin. [İbn Ataullah el-İskenderî, trc: Abdullah Mağfur, Letâifül-Minen Fî Menâkıbı'ş-Şeyh Ebi'l-Abbas ve Şeyhihi Ebi'l-Hasan- Allah'ın İki Velî Kulu, Üsküdar Yayınevi, Nisan 2011 İstanbul, s. 248-249]

GÖLGEMİN GİZEMİNDE

Hz. Mevlâna kaddesellâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;
**"Kişinin dadısı, Allah Teâlâ'nın gölgesi olursa
onu gölgeden ve hayalden kurtarır.
Allah'a kul olan, Allah Teâlâ'nın gölgesidir.
O bu âlemde ölmüş, Allah Teâlâ ile dirilmiştir.
Fırsatı kaçırmadan ve şüphe etmeksizin onun eteğine sarıl ki,
ahir zamanın sonundaki fitnelerden kurtulasın."**
(Mesnevi c.I, b.423–424)

Geçmişten günümüze kadar gölge konusu ve gölge kavramı, toplumsal yaşamda, çeşitli öğretilerde, inançlarda, bilim ve sanatta çok farklı bakış açıları ile değerlendirilmektedir. Gölgenin insanlar için nasıl anlamlandırıldığı ve aynı zamanda gölgeye yüklenen çağrışımlar ve mecazlar hakkında birçok yorum vardır. Mesela;

IŞIK'ın nimeti gölge ise,

GÖLGE'nin nimeti nedir?

Gölgeler altında serinler, gölgeler içinde saklanır, gizleniriz.

Gölge kamufle edendir.

Gölgesi olan vardır. Gölgesi olandan söz edilebilir.

Gölge bizi korur. Gölge şefkatlidir.

Ancak, kimi zaman gölgesinden korkan vardır. Gölge ürkektir, bazen de kararsız...

Gölge, bizi sadeleştirir. Gölge, bizim en yalın biçimimizdir.

Gölge bizim bükülmeyen belimiz, belki en mütevazı halimizdir.

Gölge, tevazu gösterendir.

Gölge belki en saf halimiz, belki de sırrımız, ve tüm gizlediklerimizdir.

Gölge bazen oyunbaz ve şakacıdır.

Gölge aldatabilir, korkutup ürkütebilir...

Gölge ışığın varlığı ile gerçekleşir. Görülen gölgenin önünde, arkasında ya da üstünde o gölgeye ait bir nesne vardır. Gölge aslını ele verir. Gölgesi olan her şey somuttur ama görüngü (Duyularla algılanabilen her şey, fenomen) dünyasına ait olduğu düşünülen gölgenin, aslını idealar dünyasında da bulanlar vardır. Gölge bize sahibinin şimdi, burada olduğunu kanıtlar; ancak ne az öncesi ne de az sonrası hakkında bize bilgi verir. Şaşırtıcı değişkenliği ve ışığa bağlı geçiciliği ile gölgeleri tutmak ve onlara dokunmak olası değildir. Gölge için şimdiden öncesi belirsiz olduğu gibi, şimdiden sonrası da belirsizdir. Beyaz bir kağıda bir çizgi çizin ve sonra silin: İzi kalmıştır. Oysa gölge, toza, toprağa bulanır; sahibinin yapamadığını yapar; kırılıp bükülür, ezilir, erir, ancak gölgenin izi yoktur. Onun izi sadece anlıkta görsel olarak kalandır.

Sonsuzluğa uzanan yolda, bir yol haritası da olabilir gölge. Mehmet Ergüven "Mucizevi İkiz" isimli denemesinde **"son nefesten sonra çıktığımız yolculuğun rotası daima gölgeler âlemidir. Bu bağlamda gerçeğin öte dünyada yattığı inancı, gölgenin en büyük utkusudur;(zaferidir) yalan dünya avuntusu gölgeye teslim olmanın öyküsüdür bir bakıma...."** der.

<u>**Gölge Konusuna Çeşitli Yaklaşımlar**</u>

"Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık' olarak

tanımlanan (TDK 1988:559) gölge, toplumsal yaşamda, çeşitli öğretilerde ve inançlarda, bilim ve sanatta çok farklı bakış açıları ile değerlendirilir. Tarihî süreçten bir başka tanımlama da Filippo Baldinucci tarafından yapılır. Filippo Baldinucci, 1681 yılında yayınladığı **"Vacabulario Toscano deH'Arte del Disegno"** isimli eserinde; gölgeyi, gölge, yarı gölge, düşen gölge olarak üçe ayırır.

"Gölge (ombra), bir nesnenin kendi üstünde yarattığı koyuluktur. Yarı gölge (mezz' ombra), aydınlıkla gölge arasında kalan, nesnenin yuvarlaklığına göre ışığın azaldığı yarı karanlık bölümdür. Düşen gölge (shattimento) ise çizilen nesnenin yere yaydığı gölgedir..." (Gombrich 2000:177).

Gölge ile Antikçağ düşünürleri de ilgilenmişlerdir. Örneğin, Yunan düşünürü Platon'un (İ.Ö.427-347) idea öğretisinde **gölge, görüngü dünyasındaki tüm varlıkların kendisi olarak yorumlanmıştır**. **Platon'a göre** "idealar nesnelerin ilk örnekleridir. Nous (Akıl) ya da Tanrı bu ilk örneklere bakarak yeryüzündeki nesneleri yaratmıştır. (Â'yan-ı Sabite) Bu eylem yansılama-taklit (mimesis) diye adlandırılır. İdealar ilk örneklerdir. Yeryüzündeki oluş içinde bulunan nesneler, duyusal varlıklar da bunların yansıları, kopyaları ya da resimleridir. Cisimler dünyasının gerçeklik derecesi idealar dünyasınınkinden daha azdır. Çünkü biri asıl, diğeri de bunun kopyasıdır" Buna göre, görüngü dünyasındaki bir kedi ya da bir selvi aslında bir gölgeden başka bir şey değildir. Çünkü onlar idealar dünyasındaki asıllarından ilham ya da model alınarak yaratılmışlardır. Dolayısıyla da asıllarının gölgeleridirler.

Orhan Hançerlioğlu, "Düşünce Tarihi" isimli eserinde; Platon'un Politeia adlı yapıtının VII. kitabındaki ünlü mağara örneğini şöyle açıklamaya çalışır:

"...Şimdi bilgimizi ve bilgisizliğimizi şu anlatacaklarımla ölç, Glaukon. Yeraltında bir mağara tasarla. Mağaranın kapısı bol ışıklı bir yola açılıyor. Ama mağarada oturan insanların kolları, boyunları ve bacakları zincirlerle bağlanmış, sırtları da ışığa çevrilmiş. Öyle ki sadece karşılarındaki mağara duvarlarını görebiliyorlar, başlarını arkaya çeviremiyorlar, kendilerini bildikleri andan beri de burada böylece oturmaktalar. Düşün ki sırtlarının arkasındaki ışıklı yoldan bir sürü nesneler geçiyor, Işık bu nesneleri mağaranın duvarına yansıtıyor. Şimdi bu adamlar mağaranın duvarına yansıyan hayalleri görebilirler, o hayalleri meydana getiren gerçek nesneleri göremezler değil mi?

Demek ki bu adamlar birbirleri ile konuşabilselerdi duvarda gördükleri hayallere bir takım adlar vereceklerdi. Çünkü bu hayalleri gerçek sanmaktadırlar. Bu adamların gözünde gerçeklik asıl gerçeklerin duvarda yansıyan hayallerinden ya da gölgelerinden başka bir şey değildir. Şimdi bu adamlardan birinin zincirlerini çözüp ayağa kalkmasına ve başını gerçekliklere çevirmesine izin verelim. Gözleri bol ışıktan kamaşır ve asıl gerçekleri göremezdi değil mi?

Dahası kamaşan gözlerini yeniden duvara çevirirdi ve duvardaki hayallere rahatlıkla bakardı. Ama gözlerini yavaş yavaş alıştırarak asıl ışığın kaynağına da pekâlâ bakabilirdi. İşte o zaman arkadaşları ile gördüğü şeylerin birer hayalden ibaret olduğunu asıl gerçeklerin şimdi gördükleri olduğunu anlayacaktı.

İşte sevgili Glaukon gözümüzle gördüğümüz bu dünya o mağaranın duvarıdır, arkasındaki ışığa bakabilen **insan da duyu gözünü us (akıl) gözüne çeviren bilgedir."**

Gölge konusundaki farklı bir bakış açısı ise ilkel insana aittir. Gölgenin ilkel insan için önemli bir yeri vardır. **İlkel kabilelerin bazılarında gölge, ruhu temsil eder.** Ruhunu kaybetme korkusu ile ilkel insan, güneşin en tepede olduğu, yani gölgesinin hiç olamayacağı ya da çok kısa olabileceği öğle saatlerinde, dışarı çıkmak istemez. Bu korkuya sahip olan bazı kabileler, hala Ekvator'da mevcuttur.

"İlkel insan, gölgesinin düştüğü yeri yansıtıcı olarak tasavvur eder hep. Dolayısıyla gölgede profili değil, tıpkı aynada olduğu gibi sureti ile karşılaştığını düşünür... Gölgeyle böyle bir ilişkiye girmek, sonuçta onu yitirme korkusunu da beraberinde getirir. Bu nedenle kimi ilkel kavimlerde öğle vakti dışarı çıkılmaz: Ekvator yakınında iki ada olan Amboina ve Uliase'de öğleyin çok az ya da hiç gölge düşmez yere, bunun için de gün ortasında evden çıkmamak bir kuraldır, çünkü çıkarsa insanın

ruhunun gölgesini kaybedeceği varsayılır".

Cengiz Aytmatov "Toprak Ana" isimli romanında, kahramanı Tolganay'ı şöyle konuşturur:

"Hiçbir zaman ipekli fistanım olmadı ama büyüyünce güzel, albenili bir genç kız oldum. Gölgemi seyretmekten zevk alırdım. Sokakta yürürken arada bir gölgeme göz atar, kendimi aynadaymış gibi görür ve çok beğenirdim. İşte öylesine tuhaf bir kızdım ben"

Kutsal metinlerde de "gölge" kavramı ile sıkça karşılaşılır. Zebur, Tevrat, İncil ve Kur'ân-ı Kerim'de karşımıza yüzden fazla ayet çıkar. Mehmet Ergüven'in "Mucizevi Ekiz" isimli yazısında **"...gölge, tüm kutsal kitaplarda cehenneme işaret eder"** yorumuna rağmen, verdiği örnek dışındaki ayetlerde gölgenin, daha değişik anlamlarda ifade edildiği görülmektedir.

Örneğin kutsal kitaplarda gölge;

a- sığınılan, koruyucu, kayırıcı, himaye, güç içeriği ile kullanıldığında Tanrı'ya işaret eder:
Mezmur Davud aleyhisselâmın duası;

"Koru beni gözbebeği gibi; Kanatlarının gölgesine gizle" (Zebur: Mez.17: 8).

"Sevgin ne değerli ey Tanrı! Kanatlarının gölgesine sığınır insanoğlu." (Zebur:Mez.36.7).

b- Dünyanın geçiciliğine ait pek çok gölge ayeti dört Kutsal Kitapta defalarca yinelenir, işte bunlardan birkaç örnek:
"Çiçek gibi açıp solar, Gölge gibi gelip geçer." (Tevrat: Eyüp 14-2)

"Bir gölge gibi dolaşır insan, boş yere çırpınır, mal biriktirir, kime kalacağını bilmeden..." (Zebur: Mez.39:6)

c- Cennet, Kur'an'da da gölgenin işlevsel yanı ile betimlenir:
"Takvaya sarılanlar gölgeler altında, su kaynaklarındadır." (Kur'an: Mürselat41).

"Kendileri ve eşleri, gölgeliklerde, koltuklar üzerinde yaslanmışlardır." (Kur'an: Yasin, 56).

d- İncil'de ise gölgeye mecazi bir anlatımla rastlanır:
Yakup'un Mektubu: "**Her nimet, her mükemmel armağan yukarıdan, kendisinde değişkenlik ya da döneklik gölgesi olmayan Işıklar Babası'ndan gelir."** (Incil:Yak. 1:17)

e- Gölgenin ilk tanımıyla kullanıldığı Kuran'daki gölge ayetlerinden bazıları da şunlardır:
"Göklerde ve yerde kim varsa gölgeleriyle birlikte ister istemez ve sabah- akşam Allah'a secde eder." (Kur'an: Ra'd, 15).

"Bakıp görmediler mi, Allah'ın yarattığı şeylerin gölgeleri bile, sağ ve sollarından boyunları bükük bir halde, Allah için secdelere kapanarak dönüyor." (Kur'an: NahI, 48).

"Görmedin mi Rabbini, nasıl uzatmıştır gölgeyi? Eğer dileseydi, onu elbette hareketsiz kılardı. Sonra nasıl Güneş'i ona delil yapmışız!" (Kur'an: Furkan, 45).

Kutsal metinlerdeki gölge içerikli ayetler sürüp giderken, İslam dünyasında Eflatun diye tanınan Platon'un **'mimesis'** (yansılama-taklit) kavramı ile, bire bir örtüşmese de tasavvufta yüzyıllar sonra gölge kavramı ile yeniden karşılaşılır. Bu benzerlik ve çakışma Divan Edebiyatı dalında yetkin bir isim olan Prof. İskender Pala'nın kaleminde şöyle ifade bulur:

"Hayal, tasavvufta Allah Teâlâ'dan gayrı her şeyin sıfatıdır. Allah Teâlâ'nın varlığı karşısında mükevvenatın (kâinat) gerçek varlığı bulunmamaktadır. Varlık âleminde görülen her şey aslında birer hayalden, gölgeden ibarettir. Olsa olsa Allah Teâlâ'nın aksi'nden nişane verirler. Esas olan Sevgili'nin zihindeki hayalidir. Tasavvufta buna "âlem-i hayal" denilir.

Âlem-i hayal, tabiat âlemini karşılar ve baştan sona bir vehimden ibarettir. Ruhlar âlemindeki (âlem-i ervah) birtakım cevherler, varlığın suver (görüntü) veya zilli (gölge) ile varlık bulmuştur...

Varlık, göz yumup açıncaya kayboluveren bir hayalden ibarettir. İnsan var sandığı her şeyin aslında

bir hayalden ibaret olduğunu zaman içerisinde anlar."

Yunus Emre için de bu dünya bir hayalden ibarettir, gelip geçicidir ve ancak bir oyalanma yeridir. Hayatımız boyunca elde etmeye çalıştığımız tüm maddi çıkarlar birer yalandır. Ne içinde oturduğumuz, tapusu üzerimize kayıtlı olan evimiz, ne vergisini ödediğimiz arabamız, ne de nüfus cüzdanlarında anne babası göründüğümüz evlatlarımız bize aittir. Onlar ve sahip olduğumuzu sandığımız diğer varlıklar Yaratıcı tarafından bize emanet olarak verilmiştir:

"Mal sahibi, mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi
Mal da yalan, mülk de yalan
Var biraz da sen oyalan"

Yunus Emre

Dünya hayatını gölgeye benzetmiş olan geçmişin ileri gelenleri **"ardına düşersen hep senden kaçarda sırtını dönersen daima seni takip eder"** söylemleri ile dünyadaki rahat ve huzurun ilk şartının dünyaya sırtını dönmek olduğuna inanmışlardır.

Gölgeye psikanalitik alanda da değişik yaklaşımlar görülür:

Belli başlı kişilik kuramcılarından biri olan, **Carl Gustav Jung**'un arketiplerinden biri gölgedir. Jung'a göre arketiplerin (prototip, ilk örnek, model tanımı) kolektif bilinçaltımızı oluşturan öğeler, doğuştan getirdiğimiz evrensel imgelerdir. Jung, arketiplerini; anne arketipi, mana, gölge, persona, anima ve animus, diğer arketipler olarak sıralar. Gruplandırdığı arketiplerden biri olan gölgeyi Jung, şu şekilde açıklar:

"Gölge, kişiliğin negatif yanı, kişinin saklamak istediği hoş olmayan nitelikleri, az gelişmiş işlevleri ve bireysel bilinçaltının içeriğidir. Bireysel bilinçaltı ise yitik anıları, acı verdiği için bastırılmış (kasten unutulmuş) düşünceleri, bilinçdışı algıları (bilince ulaşacak kadar güçlü olmayan duyusal algıları) ve henüz bilince çıkmaya hazır olmayan diğer heyecanlan içerir". Bu nedenle **"gölge, kişinin yaşam boyu hesaplaşmak zorunda kaldığı öbür yüzü, bir başka deyişle toplumun öngördüğü kurallar ile çelişen tüm vahşi arzularımız ve duygularımızdır. Dolayısıyla toplumsal baskı arttığı ölçüde gölge büyür"**. Tüm bu negatifmiş gibi görünen özelliklerine rağmen, gölgeyi iyi ya da kötü diye sorgulamak doğru olmayacaktır.

Gölgenin etiği yoktur. Tıpkı vahşi bir hayvanın yavrularını şevkatle sevip, onlar için bir başka hayvanı parçalayıp, öldürmesine; iyi ya da kötü yorumunu getirilemeyişi gibi. Bu nedenle gölgeler, bir anlamda daima masumdur.

Aşık Veysel'in dilinde ise gölge, sazına yoldaş olur:

"Yüce dağlar ova gibi düzlenmez,
Veysel muhannetten kerem gözlenmez.
Tilki gölgesine arslan gizlenmez,
Yiğidin gölgesi kendinden olur."

Aşık Veysel'e göre; bir insanın dağların yapısını, ovaların şeklini, yani birtakım doğal dengeleri değiştirme gücü yoktur. Bu benzeri ütopik beklentiler insanı yanılgıya götürebilir. Arslanı mert, tilkiyi namert insana benzeten ozan; güçlü ve saygı değer olan arslanın, tilki gibi sinsi ve kurnaz bir hayvanın himayesine asla sığınmayacağını anlatırken; bir yiğidin, kendi potansiyeli ile sorunlarının üstesinden gelmeye çalışacağını ve asla namert bir insanın gölgesine gereksinim duymayacağını ifade ediyor.

Felsefede **"gölgeolay"** (epifenomen) adı ile anılan bir deyim vardır: **"Bir olaya eklendiği halde onun üstünde hiçbir etkisi bulunmayan olay"** anlamına gelir. Bu deyim insan bilincini etkisiz bir yansıtıcıya indirger.

"Nietzche gibi özdekçi (Maddeci, materyalist) ve düşünceci çeşitli düşünürlerin de katıldıkları bu

anlayışa göre; yürümekte olan bir adamın gölgesi o adamın yürüyüşünü nasıl yavaşlatıp hızlandıramazsa bir gölgeolay olan bilinç de katıldığı olayları öylece etkileyemez. Bilinç olayları doğurmaz, ancak olaylara eklenir; bir bacadan çıkan duman gibi bizzat olay değil, o olayın gölgesidir". Bu deyimle Fethi Naci'nin **"Göl ve Gölge"** isimli öyküsü arasında bir bağlantı kurulabilir. Olay, bir adamın gece su içmek için yatağından kalkması ile başlar ve bir iki dakikalık zaman süresi içerisinde tamamlanır. Fethi Naci'nin anılarından derlediği bir başka kitabının adı ise **"Dünya Bir Gölgeliktir"**

"BU YAZIYA EK OLARAK"

Varlıkta asil olan gölge değil, bizzat varlığın aslıdır. Zaten gölgenin varlığı da onu salan bir asıldan gelir. Varlığın sıfatında da durum aynen böyledir. Gölge olan sıfatın varlığı, asıl olan sıfatın varlığının eseridir. Asıl olanın gölgeye yakınlığına karşılık, nasıl olur da gölgenin asıl olana yakınlığından bahsedilebilir? Gölgenin varlığı gölgeyi düşüren asıldan gelmektedir.

Mertebe-i Asl-ı Asl

Varlıkta asil olan gölge değil, bizzat varlığın aslıdır. Zaten gölgenin varlığı da, onu salan bir asıldan gelir. Varlığın sıfatında da durum aynen böyledir. Gölge olan sıfatın varlığı, asıl olan sıfatın varlığının eseridir. Asıl olanın gölgeye yakınlığına karşılık, nasıl olur da gölgenin asıl olana yakınlığından bahsedilebilir? Gölgenin varlığı gölgeyi düşüren asıldan gelmektedir.

İbn'ül Arabî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Hakk ve kâinat ilişkisini açıklarken **"Hakk'ın dışında, kâinat denilen şey O'nun gölgesi gibidir, işte bu gölge mümkün varlıkların özünü oluşturur. Öyleyse, esasen insanın idrak ettiği sadece Hakk'ın vücudundan, bu âlemler olarak yayılan şeyden, yani O'nun zatından ibarettir. Zira ondan başka varlık yoktur."**

Bu mertebenin bir önceki mertebe ile olan farkı Meselâ, bir adamın güneşin nûrundan gölgesi yere yansır. İşte o yere düşen gölgeden adamın nasıl bir kimse olduğu anlaşılır.

Bu adamın gölgesi asli mertebesi, yansımasını sağlayan güneş ise aslı asliyesi yani irâde-i külün kendisidir.

Burada gölgenin sıfatlanması aslı, varlığı ise asl-ı aslı olan zâttır. Sonuçta bu âlem de Hakk'ın vücûdunun gölgesidir ve müstakil olarak vücûdları yoktur.

"BİR KISSA"

Evliyâullâhın sertâcı, mahbûb-u Sübhâni, Gavs-ı Samedâni, Pîr-i A'zam Cenâb-ı Abdülkâdir-i Geylânî Hazretlerine hizmet edenlerden biri, Hazreti Gavs'ın cemalli bir zamanında huzûruna çıkarak:

"Efendim, Cenâb-ı Hak, Zat'ınıza kudretinin tasarrufunu bahşetmiştir. Onun için istediğiniz kimselere ufak bir nazar-ı âlinizle birçok rütbeler verebiliyorsunuz. Bu kulunuz da size epey hizmet etti, ama bana hâla bir şey ihsan etmediniz, niyâz ediyorum," der.

Abdülkâdir-i Geylânî Hazretleri;

"Pekâlâ, bugün bana bir helva pişir de, bakalım Kudret neler ihsan eder, senin de gönlün olsun," buyururlar.

Adamcağız, "Baş üstüne" diye sevinerek, helvayı pişirmeye başlıyor. O esnada da Hindistan'dan bir heyet gelerek, Hazreti Abdülkâdir-i Geylânî e arz-ı ubûdiyyet ettikten sonra:

"Efendimiz, hükümdarımız öldü, bize bir hükümdar göstermenizi niyâza geldik," derler. Bunun üzerine Hazreti Pîr, helva pişiren adamını çağırarak:

"Nasıl, Hind padişahlığını kabul eder misin?" diye ferman buyururlar. Adamcağız pür-neşe:

"Aman Efendim, ihsan buyurdunuz," diye can atarak sevinirken, Hazreti Gavs Abdülkâdir-i Geylânî Hazretleri:

“Yalnız, seni şu şartla oraya padişah yapıyorum: Ne kazanırsan yarı yarıya paylaşacağız,” buyururlar.

Pek tabiî olarak tâlip, bu emri minnetle kabul ediyor. Nihayet adamcağız hakikaten söylendiği gibi, Hindistan’da büyük bir saltanata, muazzam saraylara, güzel eşlere sahip olduğu gibi, bir de erkek evlâda sahip olur. Aradan on bir sene geçiyor ve bir gün Hazreti Abdülkâdir-i Geylânî in teşrifleri haberi çıkıyor. Hükümdar, Gavs-ı Samedâni’yi karşılayarak sarayında bir kaç gün hizmetinde bulunduktan sonra Cenâb-ı Pîr artık döneceklerini haber veriyorlar. Padişah:

“Efendim, biraz daha kalıp bizleri sevindirin,” diye ricada bulunuyorsa da Hazret-i Gavs’ın muhakkak gideceklerini anlayınca:

“Efendim, bari kusurlarımızı af buyurun,” diyor. O vakit Sultan Abdülkâdir-i Geylânî Hazretleri, hükümdara:

“Yalnız sizinle bir sözümüz vardı. Sizi biz buraya padişah olarak gönderirken ne kazanırsanız yarı yarıya olacak, diye bir söz vermiştiniz. İşte şimdi, buraya geldikten sonra ne kazanmış iseniz hesaplaşmak istiyorum,” buyuruyorlar.

Padişah bunun üzerine bütün servetini tesbit ederek yarı yarıya ayırıyor ve Hazreti Gavs’ın huzuruna arz ediyor. Sultânü’l Evliya:

“İyi amma siz bir erkek evlat da kazandınız; onu da taksim etmeniz lazımdır,” buyurunca, padişah:

“O nasıl olacak?” diye soruyor. Cenâb-ı Gavs cevaben:

“Çocuğu ikiye böleceğiz, size istediğiniz tarafı vereceğim,” diye emrediyorlar.

Çocuk ortaya getiriliyor. Gavs-ı A’zam Hazretleri keskin kılıçlarıyla: **“Destûr”** deyip çocuğu tam ikiye ayıracakları esnâda, padişah belindeki mücevher işlemeli hançerini çekerek:

“Eeey sehhar herif! Senelerce bana hizmet ettirdiğin yetmiyormuş gibi şimdi de tesadüfün bana verdiği nimeti elimden almak istiyorsun,” diye tam Hazreti Gavs’ın göğsüne saplarken bir de bakıyor ki, elindeki kaşık helva tenceresine saplanıyor. Ne saraydan eser var, ne saltanattan ve ne de çocuktan bir iz kalıyor. Bu hal karşısında hayretler içinde kalan tâlibe, Cenâb-ı Pîr tebessüm ederek:

“Oğlum karıştır helvayı… Biz cimri değiliz, veririz, amma zamanı gelmeden de olmaz…” buyuruyorlar.

Kaynakça

YALÇIN Emine Dilek, Gölgenin Gizemi [Kitap]. - Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı 173158-Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu Ankara, 2006.

Faydalanılan Kaynaklar

AKÇAKOCA, Müge., Gölge Yorumları ve Figür, Nesne, Mekan İlişkisi, Ankara-Eylül 2003. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu.

AND, Metin. .Dünya’da ve Bizde Gölge Oyunu, Ankara,1977

AND, Metin.,Geleneksel Türk Tiyatrosu, İstanbul,1985

AYTMATOV, Cengiz., Toprak Ana, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2004

EREN, Haşan. Türkçe Sözlük, Ankara,Türk Tarih Kurumu Basım Evi, 1988

ERGÜVEN, Mehmet. **“Mucizevi Ekiz**". Sanat Dünyamız, 77, Güz, 2000:145-154

ERTÜRK, İsmail., “Sinemadaki Gölgenin Kaynağı Nerede?- Alman Dışavurumcu Sinemasında Aydınlatma ve Gölge Oyunları". Sanat Dünyamız, Sayı 77, Güz, 2000:157-163

GOMBRİCH, E.H., **"Düşen Gölgenin Özellikleri"**. (Çev.Ülkü Tamer), Sanat Dünyamız, Sayı 77, Güz, 2000:177-191

GÖKBERK, Macit., Felsefe Tarihi, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1985

GÖLE, Münir., "İçeşik".Sanat Dünyamız, Sayı 77,Güz, 2000:165-167

HANÇERLİOĞLU,Orhan., Felsefe Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1982.

HINÇER, İhsan.,"Gölge Oyunlarının ve Karagöz'ün Doğuşu" İhsan.,turkgolge.sitemynet.com/ihsan_hınçer_karagoz.htm;Erişimtarihi:3.12. 2005

KUDRET, Cevdet., Karagöz, Ankara, 1968: Kaynak:

http://www.odevsitesi.com/ornekler/2005_3/92820-g0lge-oyunu.asp; Erişim tarihi: 13.06.2005.

NACİ, Fethi., Dünya Bir Gölgeliktir, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, Mayıs 2002.

ÖNOL, Ayşe Işın., Shadows, Sabancı University, March 2003. İn Partial Fulfilments of the Reguirements for the Degree of Master of Fine Arts (Y.Ö.K. 137523)

PALA, İskender., ...Ve Gazel Yeniden, İstanbul, Ötüken Neşriat, 2001

WILLARD, Christopher.,"Color Lurking in the Shadows". American Artist; Vol.65 Issue 712, 2001:p.12

SİYASET-İ GAYBİYYE

Hz. Ali kerremallâhü veche İbn-i Abbâs radiyallâhü anhaya Şam valisi olmasını teklif etti. İbn-i Abbâs ise Muaviye'yi hemen görevden alınmamasının halife için daha iyi olacağı görüşünü yineledi. İbn Abbâs, bu görüşte ısrar etmesinde ileride fitnevâri bir gelişmenin olacağını ihtimal dâhilinde görüyordu:

Şâyet Muaviye görevden azledilmezse muhtemelen halifeye biat edecekti. Böylece halife de ileriki zamanlarda Muaviye ile ilgili istediği tasarrufu yapabilecekti. Yani halife isterse daha sonraki tarihlerde emirlerine itaat etmediği takdirde Muaviye'yi görevden azledebilirdi.

Hz.Ali kerremallâhü veche bu teklife karşı çıkarak sunu söyledi:

"Hayır! Ey Abdullah! Senin bu söylediğin asla olmayacaktır." Hz. Ali kerremallâhü veche hilâfetinin ilerleyen zamanlarında işlerin istediği minval üzere gitmediğini görünce birçok konuda İbn Abbâs'ı haklı bulduğunu itiraf etmekten çekinmemiştir. Hz. Ali kerremallâhü veche, İbn-i Abbâs için

"O sanki gayb perdesini aralayan biriydi" demiştir.

Kaynak: Mekkî, Semt'un-Nucûm, II, 557; Zehebî, et-Tefsîru ve'l-Müfessirûn, I, 69.

GÜZEL BİR ÇOCUK YETİŞTİRMEK İÇİN

Adamın biri Akhisarlı İsa kaddese'llâhü sırrah'ül azîze

"Benim oğlum büyüdükçe arsızlaştı, söz dinlemez oldu, neredeyse beni dövecek." Akhisarlı İsa :

-Oğluna kızınca nasıl davranırsın? Kötü söz söylersen, beddua edersen gitgide arsızlaşır. Adam da:

-Beni incitince ben de öfkeyle hakaret ederim hatta beddua da ederim.

Akhisarlı İsa:

-Oğlun senin sözünü dinlemediğinde, sana saygısızlık ettiğinde sen ona güzellikle, yumuşakça davran, hakkında dua et çünkü babanın duası evlat için büyük hazinedir, mutluluğuna vesiledir, der. Bir ay sonra aynı adam yanında bir delikanlı ile Akhisarlı'nın huzuruna gelir ve:

-İşte bu, o delikanlıdır, sizin dediğiniz gibi yaptım o da böyle terbiyeli bir delikanlı oldu, der. Delikanlı da Akhisarlı'nın elini öper ve huzurdan ayrılırlar.

Kaynak: KÜÇÜK, Sezai - MUSLU, Ramazan. **Akhisarlı Şeyh İsa Menâkıpnâmesi**, **İbn-i İsa Saruhanî,** Sakarya, Aşiyan Yayınevi, 2003, s. 58

EŞEK AMA…ASLAN BİLİYORLAR

Vaktiyle çok zengin olan bir bezirgân, bir lokma ekmeye muhtaç hale gelir. Eşeğinden başka malı mülkü kalmaz. Ancak zavallı eşek de açlıktan halsiz düşer. Bir gün bezirgân hayvanın otlaması için onu sahraya salar. Hayvanı diğer hayvanlardan korumak için de bir aslan postunu onun üzerine örter. Eşeği o kılıkta gören hayvanlar, eşeği aslan sanıp kaçışmaya başlarlar. Böylece eşek rahatça yiyip içerek kendine gelir. Bir gün dolaşırken bir bostana giren eşeği aslan zanneden bahçıvanlar korkarak ağaca tırmanırlar. Eşek de orada bulduğu yeşillikleri yemeye koyulur. Tam bu sırada bahçenin yakınından birkaç eşek geçer. Onların anırmasını duyan aslan postlu eşek de aynı şekilde anırır. Bu sesi duyan bahçıvanlar, aslan postunun altındakinin eşek olduğunu anlayıp zavallı eşeği bir güzel döverler. Sonra da arkasına semer vurup yüke koşarlar. (Tûtî-nâme: 18.gece)

HEPSİ OYUNCAK İSTEDİ

Buda'ya ait bir kıssa

İşinden dönen bir adam evinin alev alev yandığını, içerideki iki çocuğunun da, oyuna daldıkları için, durumun farkında olmadıklarını görmüş. Bağırıp çağırmasına rağmen çocukları oyundan koparamayan baba, sonunda en iyi yolun onları kandırmak olduğunu düşünmüş ve "Koşun koşun size oyuncak getirdim" diye bağırmış. Oyuncak lafını duyan çocuklar, ellerindekini bıraktıkları gibi kendilerini babalarının yanına atmışlar ve farkında olmadan yangından kurtulmuşlar. Buda bu kıssayı şöyle bitiriyor:

"Bu dünya aslında büyük bir yangın yeri, kurtulmanız için haykırıyoruz, sizlere sesleniyoruz ama oyuna öyle dalmışsınız ki duymuyorsunuz. Ne yazık ki, bizleri duymanız, söylediklerimize inanmanız için sizlere oyuncak vaad etmemiz gerekiyor..."

AYRILIK (Fikrimden Geceler) -

Fikrimden geceler yatabilmirem
Bu fikri başımdan atabilmirem
Neyleyim ki sene çatabilmirem

Ayrılık ayrılık aman ayrılık
Her bir dertten ala yaman ayrılık

Uzundur hicrinle kara geceler
Bilmirem men kendim hara geceler
Bir oktur kalbime yara geceler

Ayrılık ayrılık aman ayrılık
Her bir dertten ala yaman ayrılık

Ali Selimi

BU AYRILIQ NEDEN OLDU

Ellerini üzüb menden

Yarim bir baş geder oldu

Can deyib can eşiderdik

Bu ayrılıq neden oldu

Qızıl güller desteyem men

Bülbülem qefesdeyem men

Gezirem men qemli qemli

Gören deyir xesteyem men

Öz eşqimden dileyimle

Ayrı düşdüm illerke men

Ancaq senden ayrı gezen

Ürek deyil beden oldu

Can deyib can eşiderdik

Bu ayrılıq neden oldu

VAKİTSİZ EZAN OKUYAN MÜEZZİN/ 06 HAZİRAN 2012

Alpaslan'ın katipliğinden vezirliğe yükseldikten sonra, oğlu Melik Şah'ın Vezir-i Azamı/Başbakanı olan Nizam'ül Mülk, devlet başkanının başucu kitabı olması, ülkeyi ona göre yönetmesi, yeni bir deyişle kırmızı kitabı olması için "Siyasetname"yi yazar.

Dünyanın birçok diline çevrildiği gibi İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Ve İdare İlimleri Enstitüsü Yayınları'nın birincisi olarak Muhammed Şerif Çavdaroğlu'nun tercümesi, Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'ın önsözüyle yayınlanır.

Zulme uğrayan herkesin devlet başkanına rahatlıkla ulaşması gerektiğini söyledikten sonra tarih içinde çeşitli ulaşma yöntemlerinin kullanıldığını örnekleriyle anlatır.

Yedinci fasılda vakitsiz ezan okuyan müezzinden bahseder.

Abbasi halifelerinden Mu'tasım döneminde komutanlardan biri gündüz vakti genç bir kadını sokak ortasında zorla evine aldığını, halkın bir şey yapamadığını, kapının önüne varanların korumalar tarafından dövüldüğünü, kadı/hâkime şikâyete gidenlerin ise kovulduğunu, halifeye de ulaşılamadığını anlattıktan sonra bütün bu gayretlerin içinde olan, komutanın kapısında dövülen, hâkimin kapısından kovulan, Mu'tasım'a sesini duyuramayanlardan biri de geçimini terzilikle sürdürürken yanındaki mescidin müezzinliğini de yapan müezzin gecenin tam yarısında ezan okumaya başlar.

Vakitsiz ezanı duyan Mu'tasım, hemen muhafızlarını çağırır ve bu münasebetsiz müezzini hemen getirmelerini ister.

Müezzin derhal alınır ve Mu'tasım'ın huzuruna çıkarılır.

Mu'tasım, hışımla, kızgınlığını ifade eden kelimelerle sebebini sorar.

Müezzin, durumu olduğu gibi anlatır.

Mu'tasım hemen yüz kişilik bir kuvvet göndererek komutanı suçüstü yaparak yakalatır ve huzura getirtir.

Onu bir çuvalın için koydurur, ağzını sıkıca bağlatır meydanda herkesin sopa vurarak öldürmesini ister.

Öldükten sonra çuvalıyla beraber Dicle nehrine atılır.

Kadının kocası da çağrılır, hanımı ona teslim edilir ve hanımına iyi davranması halife tarafından tembih edilir.

Ondan sonra Mu'tasım, o müezzine "halifeye ulaşamadığı zamanlarda vakitsiz ezan okuma ruhsatı" verir.

O günden sonra ne zaman vakitsiz bir ezan okunsa adaletsizliğin yayılmaya başladığı ve önlem alınması gerektiği anlaşılırmış.

Bu olayın benzeri altı yüz yıl sonra İngiltere'de görülmeye başlamış.

Hani "Çanlar Kimin İçin Çalıyor" filmi, romanı deyimi var ya işte o da bir adaletsizliğin ilanıymış.

Şehirde sıradan bir adam öldüğünde halka haber vermek için zamansız olarak çan bir defa çalarmış.

Eşraftan biri öldüğünde iki defa çalarmış.

Yüksek bürokratlardan biri öldüğünde üç deva çalarmış.

Kral öldüğünde dört defa çalarmış.

Bir gün zamansız çalan bir çan ötmüş.

Ardından ikicisi çalınca acaba kim? demişler.

Üçüncü çalışta meraklar artarken çan dördüncü defa çalınca halk telaşlanmış, "kralımız öldü" diye feryada başlayacakken beşinci çan başlayınca herkes çan kulesinin dibine gelmişler ve çanı çalana sormuşlar.

O da "Başınız sağolsun adalet öldü" demiş.

Siz hikâyeyi duyup da bu gün üzülmeyin.

Olmayan şey ölmez.

MAHMUT TOPTAŞ

http://www.tumkoseyazilari.com/yazar/mahmut-toptas/06-06-2012-vakitsiz-ezan-okuyan-muezzin.html

İSTEMEK VE DUA ARASI

Hz. Ali kerremallâhü veche buyurdu ki;

“Doğru yolu gösteren Hak Teâlâ’ya yönelmeyen ve onun çizdiği yolda yürümeyen bir insana vaizler etki edip, onun kalbinin hastalığına devâ bulamazlar.”

Bahaüddin Nakşbendî Hazretlerine gelerek ondan şifâ dileyen bir hastaya tövbe ve istiğfar etmesini emir buyurmuşlar. Bunun nedenini soranlara **Şah-ı Nakşibend**:
“Önce hasta kendi sıhhatina talip olmalı ve ondan sonra Cenâb-ı Hak’tan iyileşmesi için niyazda bulunmalıdır ki biz de onun duâsının kabulü için Allah’a yalvaralım. Kendisinin istemiş olduğu şeyin meydana gelmesi için önce kendisi duâ etmelidir. Henüz hastanın istemediği bir durumun olması için duânın kabulü çok uzak bir ihtimâldir,” demiştir.

Kaynakça

Hz. Ali Divanı. (trc: Müstakimzade Süleyman Sadettin, hzl: Şakir DİCLEHAN 1981). İstanbul, s.225

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ nin İKİ MÜHİM MEKTUBU

(BARLA 228, 16 MEKTUP 63)

باسـمه سبحانه و ان من شئ الا يسبح بحمده

الســلام عليكم ورحمة الله بركاته

Aziz, sıddık, fedakâr, gayyur, vefadar kardeşim Kürd Bekir Bey!

Maatteessüf bilmecburiye nâhoş ve malayani sayılacak bir bahis söyleyeceğim. Fakat bu bahsim, hakikî hamiyetperver Türkçülere karşı değil, belki firengîlik hesabına sahtekâr bir surette Türkçülüğü kendine perde eden mütecavizlere karşı söylüyorum. Şöyle ki:

Mülhid münafıkların en son ve alçakça ve vicdansızca aleyhimizde istimal ettikleri bir silâhı şudur ki, diyorlar:

"Said Kürddür, bir Kürdün arkasında bu kadar koşmak hamiyet-i milliyeye yakışmaz."

Ben bu münafıkların vicdansızcasına desiselerine karşı değil, belki bazı safdillerin temiz kalbleri bunların sözleriyle bulanmamak için diyorum ki:

Evet ben başka memlekette dünyaya gelmişim. Fakat Cenab-ı Hakk beni bu memleketin evlâdına hizmetkâr etmiş ki; dokuz sene mütemadiyen bu memleketteki milletin ondan dokuz kısmının saadetine, kendi dilleriyle hizmet ettiğim bu havalideki insanlara malûmdur.

Hem ben bu memlekette **Hulusi, Sabri, Hâfız Ali, Hüsrev, Re'fet, Âsim, Mustafa Çavuş, Süleyman, Lütfü, Rüşdü, Kuleönü'lü Mustafa, Zekâi, Abdullah** gibi yirmi otuz Müslüman Türk gençlerini âdeta yirmi otuz bin milletdaşlarıma tercih ettiğimi ve onları o otuz bin adam yerine kabul ettiğimi, bu dokuz senedeki Türkçe âsâriyle ve hizmet ile göstermişim.

> Evet ben bin gafil ve âmi Kürdü bir Türk olan Hulusi'ye karşı tutmadığımı ve bin cahil Kürdü birer Türk olan Âsim ve Re'fet'e mukabil göremediğimi ve bir genç Türk olan Hüsrev'i bin âmi Kürdle değişmediğimi ehl-i dikkat ve benim ahvalime muttali olanlar tasdik ettikleri halde, firengîlik namına ve ilhad hesabına, Türkçülük perdesi altında, sahtekâr bir milliyetperverlik suretinde ve hodfuruşluk cihetinde bana tecavüz edenler ve Türk milletini ve milliyetini zehirleyen mülhidler bilsinler ki:

Ben millet-i İslâmiyenin en mühim ve mücahid ve muazzam bir ordusu olan Türk milletine binler Türk kadar hizmet ettiğimi, binler Türk şahiddir.

İşte bana Kürd diyen ve ittiham eden, zahiri hamiyetperverlik gösteren sahtekârlar, bu millete ne gibi hizmet ettiklerini göstersinler.

Bu fıravuncuklann enaniyetini kabartan mahviyetkârane söz söylemek caiz olmadığından, bilmecburiye o mütekebbirlere karşı izzet-i İlmiyeyi muhafaza etmek için, söylenmeyecek ve izharı münasib olmayan uhrevî hizmetlerimi Cenab-ı Hakk'ın afvına güvenerek izhar ettim.

الباقى هو الباقي

(Dördüncü Remz tashihli nüsha) Kardeşiniz

Said Nursi

Kaynak:

Risale-i Nur Külliyatından Rumuzât-ı Semaniyye [Yirmidokuzuncu Mektubun İkinci Makamı], Müellifi Bediüzzaman Said Nursi, Hazırlayan: Hüseyin BULUT İstanbul -2001, s.228-229

(26. MEKTUP 326)

باسـمه سبحانه و ان من شئ الا يسبح بحمده

Fikr-i milliyet şu asırda çok ileri gitmiş. Hususan dessas Avrupa zalimleri, bunu İslâmlar içinde menfi bir surette uyandırıyorlar, tâ ki parçalayıp onları yutsunlar.

Hem fikr-i milliyette bir zevk-i nefsanî var, gafletkârâne bir lezzet var, şeâmetli bir kuvvet var. Onun için, şu zamanda hayat-ı içtimaiye ile meşgul olanlara "**Fikr-i milliyeti bırakınız**" denilmez. Fakat fikr-i milliyet iki kısımdır:

Bir kısmı menfidir, şeâmetlidir, zararlıdır. Başkasını yutmakla beslenir, diğerlerine adâvetle devam eder, müteyakkız davranır. Şu ise, muhasamet ve keşmekeşe sebeptir.

Onun içindir ki, hadis-i şerifte ferman etmiş:

الاسلامية حبت العصبية الجاهلية

Bu ibare, İslâmiyet öncesi câhiliye âdetlerine dönmekten men eden hadislerden iktibas edilmiştir. Bu mevzuda birçok hadis-i şerif rivayet edilmiştir. Bunlardan birisi şöyledir:

الاسلام يحب ما قبله

Manâsı: "**İslâm dini kendinden önceki bâtıl olan fiil, hareket, âdet ve inanışları keser, kaldırır.**" (Buharî)

ve Kur'ân da ferman etmiş:

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

"Kâfirler, kalblerine cahiliyet taassubundan ibaret olan o gayreti yerleştirdiklerinde, Allah, Resulünün ve mü'minlerin üzerine sükûnet ve emniyetini indirdi ve onlara takvâda ve sözlerine bağlılıkta sebat verdi. Zaten onlar buna lâyık ve ehil kimselerdi. Allah ise herşeyi hakkıyla bilir." Fetih Sûresi, Fetih:26.)İşte şu hadis-i şerif, şu âyet-i kerime, kat'î bir surette menfi bir milliyeti ve fikr-i unsuriyeti kabul etmiyorlar. Çünkü müsbet ve mukaddes İslâmiyet milliyeti ona ihtiyaç bırakmıyor.

Evet, acaba hangi unsur var ki, üç yüz elli milyon vardır? Ve o İslâmiyet yerine o unsuriyet fikri, fikir sahibine o kadar kardeşleri, hem ebedî kardeşleri kazandırsın?

Evet, menfi milliyetin tarihçe pek çok zararları görülmüş. Ezcümle, Emevîler, bir parça fikr-i milliyeti siyasetlerine karıştırdıkları için, hem âlem-i İslâmı küstürdüler, hem kendileri de çok felâketler çektiler.

Hem Avrupa milletleri şu asırda unsuriyet fikrini çok ileri sürdükleri için, Fransız ve Almanın çok şeâmetli ebedî adâvetlerinden başka, Harb-i Umumîdeki hâdisât-ı müthişe dahi, menfi milliyetin nev-i beşere ne kadar zararlı olduğunu gösterdi

> CÂ-YI DİKKAT BİR HAL:
>
> Türk milleti anâsır-ı İslâmiye içinde en kesretli olduğu halde, dünyanın her tarafında olan Türkler ise Müslümandır. Sair unsurlar gibi müslim ve gayr-ı müslim olarak iki kısma inkısam etmemiştir. Nerede Türk taifesi varsa Müslümandır. Müslümanlıktan çıkan veya Müslüman olmayan Türkler, Türklükten dahi çıkmışlardır (Macarlar gibi). Halbuki küçük unsurlarda dahi hem müslim ve hem de gayr-ı müslim var.

Ey Türk kardeş!

Bilhassa sen dikkat et. Senin milliyetin İslâmiyetle imtizaç etmiş; ondan kabil-i tefrik değil. Tefrik etsen, mahvsın. Bütün senin mazideki mefâhirin İslâmiyet defterine geçmiş. Bu mefâhir, zemin yüzünde hiçbir kuvvetle silinmediği halde, sen şeytanların vesveseleriyle, desiseleriyle o mefâhiri kalbinden silme. الباقى هو الباقي

Said Nursî

ZORLAMA

Bir yaz mevsiminde, bulundukları yerde aç kalan fareler bir balıkçı teknesi vasıtasıyla bir adaya çıkarak orayı istila etmişler. Adada bulunan hindistan cevizine fareler musallat olmaya başlamış. Ancak adada bulunanlar bu farelerden kurtulmak için çeşitli çareler aramışlar. Bir benzin bidonu bulup bunu kapana çevirip hindistan cevizine iple bağlamışlar. Fareler hindistan cevizini almaya geldiklerinde kapana düşerek yakalanıp yok olmaya başlamışlar. Bir müddet sonra adadakiler kuvvetli tüm fareleri yakalamışlar. Sadece kıyıda köşede birkaç zayıf fareden başka hiç fare kalmamış. Adadakiler fare sorunu bitti zannedip, kapanı okyanusa mı atalım yoksa imha mı edelim diye düşünmüşler. Sonra vaz geçip kapanı öylece bırakmışlar. Kalan birkaç zayıf fare ise ağaçlara saklanıp hayatlarını sürdürmeyi başarmışlar.

Zayıf fareler yine çoğalmış ve acıkmaya başlayınca etrafa saldırmaya başlamışlar. Bu sefer fareler hindistan cevizi yemeyi unuttuklarından birer birer birbirlerini yemeye başlamışlar. Saldırmayı iyi öğrenenlerden iki tane fare sadece hayatta kalmış. Yine tekrar çoğalmışlar. Bu seferki çoğalan fareler insanlara saldırmaya başlamışlar.

Hikâyeden çıkan sonuç şudur. Her yok etme hareketine maruz kalan gurubun bir şekilde son kalan tarafı bir sonraki nesilde devamını sağlarken, dönüşüme ve değişime uğrayarak daha kuvvetli karakterlere sahip olarak gelişme göstermektedirler. Bu nedenle insanların fareleri yok etmede sınırları aştığında karşılaşılan sonuç tabiatlarını değiştirmekten başka bir şeye yaramadığından beraber yaşamayı öğrenmeleri gerekmekte olduğu veya fareleri müsbet yönde ehlileştirmelerinden başka çareleri olmadığı anlaşılmaktadır.

Skyfall 007 Ajan James Bond [2012] filmindeki hikâyeden uyarlanmıştır.

" ALLAH BİZİ KAYBETMİŞ; O BİZİ ARAMAKTA

“Allah bizi kaybetmiş; O bizi aramakta

O; bizim gibi muhtaç, bizim gibi arzuya öyle yakalanmış ki...

Lale yaprağına bazen bir yazıp öylece bize haberler yollar.

Kuşların sinesinde bazen çığlık koparır.

Nergis göz önünden bazen cemalimizi bizim, hayran hayran seyreder.

Öyle işlevlidir ki, gözleriyle konuşur.

Bizim firakımızla seher vakti ettiği o ah;

Dışta ve içte, altta ve üstte her yerde, dört köşemizde çağlar.

Topraktan yaratılan fani’yi görmek için neler neler yarattı;

Renkleri, kokuları temaşa için güya bunlar yaratılmıştır.

Asıl maksat, bizleri temaşa eylemektir; bunlar birer bahanedir.

Her zerrede gizlidir; hala bilinemiyor.

Mehtap bir meydanda, her yerde parıldıyor.

Bizim toprağımızda hayat cevheri gaip

Bu gaip olan cevher, biz miyiz yoksa o mu?

Kaynak:
Muhammed İkbal, Şarktan Haber
(Zebur-i Acem-Peyam-i Maşrık),
Haz:Ali Nihat Tarlan, Sufi Kitap, İstanbul, 2006. , s.213

DİLDEKİ YABANCILIĞIMIZ

Bizim yakın tarihlerimizde de garip bir fıkra vardır. Medreselerimizde Arapçadan başka bir lisan okutulmadığı devirlerde farsça için «**ehl-i cehennem lisanıdır**» derlerdi. Hattâ şair Nişatî Dede, farsça ile çok uğraşmasına, bu batıl hüküm ile, tariz edenlere, «**nereye gideceğimizi bilmiyoruz, belki cehenneme gidersek dilini bilmemek de ayrıca bir azap olur**» diye cevap vermişti. Daha yeni zamanlarda şair Ziya Paşanın babası bile çocuğunun Farsçayı olsun tahsiline razı olmamıştı. Hattâ şark lisanlarına karşı gösterilen bu teveccühsüzlük garp lisanları öğrenmek için, Osmanlı Türkiye'sinde ne bir arzu ne de bir imkân bırakmıştı. Ve asırlarca Avrupa ile temaslarımız Türk olmayan tercümanların diline ve irfanına bağlı kalmıştı.

Kaynak:

Abdülhak Adnan ADIVAR, Tarih Boyunca İlim ve Din CİLT I. İPTİDADAN XIX. ASRA KADAR-CİLT II.-XIX. ve XX. ASIRLAR, Kenan Matbaası, 1944, İstanbul, (c.I-s. 127-Dipnot)

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI YABANCI MIDIR?

Reşid Paşa devlete pek çok âdemler yetişdirdi. Âli Paşa ise, âdem yetiştirmek şöyle dursun, yetişecek âdemlerin yollarını uruyor (engelliyor) deyü beyne'n-nâs matfûn idi.

Fi'l-vâki' mukaddemâ devletin umûr-ı hâriciyyesi Fenerli Rum beylerinin ellerinde iken, «Rum fetret"tin de, devletin ramlar hakkında emniyyeti münselib olmağla, andan sonra **Sultan Mahmud Hân hazretleri Rum tercümanlarının istihdamını men' edüp, Bâb-ı âlî'de güşâd eylediği Tercüme Odası'nda hep ehl-i islâmdan tercümanlar ve mütercimler yetişdirmiş idüğinden, yetişdiğimiz zamanlarda Hâriciyye Nezâreti dâiresinin me'mûrîn ve hulefâsı hep ehl-i İslâm idi.** Fakat Tercüme Odası'nda Sarafın nâmında bir hıristiyan bulunup hulefâya hocalık ederdi. Bir de Mârûnî taifesinden Tercüme Odası'nda hir Arabî mütercimi var idi. Bu ikisinden başka Bâb-ı âlî'de hıristiyan me'mûr yok idi. Vâkı'â Reşid Paşa'nın Agob nâmında bir fransızca sırkâtibi var ise de, kendü dâiresi halkından ma'dûd olup Bâb-ı âlî'ce me'mûriyyet-i resmiyyesi yok idi.

Elhâsıl Reşid Paşa Sultan Mahmud zamânında görmüş olduğu usûlü tamâmiyle muhafaza etmiş idi. Anın yerine Âlî Paşa geçdikden sonra, ermenilere ziyâde i'tibâr etdi ve Hâriciyye Nezâreti dairesinde teşkil olunan Tahrîrât-ı Hâriciyye odasına ermenileri doldurdu. Anlar da yavaş yavaş ehl-i islâmdan bulunan efendileri ve belki devlete sâdık olan ermeni me'mûrları bile birer takrîb ile def idüp, yeniden Oda'ya alınacak efendileri dahi hep kendi fikirlerine muvâfık olan ermenilerden aldıkları cihetle, Hâriciyye dâiresinin umûr-ı nâzükesi hep ermeniler elinde kaldı.

İşte bu seyyi'âtı Âlî Paşa te'sîs edüp gitmişdir. Öyle görünüyordu ki, Âlî Paşa, ehl-i islâmdan umûr-ı hâriciyyeye âşinâ âdemleı yetişürse kendisine rakîb olurlar, deyü havf ederdi. Fi'l-vâki Kırım Muharebesinden sonra Islâhat Fermân-ı âlîsi iktizâsınca, hıristiyanlann da devlet me'mûriyetlerinde istihdamları lâzıme-i hâlden olmuş idi. Lâkin anları, devletin rûhu mesâbesinde olan umûr-ı politikıyye ve hâriciyyede istihdam etmekden ise, öteden berü me'lûf oldukları umûr-ı mâliyyede istihdâm etmek çok ehven ü evlâ olurdu.

Kaynak:

Ahmed Cevdet Paşa- Ma'rûzât, trc: Yusuf HALAÇOĞLU, Çağrı Yayınları,1980 İstanbul, II. Cüzdan-TEKMİLE, s.1-2

Not: Günümüzdeki Dışişlerindeki ahvalin encâmını siz kıyas eyleyin.

TEŞEKKÜRE VEFALI OLMAK

Muhammed b. Mesleme el-Ensârî ile İbn Ebî Hadred el-Eslemî yolda karşılaşmışlardı. Şükür ve iyilik üzerine sohbet ettiler. Muhammed dedi ki:

Bir gün Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin yanındaydık. Hassân b. Sâbit'e

> ***"Bize Câhiliye şiirinden bir kaside okuyuver. Allah bizden Câhiliye şiirini okumanın ve rivayet etmenin günahını kaldırdı"*** buyurdu.

> [Olayın Hizânetü'l-edep'teki nakline göre Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **"Bize Cahiliye şiirlerinden Allah'ın bizi affettiği içerikte bir şiir oku"** buyurdu. Kanımızca şayet böyle bir olay gerçekleşmişse doğru olan ve Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kelâmına yakışan bu rivayettir.]

Bunun üzerine Hassân, A'şâ'nın, **Alkame b. 'Ulâse**'yi hicvettiği bir kaside okudu.

عَلْقَمُ مَا اَنْتَ الِيَ عَامِرٍ   الـنَّاقِضِ اْلاَوْتَارِ وَاْلوَاتِرِ

Türkçesi: **Alkame! Sen, yay kirişi çözüp bağlayan Amir (b. Tufeyl) yanında nesin ki!**

Bunun üzerine Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem ***"Hassân! Bu kasideyi bundan sonra bir daha okuma"*** dedi. Hassân

"Ey Allah'ın Resulü! Benim, Kayzer'in yanında ikamet eden putperestin teki hakkında söylenmiş bir hiciv şiirini okumamı mı yasaklıyorsun" diye sordu. Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem:

> **"Hassân! Başkalarının iyiliğine en çok teşekkür eden kişi, Allah Teâlâ'ya en çok şükreden kişi demektir. Kayzer, Ebû Süfyan'a benim nasıl biri olduğumu sorduğunda Ebû Süfyan bana dil uzatmıştı. 'Alkame ise kendisine aynı soru yöneltildiğinde benim hakkımda iyi şeyler söyledi"** *buyurarak Alkame'ye şükran borçlu olduğunu ifâde etti. Bir rivayete göre Hassân, Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin bu sözü üzerine* ***"Ey Allah'ın Resulü! Sana iyiliği dokunan kişiye teşekkür etmek bizim boynumuzun borcudur"*** *dedi.*

Bu konuda meşhur bir rivayet de Hz. Aişe radiyallâhü anhadan nakledilen şu haberdir: O şöyle demiştir: Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem sıklıkla bana **"beyitlerini okusana"** derdi ben de şu beyitleri okurdum:

"   إِرفَع ضَعيفَكَ لا يُحِر بِكَ ضَعفُه
يَوماً فَتُدرِكَهُ العَواقِبُ قَد نَما"
" يَجزيكَ أَو يُثني عَلَيكَ وَإِنَّ مَن
أَثنى عَلَيكَ بِما فَعَلتَ فَقَد جَزى "

Türkçesi: **Çevrendeki zayıfları yükselt ki onların zayıflığı bir gün gelip seni eksiltmesin. Gün gelir onun hali iyileşir ve senin iyiliğinin karşılığını verir veya sana sena eder. Yaptığına karşılık seni öven kişi sana vermesi gereken karşılığı vermiş demektir.**

Bir defasında bu şiiri okuyunca Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu:

"Allah Teâlâ, (kıyamet gününde) kullarından birine ***"Kulum sana iyilik yapmıştı. Sen onun bu iyiliğine teşekkür ettin mi?"*** *diye sorar. Kul*

"Rabbim! O iyiliğin Senden geldiğini bildiğim için Sana şükrettim" *der. Allah Teâlâ,* ***"Sen böyle yapmakla bana şükretmiş olmadın. Çünkü nimetimi sana eliyle ulaştırdığım kişiye teşekkür etmedin"***

buyurur."

Kaynak:

Abdülkâhir el-Cürcânî, Sözdizimi ve Anlambilim, Özgün Adı: Delâilü'l-İ'caz, trc. Osman Güman, Litera, 2008, sh. 37-38

PARAZİT DÜŞÜNCELER- VESVESE

İstilacı düşünceler, kişiyi, seçilen bir konudan uzaklaştıran bir grup benzerliklerden ileri gelir veya bunlar tümüyle kişiye yabancıdırlar. Örneğin, "**şahsiyet**" üzerine derinlemesine düşünmeyi istiyorsunuz ve düşünceleriniz, alışveriş listenize veya arabanızda yapılması gereken onarımlara doğru kayıyor. Parazit düşünceler, sizin ruhsal halinizi "**sabote**" etmeye gelirler.

Değer kaybına yol açacak bu istilacı düşüncelere direnin.

Onların sadece sakin ve tarafsız bir şekilde, zihinde belirdiği şekilde izleyin. Şeytan-Nefis-Melek tarafından mı geldiğine bakın. Onların, zaman kaybına yol açmadan silindiğini gözleyeceksiniz.

Çin atasözü:

"**Düşüncelerin sizi alıp götürmesini engelleyerek, aklınızı istila etmesine, onları bastırmadan izin verin. Parazit düşüncenin, siz izlemeden ve izin vermeden akmasına izin vermeyin. Çünkü, o daha etkili bir şekilde yeniden ortaya çıkmak için kaybolacaktır**" der.

Yol göstericiniz akıl olmalıdır. Önemli olan aklı terbiye eden unsurdur. Bu kişilere göre farklılık gösterse de akıl kurtulmada sezgisi zayıf olana yardım edecek ilk araçtır. Daha sonra veya önce gelecek ilâhî yardımın tayini kişi tarafından tespit edilemez.

DİNDARLAR CİNSEL KONULARDA YALANCILIĞI TERCİH EDER

Dindar olanlar, baştan çıkarıcı şeylere ve cinselliğe karşı diğer kimselerden daha dirençli mi oluyorlar? Yoksa…

Alıntıladığımız diyalog ve araştırma Richard Dawkins'in Sex, Death and the Meaning of Life (2012–) belgesel filminde geçiyor. Bahse konu mevzuların üzerindeki gölgelerin kalkmasına muhafazakâr kesim el atmadığından, ateist bir araştırmacının konuya yaklaşımıyla ve insanların durumunu güzel tahlil etmesi açısından bilinmesi gereken bir konu olduğunu düşünüyoruz.

BELGESELDEN

2011'de, **Psikolog Darrel Ray** kanıtları ortaya koydu. İnternet üzerinden yapılan bir anketle, dinini bırakan 14.000'den fazla insandan, dinden önceki ve sonraki seks yaşamlarına dair verileri topladı. Dört soru sorduk:

Ne zaman mastürbasyona başladın?

Ne zaman oral sekse başladın?

Ne zaman sevişmeye başladın?

Ne zaman cinsel ilişkiye başladın?

Ve daha çok dindar olan ile daha az dindar olanlar arasında bir karşılaştırma yaptık. Her iki gruptan da binlerce insan vardı. Ve neredeyse hiçbir fark olmadığı sonucuna vardık. Pornografi bakımından küçük bir fark vardı. Hatta, çoktan beridir dindar olanlar, dindar olmayanlara göre yüzde 5 ya da 10 oranında daha fazla pornografik içerikle ilgileniyorlardı. Dindar olun ya da olmayın, biyoloji işini yapacaktır. Mastürbasyon yapacaksınız, seks yapacaksınız. Peki fark nerede?

Suçluluk duygusunda! Dindar insanlar, evlilik öncesi seks yaparken veya mastürbasyon yapmaya başladıklarında kendilerini çok fazla suçlu hissediyorlar. Ve bununla nasıl başa çıkacaklarını bilmiyorlar. Yani gerçekten de, dindar olan ve olmayan insanlar arasında, seksüel davranışlardan zevk alma bakımından bir fark yok.

Suçluluk hissetmelerine sebep olan fark nedir peki?

Dindar olan, pornografi hakkında, mastürbasyon hakkında, evlilik öncesi seks hakkında olumsuz şekilde konuşur. Ve bu, iyi bir şey değildir. Birleşik Devletler'deki en yüksek pornografi kullanımı Utah ve Mississippi'dedir. Tüm bunlar kilisenin kötülediği şeyler ancak yine de, kilise üyeleri, dindar olmayanlardan daha çok kullanıyor bunları. Seks üzerine konuşmalar yaparken, sık sık şunu sorma eğilimindeyimdir:

"Kaçınız mastürbasyon yapıyorsunuz?"

Her yerdeki insanlar da ellerini kaldırıyor. Belki de yüzde 80 ya da 90'ı. Bazıları iki elini de kaldırıyor. Aynı soruyu dindar bir gruba sorarsam, kimse elini kaldırmayacaktır. Ama **çevremizdeki erkeklerin yüzde 95'inin, kadınların ise yüzde 70 veya 75'inin mastürbasyon yaptığını biliyoruz.** Kimsenin elini kaldırmıyor oluşu, onların yalan söylediği anlamına gelir.

Niçin Dindar insanlar yalan söylemeye kendilerini mecbur hissediyorlar?

Büyükannem, 83 yaşına kadar yaşadı. Öldüğünde, daha önce boşanmış olduğunu inkâr ediyordu. Çünkü onun dini inançlarına göre boşanan insanlar ahlaksız ve kötü insanlardır. Bunu asla kabul etmedi. Hepimiz boşandığını biliyorduk. Ama bu, onu tüm hayatı boyunca tutsak alan dinin gücüydü. Çok acı verici. **İlginç olan şu ki, dinin, insanları günahtan uzak tutamamasının yanında, bir de, onları yalan söylemeye zorlamasıdır.** Bunun en güçlü kanıtını Paris'te buldum. Burada, dini geleneğin yalanlar zinciri neticesinde nasıl ikiyüzlülüğe dönüştüğünü görebiliriz. Şanzelize Caddesi'nin şık

mağazalarından birkaç yüz metre uzaklıkta, plastik cerrah Dr. Marc Abecassis geçmişteki günahları gizleyebiliyor. Uzmanlık alanı, kadınların vajinasındaki kızlık zarlarını eski haline getirmek. Dış görünüş itibariyle, seks yapmış kadınları tekrar bakire gibi gösterebiliyor. Bir cerrah olarak kendinize şöyle sorabilirsiniz:

Bu, adil mi?

Böyle bir şeyi sağlıyor olmam doğru mu?

[Dr. Marc Abecassis] "Hastalarımıza şöyle sorular sorarız çoğu zaman: Bunu yaptıktan sonra samimiyetinizi koruyabilecek misiniz, hanımefendi?

- Kesinlikle.

- Evet. Evliliğinizi veya ilişkinizi bir yalan üstüne kurmuş olmayacak mısınız?

Biliyor musun, bu soruları daha fazla sordukça, defalarca aynı cevapları aldım. Şöyle söylüyorlar:

"Dr. Abecassis, kim olduğunuzu sanıyorsunuz? Belki gerçekten bakire olmayacağım ama kendimi rehabilite etmek istiyorum. Namusumu düzeltmek istiyorum. Bu, sevebileceğim ve evlenebileceğim kişiyi geri kazanmamı sağlayacak bir saflık. Ama bu kızlık zarının yeniden oluşturulması, aslında olmayan bir şeyin sembolik bir şekli. Bir yalan! Sizin için bir yalan! Sizin için bir yalan.

Dr. Abecassis haftada dört defa bu operasyonları gerçekleştiriyor ve talep giderek artıyor. Hastaların çoğu Cezayirli Müslümanlar. Ve ne yazık ki çoğu için bu, keyfi bir seçim değil; korkunç bir zorunluluk.

Diyorlar ki: *"**Erkek kardeşim beni öldürecek.**" Bozulmamış bir zar sunamazlarsa, başkalarına çok kötü şeyler gelecektir. Yani kan akmazsa? Öyle mi?*

Artık günümüzde kanama zorunluluğunun olmadığının farkındalar ama eğer cinsel ilişkiye karşı koyabilirlerse, işlerin yoluna gireceğini biliyorlar. Ve kocası bir şeyler olduğunu fark edecek. "Cezayir kökenli olmak..." Kendi güvenliği için, bu hasta kimliğini gizlemeyi istedi.

"Ölmeyi göze alamam." "Sanmıyorum." "Çünkü tüm bunlar bittikten sonra geriye ailem kalacak..." "...ama onlardan ayrılma ve yargılanma riskim bulunacak." "Kuzey Afrika toplumunda, aile içinde olan aile içinde kalır." Dini inancın bizleri saflaştırması gerekiyordu. Ancak bu kadın iki günah arasına sıkışmış durumda: Toplumdan utanma ve kendini kandırma. "Tanrının karşısına yalnız çıkacağım." "Toplumumun önündeki imajım, ailemi de lekeleyecek." "Yalnız değilim." "Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?" "Demek istediğim, sadece ben değil; onlar da yargılanacak." "Annemi, babamı, büyük anne ve babalarımı, amcalarımı, teyzelerimi yargılayacaklar." "Yaşadığım çevreye baktığımda, yalanlarla dolu bir toplum görüyorum. Kendimi o kadar da suçlu hissetmiyorum." Sadece eski moda günah fikirleriyle sınırlı değil bunlar. Gerçeklerle çatıştığını, suçluluk ve yalanlarla dolu bir toplum yarattığını görüyoruz. Şimdi, tanrıyı geride bırakmak ve ahlakın gerçek kökenine ilişkin bilimin bizlere neler söylediğini araştırmak istiyorum. Bazı insanlar tanrıya ve dini değerlere inanılmazsa, anarşinin doğacağını düşünür.

SEX, DEATH AND THE MEANİNG OF LİFE (2012–) Belgesel Film

Yönetmen: Alison Ramsay

Ülke: İngiltere

Vizyon Tarihi:15 Ekim 2012

Süre:47 dakika

Dil:İngilizce

Özet:

3 bölümlük Richard Dawkins belgeseli olan Sex, Death and the Meaning of Life, tanrının varlığı ve yokluğu tartışmalarından ziyade, ateist birinin günah, ölümden sonra yaşam ve hayatın anlamı üzerine düşüncelerini ele alıyor. Bir diğer deyişle, tanrıya inanmayan biri için, bu hayatın ne denli yaşanabilir olduğu irdelenirken, dini ögelerin insan hayatını sürdürmesi bakımından faydaları ve zararlı yine Dawkins üslubu röportaj ve kayıtlarla ele alınıyor.

HAYALİ SEÇİMLER

REŞAD İle KÜRŞAD

Reşad, hemşehrisi olan Kürşad'ı fakülte çağlarından beri tanımıştı. Fikrî tartışmalarının evveliyatı bu tarihlere dayanır... Kürşat okulunu bitirip avukat olmuş, sonra da şehrinde oyların çoğunu alagelmiş bir partinin başkanı olmuştu.

Reşad'ın da meşgalesi çoktu. Bu yüzden görüşmeler hayli seyrekleşmişti. Bir gün aynı istikamete giderlerken yolda karşılaşırlar:

Kürşad — Merhaba Reşad Bey!

Reşad — Merhaba da sana, ne âlemdesin; iyi misin?

Kürşad — Seçimler yaklaştı da, çok yoruluyoruz. Sen nasılsın, nerelerdesin? Duydum ki hâlâ bir partiye girmemişsin?

Reşad — Evet, öyle..

Kürşad — Saydı bir partiye girmemeniz, bir fikir adamı için, iyi diyelim; fakat seçimlere de iştirak etmiyor muşsun, öyle duyuyoruzda, doğru mu?

Reşad — Evet, doğru

Kürşad — Hayret! Bilirim bize rey vermezsin, ama nasıl olur da, sizin gibi bir münevver seçime girmez?

Reşad — Doğru, seçim olur da iştirak edilmezse yurttaşlık görevi ihmal edilmiş olur.

Kürşad — Peki öyleyse, neden reyini kullanmıyorsun?

Reşad — Kime?

Kürşad — Kime olacak, istediğine

Reşad — Şimdi ben istediğimi seçebilir miyim?

Kürşad — Allah Allah! Bu ne biçim söz; kim mani olabilir istediğini seçmeye?

Reşat — Yaptığınız seçim kanunu..

Kürşad — Yapma Reşad Bey! Artık bunda da bize oyun oynama, Allah aşkına!.

Reşad — Ne oyunu Kürşad Bey, sen ki hukukçusun, bunları bilmeliydin!

Kürşad — Şimdi sen istediğini seçemez misin?

Reşad — Seçebilseydim durur muydum?

Kürşad — Bak hele! Vatandaşın yaptığı iş nedir; onlar sandık başında kimi seçer.

Reşad — **Vatandaş partilerin seçtiğini tasdik etmeğe bir nevi mecbur ediliyor, ya da düşünürse, ancak bir partiyi seçebildiğini anlıyor.**

Kürşad — İyi ya, herkes istediği listeyi atabiliyor. Bu da seçim değil midir?

Reşad — Doğru, dediğiniz gibi bu olsa olsa parti seçmektir, onu da particiler ister istemez yapıyor.

Kürşad — Teki, bu parti listelerinde hiç mi beğendiğiniz bir adam yok?

Reşad — **Olsa bile ne çıkar; meselâ, milletime faydalı gördüğüm bir şahsiyeti, her hangi bir listenin ikinci, üçüncü, dördüncü sırasında görsem ve o listeyi de kullansam, reyimi ona değil de ondan evvelki beğenmediğim; faydalı görmediğim adama kullanmış olmaz mıyım?**

Kürşad — Orası öyle.

Reşad — **Öyle ise benim gibi henüz bir partisi olmayan milyonlarca vatandaşa istemediklerine de rey kullandırmak nasıl olur? Söyler misin?**

Kürşad — Bak, bunda haklısın; seçim kanunu islâh edilmelidir, ben de buna kaniim, diyerek ayrıldılar. Zaten yollarının ayrılma kavşağına da gelmişlerdi...

Kaynak:

M. Said Çekmegil, Diyalektik Anlayışımız, Sanih Kütüphanesi Yayınları: Malatya,1972, s:103-105
Sanih: Mübarek fiil, iyi iş; (ara.) er. zihin ve düşüncede oluşup çıkan, fikre doğan.

İNANIYORUM

Tanrı'nın var olduğuna/olmadığına inanma ya da başka bir deyişle Tanrı'nın varlığı sorunu, hayatımızı belirleyen önemli meselelerden biridir.

"Tanrı'nın var olup olmadığı, insan ruhunun ölümsüz olup olmadığı üzerinde ne lehte, ne de aleyhte hiçbir bilimsel kanıt yoktur. Ancak biz yine de bir Tanrı olduğuna ve insan ruhlarının ölümsüz olduğuna inanma hakkına sahibiz." deriz.[35]

Tanrı'nın var olduğunu ispat eden delillerin çürütülmesinin var olmaklığını ortadan kaldırmaz.

2. Tanrı'nın var olmadığını ispat eden delillerin çürütülmesi de, Tanrı'nın var olmadığı iddiasını çürütmez"[36]

Bu sorgulama bir noktaya gelir ki, iyi ve kötü arasındaki savaş artık insanın dimağında çelişkiler içeren bir krize dönüşür:

"Küçük bir çocuk olarak okulda dayak yemeyeyim diye büyük bir şevkle Tanrı'dan yardımını diliyordum. Duamı kabul etmediğinde de, bunu benim iyiliğim için yaptığını düşünüyordum. Başıma kötü bir şey gelmesini istemeyen büyükler, hatta anne ve babam yediğim sopalara gülüyordu; oysa yediğim sopalar benim için büyük bir üzüntü kaynağıydı...

Oyun oynamayı seviyordum; beni cezalandıranlar da oynamayı seviyorlardı. Ama büyüklerin oyunlarına iş deniliyordu. Çocukların oyunları onlarınkine oldukça benzemesine rağmen onlar büyüklerce cezalandırılıyorlardı ve hiç kimse onlara acımıyordu... Çocukken bir gün mide rahatsızlığından aniden ateşim yükseldi; neredeyse ölüyordum; Sen bunları gördün, o zaman benim koruyucum değil miydin?"[37]

İnsan kendini bulmak için çocukluğundan beri arayacağı ve bulmakta zorlanacağı bir yola girmiştir. Artık inanma/inkâr sorunu onun bir meselesidir. Clifford diyor ki:

"Eğer bir kişi, çocukluğunda ya da hayatının daha sonraki bir döneminde kazandığı bir inanca, onunla ilgili aklına gelen tüm şüpheleri bastırarak ve zihninden uzaklaşarak bağlılığını sürdürüyorsa, inancını tartışmaya açan ya da onu tartışan kitaplardan ve insan topluluklarından bilinçli bir şekilde uzak duruyorsa; hatta inancını rahatsız eden soruları dinsizlik olarak addediyorsa, o kişinin hayatı insanlığa karşı işlenmiş büyük bir günahtır. "[38]

O zaman aklın yardımına muhtaç oluruz.

"Aklın, Allah'a inanmayı ve itaati insana borç kılması ya bir fayda içindir veya boş yeredir. Aklın boş yere itaati gerekli kılması doğru olmaz. Çünkü akıl, boş yere emretmez. Eğer bir fayda için gerekli kılıyorsa bu fayda ya mabut olan Allah'a veya kula râci olur. Allah'a ait olamaz. Çünkü Allah illet, amaç/garaz ve faydadan münezzehtir. Hatta inkâr, iman, taat, isyan Allah nazarında müsavi olan şeylerdir. (Yani Allah için bir kâr ve zarar düşünülemez). Kul'a râci bir faydası bakımından da muhaldir. Zira fayda ya dünyada ya da ahirette olur. Dünyada olamaz; çünkü itaatin peşin bir gayesi yoktur. Belki nefsine galebe çalması bakımından bir sürü eziyet çekmesi vardır. Gelecekte de bir gaye taşımaz. Çünkü gelecekte itaate mükâfat, isyana ceza olduğunu akıl nereden bilebilir? Hâlbuki akıl için isyan ile taatin ikisi birdir. Çünkü hiçbir şeye ayrı meyli olmadığı gibi hiçbiri hakkında da ihtisası yoktur. Bütün bunları bildiren şeriattır. O halde Allah'ı bilmek aklen değil şer'an vaciptir."[39]

Eğer bilmeceye cevap vermek istemiyorsak, bu bir tercihtir; fakat yaptığımız her tercihte kendimizi tehlikeye atarız.

Eğer bir insan Tanrıya ve geleceğe sırtını dönmek isterse kimse onu engelleyemez; kimse makul bir şüphenin ötesinde onun yanlış yaptığını ispatlayamaz.

Eğer bir insan başka türlü düşünür (yani Tanrı'nın varlığına inanırsa) ve düşündüğü gibi davranırsa ben

---

[35]*Samuel Enoch Stumpf,* Philosophy: History & Problems, *Fifth Edition, McGraw-Hill, New York, 1994, s. 393.*
[36]*Dorothee Söle,* Thinking About God, *SCM Press, London, 1990, s. 171-182.*
[37]*Augustine,* Confessions, *s. 12-13*
[38] *William Clifford, "The Ethics of Belief',* The Rationality of Belief in God,
[39] *Gazalî,* İhyâİhyâ, *I, s. 153-154.*

kimsenin onun yanlış yaptığını ispatlayabileceğini düşünmüyorum. Herkes en iyi olduğuna inandığı davranışı yapmalıdır; eğer yaptığı davranış kötüyse davranışının zararını en çok davranışı yapan kimse görecektir. [Amerikalı filozof W. James]

"Edindiğim tecrübeler ve gözlemlerim sonucunda inananların, inanmayanlara nazaran genellikle daha mutlu veya daha mutsuz olduğunu görmedim. Yani inanmak insanları daha mutlu kılmıyor. Aynı şekilde inanmamak da insanları mutsuz kılmıyor. Bana göre, esas ve önemli olan erdemler, iyi kalplilik ve zekâdır. İnanç vb. değildir. Böyle olmasına rağmen zekâ, her türlü inançla engellenir; iyi kalplilik ise günah ve ceza duygusuyla körleşir" [40]

D. Lane, şunları söyler:

"Her dinî tecrübe, kişiye Tanrı tarafından bir lütuftur. Dinî tecrübe asla İnsanî bir gayretin sonucu değildir. Dünyada Tanrının lütfü, tecrübe vasıtasıyla hissedilir ve böyle bir tecrübe bize zarar vermez. Elbette Tanrı'nın, olayların normal akışı ve tarih içerisinde, insan durumunun şartlarına uygun kurtuluşu gösterdiği unutulmamalıdır. Lutüf doğa içerisinde gelişir, o doğayı yıkmaz ve doğaya kayıtsız kalmaz. İnsanla temas kuran Tanrı, onun kurtuluşu için bazı şeyleri vasıta kılar. Bu bazen Tanrı'nın kendisi, bazen peygamber, bazen de bir kurum olarak kabul edilir."[41]

Ancak diyebilirsin ki;

"Allah'ın bazı kimseleri peygamber seçip, bütün insanlardan üstün tuttuğunu, peygamberleri önder yapıp insanları onlara muhtaç kıldığını nereden biliyorsun? Peygamberler yüzünden insanların birbirine düşmesini, düşmanlık duygularının gelişip savaşların artmasını ve bu sebeple insanların helak olmasını İlâhî hikmetle nasıl bağdaştırıyorsun?

Hakîm ve Rahîm olan Allah'ın hikmet ve merhametine yaraşan, dünya ve ahirette yararlı ve zararlı olan şeylerin bilgisini bütün kullarına ilham etmek ve insanları birbirinden üstün tutmamaktır. Böylece insanlığı felakete sürükleyen görüş ayrılıkları ve çekişmeler ortadan kalkmış olur. İnanç ayrılıkları sonucunda insanların birbirlerinin kanını dökmesinden, düşmanlık duygularının savaşlara yol açıp bir felaket halini almasındansa, bizim söylediğimiz daha tutarlı ve daha güvenli bir yoldur. Nitekim nice kimselerin bu yüzden öldüğünü görmekteyiz. "[42]

"Senin için kötü yoktur, fakat yalnız senin için değil, bütün evren için de; çünkü onun dışında senin kurmuş olduğun düzeni bozacak ve dağıtacak hiçbir şey çıkmaz. İşin ayrıntısında bazı öğeler başkalarıyla uyum içinde olmadıklarından onları kötü addederiz. Oysa bu öğeler aslında başkalarıyla uyum içindedir; bu yüzden de gerçekte iyidirler." [43]

Kirizden kurtulmak için ne yapmalıyız;

Hakikatlere ulaşmak daima delil ile olur zannedenler Allah'ın geniş ve sonsuz rahmetini daraltanlardır. Şunu kesin olarak anladım ki bir ilme son haddine kadar vakıf olmayan kimse o ilimdeki bozukluğu anlayamaz. [Gazzalî]

"Eğer dinin etkisi olmazsa, insan kalbini heva ve hevesten korumak mümkün değildir; şeytanlar onun kalbine girer. Bu durumda Allah onların nefislerini muhafaza etmeyip, onları şeytanın vesveseleriyle baş başa bırakır. Böylece şeytan onları daima şerre, kötülüğe çağırır, kötü işlerle onları aldatır; mayalarındaki bozuk şeylere, şehvete, isyana, Allah'ın buyruklarına karşı çıkmaya davet eder. Bunların neticesinde (de) nefs adeta şeytanlaşır."[44]

"Kalpten şeytanın vesvesesini atmak ancak o vesveseyi veren şeyden başkasını kalbe koymakla mümkündür:

---

[40] *Russell,* **sorgulayan Denemeler**., *s. 215.*

[41] ***D. Lane,*** The Experience of God, ***s. 14***

[42] ***Hatim er-Râzî,*** A'lamu'n-Nübüvve, ***Çev. Mahmut Kaya, 1 Baskı, Klasik, İstanbul, 2003, s. 83-84.***"A'lamu'n Nübüvve eserinde Hatim er-Razi, Ebu Bekir er-Razi'yle nübüvvet üzerine yapmış olduğu diyalogu aktarır

[43] *Augustine,* Confessions, s. *135.*

[44] *Gazalî,* Tevhid Risalesi, *Çev. Celal Yıldırım, Ticaret Matbaacılık T.A.Ş., İzmir, 1964, s. 24-25.*

Allah'ı zikirden başka kalbe ne korsan şeytanın vesvesesine yardımcı olursun. Kalbi şeytanın vesvesesinden koruyan, ancak Allah'ı anmaktır. Allah'ı anmada şeytanın nasibi yoktur. Bir şey ancak zıddıyla tedavi edilir. Şeytan vesvesesinin zıddı da Allah'ı anmak ve O'ndan yardım dilemektir... Buna ancak kendilerine zikrullah galebe çalan muttakiler yol bulur. Şeytan, bunların etrafında ancak çapulcu bir hırsız gibi dolaşır."[45]

Gazzalî, inanç yeri olan kalbi bir savaş arenasına benzetir. İyilik ve kötülüğü sembolize eden kabiliyetler bu arenada durmadan bir mücadele içindedir:

"Şeytan ve meleğin askerleri arasındaki kovuşturma, kalbin harp meydanında devam eder. Ta ki biri galebe çalar ve açılan kapıdan içeri girer, orada oturur, mesken tutar ve diğerinin o rada dolaşması artık bir anlam ifade etmez (ihtilas/şeytan olmanın hakkını verememek). Nice kalpler var ki, onları şeytan orduları feth etmiş; onlara malik olmuş ve kalbi ahireti arkaya atıp dünyalığı tercih eden vesveselerle doldurmuştur. Bunların kalbi ele geçirmesinin ilk yolu şehvet ve hevaya uymaktır. Bundan sonra kalp, ancak şeytanî kuvvetlerden tahliye ile feth edilebilir. Söz konusu şeytanî kuvvetler de heva ve şehvettir. Bunlar kalpten boşaltıldıktan sonra kalp ancak Allah'ı zikretmekle tamir edilebilir. Çünkü melekler buralarda bulunur. "[46]

Ancak bu söylenenlerin yetmediği insanlar vardır. Onlar için şunları söyleyebiliriz.

"Konuşurken 'kötü sözler' kullanan bir adam, kullanmayandan mantığa göre, daha kötü bir kimse değildir. Ne var ki, herkes bir ermişi hayalinde canlandırmaya çalışırken onun hiçbir zaman sövmemiş olduğunu düşünür. Mantığın ışığı altında bakılacak olursa bunun saçmalığı açıktır. "[47]

Kırlarda yaptığım gezintilerin birinde, bitkinlik derecesinde yorulmuş olduğu halde hâlâ koşmaya çalışan bir tilki gördüm.

Birkaç dakika sonra da avcılarla karşılaştım.

Bana tilkiyi görüp görmediğimi sordular; ben de gördüğümü bildirdim. Onlar ne yana gittiğini sorunca da yalan söyledim.

Doğruyu söylemekle daha iyi adam olacağımı hiç sanmıyorum. Benim de çok kez her şeyin boş olduğunu düşündüren bir ruh haline kapıldığım olmuştur; bu düşüncelerden herhangi bir felsefenin yardımıyla değil yapılması gereken sıradan gündelik işlerle kurtulmuşumdur. (İnsanların son zamanlarında niye bahçe işleri ile uğraştığını anlamış oluruz.) [Bertrand Russell]

Augustinus sözü bitirelim:

"Ben Seni geç sevdim, ne denli eski ve o denli yeni Güzellik,

Seni geç sevdim!

Ben dışarıdayken, Sen benim içimdeydin ve ben Seni dışarıda arıyordum.

İğrençliğimle çekici yaratıklarına saldırıyordum.

Sen benimleydin, ama ben Seninle değildim."

Yazının Hazırlandığı Kaynak:
Dr. Aydın IŞIK, İnanç Krizi/ Augustinus, Gazalî, Kant, Russell, Ötüken, İstanbul, 2009

[45] *Gazalî,* İhya*, III, s.34-37.*
[46] *Gazalî,* İhya*, III, s. 35-36.*
[47] *Russell,* **Mutluluk Yolu.**, *s. 44-45.*

YARABBİ! EVİM YIKILIRKEN HADİ BEN YOKTUM. YA SEN NEREDEYDİN.

Allah Teâlâ buyurdu ki:

"İnkâr edenler, kendilerine vermiş olduğumuz mühletin, sakın kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz, onlara ancak günahları artsın diye mühlet veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır." [Kur'ân-ı Kerim, Âli İmrân, 178]

"Baskı zulüm ve işkence ile temel hak ve hürriyetleri, Allah yolunu ve Allah yolundaki faaliyetleri engellerlerken, kendilerine mühlet verdiğim nice memleketi, sonunda cezalandırdım. Sonuçta hepiniz benim huzuruma gelip bir daha hesap vereceksiniz." [Kur'ân-ı Kerim, Hac, 48]

HİKÂYE

Zalim bir padişah kendisine her tarafı güzel döşenmiş, çok gösterişli bir köşk yaptırdı. İhtiyar bir kadın da o köşkün yakınlarına bir kulübe yaptı. Maksadı Allah Teâlâ'yı orada çokça anmak idi. Kadıncağız bir gün ihtiyacını gidermek için dışarı çıktı.

Zalim padişah da o sıra çevrede gezintiye çıkmıştı. Bu kadının kulübesini görünce köşkün güzelliğini bozuyor diyerek kulübenin yıktırılmasını emreder.

Kadın döndüğüne kulübesinin yıkıldığını görür. İhtiyar, öfkelenir başını göklere kaldırarak:

"Yarabbi! Evim yıkılırken hadi ben yoktum. Ya sen neredeydin. Onlara neden mani olmadın? "

diyerek Allah Teâlâ'ya niyaz eder. Allah Teâlâ bu niyazı üzerine Cibril-i Emin'e emrederek o köşkü içindekilerle birlikte helak eder.

Şair bak ne demiş:

Gücün varken sakın zulüm etmekten

Zulmün sonu nedamettir gerçekten.

Sen uyurken mazlum asla uyumaz

Ettiği bedduayı Hakk yerde koymaz.

….

Zulmeden adamlar gece körü olup da akşam karanlığında yola çıkanlara benzerler. Hakka getirmek istesen sinirlenir. Çünkü kanaatına göre kendisi ehlinin efendisidir. Halbuki kârını ve zararını görmekten acizdir. Davranışlarıyla müslümanların arasına ayrılığı sokarlar. Allah Teâlâ'nın emrine muhalefet eder, günahkar olurlar. Doğru ve kolay yolu bırakarak cehaletinin peşinden giderler.

Zamanımızda fesat ve fitne çoğalmıştır. Sel, en yüksek tepeye ulaşmıştır. Kimse fitneden kurtulamamaktadır. Dini muhafaza etmek ateşi elde tutmak gibi zor olmuştur. Allah Teâlâ'ya yaklaştıracak bir ışığa rast gelirsen onu sımsıkı tut ve muhafaza et. Kimselerin sözlerine kulak asma. Aşk ve muhabbet şarabı nasib olursa, onunla yaşa. Başka şeylerle aldanma. Zira **Cenâb-ı Allah kalbini temizlemek istediği kulunun kalbini çirkinliklerden yıkar.** Hayrı irade ettiklerine bal yedirir. Kulluk dairesine gir. Oradan hiç ayrılma. Kulluktan ayrılan kemale eremez. Kullukta doğru olanın zorluğu kolaylaşır. Rütbesi ve derecesi yükselir.

Allah Teâlâ'm, velimiz sensin, acizliğimizden sana sığınıyoruz.

Kaynak:

Mektubat-ı Mevlâna Halid, Müellif: Esad Sahib, Hazırlayanlar: Dr. Dilaver Selvi-Kemal Yıldız, Sey Tac Yayınları, 2008, İstanbul, sh:111-112

BU FİLMİ SEYRETMEYENİN SİYASETTEN HABERİ YOKTUR

QUEİMADA, BURN, THE MERCENARY İSYAN, KANLI ADA (1969) Film

Halkımızın Seyretmesi Gereken Bir Film

Yönetmeni: Gillo Pontecorvo

Türü: Aksiyon, Dram, Tarihi

Yapım Yılı: 1969

Ülke: İtalyan, Portekiz

Yayınlanan Tarih: 21 Aralık 1969

Senaryo yazarı: Franco Solinas, Giorgio Arlorio, Gillo Pontecorvo

Oyuncuları: Marlon Brando, Evaristo Márquez, Norman Hill, Thomas Lyons, Renato Salvatori, Valeria Ferran Wanani, Giampiero Albertini, Carlo Palmucci, Dana Ghia, Joseph P. Persaud, Álvaro Medrano, Alejandro Obregón, Enrico Cesaretti, Cicely Browne, Maurice Rodriguez

Özet:
İsyan, 1969 İtalya - Fransa ortak yapımı politik dramatik filmdir. Özgün adı Queimada olan film ABD'de Burn! adıyla gösterime girmişti. Türkiye'de ise ilk kez Ekim 1971'de ve Ocak 1974'te sinemalarda gösterilen filmin bir diğer Türkçe adı da Kanlı Ada'ydı.

Gillo Pontecorvo'nun yönettiği filmin başrolünde Marlon Brando oynamıştır. **Film Haiti tarihinden esinlenmiştir.** Ana kahraman ünlü Amerikalı haydut William Walker'dır.

Filmin Konusu
Sir William Walker (Marlon Brando) adında bir İngiliz ajanı hayali bir Portekiz sömürgesi olan Queimada isimli adaya ajan provokatör olarak gönderilir. Amacı siyah köleleri örgütleyip Portekiz yönetimine karşı ayaklandırmaktır. Ada çok önemli bir şeker kamışı üreticisi olduğu için İngiltere adada ekonomik olarak hakim olmak istemektedir.

Plana göre Portekiz yönetimi devrilecek ve yerine İngiltere'ye bağlı ve sözde egemen bir melez çiftlik sahibi sınıf iktidara gelecektir. Bu planı uygulamak için William Walker siyah köleleri, köleliğe karşı ve özgürlük için savaşmaya ikna eder.İsyanın başı José Dolores (Evaristo Márquez) isimli bir köle olur.

Ayaklanma sırasında zengin sınıfa mensup olanlar Portekiz valisini öldürerek yönetime halk adına el koyarlar. **Portekiz yönetiminin devrilmesinden sonra İngilizler kukla bir hükümet kurarlar, bu sırada Dolores ve ordusu gittikçe düzen dışına kayar.**

Kölelik resmen kaldırılmıştır ancak yeni gelen mülkiyet sistemine göre artık teorik olarak özgür olan köleler çok daha kötü koşullarda şeker kamışı tarlalarında çalışmak zorunda bırakılır.

Devrimden sonra William Walker adayı terk eder. Adaya yıllar sonra tekrar geri döndüğünde görevi tekrar silaha sarılmış olan Jose Dolores ve ona bağlı siyahlardan oluşan ordusunu yok etmektir. **Onun özgürlük fikirlerini takip eden Dolores ve isyancı ordusu adadaki İngiliz kukla yönetimine karşı silahlı ayaklanma başlatmıştır.**

Walker artık İngiliz hükümeti için değil **"İngiliz Kraliyet Şeker Şirketi"** için çalışmaktadır. **Şirketin silahlı ordusu vardır ve doğrudan ada siyasetine müdahale etmektedir, hatta eski kukla cumhurbaşkanının idamına karar verip uygulamıştır.** İsyancılarla savaşmak için İngiltere Ordusu adaya asker çıkartır. Saldırı planları isyancıların saklandıkları yoğun ormanlık araziyi tamamen

yakarak onları ortaya çıkartmaktır. Bu strateji işe yarar ama sonuçta İngiltere'nin başta bu adayla ilgilenme sebebi olan şekerkamışı tarımına büyük zarar verilmiş olur. **Sonunda isyancı ordu yenilir ve Dolores yakalanarak idam edilir, ancak bu bile isyanı durdurmayacaktır.** Filmin sonunda William bir isyancı tarafından öldürülecek ve Dolores'in intikamı alınmış olacaktır.

Filmin Analizi

Film aslında Haiti Devrimi ve bu devrimin lideri Toussaint L'Ouverture ile ilgilidir. Aynı zamanda filmin çekildiği yıllarda sürmekte olan Vietnam Savaşına da göndermeler yapılır. Günümüz siyaset arenasıyla bir önemli benzerlik ise devrimden sonra başa gelen zengin çiftlik sahiplerinin kukla cumhurbaşkanı Sanchez'dir. İktidarı aldıktan sonra İngilizlerin faaliyetlerini eleştiren ve isyancılarla yeterince sert mücadele etmediği için eleştirilen Sanchez, İngilizler ve ordu tarafından darbeyle koltuğundan indirilerek idam edilir. Sonu **Güney Vietnam Devlet Başkanı Ngo Dinh Diem**'inkine çok benzemektedir. Diem de benzer gerekçelerle CIA ve Güney Vietnam Ordusu tarafından 1963 yılında devrilmiştir. William Walker gerçekte yaşamış olan Amerikalı bir korsandır ve 1850'li yıllarda kendi ordusuyla Nikaragua'yı işgal etmiştir. Başa gelen Walker yönetimi demiryolu karteli Cornelius Vanderbilt'in işlerini tehdit edince devrilmiştir. Marlon Brando bu filmle ilgilendiği dönemde Butch Cassidy rolü için teklif almış ama teklifi geri çevirmiştir.

Eleştiriler

Esas esere göre ada İspanyol sömürgesidir ama Francisco Franco yönetimindeki İspanyol yönetimi filmin yapımcılarına baskı yaparak senaryoyu değiştirtmiş ve ada Portekiz sömürgesi olmuştur. Ancak filmdeki yer isimleri İspanyolcadır. Gerçekte Portekiz ve İngiltere hep müttefik olagelmiştir ve İngiltere'nin Portekiz denetimindeki bir adada hükümet darbesi yapmak istemesi alışıldık bir durum değildir.

Filmin Brando İçin Önemi

Brando ile birlikte başrolü paylaşan Evaristo Márquez, oyuncu değildir ve gerçek hayatta da bir şeker kamışı işçisidir. Rolü aslında Sidney Poitier'in oynaması planlanmış ama yönetmen Pontecorvo bu rolün oyuncu olmayan gerçek bir işçi tarafından oynanmasında ısrar etmiştir. Larry King ile yaptığı bir röportajda Brando çalıştığı filmler arasında en beğendiğinin Burn! olduğunu söylemiştir.

Filmden önemli diyaloglar:

José Dolores:

Üzgünüm, arkadaşlar; ama Portekizliler geliyor. Burada olduğu için üzgünüm, ama askerlerin bizi yakalamalarına izin veremeyiz. Sizce de öyle değil mi? Belki çoğunuz gitse iyi olur. Dağlara. Yaşlıları saklasanız iyi olur kadınları ve bebekleri. Ama eğer içinizde yaşlı olmayan kadın olmayan varsa ve gerçekten erkek iseler hayatında en az bir kez Portekizli efendisini öldürmeyi düşünmüş olan işte şimdi harekete geçme zamanıdır. **Portekizliler öldürülebilir. Size kanıtlayacağım.**

**

Katliam yaptık,

Altını neden çaldık? Söylediğin gibi, zengin ve özgür olmak için. şimdi? ya bundan sonra?

**

Walker:

Eğer sana söyleseydim José, bir ihtilal başlatmanı beni anlamazdın. Bir banka soymak? Evet, bu mümkündü. Önce, kendini korumak için öldürmeyi öğrendin. Ve sonra diğerlerini korumak için öldürmek zorunda kaldın.

- Ve arkası kendiliğinden geldi.

- Ya sen? Sen ne elde ettin?

Hiçbir şey. İngiliz Donanması'ndan maaş Oldukça mütevazı bir maaş.

- Ya sen? Sen ne elde ettin?

- Hiç birşey. Ben sadece mutlu bir adamım.

İyi bende, senin kadar, ya da enazından.

- Ya İngiltere, onun payı ne bunda?

- Portekiz İngiltere'nin düşmanıdır ve İngiliz gemileri Queimada Limanı'nda olmasalardı Portekizliler şimdiden geri gelmiş olurlardı.

- Ya kaç İngiliz gemisi var?

- Çok hırslı olma José.

**

José Dolores:

Ramón, beyazları dışarı çıkar! Hepsini!

Walker:

Adanı kim yönetecek José?

Sanayini kim çalıştıracak?

Ticaretini kim yapacak?

Hastaları kim tedavi edecek? Kim okullarında öğretim verecek?

Yoksa şu adam mı?

Şu adam mı? Yoksa öbürü mü?

Uygarlık basit bir şey değildir José. Bir gecede sırlarını öğrenemezsin. Bugün uygarlık beyaz adama ait ve onu kullanmayı öğrenmelisin.. O olmadan, ileri gidemezsin.

José Dolores:

- Ama nereye gitmek İngiliz? Sen de uzaklaşsan iyi olur.

**

José :

Beyazlara benim gideceğimi söyleyebilirsin. Adamlarımın silahlarını bırakacaklarını söyle. Plantasyonlara dönecekler. İngiltere sevinecek İngiliz.

Walker:

Sadece İngiltere değil José. O kadar tehlikeli mi oldum?

Evet. Kendi halkın için bile José. Çünkü tarihte mucizeler yoktur, sadece doğru zamanlar ve ahenk vardır. herşeyin bir mantığı var. Eğer zorlarsan, sonunda rotanı kaybedip akıntıya kapılırsın ve yeniden başlaman gerekir Kendi kararımı vermişken, niye beni ikna etmeye çalışıyorsun?

Ama beyaz arkadaşlarına söyleyebilirsin.

- Onlar arkadaşlarım değil José.

- Pekâlâ, fark etmez. Onlara söyle, "Dikkatli olun". Çok dikkatli. Şeker satmayı bilebilirler; ama kamışı kesen biziz!

Çantanız sinyor?

- Bir general çanta taşımaz. - Ama bir dostu için taşır. Pekâlâ José. , herkese bir çanta. José, ne yapacaksın?

Ya sen? Çin Hindi diye bir yer duyduğunu sanmıyorum. İşte, beni oraya yolluyorlar.

**

Walker:

Şimdi, bilgilerinize göre, José Dolores'in 100'den az adamı var, az silahı, çok az cephanesi; teçhizatı hiç yok. Ama sizin yüzlerce askeriniz ve modern silahlar ve ekipmanınız var. Ama yine de altı yıldır, onu yenemediniz. Neden? Çünkü üsleri burada. Sierra Madre'de. Ve Sierra Madre'de, yaşama imkânı yok. Ağaç yok, ot yok ve hayvan olarak sadece engerekler ve akrepler var. Bunca yüzyılda, insan bu kadar yükseğe hiç ulaşamadı. Ama yine de, son altı yılda gerillalar karargâhlarını buraya kurdular. Görüyorsunuz, orada, bu dağların zirvelerinde bir avuç küçük köy var. Şimdi, bunlar yoksul insanlar insanlık dışı yaşam standartlarında ve onların da kaybedecek hiç bir şeyi yok. Gerillalar onların tek umutları. Bir, iki ve üç köy. **Şimdi bu köylüler gerillaların ayakta kalmasını sağlayan köklerdir. Ve bu kökler kesilmeliler.**

**

Başkan Sanchez :

Bu savaşı José Dolores istedi. Ama hükümet size söz veriyor yakında bu savaş bitecek. Barış gelecek. Ve düzen yeniden kurulacak. o zaman geri dönebileceksiniz; evlerinize ve işlerinize. Biraz daha inancınızı koruyun. Acılarınızı hafifletmek için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Size yalvarıyorum yurttaşlarım, beni dinleyin. Bana inanın. Bize güvenin.

Ve şimdi, size ekmek dağıtılacak. Bizzat Başkan Sanchez tarafından size gönderildi.

**

Başkan Sanchez :

Eğer Kraliyet Şeker olmasaydı bir José Dolores olur muydu?

**

Queimada yurttaşları, özel askerî mahkeme, eski Başkan Sanchez'i vatana ihanetten suçlu buldu. Yurttaşlar, yeni hükümete bağlılığınızı belirtmeniz görevinizdir; kahraman ordumuza ve cömertçe yardımımıza gelen İngiliz askerlerine. Queimada yurttaşları, José Dolores'in haydutları yok edileceklerdir. Sevgili ülkemize yeniden barış gelecektir. İmza, General Alfonso Prada, geçici hükümet başkanı.

**

Walker:

Böylece plantasyonlar kalmadı, hepsi yakılıp yıkıldı. - Yeniden canlanacaklardır.

- 10 yıl sonra Sör William. İyi, onları sömürmek için 89 yılınız daha var.

- Yenilenebilir sözleşmenizde yok mu bu?

- Evet. Sizin sözleşmeniz bizim çıkarlarımızı koruyacağınızı belirtiyor. Bunun yerine, onları yok ediyorsunuz. Pekâlâ, kâr mantığı budur, değil mi sevgili Shelton? Para kazanmak için yaparsınız. Ve kazanmaya devam etmek için veya daha fazlası için bazen yok etmek gerekir. Evet, sanırım bu belki de kaçınılmaz. Öyleyse neden bunu daha önce söylemediniz?

- Evet, neyi söylemedim?

- İşin nerede biteceğini? Size söylediğim gibi José Dolores'in sonunun gelmesiyle. Bu fiyata, artık bu kârlı değil. Bedeli ödeyen siz değilsiniz; hatta Kraliyet Şeker de değil.

**

Asker:

- Ama José Dolores yok.

- Üzüldün mü?

- Hayır. Onu böyle bulmak istemezdim. Peki, bunu daha önce düşünebilirdin. Ramon. Hayır söylediğim; **José Dolores yaşadığı sürece, İşim var ve iyi bir maaşım. Sizin için de öyle değil mi? ingiliz.**

Hayır, tam tersi. ben götürü bir fiyata çalışıyorum.

**

- Londra'ya rapor vermeliyim.

- Bunu yapın Bay Shelton.

- Onlara durumu anlatacağım.

- Evet, umarım. Adanın tamamen yakıldığını onlara bildirmeliyim. ve José Dolores'in kuşatmamızı yine yardığını. Onlara söyleyin bunu Bay Shelton. Ve benim midemi bulandırdığınızı da söyleyin. Sör William! Bu adanın ismi neden Queimada biliyor musunuz? Çünkü zaten bir kez yakıldı ve neden biliyor musunuz? **Çünkü o zaman bile, halkın direnişini yenmenin tek yolu idi. ve ondan sonra Portekizliler, adayı huzur içinde sömürdüler; yaklaşık 300 yıl boyunca. Evet, ama ben sadece Bilirsiniz yangın denizi geçemez; çünkü söner.** Ama bazı haberler, bazı fikirler gemi mürettebatı ile yolculuk eder. **Kraliyet Şeker'in kaç ada üzerinde imtiyazları var bir fikriniz var mı**? Bilmelisiniz. Ve en ufak bir fikriniz var mı José Dolores örneği bu adalara ulaşırsa işverenlerimize ne olur?

Sinyor?

Bay Shelton, ben Bilmiyorum, tam olarak ..burada ne yaptığımdan emin değilim. Para önemlidir, ama yine de sizinkine kıyasla maaşım düşük. Dolayısıyla, daha az önemli. Yaptığım şeyi neden yaptığımdan da emin değilim. Belki sadece zevk için. Ya da belki başka bir şey yapamadığım için.

- Ama bildiğim, bir şey yapmaya çalışırken onu iyi yapmaya çalışırım. Ve onu net olarak algılayıp sonuna kadar giderim. Anlıyor musunuz?

**

İşte, bu José Dolores. Askerlerin koştukları yerde. Onu görüyor musunuz?

- Evet.

- Güzel bir örnek, değil mi? Yani, örnek bir hikâye. Başta bir hiçti. Bir hamal, bir su taşıyıcı. Ve İngiltere onu bir ihtilal lideri yaptı. ve artık ona hizmet etmediğinde onu bir kenara attı. Ve aşağı yukarı, İngiltere'nin ona öğrettiği fikirler adına tekrar isyan ettiği zaman. İngiltere onu yok etmeye karar verdi. Bu bir küçük başyapıt değil mi sizce?

- Ve siz de yazarısınız Sör William.

- Hayır, sadece kalem.

**

José Dolores:

Hayır, yangının her şeyi yok ettiği doğru değildir. Her zaman biraz yaşam kalır. bir yaprak, bir karınca, bir ot Peki beyaz işgalciler nasıl kazanıyor?

Nasıl oluyor da sonunda kazanıyor? Bizden biri hep kalacak. Sonra başkaları da doğacak. Ve bu başkaları da anlamaya başlayacak. Sonunda, siz de anlayacaksınız. Ve beyazlar sonunda size de

kızacaklar. Çevresi kuşatılınca beyaz canavar daha da delirir. ve beyaz canavar son bir kez kaçacak. Tüm adada takip edilecek ve avlanacak; bizzat kendisinin yaktığı büyük ateşlerden birine düşene kadar. Ve bu ölmekte olan canavarın inlemeleri bizim ilk özgürlük çığlığımız olacak. Bu adanın çok, çok uzağından duyulacak.

**

Walker:

Şimdi beni dinle José Dolores, kara maymun seni! Beni dinle! Bu savaşı ben icat etmedim. Ve dahası bu kez, başlatmadım bile. Ben buraya geldiğimde siz birbirinizi doğruyordunuz zaten.

José Dolores:

er veya geç, beni öldürecekler. Belki de değil General. Belki yaşamana izin verirler. Eğer yaşamama izin verirlerse onlar için uygunu bu demektir. Ve bu onlara uygun ise benim için ölmek uygundur. Neden?

Çünkü: avcı, sadece bir yem istediğinde veya yerine avlanması için, şahinin yaşamasına izin verir. Hayatta bırakılır; ama bir kafesin içinde. Ama bir süre sonra, belki seni serbest bırakırlar. Mümkün degil küçük asker, Bu iş öyle olmaz dostum. **Eğer biri sana özgürlük verirse bu özgürlük değildir. Özgürlük senin, sadece senin, elde etmen gereken bir şeydir.**

Anlıyor musun? Pekâlâ, bir gün anlarsın; çünkü üstünde düşünmeye başladın bile.

**

Walker:

Evet, şimdi sadece ona ne yapılacağına karar vermek kaldı. Pekâlâ, bakalım boğma mengenesini kullanamayız tabii. Fazlaca Portekiz'i hatırlatır. Onu ya vururuz, Teddy Sanchez gibi veya İngiltere'de yaptığınız gibi asarız. Her şey düşünüldüğünde, asmak daha iyi. Daha ağırbaşlı olur.

- Daha kesin.

- Doğru. Doğru. **Ama bakın, bir fikir için savaşan bir insan, bir kahramandır. Ve öldürülen bir kahraman bir şehit olur ve bir şehit derhal bir efsane olur. Bir efsane bir insandan daha tehlikelidir; çünkü bir efsaneyi öldüremezsiniz.** katılıyor musunuz Shelton? Yani, Antillerde onun hayaletinin dolaştığını düşünün. Efsaneleri ve şarkıları düşünün.

- Ordular olacağına şarkı olsun.

- Şarkı olacağına sessizlik olsun. Ve bu**? İHANET EDEN BİR KAHRAMAN ÇOK GEÇMEDEN UNUTULUR.** Pekâlâ, bakalım ihanet etmeye istekli mi? Şimdi düşünelim, José Dolores kime karşı ayaklandı? Teddy Sanchez'e karşı. Ve siz General, Teddy Sanchez'i bertaraf ettiniz. Şimdi bu, sanıyorum size ortak bir nokta sağlar. Bakın, burada José Dolores'in çok utanca düşmeden açıklayabileceği bir mantığın başlangıcı var.

- Sizce bunu yapar mı?

- Siz olsanız yapar mıydınız? Ben mi? Tanrı aşkına Sör William! Hayatta kalmak için her şeyi yapardım. Ama, José Dolores Hayatta kalmak için bir insan ne yapar bilemezsiniz. Onu deneyene kadar asla bilmezsiniz. Evet, Queimada'yı terk ederse. Ve Antiller'i, General. Ve Antiller'i, Mr. Shelton. Bununla ilgilenir misiniz? Ben bitirdim General. Bu sizin göreviniz.

**

General

José Dolores'e ne teklif ettiysem gülmeye başladı. Bir şehit daha olacak Sör William. Ya siz, beni mi bekliyordunuz?

Yatmaya gidiyordum. Mümkün olan her şeyi kullandım ve ona çok para önerdim. ve özgürlüğünü tabii ki.

- Sör William.

Walker:

- Ben uyumaya gidiyorum.

**

Walker: Görüyor musun Paco? İngiltere'de işte böyle yaparlar. Seni kamp dışına çıkaracağım, atımı alabilirsin. Çok geç olmadan fark etmemelerini sağlayacağım. Pekâlâ, haydi. Fakat José Bir şey kaybetmiyorsun José. Hiçbir şeyden vazgeçmiyorsun. Senden hiçbir şey istemiyorum. Sadece bir daha yakalanmamaya çalış. Haydi, ama fazla zamanın yok. Tanrı'm, be adam, git! Zamanın tükeniyor. Haydi, özgürsün! José, özgürsün. Özgür. Anlamıyor musun? Neden? Ne yararı olur? Ne anlamı var José? Bu bir meydan okuma, belki? Bu bir tür intikam mı? Ama öleceksen eğer ne tür bir intikam bu? Bilemiyorum José! Sadece çılgınlık gibi görünüyor. Neden?

**

José Dolores:

İngiliz. Ne demiştin hatırlıyor musun? **Uygarlık beyazlara ait. Ama hangi uygarlık ve ne zamana kadar?**

**

İstanbul, 2009, s.9-13

MELÂMÎLER VE MELÂMÎLİK

Türkiye'de meydana çıkan Bayramî Melâmiliği ve bilhassa son devir Melâmiliği, şimdiye kadar Avrupa'da ciddî surette tetkik edilmemiştir. Abdülbâkî Gölpınarlı Beyefendi tarafından telif edilen kaynak eserinde İstanbul'da bulunan Melâmi Pirânından bahisler vardır. Fakat melâmliğin "kitman usulü yüzünden" bu pirandan bazıları biraz gizli kalmış ve yerleri hakkında Melâmilerin kendilerinde dahi bilgi eksikliği oluşmuştur. Bu pirândan mahfî olan birkaç velinin kabir yerleri için; ileriki zamanlara bilgi ve kayıt olarak kalması, korunması niyetiyle, bahse konu kitaptaki bilgiler ile sunmaya çalıştım.

Kaynak: Abdülbâkî GÖLPINARLI,
Melâmiler ve Melâmilik, 1931, İstanbul
PDF KİTAP İNDİR

HACI BAYRAM KABAYİ kaddesellâhü sırrahu'l azîz

Melâmîlere nazaran İdrîsi Muhtefî'den sonra "Gavsiyyet" Hacı Kabâî'ye geçmiştir. Mumaileyh, an aslın Gürcü olup Topkapı'da Takkeci camiinin bânisi Melâmî ricalinden Arakiyeci İbrahim Çavuş'un azatlı kölelerindendi. İsmi Keyvan iken Melâmîler tarafından «Hacı Bayram» ismi verildiği gibi Sandal bedestanında elbisecilik ile meşgul olduğundan **"Kabâyî"** Iakabile de şöhret bulmuştu.

La'lîzâde, Kabâyî Efendinin meşrebinin takvâ ve azîmet üzere bulunduğu cihetle halk ile ihtilaftan müçtenip olduğunu ve tâliplerin irşadına **Bayrâmiyeden Bezcizâdeyi** tayin eylediğini bildiriyor.

Bu Bezcizâde, İdrîsi Muhtefînin halîfesi Muhiddin (Muhyî) değildir. Çünki Muhyî 1020 de vefat etmiştir. Ruznamçeci Süleyman Fâik Efendi (1254) "Hediyyetül ihvân"a yazdığı haşiyede bu zatın Bayramiyeden ve yine Bezcizâdelerden Şeyh Muhiddin Emin Efendi olduğunu tasrih etmektedir.

Kabâyî Efendi 1037 tarihinde vefat edip Takkeci camiinin karşı tarafında, caddeye yakın bir mahalle defnedilmiştir. Baş taşında Sülüs yazı ile aynen

Lâilâhe İllâllâh Muhammedurrasûlüllâh
El Merhum, El Mağfûr, El Hâcı Bayrâm
Terk Edüp Bu Fanîyi Çün Eyledi Azmi Bekâ
İçyûp Eydûb Izzâsın Ehl-İ Diller Cem Olup
Dediler Târihini "Ruhuna Rahmet Dâima"
1307

ayak taşında keza Sülüsle

Küllü Şeyin Hâlikün İllâ Vechehû Lehü'l Hukmu
Ve İleyhi Turceûn Evâhiri Receb'ul Muracceb
Li Seneti Seb'un Ve Selâsîne Ve Elfün

yazılıdır. Merkadin etrafındaki parmaklığın ön tarafına mülasık bir taştada Ta'lik ile yazılmış şu beyti okumaktayız:

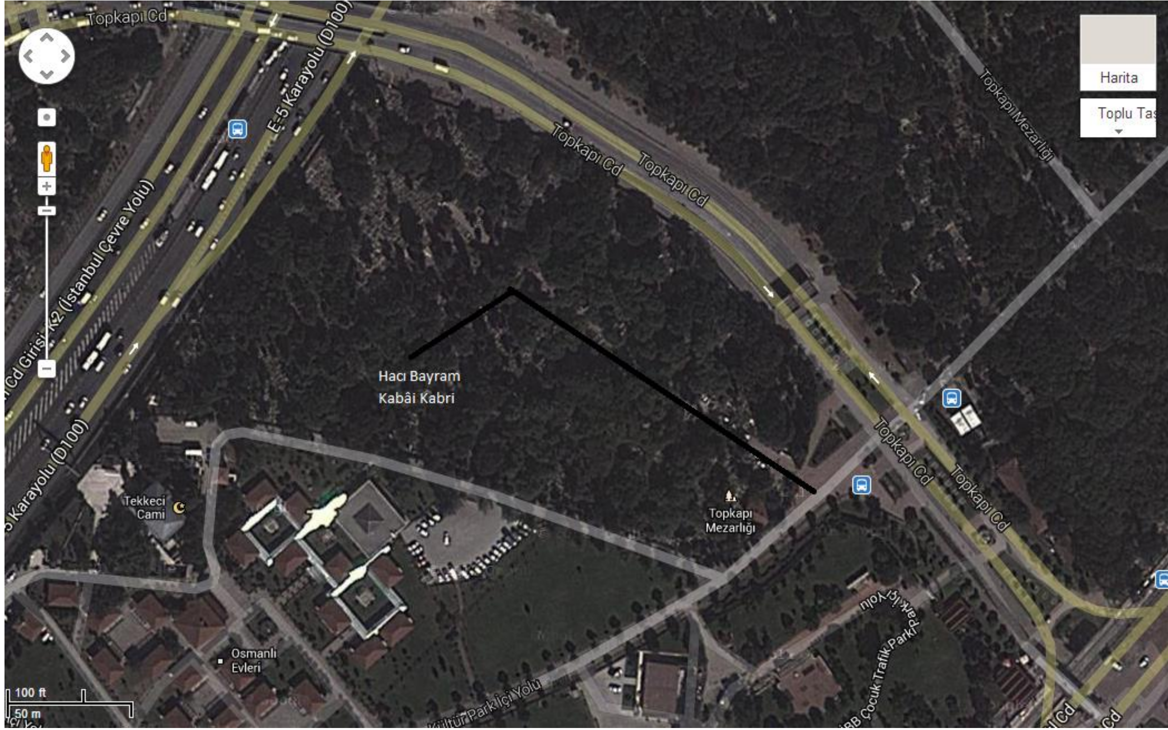
Hamzaviyye Kutbunun Bu Cennet-i Fâyiha
Ruhu İçin Oku Üç İhlâs Bir Fatiha

tarih olması iktiza eden **"Ruhuna Rahmet Dâima"**cümlesi senei vefatı ifâde etmiyor. bilâhare kabâyî Efendinin merkadinin arka tarafında ayni Kabâyî Efendinin merkadi gibi bir merkat buldum. Bu merkadin baş taşında

Kâtib-i Menşur Divân Şe Âlicenâb
Terk Edub Bu Fâniyi Çün Eyledi Azmi Bekâ
....

yazılı . . Bu zat 968 sesinde vefat etmiş. Esasen **"Ruhuna Rahmet Dâima"** cümlesi de tamamile bu seneyi gösteriyor. Şu hâlde anlaşılıyor ki Kabâyî Efendinin taşına, Yalnız ilk mısraını hazif ve yerine gayri mevzun "**El Merhum, El Mağfûr, El Hâcı Bayrâm**" cümlesini ilâve ederek aynen bu kitabeyi yazdırmışlardır. (sh: 156-157)

.XVI. Hacı Kabaî'nin mezarı İstanbul-Topkapı

BURSALI SEYYİD HAŞİM kaddesellâhü sırrahu'l azîz

La'lî ve Müstakimzâdelerin tahkikine nazaran Beşir Ağa'nın makamına Bursalı Seyyid Hâşim Efendi geçmiştir.

Bu zât, « Kitman » (Sır saklama) a ziyâdesile riâyetkâr olup kimse ile tarikata dâir sohbet etmediği gibi ihvânın cem'iyet ve sohbetine de müsaade etmemiştir. La'lî zâde, pederinden naklen Seyyid Hâşim Efendinin fevkalâde ibrâm ve ısrardan sonra yalnız Gedâyî Ali Efendi ye Seyyid Ali Efendinin kalbine bakmağa mezuniyet vermiş olduğunu söylüyor ve bu ihtifânın neticesinde tariki Melâmette kıllet (azlık) zuhurunu ve hatta bir çok ihvânın Hâşim Efendinin Kutbiyetinde yakîn tahsilinden mahrum kaldıklarını haber veriyor.

1088 senesi Ramazanının Kadir gecesinde vefat etmiştir.

La'lî zâde, babası La'lî Mehmet Efendi den Haşim Efendinin vefâtı hakkında şöyle bir menkabe naklediyor:

> 1088 senesi Ramazanının kadir gecesi, La'lî Mehmet Efendi Hâşim Efendi de misafirmiş. İftardan ve teravihten sonra bir müddet sohbet ediyorlar. Sabaha karşı Haşim Efendi hareme gidiyor. Biraz sonra Haşim Efendinin zevcesi harem kapısına gelip:
>
> **"Aman Mehmet Efendi yetiş ; efendi vefat ediyor."**
>
> diyor. La'lî Mehmet Efendi hareme geçiyor ve Haşim Efendiyi hâleti nezi'de buluyor. "Yasin" okuyacağı sırada Haşim Efendi "Allah" deyip teslimi rûh ediyor.
>
> La'lî Mehmet Efendi çok müteessir olup :
>
> **"Efendi m; makamınızı kime terk ettiniz ve bizi kime bıraktınız ?"** diye ağlamağa başlıyor. O sırada **"Seyyid Ali'ye varın!"** diye bir ses duyuyor. Ertesi günü cenaze merasiminde La'lî Mehmet Efendi Seyyid Ali Efendi ye dikkat ve mahabbetle bakınca Ali Efendi Mehmet Efendinin keşfini anlayarak durduğu yeri değiştirmek suretile Mehmet Efendinin nazarından kaçıyor ve bu suretle hâlin ifşa edilmemesini istediğini

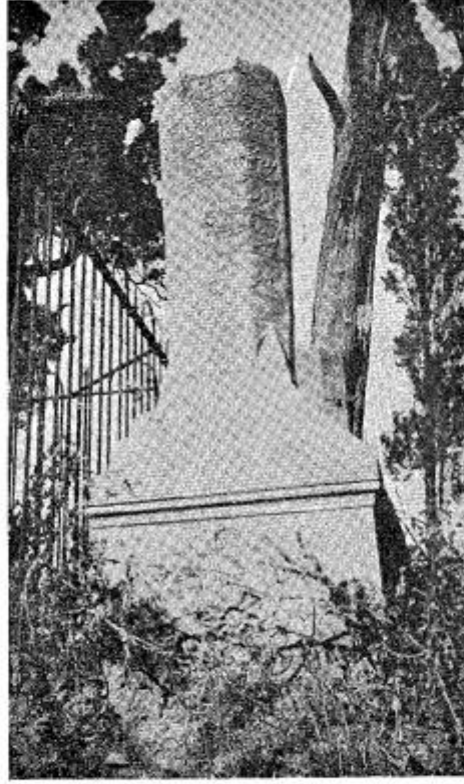
anlatıyor

Hâşim Efendi Edirnekapusu haricinde Emir Buhârî câmii karşısında caddeye nâzır bir mahalle defnedilmiştir. Baş taşında Ta'lik yazı ile.

Seyyidî Âli Neseb Hâşim Muhammed Kân-ı Fazl
Kadre Erub Azm-i Firdevs Oldu Ona Layiha
Ruhu Kudsiyle O Şeb Pervâzı İlliyyîn Edub
Hatırıma İki Tarih Oldu Feyz-i Saniha
Göçtü Çün Hâşim Efendi Ânı Rabb'ül Âlemin
Hemcivâr Edüb Habîb-İ Ekrem'e El Fâtiha
1088

beyitleri mahkûktur (kazınmıştır) . Son beytin her iki mısraı da ayrı ayrı, tam olarak vefat senesini ifâde eder.

.XVII. Seyyit Haşim'in kabri
İstanbul-Edirne kapısı

ŞEYHULİSLÂM PAŞMAKÇIZÂDE SEYYİD ALİ EFENDİ VE OSMAN AĞA EFENDİ
kaddesellâhü sırrahu'l azîzân

Seyyid Hâşim Efendinin yegâne müridi olduğundan Melâmîlere nazaran Hâşim Efendi den sonra "Gavsiyyet" e bu zât geçmiştir. Ali Efendi Hâşim Efendi den ziyade Kitmâna (sır saklamaya) riâyetkâr olmuş, hatta eskiden görüştüğü âşık ve sâdık ihvânile bile tevhide âit bir şey konuşmamağa başlamıştır. La'lî zâde

> **"Peder merhum ile görüşür dört beş pîr âşık vardı. Encâmı neye varacaktır? Müstait tâlîpler görürüz. Efendimiz cümlesini zâhiren reddederler. Fakirler mahrum kalıyorlar; diye teessüf ederlerdi"** diyor

Melâmîlerin "Seyyid Ali sultan" dedikleri Paşmakçızâde Ali Efendi hiç kimseyi irşâda mezun etmemiştir. Kendisini bu derece gizlemesi âdetâ insana şüphe veriyor. Acaba yıllarca medreselerde ulûmu zahireyi tahsil eden, saray ve ekâbir konaklarında ömür süren ve nihâyet kendisini ulûmu zâhire ikna' ve itma' edemediğinden Melâmîliğe giren bu Hoca Efendi hakikaten Melâmîliğe inanmışmı idi ve Hâşim Efendi acaba Sârban Ahmetler, idrîsi Mutefîler gibi bu Şeyhülislâmı teshir edebilmişmi idi ?..

Üçüncü Ahmet devrinde 1124 senesi Muharreminin dördüncü günü vefat eden Seyyid Ali Efendi vasiyeti mücibince EdirneKapusu mezarlığında **Şehit Beşir ağanın dâmâdı Osman Ağa'**nın yanına defnedilmekle zihinlere tebâdürü pek tabiî olan bu şüpheyi kökünden izâle etmiştir.

Melâmî Şeyhülislâm, hayatında hem mevkiini sıyânet için, hem de artık Melâmîlerin kan dökmelerini tecviz etmediğinden ihvânını himâye için "Takıyye"ye fevkalâde riâyet ettiği halde vefatında bu kitmana lüzum görmemiş ve pîrinin dâmâdı Osman ağanın yanma defnini vasiyet eyleyerek ihlâsı akidesini izhâr eylemiştir.

Medfeni, Edirne kapusu mezarlığında Emir Buhârî câmiine giden yolun sağ tarafında, biraz içerde taş parmaklıklarla çevrilmiş, üstü açık bir türbe hâlindedir. Osman ağanın solunda medfundur. Ağanın sengi mezarında

Huve'l Hallâk'ul Bâkî Hâzâ Kutbul Arifîn
Ve Zübdet'ül Vâslîn İlâ'llahi Teâlâ Merhûm
Ve Mebrûr Eddâric İlâ A'lâ'l Medâric-i Rabbihî
l-Gafûr Eş-Şeyh El-Hâcı Osman Ağa
Fâtiha

kitabesi mahkûktur (yazılmıştır) . La'lî zâde, Hacı Osman ağayı "Meczubi ilâhî" diye tavsîf ediyorsa da zannederiz ki bu cezbe, İsmâili Ma'şûkî ve Hamza Bâlî'nin cezbesi gibi olacak.. Yalnız cezbe kelimesinin ma'nasındaki iltibas, ağayı kayın pederinin âkibetinden kurtaracağı için âdetâ bil'iltizâm kullanılmış bir kelime. Başka suretle olsaydı, koca bir Şeyhülislâm, bu zata bu derecede merbut (bağlı) olamazdı.

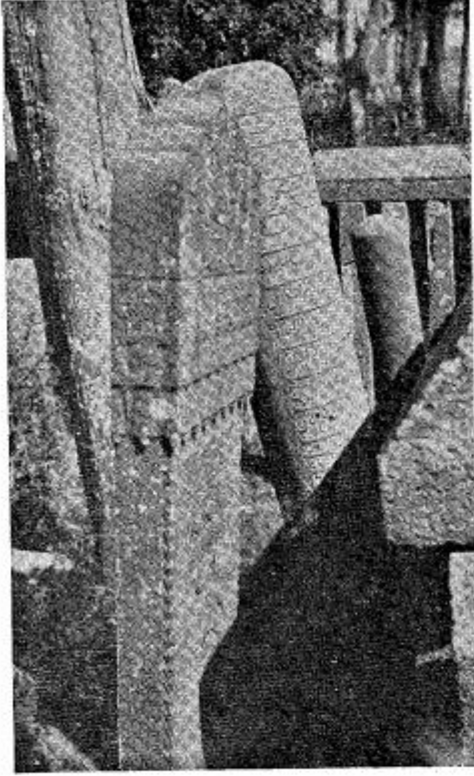
Seyyid Ali Efendinin baş taşında Şâir Rahîmî tarafından yazılan şu güzel tarih mahkûktur:

دریغا دوحهٔ سبزین نمای آل هاشمدن — ینه برسروی ییقدی تندباد دهر بدمیثاق
که اعنی رحلت ایدوب حضرت مفتی دین پرور — دل احبابی سوز حیرتیله ایلدی احراق
مقامی بزم جنتده جوار اصفیا اولسون — روان پاکنی مسند نشین قرب ایده خلاق
حقیقت اوزره سالك اولمش ایدی اثر اجداده — جبیننده نجابت پرتوی ایلر ایدی اشراق
ایدوب حل قرص مهری کالك زر نقش دبیر چرخ — سزادر وصف ذاتین ایلسه آرایش نه طاق
کفن بردوش اولدی رهنورد کعبهٔ وصلت — ایدوب شوق خطاب ارجعی یه وارنی انفاق
یگانه ذاتی کتدکده دینلدی فوتنه تاریخ: — « بقایه کوچدی السید علی اول مفتی آفاق »

الفاتحه ۱۱۲٤

Türbe dahilinde Osman ağadan ve Ali Efendi den başka Ali Efendinin iki zevcesi ve oğlu ile Paşmakçızâdelerden Seyyid Mehmet ve Seyyid Ahmet isminde iki zât medfundur. Şeyhî merhum, Efendi için **"Mecmaul bahreyni şeriat ve hakikat ve mevredün nehreyni ilmü ma'rifet,, dediği gibi şeyh Mürâdı Nakşibendî'**ye mürid olduğunu da söylüyor.

La'lî zâde de Osman ağanın yanına defnini vasiyet ve vasiyeti mucibince hareket, halkın dedikodusunu mucip olup her kesin söylediği lâflarla isti'dadını izhâr eylediğini haber veriyor.

.XVIII. Şeyhulislâm Paşmakçı zade Seyyit Ali'nin mezarı (Ortada.. Nihayetteki küçük taş Hacı Osman ağa'nındır)
İstanbul - Edirne kapısı

MELÂMİ ŞEYHLERİNDEN
PAŞMAKÇIZÂDE ŞEYH-UL İSLAM
SEYYİD ALİ EFENDI
RUHUNA FATİHA
4-MUHARREM.1124.12-ŞUBAT.1712

MELÂMi ŞEYHLERiNDEN
KUTB-UL ARiFiN ZÜBDE-i
VASiLiN HACI OSMAN EFENDi
RUHUNA FATiHA

PAŞMAKÇIZADE
SEYYİD ALİ EFENDİNİN ZEVCESİ
EMETULLAH HANIM

SAHTE DİNDARLAR NEDEN HELAK OLMUYOR?

Hz. Mûsa aleyhisselâm zamanında Firavun'un yardakçılarından biri (Haman), Hz. Mûsa aleyhisselâmı taklit ederdi. Malum, Hz. Mûsâ aleyhisselâm vücudu kıllı, göbekli, başı dazlak bir zât-ı şerif idi. Haman, bu nedenle, başına işkembe geçirir, karnına bir yastık koyar, elinde asayla Hz. Mûsa aleyhisselâmı taklit ederdi. Niye, çünkü Firavun'u güldürecekti. Hz. Mûsâ aleyhisselâm bu durumdan haberdâr olup Allah Teâlâ ile konuşması sırasında,

"Yâ Rabbî ! Bunu kahret" dedi.. Cenâb-ı Allah Teâlâ hitap etti ki;

"Kahretmem" "O, Firavun'u değil, seni taklit ediyor."

(Kaynak:İNANÇER, Ö. Tuğrul, Gönül Sohbetleri, İst, 2005, s. 13)

MORE THAN HONEY (2012) Baldan Acı / Belgesel

Yönetmen: Markus Imhoof

Ülke: İsviçre, Almanya, Avusturya

Tür: Belgesel

Vizyon Tarihi: 21 Haziran 2013 (Türkiye)

Süre: 90 dakika

Dil: Almanca, Swiss Almanca, İngilizce, Çince

Senaryo: Kerstin Hoppenhaus , Markus Imhoof

Müzik: Peter Scherer

Görüntü Yönetmeni: Attila Boa , Jörg Jeshel

Yapımcılar: Helmut Grasser , Markus Imhoof , Thomas Kufus ,

Özet

Albert Einstein´ın dediği gibi: "**Arılar yok olup giderse insanlık sadece dört yıl ayakta kalır.**" Artık endişelenmenin zamanı geldi... Dünyanın doğal dengesini sağlayan mucizevi balarısının nesli tükenmek üzere. Tarım ilaçları, antibiyotikler, tek tip tarım ve kovanların taşınması nedeniyle kraliçe arı ve işçilerin yorgun düştüğü aşikâr. Mütevazı aile kovanlarından endüstriyel bal çiftliklerine arıların kaderinin peşine düşen yönetmen Markus Imhoof, bizi arıların mucizevi dünyasına götürerek cevaplar arıyor ve insanoğlunun geleceğine dair karanlık bir öngörüyle karşımıza çıkıyor.

Filmden Kesitler

Arılar neden ölüyor?

Bir kaç yıldır arı ölümleri çok fazla Sadece İsviçre'de değil... Arılar dünya çapında ölüyor. Her yerden bu şekilde haberler geliyor Ama ölümlerin nedeni hala bir sır.

**

Arıların Dansları

Filmin adı "Arıların Dansları"ydı Yönetmeninin adı Karl von Frisch isminde bir bilim adamıydı. Bu bilim adamı çalışması ile "Nobel Bilim Ödülünü" kazandı. Arılar kolonideki kız kardeşlerine nektar kaynaklarının hangi yönde ve ne kadar olduğunu dans ile söylerler. Nektar koloniye yakınsa karınlarını daha hızlı sallıyorlar. Küçük bir çocukken arıların karmaşık geometri problemlerini çözmesine kızmıştım. Arılar son derece akıllı ve karmaşık canlılardı**.** "**Kendiniz sayın lütfen**" Berlin Üniversitesi'nden Profesör Menzel arıların nasıl karar aldıklarını sorguluyor. Deney düzeneği arıları ikilem içinde bırakmakla ilgili. Arı bir nektar kaynağının yerini zaten biliyor. Bir başka arı da onlara aynı miktarda yeni nektar kaynağı bilgisini getiriyor. Bu durumda arı ne yapacak? "Hiç bir şey" Constantin, radarı aç lütfen Ben alıcıya yürüyorum Arının eski nektar kaynağına uçmaya karar verdiğini görebilirsiniz. Orada eski nektar yerine gitti. Ama oradaki nektar kaynağını kaldırdık. Şimdi daireler çizerek nektar arıyor. Nektar bulamadı diye kovana geri uçmuyor. Doğuya doğru uçuyor. Kovandaki ikinci arının kuyruk(karınlarını) sallayarak anlattığı nektar kaynağına doğru Buradaki ikinci nektar kaynağına doğru... Tamam, kırmızı 23 nolu arı indi. Şimdi nektar taşıyacak. Geri kovanına uçacak. Bu uçuştaki en kısa yolu hesaplayacak Sonuçta kovanına döndü. Küçücük bir beyni olan arı bile iki olası seçenek arasında karar verme yeteneğine sahip. Çok tatlı küçük bir böcek ve oldukça toleranslı. Çok akıllı olmasa da gerçekten toleranslı. Buraya geleli iki hafta oldu. Meyveler döllendi. Ama arılar için nektar kalmadı. Onlar için sanki bir çöl. Badem yetiştiricisi çiçekler döllendi diye aradığında gidebiliriz. Çiçekler döllendikten sonra kalmaya gerek yok. Beklersek arılar aç kalır.

**

Erkek arılar kraliçe arıyı bulurlar.

Sarı karınlı ilginç bir arı O arıların bakire ana arıları buralarda uçuyordu. Buraya ait erkek arılar ile çiftleşti. Bu çiftleşme havada bir yerlerde oluyor. Erkek arılar kraliçe arıyı bulurlar. Bir bakire kraliçe 10 erkek arı tarafından tohumlanır. Bu ana arının kolonisi yeni farklı bir koloni olacaktır. Ortaya bir melez çıkacaktır.

**

Arılarda enseste ilişki yasaktır.

Çiftleşme erkek arılar ile havada gerçekleşir. Kendi kardeşleri ile kovan içinde değil. Bu enseste karşı doğal bir korumadır. Kraliçe arı kovandaki 50.000 civarı arının anasıdır. Günde 2.000'e yakın yumurta bırakır. ki bu kendi vücut ağırlığından daha fazla. Kovandaki diğer arılar kraliçe arıya çok iyi bir bakım uygularlar. Onu beslerler, temizlerler. Kraliçe öldüğünde arılar yeni bir kraliçe yetiştirirler. Bu riskli dönem 1 ay kadar sürer. Kovandaki işçi arı da erkek arı da yumurtadan çoğalır. Kraliçe arı sperm ile döllenmiş yumurta bırakırsa bundan işçi arı gelişir. Yumurta önce larva haline gelir. Arılar larvaları nektar ve polen ile besler. Sonra yavruların üzerini mum ile kapatır. Larvalar artık pupa olmuştur. Üzerlerinin kapanmasıyla, toplamda 3 hafta içinde yeni bir arı çıkmaktadır. Erkek arıların çıkması için 3 gün daha fazla süre gerekir. Erkek arıların işçi arılar tarafından beslenmeleri gerekir. Böylece öğleden sonraki çiftleşme uçuşları için yeterli güce ulaşırlar. Bütün umutları çiftleşme uçuşlarında bakire bir ana arı bulmaktır. Çiftleşme dönemi bitince erkek arılar işçi arılar tarafından kovan dışına atılarak öldürülürler.

**

Yasak aşka ölüm

Yeni ana arıyı arıyorum, Onu öldüreceğim. İşte burada. Yabancı erkek arılar ile eğleniyordu. Aslında bunun cezası var.

**

Arılar balı bizim için üretmezler.

Aslında bal biz insanlar için değildir. Dedem arılardan balı çalmak zorunda kaldı sonra onlara ucuz şeker verdi. 300 yıl önce Amerikalılar ile cam, altın ve inci ticareti için. Ana arıları kontrollü üreterek bal verimini arttırdı. Kontrollü yapılan bu uygulama ile daha az arı sokması ve daha yüksek verim elde edildi.

**

Kolinize türü yaşam

Sonuçta ana arı kovanın anahtarıdır. Yeni ana arı gerekip gerekmediğine koloni karar verir. Karar verildiğinde ana arı için özel bir hücre oluşturulmaya başlanır. Önce yeni ana arıların hücre kapakları kapanır sonra kovandaki eski ana arı bir gurup işçi arı ile yeni nesle yer açmak için kovanı terk eder. Sonuçta iki koloni meydana gelir. Arıcılar bu süreci kontrol altında tetiklerler. Arıcılar kolonideki kraliçeyi alarak yeni kraliçe üretilmesini teşvik ederler.

**

Kraliçe arı üretimi

Ana arı bu hücreye döllenmiş bir yumurta koydu. Yumurta üç gün sonra larva olacak. Ben bu larvaları ana arı hücrelerine koyuyorum. Arılar bu larvaları arı sütü ile özel olarak besleyip, kraliçe arı üretecekler. Yeni kraliçe arı üretmek istemeselerdi bu larvalardan işçi arı üretilirdi. Ama bu larvalar özel hazırlanmış hemşire kolonilere verilecek. 51 adet yeni kraliçe üretmek istiyorum. Arılarım bunlara iyi bakın... Hemşire kolonisi stres altında, arıcı tarafından yönlendirildi. Henüz bir kraliçe arıları yok. Koloninin acilen yeni bir kraliçe arıya ihtiyacı var. Yoksa koloni ölür. Aslında onların ihtiyacı bir kraliçe arı ama onların bu 51 kraliçeye de bakmaları gerekiyor. Serbest koşullarda ilk çıkan kraliçe geri

kalanların hepsini öldürür. Bir kolonide sadece bir kraliçe arı olabilir. Bu nedenle gelişimini tamamlayan ana arıların hasat edilmeleri gerekli. Bu işlem için küçük arı kolonileri kullanılır. İçinde bacaklarını hareket ettiren bir kraliçe görebilirsiniz. Bir kaç saat içinde çıkacak. Çıktığında bakmaları için onu bu küçük arı grubunun yanına koyuyorum. Çiftleşen erkek arılar çiftleşme sonrası ölürler. Çiftleşme uçuşundan geri gelen kraliçe arı 5 milyon civarında sperm depoladı. 8 yıl kadar ömrü olacak. Bu çiftleşme 8-10 erkekle daha olacak ve kısa sürede yumurtlamaya başlayacak. Yumurtladıktan sonra onu satabilirsiniz. - Bu kalıcı bir işaretleme olacak. Her yıl kullanılan renk farklıdır. BU şekilde boyanan kraliçeler kovanda rahatça bulunur. Ayrıca yaşı da bilinir. Kafeslenerek dünyanın istediğiniz yerine satabilirsiniz. Bu küçük kutu ile onu göndereceğiz. Ama beslemeleri için yanına bir kaç işçi arı da koymalıyız. Bu şekilde küçük bir koloni oldular. Şimdi biraz duman verelim. İşaretlemeden kalan kokudan etkilenmesinler diye biraz da su.. Bir birlerini ve kraliçeyi temizleyecek ve onu kabul edecekler. Buyurun başka bir 60 Euro.

**

Arılar kovanlarında tuvalet ihtiyacını gidermezler

Kamyon üstünde ne kadar az zaman geçirirlerse o kadar iyi. Kamyona yüklendiklerinde kovan dışına uçamazlar ayrıca tuvalete de gidemezler. Kovanın içinde kalmak zorundalar. Bu sebeple biraz stresli olurlar. Sonuçta kamyonda olmak onlar için doğal değil. Kamyondan ne kadar erken inerlerse o kadar iyi. Dinlenme molaları bu yüzden kısa.

**

Klasik koloni çöküş bozukluğu

Bir kraliçe arı 20 kadar arkadaşı... ve hiç bir şey.... Bu tüm kolonin kaybı ve nedenini bilmiyorum. Sadece ... Sadece gitmişler... Bol polen var... Bol nektar var... Ama başka bir kanıt yok. Bu şekildeki ölümler bu aralar biraz fazla Bu durumdan hoşlanmıyorum. Nakliyede yanmış bir koloni. Havasızlık ve sıkışıklık buna neden oluyor. Şu anda sadece bir tek şey düzeltebiliriz.... Biliyor musun ben bunu düzeltmek için varım... Kişisel olarak üstüme de almıyorum... Bu kovanı öldürmek istemedim.. O öldü ama neden bilmiyorum.

**

Arıcı neyle savaşıyor biliyor musunuz?

Kimyasallar. Stresli bir yolculuktan sonra arılar şeker şurubu ile beslenir. Antibiyotik ile karışık halde Her yerde Avrupa'da, Kuzey Amerika'da ve Çin'de arılar ilaç olmadan artık yaşayamaz.

**

Arı yalnız yaşayamaz.

Tamam, programı başlatalım. Bu sarı nöronlar "ödül" mesajı taşıyanlardır. Ayrıca "İyi" mesajını da taşırlar. "Korku" ve "Savunma" ile ilgili taşıyıcı nöronlar da vardır. 50.000 adet küçük beyin bir arada süper bir organizma ağı oluşturur. 50.000 bireyden oluşan büyük bir aile. Her bir aile üyesi kendi görevini yürütür. Hiç birine verilen bir komut yoktur. Herkes çalışır. Hatta larvalar bile bu ağın bir parçasıdır. Arıların her bir anteni 60.000 aroma sensörü içerir. Etrafındaki kokuları algılar ve kovanın içinde olan biten her şeyden haberdardır. Hatta ayakları bile aroma sensörü içerir.

"Kraliçe nerede?" veya "Yeterli yumurta var mı?" veya "Yeterli bal rezervi var mı?" gibi soruların cevabını hep bilmektedir. Fakat tek bir arı, bir koloniye ait olmadan tek başına yaşayamaz. Arı birey olarak koloninin refahı için bireysel özgürlüğünden vazgeçer. Mevsime göre değişmekle beraber kolonide her gün 2000 arı ölüp 2000 arı yeni doğmuş olabilir. Esas ilginç soru ise; Koloninin özel olarak düzenlenmiş bir sisteminin olup olmadığıdır. Evet kolonin bir bütün olarak kendi duyguları olabilir. Bir koloni çoğaldığında çoğaltarak iki koloni yapabilirsiniz. Endüstriyel arıcılıkta arıcılar 1 koloniyi 4 koloni olacak şekilde yönlendirebilirler. Endüstriyel arıcılıkta ölü koloniler kolaylıkla telafi edilebilir. Yavru Bal Yumurta Koloniler bu şekilde bölünmüş olur. Yavru, bal ve yumurta çıtaları karıştırılarak

kullanılır. Tıpkı bir arabanın yedek parçaları gibi Koloniler bu şekilde bir biri ile karışır. Bu sürecin içinde kraliçe henüz yoktur. Yeni kraliçe FEDEX tarafından teslim edilecek.

**

Tabiatta bir denge vardır.

Mao Tse Tung serçelerden kurtulmak istedi. Dedi ki; serçeler insanlardan ürün çalıyor. Milyarlarca serçeyi ortadan kaldırdı. Sonuç olarak etraftaki böcekler o kadar çok çoğaldı ki; onlardan kurtulmak için de insektisit (böcek ilacı) kullandı. Böcekler ile beraber arılar da öldü tabi.

**

En iyi tozlayıcı kim? İnsanlar mı arılar mı?

Einstein "Arılar öldüğünde 4 yıl sonra da insanlar ölür" demiş. Ben geleceğe yolculuk yaptım. Çin'de inanılmaz bir bölge vardı. İsteksiz de olsalar filmime izin verdiler. Pekin'de bir üniversitede insanlar bu sorun üzerine çalışıyorlar. En iyi tozlayıcı kim? İnsanlar mı arılar mı? Ve sonuç açıklandı: Arılar insanlardan daha iyi tozlayıcı.

**

Bir arı ne kadar üretir?

Bal arıları hayatlarının 3-4 haftasında çalışarak 1 çay kaşığı kadar bal üretebilir. Arılar 1 kg bal yapmak için dünyanın çevresini 3 kez dolaşacak kadar uçmalıdır. Arılar vücutlarından kattıkları kimyasallar ile balı vücutlarında filtre edeler. Aslında onlar yavruları için kendilerini feda ederler. Çünkü larva sadece temiz bal yemelidir. Ancak pestisitlerden kalanlar hala oradadır. Burada arılar yerine Çinli çiftçi kullanılsa ne kadar çok lazım olurdu. BU kadar badem için 4 milyar arı 1 ay boyunca çalışmak zorunda kaldı. Hatta vejeteryanlar sanayileşmiş arıcılığa bağımlılar.

**

Arılar neden ölürler?

Hala arıların dünya çapında neden öldüklerini araştırıyorum. İncil'de şöyle yazılıdır: "İnsanlar dünyaya gidin ve refah içinde olun" Arıların sorunlarının nedeni orada bir yerde olabilir. Onlar sadece pestisitlerden, parazitlerden, antibiyotikten, ensest ilişkiden veya stresten ölmüyorlar. Ama bence problem bunların hepsinin bir arada olmasında. Arılar nedeniyle insan uygarlığının egemenliği de ölüyor. İnsanlar zararsız arıları yaptıkları ile zararlı ölümcül arılara çevirdiler. Ama neden arılar iğneleri ile sokuyorlar? Onlarla savaşmak istemiyor musunuz?

**

Arı için felsefe "çok çalışmak lazım"

Bize anlatılan Alice Harikalar Diyarında isimli bir masal vardır. Kırmızı Kraliçenin Alice ile koşmak istemesi gibi Kırmızı Kraliçe burada... Masaldaki gibi; Hiç nedensiz yere, aniden Kırmızı Kraliçe ile koşmaya başlar Alice. "Bizim ülkemizde insan bunca zaman koşarsa çoğunlukla bir yerden bir yere varır" der Alice Kraliçe de ona "Pek ağırdan alan bir ülkeymiş orası canım. " "Oysa bizim burada insanın yerli yerinde kalabilmesi için işte böyle var gücüyle koşması gerekir." "Bizim ülkemizde bir yerden başka bir yere gitmek istiyorsan bunun en az iki katı koşmak zorundasın." der.

**

Katil arılar

Katil arılar önce Brezilya'lı üreme uzmanlarının elinden kaçtı. Sonra Orta Amerika'ya ve oradan da Meksika'ya göç ettiler. Yol boyunca yüzlerce kişiyi öldürerek ölümcül bir itibar edindiler. Katil arılar Avrupa ve Afrika arılarının çapraz üremesinden meydana geldi. Onların doğru ismi Afrikanize Bal arısı Sao Paolo'daki bir laboratuarda bulunan 26 numaralı deney kovanından kaçtıkları düşünülüyor. Arıların intikam zamanı gelmiş olabilir mi?

**

Kimyasallar çözüm değil.

Eskiden parazit akarlar vardı. Bu akarları kimyasal kullanarak tedavi edeceğimiz düşünmüştüm. Yoksa arılar zarar görecekti. Fakat kimyasallar parazitleri öldürmeye yetmedi. Yaptığımız tedavi ile bu problem daha da büyüdü. Sonuçta bu tedavinin iyi olmadığını anladık. Devamında bu arılarda bir şeyler var diye düşünmeye başladım. O zamanlar bu arıların Afrika arısı olduğunu düşünüyordum.

**

Amerika'nın işgal edildiğinden korkuyorlar. Kaçak göçmenlerden mi korkmalıyız, katil arılardan mı?

Katil arılar kesinlikle üstün bir bağışıklık sistemine sahip. Fakat arılardaki varroa kadar tehlikeli değil. Biz insanların arılar ile birlikte yaşamayı öğrenmesi lazım. Böylece katil arılar ve evcil bal arıları arasında bir uzlaşma sağlamak zorunda. Biz burada kendimiz göçmen olmamıza rağmen ülkeye gelen diğer göçmenlerden korkuyoruz. Katil arılar geldiğinde onların ne vizesi ne pasaportu ne de bir izin kağıtları yoktu. Bu hızlı vahşi yaratıkları durdurmak için elimizden bir şey gelmiyordu. Her zaman olduğu gibi onlar evcil değildi. İnsanlar bu durumdan çok korkuyordu. 1995 yılında Brezilya'ya gittim. Ülkenin tamamen Afrika arısını benimsediğini gördüm. Afrika arıları hakkında iyi bal vermedikleri, iyi bir tozlayıcı olmadıkları yönetimlerinin mümkün olmadığı söyleniyordu. Benim gözlemlerim bunların tamamen yanlış olduğunu ortaya koydu. Çok kıt kaynaklar ile hayatta kalabilen bir arı. Bir kumarbaz olsaydım; Afrika arılarının diğer türler karşısında sağ kalacağı üzerine bahse girerdim. Ben gittikten sonra da burada olacaklarını düşünüyorum.

**

Arı yaşayacağı yeri beğenmesi gerekir.

Bu arıların değiştiğini gözlemleyebiliyorum. Onları ararsanız bir ağacın dalında kraliçe arı ile beraber bir küme halinde bulacaksınız. Bu kümedeki bazı arılar yeni yuva yeri bulmak için dışarı gönderilir. Bu ayrılan arılar uygun bir yer bulduğunda arkadaşlarının yanına gelecek ve onlara iyi bir yer bulduğu hakkında bilgi verecek. Belli bir uzlaşma zamanından sonra grup bulunan yerlerden birine topluca hareket edecek.

GAVS-I MECZUB'UN ZAMANI

Deccal çıktığı zaman (Allah Teâlâ lanet etsin o fitneye), tasarruf meczupların eline verilir, divan başkanı onlardan seçilir. Bununla beraber o divan başkanında temyiz edici bir akıl da yoktur. Bu bakımdan tasarrufunda karışıklık doğar ve deccalin çıkmasına bu karışıklık sebep olur. (sh: 80)

Meczuplar manevî fetih sebebiyle akıllarını kaybedenler ise saygıdeğer velîlerdir. **Ne var ki diğer velîlerle birlikte tasarruf yetkileri yoktur.** Hem bunlar arasında **gavs ve kutub** da çıkmaz. Deccal'ın çıkmasını Allah Teâlâ irâde edinceye kadar bu ölçü sürüp gider. Deccal ortaya çıkınca da Cenâb-ı Hakk tasarruf yetkisini aklını kaybetmiş velîlerin eline verir. **Gavs** onlardan seçilir, böylece durumu alt-üst ederler, dünyanın düzeni bozulur, onların tasarrufu sırasında Deccal ortaya çıkar. Deccal'ın durumu sona erince, onların da devlet ve saltanatı son bulur, bir daha dönüşü olmaz. Allah Teâlâ daha iyisini bilir. (sh: 447)

Kaynak:
Abdülaziz Debbağ trc: Celal YILDIRIM Kitab'ül İbriz [Kitap]. - İstanbul : Demir Yayınları, 1979. - Cilt I-II.

ŞEYTANIN VELİYE HİZMET ETMESİ

(Allah Teâlâ'ya teveccüh ederek dünyevî emelleri bırakırken Canın Kopmasında ve sökülmesindeki Sıkıntıda Şeytanın Veliye Yardımı Bahsinden)

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde buyurdu ki;

Bilmelisin ki sûfilerde, Allah Teâlâ'ya teveccüh ederken dünyevî emelleri bırakırken, canın kopması, sökülmesinde bir inziac (sıkılma) olur. Bu kalbin gaflet uykusundan uyanarak vecd ve ünsiyet için hareket etmesini sağlamak içindir. Bu inziac, belirli bir konudaki illetin sonucudur. Başka bir ifadeyle illetler onu meydana getirir. Bu, nefsin kendisi için uygun olan bir halden çıkmış olarak aslına doğru hareket etmesidir. Bu sıkılmanın çeşidi nedenleri vardır. Bir kısmı canı arzu ile sıkarken bir kısmını korku sıkar. Bir kısmı tazim sıkar. Sâlikin ünsiyet ve vecd için sıkılması ise, bazen anlama, bazen kavuşma, bazen aktarma, bazen algılama şeklinde olabilir. Bunların bir kısmı ilahi düşünceden meydana gelirken bir kısmı melek kaynaklı düşünceden, bir kısmı şeytan kaynaklı düşünceden, nefs kaynaklı düşünceden meydana gelir.

Ancak bazen veli adına şeytan ve nefisten Allah'ın bir ihsanı olarak ilâhî bir anlayış meydana gelebilir.

Bu durumu, velîde şeytanın bir otoritesi vardır anlamınadır diye düşünmeyiz. Aksine şeytan, farkında değil iken, velinin hizmetindedir ve şeytan farkında değil iken sırrında kendisine ilham edilen bilgiye göre bu velinin derecesinin yükseltilmesi için çalışır. Yani:

"Velileri hata ve muhâlefetlere düşürmek için İblis'i uğraştırması Allah Teâlâ'nın gizli bir mekrindendir (Allah Teâlâ'nın İblis'e dönük gizli aldatmalarından birisidir.) Çünkü İblis, kendilerini düşürdüğünü zannederken, ariflerin derecelerini yükseltmek üzere çalışır.

Hâlbuki velileri bu hususta şeytana uymaktan (onun hile ve vesveselerine aldanmaktan) Allah Teâlâ muhafaza buyurmuştur. Böyle iken şeytan durmadan dâima boşuna çalışıp durmaktadır.

Her ne zaman ki şeytan bir velîye bir şey hakkında bir vesvese verirse o velî şeytana (vesvesesine) muhâlefet eder. Bu muhâlefeti ile o velî şeytanın bilmediği bir yönden terakkî eder.

Sonuç olarak İblis ârifleri derecelerinden düşürmek için gece ve gündüz çalışmaktadır. Onun bu gayreti âriflerin derecelerini yükselmektedir. Şeytan bu durumu bilse de, olurda bir gün veli kulu aldatırım diye, bu halinden bir türlü vaz geçemez, Anla!"

NOT: Şeytan umudunu yitirmediği halde bizler niye hayata karşı umudumuzu yitiriyoruz.

Kaynak:

- **Muhyiddin İbn Arabî-Futuhât-ı Mekkiyye [17.Sifir. 208. Bölüm [İNZİAC]. hzl:Ekrem Demirli, 2011,İstanbul**
- **El-İmâm El-Ârif Er-Rabbânî Abbülvehhâb Eş-Şa'rânî Kibrît-i Ahmer Fütûhât-ı Mekkiyye'den Seçmeler, Şubat 2006, Hatay/İZMİR, sh: 153**

MU'NUN ÇOCUKLARINDAN İSÂ aleyhisselâm

Şaman TÜRKSOY

01.06.2011

Geleneksel Hristiyan anlatılarına göre; çarmıha gerilmiş ve ölmek üzere olan İsa yüksek sesle **"Hele, hele, lamat zabak ta ni"** diye bağırmış, olay esnasında hazır bulunanlar İbranice ya da Ön Asya

dillerinden hiçbirine ait olmayan bu sözlerden bir anlam çıkaramamışlar, "Alahım, Allahım! Beni neden yalnız bıraktın?" anlamına gelen **"Eli, eli lema şevaktani?"** şeklinde Aramice bir cümle olduğunu sanmışlardır. Bu olay Matta İncili'nin 27.bölüm/46 nolu ayetinde şöyle anlatılır: "…Saat üçe doğru İsa yüksek sesle, Elî, Elî, lema şevaktani? diye bağırdı…".

(İsa'nın bu söylemi bazı kaynaklarda "**Eloi, Eloi, lama sabachthani"** şeklinde geçmektedir.)

Halbuki İsa çektiği büyük acıyı ve ıstırabı hazır bulunan düşmanlarına sezdirmemek için,senelerce Hindistan'da ve Himalaya manastırlarında öğrendiği Mu dili ile **"Hele, hele lamat zabak ta ni " yani "Fenalaşıyorum, fenalaşıyorum, yüzümü karanlık istila ediyor"** anlamına gelen bu sözleri sarfetmiştir. Maya dili, Mu dilinin devamı niteliğindedir. Maya dili konusunda uzman bulunan Prof. Don Antonio Batres Jaurequi 'in açıklaması kaynak gösterilerek kitaba konulmuş olan bu bilgi İsa'nın da bir Naa-caal rahibi olduğuna işaret etmektedir.

BENİ DE ANLAMAYACAKSIN

Yine Sultan Veled hazretlerinden nakledilmiştir ki:

Bir gün Pervâne, Mevlânâ hazretlerinden kendisine nasihat vermesi için ricada bulundu. Hz. Mevlânâ bir zaman düşündükten sonra mübarek başını kaldırıp:

"Emîr Muineddin, Kur'anı ezberlediğini duydum," dedi. O da: "Evet!" diye cevap verdi. Hz. Mevlânâ:

"Ayrıca hadîsler hakkındaki Câmi'ül Usûl'ü de Şeyh Sadreddin hazretlerinden dinlediğini duydum," buyurdu. Pervâne yine: "Evet!" dedi. Bunun üzerine Hz. Mevlânâ:

"Mademki, Tanrı ve onun elçisinin sözlerini okuduğun, gerektiği gibi bahsettiğin ve bildiğin halde o sözlerden nasihat alamıyorsan ve hiç bir âyet ve hadîsin muktezasınca amel edemiyorsan, benim nasihatimi nasıl dinler ve ona nasıl uyarsın?" dedi. Pervâne ağlayarak kalkıp gitti. Ondan sonra iyi amel işleme, adalet ve ihsan ile meşgul oldu, hayratta bulundu ve böylece dünyada bir tane oldu. Mevlânâ, semâ'a başlamağı emretti.

((Menakıb-ül Arifîn, Eflâkî, c.1, 82.Menkabe))

TEK KURAL, OYUNUN İÇİNDE KALABİLMEK Mİ?

Monopoly'e benzer bir oyun var biliyor musunuz?

Bu oyunda iyi ya da kötü diye bir şey yoktur. Oyunun hedefi kazanmak veya kaybetmekte değildir. Tek kural, oyunun içinde kalabilmektir.

Oyunda koltuğuna oturur ve sürekli sana uyuyor mu diye bakarsın. Yakında sahipsiz kalacağını düşünürsün. Çünkü seni korkutan avcının ve ininin tepenin üstünde olmasıdır.

Oyundakilerin birçoğunu ve kendini, çok akıllı, düşünen zannedersin . Aslında çoğu ancak emir almayı bilir.

Oyunda isen fazla sır saklamaya gerek yok. En azından varsa da saklamaya çalışmazsan, sırların çalınmaya değmez olur. Biliyoruz ki, hepimizin hayatta var olma sebebimiz, var olma sebebidir.

Oyunda insanları gözlemlersin. Ancak, insanların yaptığı hataları izleyemezsin, yeteneklerini fark edebilirsin. Jokeyler at binerken ata doğru eğilir ve onu yönlendir. Ancak Jokeyler fakir ölürler. Unutma ki oyunda kurallar vardır. Sürekli çiğneyip, oynanmaz hale getirilmemelidir. O zaman oyunu bırakmazsan, oyundakileri bırakmaya mecbur edersin.

Oyunda entrika ve şiddete düşkünü bir akrep gibi olmamalıdır. Orion böbürlenip yeryüzündeki tüm hayvanları öldürecekti. Bu yüzden Tanrıçalar Diana ile Latona avcıyı katletmesi için akrebi yarattılar.

El elden üstündür. Eğer çok şey biliyorsan veya sana çok fazla şey söylenmişse o kadar tehlikeli hale gelmişsin demektir. Bu ise daha çok tehlikede olmana ve geleceğindeki seçeneklerini azaltmaya başlamıştır. Mesele, hepimizin, oyunun içinde kalabilmesi değil miydi?

Fakat insan bir gün oyun dışı kalır.

Peki, ne önemli o zaman?

"Önemli olan sevgi ve sevmek. Yaşadığınız yeri, çevremizi, insanları, doğayı sevmek, kul hakkı yememek. İnsan materyalist bile olsa, hayat onun için de sonsuz değildir. Biliyoruz ki "hepimiz, bizi hatırlayan son insan öldüğünde ölmüş olacağız. "

Scorpio/ Akrep (1973) Filminden derlenmiştir.

DUA VE BEDDUA

Mevlânâ sözleri arasında buyurdu ki: Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem hazretleri birinden incindiği vakit, Allah Teâlâ'ya:
"Ey Allah'ım, onun malını ve çocuklarını artır," diye bedduada bulunuyordu ki, adam onlarla meşgul olup onun sohbetinden mahrum kalsın. Bundan Allah Teâlâ'ya sığınırız. Fakat birinden memnun olduğu vakit de kendi geniş inayetini o kimseye can yoldaşı yapar ve:
"Ey Allah'ım, onun malını ve çocuklarını azalt," diye buyururdu ki, o daha fazla yalnız kalsın, hafiflesin ve o mânaya istidat kazansın. **(Menakıb-ül Arifîn, Eflâkî, c.1, 436. Menkabe)**
İşte bu ilim bizim Ledünnî olan ilmimizdir, medrese ilmi değildir. Bunun üzerine hepsi başkoyup insafa, geldiler ve Şeyh Bahaüddin Allah Teâlâ'nın kazasına razı olarak tam bir doğrulukla mürid ve kul oldu ve:
"Mademki bu dünyadan gideceğim hiç olmazsa lanete mazhar olan bir kul gibi değil, inayete mazhar olan bir kul gibi gideyim" dedi. Bahaeddin bir kaç gün hasta oldu ve on üç günde Allah Teâlâ'nın rahmetine kavuştu. **(Menakıb-ül Arifîn, Eflâkî, c.2, sh:420)**

BEN VARIM DİYENLER

Allah Teâlâ dinini muhafaza eder. Kuluna muhtaç değildir. Bu hususta zatındaki samedâniyetinden neşet eden mekrin cilvesiyle aldananlar, kendilerine çıkarttıkları vazife-i vehmiye, sukuta uğrayınca, niye böyle oldu diye pişman olsalar da, iş işten geçmiş olur. Kullar kendilerini gurur, kibir gibi habis sıfatlara büründürdüğünde, onları değiştirmek Allah Teâlâ için çok kolaydır. İrade-i külliyenin emrine mutî olmaktan başka çaresi olmayan kulun, varlığının vazgeçilmez olduğu zannına düştüğünde, onun yerine daha hayırlısını getirmek Allah Teâlâ'nın kaderî muradıdır. Çünkü Allah Teâlâ sameddir. Allah Teâlâ kaderinde acele etmez. Bu hikmeti anlamayanlar sahib-i ruhsat olduklarını sanırlar. Bilmezler ki, Allah Teâlâ, **" O küfre sapanlar, kendilerine tanıdığımız süreyi sakın kendileri için hayırlı sanmasınlar, biz onlara, ancak günahları daha da artsın, diye süre vermekteyiz. Onlar için aşağılatıcı bir azab vardır."** [Kur'ân-ı Kerim, Âl'i İmran-178] diye elim kazaya uğratır .

> **54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah, sevdiği ve kendisini seven müminlere karşı alçak gönüllü (şefkatli), kâfirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar (hiçbir kimsenin kınamasına aldırmazlar). Bu, Allah'ın, dilediğine verdiği lütfudur. Allah'ın lütfu ve ilmi geniştir.**
> **55. Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler.**
> **56. Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır.[Kur'ân-ı Kerim-Mâide Süresi -54-56]**

Şeyhülislâm ibn-i Kemâl kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

Şeriat kim, saray-ı Kibriya'dır
Hakikât mülküdür, muhkem binadır
Anın bir taşını her kim koparırsa
Yoluna başını koymak revâdır.

Bu hikmet anlayana kolay gelse de, kudretliyim zannedenlerin inkâr ettikleri bir husustur.

"Allah insanlara zerre kadar zulmetmez, haksızlık etmez. Fakat insanlar birbirlerine zulmediyorlar, kendilerine yazık ediyorlar. "[Kur'ân-ı Kerim, Yunus, 44]

Naklolunur ki: Abdülkadir Geylânî kaddesellâhü sırrahu'l azîz kendi gibi büyük bir velî ile birlikte başlarını göğe kaldırdılar, semâ'ya yaklaşıp tekrar yere indirdiler ve başlarını peş tahtasının altına sakladılar.

> **Peş tahtası: Gölge oyununda, gerginin arkasında, çerçeveye iplerle tutturulmuş raf. Buraya gergiyi ve tasvirleri aydınlatan mum, çıra ya da ışıtaç konulur. Buna destgah da denir.**

Bir derviş bu hali gördü ve sebebini sordu. Dediler ki;
"Zamanın kutublarından biri ahirete irtihal eyledi ve tâcını semâ'ya astılar. Olabilir ki başımıza giydirirler kuruntusuyla başlarımızı kaldırdık ve gördük ki, o tâcı Frenk diyandaki'da bir kâfirin başına giydirdiler ve onun şapkasını astılar."
Meleklerin birbirlerine, "Bu tâc mukarreblerden (büyük derecelere ulaşmış) birinin başına giydirilecektir", duyunca bizim (meleklerin) başımıza giydirilmesinden korkup, Allah Teâlâ'ya sığınıp yeryüzüne inip, başımızı sakladık." demişler.
Yine kitablarda zikrolunur ki, Hz. Mevlâna kaddesellâhü sırrahu'l azîz, kibir olur diye mum yakmayıp bezir yakarmış. İblis ve benzerleri, kibir, kendini beğenme, gurur ve başkasının iyiliğini istememekle dergâhı İlahîden kovulmaya ve lânete lâyık oldular.

(Kaynak:Bor’lu Mer’aşî-zâde AHMED KUDDÛSÎ Pendnâme-Nasihatnâme-İcâzetnâme-Vasiyetnâme-Mektuplar, Tarihsiz, İstanbul, sh:43)

TÜRK ASKERİNİN DUASI

EMİR TİMÛR GÜRGÂN'IN, YILDIRIM BAYEZİD'İ NASIL YENDİĞİNİN SIRRI

Hâce Ahmed Yesevî kaddesellâhü sırrahu'l azizin kerametlerinden

Altmış üç yaşına geldikte Yesi'de hânekahında üç arşın yer altında bir çillehâne yaptırarak, Cenâb'ı Risâletin (Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem) ömürleri mikdarına hürmeten, hayatının bakiyesini burada irşâd ve ibâdetle geçirmiştir.

Dost ve muârızlarına gösterdiği kerametler menâkıbında mazbuttur.(kayıtlıdır) Emir Timûr Gürgân hazretleri kendilerine mu'tekid [bağlısı] idi. Yesideki türbesini, Hâce'nin rüyada Timura vâki işareti üzerine, kendisi yaptırmıştır. (Vâkıât'ı Timûr) tercümesine nazaran Emir Timûr Yıldırım Bâyezide karşı açtığı sefer için, Ankara muharebesinden evvel, Hâcenin Makamâtından tefe'ül [fal gibi açma] ettikte bu «beşâreti» (müjdeyi) bulmuş ki:

«Her ne zaman müşkülâta uğrarsanız bu rubâiyi okuyunuz:

« Yeldâ giceni şem'i şebistân itgân, »

« Bir lâhzada âlem nî gülistân itgân »

« Bes müşkül işim tüşüptür âsan itgil »

« Ey barçeni müşkülünî âsan itgân. »

Emir Timûr **«Ben bu rubâiyi hıfz ettim. Kayser'i Rûm askeriyle karşılaştığımda bunu yetmiş kere okudum, zafer hâsıl oldu,»** diyor

Kaynak:
Hasan Lûtfi ŞUŞUD, İslâm Tasavvufunda Hâcegân Hânedanı, 1958, İstanbul, sh: 15; Reşahat; İlk Mutasavvıflar, F. Köprülü

Not: Allah Teâlâ dostları ile fazla uğraşmak ve alaya almak hayır getirmez. Musibetini giderici bir panzehiride yoktur.

YALNIZLIK SALGINI

Engellilik ve hastalık başta olmak üzere; çekirdek ailenin çöküşü ile birlikte insanlar giderek yalnızlaşmaya başladı. Bazen kendime; ne oluyor bu insanlara yahu, diye soruyorum. Özellikle yaşlılar derin bir toplumsal izolasyon neticesinde yalnızlığı daha trajik bir şekilde yaşıyor. Gençleri ise başta 'Facebook' olmak üzere çeşitli sosyal ağlar ve bilgisayar dünyası yalnızlaştırıyor. Ve böylece yalnızlığın modern dünyada büyük bir sorunsala dönüştüğünü görüyoruz.

Peyami Safa'nın "Yalnızız" diye muhteşem bir romanı var. Romanın prolog kısmında şöyle ilginç bir diyalog geçiyor. Satırları yavaşça ve sessizce okuyorum:
"- Seni sevmek istedim bir an için. Böyle bir his gelip geçti. Geçmedi daha. Fakat geçer. Böyle birçok hayallerim var: Simeranyam var.
-Kim o? Sevgilin mi?
-Hayır, sevgilim başka. O bir memleket, Simeranya, dünyada olmayan bir yer. Benim icadım. sıkıldım mı, kendimi oraya atarım.
-Ne hoşsun. Beni de götür oraya.
-Simeranya'da yalan yoktur.
-Kadın yok mu?
-İnsanlar gölgelerdir. Konuşmadan anlaşırlar. Birbirlerinden hiçbir şey saklamazlar. Seni görür görmez bir Simeranya kadınına benzettim. Elbisenin içinde yalnız ruhun var. Yüzün bir örümcek ağı. Gözlerinde sen dolusun. Gurur ve yalan yok. Seni sevmek istiyorum. Bu bir hayal. Simeranya gibi sen de yoksun. Yaratıyorum seni ben, kendi arzuma göre, ismini sakın söyleme bana. Birbirimizi bir daha görmeyeceğiz."
Peyami Safa, yalnız anlarda belki sığınmak için romanda böyle olmayan bir dünya kurguluyor. Benzer bir şekilde güçlü yalnızlık duygusu Tanpınar'ın 'Huzur' romanında da işleniyor. Aslında bu yalnızlık duygusunu insan her an her yerde hissedebiliyor. Ve yalnızlık bir salgın gibi histerik bir şekilde dalga dalga yayılıyor. Artık **"hepimiz çirkinleşen bir dünya da yalnızız!"**
Yine aynı romanda bu tema daha ilginç bir şekilde "Yalnızım, evet yalnızız. Yani, bak, büyük kalabalıkların ortasında, insan denilen sosyal varlık kendi iç dünyasının mahpusu halinde, şifasız bir yalnızlığa mahkum. Yalnızım, evet herkes yalnızdır, yalnızız. Bütün ihtilaflarımızda yalnızlıklarımız çarpışıyor. Hatta kendi kendimizle mücadelelerimizde bile kendilerimiz birbirine karşı yalnızdır" denilerek dile getiriliyor.

Yalnızlık salgını hakkında birkaç deyiş:
"Bunca insan yalnızken neden bunca insan yalnız. Madem hepimiz yatıyoruz neden yalnız yatalım?" (Kaybedenler Kulübü)
"Kalp mi insana sev diyen yoksa yalnızlık mı körükleyen? Sahi nedir sevmek; bir muma ateş olmak mı yoksa yanan ateşe dokunmak mı?" (Şems-i Tebrizi)
"Sevmek; güzel birinde aşkı aramak değil. O kişide, bilmediğin bir zamanın beklenmedik bir anında, kendini bulmaktır." (Dostoyevski)
"Bir derin kuyuya benzer yalnız. Taş atmak kolaydır içine: ama bu taş dibe inecek olursa, deyin bana, kim çıkarabilir? Yalnızı incitmekten sakının! Ama incitecek olursanız, eh, artık öldürün de!" (Friedrich Nietzsche)
"Bakmayın etrafımda çok insan dolandığına; sırılsıklam yalnızım aslında." (Edip Cansever)
"Kendini yalnız hisseden kimse için her yer çöldür." (Anton Çehov)
Yalnızlık hakkında daha pek çok söz işitilir aslında...
Yeni yapılan araştırmalara göre geçtiğimiz son 10-15 yıl içinde insanların kronik yalnızlığı en az % 20 oranında artmıştır. İnsanların artık kimseden habersiz yalnız öldüklerine dair haberlere gazetelerde sık sık rastlıyoruz. Aslında bu insanlığın çöküşünün trajik bir habercisidir. Yavaş yavaş ve yalnız kalarak ölüyoruz da bundan bi haberiz...

Bugünlerde hiçbirşey yapmak istemiyorum. Caddeler de yürümek te istemiyorum. Çoğunlukla insanları da bir zaman kaybı olarak görüyorum. Daha doğrusu görmek istemiyorum. Bu kış günlerinde dışarda kar yağarken sadece odamda yalnız kalıp huzurla uyumak istiyorum. Sadece yalnız kalmak için dua ediyorum. Ve şu an farkediyorum ki bende yalnızlık hastalığına tutulmuşum. Muhayyel mekanlar kadar benim içimdeki yalnızlıktır trajik olan. "Yalnızlık, bir sigara külü kadar yalnızlık." (S. Karakoç)

Kaynak: Beyaz Arif AKBAŞ, MODERNITE ve ALEGORİ, Yalnızgöz Yay.Edirne ,2013
https://archive.org/details/ModerniteVeAlegori_201309
http://www.edebifikir.com/author/beyaz

JAN HUS / Johannes Huss

Jan Hus ya da **Johannes Huss** (1372 Husinec, Bohemya – 6 Temmuz 1415 Konstanz, Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu), hıristiyan reformcu teolog. Papaz ve bir dönem Prag üniversitesinin rektörü. Jan Hus'un Konstanz konsili tarafından yakılarak infaz edilmesinden sonra onun eserlerine dayanarak gelişen Hussi hareketi ortaya çıktı.

Eğitimi

Babası muhtemelen bir arabacı olan Jan Hus, önce Prachatice'deki latin okulunda, 1390'dan sonra da Prag'da eğitim aldı. Prag Üniversitesindeki eğitiminden sonra 1396 yılında yüksekokul öğretmenliğine başladı. Çek harflerindeki diyakritik işaretlerin (Türkçede c ve s harfine eklenen cengeller ile ç ve ş yapılması gibi ama sesli harflere konuluyor) ve hatsek (bu da sessiz harflere konuluyor. Bizim g'nin üstüne koyduğumuz işaret gibi) işaretlerinin öncüsü kabul edilir.

Bohemya kralı Wenzels'in kızkardeşi Anna'nın İngiltere kralı II. Richard ile evlenmesinden sonra Oxford Universitesinde okuyan Çek asilleri Oxford'lu teolog John Wycliff'in önce felsefi sonra da teolojik ve kilise politikalarına dair yazılarını Prag'a getirmeye başladılar. Hus, bu sayede 1398'den itibaren Wycliff'in öğretileri ile tanıştı. Wycliff, İngilteredeki din adamlarının ahlaki çöküşünü göstererek kilisenin dünyevi güç ve servetlere yüz çevirmesi gerektiğini yazıyordu.

Jan Hus 1398'de teoloji eğitimi yapmaya başladı ve 1400'de papaz olarak kutsandı. 1401 yılında ise felsefe fakültesinin dekanı yapıldı. 1402'de profesör oldu ve 1409'dan 1410'a kadar Prag üniversitesi rektörlügünü yaptı. Teoloji ve felsefe dersleri verdi.

Rahip ve Vaiz olarak Etkileri

Rahip Hus 1402'den sonra eski Prag'da yer alan Bethlehem kilisesinde Çek dilinde vaazlar vermeye başladı ve dini ayinler sırasında Çek dilinde birlikte ilahiler söyleme anlayışına öncülük etti. Hus, önce Hasenberg baspiskoposu Zbynko Zajíc sayesinde büyük bir prestij kazandı ve birçok defa Konsil olarak seçildi. Bayern kraliçesi Sophie'nin günah çıkarttığı rahip oldu. Hus, zamanın genel düşünce biçimine ve moda olmuş alışkanlıklara karşı çıkıyor, halkın değişik kesimlerine, özellikle de kunduracılar,

şapkacılar, kuyumcular, şarap tüccarları ve hancılara güçlü ve erdemli bir yaşam biçimi sürdürmek üzerine vaazlar veriyordu.

Hus, John Wyclif'in eserlerinin etkisi ile kilisenin dünyevi mal varlığını, din adamlarının paraya doymazlığını ve bunların çürümüşlüğünü anlatıyordu. Coşku içinde dünyevileşmis olan kilisenin bir reformdan geçmesi için mücadele ediyor; yerleşmiş bir anlayış olan dini konularda Papa'nun son karar mercii olmasını reddedip, dini konulardaki otoritenin sadece İncil olduğunu ileri sürüyordu. John Wyclif'ten kader anlayışını devralmış, buna herkesin kendi ulusal dilinde ibadet etmesi anlayışını eklemişti.

1408'de Prag başpiskoposu Hus'un öğretilerini duydu ve onu konsillikten azletti. Ama Hus yetkilerinin alınmasını umursamadı ve papalık ve piskoposluk kurumuna karşı vaazlarını sürdürdüğü gibi Bohemya'nın önemli bir kesimini de kendi safına çekmeyi başardı.

Prag başpiskoposunun, yükselen reform isteklerini bastırabilmek için bulduğu yöntem şöyleydi: O zamanki üç Papa'dan biri olan V. Alexander'e başvurdu ve Hus icin John Wyclif'in kitaplarını iade etmesi ve öğretilerini reddettiğini ilan etmesi şeklinde bir ceza verilmesini sağladı. Bunun dışında da kilisenin öğretileri dışındaki bütün öğretiler yasaklandı. Hus'un cezası 9 Mart 1410'da ilan edildi, Wyclif'e ait 200'den fazla el yazması kitap resmi olarak yakıldı ve Hus hakkında Roma'da dava açıldı. Hus'un Roma'daki avukatının başarısız olması üzerine 1410 Temmuzunda kilise Hus'u afaroz etti. Papa 23. Johannes Hus'u Şubat 1411'de lanetledi. Hus hakkında Prag'dan sürgün kararı çıkarıldı. Bunun üzerine Prag'da protestolar yapılmaya başlandı.

Hus'un çok sevilmesinden ve halkın yaptığı gösterilerin doruğa ulaşmasından dolayı Hus, kralın koruması altında bir yıl daha Prag'daki vaazlarını sürdürmeyi başardı. Papa 23. Johannes haçlı ordusuna katılması ve günah çıkarması şeklinde bir karar verdiyse de Hus bunu dinlemedi.

Büyük Bölünme

Jan Hus'un yaşadığı dönem aynı zamanda Hristiyanlığın yaşadığı bir buhran dönemine denk geldi. Papa VIII. Boniface (1234–1303)'nin ölümünden sonra siyasal dengeleri gözeten kardinaller Roma'dan değil Fransa'dan bir papa seçerler. Ne var ki, 1305'te papa yapılan Fransız V. Clemens (1264–1314) Roma'ya değil Fransa'nın Avignon kentine yerleşir. Ve ardından gelen 7 papa Avignon'da oturmayı sürdürür. Avignon papalığı 1377'de XI. Gregorius (1329–1378) Roma'ya geri dönene kadar sürer. **Gregorius Roma'ya geldikten bir yıl sonra ölür ve bazı kardinaller geleneksel dinsel uygulamanın aksine bir davranışla İtalya'dan bir papa seçerler.** Ama buna karşı çıkan diğer bir kardinal grubu bir Fransız'ı papa seçer. Böylece hıristiyanlık papalık seçimi dolayısıyla ikiye bölünmüş olur. İngiltere ve Roma imparatorluğu Roma'daki papayı tanırken, Fransa ve Kastilya bölgesi Fransız papayı destekler.

Soruna çözüm bulmak amacıyla 1409 yılında Piza konsili toplanır. Konsil kararına göre iki konsil de çekilecek ve konsil yeni bir papa seçecektir. Ancak konsil kararı kargaşalığı çözmek bir yana daha da büyütür. İki papa da kendilerini destekleyenlerin etkisiyle çekilmeyi kabul etmez. Böylece ili papa yerine 3 papa olur.

Hıristiyanlıkta bu büyük bölünmenin yaşandığı dönemde Bohemya bu çekişmenin uzağında kalır ve Hus'un reformist ve milliyetçi görüşleri geniş bir sempati kazanır. Hus bir milli kahraman haline gelir.

Konstanz Konsili

Büyük Bölünmeye son vermek için 1414 ile 1418 arasında Konstanz'da yeni bir konsil toplanır. Hus'un da bu konsile çağrılarak dinlenmesine karar verilir. Bunu sağlayabilmek için Kutsal Roma-Cermen imparatoru Sigismund Hus'a can güvenliği konusunda garanti verir.

Konsil öncelikle 3 papanın da görevlerinden ayrılmaları gerektiğine karar verir. V. Martin (1368–1431) yeni Papa olarak seçilir ve böylece Büyük Bölünme sona erdirilir. Ardından imparatorun verdiği güvenceye rağmen Hus tutuklanır ve kendisinden yaptıklarının yanlış olduğunu söylemesi istenir. Hus bu teklifi reddeder ve Konsil tarafından yakılarak cezalandırılmasına karar verilir.

Hus 6 Temmuz 1415'de kitaplarıyla birlikte yakılır ve külleri Ren nehrine atılır.

Hussitler Savaşı

Milli kahraman Jan Hus'un yakılarak idamı Çek halkı arasında kargaşaya ve ayaklanmaya neden olur. Almanlara karşı duyulan öfke yükselir ve Hussitler Savaşı adı verilen ve 1419-1436 arasında süren savaş başlar. Bu sırada Hus'un destekçileri de aralarında anlaşmazlığa düşerler ve Aşırı Husçular (en güçlü oldukları kent Tabor olduğu için Tabor Husçuları da denir) ve ılımlı Husçular olarak ikiye ayrılırlar. Her iki grup da Kutsal Kitabı temel alıyor ve buna aykırı olan şeylerin Hristiyanlıktan ayıklamak gerektiğini söylüyorlardı. Ilımlı Husçular, Kutsal Kitaba temelden ve açıkça karşı olanları ayıklamak gerekli derken, Aşırı Husçular kitabta yer almayan herşeyi kökünden kazımaktan yanadırlar. 1431'de toplanan Basel Konsili ılımlıları kendi yanına çekerek radikalleri tamamen ortadan kaldırdı.

Kaynakça:
http://tr.wikipedia.org/wiki/Jan_Hus

****

JAN HUS (1954) Film

Yönetmen: Otakar Vávra
Senaryo:Milos Václav Kratochvíl, Otakar Vávra
Ülke: Çekoslavakya
Tür: Dram
Süre: 125 dakika
Dil: Çekçe
Müzik: Jirí Srnka
Nam-ı Diğer: Jan Hus
Oyuncular: Zdenek Stepánek, Karel Höger, Vlasta Matulová, Ladislav Pesek , Gustav Hilmar

Filmden

Jan Hus'un konuşmalarından:

Onlar kiliselerinden dışarı çıkıp, dünyada günah işliyorlar.

Onların kalpleri sert ve dudakları kıskançlık ve yalanlarla zehirlenmiş.

Onlar, her şeyi ticaret içinde düşünüyorlar. Her şeyi satıyorlar.

Onlar cennet vadiyle halkı sömürüyorlar.

Tefecilik, güzel atlar, koşulmamış sığırlar hep onların mı olacak?

Onlar aygır gibi, boğalar gibi zina yapacaklar.

Christ basit bir elbiseler içinde yalınayak yürüdü ve başını altına sokacağı bir çatısı yoktu.

Hırsızlar,

İnsanların hakkı için, Allah sizi kahretsin !

Hıristiyanlığın içini tüm ruhunu zehirlediniz .

Neredesin Ey Papa!

Yalnızca kardinal ve piskoposlar arasındaki anlaşmazlıkları düzeltmek için mi meydana çıkarsın?

Onlar, köpekler gibi kemik için kavga ediyorlar.

Onların işi rütbe vermek için rüşvet istemektir.

Papalar arasında anlaşmazlıklara aldanmayın, onlar menfaatlei için bir yerde anlaşırlar.

Ey İnsanlar!

Onlar bu günahları ile yaşıyorsa sizde yaşayabilirsiniz. Günah çıkarmak için kiliseye bağış yapmayın. Onlara tanrının ihtiyacı yoktur.

Papa Allah'ın iradesini temsil edemez.

Bazıları zengin ve bizlerin fakir olması Tanrı'nın isteği olabilir, fakat sömürülmek değil.

**

Şehirde düzeni ve barışı koruyoruz diye Kral'ın iktidarını korumak adına bu üç genci suçlu diyerek cezalandıramazlar.

**

Tanrıya sadık olun ve inanın.

Onlar sizi Tanrının izinden saptırmak için ciddi denemelerle yüz yüze getirebilirler. Ama sonuçta Tanrı gerçek galip olacaktır.

**

Taşrada köylüye yapılan zulüm zirveye ulaşmıştır.

Taşrada köylüye yapılan zulüm zirveye ulaşmıştır.

Kilise tarafından alınan vergilerden, hayat dayanılmaz olduğunu biliyorum .

**

Neden Tanrı bizi cezalandırıyor? demeyin;

Tanrı bizi cezalandırmıyor. Bu kötülük otorite ve iktidarın zulmünden başka bir şey değil.

**

Zalimlere karşısında ezilenler!

Şimdi savaş gelecek ve savaş olacak

Rabbin kim sadık, kim sadık değil; sahtekâr veya dürüst belli olacak

**

Bana, kâfir, deccal diyorlar.

**

Onlar bu mübarek Çek topraklarına bir haçlı seferi, savaş istiyorlar.

Benim size kendimi feda etmemden başka çarem yok, görünüyor.

**

Ben gelmeden haberciler “Şeytan Rahib Jan Hu’un giysiler içinde gizli sizi aldatmasın o korkunç büyücü” dediler değil mi?.

**

Unutmayın Mesih'in takipçileri yoksulların ekmeğini yiyemez. Belki kendi ekmeğini paylaşır.

Kutsallık tanrıya aittir. Rahibler bu hakkı nereden alıyorlar.

Tanrının emirlerine en önce uyması gereken rahiplerdir. Ancak onlar hak ihlali yapıyorlar.

**

Beni konseye davet ediyorlar. Pek ümitli değilim. Zannederim ki; bana konuşma hakkı dahi vermeyecekler.

Endişe etmeyin.

Benim öldüğümü duyabilirsiniz.

Düşmanın tehditlerinden endişe etmeyin, korkmayın ve bana acı da duymayın. Ben de sizde doğru yaptığımızı biliyoruz.

**

Ey mahkeme

Beni buraya davet ettiniz. Fakat söz verdiğiniz halde, konuşma hakkı vermeden hapse attınız. Beni dinlemiyorsunuz bile.

Ben ne demişim. Rahiplerin mal varlıklarından vergi alınmalıdır.?

Sizde Kutsal devlet adına bana, **“düzeni yok etmek mi istiyorsun”** diyorsunuz.

Ben halka körü körüne otoriteye itaat etmemek gerekir diye nasihat etmişim.

O zaman sorun ne ?

**

Ey mahkeme!

Kulluk Tanrıya yapılır.

Herkes için uyulması gereken yasalar vardır.

Buna kilisede/iktidarda dâhildir.

**

Ey Konsey!

Bu sözler yüzünden mi beni kâfir ilan ediyorsunuz.

**

Beni öldürmek veya yakmak için seçim yapabilirsiniz.

Hakikat ve yalanlar var.

Ve ben ölümüne kadar gerçeğe sadık kalacağım. Vazgeçecek değilim?

Çünkü benim için caymak yok.

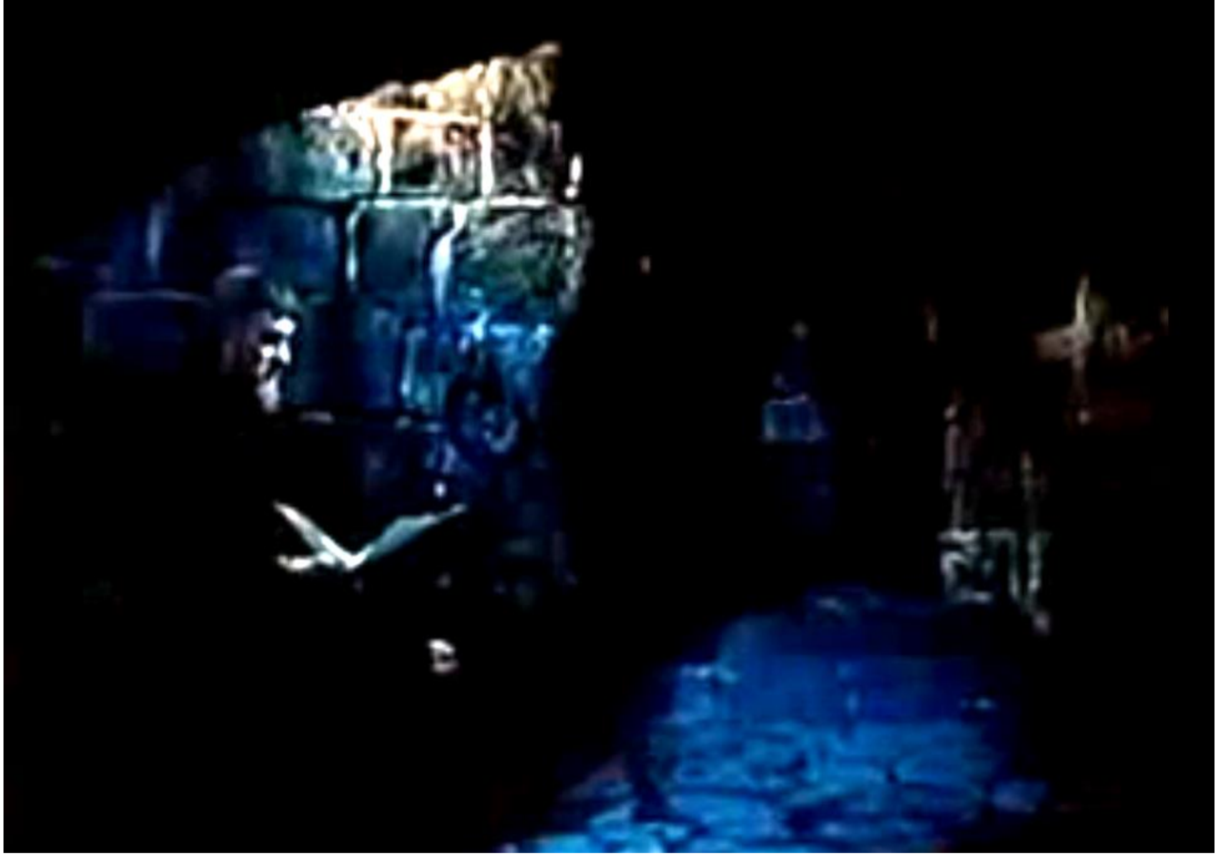
Tanrım yanılmamam için beni ikna etti.

Şimdi bir ceza korkusuyla Tanrı'nın gerçeklerini reddetmemi beklemeyin ?

Yakında beni sonsuza kadar susturacaksınız. Ama kutsal gerçeği susturmak asla.

**

**

**

Özgür olmak istemiyor musun ? diye konsey bana teklif sunuyor.

Zaten, ben özgürüm.

Ben Hakikat için özgürlüğü seçtim.

**

Halk “Bizi terk etme . Bizim hakkımızı kim savunacak?” diyorken, ben onları nasıl terk edebilirim.

**

Ey konsey!

Ölüm vadisinde yürürken kötülükten korkmayacağım. Binlerce insan benim sayemde korkularını yenecek.

**

Ey arkadaşlar ve sevgili dostlar !

Ben ölüme gidiyorum. Beni yakacaklar.

Benim sizden sadece isteğim dinî veya dünyevî olsun yanlış sözlere, kötülüğe ve kötü otoriteye itaat etmemenizdir.

Herkesi selamlıyorum,

Üniversiteden arkadaşlarımı, doktorları, sevgili kardeşlerimi , ayakkabıcıları, terzileri ve din bilginlerini de.

Öğrettiğim gerçeği, benimle olduğunuz gibi, son deminize kadar sağlam tutun.

Acele edin!

Ancak bu gerçek sizin hayatınızı kurtarabilir .

Öldürmek isteyenler korkmayın.

Bakın daha fazlasını yapabilirsiniz.

Ben , Jan Hus , ölüm arifesinde dahi ayak üzerinde durabiliyorum.

Bilinen gerçekte duruyorsanız korkunuz yok olur ..

Asla vazgeçmeyin ve sizi kimse doğru yoldan saptıramaz.

Ölümüne gerçeği yaşamak ve savunmak için bana yemin verin!

Bana yemin verin!

*****

ALLAH TEÂLÂ'YI YÜCELTTİĞİNİ SANANLAR

İbn-u Haldun der ki:

"Bir gün ***Cüneyd,*** bir grup mütekellimin (kelamcının) yanından geçiyordu. Bunlar **Yaratıcıyı,** insanlara mahsus sıfatlardan tenzih etme bâbında münakaşa ediyorlardı. ***Cüneyd*** bunların kim olduğunu sordu: Dediler ki:

-Bunlar, **Allah'ı** yaratılmış sıfatlardan ve eksikliklerden tenzih etmek için konuşuyor, deliller ileri sürüyorlar. ***Cüneyd*** hemen şu cevabı verdi:

-Kendisinde kusur olması mümkün olmayanı, kusurdan tenzih etmek kusurdur" .

[İbn Khaldun, The Muqaddimah An Introduction to History, İngilizce tercüme; Franzs Rosenthal, London, 1958.] sh: 12

Kaynak:
CÜNEYD-I BAĞDÂDÎ, Hayatı, Eserleri ve Mektupları, hzl: Süleyman ATEŞ, Sönmez Yay. 1969, İstanbul

SİVASLI OLMAK AYRICALIĞI

Sivas şehri isminin, Romalılar döneminde "Dio-polis" yâni "Tanrı şehri" anlamındadır. Selçuklular, Sultan Alaeddin Ertana zamanında Sivas şehrinin ismi, "Yücelik Beldesi" anlamına gelen "Dâr'ül âlâ" idi. (ÖZ, Mehmet Ali, Bütün Yönleriyle Gürün İlçesi Tarihi Ve Coğrafyası, Sivas, 2002)

Bu meyanda antik dönemde Diaspolis (Tanrı Şehri) diye anılan Sivas'ın mazhariyetinin devamı için Şems ed-dîn Ebûs-Senâ Ahmed b. Mehmed Sîvâsî kaddesellâhü sırrahu'l aziz Efendi (vefat: 1009/1600) İbret-nümâ (Terceme-i İlahi-name-i Attar) manzum eserinde Sivas şehri halkı için yaptıkları duada buyurdular ki;

Kitabın bitmesine Sivas mekân olduğu için onu anmak gerekir.

Halkına dualar edeyim, yüce dergâha yakarışlarda bulunayım.

İlahi, aşk ehline sefalar, dertli olanlarına devalar vermeni dilerim.

Seni isteyenlere Seni, daha azını isteyenlere de Seni ver.

Perdeleri olanların perdelerini kaldırmanı, manevi yolculuk yapanların kapılarını açmanı dilerim.

İlim ehline faydalı ilim, gözyaşı ve kalp hassasiyeti vermeni;

Yöneticilerine adalet, şefkat ve güvenilir olmalarını nasip eylemeni;

Şehir halkını sel ve depremden, hata ve batıla kaymaktan muhafaza kılmanı;

Yardımınla büyük başarılar nasip etmeni, Habibinin yoluna onları ulaştırmanı;

Fakir olanlarına sabır ve kanaat, zengin olanlarına cömertlik ve eli açıklık nasip etmeni dilerim.

İlâhi, beylerine barış ve huzur vermeni, son anlarında kurtuluşa kavuşmayı nasip etmeni;

Günahkâr olanlara, ey tövbeleri çok kabul eden, doğruyu göster tevbe nasip etmeni niyaz ederim

Duamız bu şehirde yaşayan erkek ve kadınların büyük ve küçüklerin hepsi içindir.

İlâhi! Onları Habibinin mesajını alanlarından eylemeni; Hepsini hak olan işi söyleyenlerden eylemeni;

Salih amel, zühd ve iman ile ya rabbi onları bu dünyadan göçürmeni;

Bizi Firdevs cennetlerinin en üst makamlarında bir araya getirmeni; Faziletinle tecellilerine ulaşanlardan eylemeni diliyorum. Âmin.

Yine Gavs-ül Âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi buyurdular ki;

"Dünya'da Türkiye, Türkiye'de Sivas'ın kıymetini bilin."

ARAP BİRLİĞİ İSRAİL'İN ELİNDE

Nijerya'daydım. Başkâtibim ama, büyükelçi olmadığı için maslahatgüzarım. Böyle olunca da milli günlere, davetlere gidiyorum. Lagos'da birçok büyükelçilik var. Hemen hepsiyle arkadaş olduk. En yakın olduklarımız da Araplar. "Moslem brother" diye şapur şupur öpüşüyoruz.

Nijerya'da iç savaş (Biafra savaşı) oluyor. Bu arada İsrail- Mısır savaşı oldu: Ünlü altı gün savaşı. İsrailliler, altı günde Mısır'ı darmadağın ettiler. Biz de Mısırlıları teselli için büyük yakınlık gösterdik.

Nijeryalılarla çok iyi arkadaş olmuştum. Özellikle NBC (Nigerian Broadcasting Corporation) Televizyonunun Müdürü Se gun Olusola ve karısı Elsa tiyatrocu olduklarından samimiyetimiz çok.

Mısırlı, telefon etti: "Elimizde bir belgesel film var" dedi. **"Altı gün savaşı sırasında İsraillilerin yaptığı kıyımı anlatıyor. Propaganda filmi. Televizyonda gösterilmesini istiyoruz. Sağlayabilir misin?"**

"Segun'la konuşayım. Size bildiririm."

Segun'u buldum. Olumlu karşılar!. **"Bana göndersinler, bir seyredelim. Büyük ihtimalle gösteririz.**

Ertesi akşam Avustralya Milli Günü. Büyük bir garden parti veriyorlar. 5-600 kişi var. Hemen herkes orada. Gittim, Mısırlıyı buldum:

"Filmi Segun Olusola'ya gönderirseniz, seyredecekler. Gösterecekler."

Çok memnun oldu: **"Ben onu Suriyeliye vermiştim"** dedi. Ayak parmaklarının ucunda yükseldi. Seslendi:

"Ya Ahmed!" Eliyle işaret etti. Suriyeli geldi. Filmi istedi. Suriyeli:

"Ben onu Iraklıya verdim" dedi. Ayaklarının üstünde yükseldi, seslendi:

"Ya Necdet!"

Iraklı geldi, ona söylendi.

"Ben onu Suudiye vermiştim." O da seslendi:

"Ya Said!" Suudi Arabistan Maslahatgüzarı geldi. O da Kuveytliye vermiş. O çağrıldı. Abartıyorum sanılmasın. Sudanlıya vermiş. O çağrıldı. Beş dakika sonra altı Arap tartışmaya başladılar. Tabii, heyecanlı bir Arapça tartışma olduğu için ben iyi izleyemiyorum. Ama "Sendeydi, bendeydi" diye birbirlerinden hesap soruyorlar. Sonunda, ertesi gün bu işi halletmeye, filmin kimde olduğunu bulmaya karar verdiler. Benim yapacak fazla şeyim yok:

"Bulunca, lütfen Segun'a gönderin," dedim, onlardan ayrıldım.

Artık partinin dağılma zamanı. Gittim, ev sahibi Avustralya Yüksek Komiseri ve eşine veda etmek üzere kuyruğa girdim. Biraz sonra, omzuma biri dokundu. Döndüm: **İsrail Maslahatgüzarı!** En tatlı gülücüğüyle sordu:

"Ne konuşuyordu o arkadaşlar öyle gümbür gümbür?"

"Kimler?"

"Araplar!"

Canım sıkıldı. Sustum. O halinden gayet memnun:

"Filmi arıyorlar, değil mi?"

"Ne filmi?"

"Propaganda filmi. Mısır'ın filmini.. Ama bulamazlar."

"Neden?"

"Film bende de ondan."

Sh:11-12

Kaynak: Ergun SAV, Diplo-dra-matik Anlatılar, Bilgi Yayınevi Kasım 1992, Cağaloğlu - İstanbul

DÜNYANIN DÜZENİ ŞEYTAN İLEDİR

Denilir ki: "**Cennette bir bahçe vardır. Ona kişi nasıl isterse girer ve dilerse şehristân, bedestân, bağ ve bostan olur. Alış veriş yapar. Alan ve satan Hakk'tır.**" Aslında cennetten kasıt, bir kimsenin Hakk ile olmasıdır.
"**Yer bir gün başka bir yerle değiştirilir**," [İbrahim sûresi, 48.] Müfessirler bu güne kıyamet günü derler. Fakat âşıklar katında kıyametin hakikati çocuğun ayakları üstünde durmasıdır. Ne zaman ki çocuk yürümek üzere ayağa kalkar, o gün kıyamet olur. Ailesinden gördüğü terbiye üzerine amel işler. Yani hangi mezhep ve millet üzere zuhûr edersen o kavmin taklidine boyanırsın. Cennetlik olmak Hakk'la mâmur olmak; cehennemlik olmak ise mevcûdâtı Hakk'tan gayrı görmektir. Esma, her ne şekilde zuhûr ederse, kişiden o amel zuhûr etse gerektir. Yukarıda bahsedilen şehristan, bağ ü bostan, bu dünyadan başka bir yer yoktur ki orada olsun. Hepsi bu dünyadadır, lâkin ne evde ve ne de ev içindedir.

Ân ki mî-bendâştem ağyar bûd ân bâr şod
Ve ân ki golhen mi-nemûd eknûn be-dîdem gülşen-est

Bağlandığım o kişi ağyar oldu, bir anda
Külhan görünen, gül bahçesine dönüverdi

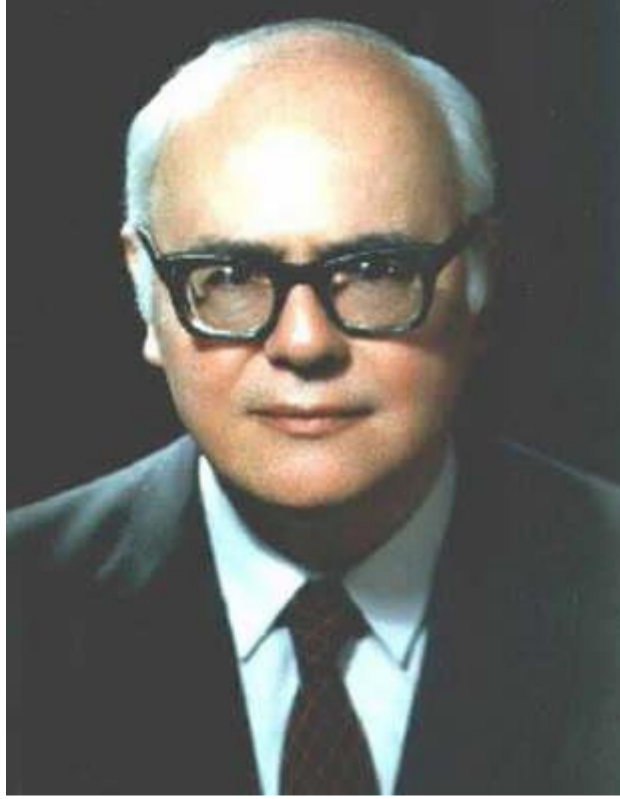
Hz. İbrahim **aleyhi's-selâm,** en başta dünyayı yabancı ve düşman gördü. Sonra anladı ki hep yâr imiş. Ateşin gül bahçesi olması bundan ibarettir. Tefsirlerde geçer ki Süleyman **aleyhi's-selâm** şöyle söylemiştir:
"Ey Allah'ım, Şeytan'ı niçin insanlara musallat buyurdun ki günah işlerler? Senden onu hapsetmek üzere izin isterim. Artık insanlara vesvese verip azdırmasın." Hakk'tan izin alıp Şeytan'ı bir kumkumaya koyduktan sonra denize attırır. Herkesin basireti açılır ve görürler ki bu cihânda emlâk, erzâk ve evlâd hep oyunmuş. Nitekim Kur'ân'da buyurur: "**Bilin ki dünya hayatı bir oyun, eğlence, süs, kendi aranızda övünme, mal ve evlât çoğaltma yarışıdır.**" [Hadîd sûresi, 20.]
Herkese malı ve evlâdı düşman imiş: "**Ey îmân edenler, eşlerinizden ve çocuklarınızdan bazıları size düşmandır, onlardan sakının.**" [Teğâbûn sûresi, 14.]
İnsanlar ölüm düşüncesiyle dağlara çıkıp, mağaralara kapanıp ibadetle meşgûl olmuşlar. Dünyada nizam bozulmuş ve Süleyman **aleyhi's-selâm** "**Nübüvvet, sultanlık ve dünyanın düzeni Şeytan ileymiş.**" demiş. Süleyman **aleyhi's-selâmın** sanatı zembil örüp satmak olduğundan, kimse ondan almayınca Şeytan'a izin verilmesinde bir hikmet olduğunu anlamış ve Cenâb-ı Hakk'tan Şeytan'ın serbest bırakılmasını niyâz etmiş. **Şeytan tekrar dışarı çıkıp, herkes yerine dönünce, yine gaflete düşmüşler.** Bu arada devlet işlerinin merkezi, saltanat ve nübüvvet yeniden kuvvet bulmuş. **Şimdi, Şeytan ve mahlûkat insanın maslahatı içindir. İnsan her hâli bilip kendisine, kahır veya lütuf, her ne düşerse onu işlemelidir.**

Men ân nîyem ki ve hem nakâ-i dil be-her şûhî
Der hizâne-i dil mühr-i tû nişâne-est

Ben öylesi değilim ki kıymetli gönlümü her şûha vereyim
Gönül hâzinesinde senin mührün bir nişane gibi durur

Kaynak: Hazret-i Pîr Muhammed Niyâzî-i Mısrî, Vahdetnâme, Yayına Hazırlayan: Arzu Meral, 1. Baskı: Mart, 2013, İstanbul, sh: 28-09

GÖNÜL SOHBETLERİ

http://www.gonulsohbetleri.net/index.asp

BİZLER, YİRMİNCİ YÜZYILIN YALNIZ İNSANLARI

Çıkmazda olan, sözüm ona bir uygarlık içinde yaşıyoruz. Zahiri başarılar, ihtişam, sonsuz incelikteki makineler, bilgisayarlar, hemen her gün bilim âlemindeki yeni bir keşif, buluş... Gözler kamaştıran laboratuvarlar, fabrikalar... Bunların hepsi iyi, güzel, fevkalade. Ama unutulan bir husus var. İNSAN... Biz asıl onu unutuyoruz. İşte zahiri başarılarla gözümüz öyle dönmüş ki... Bütün bu büyük, görkemli işlerin ne için, kimin için yapıldığını gözden kaçırıyoruz**.**

"**Soruversem ben neyim ve bu hâl neyin nesi**" diyemiyoruz. Dört bir yandan dalga dalga üstümüze üstümüze gelen sel karşısında bırakıveriyoruz kendimizi...

Kimim? Neyim? Nereden geldim? Niçin yaşıyorum, diyemiyoruz.

Varoluşumun amacı nedir?

Ne olmalı diye soramıyoruz kendimize. Dört bir yandan üstümüze üstümüze gelen çeşitli tahrip edici, uyuşturucu, edep ve haya duygularımızı yok edici, benliğimizi, aile duygumuzu, insanlığımızı çiğneyici etkilerin altında kendi kendimizi kaybediyoruz. "**Aynalar söyleyin bana ben kimim? ...**"

Bütün bu soruların sonunda kazanılacak ya da kaybedilecek olan husus, hayatın, varoluşun anlamı ve amacıdır. Ve buna, yaradılışın amacına göre sağlam, temiz ve gerçekçi bir çözüm yolu gösteremeyeceğimiz sürece boş yere mutlu ve huzurlu olmak için gayret gösterip kendi kendimizi kandırmış olacağız ve kafalarını, kalplerini, markın, sterlinin, doların, mercedesin hayalleri ve rüyaları ile dolduranlar, boşu boşuna memnun ve mesut görünmeye çalışarak ömür boyu hüsran içinde yaşayacaklar. Ne yazık bu yüzyılın insanlarına ki, kendi kaosunu kendi yaratıyor. Işık tektir. Karanlık ve kaos çoktur. İnsan adedince karanlık ve kaos vardır. Ve ilmiyle, malıyla, mülküyle, rütbesiyle, makamıyla mağrur günümüz insanları bilmiyorlar ki, "**kalpler yalnız Allah'la beraber olmakla. Allah'ı**

anmakla huzur, sükûn ve mutluluk" bulurlar. O bize şah damarımızdan daha yakınken, biz O'ndan uzaklaşmak için ne bahaneler buluyor, neler icat etmiyoruz ki... Oysa ibadet, insanın kendi ruhunu ziyaretidir. "O her an yeni bir şe'ndedir ...” Şunu iyice bilin ki, muhakkak, "Allah'ın dostları için, hiç bir korku yoktur. Onlar mahzun da olmazlar."

Bugünkü psikoloji ve felsefe, dış dünyayı bizim kendi duygu ve düşüncemize göre tefsir ettiğimizi ortaya koyuyor. Eğer evreni kötü ve karanlık görüyorsak, bunun nedenlerini daha çok kendimizde aramalıyız. Bir gönül dostu, "kapı kapı dolaşma, muratlar sendedir" diyor. Hariçte arama, dışarda bir şey kalmadı da sen var oldun. Ulu ve yüce bir ağaçtır inanç insanda... **Hilkatten murat idraktir.** Bugün insanın en bilmediği şey, kendisidir. İnsanı insan yapan yine insandır. Dışını değil, içini süslemeğe çalış. İnsanoğlu ışıkla dolunca ışıktan fark edilmez. İnsan, maddenin ve eşyanın kölesi olmaya doğru gittikçe kendinden ve büyük bütünden uzaklaşmış oluyor. Kartallar yalnız uçar, kargalar sürü halinde, bundaki hikmeti çözmeğe çalışın. İnsimin gözü aklı kadar görür. Vücut bir mabettir. İçinde, sana senden yakın olan vardır. Her insan, kendisinde bütün insanlık ve evrenin sırlarını taşır. Kendi kendini tahlil insanı derin gerçeklere götürür.

İnce, zarif ve olgun dediğimiz kimseler iç dünyalarına sevgiyi, saygıyı, hoşgörüyü yerleştiren, onları günlük hayatlarına geçirip, her an ve her vesileyle uygulayanlardır. Onlar bütün cihanı, evrensel bir sevgiyle kucaklayanlardır. Güzellik kâinatın altın anahtarıdır. İç dünyalarında güzelliğe yer vermeyenler, isteseler de gönüllerin kilidini açamazlar. Önemli olan sevgi ile kalpleri yumuşatmaktır. Yunus bir şiirinde "taş gönülden ne biter" diye sorar, Yunus'un sevdiği su ve güldür, yumuşaklık ve tatlılık, güzellik insanları gerçeğe ve Allah'a, sertlik ve katılıktan daha kolay, daha çabuk götürür. **Kur’an’da Allah, Hz. Musa'yı. Firavun'u Hakk'a davetle görevlendirirken "yumuşak ve tatlı söyle" buyurur.**

Her fena ve çirkin gibi görünen eşya ve yaratığın altında bir güzellik gizlidir. Onu görmeğe gayret etmelidir. Sevgi en büyük kıymettir. Sevgiyle dolan bir gecekondu, sevgiden uzak bir saraydan daha değerlidir. Mevlânâ, "**sevgiden bakır altınlaşır**" der. En fakir, en zavallı insanlar, sevgiden uzak yaşayanlardır, sevgiyi kalplerinde duymayanlardır. Karanlıkları aydınlatan, insanların yüzünü nurlandıran, sevgidir, dostluktur, kardeşlik duygusudur. Hayatta fena ve çirkin insan yoktur. Kendisindeki yüceliği, güzelliği ortaya çıkaramayan insan vardır. Kendini bilmek, tanımak, yaradılışın ve varoluşun amacına göre hayatını düzene koymak, en büyük erdemdir. Allah kuluna kâfidir. Unutmayalım ki, kâinatın ve insanın sırlarına ancak sürekli, derin, sistemli bir düşünme ve anlama aşkı ve heyecanı ile ulaşılabilir. İnsanı mutlu eden, kendi iç âleminde bir düzen, bir güzellik, bir ahenk kurabilmesidir. İnsanoğlunun aradığı gerçek kendi içindedir.

> Rabia Sultan, bir gün bahçede hani harıl bir şeyler arıyormuş; sormuşlar, iğnemi kaybettim, bulamıyorum demiş.
>
> Birisi, Ya Rabia iğneni nerde kaybettin deyince, evde dikiş dikiyordum, düşürdüm, demiş.
>
> İlahi Sultan, hiç evde düşürülen iğne bahçede aranır mı diye sorulunca,
>
> Neden şaşırdınız, demiş, siz de kalbinizde, iç dünyanızda kaybettiğiniz mutluluğu dışta, dış âlemde aramıyor musunuz?

Kendi özünü bulmak ve bütün varlıkla, kâinatla bir ve beraber olmak... İşte varoluşun, yaşamanın özeti... İşte o zaman "**Yunus bir haber verir, işitenler şadolur**" deriz. Varolmanın çılgın heyecanını yaşar, "**sevelim, sevilelim, dünya kimseye kalmaz**" deriz. O zaman "**Kökü bende bir sarmaşık, olmuş dünya sezmekteyim, mavi, masmavi bir ışık, ortasında yüzmekteyim...**" deriz. O zaman, "**sevdiğimi demez isem, sevgi derdi boğar beni...**" deriz. Kalbin edebi sükûttur. Gözü yerde olanın gönlü âsumana çıkar. Elde edilmesi en güç dostluk, insanın kendi kendisiyle dost olmasıdır. Ve kendimizi yalnız kendimiz kurtarabiliriz. Büyük Yunus, "**Bir siz dahi sizde bulun, benim bende bulduğumu**" der. Işık

olmadan gözler eşyayı seçemez, mutluluk, aslında, yaşamda bir şiir bulmak ve o şiiri yaşamak demektir. İnsanoğlu aşkla yükselir. İnsan olmak bir sanattır. Istırap bir rendedir, fazlalıklarımızı alır. Önemli olan, kendimizi ve başkalarını her an yeniden keşfedebilmektir. Yunus, "**her dem taze doğarız, bizden kim usanası** " der.

Hayatın sonsuz güzelliği ve cömertliği karşısında, insanoğlunun yaşadığı boş ve sefil hayat ürperticidir. Sevgiden, dostluktan, incelikten ve güzelliklerden uzak yaşayanlar ne kadar zavallıdırlar. Ârif olan şikâyet etmez. Ruhî tekâmül şikâyet ikliminden uzaklaşmakla başlar. Günlük hayat, koşuşturmalar, gevezelik, televizyon, gazete, dedikodu, oyunlar, içki ve sigara bize varlık muammasını unutturuyor. Gerçek sanat, doğanın ve sanatın güzellikleri, bizi yeniden, asıl kaynaklarla karşı karşıya getiriyor. Allah'ın insanla buluşma yeri kalptedir. Varlığın sebebi sevgidir. Var edene sevgi ile ulaşılır. Dünyaya gelişin sebebi ve amacı sevgidir. Sevgiye ulaşmanın yolu da insan gönlünden geçer. Hepimiz O'ndan geldik O'na gidiyoruz. Var olan Hak'tır. Gayrısı yoktur. İçimiz kin ve nefretle doluysa, eşyanın esaretinden kurtulamamışsak, mutlu ve huzurlu olmamıza imkân yoktur. Biz kendimizin olmadan, hayat bizim olamaz. Sıkıntı ve bunalımlarımızın asıl sebebi, insanın kendi kendisi olamamasıdır. Kendi aslından, özünden uzaklaşan, kendi kendine yabancılaşan insan, kesinlikle huzur bulamayacaktır. Hayattaki en büyük, en muhteşem yolculuk, insanın kendinden kendine yaptığı yolculuktur! Gerçek aydınlanma insanın kendi kendisiyle yüz yüze gelmesidir. Gerçek sohbet, gönül sohbeti işte bu ortamı hazırlayan, bu imkânı ortaya çıkaran, insanın içindeki gizli güzellikleri gün ışığına çıkaran sohbettir. Ellerinde bir tomar kağıtla sözüm ona gönül sohbetine çıkanlar, gönülleri yerine dudaklarını konuşturanlar için, ne sıfat kullanılacaksa, onu da siz bulun lütfen. Kâinatın en büyük sarayı, içi sevgi ile dolu kalptir. İnsan âlemde insanları sevdiği müddetçe yaşar. İyi bilelim ki, açık kalple verdiklerimiz, sonunda bize döner, insan ektiğini biçer, gönül erinin işi mahlûkta kalmak değil, Halika varmaktır. Çok konuşmak, gevezelik etmek, sırf zaman öldürmek için malâyani konuşmak, içten fethi engeller. Tekâmüle engel olur. Etki gücünü son derece azaltır. **Özdemir Asaf,** bir şiirinde "**bir kelimeye bin anlam yüklediğim zaman, sana sesleneceğim**" der. Sükûta sarılan kurtulur. Kurtuluş, diline sahip olmaya bağlıdır. Söz gümüşse, sükût altındır. Sükûtları daha güzel şeyler söyleyeceksek, hayır ve güzelliği konuşacaksak ağzımızı açmalıyız; yoksa sükûtun şiiriyetini yaşamak da çok güzeldir. Hayatın birçok güzelliklerini görmeden geçiyoruz. Dünya, öylesine güzelliklerle dolu ki, arada sırada herhangi bir çirkinlik gözümüze batacak olsa, kendi kendimizden utanmalıyız.

Varlığı kucaklayan aşk, kendi dışında birşey bulamaz ki, şikâyetçi olsun. Şikâyet etmek, hayatı hep karanlık ve çirkin görmek, hep olumsuzluklardan bahsetmek, çevreye hep karanlıkları yaymak, yetersizlik ve bencilliğin, nefsaniyete köle olmanın ürünüdür. Kimi kime şikâyet ediyoruz?

Şikayet ve bedbinlik ilah!

Aşkla, Muhammedi sevgi ile bağdaşmaz. Şikâyet ve karamsarlık unutmayalım ki şükürsüzlüğün, sabırsızlığın, nefsin çığlığıdır. Ne olur, her günü sanki son günümüzmüş gibi yaşayabilsek... Hayatta kötü ve çirkin insan olmadığını, sadece, çeşitli nedenlerle içindeki iyilikleri ve güzellikleri ortaya çıkaramamış insanların varolduğunu bir bilebilsek... Kalplerimizi açıp, Allah'ın bize her gün bahşettiği iyilikleri hatırlayabilsek; şükredebilsek; direnebilmek, dayanabilmek, kötülüklerle mücadele edebilmek için kâfi derecede kuvvet sahibi olurduk. "**Ey kardeş, sen yalnız duyuş ve düşünüşten ibaretsin... Geri kalan ise sadece et ve kemiktir**" diyor Mevlânâ... İbadetin özü nefsin erimesidir. İnsan sonsuzluğu kucaklamak istidadında bir yüce mekândır. İnsan kendi kendinin büyüklüğünün farkında olmalı, nefsaniyet yolunda kendini hırpalayıp, örselememelidir. İnsanoğlu nazlı bir kuş gibidir. Kanatlarına hırsın, egoizmin, nefsaniyetin taşlarını bağlarsa olduğu yerde kalır, yüceliklere varamaz. İnsanı insan yapan yine insandır. İnsanların çoğu dışını süslemekle uğraşır. Bütün dikkatleri hep dışadır. Önemli olan içi süslemek, güzelleştirmek, temizlemek ve arıtmaktır. İnsanın manevî tekâmülünde sohbetin yen çok önemlidir. Bazen bir sohbette insan büyük, çok büyük mesafeler kat edebilir. **Yalnız o sohbetin gönül sohbeti olması gerektir. Bir sohbet, bir dalgıç gibi, bizi kendi içimize daldırıyorsa; kendi gönül âlemimizden bize inciler çıkartıyorsa işte ona gönül sohbeti denir**. Gerisi sadece bir laf yığını ve zaman öldürmektir. Bize bizden yakın olanla bizi temasa getiren sohbete gönül sohbeti denir. O

zaman insan etrafında olup bitenleri gözle değil, özle görmeye başlar. Öze, saf olana ulaşmadan gerçek bilgiye, huzura ve mutluluğa varamayız.

Bugün nice insanlar yalnızlıktan kıvranıyorsa, bütün imkânlarına rağmen bunalım ve sıkıntı içinde yaşıyorlarsa, en önemli sebep kendilerinden ve Allah'tan uzak oluşlarıdır. Bütün o zenginlikler, debdebeler, şaşaalar, lüks, ruhlarındaki boşluğu dolduramıyor. Ama insanoğlu, varlıkla doğrudan doğruya temas etmeden, bütüncü görüşe varmadan. O'na ulaşmadan, hiçbir zaman mutluluğu ve huzuru bulamayacak, boş yere çırpınıp duracaktır. Nasıl madde âleminin kanunları varsa, mânâ âleminin de kanunları vardır. Bu kanunlara riayet etmeyen herkes, zahiri durumu ne olursa olsun, sonunda hüsrana uğrayacaktır. Her kap içinde olanı sızdırır. Kendini aşan manevî değerlerle ilişki kuramayanlar için, günün birinde bunalıma düşmek kaçınılmazdır.

Gerçek inancı yakalayan insanın vücudunun bütün hücreleri sevgiyle dolar, bu sevgi onun bütün konuşmalarına, davranışlarına yansır. İnsan gönlü ışıktan billura benzer. Işıkla dolunca ışıktan fark edilmez. Bir insanın inancının büyüklüğü, yüceliği çehresine yansır. Her an yeni bir hal içreyiz. Her an yeni bir sınavdayız. Bu dünya darılma pazarı değil, dayanma pazarıdır. Şükretmemek nimetin elden gitmesine sebep olur. Temiz bir insanın vicdanını ferahlandıran, onun kalbine inşirah veren her şey sevaptır. Günahlarımız, bizi bizden uzaklaştıran, içimizi tırmalayan, kemiren, bizi manevi ışıktan ve güzellikten ayıran şeylerdir. Hakiki bayram, iç ile dış, ruh ile beden, maddî alemle manevî âlem arasındaki dengeyi kurabilmek, o kıvama varabilmek demektir. İşte ancak o zaman bayram neşesini bulmuş oluruz. "**O senden razı, sen O'ndan razı olarak, dön Rabbine**" emrini gerçekleştirebilenlere, insan aklının, kültürünün, gayretinin bu en son noktasına ulaşabilenlere ne mutlu...

BOYACI OSMAN EFENDİ

Bundan elli yıl kadar evveldi. Ankara'da, Posta Caddesinde, şimdi modern çarşının olduğu yerde. Devrim ilkokulu vardı, orada okudum. Okulun karşısındaki işhanının önünde **Boyacı Osman Efendi** dururdu.

Osman Efendi, Erzurumlu, uzun boylu, zarif bir insandı. Büyük bir dikkat ve ihtimamla ayakkabıları boyar, cam gibi parlatırdı. Hiç üşenmez, defalarca cila sürerdi. Çocukken elime geçen parayı ayakkabı boyatmaya verirdim. Osman Efendinin fırça tutuşu, cilayı deriye emdirebilmek için yaptığı hareketler, bende hayranlık uyandırırdı. Bakmaya doyamazdım.

> Bir gün rahmetli annem, "Oğlum seni gezmeye götürüceğim. Git ayakkabılarını boyat" dedi. Hemen Osman Efendiye koştum. Acele boyamasını söyledim. O, kaşları çatık, 'boyayamam', dedi. Hiçbirşey anlamamıştım. Şaşkınlıkla, "boya iki misli para vereyim,' deyince 'olmaz elli misli de versen boyayamam,' dedi. İyice şaşırmıştım. Sebebini sordum. Acele iş olmaz. Acele işten hayır gelmez. Birisi Osman Efendinin boyadığı ayakkabı bu muymuş derse, benim bu işi bırakmam gerekir," dedi.

Bunca yıl geçti hâlâ unutamadım. Osman Efendi işine aşkla, şevkle bağlı, kendine ve işine saygılı güzide bir insandı. Bende mükemmellik duygusu uyandıran ilk insan o oldu.

Bir insanın, meşgul olduğu, ekmeğini yediği işi ne olursa olsun, onu sevmesi, benimsemesi, hergün biraz daha iyiye, güzele götürmeye gayret etmesi ne kadar sevindirici bir olaydır. Hatta, işini sadece ekmek kapısı olarak değil de aynı zamanda, kendini, kendi kişiliğini tekâmül ettiren, büyüten, yücelten bir olay olarak düşünmesi, kabul etmesi ne güzeldir. **O önemli, bu önemsiz diye ayırım yapmak, işine burun kıvırmak, işini ve çevresindeki insanları halife almak, küçük görmek tarih boyunca kime ne kazandımıştır ki? İş konusunda Japonların, bu önemli, bu önemsiz diye bir ayrım yaptıkları görülmemiştir.** Onlara göre herşey önemlidir. Her iş, hergün, insana kişiliğini biraz daha ötelere götürebilmesi için verilmiş bir şans, bir imkândır. Bunu iyi değerlendirmek gerekir.

Uzun yıllar evvel okuduğum bir Japon hikâyesini hatırlıyorum. Hikâyede bir saat tamircisi anlatılır. Şöyle başlar hikâye:

"...Sayın bay saat tamircisi, sayın dükkânını açtı, sayın masasına oturdu, sayın âletlerini önüne çekti.."

Okuduğumda beni ürpertmişti. İnsana duyulan saygı öylesine büyüyor, gelişiyordu ki, içine, sınırlarına eşyayı dahi alıyordu. Daha sonra Ahileri incelerken de aynı duruma tanık oldum. Ürperdim. Divan şiirinin en zarif insanı Şeyh Galip boşuna dememiş. **"Bir şulesi var ki şem-i cânın/ Fanusuna sığmaz âsumanın..."**

Dünyada herkesin yapacağı bir iş, bir görev vardır. Önemli olan önündeki işi, zevkle, heyecanla, aşkla yapabilmektir. Kalbinde taşıdığı en güzel duygularla işi arasında bir ayniyet kurabilmektir. Beklemesini, sabretmesini, tahammül etmesini bir arada öğreniyoruz. Karekter orada şekilleniyor, güçleniyor. Acılarımızı orada disiplin altına alıyoruz. Dünyada yalnız çalışan insanlar yararlı ve mutlu olabilirler.

Büyük ve ebedî Yunus, bir şiirinde **"Cümle yerde Hak nazır/ Göz gerektir göresi"** diyor. Evet, heryerde ve her zerrede O'nu görebilmek, müşahede edebilmek...

Varlık binbir sırla doludur. Yaşamayı, büyük, güzel, ürpetici yapan da bu değil midir? Önemli olan varlığın dar hendesinden kurtulmak, kendimizi kâinatla bir hissetmektir. Çünkü, insan bir gözdür, insan kâinatta kendi kendini seyreden gözün, gözbebeğidir. Kâinata baktığımızda, herşeyin bir uyum, bir nizam içinde olduğunu görürüz. Hayvanlar, kuşlar, çiçekler... Hepsi bu nizama uyarlar. İnsanın ancak sevgi ve çalışmakla hayatı uyumlu hale gelir. Kendi geleceğinin mimarı olur. Bir kaos manzarası gösteren duygu ve düşünceler insanı rahatsız eder, sıkar, bunaltır. Ne zaman onlara bir düzen, bir ahenk, bir güzellik gelirse, o zaman iç dünyalar huzura kavuşurlar. Mutsuzlukların asıl kaynağı dışta değil, içtedir. Yunus **'Seni deli eden şey, yine şendedir, sende ...'** diye boşuna seslenmemiştir. İnsanlara dünyayı cehennem gibi gösteren, varoluşunun anlamını bilememek, neden dünyaya geldiğine, niçin yaşadığına bir cevap, bir çözüm yolu bulamamaktır. Gerçeği bilmeyen, bulamayan insanlar için yanlış yollara sapmak kaçınılmazdır. Hayatın anlamını bulan ve bilen insanların, olaylara yaklaşımda, daha başarılı olduklarını görürüz. Çünkü onların eşyaya, insanlara, olaylara yaklaşımı, daha yumuşak, daha olumlu, daha sıcak, insanca olmakta, sonuç olarak toplum genelinde daha başarılı, daha güzel, daha uygar bir düzeye varılmaktadır.

Çağımızda sadece iş hayatında değil, hayatın her safhasında insanların birbirlerinden beklediği, biraz ilgi, biraz sevgi, saygı ve yakınlık değil midir?

Hemen herkes günlük hayatında bunu müşahade etmiş, kendi iç dünyasında yaşamıştır. Bizi sevecen bakışlarla, ilgiyle, saygıyla karşılayan yerlere gitmek istemez miyiz? Kış ayazından daha soğuk bakışlı insanlar vardır. Haklı nedenleri olabilir. O insanlarla birlikte olmayı hangimiz isteriz? **"Yüzü gülmeyen dükkân açmasın"** diye bir atasözü vardır.

Kendi iç dünyası ile barış içinde olmayan insanlar, huzuru hiçbir yerde bulamaz. Huzuru kendi kalbinde hissedemeyen insana başkaları bunu nasıl verebilir? Hayat şahsî bir maceradır. Manevî değerler bizi, iç üzüntülerimizin, eziklikler imizin üstüne çıkarır. Kederlerinin üstüne çıkamayan insanlar, bir süre sonra onların altında ezilir. Hayat inanılmaz, akıl almaz güzelliklerle, binbir sırla doludur. İnsan kâinatın en zengin varlığıdır. Her an yeniden var olan ve binbir şekilde tecelli eden sonsuz güzellikler içindeyiz. Günlük hayatın basitlikleri, ezbere yaşamalar bize varlığın ihtişamını unutturuyor. Ancak manevî değerlerle, güzelliklerle, san'atla yeniden asıl kaynaklarla karşı karşıya geliyoruz. Bunlarla yeniden duymaya ve düşünmeye, ebediyetle göz göze gelmeye başlıyoruz. Yunus, **"her dem taze doğarız/ bizden kim usanası..."** diyerek bu gerçeği ne güzel dile getiriyor.

ŞEKERCİ ŞÜKRÜ AMCA

> Güzel bir ilkbahar günü... Yaprak en güzel yeşilinde, gökyüzü en güzel mavisinde... Mahallenin bir köşesinde çocuklar cıvıl cıvıl oyunlarıyla bu güzelliğe güzellik katıyorlar. Birden içlerinden biri, haydi arkadaşlar Şekerci Şükrü Amcaya gidelim, şeker alalım diyor. Bir çocuk hariç, hepsi sevinçle haykırarak bu fikri onaylıyorlar. Ona:

- Sen gelmeyecek misin? denildiğinde,

- Evet, diyor geleceğim ama birazdan, siz şimdilik gidin... O çocuk mahallenin en fakir ailesinin tek çocuğudur. Babası genç yaşta ölmüş, boynu bükük 4-5 yaşlarında bir yetim. Annesi, bazı evlere temizliğe giderek yetimini büyütmeye çalışıyor. Tereddüdü parasının olmayışından. Ama herkes sevinçle -evet- deyince, utanıyor, sıkılıyor, param yok, harçlığım yok diyemiyor. O an müthiş bir sıkıntı, eziklik duygusu içinde... Düşünüyor ne yapabilirim diye. Birden eğiliyor, yerden birkaç tane renkli cam kırığı topluyor. Doğru şekerciye. Arkadaşları şekerleri almıştır. Dükkandan çıkıyorlar. Son kişi de çıkınca, birden içeri giriyor. Cam kırıklarını tezgaha bırakıyor. Şükrü Amca diyor, bu paralarla şeker alınır mı? Ve gözleri bir projektör gibi şekerciyi tarıyor. Çok önemli, hayatî bir an. Mahallenin sevimli şekercisi derhal durumu anlıyor ve -Evlât, diyor. Bu iyi para, istediğin şekerlerden alabilirsin.

Aradan elli küsur yıl geçti. Unutamadım bu asil, zarif, anlayışlı, olgun insanı. Her zaman temiz yüzü, çıkık ve geniş alnı ile Şükrü Amca bana hep, bizim gün görmüş, olgun, tecrübeli, ruhen efendi ve asil esnafımızın bir simgesi gibi göründü. Hatıralarıma öyle karıştı. Sonradan o çocuk büyüdü, okudu, profesör oldu. Bu hikâyeyi sırası geldikçe anlatırdı. Şekerci Şükrü Efendilerin, bir toplumun varoluşunda, yaşamasında türlü fesatlıklara karşı direnişinde, tıpkı tuğlaların arasındaki harç gibi olan rolünü belirtirdi.

Çok zaman düşünürüm. İyi bir esnaf olmak, bir bilim adamı olmaktan daha zor gibi gelir bana... Çok çalışan, disiplinli çalışan insanlar, bilim adamı olabilir. Ama vasıflı, kaliteli, gerçek bir esnaf olmak için daha pek çok ruhsal yetenekler, özellikler gereklidir. Ve onların her zaman toplumda seçkin bir yeri olmuştur. **Anadolu'ya görevli gidenler bilirler. İlk günler nerede yemek yenilir, nerede iyi kebap yapılır, diye sorduklarında hep aynı cevabı almışlardır. Efendim, filânca yere gidin. Esnaf oradan yer. Bu cevap bütün tereddütleri giderir. Madem ki, esnaf oradan yiyor, o halde, orası temizdir, kalitelidir.**

Çevrede olumlu izler, etkiler bırakabilmek ne güzeldir... Kendi işini saygıyla, heyecanla yapabilmek, insanlara Allah rızası için hizmet etmenin hazzını duyabilmek ne güzeldir. Bir sanatta ustalığa ulaşan kişinin bu ustalığı onun her hareketine yansır. İşini yaparken mutlu ve huzurlu olanlara hep gıpta etmişimdir. Her iş önemlidir. İşin basiti olmaz. Hepimiz birbirimize muhtacız. Bazı işlere burun kıvıranlar hayatın mânâsını anlamayanlardır. Hamlar, olgunların halinden anlamaz, özenle, itina ile, edep ve saygı ile yapılan her iş, o insanı ruhen geliştirir, yüceltir, arıtır, temizler. Onlar mutluluğun tafrada, gösterişte değil, sadelikte bulunduğunu; içte, kalpte bulunamayan mutluluğun hiç bir yerde olamayacağını anlamış, irfanlı insanlardır...

Efendim, hikâyeyi bilirsiniz. Rabia Sultan, bir gün evinin etrafında dolanmakta, yerde birşeyler aramaktadır. Konu komşu yardıma gelirler. '

- Ya Rabia, aradığın nedir, söyle ki biz sana yardımcı olalım. Rabia Sultan:

- Eksik olmayın, der. Sağ olun. Evde iğnemi kaybettim. Bir türlü bahçede bulamıyorum. Bir komşusu:

- İlahi Rabia Sultan, der.

Hiç evde kaybolan iğne bahçede aranır mı? Koca Sultan bu anı beklemektedir. Niye hayret ettiniz der, sizin yaptığınızı yapıyorum. Siz de kalbinizde kaybettiğiniz huzuru ve mutluluğu dışarıda aramıyor musunuz? Ne farkımız var? Komşular donakalır. Rabia kulübesine girer.

İşini ciddiyetle, sükûnetle, incelikle yapanlar büyük ve saygıdeğer insanlardır. İbadet eder gibi edeple, saygıyla, tevâzu ve dikkatle iş gören insanların ellerinden öpmek gerekir. İşinden lezzet alan insanlar her türlü gıptaya lâyıktırlar. Çünkü yaptıkları bir nevi ibadete dönüşmüştür. Aslolan, bir çocuk kadar yalın, saf, basit, tertemiz olmaktır. Bir insan dürüst, sessiz, azla kanaat eden, soğukkanlı, görevine aşkla bağlı, mütevazı ve içi sevgi, şefkat ve yardım duygusuyla dolu olduğu zaman, manen tekâmül etmiş olur.

Önemli olan, günlük yaşamadır. Günlük yaşama ile ilgili olan işler, o kadar hassas, ince, temiz, zarif bir şekilde yapılmalıdır ki, insan vecd içinde, aşkla, heyecanla, estetik hazlar içinde olmalıdır ki, yaptıkları ibâdet düzeyine yükselsin. Önemli olan, şiiri, estetiği günlük hayatın içinde yakalamaktır. Duygularını eğitemeyen ve arıtamayan insan tekâmül edemez. İnsan günlük yaşayışında, iç aydınlığın yankısını bulabilmelidir. İnsan hayatının en küçük olayları bile büyük bir önem taşırlar ve bu yüzden insan her davranışında titiz ve dikkatli olmalıdır.

Ahî kültürü insanlar arasındaki ilişkileri imrenilir bir düzene koyduğu gibi, onlara temizliği, sağlıklarını korumayı, mutluluğun tafra satmakta değil de sadelikte bulunduğunu gösterir. Günün adamı değil, hakikatin adamı olmalıdır. Gün değişir, hakikat değişmez. Bu dünya darılma pazarı değil, dayanma pazarıdır. Son nefesimize kadar hayat bir okul ve bizler o okulun öğrencileriyiz. Olgun bir insan daima telaşsız ve sâkin olur. Sükût öyle bir unsurdur ki, içinde büyük şeyler kendiliğinden şekillenir.

EDEP

Edep aklın dıştan görünüşüdür. Edep İnsanı hayvandan ayıran farktır. Edep, inceliktir, zarafettir, efendiliktir. Bir insana beyefendi, hanımefendi dedirten onun edebidir. Edep eşittir hayat desek mübalağa yapmamış oluruz. Edepli insan, herkese karşı saygılı olandır; yalnız kendinden büyük olanlara karşı edepli olmak, yetmez. Çünkü zorunlu bir durumdur. Aksi halde, bir takım tatsız, nahoş durumlar ortaya çıkar, önemli olan kendimizden büyüklere de, küçüklere de aynı şekilde, edepli, saygılı, incelik ve zarafetle dolu olarak, hareket edebilmektir. Yunus Emre **”göz odur ki Hakkı göre"** der. Önemli olan herkesde, her yerde, herşeyde Hakkı müşahede edebilmektir.

Ve edep denilince akla, ister istemez Paşa Dede geliyor. Allah’ın rahmeti üzerine olsun. Hiç bir kelimenin tasvir edemeyeceği kadar, edepli, ince, zarif bir insandı. Edebin ta kendisi, yaşayan, canlı bir örneği idi. Bir gün Edip Atam Beyefendi telefon etti ve Paşa Dedenin geldiğini, kendilerinde misafir olduğunu söyledi. Gittim. O gece Paşa Dede ile tanıştım. Aradan otuz yıl geçti. Hâlâ, anısını içimde sımsıcak saklarım. Hangi misafir geldiyse, her defasında o yaşlı vücudundan beklenmeyen bir çeviklik, harikulâde bir zarafet, edep ve incelikle ayağa kalkıyor, saygıyla, sevgiyle, özlemle o şahsı selâmlıyor, o oturmadan yerine oturmuyor, zamanın en büyük insanına gösterilecek hürmeti o şahsa gösteriyordu. Nihayet, içeriye ev sahibinin torunu Deniz girdi. Deniz o zaman 5 yaşında tatlı, sevimli bir kız çocuğu idi. Misafirlerden biri dayanamadı. Sevgili Paşamız, kendinizi niye böyle yoruyorsunuz. Yazık değil mi? Beş yaşında bir kız çocuğu hürmetten ne anlar deyince, Paşa Dede hiç unutmuyorum, o muhteşem cevabını verdi. **"Ah efendim, bizler bu yavrucuğa sevgi, saygı, edep, incelik, ihtiram göstermezsek, bu yavrucak bütün bu güzel hasletleri nereden öğrenecek"** buyurdular. Aradan yıllar geçti. Ama bu sözü, bu sözdeki derinliği, yüceliği hiç unutamadım. Bir meşale gibi ışık tuttu bana. Yıllardır içimi aydınlatıyor, ışıtıyor. Ve edep kelimesi nerede geçse hep Paşamızı hatırlıyor, ürperiyorum.

Edepli insan kendine karşı da edepli olandır. Önemli olan, yalnız başına kaldığı zaman da. Allah onu görüyormuş gibi, edepli, ince, zamanını en güzel şekilde değerlendiren bir insan olabilmektir. Nasıl olsa yalnızım, kimseler görmüyor diye, lâübali, derbeder, çirkinlikler içinde olmak aslında Hakkı bilmemek demektir. Biz, görmesek de O bizi görüyor. Biz farkında olmasak da O farkında. Neyi kimden gizleyeceğiz. "**Ben size şahdamarınızdan daha yakınım**" demiyor mu?

Hayat, yaşamak, var olmak aslında, sandığımızdan daha girift bir mekanizmadır. Hiçbir şey, hiçbir kimse boş ve anlamsız değildir. Her zerrenin bir yaradılış hikmeti vardır. Önemli olan, her zaman, her yerde, herkese karşı edepli olabilmektir. Onun için de bilinç altımızı her vesile ile. imkân, nisbetinde edeple, saygı ile, sevgi ile, şefkat ve merhametle, zarafet ve incelikle, yardım ve hizmet duygusu ile doldurmak gerekiyor. Yunus **"tehi görme kimesneyi, hiç kimesne tehi değil" [tehi:** Boş, avare kalmak, hâlî. Eli boş.]diyor. Evet her insan, insan yaratıldığı için, Allah'ın kulu olduğu için, sevgiye, saygıya lâyıktır. Hayatta kötü insan yoktur. Çeşitli nedenlerle içindeki iyilik, güzellik, asalet duyguları örtülü kalmış, gün ışığına çıkamamış, tezahür edememiş insan vardır. Bizim görevimiz, onları küçük, hakir görmek değil, imkânlarımız nisbetinde el uzatarak, yardımcı olarak, onlardaki bu hasletleri uyandırıp,

gün ışığına çıkarmaya, filizlendirmeye çalışmak olmalıdır. Yunus'un **"yaradılanı hoşgör, yaradandan ötürü"** sözünde büyük bir gerçeklik vardır. Yunus'un en önemli sözlerinden biridir. Hayatta ideal, mükemmel, kusursuz insan yoktur. Hiç birimiz, **"ben hiç hatası olmayan, ideal bir insanım"** diyemez. Ama bir kısmımız, bunun bilincinde olup, her gün, her saat, daha iyiye, daha güzele gitmenin çabası içindeyiz. Hani karıncaya sormuşlar, nereye gidiyorsun diye. Kâbe'ye demiş. Hiç bu ayakla, bu bedenle Kabe'ye gidilebilir mi, boşuna emek demişler. Karınca, hayır demiş, ben de biliyorum, ulaşamayacağım. Ama ölürken, o yolda olmak istiyorum demiş. İdeal, kusursuz, mükemmel insan olmak için, elden gelen gayreti göstermek, işte hedef bu. Ama, o yolda ne kadar gidebilirsek...

Gülün yetiştiği ortama bakalım. Ne görürüz? Çamur, gübre, kireçli su... Ama, o ortamdan, rengiyle, kokusuyla gözleri ve gönülleri kamaştıran, erişilmez güzellikte bir gül çıkıyor. Çevresinden hep şikâyet eden insanlara gül örneğini veririm. Gül gibi olmak... Bütün insanlara faydalı, bütün insanlara karşı sevgi ve saygı dolu... Neden karınca gibi biz de o yola gitmeyelim...

> **Vaktiyle insanların hamamda kille yıkandığı dönemde, bir adam hamamdan kil alarak yıkanmaya gider. Biraz sonra kilden etrafa mis gibi bir gül kokusu yayılmaya başlar. Adam hayret içindedir. Kile sorar. Sen bir nevi topraksın. Nasıl oluyor da böyle gül gibi koku yayıyorsun. Kil, cevap verir. Evet der, benim aslım toprak. Ama üç gün gül ile arkadaşlık yaptım da, bu güzelliğim, kokum oradan geliyor.**

Bir gül gibi, kalplerini ve kafalarını arıtarak, temizleyerek, yaptıkları hayırlarla, iyiliklerle, gösterdikleri edep ve incelik örnekleri ile çevrelerine örnek ve rehber olabilenlere ne mutlu.

STRES

Günümüzde moda olan kelimeler ve konuşmalar var. Bilen, bilmeyen, aklı eren, ermeyen onları kullanıyor. Bir yerde bazı kimseler kendilerini mecbur hissediyorlar o kelimeleri kullanmaya. İşte o kelimelerden biri de stres. Her yerde karşımıza çıkıyor. Sabahtan akşama kadar işitiyorsunuz. Hani, insanın, stressiz tarafından bir bardak su ver diyeceği geliyor. Kelime olarak insanın zorlanması demek olan stres, gerçek anlamından saptırılarak, her an, her duruma uygulanıyor. Bu sebeple insanlar ruh sükûnetlerini kaybediyorlar. Kendi kendilerini hasta ederek, olumsuzluklar, şikâyetler içinde, yaşama sevincinden uzak, hayatın güzelliklerine sırt çevirerek bedbin, karamsar bir ruh hali içinde kahrolup gidiyorlar.

Niçin dünyaya gönderildiğinin, yaşamaktaki amacının ne olduğunun bilincinde olmayan insanlar için yapacak başka ne kalıyor ki...

Hayatın, yaşamanın, var oluşun insan denilen son derece karışık, çapraşık, çözülmesi güç mekanizmanın farkında olmayan kimseler için, bir lakım yakıştırmalarla, faraziyelerle hareket etmek kaçınılmaz bir yoldur. Görülen şu. Biz insanı, hayatı, varoluşun amacını çoğu zaman bilmiyoruz. İnsana yaklaşımımız kendi zanlarımıza, varsayımlarımıza, kişisel veya toplumsal genel veya ön yargılarımıza göre oluyor. Tabi neticede kendimizi ve diğer insanları anlıyamıyor, bazen onlara, bazen kendimize haksızlık yaparak, adına yaşamak denilen, o büyük, o güzel, o muhteşem olayı berbat ediyoruz.

Yazık değil mi?

Kendimizi de, başkalarını da mutsuz ve huzursuz etmeye ne hakkımız var?

Gayet tabii. Hayat da ölüm de var. Sıkıntı da var. Çile de var. Hastalık da var. Ne sanıyorsunuz? Biz bu dünyaya yiyip içip, keyif sürüp, nefsimizin azgınlıklarını tatmin etmeye mi geldik? Neden dikensiz gül arıyoruz ki.. Hiç dikensiz gül olur mu? Şu minicik örnek bile, gönül gözü açık olanlara neler neler anlatıyor. Evet hayatın diyalektiği hep zıtlıklar üstüne kurulmuş. Varoluş yokoluş, ölüm hayat, gece gündüz, güzel çirkin, asil bayağı, acı tatlı... Böyle bu iş. Bunu değiştirmeye kimin gücü yeter ki... Transistörlü radyonuzu çalıştırmak için pil alıyorsunuz. **Pilin bir +, bir - ucu var. İki ucu da +, veya iki ucu da - olsa, radyo çalışır mı?** Hayır değil mi?.

O halde ... Bu meseleyi büyük Yunus, bir mısrada ne kadar güzel anlatıyor. **"Bir çeşmeden akan su acı tatlı olmaya"** Evet, hepsi Hakkın tecellisi. Biz kendi nefsaniyetimize göre, o birliği, o vahdeti, o tevhidi parçalıyor, işimize geleni almak, işimize gelmeyeni atmak istiyoruz. Ama ne biliyoruz, ya o işimize yaramaz dediğimiz, asıl bizim için yararlı ise. Aman ne güzel dediğimiz bizim için hayırlı olmayacaksa... Madem baştan bunu bilemiyoruz. O halde bu itirazlar niçin?

Kime?

Ve asıl zararlı çıkan sonunda biz olmuyor muyuz?

Bazı ilâçlar acıdır, ama sonunda hastaya faydalı olur, şifaya kavuşturur. Hiç düşünüyor muyuz bunları. İşler kendi minicik, daracık kafamıza göre olmadı mı, basıyoruz feryadı. Yok şudur, yok budur... Sonrada bunları adına stres deyip, bir iş yaptığımızı sanıyor, kasılıp duruyoruz. Stres içindeyim, stres altındayım, diye feryadı basacağımıza, sâkin olabilsek, efendi olabilsek, yüzme bilmeyen bir insanın kendini denizde sırt üstü bırakması gibi, Allah'a tam bir teslimiyetle kendimizi bırakabilsek, **"Allah'ım, narın da güzel, nurun da güzel. Bunun da bir sebebi, bir hikmeti vardır. Allah'ım bu sınavdan yüzümün akı ile çıkmamı nasibet"** diyebilsek, inanın, bütün müşküller hallolur. Bütün sıkıntılar biter. Bazen doktorlar, hastanın iyileşmesi için, acı ilâç verirler. Bu veriş keyfiyeti hastaya bir zulüm, bir ihanet değil, bilâkis onun, sağlığı, huzuru ve mutluluğu içindir.

Nasıl Hazreti İbrahim ateşe atılırken, inancını, teslimiyetini bozmadı. Rabbim beni yakmaz, beni korur dedi. Ve ateşin içinde gül bahçesi oluştu. Günümüzde de o yolda olan güzel insanlarımız var. Şartlar ne kadar ağır olsa, onlar yine, sabırla, sükûnetle, edeple, "**Rabbim beni sınıyor, inşaallah bu sınavımı da yüz akıyla verip, mânâ yolunda bir basamak daha çıkacağını**" diyorlar ve **"Haktan gelen şerbeti içtik elhamdülillah'"**ın huzurunu ve mutluluğunu yaşıyorlar. Allah onlardan razı olsun. Onlar ne güzel insanlar...

İstediğiniz kadar en iyi malzemeden nefis bir börek yapınız. O, fırının alevleri içinde çıtır çıtır pişip, nar gibi kızarmayınca neye yarar?

Bizim de içimizde güzel duygular, güzel düşünceler olabilir. Ama. hayatın alevleri içinde pişmedikçe neye yarar?

O acıları, ıstırapları, çileleri sineye çekip, her gün biraz daha iyiye, güzele, mükemmele gitmeye çalışmadıkça, nasıl hamlıktan, çiğlikten kurtulur, olgunlaşabiliriz?

Bunun hayatta bir tek örneğini bana gösterebilir misiniz? Yiyip içip, keyif sürerek, vur patlasın çal oynasın yaşayarak hangi insan hayatta çiğlikten, basitlikten, kabalıktan, hoyratlıktan kurtulabilmiş, sevmenin, vermenin, paylaşmanın güzelliğini duyabilmiş ve yaşayabilmiştir?

Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz **"Allah şahittir ki, hayatta kimse benim kadar acı ve ıstırap çekmemiştir"** buyuruyor.

Vaktiyle büyük bir veli varmış İstanbul'da, elini öpüp, hayır duasını isteyenlere, ***"Yavrum, Allah dertsizlik derdi vermesin"*** dermiş. Evet, hayat yolunda karşımıza çıkan, güçlükleri, engelleri, hastalıkları bir baş belası gibi görmeden, onların sebebini ve hikmetini anlamaya çalışarak, asil, vakur, yiğitçe bir direnişle en iyiye, en güzele çevirmeye çalışalım. Her gün biraz daha tekâmül ederek, O'na yaklaşalım.

> Mânâ âleminin yolcularından **Buda, birgün talebeleriyle beraber ders yapıyorlarmış**. Konu, ölüm. Ölüm olayını anlatır. Anlamını açıklar. Fazla büyütülmemesi, tabii karşılanması gerektiğini izah eder. O sırada kapıdan bir talebe girer. İki gözü iki çeşme. Ne oldu yavrum, der. Neden ağlıyorsun? Efendim der, bir komşumuz vardı. Dün öldü. Hayatında hiç acı çekmedi. Hastalanmadı. Para sıkıntısı olmadı. Çile çekmedi. Ömür boyu yedi, içti, göbek attı. Onu bir kere bile düşünceli görmedik. Çok üzüldük. Dünden beri ağlıyoruz der... O büyük zat, bir süre sükût eder. Sonra o da ağlamaya başlar. Öğrenciler, hayret içindedir. Ama hocam, derler. Siz demin bize ölüm olayını sükûnetle karşılayın dediniz, şimdi kendiniz ağlıyorsunuz. Biz bu işi anlayamadık, derler. Buda, neden şaşırdınız der. Ben, ölüm için ağlamıyorum ki. Bu

adamcağız yedi içti, keyif çattı. Hayatta acı çekmedi, sıkıntı görmedi. Bu suretle hiç tekâmül edemedi. **Zavallı eşek geldi, eşek gitti.** Onun için ağladım.

Önemli olan, olaylar değil, o olaylara bizim yaklaşım tarzımızdır. En küçük bir sıkıntıda, feryat edip, isyana kapılanlar hayatta hiçbir zaman olgunlaşıp, güzelleşemezler. Hamlıkları, çiğlikleri, kabalıkları; isyanları ve itirazları oranında büsbütün artar. Hem kendilerine zehir ederler hayatı, hem çevrelerine. Her köşesi binbir güzelliklerle dolu şu dünyaya biz çehremizi asar, surat ederek bakarsak, herhalde dünya bize gülümsemez.

Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen hayatından zevk alır. Bu çağda bir insana yapılacak en büyük iyilik, onu kendi kendisiyle ve hayatla barış haline sokabilmektir. Bugün insanların çoğu kendi kendilerine küs yaşıyorlar. Asıl savaş insanların kendi içinde. Onun da sebebi varoluş kanunlarına aykırı yaşamaları. Ancak "**huzura çıkanlar",** huzur içinde yaşayabilirler.

İnsanda küçücük bir et parçası var ki, o arındığı, temizlendiği zaman her şey güzelleşiyor, ihtişam kazanıyor. O aslî hüviyetinden, yaratılış kanunlarından uzaklaşınca hayat cehenneme dönüyor. Kalp düzelmedikçe, arınmadıkça, temiz, nezih davranışlar beklemek hayaldir. Yunus bir şiirinde "**seni deli eden şey, yine sendedir, sende**" der. Bu üzerinde uzun süre düşünülmesi gereken bir sözdür. Önemli olan, karanlıklara küfretmek değil, karanlıklar içinde bir mum yakabilmektir. Yunus, **"Bir siz dahi sizde bulun, benim bende bulduğumu"** der. Bugünün insanları susadıkça tuz yalayan insanlara benziyorlar. Önce insanlara neden susadığını, aradığı suyu nerede bulacağını öğretmek lâzım. Bilmem diyen öğrenir, bilirim diyene ne verilir? Güzel, çok güzel, inanılmayacak kadar güzel bir dünyada yaşıyoruz. Şu anda birçok insanın söverek, tükürerek, "**batsın bu dünya**" diye baktığı şu âlemde nice güzel, örnek, tertemiz, pırlanta gibi insanlar yaşıyor. Bir gül gibi yetiştirmişler kendilerini, etraflarına mis gibi edebin, inceliğin, insanlığın, efendiliğin kokularını saçıyorlar. Ama görene... Köre ne?

Şikâyet, şikâyet hep şikâyet... Biz bunun için mi yaratıldık?

Kimi kime şikâyet edeceğiz?

Bunlar, hayatın, varoluşun mânâsını bilmemekten doğan, nefsin tekme atmalarıdır. Zamanını kaybeden insana yazık değil mi? Fazıl Hüsnü Dağlarca, bir şiirinde "**gelme, gelme üstüme, bir şifa vermeyeceksen eğer**" diyor. Ne olur, ya hayır söyliyelim, ya susalım. Bitsin artık bu bunakça şikâyetler...

Bir tasavvuf şairi, "insanda duyan kulak, gören göz. hisseden kalp varsa, kâinattaki her zerre onu irşad eder" diyor. İnsan konuştuğu her şahıstan, okuduğu her kitaptan, dergiden, yazıdan, gördüğü her zerreden bir şeyler öğrenmeye, hissetmeye çalışmalıdır; böyle yapa yapa gün gelir, herkese, her zerreye saygıyla, edeple, incelikle bakmanın sırlarına ulaşır. Yunus'un "**cümle yerde Hak nazır, göz gerektir göresi**" mısraındaki güzelliği yaşar. Mânâ âleminin kapıları, sabır, şükür, edep ve tevazu ile açılır. Gözü yerde olanın gönlü âsumana çıkar. Günün adamı değil, hakikatin adamı olmadadır hüner. Gün değişir, hakikat değişmez. Bu dünya darılma pazarı değil, dayanma pazarıdır. Son nefesimize kadar, hayat bir okul, bizler, o okulun öğrencileriyiz.

Büyük Yunus, "**Her dem taze doğarız, bizden kim usanası"** der. Her dem yeniden doğmak, her an yepyeni oluşları, pırıl pırıl güzellikleri yaşamak, ne muhteşem bir olaydır. Güzellik Allah'ın tecellisidir. Ve... doya doya içmek gerekir bu pınardan. Madem ki, doldurmaya geldik testimizi... gitmesin elimizde bomboş...

MEVLÂNÂ

İnsan içi ile dışı arasında, madde ile mânâ arasında, ruhu ile bedeni arasında denge kurabildiği nisbette huzura erebilir.

Mevlânâ'nın varlığı, O'nu okumak, O'nu düşünmek insana bir ömür boyu mutluluk verebilir. İnsan Mevlânâ'yı okuduğu, düşündüğü, önerilerini uyguladığı oranda büyür, arınır, temizlenir, yücelir, güzelleşir. Okumayan ve düşünmeyen kafalar kabuk bağlar; insana ve hayata daracık bir açıdan bakar.

Kısır bir döngü içinde hayatını götürür. Vardığı yargılar yanlış, noksan ve isabetsiz olur. O hayat da tüm rengini, tüm güzelliğini, şiiriyetini kaybeder. Tatsız tuzsuz, zevksiz, anlamsız cılız bir yaşantıya dönüşür. Yazık değil mi? İnsanımız, aydın geçinenlerimiz okumuyorlar. Gazeteye bakmayı, okumak sayanlarımız var. Gazeteden kitaba geçmedikçe yetişmemiz; olgunlaşmamız imkânsız. Güncel haberlerden, olaylardan kalıcı, ebedî fikirlere, insanlığı yükselten, yücelten ideallere geçmedikçe nasıl yetişebilir, tekâmül merdiveninin basamaklarından birer birer nasıl çıkabiliriz?

Düşüncelerinin temelinde, iyiyi, doğruyu, güzeli ve gerçeği görmek, bilmek, bulmak, onları yaşamak, uygulamak olmayan insanların tekâmülü, nasıl mümkün olur?

Mevlânâ **"Bu cihan bir zindandır. Biz de bu zindanda mahpuslarız. Zindanı del de kendini kurtar. Sen zamanın Yusuf'usun, gökyüzünün güneşisin. Bu çölden, bu zindandan çık, yüzünü göster. Surette sen küçük bir âlemsin ama, gerçekte en büyük âlem sensin"** diyor.

Yunus gibi Mevlânâ da "ölüm" diye bir şey kabul etmez. Bunlara göre ölüm, insanın vücud ve dünya perdesini yırtarak ebedî hayata, en büyük sevgiliye kavuşmasıdır. Bundan dolayı, asla keder verici değil, neşe, mutluluk veren bir olaydır; **"şeb-i arûs"** dur. Düğün gecesidir. Mevlânâ sadece öbür dünyada değil, bu dünyada da ebediyete ulaşmış insandır. Yüzlerce yıldır, yaşayanlar üzerinde etkili olmakta, nice kuşaklara, iyinin, güzelin, doğrunun yollarını göstermektedir. Siz böyle bir insana nasıl öldü diyebilirsiniz? Doğudan batıya, nice insanlar, onun mızrak mızrak yükselttiği ışıklarla aydınlanmakta, ruhları huzura kavuşmaktadır. Çünkü Mevlânâda bütün insanlığa hitab eden, şekilleri aşarak, onların gönüllerine seslenen bir kudret vardır. O bir şehri, bir ülkeyi, bir dönemi, bir çağı aşan beşerî bir büyüklüğe ulaşmış, ışığını ve gücünü Kuran'dan, Hazreti Muhammed'den alan güzeller güzeli bir insandır. Mevlânânın açtığı iman yolu, aşk yolu, altın bir nehir gibi, yediyüz yılın ötesinden bugüne kadar geliyor. Eserleri yüzlerce yıldır insanlara, gözleri ve gönülleri aydınlatan bir nur şelâlesi gibi akmakta, sevmeyi, varoluşun anlamını, hayatın ve ölümün mânâsını öğretmektedir.

Alpaslanlar bize nasıl üzerinde yaşadığımız bu toprakları vermişlerse, Mevlânâ gibi, Yunus gibi, Eşrefoğlu Rumî gibi, Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri gibi gönül sultanları da bize ruhumuzu, maneviyatımızı bahşetmişlerdir. Hepimizin üzerinde derece derece onların hakkı vardır. Madde ve ruh sentezini onlar gösterdiler bütün insanlığa, bütün medeniyet âlemine. Bugün insanlığın, bu tevhitten, bu sentezden uzaklaştığı için ne hale geldiğini görüyoruz. Bugün yeryüzünde sadece maddeyi tanıyan, maddeyi ilâhlaştıran fertler ve toplumların insana ne kadar kötülük yaptıkları ortadadır. Hayata, gazete ile bakın, televizyonla bakın, dünyayı gezerek bakın, durumu bütün açıklığı, dehşeti, vehameti ile görürsünüz. Sadece maddeye önem veriş, insanı ve toplumu hayvanlaştırıyor, hatta daha aşağı hâle getiriyor. Sadece ruh olmak ise, imkânsız, insanoğlu hem ruh, hem madde olan, maddî ve manevî varlıktan, onların sentezinden meydana gelen, son derece karışık, kompleks bir varlık. Onun için huzur ve mutluluk, maddî ve manevî güzellik, birbirine zıt olan bu iki kutup arasında bir denge, bir anlaşma, bir yakınlık kurmakla mümkündür. Bu en güzel, bu en büyük, bu en yüce sentezi insanlık tarihinde yalnız ve yalnız, yüceler yücesi Hazreti Muhammed ve onun izinden gidenler meydana getirdiler. Mevlânâlar, Yunuslar, bu millete, asırlarca ta köylere kadar ulvî kıymetleri aşıladılar. İnsanda hayvanı aşan bir ruh dünyası, bir iç âlemi olduğunu telkin ettiler. Bunu en güzel, en faydalı şekilde sundular insanlara. İnsanın sadece vücuttan, maddeden ibaret olmadığını, içlerinde ulvî bir ruh taşıdıklarını, bunun Allah'ın ışığı olduğunu, bunu unutanların hayvanlardan daha aşağı bir dereceye düşeceklerini, bu şekilde gerçekten, güzellikten uzaklaşacaklarını, insanların kendi içlerinde taşıdıkları bu yüceler yücesi gerçeğin farkında ve bilincinde olmaları gereğini duyurdular.

Mevlânâ, **"kafirim ben, bir kimse iman ve taat yolunda yürüyüpte bir ân bile ziyan etmişse"** diyordu ve ilâve ediyordu:

"Bu cihan sizin canlarınızın hapishanesidir. Kendinize gelin de o tarafa gidin. Zira o taraf sizin sahranız, mesire yerinizdir."

Yeniden yeniye ve süratle yaratılmış olmak, ömrü ve bütün varlıkları daimî imiş gibi gösterir. Şu halde sen her göz açıp kapamada ölüyor ve diriliyorsun.

Bu âlem halkı "**hikmet hâzineleri gizli kalmasın, meydana çıksın**" diye yaratılmıştır.

Yunuslar, Mevlânâlar ve onların yolunda yürüyen büyük veliler, dünya işlerine, maddeye dalan insanları uyandırarak, onları kendi iç varlıklarına döndürerek, ebedî güzellikleri, solmayan rengi, pörsümeyen yeniyi kendi iç dünyalarında bulmalarına yardımcı oldular, yol gösterdiler. Işık tuttular. İnsanoğlu, kendi kendini, varoluş nedenini, neden dünyaya gönderildiğini unutunca, dünyaya, maddeye, ihtirasa dalınca, haliyle bir süre sonra, istese de istemese de, kendinden, aslından, özünden uzaklaşıyor, kirleniyor, basitleşiyor, kötü ve âdi oluyor, İşte Yunuslar, Mevlânâlar ve onların yolunda gidenler insanları kendi varlıkları ve kâinat sırları üzerinde düşünmeğe şevkettiler. Neden varım, varoluşumdaki hikmet nedir. Hayat nedir, insan nedir, insanın özü ve aslı nedir? Nasıl bir hayat yaşamalıyım ki, sonunda pişman olmayayım soruların en güzel cevaplarını, bu gülyüzlülerin, bu güzeller güzeli insanların eserlerinde ve yaşantılarında buldular. Onlar insanoğlunun günlük işlere dalınca, kolayca unutuverdiği ebedi hakikatleri hatırlattılar, gündemde tuttular. Bunun temeli, insanın kendine dönüşü, kendinde kendini buluşu oluyordu. Allah'a, Resulüne aşkla, inançla bağlanmak; yalansız, riyasız, şüphesiz, an duru bir gönülle onları sevmek Mevlânâyı öyle yüceltmişti ki Galileden 4 asır önce dünyanın yuvarlak olduğunu ve zıt kuvvetler arasında fezada döndüğünü, mikrop denilen canlı varlıkları mikroskopla değil, gözüyle gördüğünü, bugün dünyanın dört bucağında uygulanmakta olan psikiatrik tedavinin önce onun eseri Mesnevi'de görüldüğünü Mevlânâya karşı kalbinde, kafasında şüpheler taşıyanlara hatırlatmak isterim.

Açık söylemek isterim. Mevlânâ'nın sadece edebiyatını yapıyoruz. Mevlânâ şöyle büyük, böyle büyük diye. Aynı sözleri radyolarda, televizyonlarda dinlemekten bıktık. Gazetelerde, dergilerde okumaktan usandık, Yıllardır aynı sakız çiğneniyor, Geçenlerde, matematik profesörü olan bir arkadaşım ziyaretime geldi. Söz döndü dolaştı Mevlânâ'ya geldi. Bak Sabri dedi, yıllardır dinlemekten gına geldi. Bana Mevlânâ şöyle büyük, böyle büyük diye değil, Mevlânâ niçin büyük insan olmuş, ondan bahset dedi. Bu satırları onun için yazıyorum. Bugün Türkiyede psikiatrt ile uğraşan profesörlerden kaç tanesi, ilk psikiatrik tedaviyi Mevlânâ'nın Mesnevide anlattığını, hem de ayrıntılara inerek uygulamasını da gösterdiğini bilir?

Yerli yabancı kitapları açın. Sizin burnunuza Freud'u sokacaklardır. Freud aşağı, Freud yukarı...Kendimizden, kendi özümüzden, aslımızdan, kendi öz kültürümüzden o kadar uzaklaşmışız ki, farkında değiliz gerçeklerin. Uyur gezerler gibi şaşkın şaşkın dolaşıyoruz. Einstein'den yedi yüz yıl önce izafiyeti, zamanın izafiliğini Mesnevî'nin haber verdiğini kaç kişi biliyor?

Ne yazık ki, beylik övgü edebiyatının dışında, önemi, büyüklüğü, ileri görüşleri oranında Mesnevi ne bizim insanımıza ve ne de dünya kamu oyuna gerektiği gibi tanıtılmamış, anlatılmamış bir eserdir. Mevlana'dan 389 yıl sonra dünyaya gelen, 17. yüzyılın ünlü filozofu Descartes varlığının en büyük delili olarak düşüncesini görüyor ve o çok meşhur sözünü söylüyordu, "**düşünüyorum, o halde varım**", Mevlânâ, "**Kardeş, sen tamamıyla düşüncesin. Geri kalanın kemik ve dokudur**" diyordu. Hangi ifade daha güçlü, cevabını siz kendinize söyleyin. Bütün âlem nur ve şekillere bürünse, bu güzellikten ancak göz haberdar olur. Yüzbinlerce kulak, bir araya gelip sıraya dizilseler, yine aydın bir göze muhtaçtırlar. Gözün var ise, körcesine gelme. Gözün yok ise, âsâ elde et. Biri senin gözüne yılan gibi görünür de, aynı kimse başkasının gözünde sevgilidir.

Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde "**Yarabbi, bana eşyayı olduğu gibi göster**" buyurur. Ne ganp, dünyayı kimi insan bir zindan, bir çöplük, bir kömürlük gibi görür, kimi insan cennet gibi görür. Nasıl, anlatılmaz bir izafiyet var hayatta, birinin ak dediğine öbürü kara diyor. Herşeye görüşümüz nisbetinde değer veriyonız. ***Büyük sanatçı Rodin'e*** "**dünyayı nasıl görüyorsun, değiştirilmesi gereken bir yönü var mı**" diye sormuşlar, gülmüş, hayır demiş, "**her şey o kadar yerli yerince yaratılmış ki, değiştirildimesi gereken hiç bir yönü yok..**"

Herşeye bilgimiz, kültürümüz, zekâmız, hayat tecrübelerimiz kadar, anlayış, seziş, kavrayışımız kadar, önem ve değer veriyoruz.

Mevlânâ, "**dostlarının sevinciyle sevinirsen, bu cihan sana bir gül bahçesi gibi görünür**" diyor. İlâve ediyor **"ey bayağı kişiler, sizler Firavunun dostusunuz da ondan NİL nehri size kan görünmektedir."** Doğruyu görme, doğru görme kolay ve önemsiz olsaydı, Peygamber hiç onu Allah'dan ister miydi? Nitekim bu cihan, Peygamberin gözüne Hakkı tesbih eder göründüğü halde, bize göre cansızdır. Allah'ım, bu aldatıcı âlemde olanları, bize oldukları gibi göster. Hazreti Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) , **"Yarabbi, çirkini bana çirkin olarak, iyiyi de iyi olarak göster"** diye dua ederdi.

Bir hastanın, hasta iken içtiği tertemiz, berrak bir su, bazen ona zehir gibi acı ve kötü gelir. İnsanlar da öyledir. Kötü niyetle bakınca, garazkâr bakınca, ön yargılı olunca, onu olduğu gibi değil, kendi istediği gibi görür. Gönül gözlüklerimiz, kinden, hasedden, kıskançlıktan temizlenmedikçe, hayatı ve insanları objektif olarak göremeyiz.

Halk içre bir ayineyim herkes bakar bir an görür
Her ne görür kendi özün, ger yahşi ger yaman görür.

Hasetlerinden ve kıskançlıklarından kardeşleri Yusuf'u kurt gibi gördüler de onu kuyuya attılar. Şehvete düşkünlük, maddeye tapma gönül gözünü kör ve sağır eder. Büyük Yunus ne güzel der:

Sağır işitmez sözü, gece sanır gündüzü
Kördür münkirin gözü, âlem münevver ise...

İnsanın gözü garaz, inat, ahmaklık gibi manevî hastalıklarla malûl olunca, görüşü de o oranda değişir. Mevlânâ bu duyguyu ne güzel anlatır**. "Bu cihan güneş ve ay ışığı ile doluyken o bunu bırakmış, başını kuyuya sokmuş, hani aydınlık? der. Başını kuyudan çıkar da bak, a bayağı kişi, bütün âlem, o nuru buldu. Sen kuyuda oldukça ne faydası var?"**

Zahir görüş dışta kalan, insanı çok zaman yanıltan bir görüştür. Kıt görüş, içi göremez, mânâya eremez. Kardeşleri Yusuf'un güzelliğini görmedilerse, bu güzellik Yakup'un gönlünden hiç eksildi mi? Sen önündeki aydınlık yolu görmezsin, taneyi görür de tuzağın sıkıntısını görmezsin. **Ünlü fizikçi B. Houlle Vigue "acaba madde var mıdır'** diye sorar ve şöyle der, **"eğer madde varsa, bir fizikçi olarak ben, onun ne olduğunu bilmediğimi itiraf etmek zorundayım"** Mevlânâ, mânâyı denize, maddeyi ise denizin köpüğüne benzetir. Köpüğün denizden meydana geldiğini, denize nisbetle bir hiçten ibaret olduğunu beyan eder.

Dış varlık, zâhir âlem değişmelere, fenâ ve zevale mahkûmdur, mânâ âlemine eren gözlerin karşısında, bu dış varlık, bir sis gibi, sıyrılır, çekilir gider. Her yerde mânâ âleminin saltanatı pırıl pırıl zuhur eder. Hâkim olan mânâ âlemidir. Bizler o muhteşem denizin üzerinde meydana gelip, az sonra tekrar denize karışan kabarcıklarız.

Mevlânâ, kalbin bir ayna veya berrak suya benzediğini, dış âlemdeki suretlerin o suya aksettiğini, fakat su veya ayna bulanık olursa, suretlerin onda görünemeyeceğini söyler. Madem ki kalp duru berrak bir su gibidir. Gayb âlemindeki hakikatlere ve esrara bir aynadır. Bu İlâhî sırlar kalbin parlaklığı nisbetinde ona akseder. Herkes, görüşü nisbetinde gaybı, hayn ve şerri bilir. Kim gönlünü daha çok cilâlamışsa, daha çok görür. Ona gayb âleminden suretler daha çok görünür. O insan zerrede beka güneşini, katrede denizin tümünü görür. **Gözünü tozdan gizliyen bir katrada Dicle'yi görür.**

Dünya ehli, balçıkla bulanmış suyu içmekte olduklarından, gönül gözleri kördür.

Her ne yüzle baksa göz, âyinede kendin görür
Vechini pâk eyle kim, mir'âta bühtan olmasın

İki gözünle önü ve sonu gör de, şeytan gibi şaşı olma. Sebepleri delip geçecek, perdeleri kökünden söküp atacak bir göz gerek...

Göz kemâle ermişse aslı görür. Şaşı olan kimse ise, fer'i görür. Kâinat bir sebepler zinciridir ki, her halkanın sonu Allaha varır. Hakka hâl ile ulaşılır. Bu, ancak hâlin ve zevklerin gelişmesi ile mükün olabilir. Hayvanî hislerimizi terketmeden, Allah aşkını hissetmek ve ona ermek, onu bütün güzelliği ve ihtişamı ile yaşamak imkânsızdır. Çekirdeğin dış varlığını toprağa vererek yepyeni bir hayata kavuştuğu gibi, bizler de bu fâni varlığımızı Hakka vererek O'na ermeliyiz. İnsan görüşten ibarettir. Ondan sonrası kabuk. Görüş de dostu gören görüştür. Yunus, **"Ayrıık yüze nice bakar, Dost yüzünü gören kişi"** der. Göz Hakkı görmekle aydınlanır. Dostu görmek, ölümsüzlüğe ermektir, çünkü dostu görmek âb-ı hayattır. Yunus, **"senin sevgin bana yeter/her nerede olur isem"** der.

Dostun yüzünü gör, gözün de gönlün de aydınlansın. Gözünü de, gönlünü de aydınlat ki. dostun yüzünü göresin.

Kâinata, şu emsalsiz güzelliklere, şu çılgın, akıl almaz güzellikteki her an yeniden varoluşa bir bak, ibretle, hayretle, hayranlıkla, alıcı gözle yeniden, tekrar tekrar bak...

Nereye yönelsek, orada Allah'ın vechini göreceğiz. O zaman Mevlânâ gibi vücudumuzun bütün hücreleri aşkla dolarak haykıracağız, şarap bizden mest olmuştur, biz ondan değil, diye...Her an yok oluyor, yeniden var oluyoruz. Bir mânâ gemisindeyiz. Sonsuz bir akış içindeyiz.

Sen yarasa değilsin. Gözünü aydınlığa alıştır.

Gönül gözünün açılıp kapanması, Allah'dandır. Yüce Resulümüz, Allahtan, çirkini çirkin, Hakkı Hak göstermesini dilerdi. Peygamberler, insanların görmediğini gördüklerinden dolayı, onları gizli şeylerden haberdar ettiler. Akıbetlerinden haberler verdiler. Bu nedenle üstümüzdeki haklarını ödeyemeyiz. Yüceler yücesi Hazreti Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem), **"biz senin kalbini açmadık mı?"** hitab-ı İlâhisine muhatap oldu da, Cebrail'in görmeye tahammül edemediği şeyleri gördü. Sonunda mümin olacak kimseyi önceden gördü. Sonunda kâfir olacak kimse de ona belli oldu.

Kâinat her an yepyeni oluşlar içinde, doyumsuz güzellikler içinde. Her an yeni bir varoluşu, yeni bir güzelliği yaşayan insanda, gam, tasa, kasavet, sıkıntı, bunaltı kalır mı? Büyük Yunus, ne güzel söylüyor, **"her dem taze doğarız, bizden kim usanası..."** Dışarıdan o kadar çok şeyin yıktığı insan onları dinledikçe kendi içinde yeniden doğar. Mevlânâ fâni hayatında da ebediyete ermiş bahtiyarlardan biri idi. **"ölümümüzden sonra türbemizi yerde arama. Bizim mezarımız âriflerin gönlündedir"** diyordu. O'nun coşkun ruhuna ışık veren hidayet meş'alesi ancak Kur'an ve hadisti, sünneti Resüldü. O her zaman ***"Kur'anın kölesi, Hz. Muhammedin yolunun toprağı"*** olmakla öğündü. Kabukla yetinmedi. Öze ve mânâya geçti. Gerçekleri, içinde yaşadı. Dar bir dogmatizmin içinde saplanıp kalmadı. Olaylara daha geniş, daha engin açılardan baktı. Bir ömür boyu iç âlemini, sevgiyle, saygıyla, hoşgörüyle, edep, tevazu, şükür, kanaat ve sabırla doldurdu. Kendisini, İslâmdan, Kur'andan, Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellemden ayrı gören ve göstermek isteyenlerden şikâyetçi oldu**..."Ben bu sözden de, bu sözü söyleyenlerden de davacıyım"** diyerek inancındaki samimiyetini belirtti.

Mevlânâ'ya göre şiir bir gaye değil, bir vasıtadır. Engin ruh âleminden gelen İlâhî sesleri şiir kalıbına dökmekle onlara daha cazip bir şekil ve ifade güzelliği kazandırmıştır. Mevlânâ, yaşama sevincini, mutluluğunu, iç dünyasındaki güzelliklerle irtibatını kaybeden insanlara bir şifa gibi gelir. Onların mânâ âlemindeki yaralarını sarar, kopan uçları birleştirir, içle dış, madde ile mânâ, zahir ile batın arasındaki dengeyi sağlar.

Mevlânâ'da, sanat, tabiat, bilim, varoluş, estetik bir imaja bürünür. O ölümü bile güzelleştirir, derin bir anlam verir. Ölürken gülmeyen kimseye mum deme; aşk yolunda mum gibi eriyenlerdir ki, dağılırken amber gibi kokular neşrederler...

O, bir ömür boyu solmayan rengin, pörsümeyen yeninin, ebedî güzelliğin simgesi oldu. İç âleminin derinliklerinden doğan en güzel mücevherleri zevkle ve cömertçe etrafına saçtı. Mevlânâ, Şemsin de etkisiyle, "kâl"e değil, "hâl"e, söze değil davranışa, nazariyata değil, tatbikata önem veriyor, yaşanmayan, uygulanmayan bilgilerin, insana fayda vemeyeceğini, bir yükten başka bir şey olamayacağını tekrar tekrar söylüyordu. Bir toplantıda, hep başkalarından bahsedildiğini, falan şöyle

yaptı, filan böyle uçtu denildiğini, böylece işin lâfa düştüğünü, boşuna zaman harcandığını gören Şems birdenbire yerinden fırlar ve şöyle hitabeder.

"Ne zamana kadar başkalarının sözlerini naklederek övüneceksiniz. İçinizden bir kişi çıkmıyor ki, "Rabbimden kalbime şöyle ilham olundu" diye söze başlasın. Bu söyledikleriniz o zamanın büyük insanlarının sözleridir. Bunlar kendilerine ait hâl ve makamdan bahsetmişler. Siz bu zamanın adamlarısınız. Sizin söyleyeceğiniz bir söz yok mudur?

Bir Kutsî Hadisle "Ben bir gizli hazine idim, muhabbet ettim ki bilineyim", buyuruluyor. Kâinatın yaratılış sebebi aşktır. Allah'ın bulunması için de, AŞK BURAK'ı gerekir. Mevlânâ bir şiirinde, **"Gönül gözünün Burak'ı üstünde sefa edenler, bulutsuz sissiz o ayı görürler"** diye seslenir.

Aşk sözü ile Mevlânâ hep beraber gider. Tepeden tırnağa aşk... Dünya tarihinde aşkı, ilâhı aşkı böylesine dolu dolu yaşayan çok az insan vardır. Aşk Allah'ın sıfatıdır diyordu ve ilâve ediyordu. Ebede kadar bakî olan şey, aşk ve âşıktır. Aşksız olma ki, ölü olmayasın, Aşkla öl ki diri kalasın. Aşk şarabını içmek her can taşıyanın harcı olsaydı Şemsin aşkı âleme yayılırdı. Aşksız geçen ömrü ömür sayma.

Biz gafletimizden yoku var görüyoruz. Mevlâna berilerimizin sesini dinliyoruz. Bütün kâinat, eşya mutlâk bir varlığa sahip değildir. Müstakil olarak vücutları yoktur. Her varlık HAKK'IN'dır. Varlık diye gördüğümüz her şey Vücudu Mutlâk'ın ârızî sıfatlarının istihalesinden ibarettir. Bunun için; biz yoklarız. Bizim varlığımız da ademdir. Mevlânâ her yaratılmışla beraberdir. **"Ben her cemiyette inledim. İyi hallilere de fenalara da eş oldum."** derken cümleye yâr oluşunu, af ve rahmetini, lütfunu, büyüklüğünü açıkçası birlik mertebesinden cümleye dost oluşunu ifade eder. Bir şiirinde, **"tepeden tırnağa kadar Allah diyerek Allah'a en yakın mertebeye geldim."** der.

Mevlânâ mânânın ölümsüzlüğünü ne güzel anlatır. **"Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde arama. Ariflerin gönülleridir mezarımız bizim."** der. Öyle de oldu, âşık gönüllerde, ariflerde, kâmillerde mekân tuttu.

"Âdemoğlunun eğer edepten nasibi yoksa, âdem değildir. Âdemoğluyla hayvan arasındaki fark, edeptir. Gözünü aç ta bak cümle kelâmullaha, Kur'anın bütün ayetlerinin mânâsı edepten ibarettir." diyen Mevlânâ, hayal boyunca bütün hizmetini, din ve Allah yolunda yaparak insanların gaflet ve maddecilikten kurtulmalarını sağlamak için çırpındı. Mevlânâ, bütün sözlerini duyarak söyledi, eserlerini yaşayarak verdi...Allah, Resûlullâh, Kur'an-ı Kerim hayatının, varoluşunun her zaman için tek rehberi oldu. O, Allah yolunun hakiki yolcularından biri idi. **"Bizim Mesnevimiz, vahdet dükkânıdır. Onda Allah'dan gayri ne görürsen o puttur"** derdi. Allah aşkını, maddî ve manevî bütün dertlerin devası olarak gördü. Mevlânâ, Hazreti Muhammedi, insanlık tarihinde çok nadir görülen büyük bir aşkla, heyecanla, deliler gibi sevdi. Kâinatın yüzü suyu hürmetine yaratıldığı, o en büyük, o en yüce, o en güzel insana her şeyini feda etti. Yürüyüşünde O'nun vekarı, seslenişinde O'nun belâgati, yaşayışında O'nun tevazuu, sadeliği, güzelliği, muaşeretinde O'nun iffet ve nezâketi, yüzünde O'nun tebessümü vardı ve başında O'na ümmet olmanın şeref tâcını taşıdı. Ben sağ olduğum müddetçe Kur'an'ı Kerimin kulu, kölesi, hâdimiyim dedi. Ey insan sen güzellik Yusufusun dünya kuyusuna atılmışsın seni bu karanlık kuyudan kurtaracak tek çare, Kur'ana sımsıkı sarılmandır. Eğer sen, mukaddes Kur'an'ın dergâhına kaçarsan, orada bütün peygamberlerin ruhlarıyla görüşürsün diyen Mevlânâ en büyük zevki Allaha ibadet ve zikirde buldu. Nefis şeytanı diyordu, o nimetten, o mânevi lokmadan yemedikçe nasıl müslüman olur? Kâr, ancak takvada, dinde ve güzel amellerdedir ki iki âlemde de felâh, bunlarla olacaktır.

Mesnevi'nin beşinci cildinde, **"sufi, zamanının içerisinde yaşamasını bilmelidir."** der. Tasavvufun şartı, geçmişe ve geleceğe bakmayıp, vaktin hükmünü vermektedir. Kızmaya ve çatmaya, şikâyete kendini kaptırmayıp, içini kargaşadan ve kalbini dünya tasalarından, olurdu, olmazdı'lardan boşaltıp, arı ve duru eylemektir.

Mevlânâda yaşama sanatı sabırla başlar. Sabır dayanabilmek, güçlüklere katlanabilmek sanatıdır. Olgunluk, günlük yaşantısında sade ve basit olanı seçebilmek, uygulayabilmek, bir zevk haline getirebilmek sanatıdır. Ancak bu suretle doğruyu düşünebilme, doğruyu görebilme ve doğruyu

yaşayabilme imkân dahiline girer. Gösterişi, çalımı, cakayı bırakmadan bütün bunlar nasıl mümkün olur? Yaşama sanatının temeli sabırdır. İftiraya dayanmak, kötü düşüncelere, yalana, çamur atmalara, kuşkulara... dayanmak sabır işidir. Sabır, insanı affetmeye yöneltir. Yaşama sanatı için zorunlu durumlardan biri de affedebilmektir. Karşılık vermemektir. Kurtuluş için affetmekten başka çare yoktur. Mevlânâ, **"sevdiğin işi hergün azar azar yap. Belki böylece kendine yeni bir yol bulursun."** buyuruyor ve ilâve ediyor. Ya göründüğün gibi ol, ya olduğun gibi görün. Benim sana anlatabileceğim, ancak senin anlayabileceğin kadardır. İş dediğin yapmaktır, söylemek değil. En büyük israf ömrün beyhude yere sarfıdır. Sabır, sevincin anahtarıdır. Sevgi ve acımak insanlık vasfıdır. Kötülükten kork. Yaptığın kötülük bir tohumdur, mutlaka yeşerir, Allaha ancak sabır ile ulaşılabilir.

Efendim, sohbetimizin sonuna yaklaşıyoruz, konumuz bir güzel insan, seçilmiş insan olunca, ondan söz etmek bile bütün varlığımızı aşkla, heyecanla, özlemle doldurmaya yetiyor... **İnsan ... Bilinmeyen insan.. Aleksi Karel boşuna "İnsan bu meçhul" dememiş insan halledilmeyen çözülmeyen muamma...** Kudretine pâyân olmayan yüce varlık... Ancak bu kudret maddî değil. Madde itibariyle çok zayıf, âciz olan insan mânâ itibariyle muaazzam bir kudrete sahip: bu kudretle madde üzerinde tasarruflar yapıyor. Mevlânâ bu insanların içinde yaşamış, sevmiş, sevilmiş, okumuş, gezmiş, kâinat kitabını en güzel şekilde okumuş ve yorumlamış, seçkin, nadir, bir güzel insandır. O aşk sanatının ustası, O söz sanatının ustası, o yaşama sanatının ustası, bir güzeller güzelidir. Mevlânânın en büyük meziyeti, kâinata hem akıl, hem gönül gözü ile bakmasında, bu iki âlemi en güzel şekilde birleştirerek, yepyeni bir uygarlık ve insanlık anlayışını, madde ile mânâ, iç ile dış, zahir ile batın arasındaki en güzel sentezi insanlığa sunmasındadır. Ne yazık ki günümüz insanlığı, insanlık anlayışı henüz bu düzeye gelemedi. Henüz o gül bahçelerinin kokularını koklayamadı. Ötedenberi bir düşüncem var. Yıllardır içimde büyüyen gelişen... Efendim, dünyayı bir vücud olarak düşünürsek Asya bu vücudun kalbi, batı dünyası, Avrupa beyni oluyor. Batıda akıl, doğuda gönül egemen, ama tek başına ikisi de yetmiyor. Bakıyoruz, geziyoruz, görüyoruz. Doğu da perişan, batı da ... Ancak ikisi bir araya gelince, bir sentez halinde birleşince, yepyeni bir insanlık, uygarlık, irfan güneşi doğacak. İkisinin en güzel terkibini önce Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin, Muazzez, Mukaddes, yüceler yücesi varlığında görüyoruz. Dikkat buyurun mübarek Anadolu toprağı doğu ile batı, Asya ile Avrupa arasında atılmış bir köprü gibi. İşte bu güzelim terkib bundan sonra da bu topraklarda yetişen insanlar tarafından yapılacak. Yarınki büyük, güzel, uygarlık sentezini düşünüp, uygulayıp, insanlığa sunacaklar. Bütün insanlık, kendi kurtuluşunu getirecek Yunusların, Mevlânâların, Erzurumlu İbrahim Hakkıların torunlarını bekliyor. İşte o zaman, "**sevmek devam eden en güzel huyum**" diyecekler, "**sevdiğimi demez isem, sevgi derdi boğar beni**" diye haykıracaklar... Evet, maddenin helak uçurumuna dev adımlarla koşan insanlığı ancak bu kurtaracaktır. Bu senteze, fert ve toplum olarak ulaşmadan, sağlıklı, huzurlu ve mutlu olmayı beklemek boş bir hayalden başka nedir ki...

> Efendim, çok eskiden bir adam hamama gider. Yıkanmak için kil ister. Kullanırken kilin mis gibi gül koktuğunu görür. Sorar. **Sen Bir Toprak**sın nasıl böyle gül gibi kokuyorsun, der. **Toprak** cevap verir. Haklısınız der. Ben bir alelade topraktım, ama üç gün gül ile sohbet ettim, arkadaşlık yaptım da...

İnşallah bizlere de o gül yüzlülerle arkadaşlık yapmak, sohbet etmek nasibolur. Hepinize gönüller dolusu selâmlar...sevgiler...saygılar...

Kaynak: Sabri Tandoğan, GÖNÜL SOHBETLERİ, 1. Baskı: Mart 1994 ANKARA

RAINER MARIA RILKE

Sabri Tandoğan

1958 kışının çok soğuk bir günüydü. Yedek subaydım. Eğitimden dönmüştük. Birden Nurettin Özdemir'i gördüm karşımda. Her zaman ki gibi sevgi dolu, sıcak ve samimi hali ile yaklaştı, Sabri dedi, gidelim, hem çaylarımızı içelim, hem de biraz sanattan, edebiyattan konuşalım...

Ve bana Rilke'yi anlattı o akşam. Malte'den ezbere bölümler okudu. Çok heyecanlanmıştım. İlk fırsatta gittim aldım **Malte Laurids Brigge'nin Notları'**nı. Bir daha da bırakamadım. Özellikle gecenin ilerlemiş saatlerinde çevrede tam bir sessizlik varken, uzaktan, derinden gelen bekçi düdüklerine köpek havlamaları karışırken, elimde Rilke, kendimi mutluluğunda ötesinde, sınırsız hazlar ve heyecanlar içinde bulurdum. Kendimi garip, yalnız, kimsesiz hissettiğim zamanlarda elim kendiliğinden Rilke'ye uzanırdı. Okudukça açılır, ferahlar; içim, iyi, güzel, tertemiz duygularla dolardı. Rilke en yakın dostum, arkadaşım olmuştu artık... Sorunlarımı çözen, yürüyeceğim yolu gösteren, gözyaşıma ortak olan, düşüncelerimi paylaşan bir dost...

Bana Rilke'yi tanıttığı için, o ışıklı evrenin kapılarını araladığı için Nurettin Özdemir'e ne kadar teşekkür etsem azdır... Keza, başarılı çevirisiyle Malte'ı dilimize kazandıran şair Behçet Necatigil'i **"Genç Bir Şaire Mektuplar"** çevirisiyle Rilke'yi sevmemde en büyük etken olan Prof. Melâhat Özgü'yü, Rodin'i çevirirken dil ve anlatım güçlüklerini yenmesini bilen Esat Nermi'yi ve yıllardır Rilke'yi şiirleriyle Türk okuruna tanıtabilmek için çırpınan Turan Oflazoğlu'nu, burada minnet, şükran ve saygı ile anarım. Yazıda ki alıntıları da bu kitaplardan yaptım.

Rodin, ün kazanmazdan önce yapayalnızdı. Ulaştığı ün ise onu belki daha da yalnızlaştırdı. Çünkü ün dedikleri de, alt tarafı yeni bir ad etrafında toplanan bütün yanlış anlaşılmaların toplamıdır. Böyle diyor Rilke, Rodin için. Ne var ki, biraz biraz da kendini anlatmış oluyor. Rilke de ömrü boyunca kendi büyük yalnızlığını yaşadı. Yaşamının büyük bir bölümü değil kendisi oldu yalnızlık... Kendi yüreğinin sesini dinleyenler için, bundan doğal ne olabilirdi? Madem ki O, kendi ruhu ve eşyanın gerçekliği ile başbaşa kalmış bir insandı...

Rilke, Yalnızlık isimli şiirinde **"Akar yalnızlık ırmaklarla"** derken de kendi yalnızlığının yoğunluğunu vurgular. Her yere beraberinde götürür yalnızlığını. O, Duino Şatosunda yaşarken de yalnızdır, Paris'in göbeğinde yaşarken de...

Genç Şaire Mektuplar'ında bakın ne diyor:

"İçinize dönün, hayatınızın kaynadığı derinlikleri yoklayın; onun kaynağında siz, yaratmanız gerekiyor mu sorusunun karşılığını bulacaksınız. İçinizdeki ezgileri size seslendikleri gibi alın. Belki sanatçı olarak doğduğunuzu tanıtlar. Boyun eğin o zaman alın yazınıza, yükünü ve büyüklüğünü de dıştan gelebilecek bir karşılık beklemeden taşıyın, çünkü yaratıcı, başlı başına bir dünya olmalı ve her şeyi içinde bağlandığı tabiatta bulmalı.

Ama belki, içinize, yalnızlığınıza bu inişten sonra da gene, şair olmaktan vazgeçmek zorunda kalırsınız (dediğim gibi, yazmamak için) insanın yazmadan da yaşıyabileceğini duyması yeter. O zaman da gene, sizden dilediğim bu içe dönüş boşuna değildir. Hayatınız, o andan başlayarak öz yollar bulacaktır."

Malte Laurids Brigge'nin notlarında:

"Ve kimseniz yoktur ve hiç bir şeyiniz yoktur, elinizde bir valiz ve bir kitap sandığı, bir tecessüs bile duymadan, dünyada dolaşır, durursunuz." diyerek sanki ileride yaşayacağı yıllarında bir özetini vermiş oluyor.

RAİNER MARİA RİLKE

Ömrü yalnızlık ve yolculuklarla geçen Rilke 4 Aralık 1875'te Prag'da doğdu. Babası orta halli bir memurdu. Annesi zengin bir ailenin kızı idi. Rilke'nin doğumundan 9 yıl sonra annesi ve babası ayrıldılar. Çocuk annenin yanında kaldı. Aile yapısı, Rilke'nin duygulu kalbinde bir ömür boyu üzerinden atamayacağı izlenimler bıraktı. Anne, baba ayrı dünyaların insanı idiler. Anlaşamıyorlardı. Baba Jozef Rilke daha duygulu, dünyası daha geniş, içli bir insan. Prag o zamanlara Avusturya'nın egemenliği altında. Almanlar azınlıktalar. Jozef Rilke, Avusturya ordusunda subay olmak istemiş, yükselemeden ayrılmış. Demiryollarında müfettiş olarak çalışıyor. Hayatı olduğu gibi kabullenen, rahat, sade bir insan. Anne tam karşıt. Tutkuları sınırsız, mağrur, hırçın ve kaprisli. Oğlunun subay olmasını istiyor. Belki tutkuları, doyumsuzluğu oğlunun parlak rütbelerinde yeni olanaklar arayacak...

Oysa Rilke yedi aylık doğmuş, cılız bir çocuktur. Sophia oğlunu altı yaşına gelinceye kadar kız gibi büyütmüştür. Kız gibi giydirmiştir. Çünkü Sophia'nın ilk çocuğu kızdır ve doğduktan kısa bir zaman sonra ölmüştür. Sophia, Rilke'de ölen çocuğunun anılarını ve özlemlerini yaşamaktadır. Onun ölümüne, yıllar geçtikten sonra da bir türlü alışamamıştır.

Rilke'cik St. Pölten'deki askeri okula verilir. Ve onun masum, tertemiz dünyası kapkara bulutlarla kapanır. Acı dolu, sıkıntı ve bunalım dolu yıllardan sonra Rilke okuldan ayrılır. Kendisi, sonradan bu yıllarını cehennemden farksız olduğunu söylemiştir. Öyle bir an geldi ki, sabrı tahammülü tükendi. Ailesi de, onu oradan alıp, Linz'deki Ticaret Okuluna verdiler. Beş yıl süren uğraşmalar sonunda, özel dersler alarak lise öğrenimini tamamlar. Rilke'nin amcası saray noteridir. Amca mesleğini sürdürmesi istenir. Hukuk Fakültesine girer. Babası Jozef Rilke, oğlunun hiç olmazsa avukat olmasını istemektedir. Ne var ki bu çabalar da olumlu bir sonuca ulaşamaz.

Ama o dünyaya bir sanatçı olarak gelmiştir. Ve bu yazgıyı değiştirmek kimsenin elinde değildir. Kim ne derse desin, Rilke, kendi dünyasına çoktan dalmıştır. Çılgın gibi çalışmakta, bir yandan kendi içinde derinleşirken, bir yandan da şiirleri oyunlar yazmakta, yazdıklarını Alman ve Avusturya sanat dergilerinde yayınlamaktadır.

Rilke ilk şiirleri ve yazılarıyla bile dikkati çekmeyi bilmiştir. Ünü yavaş yavaş yayılıyor. Sevilen, beğenilen, takdir edilen bir imza olmaktadır. Fakat o, bunlara önem vermez. Derinleşmek bir tutku olmuştur onda. Eşyada ve insanda derinleşme istemektedir. Çağının insanlarına kaybetmiş oldukları iç zenginliğini yeniden kazandırmak istiyordu. Bu döneminde yazdığı şu şiir ne kadar anlamlıdır:

BUDUR BENİM ÇABAM

Budur benim çabam, bu:
adanmak özlem çekerek
dolaşmaya günler boyu.
Güçlenip genişlemek derken,
binlerce kök salarak
kavramak hayatı derinden—
ve ortasından geçerek acının
olgunlaşmak hayatın tâ ötesinde,
tâ ötesinde zamanın!

Rilke sadece gözleriyle değil, bütün varlığı, bütün hücreleri ile görmek istiyordu. Gördüğü her şey onda heyecan uyandırıyor, görünenin arkasında gizlenen, görünmeyeni bulmak, ele geçirmek, yaşamak, kendine katmak istiyordu. Beklemek ve özlemek en sevdiği kelimelerdi. En uzaktakinin olduğu kadar, en yakınındakinin de özlemini duyuyordu. Her yerde, her şeyde, sırların sırrını, Allah'ı arıyordu. Güneşin doğuşu, kuşların ötüşü, derelerin ezgiler söyleyerek akışı, ormanlar, kır zambakları, geceleyin yıldızların görünüşü, onu biraz daha Allah'a yaklaştırıyordu. Yine bu döneminde yazdığı bir şiir:

BAYILIRIM KIR ZAMBAKLARINA

Bayılırım kır zambaklarına, uzak,
çaresiz hep birini bekleyip duran;
ve kızlara, saçlarına çiçek takarak
ıssız pınarların orda düşler kuran;
Ve güneşte şakıyan çocuklara,
yıldızlara bakıp bakıp da şaşan;
bana şarkılar getiren günlere sonra;
ve gecelere, çiçeklerle dolup taşan.

İşte bu sıralarda, Rilke, ölümüne kadar sürecek olan yolculuklarına başlıyordu. **Kleist, Nietzsche, Hölderlin** gibi Rilke de yalnız adam olarak yaşamını sürdürürken, yazgısı onu Alman edebiyatının güncel yaşantısının dışında bırakacaktı. Ne var ki, Goethe'den sonra Alman dilinin ve Alman ruhunun doruklarından biri olarak sonsuza dek yaşayacaktı.

1897 yılında, Rilke, Münih'te Lou Salome ile karşılaştı. Bu Rilke için son derece önemlidir. Lou, Rilke'den on dört yaş büyüktür ve çok ilginç bir kadındır. Rus Çarı II. Aleksandre zamanında genelkurmay başkanı olan General Von Salome'nin kızıdır. Lou ev içinde çok sevilmektedir. İyi bir eğitim görmüştür. Birkaç yabancı dil bilmektedir. 1873 yılında Petersburg'daki Hollanda Elçiliğinin protestan papazlığına atanan Hendrik Gillot çok kültürlü, güzel konuşan, yakışıklı bir kimsedir. Lou'ya bir süre ders verir. Onun gösterdiği kavrama gücüne, en çetin felsefe sorunlarını yorumlamada vardığı aşamalara hayran olur. Bu hayranlık, giderek aşka dönüşür. Evlenmek ister. Fakat Lou olumsuz cevap verir. Çünkü Gillot evlidir. İlişki kopar, Lou ıstıraplar içinde kalır, hastalanır. Ailesi, onu Zürih'e götürür. Burada hem tedavi görür hem de teoloji profesörü Biedermann'ın derslerini izler. Lou, yine bütün varlığıyla kendini kitaplarına ve derslerine verir. Yine sağlığı bozulur. Roma'ya giderler.

Bu sırada Nietzsche de hastadır. Arkadaşı Malvida onu Roma'ya, konağına çağırır. İşleri olduğu için bir süre geç kalır. O sırada Malvida'nın arkadaşı Paul Ree ile Lou Salome, konakta tanışırlar. Paul, Lou'ya hayran olur. Evlenme teklif eder. Lou reddeder. Bu sırada Nietzsche çıkagelir. Lou'ya büyük bir tutkuyla bağlanır, içini döker. Kadınların en zekisi der Lou için. "Onda bir kartalın keskin bakışı, bir

aslanın yürekliliği var" diye yazar kız kardeşine. Ama bu büyük sevgi de yarıda kalır. Lou, Nietzsche'yi de istemez. Bu, filozofu cinnetin, deliliğin uçurumuna kadar götürecek olayların başlangıcı olur.

Lou, elli yaşındayken, Freud da onu tanır ve hayran olur. Lou, güzel cazibeli bir kadın değildir. Ama üstün zekâlı, yetenekleri gelişmiş, gerçekten kültürlü bir kimsedir. Olağanüstü insanlarla tanıştığında, onların içindeki dehayı uyandırmakta, gün ışığına çıkarmakta, sonra sessizce aradan sıyrılmakta, onları kendi uğraşları ile başbaşa bırakmaktadır.

Lou, 1899 ve 1900 yıllarında Rusya yolculuğuna çıktığı zaman Rilke'yi de beraber götürdü. Rilke bu yolculukta Tolstoy'la ve ressam Leonid Pasternak'la tanıştı.

Rusya yolculuğu, Rilke için yepyeni ufuklar açıyordu. Dünyası değişiyordu. Anılarında şöyle anlatır Rusya izlenimlerini:

"Rusya benim için gerçekleşti, aynı zamanda da beni gerçeğin uzakta bir şey olduğuna ve ancak sabırlı olanlara yavaş yavaş yaklaştırdığına inandırdı.

Rusya, insanların, yalnızlık içinde yaşayan insanların diyarıdır. Her birinin içinde dağlar kadar karanlıklar var; her biri tevazu ile içlerinin derinliklerine gömülmüşlerdir; korkmadan eğilirler, bunun için dindardırlar." Rusya, sert ve vahşi iklimi, uzayıp giden stepleri, sınırsız ufukları, alabildiğine girift ve derin, dindar ve çilekeş insanları ile genç Rilke'yi büyüledi adeta. 21.1.1920'de Schözer'e yazdığı mektubunda, ".....Rusya'ya neler borçlu değilim ki... Bugünkü varlığımı ona borçluyum. Kafamın vatanı, benliğimin kökü oradadır..." diyordu. Rilke'nin fakirlere, dilencilere, zavallılara ve hastalara karşı duyduğu merhamet, yakınlık Tolstoy'un etkisi ile başladı.

Rusya, Rilke için yalnız yaşayanların ülkesi idi. Yalnızların içinde derin karanlıklar vardır, diyordu. Bu karanlıklar içinde onlar, alçak gönüllükleriyle kendi içlerinin derinliklerine inerler.

Rilke, Rusya gezisinden dönerken, yüreğinin tekmil pencerelerini mistik duygulara ve zihnini mistik düşüncelere açmıştı. Ondan sonradır ki, Rilke'de mistik duyuş ve şiir elele verdiler ve bir denge meydana getirdiler.

Rilke, hep fizikötesi kuvvetlerin etkisi altında yaşadı, düşündü, çalıştı. Rilke kadar dindar çok az sanatçı vardır. Sanatına Allah fikrinin hakim olması da bu inancının sonucuydu.

Rilke'nin ağaçlarda, çiçeklerde, nehirlerde ve dağlarda bulduğu öz, üzerinde gerekli derinlikle düşünülebilirse, bir din haline gelebilecek güçtedir. Algının kapıları aralandırılırsa, her şey, insana, gerçekte olduğu gibi, sonsuz görünecektir.

Rilke durmaksızın düşünüyor, sorular bir burgu gibi kıvrılıyordu kafasının içinde...

İnsanın esas meselesi kendisini anlamak değil miydi? Kendimize, iç dünyamızı ayıracak zaman ve olanak bulamadıkça, nasıl tanıyacaktık gerçek varlığımızı?

Çevrenin sahte değerleri içinde yaşadığımız sürece, gerçek varlığımızdan uzaklaşmış, harcanmış olmayacak mıydık?

Yaşamak, gerçek boyutlarıyla, ancak, yalnızken elinde değil miydi insanın?

İnsan kendi gerçeğinden sorumlu değil miydi?

Kierkegaard'ın, 1835'te defterine yazdığı bir sözü anımsıyordu:

"Uğrunda yaşama ve ölmek istediğim bir gerçeğe muhtacım. Fakat o benim dışımda değil, içimde olsun."

Rilke, kesinlikle inanıyordu ki, biz dikkatimizi, dışarıya, başkalarına çevirince kendi temel varlığımızı unutuyoruz. Kendimizi bulmamız için zaman zaman çevreden ayrılıp, içimizden gelen sesi dinlememiz gerekir. Etrafımızdaki eşyanın bilincine erdikçe, yaşamak bir dua olur.

Rilke, dini anlayış ve kavrayış noktasından, Sören Kierkegaard'a yaklaşmıştı. Dinde önemli olan, objektif bir olay gibi anlaşılan gerçek değil, fakat daha çok fertlerin dinle olan samimi bağlılığı idi. Kierkegaard'ın, **"Herşeyi bir kenara itip, düşünce yönüne sığınırım. Sıkı sıkıya sarılırım ona... Tek avuntum üstün yetilerim, tek sevincim düşünce oldu... İnsanlar artık uzak bana..."** sözlerini Rilke, günlük yaşamında kendiliğinden uyguluyordu artık.

Yazmak, yeni bir anlam katıyordu Rilke'nin kişiliğine. O, biraz da yazdıkları ile gelişiyordu. Önündeki beyaz kâğıtlar, bir okyanus oluyordu o yazarken... Kendine, iç dünyasına daha bir yaklaşıyor, daha bir keşfediyordu kendisini... Günlük yaşamaların biteviyeliğinden, sarartan, solduran, yıpratan etkisinden kurtuluyordu.

Rilke'nin bu dönem yazdığı şiirleri okurken, Allah ile beraber olan insanın yüceliğini görüyoruz. Genellikle insanların istediği kendini unutmak, ciddi konulardan ve düşünceden kaçmaktı. Rilke, insanın kendi üzerinde durup düşünmesini istiyordu. **Koca Yunus**:

Bir siz dahi sizde bulun
Benim bende bulduğumu

dememiş miydi?

Rilke'ye göre, din, biraz da duygusal yaşam üzerine kurulmuş bir kurumdu. Neşe ve coşkunluğunu yitirmiş, tümü ile duygusal yönü sıfıra indirgenmiş bir kimse, nasıl olur da, dinsel yaşamında erdemli olabilirdi?

İnsan için, duygusal yaşam bu denli önemli olduğuna göre, duygularımızın da yücelmesi, arınması, kişinin en başta gelen sorunlarından biri olmalıydı. Tüm yaşamı ve varlıkları sevmek, düşkünlere acımak, insanlara yararlı olmak için çırpınmak; içimizi, kin, nefret, haset ve riyadan temizlemek için gücümüz yettiğince çaba harcamalıydık.

Sanatçı, böylece daha bir güçlü, daha bir derin olacak, gerek anlatımı, gerek içeriği, yepyeni, erişilmez boyutlara ulaşacaktı.

İnsanlara anlatacak bir şeyleri olanlar ve anlatmasını bilenler, doğadaki her nesneden, kişiye ürpertiler veren, ona ufuklar açan büyük, kalıcı "her dem taze" yapıtlar ortaya koyabilirlerdi.

Rilke, çok iyi biliyordu ki, sevgimiz Allah'a ve kalbe dayanmadıkça, iyi rol yapan bir oyuncudan farkımız olmayacaktı.

Sanatçı, içinde devcesine büyük, yüce duygular yaşamalıydı ki, onu verebilsin...

Andre Malraux, ilk Sovyet Yazarları Kongresinde "sanat, bir hâle boyun eğme değildir; fakat o hâli fethedebilmedir." diyordu.

Rilke, Lou Salome ile çıktığı Rusya gezisinde bir çok yerler gördü, birçok insanlarla tanıştı. Lou, Rilke'ye göstereceği kimseleri değişik tiplerden ve sınıflardan seçiyordu. Kimi zaman devlet adamı, sanatçı, kimi zaman sessiz, kimsesiz, kendi iç dünyasının derinliklerine gömülmüş, dindar, mütevekkil kimseler... Anılarının bir yerinde **"Burada insanlar susuyorlar, sustukları için de anlaşılmıyorlar"** diyordu. Tolstoy, Rilke'yi öylesine etkilemişti ki, onun eserlerini asıllarından okuyabilmek için Rusça alışmaya başladı. Dönüşte arkadaşlarına gezi izlenimlerini anlatırken, **"Tolstoy'un ışıklı yüzünü görebildim."** diyordu. Bu arada şunu önemle belirtmek isterim ki, Rilke'nin gerek Rusya, gerek diğer ülkelere olan gezilerinde asla siyasal bir amaç ve düşüncesi olmadı. Siyasetle ilgili olan her şeyden hiç kimse onun kadar nefret etmemiştir. Rilke, Rusya'da, içinden deniz gibi nehirlerin aktığı ve üzerlerinde Allah'a kadar sonsuz bir göğün gerildiği, sınırsız ovaları gördü. Oralarda çilekeş, dertli, kahırlı ama inanç dolu köylülerle tanıştı. Onlar Rilke'yi yanlarında toprak üstünde yatırıyor, onunla ekmeklerini paylaşıyor, kendisine kardeş diyorlardı. Yaşlı bir büyükanne, ölümünden önce kendisine bir konuk yollamak lütfunda bulunduğu için Allah'a şükretmişti. Rilke, tamamen Allah'la dolmuştu.

Rusya dönüşü Rilke için ıstıraplı oldu. Ruhen ve bedenen sarsıntı geçirdi. Rus ikliminin ve insanının mistik havasından, birden kendisini Paris'te tramvay gürültüleri, telaşla oraya buraya koşuşturan insanlar ve onların şamatasıyla dolu bir bulvarda, sıkıcı bir otel odasında yapayalnız buldu.

Artık Rilke için yeni bir dönem başlıyordu.

Goethe'yi İtalya nasıl etkilemişse, Paris de Rilke için öyle olacak, şekli anlama, eşyaya bakma yeteneklerini kazanacak, görmesini öğrenecekti. Çünkü Fransız sanatı esasen şekle ait bir sanattı.

Bu dönemde iki kişi, Rilke üzerinde olduğu kadar sanatı üzerinde de etkili oldular. Rodin ve Cézanne...

Rilke Rodin'i olanca varlığı ile sevdi ve ona eşine az rastlanır bir saygı ve hayranlıkla bağlandı. Rodin'in ölüm haberini aldığı zaman, günlerce odasına kapanmış, kimseyle görüşmek istememişti. Bir dostuna yazdığı mektubunda, **"Rodin'in ölüm haberi bütün benliğimi sarstı, onun ölümüyle bir dünya çöküyor."** demişti.

Rilke, Rodin'den, doğada, gerçek olmak koşulu ile, çirkin bir şeyin olmadığını; yaşamın sırlarının doğanın içine gizlendiğini, doğadan uzaklaşmanın, yaşamdan uzaklaşmak olacağını öğrenmişti.

Rodin, herşeyden önce bir gözden ibaretti. Asıl işi bakmaktı. Bir ağacın önünde sessiz, saatlerce duruyor ve ona, bütün çizgilerini, bütün giriftliklerini, ışık ve gölgelerini, parlak ve koyu taraflarını tamamiyle içine sindirinceye kadar derin derin, bıkmadan, usanmadan bakıyordu.

Bunu yaptıktan sonradır ki, işini gördüğüne kani, memnun bir halde, oradan ayrılır giderdi. Bazan sabah karanlığında Versailles parkına gider, tabiatın uyanış harikasına derin bir huşu içinde bakardı.

Eşyayı anlamayı amaçlayan bu ön çalışmalardan sonra, herhangi bir esere başlamak isteyince, deneye kadar giden bilimsel bir araştırma devresi başlardı. Balzac'ın statüsünü yapmağa başladığı zaman onu tanıma çabası yıllarca sürmüştü. Balzac'ın doğduğu yere gitmiş, mektuplarını okumuş, romanlarını inceden inceye etüt etmişti. Balzac'ın tam olarak yedi ayrı heykelini yapmış ve sonra üstlerini üstadın giydiği rahip cübbeleriyle örtmek suretiyle meydana çıkan şekillerin, aslı hakkında edindiği bilgileri doğrulayıp doğrulamadıklarını anlamak istemişti. Yaptığı sayısız çini mürekkebi etütleri de bu çalışmaların dışındaydı. Böylece bütün bu şeyler üzerinde ve kendisinde sonuna kadar bilinmiyen, anlaşılmayan, gölgeli bir husus kalmayıncaya kadar didinir dururdu.

Rodin'in sanatı, büyük bir idea üzerine değil, küçük belli gerçekler, erişilebilen şeyler ve bir iktidar üzerine kurulmuştu (Rilke, İnsel, 1930 Cilt 4, s. 310).

Rilke Paris'te bütün empresyonist sanatkârların yaptığı gibi görmekle işe başladı.

"Görmeği öğreniyorum. Her şey içimde daha derinlere gidiyor ve herşey içimde evvelce sona varmış gibi göründükleri yerde kalmıyor. Evvelce varlığından hiç haberdar olmadığım bir iç âlemim var..." (Rilke, İnsel, 1930 Cilt 5, s. 9) diyordu. O görmenin alfabesini önce, herşeyi beraber yaptığı Rodin'den öğrendi. Sonra bu görme eylemini parklarda Paris'in cadde ve meydanlarında, Güzel Sanatlar Akademisinin anatomi derslerinde, galeri ve sergilerde ilerletti. Resim sergilerini, galerileri, belli başlı müzeleri sayısız defalar gezdi. Cézanne'a hayran oldu.

Bu günlerin anılarını Malte'de şöyle anlatır: **"Paris benim dünya görüşümde ve hayatımda bazı değişmelere neden oldu. Bu etki altında bende, her şeyi tamamıyla başka bir şekilde anlayan bir kavrayış meydana geldi. Burada beni insanlardan, şimdiye kadarkinden daha çok ayıran bazı farklar var. Herşey yeni olduğu için, bu anda biraz zorluk çekiyorum. Yeni hayatımın acemisiyim.**

Görmeği öğrendiğim için artık şimdi biraz çalışmaya başlamam gerektiğini sanıyorum."

Bu çalışma evvelâ görmeyi, işitmeyi, koklamayı ve dokunmayı öğrenmekten ibarettir. Bu, görülebilen, işitilebilen, koklanabilen ve dokunulabilen her şeyi hakkıyle idrak etmeği sağlayan bir çalışmaydı.

Sonra, duyularının aldığı bütün izlenimleri, en uygun sözcüklerle anlatabilmek için çalışmalara başladı. Dile, bütün olanaklarıyla egemen olmak istiyordu. Yabancı dillerden Almanca'ya çeviriler yaptı. Tolstoy'u, Jacobsen'i, Valery'i çevirdi. Bu çevirilerinde, sözcükler üzerinde uzun uzadıya duruyor, en ince ayrıntılarına kadar iniyordu. Bıkmadan, usanmadan, olanca gücü ve sevgisi ile çalışıyordu.

Rilke bir yönden, bütün duyularını en ince duyguları duyacak kadar eğitirken, öte yandan Almanca'nın derinliklerine iniyordu. Rodin'in yaptığını dilde uygulamak istiyordu. Durmaksızın, hergün biraz daha artan sonsuz bir çabayla çalışıyordu. Eğer dehanın çalışmadan ibaret sanıldığı bir an olmuşsa, bu an Bach gibi Rilke'de de tecelli etmiştir. Kim diyordu Bach, benim kadar çalışsa o da bir Bach olurdu. Sonunda başardı. Ve bunun meyvesini "Yeni Şiirler" de tattı. Eserini Rodin'e ithaf etti. Bütün konuların hepsi somuttu.

Rilke'nin şiirlerini ağır bir matematik problemi çözüyormuşçasına, özel bir dikkat ve duyarlıkla okumak gerekiyordu.

Rilke konularından bütün fazlalıkları atmış ve onları bütün yüklerden kurtarmıştı. Bıkmadan, usanmadan tekrar okumak... okumak gerekiyordu onları. Güzelliklerini birden ele vermiyorlardı. Yavaş yavaş, duya duya, sindire sindire, içimizde eriyip, kanımıza, varlığımıza geçinceye kadar sonsuz bir dikkat ve özel bir ruh hali içinde okunmaları gerekiyordu. Ve bütün bunlar az bile gelirdi onun için. Çünkü Rilke, tabir caizse onları kanıyla yazmıştı.

1895 yıllarında, Bremen yakınlarındaki Worpswede'de bir sanatçılar kolonisi kurulmuştu. Rilke, burada Clara Westhoff adında bir heykeltıraşla tanıştı. Clara, Rodin'in öğrencisi idi. Zeki, güçlü, iradeli bir kızdı. Güzeldi de. Arkadaşlıkları ilerledi. Evlendiler. Ama, bu evlilik tıpkı, Rilke'nin anne ve babasının evliliği gibi oldu. İki ayrı dünyanın insanları bir araya gelmişlerdi. Öylesine ayrıydılar, öylesine farklıydılar ki birbirlerinden, sonu gelmiyeceği daha başından belliydi. Bir yıl sonra kızları Ruth doğdu. 1903 yılında Clara ve Rilke bir türlü birbirine alışamayan, ısınamıyan bu mutsuz çift ayrılmaya karar verdi.

Fakat, belki de Rilke, kızının geleceğini düşünerek resmen ayrılmadı. Evlilik bağı şeklen devam etti. Ama hiçbir zaman kaynaşamadılar ve birbirlerini sevemediler. Şurası muhakkak ki, Rilke'nin Rodin'i ölesiye sevmesinde, Clara'nın büyük etkisi oldu. Clara, Rodin'in kişiliğinden, sanatına ve uğraşına olan saygısından Rilke'ye uzun uzun anlatmış, onda gıyabî bir saygı ve hayranlık uyandırmıştı hocasına karşı...

Rilke'nin "Rodin" adlı yapıtı Esat Mermi tarafından Türkçe'ye çevrildi ve 1968'de yayınlandı.

Rilke'yi Rodin'den sonra en çok etkiliyen Cézanne oldu. O, Rodin'i ve Cézanne'ı tanıdıktan sonra anlamıştı ki, gerçekten yoğun ve anlamlı olmak; sağlam düşünmek, gerçeği görebilmek ve ölesiye çalışmak demekti. Rilke Cézanne'dan sanatın, duygudan, düşünceden kurtulmak, yapacağı etkiyi düşünmemek ve renklerin yalnız kendi içinde oluşabilmesi için sanatın ne ölçüde yürekli olması gerektiğini öğrendi.

Cézanne için, bir tablonun sağlamlığı ve büyüklüğü, yalnız buluşlardan, taslağından ve kuruluşundan değil, aynı zamanda işçiliğinden, her ögenin yüzeyde yerleştirilmiş biçiminden geliyordu.

Rilke Cézanne'ın resimlerini seyretmeye doyamıyordu. En çok ressamın mavi rengi onu heyecanlandırıyordu.

Rilke görme eğitiminde Cézanne'dan çok yararlandı. Çünkü Cézanne, bu konuya bütün ömrünü vermişti. **"İnsan gördüğünü sandığı şeyi değil, ancak gördüğü şeyi resmetmelidir."** diyordu. Sanatçıların ilk ve esaslı işleri görmekti. Sanki kendilerinden öncekiler hiçbir şey görmemişlerdi. Onlar eşyaya o kadar uzun, o kadar dikkatle bakarlardı ki, artık görülmedik hiçbir taraf kalmazdı.

Kendilerine konu olan eşyayı doğanın içindeki yerlerinde arıyorlardı. Paletlerini aldıkları gibi her şeyin sun'i olarak durmadığı ve bundan daha doğal, daha serbest olamayacağı yerlere, eşyanın bol hava

içinde yüzdüğü, sisin nemi ile yıkandığı ve parlayan güneşle oynaştığı açık havaya gidiyorlardı. Örneğin bir ot yığını her yandan başka idi. Sabah başka, akşam başka, bulutlu havada başka, güneşli havada yine başka idi. Bu yüzden Manet, aynı ot yığınını 15 çeşitli şekilde resimlendirmişti.

Cézanne, Manet'nin tabloları önünde saygıyla eğilmiş ve **"Manet, gözden başka bir şey olmayan bir mahlûk, fakat Yarabbim nasıl bir göz"** demişti.

Cézanne'da kalıcılık düşüncesi her zaman ön plâna geçti. O en basit ve en sade şeyleri bile ebedileştiriyordu. Cézanne için Profesör Waldmann "O, yirminci yüzyılın yolu üstünde muazzam bir kaya gibi duruyordu" diyor. Mâna âleminden geldiği için, çağın ölçüleri ile anlaşılacak bir insan değildi. Onun için fakir ve kimsesiz bir halde kendi kendini yiyip kahroluncaya kadar, tanınmadan ölüp gitti.

Cézanne, sanatının zirvesindeyken bile ölesiye çalışıyordu. Louvre'a gidiyor, İngres'den kopyalar yapıyordu.

Rilke, Cézanne'ı tanıdıktan sonra, zaman duygusu veren unsurları yok etmeye, olaylarda ve insanlarda değişmeyen tarafı bulmaya çalıştı. Zaman dışına çıkıp, zamana bağlı olmayan, onun etki ve yıkımından uzak kalan öz gerçeği yakalamaya çalıştı. İnsanı küçülten sanat, hayatın mucizelerine aldırmayan sanattı ve mucizeleri görebilmek için de göz lâzımdı. Görmekse disiplinle, eğitimle, bütün varlığını vererek ölesiye çalışmakla oluyordu.

Hayatın sırrını içinde duyan ve sezen Cézanne, insana ilk bakışta renksiz ve anlamsız görünen bu hayatta, ne kadar güzel renkler ve ahenklerin gizli olduğunu gösterdi.

Ressam John Marin:

"Size (bir temrin olarak) şunu telkin etmek isterdim— bir kere olsun aklınızı— ve dostlarınızın aklını— evde bırakarak— yalnız iki gözünüzle sokağa çıkınız— öyle şeyler görmeye başlıyacaksınız ki, şaşıracaksınız." der.

Sanatta görme konusunda Emerson'un da güzel bir sözünü anımsıyorum:

"Şair, gören insandır. Güzel, insanın evrensel kaderine karışmıştır. Gerçek gibi güzel de, ancak görülebilen, bütün güzelliğine râm olana görünür..."

Eşyayı anlamak için sevmek, daha iyi sevebilmek için onları anlamak, anlıyabilmek için de görmek gerekiyordu. Cézanne, bir ömür boyu, gözü, beyni ve kalbiyle, yalnız eşyanın karakterlerini, doğanın formlarını derinden öğrenebilmeye ve görebilmeye çalıştı. Muşambasının birkaç santimetrelik bir yerini renklendirmek için, kendini öldürürcesine çalışırdı. Son derece ağır çalışan Cézanne, daha geç buruştuğu ve rengini bütün incelikleri ile daha uzun zaman sakladığı için elmaları çiçeklere üstün tutardı. Deha, uzun bir sabır mıdır bilinmez. Ama, sanatın uzun bir sabır olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

"Elmalı Natürmort" dört yıllık bir çalışmanın ürünüdür. Natürmortta yer alan otuzdan fazla elmanın herbiri başlı başına bir tablodur.

Çağdaş resim tarihinde, bir resim karşısında Cézanne kadar büyük bir sabırla çalışan ikinci bir sanatçı daha yoktur. Bir anlık izlenimlerini, çarçabuk kâğıda ya da beze geçiriveren çağdaşları yanında onun bu erişilmez sabrı gerçekten şaşılacak bir şeydir. Cézanne'ın en çabuk yaptığı resim iki yıl sürmüştür. Bu çileli ve bilgili çalışması ile geleceğin sanatçılarına yepyeni ufuklar açmış, günümüze kadar bu etki devam edip gelmiştir. Onun, babasından aldığı eğitim, disiplin ve intizam esasına dayanıyordu. Her fırça darbesi bir düşünce ürünü, her leke bir duygunun anlatımı idi. Resimlerinde gereksiz tek noktacık bile yoktu. Rilke, Cézanne için, "birbirleriyle tartışan hatta kavga eden bir sürü renk. Ama her birinin ruhu ayrı ayrı incelenince, aslında çok iyi anlaştıkları görülür. İşte bu renklerin birbirleriyle olan bağları, gerçek resim dediğimiz şeyi meydana getiriyor" demişti.

Rodin ve Cézanne'ın, gerek sanatı ciddiye almaları, gerek çalışma yöntemleri yönünde gene Rilke üzerinde çok olumlu etkileri oldu.

Malte'de "Bilmem, söyledim mi? Görmeyi öğreniyorum. Evet, başlıyorum. Henüz beceremiyorum ama vaktimden istifade etmek istiyorum. Meselâ, ne çok insan yüzü olduğunun şimdiye kadar hiç farkına varmamışım. Bir yığın insan var ama çehre daha fazla, çünkü her insanın birkaç çehresi mevcut." derken bu etkiler açık olarak belirmektedir. Artık Rilke için görmek halletmek demek oluyordu. İnsanlar ne biliyorlardı sanki. Bir dağın ne kadar "harikulâde" olduğunu seziyorlar mı? Ellerinde birçok şeyler dönüyor, fakat hepsi susuyorlar. Ancak şairler ve şair gibi duyanlar, çocuklar ve genç kızlar içlerinde çınlayan sesleri işitirler. Ancak, bunlar için, iç ile dış arasında bir sınır yoktur. Bunun için şair, kendisini eşyaya daha yakın hisseder. Onun ruhu, kendisine en yakın bulunanda olduğu gibi en uzak olanda da, yine kendi ruhunu, Allah'ı keşfeder. Muammalar sevgi ile çözülür..."

Rilke kişiliğini bulmuştu. Üstatlarının gösterdiği yolda giderek kendi kendisi olmuştu artık. Genç Bir Şaire Mektuplarda, "çok saygıdeğer Herr Kappus'a" verdiği cevap olağanüstü bir güzellik ve görkem taşır:

> "Mısralarınızın iyi olup olmadığını soruyorsunuz. Bunu bana soruyorsunuz. Benden önce de başkalarına sordunuz. Onları dergilere gönderiyorsunuz. Başka şiirlerle karşılaştırıyorsunuz. Yazı Kurulları bu denemelerinizi beğenmeyince de canınız sıkılıyor. Peki öyleyse (değil mi ki öğüt vermemi istediniz) size yalvarırım, bütün bunlardan vazgeçin. Siz dışa bakıyorsunuz ve işte asıl bunu yapmamalısınız. Size hiç kimse öğüt veremez, hiç kimse de bir yardımda bulunamaz. Yalnız bir tek yol vardır: İçinize dönün. Size yaz diyen nedeni araştırın. Kökleri, yüreğinizin en derinliklerinde dal budak salıyor mu, buna bakın. Yazmanız yasak edilince, artık yaşayamayacak mısınız? Bunu söyleyin. En çok da gecenin en sessiz bir anında, yazmalı mıyım diye kendi kendinize sorun. Buna içinizin derinliklerinden bir karşılık çıkarmaya bakın. Eğer bu karşılık "evet" diyorsa, bu ağırbaşlı soruya, bütün gücünüzle, sadece yazmalıyım diyebiliyorsanız, o zaman yaşamınızı bu ihtiyacınız göre kurun. O zaman da ilk insanlar gibi, gördüğünüzü, yaşadığınızı, sevdiğinizi ve yitirdiğinizi söylemeye çalışın. Aşk şiirleri yazmayın. Her şeyden önce de, bilinen, hiçbir özelliği bulunmayan biçimlerden kaçının. Bunlar en güç olanlardır; çünkü bol bol vardır, sonra da iyileri, hem de çoğu parlak olanların yanında; öz yaratıcılık için büyük, olgun bir güç ister. Bunun için genel konulardan kaçının ve günlük hayatınızdan gelen konulara sığının. Acılarınızı, isteklerinizi, aklınızdan geçenleri ve her hangi bir güzelliğe karşı olan inancınızı anlatın, bütün bunları, içten, usul usul, alçak gönüllülükle, açıkça anlatın; anlatabilmek için de, çevrenizdeki eşyayı, düşlerinizin görülerini, anılarınızın konularını kullanın. Günlük hayatınız size zengin görünmüyorsa, bundan yakınmayın. Kendinizden yakının, zenginliklerinizi görecek yeterlikte sanatçı olmadığınızı söyleyin. Çünkü yaratıcı için yoksulluk olmadığı gibi, yoksul, verimsiz bir yer de yoktur. Duvarları, dünyanın hiçbir gürültüsünü duyurmayan bir cezaevinde bile olsanız – gene hiç değilse bir çocukluğunuz, anılarınızın bu değerli, görkemli zenginliği, bu hazineniz yok mudur? Gözlerinizi oraya çevirin. Bu uzak geçmişin uyumuş duygularını canlandırmaya bakın. O zaman kişiliğiniz sağlamlaşacak, yalnızlığınız da büyüyecek ve uzaktan, içinde bir yankı bulmadan gelip geçen bir saray olacaktır. – Bu içe dönüşten, bu kendi dünyanıza dalmaktan mısralar doğarsa, o zaman siz, bunların güzel mısralar olup olmadığını sormayı aklınızdan bile geçirmezsiniz. Artık sanat dergilerini de, sizinle ilgilenmeleri için uğraştırmazsınız; çünkü siz, onlarda, sevgili ve doğal malınızı, hayatınızdan bir parçayı görecek, hayatınızdan bir ezgi duyacaksınız. Sanat eseri ancak yaratma ihtiyacından doğarsa güzeldir. Onun yazgısı, doğuşunun bu türündedir, bunun bir başka yolu yoktur. Bu yüzden çok sayın Herr Kappus, size şundan başka bir öğüt veremeyeceğim: İçinize dönün, hayatınızın kaynadığı derinlikleri yoklayın; onun kaynağında siz, yaratmanız gerekiyor mu sorusunun karşılığını bulacaksınız. İçinizdeki ezgileri, size seslendikleri gibi alın. Belki sanatçı olarak doğduğunuzu tanıtlar. Boyun eğin o zaman alın yazınıza, yükünü ve büyüklüğünü de dıştan gelebilecek bir karşılık beklemeden taşıyın; çünkü yaratıcı başlı başına bir dünya olmalı ve her şeyi içinde, bağlandığı tabiatta bulmalı.

Ama belki, içinize, yalnızlığınıza bu inişten sonra da gene, şair olmaktan vazgeçmek zorunda kalırsınız(dediğim gibi, yazmamak için, insanın yazmadan da yaşayabileceğini duyması yeter.) O zaman da gene, sizden dilediğim bu içe dönüş boşuna değildir. Hayatınız, o andan başlayarak öz yollar bulacaktır. Bu yolların da iyi, zengin ve geniş olmasını, size söyleyebileceğimden çok dilerim.

Size daha ne söyliyeyim? Hepsini değerine göre belirttiğimi sanıyorum. Sonunda, gönül hoşluğu içinde, ağır başlılıkla gelişerek, kendinizi olgunlaşmaya bırakmanız için öğüt vermek istiyordum. Bunu da, soruları, ancak içten, duygularınızın, hem de en sessiz anlarınızda ancak cevaplandırabileceği soruları, dışa bakıp, cevaplandırmasını beklerseniz, kösteklemiş olursunuz...”

Genç bir şaire mektuplar, bir kere okunmakla bırakılacak kitaplardan değildir. Rilke tarafından her cümlesi üzerinde uzun uzun düşünülerek yazılmış, oya gibi işlenmiştir. İnsan Rilke’yi asıl gece anlıyabilir... Ona böyle, kimseler yokken, saygı ile yaklaşarak, günün dağ dağasından uzak, çevresini sevgiyle dolanarak, dört yönünden bir bütün gibi onu kavramaya çalışarak anlıyabilir. Rilke’nin özel bir atmosferi vardır. Oraya girebilmek, orada eşine az rastlanan fikir, duygu ve sanat ziyafetinde bulunabilmek için kişinin bir ön hazırlıktan geçmesi gerekir. Biraz kendine gelmesi, biraz kalbini ve kafasını günün karmaşasından kurtarması gerekir. Rilke, dağınık, savruk, derbeder, gelişi güzel kimseleri kabul etmez. Zira o bilir ve inanır ki, kendini güzelleştirmemiş insanların güzelliğe yaklaşmaya hakları yoktur. Öyle ince, uçucu güzellikler vardır ki, onları yakalayabilmek, sezebilmek için özel bir ruh hali içinde bulunmak gerekir. Ve, bir güzelliği duymak ve yaşamak da, onu meydana getirmek kadar güç bir sanattır.

Rilke, daima uyanıktı, dikkatliydi. Her an, var olan güzellikleri yakalamaya, kavramaya çalışan bir güzellik avcısı gibi idi. İnsanların çoğu, ya kendi içlerinde ya da dışlarında yaşarlar. Rilke hayatı boyunca, bu iki dünyayı da, olanca derinliği ile yaşamaya, kavramaya çalıştı. Rilke de, içten dışa doğru taşan, varlığı aşan bir şey vardı. Onun eserlerine bakınca sanki hayatın gizli derinlikleri meydana çıkmış, bütün varlıkların gizli kaynağı kendini açığa vurmuş sanırız.

Rilke, yeryüzündeki her şeyi, insanları, bütün varlıkları, balıkları, kuşları, köpekleri, leoparları, eşyayı, rüzgârları, yağmurları kucaklamak, içine almak, kendine katmak istiyordu. Üslubu hayat kadar canlı, renkli ve derin olan yazarları seviyordu. İnsan Rilke’yi okurken alıştığından daha başka bir dünyaya girdiğini hisseder. Rilke, hayatla, insanlarla, doğa ve eşya ile sanki yeni karşılaşıyormuş gibidir. Ön yargılardan uzak, evrene ve insanlara hayret ve hayranlıkla bakar.

Rilke, duyarak, içten, derin bir şekilde, tekrar tekrar okunursa yoğurur insanın iç dünyasını, bir güzel şekil verir ona, insanı kendi kendi ile, kendi aslıyla yüz yüze getirir. İnsan Rilke’yi okudukça, kendi içinin derinliklerine iner. O zaman gözleri daha başka şeyler görmeye, kulakları daha başka şeyler duymaya başlar. Kolları adeta, bir gerçeğe doğru uzanır.

Edebiyat alanında Rilke’nin en çok etkilendiği ve sevdiği yazar Danimarka’lı şair Jacobsen olmuştur. Bakın, ona olan sevgisini ve hayranlığını nasıl dile getiriyor:

“Şimdi de güzelliklerin ve derinliklerin kitabı olan “Niels Lyhne” nin dünyası size açılacaktır. Bu kitap, ne kadar çok okunursa, hayatın en ince güzel kokusundan, olgun yemişlerin tadına kadar hepsini içine alıyor. İçinde anlaşılmamış, kavranmamış, duyulmamış, titrek yansılarla anılar içine alınmamış bir şey yoktur. Hiçbir yaşantı küçümsenmemiştir. En küçük olay bile alın yazısı gibi açılır. Alın yazısının kendisi de eşsiz güzellikte, geniş bir doku gibidir. Bu dokunun ipliklerinin çok ince bir el dokumuş; iplik, bir ikincisinin yanına konmuştur, yüzlerce de el bunu tutmuş, taşımıştır. Siz bu kitabı okumak mutluluğunu ilk kez duyacaksınız, yeni bir rüya görüyor gibi de hayretler içinde kalacaksınız...”

Eleştiri konusunda Rilke’nin ilginç düşünceleri vardır:

“.....Siz öyle estetik bakımdan eleştirel yazıları pek okumayın— bunlar, ya bir yan tutan görüşler, canlılıklarını yitirerek katılaşmış, taşlaşmış boş yazılardır; ya da bugün bu görüşü,

yarın da buna aykırı bambaşka bir görüşü savunan ustalıklı sözcük oyunlarıdır. Sanat eserleri, sonu gelmeyen bir yalnızlık içindedirler. Onlara eleştiri ile yaklaşılamaz. Onları ancak sevgi kavrayabilir, sevgi yaşatabilir onları ve her birinin hakkını gene sevgi verir ancak... Siz, bu türlü tartışmalarda, konuşmalarda, açıklamalarda kendinize, duygunuza hak verin; haksız mısınız, o zaman iç hayatınızın tabii gelişmesi sizi yavaş yavaş, zamanla, başka inançlara götürür. Bırakın yargılarınız, sessiz, engelsiz gelişsin. Bunlar her ilerlemede olduğu gibi, iç derinliklerden gelmeli ve hiçbir şey onları zorlamamalı, çabuklaştırmamalı. Hepsi, içte taşındıktan sonra bir doğurmadır. Bu duygunun her etkisini, her özünü içte, karanlıkta, söylenemeyende, şuur altında, akılla erişilemez olanda olgunlaştırmaya bırakmalı, büyük bir alçak gönüllülükle, hiç ses çıkarmadan bekliyerek, yeni bir aydınlığın yere ineceği anı beklemeli: Buna işte ancak sanat yaşantısı denilir. Anlamak için, yaratmak için gereken sanat yaşantısı budur. Burada zaman ölçüsü yoktur, yıl yoktur. On yıl hiçtir. Sanatçı olmak demek, özünü zorlamadan rahatça, bahar fırtınalarına göğüs gererek, ya ardından bir yaz gelmezse diye düşünmeden, duran ağaç gibi olgunlaşmak demektir. Yaz gene de gelir ama, yalnızca sabredenlere gelir, önlerinde sonsuzluk varmış gibi tasalanmadan, sessiz ve yürekleri geniş olanlara gelir. Ben bunu günden güne daha iyi anlıyorum. Onu, gönül borcu duyduğum acılar içinde öğreniyorum: Sabır her şeydir..."

Rilke'yi ağır ağır, sindirerek okuyanlar duygularına, düşüncelerine yeni bir düzenin, yeni bir ölçünün geldiğini, renkli, müstesna, pırıl pırıl bir dünyaya girdiklerini farkederler. Çünkü O'nun bakışları, her zaman günlük olayların üstüne çıkan, ölümün, duanın, şiirin, sonsuzluğun, hiç bitmeyecek olan bir yalnızlığın anlamları ile yüklü idi... Rilke'nin yalnızlığı, küskünlükten, olumsuz düşüncelerden doğan yalnızlık değil, gönül rahatlığı ile, severek kabul edilen, seçilen yalnızlıktı. Rilke'den sadece sanatçıların değil, yaşı, öğrenimi, sosyal durumu ne olursa olsun, herkesin öğreneceği çok şey vardır. Önemli olan, varlığa, hayata, dünyaya, tabiata, insana bakış tarzıdır. Büyük Yunus'un,

"Benim bir karıncaya ulu nazarım vardır."

Derken duyduğu heyecanı, hayreti, hayranlığı, ürpertiyi duyabilmektir.

Rilke, onunla karşı karşıya oturuyormuş gibi, sonsuz bir sevgi, saygı ve ilgiyle okunması gereken bir yazardır. Her bulduğunu okuyan, gelişigüzel satırlara göz gezdiren, cümlelere, emercesine, içine sindirmek, kendine mal etmek için sonsuz bir açlıkla değil de, çarçabuk gelip geçen bir sürat katarı gözü ile bakanlar Rilke'yi pek sevemezler.

Kitap, koşarak değil, sözcükler üzerinde durarak, üzerinde düşünerek, kılı kırk yararak okunmalıdır.

Okunmaya değer bir kitap, tekrar tekrar okunmalıdır. Ta ki, okunanlar insanın içine sinsin, ondan bir parça olsun, kanına girsin, damarlarında dolaşsın.

Eski çağlarda insanlar az kitap okuyorlardı, fakat iyi okuyorlardı. İçlerine sindiriyorlardı ve okuduklarına göre yaşıyorlardı.

Rilke'nin, yazılarında, yalnızlık üzerine ısrarla durması bir rastlantı değildir. Bencil, gururdan ve kendini beğenmişlikten doğan bir yalnızlık, insanı toplumdan uzaklaştırmakla kalmaz, başkalarına, hatta kendine bile faydalı olmaktan alı koyar... Önemli olan, yüzyıllar görmüş çınarlara benzeyen görkemli yalnızlıktır. Dünya nimetlerinin en tadılmamışının, en bilinmeyeninin yaşandığı, insanı geliştiren, büyüten, yücelten, yalnızlık... İnsan, yalnızlığını bilinçle seçerse, kendi iç dünyasına iner; iyiyi, güzeli, doğruyu arama yoluna girmiş olur. İnsanın güncel yaşantısındaki binbir şey üzerinde parça parça, bölük pörçük dağılan duygu ve düşüncelerini toparlar. Düşüncesinde daha parlak bir ışık, kalbinde daha derin bir yaşama sevinci, iradesinde yepyeni bir dayanma gücü bulur.

Gözlerini dıştan içe çevirebilenler, çokluktan tekliğe dönebilenler, gerçekten duyabilen ve düşünebilenlerdir. Ruhlarının mimarı olanlardır. Pascal, **"insanların mutsuzluğu tek bir şeyden doğar. Boş zamanlarda bir odada sessiz ve sakin oturmayı bilmemekten..."** diyordu. Kişilik, kendini ve şartlarını benimseyerek, ona derin ve güzel bir şekil vermektir. Hile, menfaat ve gevezeliğin hâkim

olduğu günlük hayatın daracık sınırları içinde, bir insanın ruhen yücelmesine olanak var mıdır? Yaşamak, gerçek boyutlarıyla ancak yalnızken elindedir insanın...

Rilke, "**Malte Laurids Brigge'nin Notları"** nı yazarken çok uğraştı. Didindi. Eseri, dilimize kazandıran Behçet Necatigil, ("Malte Laurids Brigge'nin Notları" bir günce— romandır. Aralıklı günlerde tutulmuş, notlardan, güncelerden oluşan bir roman)'dır diyor. 1902-1910 yılları arasında yazıldı. Yazdığı vakte kadar geçen yaşamının, deneylerinin, düşlerinin, çalışmalarının birikimiydi... Malte 28 yaşındadır. Danimarkalıdır. Paris'tedir ve yapayalnızdır. Notlar için klasik anlamda roman diyemeyiz. Yer yer şiirsel denemeler demek daha uygun düşer. Notlar'da bir ömür boyu okunsa yine de doyulmayacak, bıkılmayacak harikulâde güzel bölümler vardır. Değişik çevrelerde, değişik ruh halleri içinde yüzlerce kere okunsa, insan her defasında yeni bir heyecan duyabilir, yeni bir hazla sarsılabilir...

Rilke, Notlar'da eriştiği büyük başarı ile bir çok büyük sanatçıyı kendisine hayran bıraktı. Kitapta bütünü ile Jean Peter Jacobsen'in dramını görürüz. Paris'te herkesten uzak yaşayan, son derece içli ve duygulu gördüklerinin ve işittiklerinin etkisi altında yaşayan Malte, bir yandan, kendini dış dünyaya verir, bu dünyayı korkunç da olsa içine almak ister. Bir yandan da, kendisini iç dünyaya, görünmeyen, özlü ve yüksek olana, Allah'a bağlar.

Notlar'ın dünya edebiyatında çok sevilen, aranan, tekrar tekrar basılan bir kitap oluşu, biraz da, pek çok genç insanın, Malte'ın kişiliğinde kendilerinden bir şey bulmalarından ileri gelir; kitabın ikinci baskısı Aralık 1966'da yayınlanırken, arka kapakta şu ilginç tümceyi okuyoruz:

"Yaşları bugün yirmi beşle, otuz beş arasında olan bir kuşağın çocukları "Malte Laurids Brigge'nin Notları" ndan söz edildiği zaman, bayağı heyecanlanır, ezbere satırlar okur, O bizim başucu kitabımızdı." derler.

Lou Salomé'ye yazdığı bir mektupta Rilke diyor ".....bir vakitler büyük, korkak bir şaşkınlığın içine düştüğüm gibi, şimdi de adı hayat olan bir dehşetle kuşatıldım. "Ama artık bu" Rilke'nin ilk kez dehşetle tanıştığı yer olan "Paris" kısmen, ruhî – biyografik bir roman olan "Notlar" da "acının okulu, Hissin, Görmenin ve Ortaya Koymanın gücü yanında hiçbir pahaya reddedilemeyen bir meydan okuma olur." (Abdurrahman Cahit, Edebiyat, Şubat – 1974, sayı 7).

Notlar'dan alınan şu parça, Malte'ın kişiliği hakkında yeterli bir fikir verebilir.

> ".....OTURUYOR ve bir şairi okuyorum. Salonda pek çok insan var, ama farkına varılmıyor. Kitapların içindedirler. Bazen uyuyan ve iki rüya arasında sağından soluna dönen kimseler gibi, yapraklar arasında kımıldanıyorlar. Ah, kitap okuyanlar arasında olmak ne güzeldir. İnsanlar, niçin hep böyle değiller? Birinin yanına gidip hafifçe dokunabilirsin; hiçbir şey duymayacaktır. Ve ayağa kalkarken yanındakine bir parça çarpar ve özür dilersin, sesin geldiği yana bakar, başını kaldırır ama görmez seni ve saçları uyuyan bir insanın saçları gibidir. İnsan için ne hazdır bu. Oturuyorum ve bir şairim var. Ne talih. Salonda belki üç yüz kişi okuyor şimdi; ama ayrı ayrı her birinin bir şairi olması imkânsız. (Allah bilir, neleri var onların) Yoktur üç yüz şair. Ama bak, ne talih, ben bu okuyanların belki en hakiri, bir yabancı: bir şairim var. Gerçi fakirim. Gerçi her gün giydiğim elbise yer yer eskimeye başlamış, gerçi ayakkaplarımda şu veya bu kusur bulunabilir. Doğru, yakam temizdir, çamaşırlarımda öyle ve bu halimle büyük bulvarlardan birinde istediğim pastaneye gidebilirim ve rahat rahat, elimi bir pasta tabağına uzatır, bir şey alabilirim. Böyle bir davranışı garipsemez kimse ve beni azarlamazlar ve bana kapıyı göstermezler."

Dr. Traugott Fuchs, ilk Malte çevirisine yazdığı önsözde;

> "...Rilke'nin anlaşılması biz Almanlar için de zordur; hatta aramızda, birkaç sayfasını karıştırdıktan sonra, bunca müşküle, karanlığa ve kendi kanaatlerince klasik açıkçılık ve güzellik yoksulluğuna kızarak onu, bir çırpıda reddedip, itinalı bir tasniften geçmiş kütüphanelerinin mariz intizam perverliğine hapsedenler de bulunur. Yıllanmış

koltuklarından kalmak istemeyen katılaşmışların kütüphanelerde o tutuşmuş, yanmakta olan yalnız; gurbette gibidir ve bekler: Derken bir hayran gelir ve o hor fakir görülmüş kitapların birini, zengin raflardaki naçarlıktan kurtarıp, kalbinin hürriyetine ve fakir odasının enginliğine götürür ve kendi malıymış gibi kesin ve amansız, o kitabın üzerine kendi adını yazarsa, Tanrı şahidim olsun, bu suç bağışlanacak türdendir...” diyordu.

Yine “ Malte’dan aldığımız şu bölüm ne kadar anlamlı:

“.....İçinden, seni ürperten bir şeyler yükselen genç adam, kimselerce bilinmeyişinden faydalan! Seni hiçe sayarlar, sana itiraz ederlerse, tanıdığın görüştüğün kimseler senden tamamen el çekerlerse, düşüncelerinden dolayı seni yok etmek isterlerse; seni kendi benliğine toplayan bu gözle görülür tehlike, seni dağıtarak zararsız hale sokan sonraki şöhretin sinsi düşmanlığı karşısında hiç kalır.

Küçümseyerek bile olsa, senden bahsetmesi için kimseye ricada bulunma. Ve zaman geçer de isminin insanlar arasına yayıldığını görürsen, onların ağzında bulduğun bütün şeylerden daha ciddiye alma bu ismi. Şöyle düşün: adın kötüye çıktı ve hemen bırak bu ismi. Bir başka isim al, Tanrının gece vakti seslenebileceği başka, herhangi bir isim al. Ve bunu herkesten sakla.”

Malte’ın bölümleri içinde beni en çok heyecanlandıran, düşündüren bölüm şu oldu:

“...Ah, gençken yazılan mısraların kıymeti zaten nedir ki. Beklemeliydi ve bütün bir ömür boyu, mümkünse uzun bir ömür boyu, mâna ve lezzet toplamalıydı ve sonra, tamamen sonunda belki iyi on mısra yazılabilirdi. Çünkü mısralar, insanların dedikleri gibi, hisler değil (his pek erken başlar), tecrübelerdir. Bir mısra için insan, birçok şehirler görmelidir, insanlar ve eşyalar görmelidir, hayvanlar tanımalıdır, kuşların nasıl uçtuğunu hissetmelidir, küçük çiçeklerin sabahları hangi kımıldanışlarla açtığını bilmelidir. İnsan, meçhul semtlerdeki yolları, beklenmedik tesadüfleri ve uzun zamandır gelmekte olduğu görülen vedaları düşünebilmelidir, halâ anlaşılmamış çocukluk günlerini; bizi sevindireceğini sanarak hazırladıkları (ama ancak bir başkasını sevindirebilecek) bir sürpriz yüzünden, anlamayıp incittiğimiz anne ve babayı; o kadar çok, derin ve müphem değişmelerle, acayip ve tuhaf başlayan çocukluk hastalıklarını; sessiz, kapanık odalarda geçen günleri ve deniz kıyısındaki sabahları; denizi; denizleri; üstümüzde esen ve bütün yıldızlarla uçan yolculuk gecelerini düşünebilmelidir; bütün bunların hepsini düşünebilmek de yetmez. İnsanın birbirinden farklı birçok sevda gecelerine ait hatıraları olmalıdır; doğuran kadınların haykırışlarına ait, içine kapanan, hafif beyaz, uyuyan lohusalara ait hâtıraları olmalıdır. Ama, hem de, can çekişen kimselerin yanında oturmuş bulunmalıdır; kesik kesik gürültü duyulan, penceresi açık odada ölülerle durmuş olmalıdır. Ve insanın hâtıraları olması da kâfi gelmez. Hâtıralar çoksa onları unutabilmelidir ve insanın, hâtıralar gelecek diye beklemekte büyük sabrı olmalıdır. Çünkü hâtıralar da henüz o değildir. Hâtıralar nacak hücrelerimizde yerleştikleri, bakış ve hareketlerimizde okundukları, esinsizleştikleri ve artık bizden ayırt edilemedikleri zaman işte ancak o vakit, çok nadir bir saatte, bir mısraın ilk kelimesi, hâtıraların ortasından ve hâtıralardan tecelli eder.”

“Malte Laurids Brigge’nin Notları” yayın yılı 1910, birçok edebiyat tarihlerince Modern Avrupa Edebiyatı’nın başlangıcı sayılıyor... Joyce, Proust ve Kafka’dan önce Rilke, 19. yüzyılın gelenekçi romanı yanına, boş bir arsaya, modern romanın temellerini attı. Varoluşçu bir yöntemle, bireyin iç dünyasındaki depremleri vurguladı. Bu romanın bizim için bir önemi de, batı kültür hazinesini tanımamız konusunda zengin, canlı bir müze oluşturmasıdır.” (Behçet Necatigil, Milliyet Sanat Dergisi, 12 Aralık 1975, sayı: 162)

Andre Gide, Malte Laurids Brigge’nin Notları’nı okuduktan sonra, “İki haftadır sizinle yaşıyorum, kitabınız bütün varlığıma el koydu. Sizi daha iyi tanımak, daha çok sevmek de ondan” diye yazıyor Rilke’ye. Valéry ise, “Bugüne dek tanıdığım olağanüstü kişiler arasında, en büyüleyici olanlardan biri

ve en esrarlı olanı Rilke'ydi**. "Büyü"** sözünün herhangi bir anlamı varsa, diyebilirim ki, onun sesi, bakışı, davranışları, onunla ilgili her şey, büyülü bir varlık izlenimi bırakıyordu kişide" diye söz ediyor ondan (Turan Oflazoğlu; Rilke, Seçme Şiirler, Cem Yayınevi, İstanbul 1976, s.10).

Malte'ın yayınlanmasından ve büyük başarısından sonra, Rilke için bir başka dönem başlıyordu. Yeni bir sessizlik, yeni bir susuş ve arayış dönemi... Rilke kendine özgü olanı bulmak istiyordu. Daha yeni, daha başka bir sese ve soluğa sahip olmak istiyordu. Yazdı. Okudu. Gezdi. Görüştü. Kazandığı ünü yitirmekten korkmuyordu. Çünkü zaten istemiyordu ünü. Ün dedikleri, gelişmekte olan bir insanın üstüne kitlenin yürümesi ve onun gelişmesini durdurması değil miydi?

Nihayet, bu uzun susuş, ürününü verdi ve bir çok eleştirmenlerce çağımızın en önemli şiirleri sayılan Duino Elejileri gün ışığına çıktı.

Burada Rilke, bütün başarılarımız sırf gösterişlerden ibaret olduğu için bu âlem kendi hakiki tadımızı vermiyor ve biz dünyadaki adetlerimizi yerine getirmek için çalışmıyoruz, diye yakınıyordu. Bir zamanlar insanlar büyük ve hemen hemen Allah'a yakınken, kalplerimizde ıstırabın maden kuyusunu deşmişler ve bu kuyunun derinliklerinde saf bir halde duran ezeli acıdan pırıl pırıl cevherler çıkarmışlardı. Halbuki bu günün insanları acıları israf etmektedirler. Kendilerini hayatın gürültülü panayırında kaybetmekte, bu panayırın atış yerlerindeki sayısız hedefler önünde hesapsız kazançların zevkini çıkarmaktadırlar.

Bugünkü insanlar aşkta da başarılı olamıyorlar. Aşkları hiçbir zaman hercai bir sevdadan öte geçemiyor.

Istırap ve aşk gibi kökleri aynı toprakta bulunan ölüm karşısında, biz hemen hemen zavallı ve çaresiz kalıyoruz. Toprağın bu kutsal ilhamını kendi öz benliğimiz gibi içimizde olgun bir hale getireceğimize, vakti gelince, onu herkes, ucuz ve manasız bir kışlık şapka gibi hazırcı terzi " madam Lamort'dan" alıp başına geçiriyor. (Beşinci Eleji).

Fakat ıstırap ve ölüme karşı duyduğumuz duygulara ve sevgideki yetersizliğimize karşın, toprağın bize yüklediği ödev, evrenin yaratılışından bugüne kadar hep aynı kalmakta ve bu ödev bizi, hep aynı şekilde, faniliği kendi içimizde ebedilik haline çevirmeye zorlamaktadır. Dış âlem her gün biraz daha kaybolmalıdır. Çünkü dünya hiçbir zaman içten başka bir yerde değildir. (Yedinci Eleji).

Ölüme karşı bilinçli yaşamak, anlamını kavramak, onu hayata eklemek.... büyük ve anlatılmaz olan buydu.

Rilke Rusya'da yolun başında iken genç adamın ilkesi "Allah'ı gerçekleştir"di. Yolun olgun sonuna gelince bu ses, "gerçeği ölümsüzleştir" olmuştu.

Duino, İtalya'da, Venedik'le Triesta arasında, Adriyatik kıyılarında bir yalçın kayalığın üstüne kurulmuş, on ikinci yüzyıldan kalma bir ortaçağ şatosunun adıydı (Zahide GÖKBERK, Rilke ve Duino Şatosu, Varlık Dergisi, Sayı 514, sf.8-9, 15 Kasım 1959). Şato yapıldıktan sonra çeşitli eller değiştirmiş, on yedinci yüzyılın başında, bugünkü sahipleri olan ve eski bir Alman soyundan gelen "Thurn und Taxis" Prenslerinin eline geçmişti. Rilke, şatonun o zamanki sahibi bulunan ve kendisinden bir hayli yaşlı olan Prenses Marie Thurn ve Taxis'le bir vesile ile tanışmış, kültürlü, ince yaradılışlı, duygulu, zeki ve anlayışlı bir kadın olan ve şatosu devrinin birçok ünlü sanatçılarına açık bulunan Prenses, Rilke'nin ne ölçüde bir sanatçı olduğunu, gelecek için neler vadettiğini hemen anlamış, ona ölünceye kadar derin bir dostluk, eşine az rastlanır bir anne yakınlığı ve şefkati göstermiştir. Bu tanışmadan sonra, Duino Şatosu Rilke'ye ömrü boyunca kendi evi gibi açık olmuş, şair istediği zaman oraya gidip, haftalarca, aylarca kalmış, burada tabiatın akıllara durgunluk veren sessizliği, güzelliği içinde yaşamış, çalışmış ve yazmıştır.

Rilke, her biri yüzyılımızın gerçeğe karşı güveni sarsılmış, gideceği yolu yitirmiş, çaresiz insanın melankolisini dile getiren ve bu insanın kendine bir yol bulmak, bir yön vermek denemesi olan on şiirin adını acaba neden Duino Elejileri koymuştu? Bununla Prensesin kendisine gösterdiği yakın dostluğa karşı minneti mi anlatmaya çalışmış, yoksa bu şiirlerin, esrarlı Duino şatosunun, uçsuz bucaksız bir

dünya ortasında kaybolmuş Duino kırlarının, Duino manzaralarının anlatılmaz güzelliğinin içinde yarattığı duyguları dile getirmek için yazıldığını mı söylemek istemişti?

Rilke, Duino Elejilerini on yılda tamamlamıştır. Onları, önce 1912 yılında Duino şatosunda yazmağa başlamış, 1922 yılında İsviçre'de ömrünün son yıllarını içinde geçirdiği Muzot Şatosunda bitirmiştir. Rilke'nin bu elejileri yazmaya başlayışını Holthusen, Rilke biyografisinde şöyle anlatır: "...O günlerde olup bitenler Rodin ve Cézanne'ın anladığı mânada, isteyerek, irade gücü ile ortaya konmuş bir çalışma ürünü değildir; anlaşılmaz, esrarlı bir ilham ve kendinden geçiş ile meydana gelmişlerdir.

Şato'da, Rilke'nin çalışma odası, deniz tarafına penceresi olmayan yarı loş bir kütüphane odası idi. "Rilke yalnızlığını, doğayla ve meleklerle paylaşıyordu. Bu melek temasının, Rilke'nin şiirlerinde çok önemli bir yeri vardır. İlk eleji'nin ilk mısraı "Haykırırsam, melekler ülkesinde beni kim anlar ki" diye başlar. Bunlar sanki, bütün hayatı boyunca birlikte yaşadığı melekler için yazılmıştır. Rilke, burada göklere çıkarak meleklerden haber verdiği gibi, yere inerek acılar içinde kıvrandığı dünyayı da anlatır." (Genç Bir Şaire Mektuplar, Çeviren Melâhat Özgü, Remzi Kitabevi, İstanbul 1963, ikinci baskı, sf.92).

Ölüm üzerindeki düşüncelerinden, zamanla insanlar uğruna çekilen acılardan, az ve tam olanlardan, çocuklardan, genç kızlardan, erken ölenlerden, kutsal varlıklarından ve yiğitlerden, bitki ve hayvanlardan, Allah'a yakın olanlardan, sevgili sessiz şeylerden haber verir. Her biri ayrı bir şiirde işlenmiştir; her birine birer başlık aranacak olursa, birine erken ölenlerden, ötekine yiğitlerden, sevgililerden ya da acı çekenlerden denecek olsa, hiç biri özünü tam anlamıyla vermez.

Rilke, evrenden kendini sıyırıp, bir seyirci gibi Allah'ın büyüklüğünü ve insanın hiçliğini görüp, bu gözlemlerden sonsuz ve temel gerçekleri çıkararak, bütün şiirini insanın manevi görüş ve açıklık uğrundaki çabasına yöneltmiştir. Kendi dinî buhranları ve zaferleri, insanlığın mücadele, ölüm ve yeniden doğmasının sembolüdür.

"Bu büyük eser ancak GOETHE'nin 'FAUST' eseriyle karşılaştırılabilir." (Sedat Umran, R. M. Rilke, Hisar Dergisi, Eylül 1976, Sayı. 153, sf. 23).

> .... "Şiir işlevinde ve deyiş araçlarına o güne değin erişilebileni aşmıştır. Bütün Avrupa'nın kültür maddeleri ve görünümleriyle beslenmiş ve etkisini göstermiştir. Okuyucuya da, dünyanın ve yaşamın yeni bir derinlik boyutunu kazandırmıştır. ......Bir yabancıyı anlamak, onunla dialog kurmaktır. Dialog ise, kendimizi kendimize anlatır. Bunun için Rilke'yi anlamak gerek." (Melâhat Özgü, Rilke'yi Anlamak, Türk Dili Dergisi, Ocak 1977, Sayı: 304, sf. 81).

Rilke, şu satırları ile, sanki ilerde yazacağı, çağının şiirinin muştusunu verir gibidir:

> "....Bu dili iyi anladıkları nispette, sade bir şekilde kullandılar. Eşyanın büyük sükûneti içine daldılar. Hiç beklemeden, sabırsızlık etmeden, varlıkların kanunlar içinde nasıl eridiğini duydular." (Manzara, R. M. Rilke, Çeviren Melâhat Özgü, Tercüme Dergisi, Mayıs 1951, Sayı:52, sf. 247).

Duino Elejileri'ni yazarken, Rilke, hastalıklarından, karamsarlıklarından sıyrıldı. Bambaşka bir kişiliğe büründü. Yüzü gülüyor, hayata umutla bakıyordu.

> "Ölümüne dört yıl kala, onu ziyaret eden dostları, onu gerginliği yatışmış, yeniden canlanmış, daha mutlu buldular. Haziranda prensesi, Temmuzda Kippenber ailesini kabul eder Rilke. Amacı yeni yapıtlarını okutmaktır onlara. "Değişmiş bir insan gördüm" diye yazar Prenses o zamanki ziyareti üzerine. "Işıyan ve mutlu. Hiçbir zaman bakışını unutmayacağım." Sonra, günlük notlarında şunları açıklar Prenses: "Ve okuduğu müddetçe, yalnız onun okuyabileceği harikulâde okuması müddetince, sürekli yüreğimin atışlarını duyar, gözyaşlarımın yüzüme doğru aktığını hissederdim..." (Rilke, Haus Egon Holtkusen, R.Verlag Çeviri: M. Eşref Selçuk, yayınlanmamıştır).

Şiirin alanı görünen eşyayı aşar, görünmeze varır. Eşyada mevcut olmayan şeyleri görmek şiirdir. Büyük, harikulâde, güzel ve kutsal olan her şey sırlara bürünmüştür. Şiir, sırrın dilidir. Rilke'nin elejilerini okurken, bir güzellik ve derinlik duygusu sarıverir insanı. Anlatılması olanaksız bu durum,

Rilke'nin yüce gönlünden okurun gönlüne akar. Bu şiirlerde O, insan ruhunun en gizli köşelerini gördü ve gördüklerini kendine özgü bir yöntemle gün ışığına çıkardı.

Rilke, bir ömür boyu, ruh temizliği içinde yaşadı. O temizlik ve arılıkla dolmuştu sanki. İçinde vardı. Zaten ruh arılığı öğrenilemez ki... Sadece duyulur ve yaşanır.

Nietzsche "Yazılarıma her zaman bütün hayatımı ve bütün kişiliğimi koydum." der. Benzer durumu Rilke'de de görüyoruz; en gizli ruh hallerini öyle somutlaştırmıştı ki, onları unutmak düşünülemez. Çünkü O'nun sanatının en büyük özelliği değişmiyeni kavrayabilmesinde idi. Rilke en iyi, en güzeli gerçekleştirmeye nefsini adamış bir kişi idi, 19. yüzyılın son çeyreği ile, 20. yüzyılın ilk çeyreği arasında yaşadı. Bilim, evren görüşünü süresiz genişletiyordu. Olanaklarımızın sınırları çoğalırken, O, evrenin sonsuzluk ve karmaşıklığını daha iyi anlıyordu. Bir düşünceden kök alan inançtı. Köksüz, sübjektif bir duygulanış değildi bu.

Düşünce ve inançla gereği gibi yuğrulmayan, fizikötesi acıyı gereği kadar tadamayan hangi şair, ölümsüzlüğe ulaşmıştır? İnsanın duyguları kadar, bilinç altı karanlıkları kadar, düşünceleri ve inançları da şekillendirir. Şairin şiire ulaşmadan önce, gerçek, insana ulaşması önemlidir.

Rilke'ye göre gerçek bir yönlü değil, çok yönlü idi. Her şeyin olduğundan daha başka türlü olabileceğini söylerdi. O, duyduğu, hatta duyduğunu sandığı her şeyi söyledi ama yine de en kavranılmayan sırlarla dolu bir yazar olarak karşımıza çıkıyor.

Birinci Eleji'nin ikinci mısraı: **"Diyelim ki, birisi beni ansızın bağrına basıyor ve ben O'nun güçlü varlığında eriyorum."** Üçüncü mısraı, **"Çünkü güzel olan, ürpertici olanın başlangıcından başka bir şey değildir."**

Şu iki mısra dahi, Rilke'nin hiç de kolay anlaşılır bir şair olmadığını kanıtlar. O'nun çalışması ve araştırmaları için hiç çekinmeden, "Kahramanca" diyebiliriz. Kolay gerçekleri, toplumun gerçektir deyip geçiştirdiği değer yargılarını Rilke, bıkmadan, usanmadan tekrar tekrar irdeliyordu. Kolaylıkla, ne genel kanılara, ne de uzmanların yetkilerine uyuyordu.

Rilke, en karışık, görünüşte nizamsız olan şeylerde bile bir nizam arardı. Aslında çok basit gibi görünmekle beraber, bu dünyayı ve hayatı değiştirecek bir düşünce idi. Yaşadıkları günlük hayata, bu fikri uygulayanlar sonsuz bir güzellik ve ihtişamla karşılaşırlar. Rilke'ye göre, eşyası yerli yerine konmuş bir oda huzur vericiydi. Zaten sanat, kaosu kozmos haline getirmek, karışıklığa nizam vermek değil miydi?

Bu yapıdaki bir insanın, birinci dünya savaşı sırasında ne kadar acı çektiğini herkes anlıyabilir. Paris'teki evi, bütün varı yoğu ile soyularak yıkıldı. Muzot'dan, 28 Kasım 1921'de, Simone Brüstlein'e yazdığı mektup, bu durumu belgelemektedir:

> "......Ah, anlıyorsunuz değil mi?
>
> Savaşı ve acıyı anlıyorsunuz!
>
> Anladığınızı biliyorum. Savaş yıllarındaki hadiselerin bütün varlığımla yaptığım çalışmayı nasıl böldüğünü, gerek bu, gerekse başka bir sebepten derinliğe dalmanın, şifa bulmanın, yeniden işe koyulmanın imkânsızlaştığını biliyorsunuz. Savaştan sonra da: Bir sene kadar önce, nihayet varlığıma dönebileceğimin ve çalışmaları orada geliştirebileceğimin ümidedildiği koruyucu sığınağa, dağa davet edildiğimi biliyorsunuz. Daha sonrasını da biliyorsunuz. Bir alın yazısı ile her şeyin nasıl değiştiğini. Baş gösteren gam ve endişenin, benim daldığım bu durumdan çıkarmanın çok uzak, korkunç derecede uzak olduğunu biliyorsunuz. Bu bilinmeyen endişe belli bir derecede yatıştırılana kadar, sükûnetin bir daha geri gelmeyeceğini biliyorsunuz. Görülmemiş bu sarsıntı bütün içyapıyı bozdu. En kötüsü de hayatımda ilk defa işime ihanet etme isteğine kapılmış olmamı hissetmemdir."(Çeviren: Gülsen Önalp, yayınlanmamıştır).

Duino Elejileri ile hemen hemen aynı zamanda "Orpheus'a sone" adlı şiirleri yayınlandı. Üstün bir sanat gücünü yansıtıyorlardı.

Rilke gülleri çok severdi. Bıkmadan, usanmadan bakar, sanki onların iç yüzünü görmek isterdi. Sanatında gülün yeri çok büyüktür. Mezar taşına kazınmak üzere yazıp bıraktığı mısraların ana motifi de güldü.

"Gül, ey saf çelişki, nice gözkapağının altında
hiç kimsenin uykusu olmamanın
sevinci."

Rilke, son zamanlarında Vallis Alplerinde Dr. Werner Peinhard'ın, ona satın aldığı köşkte yaşadı ve burada 29 aralık 1926 gününde öldü. İsviçre'nin bir dağ köyünde, küçücük bir kilisenin mezarlığında gömülüdür. Kendisini haftalarca yatağa bağlayan ağır ve işkenceli bir kan hastalığından sonra 51 yaşında hayata gözlerini yumdu. Yaşadığı sürece, ölümü, hayatın tamamlayıcısı diye kabul etmişti. Çok sevdiği bir dostuna yazdığı bir başsağlığı mektubunda şöyle diyordu: "Matemleri için teselli bulmuş olanlara yazık. Ölümün aydınlığı, berraklığı yanında bütün teselliler bulanıktır."

"Rilke, sâkin bir gecede, inzivada öldü. Yanında bir tek hizmetçisi vardı. Can çekişirken beş isim mırıldandığını söylerler: Tanrı, İsa, Köylü Rus Şairi Droşin, Tolstoy ve Rodin. Sonra hırıltı gibi birkaç kelime, tam ölürken: Dilenciler, hastalar, zavallılar..." (Şair Rainer Maria Rilke, Celâlettin Ezine, Hamle Dergisi, Eylül 1940, Cilt I, sayı 2, sf.3-9).

Rilke ömrü boyunca manen ve maddeten temiz bir hayat yaşadı. Kibardı, zarifti. Sessizliği ve yalnızlığı severdi. Çok güzel konuşur; basit, önemsiz bir konu bile, onun dilinde yepyeni boyutlar kazanırdı. Onu dinlemenin tadına doyulmazdı. Son derece titiz, dikkatli bir insandı. Yazdığı yazılarda, mürekkebin renginden, harflerin güzelliğine, satırların düzgün oluşundan, kâğıdın kalitesine kadar her şeye dikkat ederdi. Bir kelimeyi bile değiştirse derhal o sayfayı yeniden temize çekerdi. Giysileri, göze batmaz fakat her zaman temiz, zarif ve bakımlı olurdu. Konuşurken kullanacağı kelimelere bile çok dikkat ederdi. En basit bir yerde bile otursa, vazosuna koyacağı renkli bir çiçek, duvara asacağı güzel bir tablo ile derhal kişiliğinin damgasını vururdu oraya... O kadar dikkatli, her şeye, bilhassa güzelliğe karşı o kadar duyarlı idi ki, yoldan yürürken gördüğü güzel bir tabelaya bile hayranlıkla bakardı. Bazan bir hayvanın, bazan bir çiçeğin önünde saatlerce durup onu incelemekten, ondaki güzelliği yaşamaktan yorulmazdı.

Gösterişten, ünden daima kaçtı. Dergilerde resimlerinin basılmasını istemezdi. Halbuki yakından incelenirse insanı etkiliyen bir güzelliği vardı. Kendine bir kitap ödünç verildiğinde, bunu ipek bir kâğıda sarıp, yanına bir çiçek, ya da kendine özgü bir kaç söz katarak iade ederdi.

Kimseyi kırmadı, kimseye kırılmadı. Mütevazî idi. Yavaş sesle ve az konuşurdu. Dedikodu yapmazdı. Lüzumsuz söz söylemezdi. Daima, müspet ve hayırlı konuşur yoksa susardı. Yalan söylemez, gösterişten hoşlanmazdı. Eşyanın hakikatini görebilmek için çırpınırdı. Düzenli yaşar, lüksten kaçardı. Çalışma masası her zaman intizamlı idi. Yazı masasının üstünde kurşun kalemleri, yazı kalemleri dümdüz sıralanmış olarak, boş kâğıtlar da tam bir dikdörtgen biçiminde dururdu. Asil kalbi, ottan Allah'a kadar bütün varlığa karşı sevgi ve saygı ile doluydu. Hiçbir konuda yüzeyde kalmayı sevmezdi. Olanaklarının elverdiği ölçüde, gerçeğe varmaya çalıştı. Kimsenin sözünü kesmez, başkalarına saygı aşılardı. Çevre O'nun yüce kişiliğini kendiliğinden kabul ederdi. Ön yargılardan uzaktı. Hoşgörü sahibi idi.

Sağlam ve doğru düşünmesini bilen nadir insanlardan biri idi. Gerçekçi idi. En girift, en karışık sorunları, en ince ayrıntılarına kadar, bıkmadan, usanmadan inceler, analiz eder, gerçeğe ulaşmaya çalışırdı. Hiç bir zaman şımarmadı. Kendini yanlış anlayanlara da hoşgörü ile davranır, bunu bir sorun haline getirmezdi.

Duydukları, gördükleri, okudukları, tanık oldukları, düşünceleri oranında, varlığın ve eşyanın hakikatini öğrenmeye, Tanrıyı sevmeye, O'na yakın olmaya çalıştı. Burada, çalıştı kelimesi hafif kalıyor.

Kendini helâk edercesine uğraştı, çırpındı, didindi... Bu yolda ne yapılabilirse onu yaptı. Hangi çizgiye kadar gelinebilirse, oraya kadar geldi.

Carlyle'ın anladığı mânada, o, bir kahramandı. Çünkü, kahramanlar kahramanca yaşadı. Çünkü ivazsız garazsız bir hakikat arayıcısı oldu. En halisinden bir Hak aşığı idi. Burada bir soru akla geliyor. Acaba daha ötelere gidemez miydi? Daha yücelere... ötelere... ötelerin ötesine...

Evet, cevabı zor bir soru... Ne var ki insanlar, bir yerde, olanaklarıyla sınırlılar...Eğer Rilke daha başka bir zamanda ve çevrede, daha farklı durumlar ve kişilerle karşılaşsaydı, belki yaşam çizisi daha değişik olurdu. Belki gönül ikliminde daha fazla yol alabilir, nasibi daha bir başka olabilirdi. Bir gönül eri ona rastlasa, elinden tutsa, yol gösterse, belki mâna âleminde daha büyük, daha uzak iklimler fethedebilirdi.

Ama, o saf ve temiz ruh, o zarif ve ince insan, elindeki malzemeden ne yapabilirse o kadarını yaptı. Hani, halk arasında yaşayan bir söz vardır, babamın adı Hıdır, elimden gelen budur, derler ya. Öyle işte... O kadarını yapabildi. Gücünün ve olanaklarının son çizgisine kadar geldi. Bir ömür boyu gerçeğin arayıcılığını yaptı. İnsanca yaşadı. **Sevdi, sevildi ve öldü...**

Kaynak Yazı : Sabri Tandoğan Özel sitesi

http://www.gonulsohbetleri.net/html/rainer_maria_rilke.asp

İRADE SAPMASI

Ötekinin sırrı, kendim olma imkânının bana asla verilmemiş olmasıdır ve ancak dışarıdan gelenin kaçınılmaz saptırmasıyla var olurum. Schnitzler'in kısa öyküsünde insan, yakasını bırakmayan ve kendisini yok edecek olan o mikrop türünün hayatının içinde yaşar: Birbirlerine yabancıdırlar, ama yazgıları aynıdır. **Venedik Takibi**'nde S. kendisinin ne kim olduğunu ne nereye gittiğini bilir: Dolayısıyla, varoluş daima bir anlam ya da anlamsızlık sapmasıyla, başka şeyin saptırmasıyla biçimlenir. Kendi irademiz yoktur ve öteki, kendi irademiz uyarınca yüz yüze geldiğimiz şey asla değildir. Öteki, dışarıdan gelenin zorla girişidir, dışarıdan gelenin öncelliğidir, yabancılığın çekiciliği ve yabancılığın aktarımıdır.

Dolayısıyla, felsefenin sırrı, belki de kendini tanımak veya nereye gittiğini bilmek değil, ötekinin gittiği yere gitmektir; kendi kendine düşlemek değil, ötekilerin düşlediğini düşlemektir; kendi başına inanmak değil, inananlara inanmaktır: Dıştan gelen tüm belirlemelere öncelik tanımaktır. Bunlar okunamaz, deşifre edilemez olsalar da fark etmez; önemli olan herhangi bir olayın, herhangi bir nesnenin, herhangi bir beklenmedik varlığın yabancı biçimiyle birleşmektir; çünkü asla kim olduğunuzu bilemezsiniz. **İnsanların gölgelerini yitirdikleri günümüzde, biri tarafından izleniyor olmak son derece gereklidir; her birimizin kendi izlerini yitirdiği günümüzde birinin izlerinizin içine girmesi son derece acildir; böyle yaparak bu izleri silip sizi yok etse de yok olmayla suç ortağı olan bir yoldur bu; burada simgesel bir zorunluluk biçimi, bağlanmanın ve kopmanın bulmacamsı bir biçimi söz konusudur.**

Her birimize kendi yaşam sorumluluğunu üstlendirmeyi amaçlayan bir kültür içinde yaşıyoruz. Dinî gelenekten miras alınmış ahlâki sorumluluk, her birimize kendi yaşam koşullarının tümünü üstlendirmek için tüm modem haberleşme ve iletişim aygıtından destek görür. Her şeyin bireysel hücrenin kendine yeterli olmasına katkıda bulunduğuna bakılırsa bu, varoluşun programlı yönetimi içinde tamamen gereksiz hale gelen ötekinin dışlanması anlamına gelir.

Oysa saçmalıktır bu. Kimse kendi yaşamının sorumluluğuna katlanacak diye bir şey yoktur. Dinî ve modern bu düşünce, boş ve kibirli bir düşüncedir. Dahası temelsiz bir ütopyadır. Kişinin kendi kimliğinin, iradesinin, sorumluluğunun ve isteğinin kölesi olmasını gerektirir. İnsanın tüm devrelerini; genlerinde, sinirlerinde, düşüncelerinde kesişen dünyanın tüm devrelerini denetlemeye koyulmasını gerektirir. **Görülmemiş bir kölelik!**

Kişinin kendi bahtını, isteğini, iradesini başka birinin ellerine bırakmak çok daha insancadır. **Sonuç nedir?**

Sorumluluk dolaşımı, iradelerin sapması ve biçimlerin sürekli aktarımı.

Yaşamım, başka bir yaşamda etkili olduğu için kendine sır haline gelir. İradem, ötekine aktarıldığı için kendine sır haline gelir.

Aldığımız hazzın gerçekliği konusunda, irademizin gücü konusunda hep kuşku duyarız. Garip bir biçimde, bundan hiçbir zaman emin değilizdir; diğerinin aldığı haz sanki daha belirgindir. Kendi aldığımız hazza daha yakın olduğumuzdan bu hazdan kuşku duymak için daha uygun bir konumdayızdır. Herkesin kendi görüşlerine daha gönülden güvenmesini isteyen önerme, (karşısındakinin hazzını garanti etmek ve bundan derinleşmiş bir bilgi ve enerji çıkarmak için insanın kendi aldığı hazzın ertelendiği Çin erotizminde olduğu gibi) kendilerine ait bir görüş sahibi olmak için daha uygun bir durumda bulunan diğer kişilerin görüşüne bel bağlama eğilimini küçümser. Öteki varsayımı, belki de yalnızca aldığımız haz konusundaki bu kökten kuşkunun sonucudur.

Baştan çıkarma, ötekinin kendisi için ebediyen sır olarak kalan bir şeyin sezgisiyle, asla bilemeyecek olsam da giziyle beni çeken şeyle ilgilidir; oysa bugün ötekinin kendisi için gizli kapaklı bir şeyi kalmadığından baştan çıkarmaya açık pek fazla alan da kalmamıştır. Herkes kendinin ve kendi isteğinin hınzırca farkındadır. Her şey öylesine basit ki maskeli kişi bile gülünçlüğe sığmıyor. Baştan çıkarma

kumarı nerede o halde?

Psikanalizdeki kuramsal yanılsama ile devrimlerdeki politik yanılsama bir yana, arzudaki yanılsama nerede?

Artık inanamıyoruz; ama inanana inanıyoruz. Artık sevemiyoruz; yalnızca seveni seviyoruz. Artık ne istediğimizi bilmiyoruz, ama bir başkasının istediğini isteyebiliyoruz.

İstemek, yapabilmek ve bilmek eylemleri terk edilmedi, ama ikinci bir merciye devredilerek, genel olarak ilga edildiler. Zaten her halükârda ekranlar, videolar, röportajlar arasında artık yalnızca başkaları tarafından görülmüş olanı görüyoruz. Artık yalnızca görülmüş olanı görmeye muktediriz. Karar verme sorumluluğunu yakında bilgisayarlara bırakacağımız gibi bizim için görme sorumluluğunu da makinelere devrediyoruz. Organik ve hatta duyumsal işlevlerimiz bile uydular tarafından devralındı. Hazzın zihinsel bölünmesiyle benzerlik kurulabilir: Arzu nasıl gereksinim değilse, haz da doyum değildir. Her ikisi de gereksinime ve doyuma dayanır; bunlar yukarıda belirtilen ikinci dereceden stratejilerdir.

Her halükârda, insanın kendini denetlemesindense, başka biri tarafından denetleniyor olması daha iyidir. İnsanın kendi tarafından ezilmesi, sömürülmesi, hırpalanması ve kullanılmasındansa başka biri tarafından ezilmesi, sömürülmesi, hırpalanması ve kullanılması daha iyidir.

Bu anlamda, daha büyük bir özerkliği, yani tüm denetim ve baskı biçimlerinin özgürlük ortamında derinleşmiş içselliğini hedefleyen özgürleşme ve bağımsızlık hareketinin tümü bir gerileme biçimidir. Bize dışarıdan gelen ne olursa olsun, en beter sömürü de olsa, dışarıdan geliyor olması olumlu bir niteliktir. Bu yüzden, yabancılaşma, kendine ait olamama olarak yakınma konusu olsa bile yararlıdır; yabancılaşmış yanımızı elinde bulundurduğu için öteki kalıtımsal bir düşman haline gelmiş olsa da yabancılaşma yararlıdır. Öznenin kendi irade ve isteğini yeniden ele geçirmesi olarak buradan türetilecek bir yabancılaşmanın giderilmesi kuramı da basite indirgeyicidir. Bu perspektifte, özneye kendisinden ve kendisi aracılığıyla gelen her şey, özgün olduğundan iyidir; dışarıdan gelen her şeyin adı ise sahteye çıkmıştır; çünkü öznenin özgürlük alanına ait değildir.

Tamamen tersi olan durumda ısrar etmek ve paradoksu genişletmek gerekir. Nasıl ki başka biri tarafından denetleniyor olmak daha iyiyse, kendinden başka biri tarafından mutlu ya da mutsuz edilmek de her zaman daha iyidir. Yaşamımızda bize bağlı olmayan bir şeye bağlı olmak her zaman daha iyidir. Bu varsayım beni her tür kölelikten kurtarır. Kendi varoluşum da dahil, bana bağlı olmayan bir şeye boyun eğmek zorunda değilim. Doğduğum andan itibaren bağımsızım, aynı anlamda, ölümümde de bağımsız olabilirim. Bundan daha gerçek hiçbir özgürlük asla olmamıştır. Tüm oyun, tüm koz, tüm tutku, tüm çekicilik burdan doğar: Bize tamamen yabancı olmakla birlikte üstümüzde gücü olan şeyden; ötekisi olup da baştan çıkarmamız gereken kimseden doğar.

Yabancılık aktarımına dayalı ahlâk, bir kurnazlık felsefesi içerir. Kurnazlık temel yapaylıktır; kendi enerjimizle, kendi irademizle değil de başkalarından, dünyadan, sevdiklerimizden, nefret ettiklerimizden aşırdığımız enerji ile, irade ile yaşıyor olmamızdır. Kaçamak bir enerjiyle, çalıntı bir enerjiyle, baştan çıkarılmış bir enerjiyle yaşıyoruz. Ve öteki, yalnızca bu dolaylı ve kurnaz kapma, baştan çıkarma ve aktarma edimiyle var olur. İstemenin, inanmanın, sevmenin ve karar vermenin bir başkasına devredilmesi; bu bir vazgeçme değil, bir stratejidir. Ötekini kendi yazgınız yaparak ondan en incelikli enerjiyi çekip alırsınız. Yaşamınızın sorumluluğunu bir olay ya da göstergeye aktararak yaşamınızın biçimini aşırırsınız.

Bu strateji masum değildir. Çocukların benimsediği stratejidir. Yetişkinler çocukları kendilerinin yetişkin olduklarına inandırıyorlarsa, çocuklar da büyüklerin, kendilerinin çocuk olduklarına inanmalarına izin verirler. Bu iki stratejiden İkincisi en incelikli olanıdır; çünkü yetişkinler yetişkin olduklarına inansalar da çocuklar, çocuk olduklarına inanmıyorlar. Çocukturlar, ama buna inanmıyorlar. Çocukluk bayrağı altında, bir gönül alır gibi dolaşıp dururlar. Kurnazlıkları (ve çekicilikleri) eksiksizdir. Schnitzler'in tarif ettiği mikrop türüne uzak da değiller zaten: Canlılık ve

gelişimlerinin, onları çevreleyen üst dünyanın (yetişkinler dünyasının) yıkımına bağlı olduğu farklı bir cins gibiler. Çocukluk, yetişkin evrenin içinde incelikli ve canice bir var olma hali gibi hareket eder. Çocuk bu anlamda yetişkinin ötekisidir: Onun yazgısıdır, doğuştan gelen en kurnaz halidir ve hiçbir özel iradesi olmayanlara özgü hoşlukla hareket ederken yetişkini acımasız biçimde yadsıyan biçimidir.

Kitleler de böyledir. Kitle adlandırması altında onlar da bir gönülsüzce hoşnut etme yazgısı altındaymış gibi dolaşıp dururlar. Onlar da politikanın karanlığı içinde garip, düşman, anlaşılmaz bir cins, ani zehirliliği her tür politik düzenin yıkıcısı olan, neredeyse biyolojik bir cins gibi büyüdüler. Onlar da iktidarın ötekisidir; politika labirentine dadanmış, iktidarın tanıyamadığı, adlandıramadığı, gösteremediği kör bir taraftır. **Bu incelikli bozma gücünü uy gulüyorlarsa, bu aynı bilinçdışı "bırakın istesinler, bırakın inansınlar" stratejisini kullandıklarındandır.** Kendi kitle niteliklerine inanma tehlikesine düşmezler: Öznellik ve söz onlara yasak olduğundan, politik ayna evresinden hiçbir zaman geçmemişlerdir. Bu onları, kendi yüceliklerine inanan ya da inandığını belirten tüm politikacılardan ayırır. **Politikacıların kinizmi,* kitlelerin (var olmayan) özleri konusundaki nesnel kinizme asla erişemez.**

*Kinizm (sinizm), Sofist Gorgias'ın ve daha sonra da Sokrates'in öğrencisi olan Antisthenes'in öğretisidir. Antisthenes, Kynosarges Gymnasion´da okulunu kurmuştur. Kinik okulun, kyon kelimesinden türediği söylenmektedir; kyon ise köpek ya da köpeksi anlamındadır.

Bu, kitleye yarışta iyi bir avantaj; çünkü ötekiler onun yabancılaşmış olduğuna inanırlar, kitle de ötekilerin buna inanmasına izin verir. Dişilik de bu "şehvetli" ironiye katılır. Kadınlar erkeklerin kendilerini erkek sanmasına izin verirler, oysa kadınlar, gizliden gizliye, kendilerinin kadın olduklarına inanmazlar (Çocukların, çocuk olduklarına inanmamaları gibi). İnanmaya izin veren, inanandan ve inandırandan her zaman üstündür. Kadının cinsel ve politik özgürleşmesindeki tuzak, tam da kadınları kadın olduklarına inandırmak oldu: O zaman da kadınlık ideolojisi baskın geldi ve kadın hakları, mevki, düşünce gibi şeyler kadınların kendi özlerine olan inançla birlikte baskın geldi. Bundan böyle "özgürleşen" kadınlar kendilerinin kadın olduğunu öne sürüyorlar, artık cemaatin üst perdeden alaycılığı da kayboldu. Herkesin payına düşeni aldığı bir talihsizliktir bu; böylelikle kendilerini özgür insanlar olarak gören erkekler de gönüllü kölelik içine düştüler.

"...Önerdiğim insan dışarıdan yaratılmıştır, hiçbir zaman kendi olmayıp insanlar arasında doğan bir biçim tarafından tanımlanmış olduğundan kendi özünde bile sahtedir. Ebedi ve ezeli oyuncudur kuşkusuz, ama doğal oyuncudur; çünkü yapaylığı doğuştandır, hatta bu onun insanlık durumunun özelliklerinden biridir... İnsan olmak oyuncu olmak demektir, insan olmak insan taklidi yapmaktır, özünde insan olunmadığı halde bir insan gibi davranmaktır, insanlığı papağan gibi tekrarlamaktır... İnsana maskesini çıkarmasını öğütlemiyorum (bu maskenin ardında yüz yok), ondan istenebilecek şey, durumundaki yapaylığın bilincine varması ve bunu itiraf etmesidir. Yapaylığa mahkûmsam...

Eğer kendim olmama hiç izin verilmediyse..."

Gombrowicz

İnsan olma taklidinde, insanın kendisi olmamasında büyük bir yapmacıklık vardır. Tüm doğruluk ve dürüstlük kültürümüz insanın kendi yazgısını incelikli dış göstergelerle, yapmacık ve "özgün olmayan" göstergelerle düzenleme biçimini mahkûm eder. Yapmacıklık, Gombrowicz'in dediği gibi insanın kendi durumundaki yapaylığının bilincine tam olarak vardığı ve kendine bir tür yapay ikiz yaratmak, ikizinin yapay gölgesinin altına girmek, kendi özünden yapay bir robot üretmek, yani göstergelerin yardımı sayesinde kendini öteki olarak dışsallaştırmak anlamına gelen o şaşırtıcı ruh halidir. Tüm robotlarımız, yapay makinelerimiz ve tekniklerimiz aslında büyük bir yapmacık değil mi?

Andy Warhol, "Bir makine olmak istiyorum," dediğinde zirvedeki züppeliğin formülünü açıklar. Kendi tekil makinesini, birazcık daha fazla simülasyon ve sunilik ile, makineler ve hileli nesneler sistemine ekleyerek makineleşmenin hilelerini ortaya serer. Sıradan makinenin nesne ürettiği yerde Warhol, nesnenin çoğaltılması anlamına gelen gizli erekliliğini üretir. Aşırı-erekliliği içinde, nesnelik sürecinden doğan gizli anlamsızlık içinde nesneyi yeniden üretir (çoğaltır). Diğerlerinin ilave bir ruh

aradıkları yerde o ilave bir makine arar; ilave bir anlam aradıkları yerde o ilave bir yapaylık arar. **Giderek daha az kendi ve giderek daha yapmacık olarak, dünyanın sıradan kesinliğinin yeniden üretilmesi yoluyla makinenin büyücülüğüne erişir. Giderek daha az arzu öznesi olarak, nesnenin hiçliğine daha da yakınlaşır.**

Sh: 169-176

Kaynak: Kötülüğün Şeffaflığı- Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme Jean Baudrillard, Fransızcadan çeviren Işık Ergüden, Birinci basım: Ağustos 1995 İkinci basım: Ocak Ayrıntı Yayınları İstanbul

MÎZÂNÜL KÜBRA'DAN SIRLI MESELELER

ŞEYTANDAN NEDEN SIĞINIRIZ?

SUÂL: Şeytandan sığınmakta, Allah isminin kullanılıp, diğer isimlerin kullanılmamasının hikmeti nedir? Ya'nî bunda bir hikmet var mıdır?

CEVÂB: Bunun hikmeti, Allah isminin, Allah Teâlâ'nın bütün isimlerinin hakîkatlerini cami', toplayıcı olmasıdır. İblis, hazreti isimleri bilir. Eğer Allah Teâlâ kuluna, Rahîm, yahud Müntekîm ismi ile istiâze emretse, İblis, o kula gelip, Vâsi', yahud Mecîd isimleri olduğunu vesvese eder. Bunun için Allah Teâlâ, iblise, kulun kalbine daha cami' bir isimle girmemek için, bütün esmâi ilâhiyye yollarını kapattı.

SUÂL: Bu huzurda İblisin adını anmak pislik bulaştırmak olmaz mı?. Allah Teâlâ'nın huzurunu ondan tenzîh lâyık olmaz mı?

CEVÂB: Bu huzurda, ya'nî namazda, Allah Teâlâ'nın bize, Şeytanın ismini söylememizi emretmesi, bizi Hak Teâlâ'nın müşahedesinden çıkaran şeytanın vesvesinden korunmamız için, bize olan şefkatinin çokluğundandır. Bu şefkat olmasaydı, temiz huzurunda, bu la'înin ismini söylememizi emr etmezdi. O halde bu, hafîf, kolay ile zoru gidermek kısmındandır.

SUÂL: Peygamber efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem) ma'sûm olduğu halde, o'na şeytanından sığınması için emr etmesinin hikmeti nedir?

CEVÂB: Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, onun vesvesesi ile amelden ma'sumdur, şeytanın hâzır olmasından değil. Nitekim Allah Teâlâ'nın, Hac sûresi elli ikinci: «**Ey Resulüm, biz senden evvel hiç bir Resul ve hiçbir Nebî göndermedik ki, o bir şey temenni ettiği zaman, şeytan onun arzusuna şübheler karıştırmasın. Ancak Allah, peygamberleri vahy sureti ile korur. Böylece Allah, şeytanın bıraktığı şübhe ve fitneyi giderir...**» âyeti buna işarettir. Demek ki, peygamberlerin hepsi, şeytanın vesvesi ile amel etmekten ma'sûmlardır, vesvesesinden değil. Bunun ümmetine teşrî için olması da mümkündür. Çünkü ümmetin büyüğü de, avamı da ma'sûm değillerdir. Bunun için imamlar, bir veya çok olmasında değil, şeytandan Allah Teâlâ'ya sığınmanın müstehab olduğunda ittifak etmişlerdir. Birden fazla olması, insanların ihtiyatı içindir. Allah Teâlâ, bu ümmete, kendi dîninde çok şefkatli olan imamlardan razı olsun. Âmin, âmin, âmin!

Üstadım Aliyyülhavas'dan (rahimehullah) duydum. Buyurdu: İmamlardan, yalnız birinci rek'atta bir defa e'ûzü okunur diyenin vechi, namaz kılana hüsn-ü zandır. Zira onun azminin çokluğundan, şeytan ilk okuyuşta ondan kaçar ve bir daha gelmez. Eğer bu namaz kılan kimse, bu imama, şeytan bana tekrar tekrar geliyor dese, elbette, her defasında, ya'nî her rek'atta, e'ûzü okumasını emr ederdi. Çünkü bunda ihtiyat daha çoktur. Her rek'atta e'ûzü okunur diyen imamların vechi budur. Bu da, o namaz kılan hakkında bir sü-i zan değildir. Burayı iyi anla ve burada iyi düşün! Çünkü bunu kitaplarda bulamazsın. Bununla, İmamların sözlerinin arasını bulmak ele geçer ve tâlib bunu bilmekle imamından başkasının sözüne zaif demekten kurtulur. Herşeyin en doğrusunu Allah Teâlâ bilir.

Sh:242

**

NAMAZDA NİYE DÜNYEVİ DUYGULAR KALBE GELİR.

Bunu şöyle açıklarız: Kıyam, rükû'a göre, rükû' da secdelere göre uzaklık yeridir. O halde kul, kıyamda, Rabbine münâcâtı, Onun kelâmı ile uzun ederse, huzûri ilâhîden ona, ta'zîm ve heybet şimşeği zahir olur ve bunun için eğilir. Allah Teâlâ ona rükû'u ihsan eder. Rükû'a varınca, ona Allah Teâlâ'nın azametinden, kıyamdaki münâcâtı esnasında vâki' olandan daha kuvvetli bir şey tecellî eder. Allah Teâlâ, oha, secdelerde tecelli edecek azametinin tecellisine katlanmağa hazırlanması için, başını

rükû'dan kaldırması ile rahmet eder. **Rükû'dan bu baş kaldırma olmasaydı, cismi eriyebilir ve secdelere dayanamazdı.** Sonra secde edip, bu halde iken kendisine, rükû'dakinden daha kuvvetli ve büyük bir tecellî olunca, Allah Teâlâ, ona, rahmet olarak, başını secdeden kaldırıp, iki secde arasında rahatlaması ve ikinci secdedeki tecellînin azametine katlanmağa katlanabilmesi için oturmasını emreder. Bu, Allah Teâlâ'nın husûsî tecellîlerindendir. Zira ikinci secdedeki tecelli, birincisinden büyüktür. Üçüncüsündeki de böyle büyüktür... ilâ nihâye. Bunun için, Şerîatin sahibi, hakikî namaz kılana, rahmet olarak, secdeden başını kaldırdıktan sonra dinlenme oturmasını sünnet eyledi. Eğer ikinci secdeden başını kaldırır kaldırmaz, istirahat için oturmağı değil, hemen kalkmağı emretseydi, dayanamazdı. Bu hüküm, hakîkî namaz kılan içindir. Ama şekil olarak, âdet olarak namaz kılan, bildirdiğimiz şeylerden birini tatmaz. Onun için, Şerîatin sahibinin yaptığına katlanarak, Onun yaptığı gibi yapmak yetişir.

Üstadım Abdülkâdiri Deştûtî'den (rahimehullah) duydum. Buyurdu: Allah Teâlâ'nın rahmetindendir ki, kulunu, kendi huzurunda, namazda, uzun kıraat ile çok kıyamda durmak ve rükû' ve secdeleri uzun yapmak ve kıyamı kısa yapmak arasında serbest bıraktı. O halde, Allah Teâlâ'nın huzurunda, rükû" ve secdeleri uzun yapamayan, kıyamı uzun, rükû' ve secdeleri kısa yapmakla memurdur. Yakınlık makamı olan rükû ve secdelerde uzun süre kalabilen ise, rükû' ve secdeleri uzun yapmakla memurdur. Bu da, Rabbine uzun zaman münâcâtla ni'metlenmesi, şereflenmesi içindir. Ve bunu büyük bir ni'met bilerek, o zaman, onun için, kendine ve din kardeşlerine dua etme vakti olur. Ayrıca, hayâtından da, kalbini Rabbine karşı toplamağa sebeb olur. Bir defasında, kalbimde, Allah Teâlâ'nın heybeti öyle yerleşti ki, Allah Teâlâ'dan, bunun örtülmesini istedim. Öyle oldum ki, ne zaman Onu, huzurunda dururken, yahud rükû' ve secdede iken ansam, kalayın ateşte erimesi gibi, kemiklerimin eridiğini hisseder ve Allah Teâlâ'dan, dayanamadığını için, rahmet olarak, bunu benden kaldırması için, bir perde ile bu hâlin örtünmesini isterdim.

Kardeşim Efdalüddinden (rahimehullah) duydum. Buyurdu: Kula, Allah Teâlâ'yı müşahededen örtü, perde gelmesi, dayanamayanlara rahmet, ariflere ise azâbdır. Çünkü dayanamayanlar perdelenme zamanında rahatlarlar, arifler ise azâb çekerler.

Üstadım Aliyyülhavas'dan (rahimehullah) duydum. Buyurdu: **Kalbine rükû' ve secdelerde dünyâ düşüncesi gelmek, Allah Teâlâ'nın mü'min kuluna rahmetidir.** Çünkü bu huzur, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem vârislerine, Kabe kavseyn huzuruna yaklaşmadır. O halde herkes orada çok duramaz, yahud bu huzurda kulun rükûnlerine verilen tecelliye herkes dayanamaz. Allah Teâlâ, bir kuluna bu huzurda rahmet etmek murâd edince, dünyadan, mahlûkattan kalbine birşey getirir. Çünkü mahlûkatta, bu azameti müşahededen perdelenmek kokusu vardır. Bu düşünce, kalbe getirme olmasaydı, kemik ve eti erir, mafsalları [eklem yerleri] kopar, yahud tamamen helak olurdu.

Nitekim Seyyid Abdülkadiri Geylânînin (radıyallahü anh) talebesinde olmuştur. Şöyle ki, secde etmiş ve helak olmuştur. Hattâ eriyip, toprak üzerinde bir damla su olmuştur. Abdülkâdiri Geylânî onu bir pamukla almış ve toprağa gömmüş ve: «**Sübhânallah, kendisine olan tecellî ile, aslına rücû' etti**» buyurmuştur.

Bu anlattığımızı kuvvetlendirenlerden birisi de, bazı yollarla bildirilen Mi'rac hadîsleridir. Şöyle ki, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, Allah Teâlâ'nın husûsî huzuruna dâhil olunca, Allah Teâlâ'nın heybetinden titrer ve hafîf bir rüzgârın kandili, mumu, söndürmeyip, sağa sola yalpalattığı gibi, bir hâlde duramazdı. O anda, Ebûbekrin (radıyallahü anh) sesine benzer bir ses işitti: «**Ey Muhammed dur, Rabbin salât ediyor.**» diyordu. Halbuki, Allah Teâlâ'yı, bir şânı diğer şânından meşgul etmez. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, bu ses ile rahatladı ve kendinde bulduğu korku, ondan gitti ve bundan sonra: «**Allah Teâlâ ve melekleri sana salât eder**» kelâmının ma'nâsını anladı ve bunu hatırlar oldu. Bu sesi duyması, insanların, Allah Teâlâ'nın tecellilerine dayanmada en kuvvetlisi olduğu halde, ona takviyye ve kuvvet oldu. Çünkü o, huzurun çocuğudur, huzurun imamıdır, huzurun kardeşidir ve Allah Teâlâ'nın azametini bilenlerin en büyüğüdür.

Sh. 250

**

NAMAZDA NİYE SESLİ VE GİZLİ OKURUZ

SUÂL: Yağmur yağmaması gibi şeyler Allah Teâlâ'nın kullarını korkuttuğu şeyler olduğu halde, yağmur duası namazında imamın sesli okumasının hikmeti nedir?

CEVÂB: Bunda sesli okumak, Allah Teâlâ'ya karşı tezellül ve alçalmanın izhâr edilmesidir. Aynı zamanda, insanlar suya muhtaçdırlar, su olmayınca muztar durumdadırlar. Muztar durumda olanın, hacetini istemek için, sesini yükseltmesinde ve bundaki ma'zeretinden dolayı, hacetini elde etmek sebeblerine yapışmasında bir zorluk yoktur. O, hâkim döğdüğü zaman, bağırıp imdâd istiyen kimse gibidir.

Üstadım Aliyyülhavas'dan (rahimehullah) duydum. Buyurdu: İnsanların çoğunun kalbleri, geçim derdi ile meşgul olmasaydı, gündüz namazlarında kalblerine tecellî eden Allah Teâlâ'nın haşyetinin azametinden düşüp ölürlerdi.

SUÂL: Gece ve gündüz cenaze namazlarında, gece de cehrî okumaz diyene göre, sesli okunmak istenmeyişinin hikmeti nedir?

CEVÂB: Cenaze namazında, imamın ve yalnız kılanın, cema'at gibi sessiz okuması, ölüye karşı olan şiddetli üzüntüleri, ölü sahibinin büyük acılarına katıldıkları, ölümü hatırlamaları, kabir ve sonraki korkuları düşündükleri içindir. Bunun için, cenaze ile giderken, yürüyenlere rahmet olarak, susmak sünnet oldu. Eğer şerîatin sahibi, sesli okumağı veya zikri, onlara yükleseydi, bu onlara meşakkatli, zor gelirdi. O ise, ümmetine zorluk buyurmaktan beridir. **Alimlerimiz, insanların kalblerinin ölüyü, ölü sahibini düşünmeyip, dünya ehlinin hikâyelerini anlattıkları, hattâ cenaze ile oldukları halde birinin güldüğünü görünce, cenazenin önünde, yüksek sesle zikredenlere ma'nî olmada kolaylık göstermişlerdir.** İnsanların bu hâle düştüklerini görünce, insanlara zikr etmelerini takrir ettiler. Bunun, böyle bir yerde, boş konuşmaktan iyi olduğunu gördüler.

Kardeşim Efdalüddînden (rahimehullah) duydum. Buyurdu: Cenaze ile yürümede sükût sünnettir. Çünkü Allah Teâlâ, oradakilere kahr ile tecellî etmektedir. Öyle ki, kâmil bir mü'min konuşamaz. Bunun için, onlara sükûtla emrolunmak, Allah Teâlâ'dan onlara bir rahmettir. Muhakkak ki, Allah Teâlâ insanlara raûf ve rahîmdir, ya'nî çok şefkatli, çok merhametlidir. Bunu bil ve sana söylediklerimin hepsini iyi düşün. Çünkü çok güzel bilgidir, kitablarda bulunmaz.

Biri de, İmamların, rükû' tekbîri meşrû'dur ittifakı ile, Sa'îd bin Cübeyr ve Ömer bin Abdülazîz'in: «**İftitah tekbîrinden başka tekbîr yoktur**» sözleridir. Birincisi teşdîd, ikincisi tahfîfdir. Böylece iş, ya'nî mes'ele, Mîzânın iki mertebesine râci' oldu. Birinci kavlin vechi, tekbîr, Allah Teâlâ'nın huzuruna her çıkışta matlubdur, iyidir. Şübhe yoktur ki, rükû'daki huzur, kıyamdaki huzurdan, Allah Teâlâ'ya yakınlık huzuruna daha yakındır. Sanki namaz kılan, namazdaki ilk hâli gibi, yeni bir adım daha ileri atıyor. Bu avama yahud her an yeni makamlara yükselen büyüklere mahsûstur. Nitekim hazreti Saîd ve Ömerin (radıyallahü anhümâ) yakınlık mertebelerinde ilerlemiyen büyükler hakkındadır. Yahud bir hadde kadar varmış ve Allah Teâlâ, zâtında ziyâdelik kabul etmez bilenler içindir. O halde, daha namazın başında, kendilerine Allah Teâlâ'nın kibriyâsı zahir olanlar; huzurları, namazın sonuna kadar devam edenlerdir. Herkesin bir görüşü, vechi vardır.

Biri de, İmam Ebû Hanîfenin, rükû' ve secdelerde tumâninet [uzuvların hareketsiz olması] vâcib değil, sünnettir kavli ile, üç imamın, bu iki yerde tumâninet vâcibdir kavilleridir. Birincisi tahfîf, ikincisi teşdîddir. Böylece mes'ele, Mizanın iki mertebesine râci' oldu. Birinci kavlin vechi, insanların çoğunun, rükû' ve secdelerde kalblerine vâki' olan tecellîye dayanamamasıdır. Onlardan biri, orada itmi'nan bulursa, yanar. İkinci kavlin vechi, büyükler, Allah Teâlâ'nın azametinden devamlı gelen tecellîlere

dayanabilirler. O halde birincisi, zaif olanları, ikincisi kuvvetli olanları öngörmektedir. Herbirinin ehli vardır.

Biri de, üç imamın, rükû' ve secdelerde tesbîh sünnettir kavli ile, İmam Ahmedin, birer defa tesbîh vâcibdir kavlidir. Tesmî'de ve iki secde arasında duada da söz böyledir. Ancak, ona göre, bunu unutarak terk ederse, namazı bozulmaz. Birincisi tahfîf, ikincisi teşdîddir. Böylece mes'ele, Mîzânın iki mertebesine râci' oldu. Birinci kavlin vechi, namaz kılana, ıükû' ve secde hallerinde, tecellî eden Allah Teâlâ'nın azameti ve bunun karşısında tam bir alçalmanın, ya'nî Allah Teâlâ'nın karşısında küçülmenin hâsıl olması ve bunun için, namaz kılanın bedeni ve kalbi ile, tesbîhe ihtiyâcı kalmamasıdır. Ayrıca demişlerdir ki, ma'sûm olmıyan kimsenin tesbihi, yaralamadır, ayıblamadır. Ya'nî bu, Cenâbı Hakka bir noksanlık getirme düşüncesini gerektirebilir. Böyle bir noksanlık Var veya muhtemeldir ki, hak Teâlâ'yı ondan tenzîhe çalışıyor düşüncesine yol açabilir. Bu büyüklere mahsustur. İkincisi ise, noksanlık lahık olma düşüncesi olabilen ve Allah Teâlâ'yı bundan tenzîhe ve berî kılmağa muhtâc olan avama mahsûstur, bu onlarca karar kılınmış olmasa da böyledir. Böyle olanlara düşünce ve vehimlerini bu tesbîh ile koğmaları için vâcib olur. Büyükler böyle değildir. Onlardan biri, Sübhânallah dediği zaman, Allah Teâlâ'nın isimlerini okur gibi söyler, avamda hâsıl olan vehmi gidermek şeklinde değil. Bazan büyüklerde de, avam gibi, çok zayıf bir vehim bulunabilir. Bunun için onun hakkında tesbîh, vâcib değil müstehab olur. Bununla çok zaif olan o vehmi de, Allah Teâlâ'nın tenzihinde yok eder. Bu çok azın dışında, ancak peygamberler (aleyhimüsselâm) kalırlar.

Sh:253

**

SUÂL: Gündüz tecellilerine dayanabildikleri halde, güneş tutulması namazında büyüklerin sessiz okumasını niçin söylediniz?

CEVÂB: Onda korkutma olduğu için, büyüklerde, avam gibi, gizli okumakla emr olundular. Çünkü güneş tutulması, Allah Teâlâ'nın, kullarını korkuttuğu âyetlerinden, alâmetlerinden biridir. O halde, onda, gündüz tecellîsinden artık birşeye daha ihtiyaç vardır. Aynı şekilde, büyükler, ümmetlerine, ağlama, korku ve Allah Teâlâ'dan haşyette teşrî' ile memurdurlar. Kalblerinde, bu, vâki' olmasa da, onların eshabını bunun üzerine onlara tâbi' kılmak için bu halde olunuz demektir. Abdullah bin Ömerin (radıyallahü anhümâ): «**Ağlayamazsanız, zorla ağlayınız**» sözü buna yorumlanır. Ya'nî etba'ı olan arifler içindir. Mutlak değildir. Anlamış oldun ki, güneş tutulması namazında, büyüklere sesli okumanın tekiîf edilmemesi, gündüzün kalblerine tecellî edene ilâve olanın büyüklüğü içindir. Buradan ay tutulması namazında cehri okumanın hikmeti bilinmiş olur, her ne kadar o da, Allah Teâlâ'nın kullarını korkuttuğu âyetlerinden, işaretlerinden ise de. Ama bu gece olmaktadır. Gecenin tecellîsi ise, gündüz tecellîsine göre hafîftir, yahud ay tutulmasındaki âyetin, alâmetin, güneş tutulmasındakinden zaif olmasıdır. Çünkü ay, keşif sâhiblerine göre, ışığını güneşten almaktadır, güneş aydan değil. Aynı şekilde, Allah Teâlâ'nın tecellîsi geceleyin lütf iledir. Bunun delîli, gecenin ikinci yarısı için Allah Teâlâ'nın buyurduğu: «**İstiyen yok mu, istediğini vereyim; tevbe eden yok mu, tevbesini kabul edeyim; istiğfar eden yok** mu, **mağfiret edeyim; derdi olan yok mu, derman vereyim!**» hadîsi kudsîdir. Kullarına böyle buyurması, ancak onları kendi hitabına hazırladıktan, gizli açık ona yalvarmalarından sonradır.

Üstadım Abdülkâdiri Deştûtîden (rahimehullah) duydum. Buyurdu: Hak Teâlâ'nın bu dünyadaki azametle tecellisi, lutf ve rahmetle karışıktır. Eğer Allah Teâlâ, sırf celâli ile tecellî etseydi, kimse tahammül edemezdi.

Sh:255

SUÂL: Yağmur yağmaması gibi şeyler Allah Teâlâ'nın kullarını korkuttuğu şeyler olduğu halde, yağmur duası namazında imamın sesli okumasının hikmeti nedir?

CEVÂB: Bunda sesli okumak, Allah Teâlâ'ya karşı tezellül ve alçalmanın izhâr edilmesidir. Aynı zamanda, insanlar suya muhtaçdırlar, su olmayınca muztar durumdadırlar. Muztar durumda olanın, hacetini istemek için, sesini yükseltmesinde ve bundaki ma'zeretinden dolayı, hacetini elde etmek sebeblerine yapışmasında bir zorluk yoktur. O, hâkim döğdüğü zaman, bağırıp imdâd istiyen kimse gibidir.

Üstadım Aliyyülhavas'dan (rahimehullah) duydum. Buyurdu: İnsanların çoğunun kalbleri, geçim derdi ile meşgul olmasaydı, gündüz namazlarında kalblerine tecellî eden Allah Teâlâ'nın haşyetinin azametinden düşüp ölürlerdi.

Sh: 256

**

KADIN YÜZÜNÜN GİZLİ SIRRI

İmam Mâlik, Şafiî ve iki rivayetinin birinde, Ahmed'in hür kadının yüzünden ve elinin içinden başka bütün vücûdu avrettir kavli ile, Ebû Hanîfe'nin, yüzü, eli ve ayağının içi hariç, her yeri avrettir kavli, ve İmam Ahmed'in diğer rivayetinde, bilhassa yüzü avrettir kavlidir. Birincisinde setr, örtü konusunda teşdîd vardır. İkincisi tahfiftir. Üçüncüsü teşdîddir. Böylece iş, Mîzânın iki mertebesine râci' oldu. Birinci kavlin vechi, ittiba'dır. İkinci kavlin vechi, ayakları örtmenin vâcibliğinin çıkarılması ile genişlik-tir. Üçüncü kavlin vechi, kadınların yüzlerinin fitne ve kötülük için, en göze batan yeri olmasıdır. **Yüzün ve namazda açılabilmesi caiz olan diğer yerlerin açılmasının vâcib olması ve şerîatin sahibinin bunları öngörmemesindeki sır, kadınların bu güzel örtü içinde, yüzlerinin açık olmasının, ariflere Allah Teâlâ'yı hatırlatmasıdır.** Onun, bunu kadınlara emretmesi, kendisinden haya ettiğini ve Ona karşı edebli olduğunu iddia edenlere, hüccetin ikamesi, iddialarının doğruluğunu isbatlamak ve huzurundaki haremine bakana kızmak içindir. O halde kimi ona bakarken, kalbi ile Allah Teâlâ'nın celâl ve cemâlini müşahede eder, kimi de fâsık gibi, namazda huzûri ilâhide durmuş o temiz kadının yüzünden nefsine hırsızlıkla meşgul olur ve Allah Teâlâ'nın, kendisini gördüğüne aldırmaz. Çünkü edeb sahibi, kadına bakandan önce gelir. Bu da, âdetinin hilâfına yüzü açık olup böylece yanında olanın murakabesi ile kendine gelir. **Çünkü Allah Teâlâ'nın huzûrundaki hür kadın, aslan yuvasındaki, dişi aslanın yavrusu gibidir.** ***Ve elbette Allah, her misâlden yüksektir. İşte, daha önceki bâbda da işaret edildiği gibi, kadının namazda, hacda ihram giyince ve umrede yüzünü açmasının sırrı budur.***

Sh: 271

Hür kadının namazda yüzünün ve elinin içinin açık olmasında, ariflere göre, Allah Teâlâ için büyük bir ta'zîm vardır. Ariflerden biri buyurur ki, o Allah Teâlâ'nın huzurunda ve korumasındadır. Hiç bir kimsenin, hiç bir şekilde başını kaldırıp, ona bakması caiz değildir. Aslan yuvasındaki aslan yavrusu gibidir. İhramda yüzünü açmasındaki sır da aynıdır. Çünkü o anda kadın, Allah Teâlâ'nın husûsi huzûrundadır. ***Kadın namazda ve hacda yüzünün açık olması, kuş avladıkları tuzaktaki yem gibidir. O halde, Allah Teâlâ'nın muhafaza ettiği, koruduğu kimse, o huzuru yüce tutar ve namahrem [yabancı] kadının ve namaz kılan kadının yüzüne, huzurunda bulunduğu Rabbine karşı edebi gözeterek, hiç bir zaman bakmaz. Allah Teâlâ'nın şakî kıldıkları, bundan gafil olurlar. Bakarlar ve Allah Teâlâ'nın cezasına müstehak olurlar. Buradan giderek, âlimler, kadınlar ihram giyince, avam o, Alllah Teâlâ'nın huzurunda iken, Ondan izinsiz, ona bakıp cezaya çarpmasın diye, menâsiki hac esnasında yüzlerine örtü koymalarını emretmişlerdir.***

Yine ondan duydum. Buyurdu: «Arif, âdetinin hilâfına, şerîatin emrettiği, bir şeye bakınca, en önce hikmetine bakar ve Allah Teâlâ'dan hikmetini bilmeyi ister. Bizim bu bildirdiklerimiz, bu hususta, hikmetler cümlesindendir. Bunu iyi düşün, çünkü çok güzeldir.

Sh:237

Not: Bu sırrı hacıların çoğu bilmediğinden hac yolunda kadınların yüzlerine baktıklarından birçoğu cezaya çarpılmıştır. Namaz kılan ve ihramlı olan kadının yüzüne bakmaktan sakınmak gerekir.

**

Din büyükleri, kadında, Allah Teâlâ'nın, hazreti Âişe ve Hafsaya karşı, Resulü Muhammed aleyhisselâma yardımcı olarak, kendini, Cebrâili, sâlih mü'minleri ve melekleri tutan bir bâtın, ya'nî öze âid kemâl yüzü, hâli görmüşlerdir. **Kadının o kemâlinden biri de, dünyânın en büyük hükümdarının, vika zamanında, ona secde hâline gelmesidir.** **Biri de Meleklerin haya yönünden en güçlüsü, kadınların nefeslerinden yaratılmış olanlardır.** Yine kadının kudretindendir ki, şehveti erkeklerin şehvetinden yetmiş kat daha fazla olduğu halde, içinde bulunan vika, cima' arzusunu erkekten daha çok gizler. Kadında bunun gibi, daha nice sırlar vardır.

Üstadım Aliyyülhavas'dan (rahimehullah) duydum. Buyurdu: Allah Teâlâ'nın, Tahrîm sûresi dördüncü: **«Eğer, kıskançlık ederek, Peygamberin aleyhinde birbirinizle yardımlaşırsanız, bilmiş olunuz** ki, **Allah Onun yardımcısıdır, Cebrail de, Mü'minlerin sâlih olanı da... Bunların ardından** bü**tün melekler de ona yardımcıdır»** âyetinde düşünen, bilir ki, Muhammed aleyhisselâm, ubûdiyyet, kulluk makamında, mutlak olarak, en yüksek, en kâmil ahlâkta idi. Bunun için, Allah Teâlâ, ona bu büyük yardımı yapmak istedi. Bundan daha fazlası anlatılamaz. Ebû Hanîfenin kavlinin vechi, kadının nakıs oluşu ve tabi'î olarak ona meylin bulunmasındandır. Bu da, küçüklere mahsûstur. Büyükler de, kadınlardaki noksanlığı görmek ve şehvetle onlara meyl etmekten bir cüz bulunması sebebi ile, bununla amel etmelidirler. Allah Teâlâ, bazı mukallidlerce bilinmiyen, inceliklere el atan, sırlan ortaya çıkaran, imamlara rahmet eylesin.

Sh: 276

Kaynak: Müellifi: Ârifi Samedânî ve Kutb-i Rabbani, Abdülvehhâbı Şa'rânî, Mîzânül Kübra Dört Hak Mezhebin Büyük Fıkıh Kitabı, Terceme: A. Farûk Meyan, Berekât Yayınevi, — 1980, İstanbul

SERKEŞ

Ehli takvanın kendini dine hizmet ve hasret kılmak için söylediği birçok kelam, insanları umulamayacak ufuklara baktırırken, meğerse onları derin deniz kenarında bulunan dağlara çıkarıyorlarmış. Bu dağlar o kadar yüksektir ki, doruktan aşağılara bakmaktan korkan insanlar ne dinin yüce doruğundan inebiliyor, ne de başka bir harekete meyledebiliyorlar. Diyelim ki, bir âlim eline almış bir konuyu, onu bir anlatışla anlatıyor ki, bu din ya bir fantazma ya da başka bir âlemde yaşayanlara aittir. Örnek vererek konuyu daraltmak istemiyorum. Kendi açımızdan bir düşünce olarak, gençliğimizde hayır, dediklerimize şimdi olabilir, insan buna takat getiremez diyebiliyorsak, bu şu demek olur. Yaşayan ve yaşanan din kendi içerisinde tolerans barındırmadığı müddetçe yıkılmaya ve sapıtmaya ve ilerisinde yok olmaya mahkûmdur. Din sert kayalar arasında giden taşlar gibi değil lastik toplar gibi olmalıdır. Sorunların çözümlerinde korkunun varlığı hissettirilirken hayal âlemini de istismar etmemek gerekir. Çocuklarımızın hayal dünyası bizleri aşıp gitti. Şimdi onların yanında bazen kendinize bakın. Biz aptal mıyız gibi sorular zihninize gelecek veya onların aklına geliyordur. Ne demek bu? Din, yaşayışında güzellik ve kolaylığı barındırmalıdır. İslam'ın kendisi zaten kolaylık üzerine temellenmiş olduğu halde onu Yahudileştirerek sert kıvama getirmemek gerekir. Hristiyanî inanışta zaten bu durum tamamen laşkalaşmış durumdadır. Ne yapacaklarını neye karar vereceklerini bilemiyorlar. İşleri Hz. İsâ'nın inişine kalmış görünüyor.

İnsan, kendi yapmadığını/yapamadığını başkasından talep etmemelidir. Eğer Allah Teâlâ'nın adalet sıfatını/hükmünü diğer esmasına galip kılmasa idi, zannedilen o ki, haklı ve haksız çok zaman hangiler ve nedenlere arasında boğulur kalırdı.

İnsanın yanıldığı noktalardan biri, sürekli ve düzenli olarak kulluk etmenin kurtarıcı bir umde olmadığını bilmesi gerekir. Çünkü sürekli açılan ve kapanan kapılar arkasında cevelan eden hayatımızın hangi süresinde/seviyesinde olduğumuzu bulmak zorlaşmıştır. Bu nedenle daralmaya yüz tutmuş düşünce yapımızı genişleterek, kendimizi açık denizlere bırakmakta bir yönden tehlikeli olabilir. Fakat netice hayat yolları ölüler ve şehitlerle doludur. Eskiden insanlar, hayra çalışmayı sevap kazanmak amacı ile yapmazlardı. Şimdi ki hayırlar, cennet arsasında fazla yer kapmanın telaşına düşmüş, mağribinin haline benziyor.

Yoklar ve varlar arasında gelgitler bizi yılmaktan başka düşünceye itmeden, elimizden geleni yapmak gerekiyor. Bu bizim dediğimiz hangi şey vardır ki, bir öncekinin sahiplendiği mal/mülk olmasın. Bugünden sonrada yine birinin olacaktır. Okuduğumuz duyduğumuz yeni bir şey yok ki, sadece yeni anlayışalar var. Bunları aktarırken bu benimdir diye saldırmanın bir manası da yok. Nefis her şeye sahip olmak istiyorsa, onun yapacağı tek şey hiçbir şeye sahip olmadığını bilmesidir. Velevki bu konu en ileri seviyede olan durumlar için olsun. O zaman her şey bizim olabilir. Milletin mülkünü ele geçirmek veya hükmetmek, kimsenin bilmediğini bilmek; sonuçta fâni olan bir hayat yaşıyorsak eğer, varlığımız başkalarını rahatsız etmeden önce kendimizi rahatsız etmemesini sağlamak daha yerinde olmaz mıydı.? Mesiyanik, kurtarıcı olmak insanın neden hoşuna gider diye düşünürseniz, ilâhın karşısında ben de varım polemiğine girmek gibi birşeydir.

Bu sözlerin yazılmasına sebep şu veya bu olabilir. Ben varım diye bir şey yoktur. Dün sen yoktun, yarında yoksun. Niçin insanları kendi varlığınla rahatsız ediyorsuna cevaptan başka ne olabilir ki

İhramcızâde İsmail Hakkı

İLÂHÎ TAKDİRİN VARLIĞINA KARŞIN NEDEN İYİ KİMSELERİN BAŞINA KÖTÜLÜKLER GELİYOR?

1

Bana soruyorsun Lucilius; madem dünyaya hâkim olan güç İlâhî Takdir'dir, iyi insanlar buna karşın nasıl olur da birtakım kötülüklerle karşılaşırlar, diye.

Bu sorunu bana yazımın daha ileriki kısımlarında İlâhî Takdir'in hükmünü ve Allah Teâlâ'nın her yerdeki varlığını gösterdikten sonra soracak olmanı yeğ tutardım; ama bu geniş konunun özellikli bir kısmını ele almamı ve açıklamamı; bunu sana esas konuya hiç ilişmemişken anlatmamı istediğin için ben de isteğin doğrultusunda davranıyor, Allah Teâlâ'dan gelen bu kutsal yükümlülüğü seve seve sırtlanıyorum.

Daha başındayken söylemem gerekir, böylesi mükemmel bir yapının bir sahibi bulunmaksızın ayakta kalmasının, varlığını sürdürmesinin; yıldızların bir yönlendirici olmadan, bilinçsizce fakat böyle düzenli bir şekilde bir araya gelip hareket etmelerinin imkânsızlığını kanıtlamaya şimdilik girişmeyeceğim, bunun bir anlamı yok. Yeryüzü nesnelerinin böyle bir düzenleyici olmaksızın hareket etmeleri durumunda birbirlerine çarparak yok olacaklarını; sularda ve karalarda doğayı devindiren ve bunca ışıkları kesintisiz, sekmesiz parlatan gücün ancak sonsuz bir kural doğrultusunda mümkün olabileceğini; bu işleyişin maddenin rastlantısal, serseri biçimde dolaşıp bir araya gelmesiyle meydana gelmesinin imkânsızlığını şimdilik göstermeyeceğim. Bu büyüklüğü akıl almaz yeryüzünü düzenli bir hareket üzerinde kararlı kılan, suların vadiler içre dolanıp düzensizliğe düşmeden iş görmesini sağlayan ve en küçük bir çekirdekten dev gibi canlılar doğurtan gücün maddenin bilinçsizliğiyle mümkün olmayacağını şimdilik kanıtlamayacağım. Doğrusu böyledir; aklımızın almadığı karmakarışık hadiseler, sözgelimi yağmurun yağması, göğün ve bulutların hep bir ağızdan gürlemesi, alevlerin dağ doruklarından fışkırması, toprağın ayaklarımızın altından kayıp yer değiştirmesi gibi şiddetli doğa olaylarının kendi başlarına ve hep birden meydana gelmesi bütüncül bir iradeden bağımsız olabilir mi? Öte yandan bütün bu olayların ve bizi şaşırtan öteki doğal gelişmelerin, diyelim dalgaların arasından yeryüzüne fışkıran kaynakların; engin denizler ortasında aniden ortaya çıkan adaların da kendi artlarında birtakım özgün sebepleri bulunuyor. Denizin önce sularını bir miktar çekerek kıyı topraklarını açıkta bıraktığını ve hemen sonra yeniden sularını ortaya çıkararak eski hâline döndüğünü gören bir kişi, dalgaların tesadüfi kabarmalar nedeniyle bazı zamanlar azalıp çekilerek kıyıları kuruttuğu ve bazı zaman da kabarıp gürleşerek yıkımlara neden olduğu düşüncesine kapılır. Hâlbuki o denizlerin çoğalıp azalması belli bir düzen çerçevesinde; kararlarıyla okyanusları kabartıp taşıran ay adlı yıldıza göre ve düzenli zamanlarda gerçekleşir**. Ne ki bütün bu olaylar daha uygun bir zamanda düşünülmeli; çünkü senin durumun İlâhî Takdir'in egemenliğinden şüphe duymakla ilgili değil; ondan duyduğun bir hoşnutsuzlukla ilgili bir durumdur.** Böyle bir durumda benim yapmam gereken; iyi kimselere iyi davranan Allah Teâlâ ile senin aranda bir hoşnutluk oluşturmaktır. Çünkü şeylerin doğası, iyi olanın iyi olana zarar vermesine olanaklı değildir. Böylelikle de, iyi insanlarla iyi Allah Teâlâ erdemler yoluyla bir dostluk ilişkisi içindedirler.

Dostluk mu dedik?

Aksine, bir hısımlık, bir yakınlıktan söz etmem gerekirdi. İyi kimseler Allah Teâlâ'dan zamanca farklı olmalarına karşın onun birer takipçisi, öyküneni, ona mümkün olduğunca itaat eden gerçek birer dölü oldukları için; erdemler konusunda asla müsamaha göstermeyen büyük hükümdar, tıpkı katı davranışlı babaların kendi çocuklarına yaptığı gibi, iyi evlatlarını diğerlerine nazaran katı bir terbiyeden geçirir. Böylece, davranışları Allah Teâlâ katında sevimli görünen iyi kimselerin yine de felaketler yaşadığını, büyük çabalar göstererek uçurumlarda yorulduğunu, bunu gören kötü kimselerin ise eğlenerek, gülerek, ömürlerini hazların peşinde geçirdiklerini gördüğün zaman; kendi oğullarımızın ahlaklı yetişmelerini istememize karşın kölelerin çocuklarının ahlaksız olmalarından rahatsız olmadığımızı; kendi oğullarımızı hoşgörüden uzak bir terbiyeyle büyütürken köle çocuklarının ise arsız

olmalarını istediğimizi aklına getir. İşte bu aynı zamanda Allah Teâlâ'nın da davranışıdır. İyi insan hazlar içre yaşayamaz, sürekli sınanır, güçlenir ve böylece donanmış olur.

2

"Neden birçok iyi kimse kötülüklerle karşı karşıya kalıyor?"

Oysa iyi kimseler hiçbir kötülükle karşı karşıya kalmaz; çünkü zıtlıklar aynı yerlerde bulunamaz. Bu kadar ırmağın, yağan yağmurların ve faydalı kaynakların karışmasıyla denizin tadında en küçük bir değişiklik bile olmadığı gibi; kötü olayların hep birden gerçekleşmesi de dayanıklı insanları yollarından döndüremez. Ruh, dışında bulunan her şeyden daha metanetli olduğu için kendi sağlamlığını daima korur ve karşılaştığı olaylara kendi inançlarına göre yön verir. Hiçbir şeyden haberdar olmayacağını söylemiyorum; tersine, bütün zorlukları aşabileceğini ve kötülükler ne çoklukta gelirse gelsin metanetini her zaman koruyabileceğini söylüyorum.

Onun gözünde her felaket ayrı bir sınamadır. Hem öte yandan, doğrulukta karar kılmış gerçek bir insan, zorlukla da olsa tehlikeli de olsa kendine verilecek bir görev için her an hazır değil midir?

Hangi tembel kişi için boş oturmak bir ceza olabilir?

Hep en güçlü olmak isteyen güreşçiler en zorlayıcı rakiplerle karşılaşmayı ve eğitmenlerinden kendilerine karşı bütün güçleriyle mücadele etmelerini isterler. Yenilmeleri yahut çok yıpranmaları şikâyet etmelerine asla sebep olmaz; bire bir sınamalarda herkesi yendikten sonra birden fazla rakiple aynı anda karşılaşmayı arzularlar. Yiğitlik bir rakiple karşı karşıya kalmadıkça azalır. Onun büyüklüğü ancak gösterildiği zaman bilinebilir. İşte iyi kimseler de buna göre hareket etmelidirler; sıkıntı ve zorluklar karşısında korkuya kapılmamalı ve geri dönmemeli; kaderlerine razı olmalı ve yaşadıkları her olayı iyi tarafıyla görmeli, o olaylarda bulunan iyiliği kendi kendilerine ortaya çıkarmalıdırlar. Çünkü önemli olan, ortaya koyduğumuz şeyin ne olduğu değil, onu nasıl ortaya koyduğumuzdur.

Babalar ve annelerin evlatlarına olan sevgilerini başka biçimlerde gösterdiğine bakmıyor musun? Evlatlarının sürekli çalışmasını isteyen babalar onları her sabah erkenden uyandırır, tatillerde bile boş gezmelerine razı olmaz ve kimi zaman terletip kimi zaman da ağlatırlar. Annelere gelince, onlar yavrularının hep yanı başlarında olmasını dilerler, üzülüp ağlamalarına ve sıkıntı yaşamalarına asla razı olmazlar. İşte Allah Teâlâ da iyi insanlara babaların gösterdiği gibi yiğitçe bir sevgi gösterir ve şöyle der: **"Zorluklarla, acı ve şiddetle yüzleşip sahip oldukları gücü iyi bilsinler."** Çünkü tembel bedenler iş yapamaz olur; yalnızca zor işleri becermekten değil kendi kendilerini taşımaktan bile aciz kalırlar. **Önceden incinmemiş bir huzur, hiçbir zorluğa dayanamaz.** Buna karşılık, zorluklara karşı mücadele etmeye alışmış bir beden, her yarayla birlikte daha fazla sertleşir ve felaketler karşısında yenilmez bir hâle gelir. Tökezlediği zaman bile, savaşını dizleri üzerinde doğrularak sürdürür**. Allah Teâlâ iyi kimselere karşı bunca şefkatli ve sevgi doluyken, o kimselerin kusursuz olmalarını arzuluyorken onlara savaşlarla dolu bir kader vermesi sana tuhaf mı geliyor?**

Bense hiç şaşırmıyorum; çünkü Allah Teâlâ yiğit kimselerin zorluklara karşı savaş verdiğini elbette görmek isteyecektir. Kendisine saldıran yırtıcı bir hayvana karşı mızrağını doğrultan; bir aslanın karşısında hiç korkmadan savaşan yiğit bir delikanlı görmek hoşumuza gitmez mi? O, savaşını aynı yiğitlikle sürdürdükçe bizim hoşnutluğumuz daha da artmaz mı? **Ne ki bu çocuksu ve tecrübesiz hareketler, geçici eğlenceler Allah Teâlâ'yı hoşnut etmemiz için yeterli olmaz.** İşte yarattığı eserleri koruyan ve onlara özenen Allah Teâlâ'nın görmek istediği soylu bir davranış, onu hoşnut edecek olan görüntü: **Felaketlerle dolu kaderine karşı direnen ve mücadele eden, ona karşı yiğitçe meydan okuyabilen bir kişi.** Acaba bizim dünyamızı gözleyen Iuppiter, Cato'nun davranışından daha hoşnut edici bir manzara görmüş müdür? O Cato, hedefleri her defasında yerle bir olmasına rağmen, bir yıkıntıya dönmüş ülkesinde ayakta kalmayı başarıyordu ve "Cato bir yolunu bulup özgürlüğün kapısını nerede olursa olsun tek eliyle açacaktır; dünyanın her yerini tek bir adam ele geçirmiş olsa da, kara parçaları askerlerle, denizler donanma gemileriyle kaplanmış ve kent kapıları Caesar'ın askerlerince tutulmuş olsa da. Kendi ülkemdeki savaşta bile bir günah yüklenmeyen kılıcım en yüce ve iyi görevini er ya da geç yerine getirecek, kendi topraklarında bulunmayan hürriyeti Cato'nun ellerine

teslim edecektir. Yüklen ey asil ruh, bunca zamandır kafanda kurmuş olduğun o yüce görevi. Dünyadan yüz çevir ve henüz birbirlerinin kılıcıyla ölmüş, yerde yatmakta olan Petreius ve Iuba'yıgör. Onların kaderiyle giriştikleri bu iş çok yüce ve yiğitçeydi ancak sana yakışmaz; çünkü senin için bir kimsenin elinden ölüm istemek en az hayat istemek kadar alçakçadır!"

Hiç şüphem yok ki Allah Teâlâ, hıncını kendisinden acımasızca çıkaran bu adamı başka kimselerin kurtulması için çırpınırken, kendine sırtını dönenlerin firar etmelerine yardımcı olurken, çabalarını öldüğü gece bile durmaksızın sürdürürken, asil göğsüne kılıcını saplarken, iç organlarını parçalayıp bir kılıca hiçbir şekilde layık olmayan yüreğini kendi eliyle sökerek çıkarırken izlemiştir. Bana göre yarası bu nedenle anlaşılmaz ve silik kaldı. Ölümsüz Allah Teâlâ onu bir defa izlemekle yetinmemişti ve daha ağır bir görevi yerine getirmesi, kendini yeniden göstermesi için cesareti elinden alınarak yeniden çağrılmıştı. Çünkü ikinci bir ölüme ancak asil ruhlar talip olabilirler. Allah Teâlâ bu kadar asil ve görkemli bir ölümle yaşamdan ayrılan bir talibini izlemekten bıkar mı? **Ölümden korkanların bile hayran olacakları biçimde ölen kimseler ölüm tarafından kutsanırlar.**

3

Bize kötü gibi görünen olayların gerçekte kötü olmadıklarını, sözlerimin devamında göstereceğim.

Öncelikle, senin adına sıkıntı dediğin olayların ve talihsizlik, lanet olarak nitelendirdiğin durumların, başta bunları yaşayan kimseler için ve ardından bütün insanlık için faydalı olduğunu anlatacağım. **Hem Allah Teâlâ için önemli olan tek tek insanlar değil, bütün bir insanlıktır.** Ayrıca, bu olayları yalnızca gönüllü kimselerin başına geleceğinden ve zorluklarla karşılaşmak istemeyenlerin ise ancak felaketlere layık olabileceğinden bahsedeceğim. Ardından sununla devam edecek sözlerim: Yaşanan bu durumlar iyi kaderin birer belirtisidir ve insanların iyi olmasını sağlayan yasa uyarınca iyi kimselerin başına gelirler. Sözlerimin sonunda, iyi kimselerin hâline üzülmemen gerektiğine inanacak ve ikna olacaksın. Çünkü iyi olan hiç kimse için, bizim gözümüzde acınası olmak gerçekten acınası olmak anlamına gelmez.

İddialarımdan en çetin olanı, herhalde ilk söylediğimdir; hepimizi korkutan felaketlerin iyi insanlar için faydalı olması.

"Sürgün edilmek, yoksul bırakılmak, eşinin ve evlatlarının ölümünü görmek, onurunu yitirip ayıplanmak ve bedenin zarar görmesi nasıl olur da iyi kimseler için faydalı olabilir?" diye soruyorsun. Eğer bu olayların iyi kimseler için faydalı olması seni şaşırtıyorsa, hastaların neşterle kesilerek, yaraları dağlanarak, aç ve susuz bırakılarak iyileştirilmeleri de şaşırtmalı. Hastaları iyileştirmek için kemiklerinin oyulduğunu, kimi zaman sökülüp atıldığını, damarlarının koparıldığını, kesilmemesi durumunda bedeni zehirleyecek kimi organlarının kesilip koparıldığını bir düşün; böylelikle kimi kötü durumların, onları yaşayan kimseler için faydalı olduğunu anlayabilirsin. Bir de Herkül adına şunu düşün: insanların hep iyi gözle baktığı ya da arzuladığı çok yemek, sarhoş olmak ya da öldürücü öteki zevklerin ve tutkuların, verdikleri bu haz karşılığında birçok zararları bulunduğunu da sana pekâlâ ispatlayabilirim. Ulu Demeter'in çok güzel sözlerinden birini daha öğrendim geçenlerde; hep kulağımda çınlıyor ve aklımdan bir türlü gitmiyor:

"BANA GÖRE KADERİ EN KÖTÜ KİMSELER HİÇBİR FELAKET YAŞAMAMIŞ OLANLARDIR." Çünkü, hiçbir felaketle karşılaşmamış bir kimse, kendini sınama olanağını hiçbir zaman bulamamış bir kimsedir. **İsterse Allah Teâlâ'dan dilediği her şeyi henüz dilememişken elde etmiş olsun; ona bağışlanmış olan kader yine de kötü bir kaderdir.** Allah Teâlâ, onu kaderi karşısında bir yengi (kabiliyet) hak edecek kadar kıymetli görmemiştir. Çünkü kader, korkak kimselerle hiçbir şekilde karşılaşmaya tenezzül etmez ve şunu söyler:

"O kimseyi karşıma almak için bir sebep göremiyorum. Çünkü karşıma çıktığı anda bütün silahlarını bırakacak ve gücümü ona karşı hiçbir şekilde kullanamayacağım; sert bir bakışımla bile dayanamayıp korkuya kapılacak, kaçacak. Savaşa tutuşmaya değer kimseleri çıkarın karşıma, pes etmeye dünden razı bir kimseyle savaşa girişmek bana alçakça geliyor." **Gladyatörler, kendilerinden daha zayıf kimselerle savaşa tutuşmayı utanç verici bulurlar.** Çünkü onlara göre tehlikeye atılmadan elde edilen yengiler

onursuz yengilerdir. Kader da tıpkı gladyatörler gibidir; ne yapar eder ve en yiğit kimselerin karşısına çıkar, ötekileri görmezden gelir, uğraşmaya değer bulmaz. Onun savaşacağı kimseler en kararlı ve en adaletli olanlardır; böylelerini karşısında görünce bütün gücüyle savaşa girişir. Mucius'u ateşle sınar, Fabricius'u açlıkla, Rutilius'u sürgüne gönderir, Regilius'a işkence yaptırır, Sokrates'e baldıran içirir ve Cato'yu ise ölümle yüzleştirir. İnsanlara önder olabilecek yüce kimseler ancak felaketlerle dolu bir kaderiyle belli olurlar. Mucius'unsağ elini düşmanların ateşine sokarak kendi hatasını kendisine bizzat ödettiği için talihsiz olduğunu mu düşünüyorsun? Silahıyla alt edemediği ve elini yakarak kaçmasına neden olduğu kraldan ötürü talihsiz olabilir mi? Öyleyse talihli olmak adına ne yapabilirdi? Elini sevgilisinin koynuna sokup orada mı ısıtsaydı?

Devlet hizmetinden artan zamanlarda kendi bahçesini işleyen Fabricius mu talihsiz bir adamdır? Neden; zenginlik karşısında da Pyrrhus karşısında gösterdiği savaş yüzünden mi yoksa? İlerlemiş yaşına rağmen zafer kazanmışken, bahçesinden kazıp çıkardığı yaban otlarını, kendi ocağında pişirip yiyen Fabricius'un kaderi midir kötü olan? Talihli olmak için ne yapsaydı? En değerli denizlerden gelmiş balıklarla ya da en uzak diyarlardan gelmiş kuşlarla mı beslenseydi? Midesindeki sancı artınca, doğudan ve batıdan getirilen en değerli istiridyeleri yiyip iyileşerek daha talihli mi olurdu? Avlanırken birçok insanın ölmesine sebep olan türlü hayvanlardan pişirip her birini dolu dolu meyvelerle süsleyerek daha talihli mi olurdu?

Kendisini mahkûm eden kişilerin asırlar boyunca davalarında ısrarlı olacakları Rutilius mu talihsiz bir adamdır? Ne için? Kendi yurdundan sürüldüğünde de sürgün kararı kaldırıldığında da hiç istifini bozmadığı için mi? Diktatör Sulla'nın emirlerine tek başına karşı koyarak sürgünden geri dönmeyi reddettiği ve hatta daha uzak ülkelere gittiği için mi? Şöyle diyordu: "Roma'nın o altın çağını elinde tutanlar iyi baksın bu olanlara. Forumda akan kanı, Servillus gölündeki kesik senatör başlarını iyice seyretsinler (Bu göl Süha'nın ceza salhanesidir), kentte kol gezen canileri ve korunmaları üzerine söz verilmiş olmasına karşın öldürülen binlerce Romalı masumu iyice seyretsinler sürgüne gidemeyenler." Ne yapmalıydı? Yoksa, foruma geldiği sırada yolunu kılıçlarla açan Sulla, Rutilius'tan daha mı talihlidir? Konsüllerin kesilmiş başlarını hiçbir rahatsızlık duymadan izleyen, dökülen onca kanın masrafını da hazine dairesindeki türlü oyunlarla yine devlete ödetmiş olan Sulla, daha mı talihlidir? Cornelia Yasasınıbizzat hazırlamasına karşın dökülen bunca kanın sorumlusu olan bu adam mı daha talihlidir?

Regilius'a gelince; onu bir metanet ve doğruluk örneği yapan kader böylelikle ona ne gibi bir zarar vermiş olabilir? Bedeni çivilere geçirilmiş; yaslanayım diye döndüğü her yanında yaralar açılmış ve gözleri uykudan sonsuza kadar mahrum bırakılmıştı. Fakat onun sahip olduğu onur, çektiği bu çile kadar artmıştı. Erdemler karşılığında böylesine büyük bir bedel ödemiş olmaktan bir an bile pişmanlık duymadığını bilmiyor musun? Eğer öğrenmek istiyorsan onu iyileştir ve yeniden senatoya gönder; aynı sözleri yeniden söyleyeceğine şahit ol. Böyleyken, **kadınlarını kıskanan, her gün karısından kötü sözler duyan ve bundan ötürü üzülen, uzaklardan gelen bir müziğin sesiyle uyumaya çalışan Maecenas daha mı talihli bir adamdır?** İster şarap fıçısına dalsın, ister teselli olmak için dalgaların sesine kulak kesilsin, ister kaygılarını unutmak için kendini zevklerin kucağına bıraksın, rahat döşeğinde uyurken bile, çarmıhtaki Regilius kadar huzurlu uyuyamayacaktı. Çünkü erdemler uğruna sıkıntıları göğüslemek Regilius'un çilesini hafifletir; onu düşündüren çilesi değil çile çekmesine neden olan şeydir. Çektiği sıkıntılar, kendisini zevk ve mutlulukların peşinde harcamaya girişmiş Maecenas'ı Regilius'tan daha fazla etkilemişti. En azından, insanlar dünyaya Regilius olarak gelmektense Maecenas olarak gelmeyi tercih edecek kadar kötü bir hâlde değil. Yine de Maecenas olarak doğmayı Regilius olarak doğmaya tercih edebilecek biri varsa, aslında söylemiyordur ama dünyaya Terentia olarak gelmeyi bile Maecenas olarak gelmeye tercih etmektedir.

Devletin kendi eliyle hazırladığı baldıranı bir bengisu gibi içiveren ve dünyadan büsbütün çekildiği ana kadar sakince ölüm hakkında konuşan Sokrates sence kötü muamele mi görmüş oldu?

Neden kötü muamele gördü?

Kanı bedeninden çekilerek soğuduğu ve damarları ağır ağır küçüldüğü için mi? Halbuki, içkileri bütün hizmetlere dünden hazır, hadım edilmiş ya da kız mı oğlan mı olduğu anlaşılmayan odalıklar tarafından, değerli taşlarla süslenmiş kadehlerde yahut altın çanaklarda, karla karıştırılarak getirilip önlerine sunulan o adamlara baktığımızda Sokrates'i ne kadar da kıskanmamız gerekir! Bu adamlar ne içerse içsin yüzlerini ekşitip kusarlar, ağızlarında acı bir safra tadı kalır. Oysa Sokrates, kendisine uzatılan baldıranı huzurla, bile isteye içmişti. Daha önce kendisinden yeteri kadar bahsettiğim Cato'ya ne demeli? Bütün bir insan soyu, onun en yüksek huzura kavuştuğunu bilmelidir. Doğa, bu yiğidi karşısında öldürücü gücünü gösterip kendini alt etsin diye seçti ve onunla savaşmak istedi ve şunları söyledi:

"Güçlü kimselerin düşmanlığına dayanmak zordur. O hem Pompeius'la hem Caesar'la ve hem de Crassus'laaynı anda kavga etmeli. Kendinden daha aşağıda olan bir kişiye yenilmek güç bir durumdur. Onu da Vatinius alt etsin. İç savaşla baş etmek güç bir iştir. O da haklı olduğu bu mücadelesini dünyaya karşı kötü talihine yenilmeden, kararlılıkla sürdürsün. Kendi kendini öldürmek güç bir iştir. O da kendini öldürsün. Bundan ne kazanırım? Şunu: Herkes, Cato'nun başına getirdiğim olayların hiçbirinin aslında felaket olmadığını anlar.

4

Zenginlik içinde yaşama hakkı bayağı kimselere ve yeteneksizlere de düşebilir. Ancak ölümlü kimseleri tehdit eden felaketleri ve onlardan duyulan kaygıları yenmek yalnız yüce kimselerin yapabileceği bir iştir.

Sürekli mutluluk, fikir sancısı olmadan geçen bir ömür, doğamızın bir tarafından habersiz yaşamak anlamına gelir. Yüce bir kimse olsan da kaderin sana erdemlerini ortaya koyman için gerekli şartları sunup sunmadığını bilemem. **Olimpiyatlara yalnız başına katılırsan ve senden başka hiçbir müsabakacı yoksa ancak tacı giyebilirsin başına; ama bu asla kabiliyet sahibi olduğun anlamına gelmez.** Ben kendi adıma sana, yiğit bir kimseye sunduğum tebrikleri sunmam; ancak konsül yahut preator (muhafız) olmuş adamları tebrik ettiğim gibi tebrik edebilirim seni. Çünkü büyük bir iş yapmış, rütbeni yükseltmişsin. **Ruhunun yüceliğini ortaya koyabileceği hiçbir sıkıntıyla henüz karşılaşmamış iyi bir kimse için de böyle düşünür ve şöyle derim ona:**

"SANA ACIYORUM; ÇÜNKÜ BİR KERE BİLE ACINACAK DURUMA DÜŞMEDİN. BÜTÜN ÖMRÜN HİÇBİR RAKİPLE KARŞILAŞMADAN GEÇTİ VE GÜCÜNÜN BÜYÜKLÜĞÜNÜ KENDİN DÂHİL HİÇ KİMSE BİLMEYECEK." Çünkü kendini tanımak isteyen kimse bunu ancak sınanarak gerçekleştirebilir; çünkü harekete geçmeden gücünün nelere yeteceğini bilemezsin. Bu nedenle, bazı kimseler, bekledikleri sıkıntılara gönüllü bir şekilde atılarak, karanlıkta kaybolmak üzere olan erdemlerini ısıtacak şartları kendi kendilerine yaratmaya çalışmışlardır. **Bana soracak olursan, nasıl yiğit askerler savaşlardan hoşlanıyorsa, yüce adamlar da kaderlerinin kötü olaylar getirmesinden hoşlanır.** Tiberius Caesar zamanında yaşamış Triumphus adında bir gladyatör duymuştum. Dövüş şölenlerinin artık çok seyrek yapılıyor oluşundan şikayetçiymiş. **"Ah, ne güzel bir çağdı geçip giden!"** diye hayıflanıp dururmuş.

Erdemlilik hep tehlikeleri arzular ve kişiye amacı için katlanacağı zorlukları değil, onu ne için amaçladığını düşündürür. Çünkü kişinin katlanacağı sıkıntılar da sonunda elde edeceği övüncün bir parçasıdır. Savaşçılar bedenlerindeki yaralarla övünür ve insanlara, daha iyi bir kader uğrunda döktükleri kanlarını gururla gösterirler. Savaşlardan sağ salim dönen kimseler de kahramanca savaşmış olabilirler ancak yara alarak dönmüş olanlar herkesin gözünde daha saygındır. Bana göre Allah Teâlâ en yüce onur mertebesine yükseltmek istediği kişilere cesurluğunu ve dayanıklılığını göstermesi için fırsat verdiği ve bu iş uğruna onları zorluklarla karşı karşıya bıraktığı zamanlarda yardımını da esirgemez. İyi kaptan fırtınalı havada, iyi asker ise savaşta belli eder kendini. Eğer hâli vakti yerinde bir adamsan yoksulluğa karşı nasıl bir tavır edineceğini nasıl bilebilirim ki? Eğer bütün insanlar sana karşı büyük bir zaaf gösteriyor ve seni her yerde övüyorsa, rezil olmaya, onurunun zedelenmesine ve insanların kötü sözlerine karşı nasıl davranacağını nasıl bilebilirim? Büyüttüğün çocukların her zaman gözünün önünde duruyorsa, onların yokluklarına katlanıp katlanamayacağını nasıl bilebilirim? Senin

başka kimseleri avuttuğunu çok duydum; ama kendi kendini avutup üzüntüyü kendine yasaklamadıkça, bu yaptığının benim için bir anlamı yoktur. Lütfen sonsuz yaşama sahip Allah Teâlâ'nın ruhumuza heyecan verip bizi dirileştirdiği bu felaketler seni korkutmasın. **Çünkü erdemlerimizin varlığını ancak felaketler karşısında kanıtlayabiliriz. Hislerini çilesizlikten ötürü kaybetmiş olan ve sütliman, fırtınasız denizlerin huzuruna ve sakinliğine farkında olmaksızın tutulmuş kimselerin talihsiz olduğunu söylersen yanılmazsın.** Çünkü onlar, yaşadıkları her olayı ilk defa yaşayacaklardır. **KÖTÜ KADER, TECRÜBEDEN YOKSUN KİŞİLERE KARŞI DAHA ACIMASIZ DAVRANIR**. Çünkü boyunduruk, cılız bir boyun için her zaman büyük bir ağırlıktır. Deneyimsiz bir asker yaralanma korkusu duyduğu zaman rengi solar ancak daha önce savaşta bulunmuş bir asker ise kendi kanından bile korkuya kapılmaz, çünkü o kanın yengisinin bedeli olduğunun farkındadır. **Allah Teâlâ işte bu nedenle sevdiği kullarını daha dayanıklı kılar, sürekli deneyimlerle eğitir.** Buna karşılık, bol lütuflarda bulunduğunu düşündüğümüz kullarını tecrübesiz bırakarak güçsüzleştirir ve felaketlere hazırlıksız yakalanmalarına sebep olur. KİM OLURSA OLSUN BİR KİŞİNİN ALLAH TEÂLÂ TARAFINDAN DAHA İYİ KORUNDUĞUNU DÜŞÜNÜRSEN YANILGIYA DÜŞERSİN; ÇÜNKÜ HUZUR İÇİNDEKİ KİMSELER DE ZAMANI GELDİĞİNDE YAŞAMALARI GEREKENİ YAŞAYACAKTIR. Bize sıkıntılardan büsbütün kurtulmuş gibi görünen kimseler aslında kurtulmuş değildir; sıkıntıları bir süre için ertelenmiştir.

Allah Teâlâ, iyi kimselere ne diye hastalıklar, büyük üzüntü ve sıkıntılar gönderir?

Çünkü savaşacak bir ordunun en tehlikeli görevleri en gözüpek askerlere düşer. Geceleri bir düşman birliğine pusu kurup onu bozguna uğratmak ya da gidiş yollarını kontrol etmek gibi tehlikeli görevler için her kumandan en iyi askerlerini seçer. Bu görevlerle yüklenilmiş tek bir asker bile **"Kumandan beni kötü olana layık buldu."** şeklinde şikâyetçi olmaz; aksine **"Hakkımda iyi düşünüyor."** diye sevinir. Bunun gibi, yılgın ve güçsüz kişileri ağlatıp inleten felaketlere göğüs germesi istenen her kişi, **"Allah Teâlâ, insan doğasının sıkıntılar karşısındaki dayanma gücünü sınamak için beni seçti."** diyerek övünmelidir.

İşte bu nedenle, hazlardan ve gücü azaltan mutluluklardan kaçınmalısın. Çünkü ruh bunların etkisinde duyarlığını yitirir ve eğer onu insanlık hakkında uyaran bir kimse de olmazsa, hiç uyanamaz ve bitimsiz bir uyuşukluk içinde kalır. Pencereleri soğuk rüzgârları geçirmeyen, ayaklarına sıcak tutan giysiler sarılan ve yemek yediği odalar sürekli hem alttan hem de yanlardan ısıtılan bir kimse en hafif bir rüzgârın esmesiyle bile karşılaşsa hasta düşecektir. Ölçüsüz her şey zarar verir ama ölçüsü kaçınca en zarar verici olan şey mutluluktur. Beyni hareketlendirir ve onu faydasız düşlerle doldurur; doğruyla yanlışı ayırmayı zorlaştırır. Hiç bitmeyecek bir talihsizliğe erdemlerin yardımıyla göğüs germek, ölçüsüz ve bitimsiz mutluluklar içinde ihlâlci yaşamaktan çok daha iyi değil midir? Açlıktan ölmek yumuşak ve acısızdır ancak çok yemekten hazımsızlaşarak ölmek bedeni iki parçaya ayırır.

İyi kimseler, Allah Teâlâ'dan iyi talebelerin öğretmenlerden gördüğü muameleyi görürler; öğretmenler iyi ve parlak talebelerinden daha fazla çaba beklerler. Sence çocuklarını herkesin gözü önünde kamçılayarak ruhlarının dayanıklılığını sınayan Lacedaemonialılar çocuklarına karşı nefret mi besliyor? Vurdukları kamçıyla çocuklarını daha dayanıklı ve gözüpek olmaya çağıran o babalar, çocuklarının bedenleri düşmüşken, ölmek üzereyken bile kamçılamaya devam ederler. Allah Teâlâ'nın da asil ruhları büyük felaketlerle sınadığını bildikten sonra, o babaların yaptıklarına neden şaşıralım? **Erdemli olduğunu kanıtlamak hiçbir zaman kolay bir iş değildir.** KADER DE BİZİ KAMÇILIYOR VE FELAKETLERLE SINIYOR. BUNA DAYANACAĞIZ. Çünkü bu acımasızlık yerine geçmez, bir savaştır. Bu savaşla ne kadar fazla sınanırsak o kadar gözü pek oluruz. Bedenin en dayanıklı parçaları da durmaksızın çalıştırılıp dirileştirilen parçalardır. Bize kendisine karşı dayanma gücü kazandırması için, kaderimize teslim olmamız gerekir. Kader, bizi her felaketle birlikte yücelterek kendisine karşı koyabilecek bir güce eriştirir ve sürekli tehlikelerle boy ölçüştükçe onlara alışır; hiçbir tehlikeyi büyük görmemeyi öğrenmiş oluruz. Denizcilerin bedenleri deniz şartlarına karşı koydukça sertleşir, çiftçilerin elleri çalışarak nasırlaşır, askerlerin kolları mızrak sallayarak güçlenir, koşucuların bacakları da koştukça daha kıvrak bir hâle gelir. Bu kişilerden her birinin en dayanıklı ve güçlü parçası, sürekli çalıştırdıkları parçadır. Aynı biçimde, ruh da felaketlere karşı koyarak, en sonunda onlar karşısında

verdiği savaşı bile küçük görmeye başlar. Yoksulluk içinde yaşayan ama bu yoksulluktan dolayı sapasağlam ayakta durmayı başarabilmiş halkın başına gelen kötülükleri aklına getir; zorluk ve sıkıntıların nasıl olup da gücümüze güç kattığını anlayabilirsin. Roma barışından nasiplenmemiş halkları aklına getir. Sözgelimi Germanialılar, Tuna kıyılarına yayılmış ve bütün işleri bize saldırmak olan göçebe halklar. Hiç bitmeyen bir kış ve korkutucu bir göğün altında sürekli ezilirler; toprak ekmek vermez; yağmura karşı sazlıklardan ve dallardan topladıklarıyla korunmaya çalışırlar; kaskatı buz göllerinde dolaşıp dururlar ve besinlerini, avladıkları yabani hayvanlardan çıkarmaya çalışırlar. Böyle olduklarına bakıp onların acınacak halklar olduğunu mu düşünüyorsun? Oysa doğayla uyumlu yaşamaya alışmış hiçbir canlı acınası değildir. Çünkü zorlukla yapılan her iş, o zorluğa alışıldıktan sonra zevkli bir hâle gelir. Gözümüze acınası görünen o halkların yatacak yatakları, içine girecek barınakları yok. Beden güçleriyle elde ettikleri yiyecekler doyurucu değil, ülkelerindeki hava şartları çok sert, giyecek hiçbir şeye sahip değiller. İşte onlar adına felaket olduğunu düşündüğün bütün bunlar, o halklar için bir yaşama biçimi! **NEDEN İYİ KİMSELERİN DAHA DAYANIKLI OLABİLMEK İÇİN ÇİLE ÇEKMELERİ NEDEN SENİ ŞAŞIRTIYOR?** Sürekli esen bir rüzgâra direnmeyen ağaç kök salıp sağlamlaşamaz. Rüzgâr onu salladıkça yere daha sağlam tutunur, köklerini daha derinlere ulaştırır. **Oysa güneş alan vadilerde yetişen ağaçlar böyle uzun yaşamaz. Böylelikle anlaşılır ki, iyi insanlar için, sıkıntılarla sürekli mücadele etmek ve biz kötü olduklarını düşünmedikçe hiçbir zaman kötü olmayan durumlar karşısında sabırlı olmak faydalıdır.** Çünkü korkusuzca yaşamaları ancak bu şekilde mümkündür. Şunu da unutmamalısın ki; askerleri, daha doğrusu halka hizmet edecek olan görevlileri en iyi kimseler arasından seçmek insanlık için en faydalı tutumdur. Hem Allah Teâlâ'nın hem de bilge bir kişinin asıl arzusu insanlara şunu öğretmektir: iyinin ve kötünün, bayağı kimselerin arzuladığı ya da geri durduğu davranışlarda bulunmadığı, iyinin yalnızca iyi kimselere verildiğinde iyi ve kötünün de yalnızca kötü kimselere verilince kötü olabileceği. Eğer insanların arasında yalnızca gözlerinin oyulmasını hak eden kişinin gözleri oyuluyorsa, gözlerini kaybetmenin ilenecek bir yanı kalmaz. Şu durumda Appius ve Metellus'un gün ışığından yoksun kalmaları neyi değiştirir? Madem zenginlik göründüğü gibi iyi değil; kadın satıcısı Elius zengin olsun ve insanların tapınaklarda saygı gösterdikleri paralar genelevlerde de itibar kazansın, oralara da girebilsin. **Allah Teâlâ, herkesin arzuladığı şeyleri aşağılık kimselere bağışlayıp iyi kimselerden bu şeyleri esirgeyerek ne de güzel gözden düşürüyor hepsini.**

"İyi kimselerin sakat kalması, yaralanması, zincirlere vurulması ve fakat kötü kimselerin insanlar arasında sapasağlam, kibirle gezip dolaşması adaletsizliktir." diyebilirsin. Öyleyse yiğit kimseler silahaltına girip kışlalarda konaklarken, yaralandıktan sonra iyileşir iyileşmez yeniden orduya dönüp savaşa hazırlanırken; aşağılık ve soysuz kişilerin, kulağı kesik zamparaların şehirde ellerini kollarını sallaya sallaya dolaşması adaletsizlik değil midir?

En temiz bakireler geceler boyunca uykusuz kalarak dinî törenlere koşturulurken en günahkâr kadınların uyku uyumaları adaletsizlik değil midir?

Zorlu işler en nitelikli insanlar içindir. Senatodakiler gün boyu konuşup tartışarak kararlara vardığı sırada, bayağı ve kişiliksiz kimseler yarış meydanlarının keyfini çıkarırlar yahut bedava yemek dağıtılan yerlerin kapısını kollayarak aylak aylak vakit öldürürler. Bizim koca yurdumuzda da böyledir; yorulup tükenenler, fedakârlık eden ve canlarını yitirenler hep iyi kimselerdir. Bunu da gönülden, istekle yaparlar. Kader onları sürüklemez, onlar kaderi istekle kabullenir ve onunla uyumlu olmayı öğrenirler. Eğer imkân bulsalar onun da önüne geçecekler. Hatırladığım kadarıyla, yiğitler yiğidi Demetrios'un şu yüce sözlerini sen de çok iyi biliyorsun:

"Ölümsüz Allah Teâlâ'dan hoşnutsuz olduğum bir tek şey var; o da benden arzuladığı şeyleri bana önceden bildirmediğidir. Eğer öyle yapsaydı, şu bulunduğum yere çok daha önceden varmış olacaktım.

Çocuklarımı almayı mı istedi?

Ben, O istediği için onların babası oldum.

Bedenimin bir parçasını almayı mı istedi?

Bu küçük parça O'nun olsun; hem kısa bir zaman içinde bütün bedenimi de O'na teslim edeceğim.

Yoksa almak istediği şey canım mıdır?

Neden almasın?

Bana verdiği şeyi benden geri alırken neden O'na karşı çıkayım?

Almak istediği her şeyi O'na kendi hür irademle teslim edeceğim. Şikayetime gelince; bütün bunları O istediği zaman vermek yerine; önceden bilerek kendi ellerimle önüne koymak isterdim.

Neden bütün bu almak istediği şeyleri zorla almayı gerekli gördü?

ONLARI O'NA BEN SUNABİLİRDİM. AMA ŞİMDİ DE ZORLA ALIYOR DEĞİL. ÇÜNKÜ, **İSTEDİKLERİNİ HİÇBİR ŞİKAYETTE BULUNMAKSIZIN SİZE SUNAN BİR ADAMDAN, ALDIĞINDA HİÇBİR ŞEYİ ZORLA ALMIŞ OLMAZSINIZ."**

Üzerimde hiçbir baskı yok. Yaşadığım hiçbir şeye gönülsüz katlanmıyorum. **Allah Teâlâ'nın kölesi değil, gönüllü bir talebesiyim; üstelik şimdi her zaman olduğundan daha fazla.** Çünkü biliyorum ki her şey, mutlak ve sonsuz bir yasayla yönetilmektedir. Kaderimiz bizim yaşamdaki yolumuzu çizer ve her birimizin ne zaman öleceği dünyaya geldiğimizde belirlidir. Her neden bir başka nedenle bağlantılıdır. İster kişisel olsun ister toplumsal; her olay uzun bir zincirin küçük bir halkasıdır. İşte bu nedenle başımıza gelenler karşısında sabırlı olmalıyız; çünkü hiçbir olay bizim sandığımız gibi anlık bir şekilde gerçekleşmez, bir düzen içinde meydana gelir. **Seni sevindirecek ve üzecek her şey zaten belirlenmiştir.** İnsanların yaşamları birbirinden farklı bile olsa sonunda aynı yere varır; sonlu varlıklar olarak yine kendimiz gibi sonlu birtakım şeylerin sahibi oluruz. Öyleyse öfke duymamızın, şikâyet etmemizin ne anlamı var?

Bu bizim yaradılış biçimimizdir. Doğanın, yarattığı bedenleri dilediği gibi kullanmasını kabullenmemiz gerekiyor. Biz yaşadığımız her durumda korkusuz ve güler yüzlü ve bizzat kendimize ait olan hiçbir şeyin bozulmayacağından emin olalım.

İyi insanın yapması gereken şey nedir?

Varlığını İlâhî Takdire gönüllü bir şekilde sunmak. Bütün içinde yok olmak katlanılabilir bir durumdur. **Bizim bu şekilde yaşayarak bu şekilde ölmemizi gerektiren İlâhî Kanun, Allah Teâlâ'ya da hükmetmektedir. Bu sonsuz süreç, hem Allah Teâlâ'yı hem de insanları önüne katıyor. Bütün varlıkları yaratan ve idare eden kişi, kaderini de kendisi belirlemiş olmasına karşın bu kaderin kurallarına uyar; hep ilk buyurduğu emir karşısında boyun eğer. (bozmaz) "**

Fakat iyi kimselere yoksulluk, türlü sıkıntılar ve çileli bir son veren Allah Teâlâ, kaderlerini insanlara dağıtırken neden böyle haksızlık etti?" diye sorabilirsin.

Bil ki sanatçı, uğraştığı malzemenin niteliğini değiştiremez; bu İlâhî Kanun'un buyruğudur. Bazı unsurlar birbirleriyle sıkı sıkıya bağlı olduklarından, onları koparıp ayırmak imkânsızdır. Halsiz, uykulu ya da uyanıkken bile uyur bir hâlde bulunan doğalar, ağırcanlı unsurlardan meydana gelir. Oysa büyük saygı görecek bir insan yaratmak için daha çetin doğaya sahip bir malzeme gereklidir. Çünkü böyle bir insanın yaşamı iniş çıkışlarla dolu olacak; fırtınalarla boğuşacak, türlü zorluklarla karşılaşacak ama yine de gemisini kurtarmayı bilecektir. Böyle bir insan, kaderin kendisi için belirlediği yoldan asla şaşmamalıdır. Önüne çıkan zorluklarla dolu, dikenli ve çukurlu yolları yumuşatıp kolaylaştırmak zorundadır. Altının değeri ateşte, yiğit insanın değeri ise kaderin zorlukları karşısında belli olur. Erdemin yükselmesi gereken mertebeyi şimdi gör; kat edeceği yolun ne denli tehlikeli olduğunu anla:

Yolun başı çetindir ve zorlukla tırmanır dinç atlarım bile

gökyüzünün ortası daha diktir

sabah, erken saatlerde hep korkarım

buradan denize ve karaya bakmaktan mütevazı ve titremektedir

yüreğim yolun sonu yokuş aşağıdır ve yetkin bir kılavuz ister

derin Tethys'in bile dalgalarını açıp bana sarılırken

korkar baş aşağı yuvarlanıp giderim diye.

O asil delikanlı bu sözlerin karşısında: "Bu yol beni çok mutlu etti." der, "Buradan tırmanacağım. Düşecek bile olsam, benim için bu yolu yürümektir önemli olan." Fakat beriki, bu yiğit adamı yıldırmak için yine girişir:

arabanı bu yolda hiç şaşırmadan sürsen bile

yolun geçmek zorunda öfkeli boğanın boynuzlarından,

Haemoniahların yaylarından ve vahşi aslanın ağzından

Delikanlı bu sözleri şöyle yanıtlar: "Şu bana verdiğin atların koşumlarını tak! Sözlerin cesaretimi kıracağı yerde hevesimi arttırıyor. Güneşi bile korkutan o yere ulaşmak için can atıyorum." Güvenli yolları tutmak korkak ve zayıf kimselerin işidir. **ERDEMİN İZLEYECEĞİ YOL İSE DORUKLARDADIR.**

5

"Fakat neden Allah Teâlâ iyi insanların başına felaketler gelmesine izin verir?"

Aslında buna izin vermez. O, iyi kimselerden bütün kötülükleri uzak tutar; günahları, rezaletleri, merhametsizliği, açgözlülüğü, amacını şaşmış şehveti ve başkasının sahip olduğu şeylere karşı duyulan arzuyu. İyi kimseler onun koruyucu gücü altındadır, hepsini gözetir. Böyleyken biri çıkıp da iyi insanları koruduğu gibi onların servetlerini de korumasını isteyecek mi?

HAYIR. İYİ KİMSELER ALLAH TEÂLÂ'YA BU TÜRDEN ZAHMETLER VERMEZ, ÇÜNKÜ DÜNYAYA AİT ŞEYLER İYİ KİMSELERİN GÖZÜNDE KIYMETLİ DEĞİLDİR. Democritos için zenginlik, erdem sahibi insanların en büyük yüküydü ve o bu nedenle bütün servetinden vazgeçmişti. Öyleyse**, iyi kimselere kimi zaman arzuladıkları şeyi yaşatan Allah Teâlâ neden suçlu olsun?**

İyi kimseler evlatlarını kaybediyorsa bu neden tuhaf olsun?

Kimi zaman kendileri öldürmüyor mu oğullarını?

İyi kimseler neden sürgüne gönderilmesinler?

Vatanlarını kimi zaman kendi arzularıyla sonsuza dek terketmediler mi?

İyi kimseler öldürülürse bunda şaşılacak ne var?

Kimi zaman intihar ettikleri olmuyor mu?

Neden bazı sıkıntılara göğüs germeleri gerekiyor?

Zorluklar karşısında dayanıklı olmayı başka kimselere de öğretmek için; çünkü onlar öteki insanlara örnek olmak için doğmuş kimselerdir.

ALLAH TEÂLÂ'NIN ŞUNLARI SÖYLEDİĞİNİ DÜŞÜN:

"Siz, dürüst olmayı kendi arzularıyla seçmiş kimseler! Benden hoşnutsuzluk duymak için yeterli sebepleriniz var mı?

Öteki kimselere görünüşte iyilikler bağışladım ve işe yaramaz beyinlerini uzun süren bir düşün içine koyup onu gerçekmiş gibi görmelerini sağladım. Çevrelerini altın, gümüş ve fildişiyle süsledim; ama esasında hiçbiri iyilik taşımıyor. Gözünüze talihli gibi görünen insanların göründükleri gibi olmadıklarını ve kalplerinde ne taşıdıklarını görebilseydiniz ne kadar sefil, aşağılık ve kıymetsiz olduklarını da anlayabilirdiniz. Tıpkı dışları boyalı evler gibi, onların da dışları güzel görünür ve bu

güzellik hiçbir zaman sağlam ve kalıcı bir mutluluk olamaz, ince ve dayanıksız bir zırhtan başka hiçbir şey değildir. Bu nedenle, gözümüzün önünde onları görebildiğimiz sürece, ışıltılarıyla bizi aldatır ve güzel olduklarına inandırırlar; ama bu ince zırhlarını delen bir olay meydana gelip de bütün örtüleri kalktığı zaman, o sahte görkemin altında yatan çürüklüğün ne kadar kalıcı ve gerçek bir çürüklüğün bulunduğunu anlarsınız. Buna karşılık, iyi kimseler olan sizlere kalıcı ve güçlü iyilikler bağışladım ve o iyilikler her ne durumda olursa olsun, her neresinden bakarsanız bakın en iyi ve en yüce olmaktan çıkmazlar. Sizleri korkutan olayları, büyük arzuları gözünüzde küçülttüm ve onlardan uzak kalmanızı sağladım. Size bakanlar bir görkeme şahit olmaz ama bütün iyilikleriniz iç dünyanızda gizlidir. Kendi görkemine hayranlık duyan evren bile böyledir; dış güzelliklere kıymet vermez. **Bütün iyilikleri sizin iç dünyanıza koydum; iyi talihe muhtaç olmamanız en iyi talihtir.**

“Ama sürekli felaketler, üzüntüler ve dayanması zor sıkıntılarla karşı karşıya kalıyoruz.”

Sizleri o olaylardan ayrı tutmadım ve daha yürekli olabilmeniz için de düşüncelerinizi hepsine karşı dayanıklı bir şekilde donattım. Bu donanımınız sizi meleklerden bile üstün kılar, çünkü Allah Teâlâ kötülüklerle karşılaşmaktan uzaktır ama siz onlara karşı mücadele etmek zorunda kalırsınız. Yoksulluğa önem vermeyin, çünkü doğduğunuz andaki kadar yoksul olabilmeniz mümkün değildir. Sıkıntıları önemsemeyin; böylelikle kolaylaşacak ya da sizleri rahat bırakacaklardır.

ÖLÜMÜ ÖNEMSEMEYİN, ÇÜNKÜ SİZİ NİHAYETE ERDİRMEKTEN YA DA BİR BAŞKA DÜNYAYA GÖTÜRMEKTEN ÖTE HİÇBİR ŞEY YAPAMAZ.

Kaderi önemsemeyin; çünkü ona ruhunuz karşısında kullanabileceği bir mızrak bağışlamadım. Hepsinden önemlisi; hiçbir şeyin, gönülsüz olduğunuz hâlde size hükmetmesine olanak vermedim; çıkışı görebiliyorsunuz. Eğer mücadele etmeye razı değilseniz, çıkıp gidebilirsiniz. **Başınıza mutlaka gelecek olayların arasında yalnızca ölümü kolay kıldım.** Ruhunuzu bir yokuşun tepesine koydum; o aşağıya doğru giderken size düşen yalnızca dikkatli olmaktır. Özgürlüğe götüren yolun ne kadar kısa ve zahmetsiz olduğunu böylelikle görebileceksiniz. Ömrünüzün sonuna, en başında bulunanlar türünden zorlayıcı dönemler sıralamadım. Eğer böyle yapmasaydım; eğer insan doğduğu zorlukta ölseydi, iyi kaderin sizin üzerinizdeki hükümranlığı çok sert ve çetin olurdu. Ömrünüzün her döneminin ve yeryüzünün her köşesinin, size doğayı bırakıp gitmenin ve sunduğu hediyeden vazgeçmenin ne kadar kolay olduğunu göstermesine izin verin. **TAPINAKLARDA VE KURBANLARIN SUNULDUĞU KUTSAL TÖRENLERDE ÖMRÜNÜZÜN UZUN OLMASI İÇİN YAKARIRKEN ÖLÜMÜN NE OLDUĞUNU DA AKLINIZDAN ÇIKARMAYIN.** Öküzler, o koskoca cüsseleri en küçük bir yara aldığında ölür gider. Bu koca cüsseli hayvanı insanoğlu eliyle bir darbede yere serer. Boyun eklemi küçük bir çakıyla ayrılır, başla boyun arasını bağlayan bu eklemin ayrılmasıyla o koskoca gövde yere uzanıverir. **Yaşam gizli bir yerde değildir; onu çıkarmak için bir bıçağa ihtiyaç duymazsınız.** Hayatî organları bulmak derin yaralar açmayı gerektirmez. **Ölüm, istediğiniz anda elinizin altında bitiverir.** Bedenlerinizde ölümcül darbe için özel bir yer göstermiyorum; her nereye isterseniz oraya vurabilirsiniz, seçim sizindir. Ölmek ruhun bedenden sıyrılmasıdır ve öyle kısa bir zaman alır ki hiç hissedilmez bile. Kiminin boğazını sıkan bir ilmek, kiminin nefesini kesen bir yudum su. Kimisi baş aşağı düşüp toprağa çarptığı anda bedeni paramparça olur; kimi zaman da soluğunuza bir duman karışır ve ruhunuz bedeninizden böyle ayrılır. Ölüm hangi yolla gelirse gelsin hızlı olur. Böylesine çarçabuk olup biten bir şeyden bunca zamandır korkup tir tir titrediğiniz için hiç utanmıyor musunuz?”

Kaynakça

Lucius Annaeus Seneca trc: Can ERSÖZ Tanrısal Öngörü [Kitap]. – Kasım 2009-Şule Yayınları-

"YİTİK OĞUL KISSASI"

"'Bir adamın iki oğlu vardı, küçük oğlun isteği üzerine babaları, onlara mallarını bölüştürdü. Çok geçmeden küçüğü kendi payını alıp uzak bir yere gitti, orada bir sefahat hayatı sürerek servetini yiyip bitirdi. Elinde avcunda bir şey kalmayınca, üstelik bulunduğu yerde kıtlık da baş gösterdiği için, yoksulluk çekmeye, sonunda birinin yanına kapılanıp domuz gütmeye başladı. Açlıktan helak olacağını anlayınca pişmanlık getirip yurduna dönmeyi akıl etti. Babası, onu hiçbir şey olmamış gibi karşıladı; kendisine ikramda bulunulmasını, şenlik yapılmasını emretti. Büyük oğul tarladan dönüp de gülüp eğlenildiğini görünce uşaklardan birine bunun anlamını sordu; kardeşinin döndüğü, bunun için ziyafet ve eğlence düzenlendiği cevabını aldı. Gücenip içeri girmediği için, babası dışarı çıkmak zorunda kaldı, oğlundan içeri gelmesini rica etti. Oğlu şöyle dedi:

- Bunca yıldır sana hizmet ediyorum, her dediğini yaptım. Bir kez olsun dostlarımla eğlenmem için bana bir oğlak bile vermedin. Ama senin mallarını fahişelerle yiyen bir oğlun geri döndü diye ona besili buzağıyı kestin! . Babası şu cevabı verdi:

- Ey oğlum, sen daima benimlesin. Her şeyim senindir. Ama sevinmem gerekiyordu, çünkü bu kardeşin ölmüş idi, dirildi; kaybolmuş idi bulundu !'"

[Rilke, Malte Laurids Brigge'nin Notları s.165.]

Kaynak: **Cumali YEŞİL,** RAINER MARIA RILKE' NİN "MALTE LAURIDS BRIGGE'NİN NOTLARI" ADLI ESERİNDE RUHBİYOGRAFİSİ Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum-2010

BOYALI KUŞ

Bu kitabın amacı görünüşte birbiriyle ilgisi olmayan farklı konuların bağlantılarını ortaya koymaktır. Ana fikri ise günah keçisinin toplumun ahlak mekanizmaları içindeki yeridir. Burada ortaya konmaya çalışılan olgu özellikle sosyal inancın 'öteki'ne bakışı ve onu yok etme çabasından ziyade, aynı zamanda paradoksal bir biçimde ona ihtiyaç duyması, bu yüzden onu yaratması, kötülüğü ona yakıştırması ve böylece kendi iyiliğini doğrulamasıdır.
Anlatmaya çalıştığım bu mesele Jerzy Kosinski'nin Boyalı Kuş'unda olağanüstü bir ustalıkla anlatılır. Kitabın adı bile çok şey söylüyor, 'Boyalı Kuş' feda edilen 'öteki'dir, damgalanan, baskı altına alman, ianetlenen'dir.
Boyalı Kuş ; Dünya Savaşı'nın ilk haftalarında altı yaşında bir çocuğun başından geçenleri anlatır. Doğu Avrupa'nın büyük kentlerinde yaşayan binlerce çocuk gibi o da anne babası tarafından güvende olması için şehirden uzak bir yere gönderilir. Orta sınıf bir aileden gelen çocuk köylü bir kadının himayesine verilir. Çocuk köye geldikten iki ay sonra kadın ölür. Anne babasının bundan haberi olmaz. Ailesiyle hiçbir irtibatı olmayan çocuk bir insan denizinde kaybolup gider, kimse ona aldırmaz, genellikle gördüğü tek şey düşmanlıktır ve nadiren iyi bir davranışla karşılaşır.
Savaş Polonya köylerini de yakıp yıkmaya başladığında, çocuk yalnız başına mütevazı bir hayat yaşayan Lekh adlı iri yarı bir avcının yanına sığınır. Topluluk içinde 'öteki'nin istenmeyişi, tehlikeli bir yabancıya, yok edilmesi gereken bir düşmana dönüşmesinin en çarpıcı bir örneği kitabın bu bölümünde önümüze konur.
Lekh, Ludmilla adında bir kadına tutkundur. Ludmilla genç bir kızken tecavüze uğramış, bir daha iflah olmamıştır. Arada bir Lekh'le sevişmek için çıkagelir. Çiftçiler ona 'Aptal Ludmilla' derler. Kitaba adını veren olayın geçtiği sırada Lekh'le Ludmilla bir süredir ayrıdırlar:
"Bazen Ludmilla günlerce ormanda görünmezdi. Lekh sessiz bir öfkeyle ortalıkta dolanıp durmaya başlardı. Gözlerini kafesteki kuşlara diker, kendi kendine homurdanırdı. Uzun uzun düşündükten sonra en güçlü kuşu seçer, sıkıca bileğine bağlardı. Bir sürü şeyi birbirine katıp pis kokulu boyalar yapmaya başlardı. Renkler hazır olunca kuşu çevirir, başını, göğsünü, tüylerini rengârenk boyardı. Sonunda kuş bir kır çiçeği buketinden daha göz alıcı olurdu.
Kuşla birlikte ormana dalardık. Epey ilerledikten sonra Lekh durur, kuşu bileğinden çözüp bana verir o işaret verene kadar çok sıkmadan tutmamı tembih ederdi. Bağrışma gelen birkaç kuş tepemizde dönmeye başlayınca Boyalı Kuş çılgına dönerdi. Onlara ulaşmak için var gücüyle öter, kurtulmaya çalışır, boyalı göğsünün içinde küçük kalbi deli gibi atmaya başlardı.
Tepemizde yeterince kuş toplandığına kanaat getirince Lekh, tutsağı bırakmam için işaret verirdi. **Kuş ok gibi fırlar, bir anda bulut zemin üzerinde küçük bir gökkuşağı damlasına dönüşürdü. Ama kendisini bekleyen sürüye karışmak istediğinde kıyamet kopardı. Boyalı Kuş, sürünün etrafında döner durur, onlardan biri olduğunu nasıl göstereceğini bilemezdi.** Sürüye girmeye çalıştıkça daha uzağa kovalanırdı. Az sonra kuşların birer birer saldırıp tüylerini yolmaya başladıklarını görürdük. Sonunda gökten taş gibi düşerdi. Bunu her yaptığımızda aynı şeyler olurdu. Düştüğü yere gittiğimizde genellikle cesedini bulurduk. Lekh dikkatle gövdelerindeki gaga izlerini sayardı, rengârenk kanatlardan sızan boyayla karışık kan ellerine bulaşırdı.
Ludmilla hâlâ ortada yoktur. Lekh hayal kırıklığı ve kızgınlıktan bir kuşun daha kanma girmeye karar verir.
Günün birinde kocaman bir karga yakaladı, kanatlarını kırmızıya, boynunu maviye, kuyruğunu da yeşile boyadı. Kulübenin üstünde bir karga sürüsü toplaşınca Lekh Boyalı Kuşu salıverdi. Boyalı karga aralarına karışır karışmaz amansız bir savaş başladı. Dört yandan sahtekârın üzerine saldırdılar. Siyah, kırmızı, mavi ve yeşil tüyler ayaklarımızın dibine düşmeye başladı. Kargalar yükselirken Boyalı Kuş kurşun gibi yere indi. Hâlâ yaşıyordu, gagasını açıp kanatlarını oynatmaya çalışıyordu. Kardeşleri gözlerini oymuşlardı. Tüylerinin üstünden oluk gibi kan akıyordu. Son bir çabayla yapışıp kaldığı çamurdan kurtulmaya çalıştı ama hiç gücü kalmamıştı.

Boyalı Kuş, yabancının, günah keçisinin, 'öteki'nin simgesidir. Kosinski, bu meselenin iki yönünü de ustalıkla sergiler. Sürünün üyelerinden biri diğerlerine benzemiyorsa gruptan atılır, sürülür ve yok edilir. Sürüdeki herkes aynıyken, biri gelir, içlerinden birini alır, görüntüsünü değiştirir ve geri koyarsa, onun akıbeti de aynıdır. Lekh kargayı boyar, psikiyatristlerse hastalarını ağartır, öyle ki görünürde toplumun sürdüğü lekeden başka bir şey kalmaz. Ayırmanın, dışlamanın ve günah keçisi imalatının en köklü stratejisidir bu. İnsan 'öteki'ni tümüyle yalnız bırakmak için farklılıklar arar, bulur, yaratır ve atfeder. Böylece Düzgün İnsan hem umutsuzluğunun, hayal kırıklığının, kızgınlığının acısını çıkartacak güvenli bir yol bulur, hem de kendine bir pay çıkarır. İnsan denen ehil hayvan kendini ancak türdeşleri arasında güvende hisseder. Bu yüzden uyum iyidir, burnunun dikine gitmek kötüdür. Emerson; **"Toplum her yerde ve her bir bireyine karşı kurulu bir komplodur,"** der. Bireyden istenen, her şeyden önce uyumluluktur, çünkü kendi yolundan gitmek demek, toplumu çiğnemek demektir.

Özgürlüğüne değer veren, kişiliğe saygı duyan hiç kimse bu koşullarda hoş karşılanmaz. Doktorun bireyi, özellikle toplumla ters düşen bireyi koruması gerektiğine inananlara nahoş gelen günümüzde bu kuş boyamacılığının tıbbın işi olup çıkmasıdır. Kullanılan ayraçlar arasında en revaçta olanlar da psikiyatrinin boyalarıdır.

Sh. 377-380

Kaynak: Thomas S. Szasz Deliliğin İmalâtı-Engizisyon ve Akıl Sağlığı Hareketi Üzerine Karşılaştırmalı İnceleme-Çeviren: Gözde Genç, Yerdeniz Yayınları, Ocak, 2006, İstanbul

ARAMAKLA BULUNMAZ -İsmail Kara

RÜYA İLE SAYILARIN ESRARI ARASINA SIKIŞMIŞ BİR SECDE-ÖMÜR

Babanzâde Ahmet Naim Bey'in secdeden Hakk'a yürüdüğünü öğreneli çok olmuştu; dostlarından Elmalılı Hamdi Efendi'nin vefatına yazdığı meşhur tarih beytini de:

Verdi ser Hamdi bu tarihe cihan

Secdeden gitti Hûda'ya Naim

Fakat bu vefatın arkasında rüyalarla, sayılarla örülü çok katmanlı bir "müslüman tarihi"nin olduğunu yakın zamanlarda öğrendim. İşte bu "tarih"in tabakalarını kendi kronolojisine göre değil de benim öğrenme seyrime göre tahkiye edeceğim.

1.1933 Üniversite reformuyla tasfiye edilenler arasında 1911 'den beri Darülfünun felsefe grubu hocası olan Ahmet Naim Bey de vardı. Fakat Buharî muhtasarı Tecridi Sarih tercümesi ve şerhi gibi büyük ve muhalled [Ebedî. Dâimî. Bâki. Sürekli olarak kalan] bir işle iştigal ediyor oluşu bu tasfiyeyi muhtemelen gözünde küçültmüştü. Çok az insana nasip olacak bir işin, bir mazhariyetin dünyasında yaşıyordu.

Tercüme **"Hasta namazı"** bölümüne gelmişti. Kendisi de hasta idi, kalp rahatsızlıkları gittikçe daha fazla kendini hissettiriyordu. Hadisin "[Efendimiz] sonra ikinci rekâtta da evvelkisi gibi yapardı" kısmını tercüme etti, muhtemelen öğle namazının geçmekte olduğunu farketti, metnin tercümesini tamamlamadan kalktı ve namaza durdu, ikinci rekâtın secdesinde de teslimi ruh etti (14 Ağustos 1934, Pazartesi). Hadisin devamını tercüme ederek tamamlayan merhum Kâmil Miras düştüğü dipnotta şunları söylüyor:

"Mütercim merhumun müsveddesi burada hitam buluyor. Bu hadisin tercemesi tarafımızdan ikmâl ve izah edilmiştir. Bir seneden fazla bir zamandan beri hasta bulunan merhum, 1934 senesi Ağustosunun 14üncü Pazartesi günü öğle namazı kılarken ikinci rekâtte secdede teslimi ruh etmişti. Salatı marîza (hasta namazına) dair olan yukarı ki hadisin tercemesi ikmâl edilmeyip de ikinci rekâtte bırakılmasiyle hâdise-i vefatın bu suretle vukuu arasında âşikâr bir alaka vardır. Cenabı Hak ilâhı rahmetine müstağrak buyursun. Âmin" .

[Sahih-i Buharı Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi,8. bs. Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., 1983, III, 402 / dn.]

2. Cinuçen Tanrıkorur ağabeyin cenazesinde (29 Haziran 2000) duyduğum bir rüyayı ve tabirini daha yakın bir kaynaktan tahkik etmek ve detay bilgiler almak için Sadettin Ökten ağabeye açtım; onun verdiği bilgilerle daire genişledi. Şöyle ki: Merhum Naim Bey, Tecrid tercümesinin daha başlarında iken hastalıkları yüz gösterince tercümeyi bitirip bitiremiyeceğine dair tereddütlere düşmüş ve işaretler almak üzere istihareye yatmış. Âlemi mânada Peygamber Efendimiz'i görmüş. Fatih Camii'nde Efendimiz namaz kıldırıyor, Naim Bey de ilk safta cemaatı arasında. Efendimiz birinci rekâtı kıldırıp ikinci rekâta kalktıktan sonra geri dönmüş ve Naim Bey'e enfiye ikram etmiş... Rüya bu kadar. Fakat bütün unsurlarıyla ne görkemli ve nezih bir rüya değil mi?

Naim Bey rüyayı, Galatasaray Lisesi'nde birlikte Arapça hocalığı yaptıkları meslektaşı ve dostu Celal Hoca'ya anlatmış ve tabir için Cerrahî Âsitanesi şeyhi Fahrettin Efendi'ye sorması ricasında bulunmuş. Fahrettin Efendi rüya naklini duyar duymaz "ömrü tercümeyi tamamlamaya vefa etmeyecek, erken göçecek, fakat bunu bu şekilde kendisine söylemeyiniz" demiş. Celal Hoca yumuşak bir üslupla tabiri kendisine iletmiş (Ne yazık ki bu tabiri nasıl karşıladığına dair bilgimiz yok). Efendimiz'i rüyada namaz kılarken görmesi de namazda göçeceğinin işareti imiş.

Sadettin ağabeye sordum: Rüyada enfiye görmek menfi bir şey mi? "Öyledir" dedi. "Az da olsa işin içinde biraz kerahiyet var ya! Bunlar inkıtaa işarettir. Süt ve sütten mamul şeyler görmek ise devamlılığa ve iyiye işarettir"8 Bu rüyanın, rahmetli Mahmut Bayram hocadan naklen eksik ve kısmen farklı bir başka anlatımı için bk. Mustafa Özdam ar, Celal Hoca Kuşağı.İstanbul, M arifet Yay., 1993, s. 196.]

O yaz Celal Hoca Ada'da bir yazlık kiralamış. Kızkardeşi de yanında. Kızkardeşi her sabah kahvesini içer, fincanı ters çevirir, sonra da kaldırıp fala bakarmış. O sabah fincanı kaldırınca, "Ağabey, bugün çok sevdiğin bir zatın vefat haberini alacaksın" deyivermiş. Rüyanın bir tür hakikat olduğunu bilenler için ne kadar ürpertici değil mi? Celal Hoca o gün içindeki kanayacak bölgeleri yoklaya yoklaya ilk vapurla İstanbul'a gelmiş ve "sahabeden biri" dediği Naim Bey'in Hakk'a yürüdüğü haberini almış...

3. Bilginin de merdivenleri, basamakları ve tabakaları vardır şüphesiz. Bilmek var, bilmek var... Benim "Secde" şiiriyle alakalı malumatımın basamakları tükenecek gibi değil. Hasbelkader bir basamak daha tırmandıkça başdöndürücü unsurlar ziyadeleşiyor.

"Şiirlerini, Akif bazı kimselere ithaf etti. (...) Bunlar, Akif'in ölünceye kadar seveceği insanlardır; bu sevgiler de senelerin neticeleri. (...) Fakat bu ithaflarda Naim'in adı yok. Niçin mi? Çünkü Naim o kadar çok yüksek yerde oturuyordu ki onun eşiğine uzatacağı şiiri Akif bir türlü yazamıyordu. Nihayet ihtiyarlığında Mısır'da yazdı: 'Secde'. Bunu Fuat Şemsi'ye gönderdi; Naim'e gösterilecek, beğenirse ona ithaf edilecekti. Naim 'Secde'yi o kadar beğeniyor ki, Akif'in yazısıyla olanı alıkoyuyor, suretini çıkarıp Fuat Şemsi'ye veriyor. Amma Akif, her zamanki bedbinliğiyle meseleyi anlıyor: Naim'in geç kalan cevabı 'manzumeyi beğenmedi' demekti; ve şiirini Naim'e ithaf etmekten çekinerek kitabında bastırıyor" .[Mithat Cemal [Kuntay], Mehmet Akif-İstanbul, Semih Lütfi Kitabevi, 1939, s. 127-28.]

Bu satırları okuyunca "lâhavle" çekip kalktım, ne kalkması fırladım ve Safahat'a sarıldım. (Çok etkilendiğim ve 'Hicran' ve 'Gece' gibi her seferinde ancak giryan olarak bitirebildiğim bu şiir şimdi bambaşka bir mâna ve mahiyet kazanmıştı). **"Şuhûdundan cüdâdır çok zamanlar var ki, imanım"** mısraıyla akmaya başlayan kanlı gözyaşı nehri sarp kayalıklardan haykırarak, düzlüklerden inleyerek nihayete varıyor:

İlâhî! Serseri bir damlanım, yetmez mi hüsranım?

Bırak, taşsın da coştursun şu vahdetzâr imanım

Bırak, hilkatte hiç ses yok, bırak, meczubunun feryad...

Bırak, tehlîlim artık dalgalansın, herçi bâd âbâd!

Kıyılmaz lâkin, Allahım, bu gaşyolmuş yatan vecde...

Bırak, "hilkat"le olsun varlığım yekpare bir secde!

Akif, diyarı gurbette en yakın dostu Babanzâde'nin vefatı haberini aldıktan sonra Şerif Muhiddin'e yazdığı mektupta, "Naim'in vefatı beni çok sarstı; hanümânım yıkılmış da ben altında kalmışım sandım" demiş . [Vefatından kısa bir müddet önce kendisini Alemdağında ziyaret eden Mahir İz'e ise "Naim'in vefat haberi üzerime dağ gibi yıkıldı" demiş; bk. Mahir İz, Yılların izi, 2. bs. İstanbul, Kitabevi Yay., 1990, s. 145.] Bunu biliyoruz ve fakat yıllar önce ona ithaf ettiği şiirin secde ile başlayıp secde ile bitmiş olması "kehanet'ine ne dediğini bilmiyoruz.

Yok yok ben biliyorum: Ecdat garip insanlardır, **"Hacıbaba! Sen cevap vermedin ama görüyorsun ya, abdala malum oluyor, bizden habersiz Secde'den gidiyorsun!"** demiş, yere bakarak ve dahi Eşref Edip'in İstanbul'dan gönderdiği adi bastona kuvvet verip tebessümle ağlamak arası bir eda ile geçip gitmiştir!

Zeyl

Söz oraya nasıl intikal etti hatırlamıyorum; bu hususi tarihi Cuma dönüşü (Temmuz 2000) karşılaştığımız büyük şair ve fikir adamına ayaküstü anlattım. Ziyadesiyle etkilendi ve şunları söyledi:

"Bunlar müslüman adamlar kardeşim! Bir defa gerçek 'rüya'lar görüyorlar, görebiliyorlar. Bugünün İslamcıları İslâmın daha düne kadar hayatın içinde ne kadar ciddi ve derin olarak yer aldığının farkında değiller, İslâmî yaşanmamış bir şey zannediyorlar. Bunu bir anlasalar?!".

Sh:11-15

****

GÖK KAPISI AÇILDI!

Küçük yaşlarda bir çocuk Kadir gecesi ile nasıl bağ kurabilir? Heyecanlı bir hikâyeye dönüşmüş "hakikat"leri anlatmak en iyi yol olmalı. Bize de anlatılan bir "hikâye" vardı; çok erken yaşlardan itibaren duymaya başladığımız ve zaman içerisinde keşfetmeye koyulduğumuz bir hikâye... Çok yakınımız olan genç hanım aynı büyük hadiseyi yeniden yaşarcasına heyecanla anlatıyor:

Yaz aylarına rastgelen bir Ramazandı. Sıcak ve uzun... Yayla yaptırmakta olan komşumuz, mahallenin kadınlarını ve kızlarını tahta taşımaya çağırdı. Yayla tahtası hem kalın hem de uzun olduğu için her kadın taşıyamaz. Yaylanın keresteleri de öyledir; güçlü kuvvetli ve dayanıklı erkek ister... Ramazan olduğu için sahuru biraz erken yapıp güneşe yakalanmadan gideceğimiz yere varmalıydık. Yaklaşık iki saatlik bir mesafe.

Sahuru yaptık ve yola çıktık. Önde erkekler, arkada otuz civarında kadın. Gürgenler, çamlar, kızılağaçlar, kestaneler ve fundalıklarla çevrili orman yoluna girdik. Bildiğin patika yol... Ay ışığının aydınlığında yokuş yukarı gidiyorduk. Taşların arasından dökülen soğuk ve tatlı sulardan birine yaklaştığımızda beraber gittiğimiz yaşlı hala benimle bir arkadaşımı geriye çekerek "onlar gitsin, biz burada namazımızı kılalım" dedi. Yavaşladık ve suyun başına geldiğimizde oturduk.

Hala abdestini aldı. Biz almaya başlamıştık ki ortalık birden kıpkırmızı kesildi... Aman Allahım!... Ateşin içine düşmüştük. Orman, dağlar taşlar yanıyor gibiydi... Şaşkınlık içinde halanın sesini duyduk: Kızlar! Gök kapısı açıldı, hemen duanızı yapın! Onun baktığı tarafa doğru baktık. Göğün bir noktasında narın ikiye ayrılması gibi kor halinde bir yer gördük. Şaşkın ve heyecanlı idik, kapı da kapanmaya başlamış gibiydi...

Hala içten gelen bir iniltiyle duasını tekrarlıyordu: Ya rabbi! Günahlarımı affet, Cennetine ko beni!... Yanımdaki gelinin yıllardır erkek çocuğu olmuyordu, o da bir erkek evlat istedi. Ben bekârdım, helal süt emmiş ve "okunmuş" * birinin kısmetime düşmesi için sessizce yalvardım.

* Mahalli dilde okunmuş, hafızlık yapmış, dinî ilimler tahsil etmiş kişi için, bir de okunup üflenmiş su, tuz vb. için kullanılır. Okullaşma oranı arttıkça normal (laik!) tahsil almış kişiler için de "okunmuş" kelimesi kullanılacaktır.

Bunları yapana kadar gök kapısı da kapandı. Kendimizi toparladık, abdestlerimizi aldık, namazlarımızı kıldık. Yola koyulurken hala bizi uyardı: Gök kapısını görmek bir kısmettir kızım, herkese nasip olmaz, herkese de anlatılmaz. Onun için yetişeceğimiz kadınlar bahis açmazsa siz de bir şey söylemeyin, belki de onlar görmemiştir... Gerçekten de yüz, ikiyüz metre ilerimizdeki bu kalabalık herhangi bir şey görmemişti.

Halanın duası öteki dünyaya ait idi. Çocuk isteyen gelinin bir sene sonra oğlu oldu. Adını Zelkif koydular. Ben de helal süt emmiş ve okunmuş birine düştüm. Beni gelin olarak isteyen Kutuz'un evi bir ay kadar önce yanmış, kül olmuştu. Komşularının evine gelin gidecek, yeni bir ev yapmak için yırtınacaktım. Arkadaşlarımdan bazıları da bana bu durumu hatırlatmışlardı. Ben duymazlıktan geldim, çünkü gök kapısı açıkken "okunmuş" birini istemiştim ve taliplim okunmuştu. Zaten gök kapısını görüp de dua edenlerin duası aynen kabul olur...

*

Bu hadisenin ve anlatımın etkisi ve cazibesi yüzünden olmalı ki okumakla ünsiyet peyda ettikten sonra gök / rahmet kapısı ile ilgili bilgiler, anekdotlar dikkatimi çekiyordu. Belki de bir dayanak, sağlam bir

kaynak arıyordum. Rastladıklarım daha çok folklor, edebiyat ve türkü malzemesi idi. Fakat Elmalılı Hamdi Efendi'nin Kadir suresi tefsirinde verdiği kısa bilgilere kavuşunca çok heyecanlanmıştım. Merhumun yazdıklarını biraz sadeleştirerek aktarıyorum:

"İbn Haceri Heytemî (r.a.) Tuhfetu'l Muhtac'da der ki: "Kadir gecesini görenin bunu gizlemesi sünnettir. Çünkü onun kemali ve faziletine ancak Allah Teâlâ'nın muttali kıldığı kimseler nâil olur.

"Kadir gecesini görmenin ne demek olduğu konusunda da ulema hayli görüşler ileri sürmüştür. Alusî'nin beyanından açıkça anlaşılan şudur: Onu görmek demek ona mahsus olan nurları ve meleklerin yeryüzüne inmesi gibi hususi şeyleri bilmeyi ifade eden alametleri görmek demektir. Veya böyle bir ilmi ifade eden ve hakikati ancak ehline malum olan bir keşfe ermektir".

Elmalı Hamdi merhumun, sırrîliği sürdürmek için ifadesini bilerek muğlaklaştırdığını sanıyorum.

*

O muğlaklaştıran ben sırrı faş edeyim: Çok yakınımız olan anlatıcı genç hanım anamdır.

Sh:16-18

Kaynak: İsmail Kara, ARAMAKLA BULUNMAZ, I. Baskı Aralık 2006, İstanbul

KİLİT ADAMLAR VE ANAHTARLARI

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsü Seminerlerini Takip Edenlere Filozoflardan Öğütler

Yazanlar: Cemil Sena--------------------- Süheyl Ünver

Ampere gibi, fakirliği bilgi aşkıyla mağlub et!

Aristippus gibi, haz ahlâkının asil kurucusu ol!

Bentham gibi, (En alçak adam, kanunları kendi menfaatine alet edendir.) de.

Bergson gibi, (Hakikat geçmişte değil, gelecektedir.) diye söyle.

Berkeley gibi, Tanrıdan başka varlık tanımayan ol!

Buda gibi, (Ölümün ötesinde hiç kimse yoktur) ne demek, düşün.

Comte gibi, (Müsbet ilim ve insanlıktan üstün bir hakikat yoktur) dan murad nedir? Onu düşün?

Croce gibi, artist sadece duyan ye duygularını ifade eden adamdır, diye düşün.

Çiçeron gibi, (Fazilet işlenmiş kötülükleri affetmekte saklıdır) diyenlerden ol.

Descartes gibi, İnsan bilgisine yeni yollar açıcı ol.

Dewey gibi, (işe yaramayan her bilginin sahibini altında ezen bir yük olduğunu) bildir.

Diyojen gibi, (Filozofların Nasreddin Hocası ol!)

Eflatun gibi, (Kainat mutlak ruhla hareket eden bir büyük hayvandır.) derken düşün!

Empedokles gibi, (Fikirde bağımsızlığın en eski kurucusu) ol.

Epikür gibi, (Faziletin örnek büyüklerinden) olmağa çalış.

Farabi gibi, (Türk'ün ve insanlığın ölmez şerefi) ol!

Fisagor gibi, (İnsan için sevmek şerefi) yolunda ol

Hegel gibi, (Ruh ancak ruh olan bir şeyi hakim kılabilir.) diyenlerden görün!

Hobbes gibi, (insan insanın kurdudur.) sözünü unutma!

İbni Sina gibi, (Hayat sırlarını çözen büyük Türk) ol.

Kant gibi, (O suratla hareket etmelidir ki, insan hiç bir gayenin vasıtası olmasın) diyebilmeli ve yapabilmelidir.

Konfüçyüs gibi, (Bir insan ancak milleti, hükümeti ve ebeveyni ile öğünebilir.

Bu öğünmeye layık olunuz) öğüdünü kendimize yapalım.

Leipniz gibi, (Hareketlerin kanunu, iyi ile kötünün veya en iyi olanın idrakinden doğmuştur.) diye inananlardan ol.

Locke gibi, (malik olduğunuz şeyleri mahvetmeyiniz! onda bütün milletin hakkı vardır.) deyiniz.

Pascal gibi, (Herkesin senin hakkında iyi söylemesini istiyorsan sen söyle) olmaz mı?

Plotinos gibi, (Eflotin) gibi, (Mutlak güzellik gizli kalmaz ve güzellik, aşksız mevcud olamaz) ı düşünerek diyenlerden uzaklaşma.

Schopenhauer gibi, (Hayat bir var oldum savaşından ibarettir. En doğru neticesi de mağlub olmaktır.) sözünü anlamağa çalış.

Seneca gibi, (Her kusurumdan bir kısmını, düzeltmek saadeti bana yetişir) diye düşün.

Mademki Sokrat, (insan tatlılıkla ölmelidir, demiş), Ağlamayınız.

Spinoza gibi, (içinde Tanrı bulunmayan yer yoktur ve bu alemde hürriyetin asla yeri yoktur) demekte ve buna inanmakta bir zarar yoktur.

Volter ne demiş: (Papazların zekası, bizim budalalıklarımızın mahsulüdür) Gel de inanma.

Zenon diyor ki: (iki kulağımız ve bir ağzımız vardır, demek ki konuşmaktan çok, dinlememiz lazımdır!) Buna inanalım ve öyle hareket edelim.

Kaynak: Süheyl Ünver Hoca'dan Notlar (Menâkıbı Süheyl Bey) hzl: Yrd.Doç.Dr. Zuhal ÖZAYDIN
Türk Tıp Tarihi Kurumu Yayınları No : 5 , 1997, İSTANBUL

CIA nın İLK DEŞİFRE EDİLDİĞİ KOMPLO FİLM

AKBABANIN DÖRDÜNCÜ GÜNÜ

«Akbabanın Üç Günü» ünlü yönetmen Sidney Pollack'ın, CIA'yı eksen alarak Amerikan toplumunu eleştirdiği bir film. Hatırımda kaldığı kadarıyla filmin konusu kısaca şöyleydi:

Film kahramanı Turner, CIA tarafından yönlendirilen paravan bir araştırma enstitüsünde çalışmaktadır. Enstitünün görevi, dünyanın dört bir köşesinde yayınlanan her türden, her dilden yayınları izleyip, CIA için orjinal düşünceler, alternatif senaryolar geliştirmektir. Yağmurlu bir günde, «Akbaba» (Turner'in örgüt içindeki kod adı Akbaba'dır) pek kullanılmayan arka kapıdan çıkarak öğle yemeğini getirmeye gider. O dışarıdayken bina baslır ve içerdekilerin tümü öldürülür. Baskını düzenleyenler Turner'in arka kapıdan çıktığını görmedikleri için, onun kurtulduğunu fark etmemişlerdir. Turner binaya döndüğünde dehşete kapılır: En yakın çalışma arkadaşları acımasızca öldürülmüştür. Hemen bağlı olduğu birimin sorumlusunu arar. Ancak, telefonla konuşurken, işin içinde iş olduğunu sezinler. Arkadaşlarını öldürenler «düşman» casusluk örgütüne mensup ajanlar değil; CIA içinde bir grup; daha doğrusu CIA içinden bir grubun kiralık adamlarıdır. Zira, Turner ve arkadaşlarının geliştirdiği alternatif senaryolardan biri, Ortadoğu'daki petrol üreticisi ülkelere Amerikan müdahalesinin hangi koşullarda gerçekleşeceğini anlatmaktadır. Oysa, o sıralarda, CIA içinde bir grup, gerçekten tam da böyle bir operasyon hazırlığı içindedir. Bunun öğrenilmesini istemedikleri için de Turner'in bağlı olduğu enstitüyü tümüyle ortadan kaldırmak istemişler, ancak Turner tesadüfen kurtulmuştur. Bu andan itibaren Turner'le CIA içindeki grup arasında amansız bir kaçma-kovalamaca başlar. İşte film, Akbaba'nın (Turner'in) üç gün süren bu kaçışını anlatır.

Üç gün süren amansız takip sırasında, CIA'nın en tecrübeli elemanlarından biri, Akbaba gibi meslekten ajan olmayan bir amatörü bir türlü ele geçirememelerini şöyle açıklar: «Adamı bir türlü ele geçiremiyoruz. Çünkü meslekten bir ajan olsa, neleri yapıp, neleri yapmayacağını bilebilirdik. Oysa bu adam tam bir amatör. O yüzden ne yapacağı hiç belli olmuyor... Olmayacak yerlerde, olmayacak işler yapıyor...»

Gerçekten de, Akbaba, meslekten ajan olmadığı için, yani bu oyunun kurallarını gerçekten bilmediği için paçasını kurtarır. -Sanıyorum «Akbabanın Üç Günü», siyasî bildirisi kadar, bu yaklaşımıyla da ilginçtir. Kısaca toparlamak gerekirse, şöyle denilebilir: Bazı kurumların, örgütlerin en büyük zaafı, çok güçlü olmalarıdır. Çünkü bütün hesaplarını, çok güçlü oldukları ve bunun da herkes tarafından bilindiği varsayımı üzerine kurmuşlardır. Bu gücün «bilgesine sahip olmayan birinin, oyunun bütün kurallarını alt-üst edebileceğini hiç hesaba katmazlar. Çünkü bu hesap, oyunun mantığına («çok güçlü olmak») ters düşmektedir. Oyunun mantığı içinde kalındığı, o mantığa teslim olunduğu sürece, gerçekten de güçlüdürler. Yeter ki, karşılarında, kendileriyle güç yarışma girmiş; yani bir anlamda, bu güçlerini sınamalarına fırsat vermeyi, onun nesnesi olmayı kabul etmiş karşı-güçler olsun...

Nitekim, bazı uzakdoğu dövüş teknikleri de, bu yalın gerçeğe dayanamazlar mı? Gücü, üzerine tatbik edilebileceği bir «nesne»den mahrum ederseniz, o güç kendi kendini yıkmaktan başka ne işe yarar ki?

Eğer benim yumruğuma çenesini uzatmış bir enayi bulamazsam, yumruğumun bir fili bile çökertebilecek kadar güçlü olması ne ifade eder ki?

Akbaba örneğine daha uygun düşen bir başka benzetmeyle, dama oynar gibi satranç oynamaya kalkan birini, en rafine satranç teknikleriyle mat etmeniz mümkün değildir. Belki öfkelenip onu dövebilir, satranç tahtasını başına geçirebilirsiniz ama, elifi elifine mat da edemezsiniz. Onu mat etmek için önce satranç öğretmeniz; yani, bu oyunu, bütün kurallarına uyarak oynamasını sağlamanız gerekir.

Sh: 83-85

Kaynak: Bombacı Parmenides, NABİ AVCI, işaret yayınları,1989, İstanbul

TÜRKİYE'YE KİM DÜŞMAN OLUR Kİ?

"Yeryüzünde ne kadar Yahudi kovulmuşsa hepsi doğru Türkiye'ye koşuyordu". H. Demschwam, 1553-1555. İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü.

Bu millet ve devlet hep dengeleri korumak üzere kurulmuş ilahi törenin koruyucusu olarak tarihler boyunca hep var oldu ve olacaktır.

Halil CİBRAN'IN ESERLERİNDEN SEÇMELER

(KUM VE KÖPÜK-Aforizmalar)-Halil CİBRAN

Deli de senin benim gibi bir bestekâr. Ancak çaldığı saz doğru nağmeler çıkarmıyor.

•

Anne kalbinin suskunluğunda saklı olan şarkı çocuğunun dudaklarından dökülür.

•

Kâinatta gerçekleşmeyecek arzu yoktur.

•

Hiç bir zaman ikinci yarımla bütünüyle uyumlu olmadım.

Bana öyle geliyor ki bu meselenin sırrı onunla benim aramda.

•

İkinci kişiliğin senden dolayı daima mahzun.

Onun yaşayıp gelişmesi hüzne dayanır.

Bu yüzden bu hüznü sevinç olarak yorumlanır.

•

Ruh ile beden arasında savaş yoktur; ruhları hımbıl, bedenleri teslimiyetçi olanların düşünceleri hariç.

•

Hayatın kalbine ulaştığında her şeyde bir güzellik bulursun. Güzelliğe kör olan gözlerde bile.

•

Güzellik bütün bir hayatımız boyu aradığımız yitiğimizdir. Bunun dışındaki herşey bir bekleyiş.

•

Bir tohum ek toprak sana çiçek versin. Düşlerini semaya anlat sana sevdiğini bahşetsin.

•

Şeytan doğduğun gün öldü.

Öyleyse bir melek bulmak amacıyla cehennemi katetmek zorunda değilsin.

•

Erkeğin kalbini ödünç alan kadınlar ne kadar çok! Oysa onu koruyabilenler ne kadar az!

•

Bir şeyi elde etmek istiyorsan onu kendin için isteme!

•

Bana

'Beni anlamıyorsun' demen benim haketmediğim bir övgü, senin de müstehak olmadığın bir hakarettir.

•

Hayat bana altın verip ben sana gümüş verdiğimde kendimi cömert saymam benim için ne alçaltıcı!

•

Nefsimi müdafaa çoğu zaman beni öfkeye sevkeder. Ancak daha fazla güçlü olsaydım böyle bir yola başvurmazdım.

•

Hayatın kalbine vardığında günahkarlardan daha yüce, peygamberlerden daha aşağı olmadığını göreceksin.

•

Ne tuhaf!

Aklı hantal olanı bırakıp ayağı hantal olana, kalbi körolana değil de gözü kör olana acıyorsun

•

Topalın, bastonunu düşmanının kafasında kırmaması bilgelik gereğidir.

•

Senin kalbinden almak için kendi cebinden sana veren ne de kör!

•

Hayat muazzam bir şölen alayı. Adımları yavaş olan ona bakıp gerçekten onun hızlı olduğunu sanır ve ondan kaçar.

Hızlı olan ise onu yavaş sanır ve ondan kaçar.

•

Günah diye bir şey varsa eğer bir kısmımız onu, atalarımızın adımlarını takip ederken geriye doğru bakarak işler; bir kısmımız da çocuklarımız üzerinde baskıcı bir hakimiyet kurarken ileriye göz dikerek.

Kaynak: (KUM VE KÖPÜK-Aforizmalar) (AVARE-Meseller) CİBRAN Halil CİBRAN, Çevirmen: İlyas ASLAN, 1. Basım Kasım, 2000 İstanbul

"DELİ"DEN

NASIL DELİ OLDUM

I

Nasıl delirdiğimi, nasıl tozuttuğumu
sorup duruyorsunuz bana.
Peki dinleyin şimdi;
bunu siz istediniz:
*
Bir sabah, Tanrılardan çoğunun
daha afyonu patlamadan,
uykudan sıçrayarak uyandım,
ve bakındım hayatıma,
aynanın raflarına,
bir de ne göreyim, çalınmamış mı
tamamı masklarımın!
*
- Deliliğin ilmine yeni başlayanlara
bir açıklama yapayım, dilerseniz burada;
belki inanmakta zorluk çekeceksiniz, ama
birbirinden habersiz yedi mask peydahladı
bu koğuş arkadaşınız, yedi ayrı hayatta
ve kadidi çıkıncaya kadar da
eskitti yüzünde bunların her birini -
*
Şimdi dönelim hikâyeye.
İçimdeki aynanın raflarında
bulamayınca maskların hiçbirini
sokağa fırladım hemen,
mask falan yok yüzümde,
çıplak yüzümle öyle,
ilk defa, kimsem yani
tam işte o halimle,

*

ve bağırmaya başladım sokaklarda,
çarşıda, pazarda, meydanlarda
aval aval bakan akıllılara,
“Hırsızlar, hırsızlar,” dedim,
“aşağılık fareler,
tavan fareleri,
sandık fareleri sizi!”

*

Bu baylardan, bayanlardan kimi
masklarını yüzlerinde tutmaya
çalışarak güldüler, güldüler bana;
kimi de evlerine
ya da tapınağa koştular,
korkarak, deliliğin hiç yoktan
ve hazırlıksız
bulaşmasından falan
günahsız ruhlarına.

*

Bir sokaktan geçerken,
bir evin damında dikilen biri,
“Bir deli, bu, bir deli!”
diye bağırdı deli deli.

*

Görmek için bu sesin sahibini
Kaldırdım başımı yukarıya
ve güneş ilk defa
öpmüş oldu o zaman
peçesiz, maskesiz suratımı;
ilk kez okşadı gün ışığı
çıplak derisini, yüzümün
ve tutuşturdu, o saat
hakikatin aşkıyla
bunca yıl bir kıvılcım,
bir tutam köz,
arayan yüreğimi.

*

İşte o günden sonra,

işte o halden sonra

mask olsun istemedim artık

yüzümde ve şarkımda.

*

Ve o gün o aşkla, o cezbeyle

bağırdım, nara attım orada:

*

“Ne kutlu insanlarmışsınız meğer,

ne kutlu insanlarmışsınız

Habil, Kabil, kardeşlerim hepiniz,

koğuş arkadaşlarım, benim,

siz masklarımı çalanlar,

siz kardeş yüzler,

hısım ve akraba maskeler;

siz erdemli hırsızlar

ve kafasız, yeteneksiz mağdurlar!”

*

İşte böyle deli oldum ben

ve kafesin kapısını açıp

uçurdum kuşlarımı.

*

Ya siz, peki ya siz?

II

Ben işte böyle buldum özgürlüğümü,

hem özgürlüğümü buldum,

hem de güvenliğimi,

deliliğimde;

*

yalnız olma özgürlüğümü,

biricik olma özgürlüğümü

ve tanımlanıp, çözümlenip,

anlaşılır olmaya karşı da güvenliğimi...

*

Çünkü, bakın, bizi çözümleyenler,
bizi tanımlayanlar,
bizi anlaşılır kılanlar
ve buna bizi de inandıranlar
tutsak almış olurlar
bir yanımızla bizi.
*
Bu güvenlik konusunda yine de
gurur yapmak istemem.
Çünkü bir hırsız bile
güvenilir biridir hapishanede,
dışarıdaki hırsıza göre;
*
ve bir deli, bir başka deli için
daha güvenlidir akıllılardan,
küçük tımarhanede de,
büyük tımarhanede de.

TANRI

Çok, çok eski günlerimde,
ilk konuşma hevesi
ve esin titreşimi
taştığında yüreğimden dilime,
kutsal dağa tırmandım
ve seslendim Tanrı'ya:
*
"Senin sadık kulunum ben,
Senin sadık kulun, Yarabbi,"
diye dil döktüm ona.
"Senin gizli iraden bundan böyle
yasam olacak benim
ve ben ebediyen
itaat edeceğim sana."
*
Fakat Tanrı hiç cevap vermedi bana,
Sadece güçlü bir bora gibi uğuldadı,

uğuldadı ve gömüldü sessizliğe.
*
Bin yıl sonra yine tırmandım
kutsal dağa
ve yine seslendim O'na:
*
"Ey Yüce Yaratıcı," dedim,
"sen tasarladın beni, tamam,
itirazım yok buna,
sonra balçıkla bir biçim,
soluğunla da hayat verdin bana.
*
bunlar için, borçluyum, biliyorum,
kendimi, cismimi, gölgemi sana
ve borcuma da sadığım;
bir gün mutlaka ödeyeceğim,
ödeyeceğim, ama
uzatmanı niyaz ediyorum senden
bu borcun vadesini,
şöyle bin yılcık kadar daha."
*
O gün, Tanrı yine açık bir cevap
vermedi bana.
Fakat bin kanadın hışırtısıyla
bir kuş sürüsü gibi
üstümden geçip gitti.
*
Ve bin yıl sonra yine
tırmanıp kutsal dağa
seslendim, seslendim O'na:
"Baba, baba, baba," dedim,
*
"Bak, senin oğlunum ben.
Merhamet ve sevgiyle
hayat verdindi bana;
biliyorum bunu, elbette biliyorum

ve bildiğim için de -bari
ben de sevgi ve kullukla
götüreyim işi,
diyorum kendi kendime.
*
ve yerin tüm sevgisiyle
yönelmek için de sana,
senin yer krallığını üstlensem,
diyorum, iznin olursa eğer?”
*
Tanrı yine açık bir cevap
vermedi o gün bana,
yüksek tepeleri örten sessiz,
yalnız bir bulut gibi
kalkıp gitti üstümden,
bir başka sonsuzluğa.
*
Bin yıl sonra yine tırmandım
kutsal dağa
ve seslendim Tanrı’ya:
*
“Tanrım, sen hem amacımsın, benim,
hem ona varmak için
teptiğim yolsun,” dedim,
*
“Ben senin dününüm,
sen benim yarımınsın.
Ben toprağın içindeki
kökünüm, kökün, senin;
sen de benim göğe doğru açan
çiçeğimsin, çiçeğim;
*
Ve güneşin altında birlikte büyüyor,
birlikte boy atıyoruz
göğe yukarı.”
*

İşte o zaman Tanrı bana doğru eğildi

ve tatlı sözler fısıldadı kulağıma.

Ve kendisine koşan bir dereciği

nasıl bağrına basarsa, deniz,

O da işte öyle bağrına bastı beni.

*

O günden sonra,

indiğim vadilerde de

gezdiğim ovalarda da

artık hep yakınında oldu, Tanrı.

İKİ KEŞİŞ

Issız bir dağda, Tanrı'ya kulluk eden

ve birbirini pek seven

iki münzevi yaşıyordu.

Bir tek toprak kapları vardı

ve sahip oldukları tek eşya

buydu, bu iki münzevinin.

*

Bir gün ayartıcı bir ruhun,

keşişlerden yaşça büyüğüne

güçlü bir dürtüyle

musallat olacağı tuttu.

*

Ve yaşlı keşiş, genç olana,

"Uzun zaman oluyor ki," dedi,

"seninle beraber yaşıyoruz.

Artık ayrılma zamanı geldi.

Ama, ayrılmadan önce

paylaşmamız gerekecek, tabii,

Tanrı ne verdiyse,

ortak olduğumuz şeyleri."

*

Öteki keşiş hem şaşırdı,

hem üzüldü buna

ve “Çok üzdü beni,” dedi,

“böyle durup dururken,

bırakacağını söylemen

bu yoksul çömezini, üstat.

Fakat ne gelir elden,

gitmek zorundaysan,

ne diyebilirim, kader.”

*

Bunları söyledikten sonra da

toprak kabı getirdi

ve uzatırken onu yaşlı keşişe,

“Bunu bölemeyiz, kardeşim,” dedi,

“al, senin olsun.”

*

Bunun üzerine, öteki,

daha önce onda hiç görülmeyen

soğuk, uzak

şaşırtıcı bir tonla,

“Bağış kabul edemem,” dedi,

“kendi payımdan başka

Hiçbir şeyde yok gözüm.

Kabı bölmemiz gerekiyor.”

*

Genç keşiş, “Ama kabı kırarsak,

bu ortada, besbelli,” dedi,

“ne senin, ne benim işine yarar.

En iyisi ve uygun görürsen, tabii,

kura çekelim aramızda,

kabı o alıversin,

artık kime çıkarsa.”

*

Fakat yaşlı keşiş direndi,

“Adil bölüşmeden

ve benim kendi payıma

düşen parçadan başka

bir şeye razı olamam,”

diyerek itiraz etti buna,
“Kabı ikiye bölmeliyiz,
başka çözüm istemem.”
*
İş buraya varınca,
başka söz bulamadı, genç keşiş,
“Gerçekten istediğin buysa,” dedi,
“ve işine yarayacaksa eğer,
pekâlâ, öyle olsun,
getir kıralım kabı,
yeter ki, kırılan, kalp olmasın.”
*
Fakat o an, genç münzevi açıkça
böyle erdem ve bilgelik makamında
inciler döktürdükçe
yaşlı keşişin yüzü
bir öfke bulutuyla
karardıkça karardı
ve ayartıcı bir dürtü
onun sesini kullanarak
ve onun dudaklarıyla
genç keşişe, “Seni melun,
seni ermiş bozuntusu seni,
kavga istemiyorsun ha,
öyle mi, öyle mi?” diyerek
üzerine yürüdü, ötekinin.
*
Ama bu saldırı hamlesi
toprak kabın, genç keşişin eliyle,
kaşarlanmış azgının
tepesi kazınmış kafasında
parçalanmasını önleyemedi
ve yüzünün, gözünün
kan revan içinde kalmasını...

‘VERMEK’ VE ‘ALMAK’ ÜZERİNE

İsa’nın yaşadığı günlerde
yastıklar dolusu iğneleri olan
hasis bir adam vardı.
İsa’nın annesi bir gün bu adama gitti ve
“Komşu,” dedi, “oğlumun giysisi yırtık;
tapınağa gitmeden önce
oğlumun giysisini onarmam gerekiyor.
Bana bir günlüğüne
bir iğne veremez misin ödünç?”
*
Adam İsa’nın annesine
bir tek iğne bile
vermesine vermedi, fakat
tapınağa gitmeden önce
aktarması için oğluna,
"Vermek" ve ‘Almak’ üzerine
ilmihal bilgileriyle soslu,
yağlı mı yağlı
ve geri ödemesiz
bir dolu vaaz verdi.

ADALET

Bir gece şenlik vardı sarayda,
bir adam geldi ve prensin önünde
yüzüstü kapandı yere.
Gözlerini bu yabancıya çevirdi
davetlilerin hepsi.
Adamın bir gözü çıkmıştı
ve kan sızıyordu o gözün oyuğundan.
*
Prens, “Başına ne geldi böyle?”
diye sordu adama.
Yabancı, “Prens hazretleri,”
diye başladı anlatmaya,
“meslekten bir hırsızım bendeniz,

gökte ay olmadığı için
dün gece, sarrafın dükkânını
soymaya karar verdim.
Fakat zifiri karanlıkta
bir yanlışlık yapmışım,
sarrafın dükkânını atlamış
dokumacı dükkânına girmişim.
*
İşte orada da, yol üzerine konan
dokuma tezgâhına çarptım
ve sivri bir şey çıkardı o an
bu gözümü yerinden.
*
Şimdi, ey haksever prensim,
ben bu dokumacıya karşı,
kısasa kısas, adalet istiyorum sizden."
*
Bunun üzerine, prens hazretleri
adam gönderiverip
dokumacıyı huzuruna getirtti
ve yargılama sonunda
bir gözünün çıkarılmasına
hükmedildi onun da.
*
"Ey prens hazretleri," dedi dokumacı,
"hüküm bence de doğru.
Benim de bir gözümün çıkarılması
adil olmasına adil olabilir de, fakat
ne yazık ki, dokuma sırasında
dokuduğum kumaşın
iki yüzünü de görebilmem için
iki göz gerekiyordu bana.
*
Oysa, bir komşum var, mesela,
kendisi ayakkabı tamircisi;
ve onun da iki gözü var;

ama iki göz gerekmiyor
işinde bu komşuma.”
*
Prens, bu sefer de adamlarını salıp
ayakkabı tamircisini getirtti huzuruna.
Ve hemen orada, o anda
gördüğü dünyayla, yaptığı işi
adalet terazisiyle tartıp,
gözeterek komşuyla denkliğini,
bu zavallı adamın da
çıkardılar gözlerinden birini.
*
Sonra, ayakkabıcı
nasıl emsal olduysa demirciye,
demirci yorgancıya,
yorgancı marangoza,
marangoz duvarcıya
emsal ola ola, sonunda,
hırsızlardan, aylaklardan
iki gözü de açık
kimse kalmadı o şehirde
*
ve adalet yerini bulmuş oldu,
herkes için, böylece,
adalet tahta oturdu,
ve zulüm müsavi oldu
yoksullarla mağdurların üzerinde.

TİLKİ

Bir tilki, gün doğarken
kendi gölgesine baktı
ve “Bugün öğlen yemeğine
bir deve indirebilirim gövdeme,”
dedi kendi kendine.
*
Ve öğlene kadar bütün bir sabahı

her yerde deve arayarak geçirdi.
Fakat öğlen vakti bir ara gözü
yine kendi gölgesine ilişti
o zaman da kendi kendine,
“Ah, bulabilsem,” dedi,
“bir fare de aynı işi görür,
küçük bir fare bile.”

AKILLI, HİKMETLİ KRAL

Bir zamanlar Wirani şehrinde
hem güçlü ve dirayetli,
hem de akıllı, hikmetli
bir kral hüküm sürerdi.
Ve bu kral kendi gücünden korkar,
ama kendi aklını sever
ve ona güvenirdi.
*
Bu şehrin ortasında,
suları serin mi serin,
içimi güzel bir kuyu vardı;
şehrin halkı da,
kralın kendisi ve saray çevresi de
bu kuyunun suyunu içerlerdi;
başka bir kuyu, bir dere,
bir su kaynağı yoktu çünkü.
*
Bir gece, herkes derin bir uykudayken,
bir sihirbaz gizlice girdi şehre
ve koynundan çıkardığı şişeden
birkaç damla bilinmeyen bir sıvı
damlattı bu kuyuya.
*
Sonra kendi kendine
ve olup biteni izleyen cinlerine,
“Şu andan itibaren,
bu sudan içen kişi aklını kaçıracak,” dedi.

*

Ertesi gün, Kral ve Kral Naib'i hariç,

şehirde yaşayan herkes,

hatta olacakları bilen

sihirbazın kendisi

içtiler bu kuyunun suyundan

ve içen delirdi, içen delirdi, içen...

*

Gün boyu sokaklarda,

çarşıda, tapınakta

kulaktan kulağına

dolaşan söz şu oldu:

"Kral delirmiş, Kral

ve onun Naib'i, üşütmüşler kafayı.

Artık yönetemezler bizi bu ikisi.

Tutmayalım onları başımızda.

Alaşağı edelim,

Bu tozutmuş Kral'ı

Naib'iyle beraber."

*

O akşam, Kral Hazretleri,

altın bir kâseyi

bu kuyudan doldurulup

getirilmelerini buyurdu uşaklara.

*

Ve getirdiklerinde kâseyi

yarısını kendisi içti, suyun,

kalan yarısını da

Naib'ine uzattı, içmesi için.

*

Ve o akşam bu uzak Wirani şehrinde

büyük bir kutlama yapıldı

Kral da, Naib'i de, şükür,

akıllandılar diye.

İHTİRAS

Üç adam bir araya geldiler
bir masanın etrafında, bir meyhanede.
Adamlardan biri dokumacı,
biri marangoz, biri de mezar kazıcı.
Dokumacı, "Çok nadide ketenden
kefenlik kumaş sattım bugün
üç kırmızı altına.
Bu gece şaraplar benden," dedi.
Marangoz, "Ben yaptığım en iyi
tabutu sattım bugün," dedi,
"Şarabın yanında kuzu çevirmesi de
bu gece benden, dostlar."
"Bugün ben sadece bir mezar kazabildim,
ama cenaze sahipleri
iki kat ücret ödediler bana.
İzin verin, şarabın ve kuzunun yanında
ballı börek de benden olsun bu gece."
Ve bu üç ahbap, yarışırcasına birbiriyle
sofrayı donattılar da donattılar;
bütün gece yediler, içtiler, eğlendiler.
Müşteriler bu gece
saçıp savuruyorlar,
bonkörlükte yarışıyorlar diye
meyhaneci, sevinçten havalarda uçuyor,
karısına, iki lafın arası
göz kaş edip, gülücük yolluyordu .
Uç arkadaş, ay doruğa varınca
çıktılar meyhaneden
ve yolda şarkılar söyleyerek,
naralar ataraktan evlerine gittiler.
Meyhaneci ve yanında karısı,
meyhanenin kapısında dikilmiş
bakarlarken onların arkasından,
"Ah bu beyefendiler!" dedi eşine, meyhaneci,
"Ne kadar eli açık ve soylulardı!

Ne olur, her gece gelseler de ihya etseler bizi!
O zaman oğlumuz büyüyünce
bir meyhaneci olmaz,
sabahtan akşama kadar
çalışmak zorunda kalmazdı bizim gibi.
Okuturduk onu,
O da işini sıkı tutar, papaz olurdu belki."

YENİ ZEVK

Yeni bir zevk keşfettim dün gece.
Tam bu zevki deniyordum ki ben,
bir melek ve bir şeytan
evin eşiğinde
nasılsa birbiriyle
burun buruna geldi
ve hemen yaka paça
kavgaya tutuştular.
Benim keşfettiğim
şu yeni zevkten başkası
değildi bu kavganın konusu.
Biri, "bu günahtır, bir günah,
bir günah ki, simsiyah!"
diye bağırırken,
öteki, "Hayır, affetmişsin sen,
bence sevaptır, sevap!"
diye itiraz etti hemen
ve ekledi ardından,
"bir günah olsa bile,
bu bembeyaz bir günah!"

MEZAR KAZICI

Bir keresinde, defnederken
ölü benliklerimden birini,
mezar kazıcı yanıma geldi ve bana,
"Defin için buraya gelenler içinde
bir tek senden hoşlanıyorum," dedi.
*

“Bu pek mutlu etti beni,” dedim,

“fakat öğrenemezsem eğer,

bu hoşnutluğunu, senin

nasıl hak ettiğimi

meraktan hemen şimdi

öleceğim bir kere daha?”

*

“Senden hoşlanıyorum, çünkü,” dedi,

“Defin için buraya gelen ötekiler

ağlayarak geliyor,

ağlayarak terk ediyor burayı;

bir tek sen gülerek geldin

ve gülerek ayrılıyorsun burdan.”

TAPINAĞIN BASAMAKLARINDA

Dün akşam, tapınağın

mermer basamaklarında,

iki adam arasında oturan

bir kadın gördüm.

Kadının bir yanağı solgundu

tapınağın taşları gibi

solgun ve soğuk;

öteki yanağıysa

nar gibi kızarmıştı,

birazdan o yanakta

alev alev yanan

bir gül açacaktı sanki.

KUTSANMIŞ ŞEHİR

Gençlik günlerimde bana,

surlarının içindeki herkesin

Kutsal Kitaba göre yaşadığı

bir ‘Tanrı Şehri’nden söz etmişlerdi.

Ben de, daha o günlerde,

“Bu şehri arayıp bulacağım,

bu şehri ve o kutsanmışlığı…”

demiştim kendime.

Fakat dediklerine göre,
çok uzaktı bu şehir.
Bunu hesap ederek
uzun bir yolculuk için
hazırladım kendimi.
ve Tanrı'nın ışıklı günlerden birinde,
Tanrı'nın şehri için, yaya,
koyuluverdim yola.
Kırk gün yol teptikten sonra
şehri uzaktan gördüm
ve kırk birinci gün
kapısından içeri girdim, şehrin.
Bir de ne göreyim,
şehirdeki herkesin,
ama herkesin bir tek gözü
ve bir tek kolu var yalnız.
Şaşırıp kaldım buna
ve sordum kendi kendime,
"Böylesine kutsanmış,
korunmuş bir şehirde
yaşayan insanların
duvarların, aynaların ardını
gösterecek gözleri
ve geçmişte, gelecekte onları
uçuran kanatları değil de
tek gözleri, tek kolları mı olmalıydı,
Allah'ım?"
Ben bunları içimden geçirerek
çevreme bakınırken,
fark ediverdim ki birden
şehrin sakinleri de
bana şaşırmışlardı,
iki sağlam gözüm
ve iki sağlam elimle
ben onlarda daha çok
hayret uyandırmıştım.

Hemen yaklaşarak onlara,
anlamaya çalıştım burda olup biteni.
“Yanlış şehre mi geldim,” dedim,
“Herkesin Tanrı’nın Kitabına'
uyarak yaşadığı
Tanrı’nın Şehri değil mi burası yoksa?”
onlar da, “Evet, doğru,
burası o kutlu şehir,”
diye cevap verdiler bana.
“Peki,” dedim,
“başınıza ne geldi,
Nerde sağ gözleriniz
ve sağ elleriniz sizin?”
Bu sorum üzerine çevrede
bir hareketlenme oldu
ve içlerinden biri
“Gel bizimle ve gör,”
dedi, hepsinin adına.
Şehrin ortasındaki
mabede götürdüler beni.
Ve orada bir mahzende
bir kesik eller yığını,
bir başka mahzende de
fıçılar, fıçılar dolusu
çıkma gözleri gösterdiler.
Ağzım açıkta kaldı o an;
“Hangi zalim,” diye haykırdım,
“hangi cellat reva gördü sizlere
bu görülmemiş kötülüğü?”
Bir uğultu yükselti içlerinden.
Sonra yaşlıca biri
yanıma yaklaştı
ve şunları söyledi bana:
“Bunu biz kendimiz yaptık,
ey meraklı yabancı, dedi
biz kendimiz kıydık, evet,

kendi ellerimize,
kendi gözlerimize.
Bunu yaptık ki, Yüce Tanrı,
içimizdeki kötülüğe karşı
üstün çıkarsın bizi."
Ve yüksek bir sunağa alıp götürdü beni.
Kalabalık da peşimizden geldi.
Yaşlı adam orada,
sunağın üstündeki taşa hakkedilmiş
kitabeyi gösterdi.
Şunları okudum orda:
"Sağ gözünüz bir suç işletirse size,
çıkarıp atın onu;
gözlerinizden birini
kaybetmeniz daha iyidir çünkü,
bütün bedeninizin ateşte yanmasından.
Ve sağ eliniz size suç işletirse,
kesip atın ve kurtuluverin ondan;
ellerinizden birini
kaybetmeniz daha iyidir çünkü
bütün bedeninizin ateşte yanmasından."
Bunları okuyunca
Anladım başlarına geleni.
Ve dönüp kalabalığa,
"Aranızda hâlâ iki gözü,
iki eli de olan
bir tek Allah'ın kulu
yok mu, Allah aşkına?"
diye sormadan edemedim.
"Yok," dediler, "yok, olamaz da,
henüz okumayı bilmeyen,
çok genç olanların dışında,
bu kutsal kitabeyi okuyan
ve iki gözü de, iki eli de
hâlâ yerinde duran
kimse yok aramızda."

Kalabalıkla beraber
çıkar çıkmaz o meşum tapınaktan,
korkular içinde,
arkama bakmadan
adeta kaçarak uzaklaştım
o lanetli şehirden
çünkü pek genç değildim
ve pekâlâ okuyabiliyordum
o kanlı kitabeyi.

İYİ TANRI, KÖTÜ TANRI

İyilik Tanrısı'yla Kötülük Tanrısı
bir dağın doruğunda karşılaşmışlar.
İyilik Tanrısı,
"İyi günler, birader,"
demiş biraderine.
Kötülük Tanrısı da,
"Sana da, sana da," diyerek, başını çevirmeden karşılık vermiş ona.
İyilik Tanrısı,
"Kötü günündesin galiba?" demiş,
öyle muhabbet olsun diye;
Kötülük Tanrısı,
"Evet, öyleyim, çünkü," demiş,
"bu son zamanlarda sık sık
beni seninle karıştırıyorlar;
senin isminle çağırıyorlar beni
bu, beyinsiz insanlar.
Bu da, doğrusu,
biraz rahatsız ediyor beni."
İyilik Tanrısı, "Aa, evet, evet
beni de karıştırıyorlar
sık sık seninle," demiş,
"çağıran çok oluyor
beni de isminle, senin."
Kötülük Tanrısı, bunun üzerine,
insanların aptallığına

lanet okuya okuya

yürüyüp gitmiş oradan.

"KUSURSUZ DÜNYA"

sen ey yitik ruhların Tanrısı,

sen ey, Tanrılar arasında yitirilmiş olan;

işit sesimi:

sen ey, benim gibi kaçık,

serseri ruhları gözeten

merhametli kader,

işit sesimi:

kusursuz bir türün içinde,

kusursuz varlıkların arasında

ben en kusurlu olanım,

en yetersiz olan...

bir insan kaosuyum ben,

bir insan nebulası,

bir düşünce, bir rüya ve hayal,

bir tutku, bir özlem

ve hezeyan karmaşası...

tamamlanmış dünyalarda geziniyorum,

sıvası, badanası yapılmış,

gedikleri kapatılmış

kelepir öğretiler arasında;

sağlam, sarsılmaz,zırhlı, miğferli

yasa insanları arasında,

saat gibi işleyen

düzen insanları arasında,

düşünceleri, düşünce biçimleri

güzelcene sınıflara ayrılmış

güzelcene raflara, reyonlara dizilmiş,

rüyaları bir düzene konulmuş,

görümleri, sezgileri kodlanmış,

cennetlikler arasında dolaşıyorum.

öyle insanlar ki bunlar,

Allah'ım, erdemleri de ölçülü tartılı,

günahları da ölçülü tartılı;
karanlığın dibinde işlenen
en küçükleri bile, günahların
ve en gizlileri erdemlerin,
tanımlanmış, kodlanmış
ve geçilmiş kodekslere, kataloglara.
yapılıp edilecek işlere göre
dilimlere bölünmüş günler, geceler
ve şaşmaz bir doğrulukla işleyen
kurallarla yönetiliyorlar.
yemek, içmek, uyumak
ve ölümü denemek,
sonra, vakti gelince
yorgun düşmek,
uzanıvermek kanepeye...
çalışmak, oynamak,
şarkı söylemek, dans etmek
ve sonra...
sonra saatler vurunca hurra, yataklara!
yine bunun gibi, düşünmek,
yine bunun gibi hissetmek
ve sonra, yine bunun gibi,
ufkun orada
görünce o parlak yıldız
son vermek bir kere daha
düşünmeye ve hissetmeye.
yüzüne gülümseyerek çalmak,
fikrini, zamanını
ya da rolünü
bir komşunun.
cömert, iyiliksever havalarla
hediyeler dağıtmak,
onur yüceltici övgülerde bulunmak,
temkinlice suçlamak,
bir gönlü tek sözcükle
viraneye çevirmek,

bir tek nefesle bir bedeni
yakıp yıkmak, kül etmek
ve sonra...
sonra, dolunca
gündelik çalışma süresi
yıkayıp arındırmak elleri.
kurulu bir düzenle uyum içinde
sevmek, âşık olmak;
önceden kavranılmış bir tarzda
sahnelemek
kendi benliğini en iyi, en ileri;
ilmihale uyarak tapınmak Tanrılara,
sanatlıca şaşırtmak
ya da savuşturmak
başından şeytanları
ve sonra, unutmak bütün bunları,
unutmak bütün bunları,
unutmak bütün bunları,
belleği kökten silip sıfırlamak
bir tuşu tıklayarak.
hayal edilecekse,
güçlü bir güdüyle hayal etmek,
düşünülecekse,
derinlemesine düşünmek;
ve ölüm yokmuş gibi
hissetmeyi başarmak
mutlu olunacaksa.
Hamlet gibi soylu olmayı bilmek,
acı çekilecekse,
ve sonra...
sonra, kadehi boşaltmak,
yarın, ağzına kadar
doldurmak için yine.
bütün bunlar, ey Tanrım,
önceden tasarlanmış olarak
gündelik hayatın rahmine düşer,

önceden karar verilerek,
hesaplanarak getirilir dünyaya,
kılı kırk yararak beslenir büyütülür,
sıkı disiplinle yetiştirilir,
akılla yönetilir,
yöntemle, yavaş yavaş
öldürülür ve gömülür.
ve bütün bunların
insan ruhundaki
sessiz mezarları bile
işaretli ve numaralıdır.
kusursuz bir dünya bu;
hatasız, eksiksiz,
tamamlanmış bir dünya,
aşkın, harikalar dünyası,
Tanrı'nın cennetindeki
en olgun meyve,
insanlığın düşünce
ve tasarım harikası.
fakat ben niye buradayım, Tanrım,
doyurulmamış tutkunun
yeşil tohumu olan, ben kaçık?
ne doğuda ne batıda gidecek yeri olan
deli mi deli bir fırtına,
yanıp giden bir kuyruklu yıldızın
yitik parçası -ya da
arka yüzü, sarhoş bir gezegenin.
ben niye buradayım, niye burada?
ve sen neredesin,
sen ey yitik ruhların Tanrısı,
sen ey, Tanrılar arasında
yalnız ve yitik olan?

Kaynak: Kaçık-The Madman Halil Cibran Türkçesi: Cahit Koytak, Kapı Yayınları 1. Basım: Nisan 2012,İstanbul

GÜLİZAR, RAHMETE KAVUŞTU

"Efendim, Cansız Hoca bir anlamda da espri demek. Muhteşem esprileri var, hep böyle ibret verir. Bir defa Türkiye'yi karış karış bilir. Doğudan batıya, kuzeyden güneye her yerin mahalli şivesini bilir. O şivelerle espriler yapar. Yani sohbetine gelen insanların memleketlerini, doğup büyüdükleri yerleri öğrendi mi, anlayın orayla ilgili belki de hiç duymadığınız, yeni bir fıkra, yeni bir espri duyacaksınız muhakkak. Çoğu zaman da bunlar müstehcene kadar varırdı. Muhteşem esprileri vardı.

Hiç unutmuyorum, Amerikalılar aya gittiler; ben o sırada Trabzon'dan ayrılmıştım da tekrar gitmiştim, Hocamı da ziyaret ettim. Şimdi böyle kıyıda köşede hocalar bağırıp duruyorlar.

"Ay nurdur; aya gidilemez, Amerikalılar yalan söylüyorlar. " *Hocaya da gelip diyorlar ki;* ***"hocalar böyle diyor, siz ne dersiniz?".***

"Böyle şey olur mu, siz onları dinlemeyin, diyor, onlar cahildirler, bilmezler, namazlarını kıldırsın, otursunlar yerlerine, onlar anlamazlar."

Gittiler... Adam gene ısrar ediyor, öbürü geliyor aynı şeyi söylüyor, öteki geliyor benzeri bir şeyi söylüyor, Hoca bıktı. Dedi ki:

"Yahu ben size diyorum gittiler aya. Gittiler, hem de orada tuvaletlerini bile yaptılar. Şimdi bunu kabul edin artık, diyor, gitmediler, yok nurdur, bilmem nedir. Nur mur değildir diyor, ışığını güneşten alıyor"

O anlatıyor insanlara, onlar hala nurdur falan deyince, böyle taşı gediğine koyuyor. Ondan sonra dinleyenler, estağfirullah, estağfirullah şartlanmış, hala, nurdur tabiri var ya; tabi gittiler ve tuvaletlerini de orada yaptılar diyor, gittiler ne demek!.. Çok acımasız bir biçimde hakikati ifade etmede tabirler kullanırdı. Hele karşısındaki insanlar bir istismar içine girmişler ise, Hoca da bunu fark etti mi, onun elinden sizi ancak Allah kurtarır, başkası mümkün değil. Çok meşhurdur, o bütün Karadeniz bölgesine, esprileri, hikmetleri, çıkışları yerleşmiştir. Bakın size yine muhteşem bir şey anlatayım.

O sıralarda, o sıralar dediğim 1960'lı yıllar... Trabzon genelevinde bir kadın, meşhur olmuş bir kadın, öldü. Cenazesini getirdiler, cenazeyi imamlar kılmıyor. Cemaat dağıldı; kimi kılmak istiyor, kimi kılmak istemiyor. Hoca da orada. Fırlıyor, diyor ki;

"Nereye gidiyorsunuz, nereye gidiyorsunuz? Bunun cenazesini kılmak istemeyenlerin birçoğundan, bunun Allah katındaki durumu daha iyidir" *diyor. Sonra,*

"Siz diyor, birçoğunuz birkaç gün önce orda kuyruğa giriyordunuz!" *çünkü çok ünlü bir kadın, kalp sektesinden gitmiş; anlatılır dururlardı sokaklarda,* **Gülizar** *diye meşhur,* ***"kaç gün önce kuyruğa giriyordunuz, sizi kabul etsin diye; şimdi nasıl oldu da cenazesini kılmıyorsunuz? Peki siz ölünce sizin cenazeniz ne olacak? Sizin adınız çıkmamış diye sizin cenazeniz nasıl kılınacak? ..*** *Ve etki ediyor tabi, Hoca muazzam karizması olan, ismi olan, itibarı olan, oranın kutbu kabul edilen bir adam; derhal toplanıyorlar; imam da gitmiyor, cemaatte geri dönüyor, gidenler gitmiş tabi. Ve kılıyorlar cenaze namazını. Şimdi böyle tarafları var... Yahut, gidiyor camiye, işte hoca orada konuşuyor; bunlar Nasreddin Hoca fıkrası gibi anlatılır bize, öyle değil; bunları biz yaşadık. Hoca gayet esprili ama, o cami âdâbına yakışır bir biçimde, dışarıdaki sertliği ile değil, esprili ve tebessümlü, orada adamın devirdiği çamları hemen kurtarır ve adamı ikaz eder, hatta kaç tanesine,*

"Biraz okuyarak buraya gelseydin böyle yapmazdın. O dediğin öyle değil, filan yerde, git onu oku yahut gel bana, ben sana onu okutayım, biraz zahmet çek de bu durumlara düşme" *filan diye... Ve söylediği adamlarda bunu onur sayardı. Hiç kimse bundan alınmazdı. Cansız Hoca'nın bunu bir adama demesi, onun için bir şeydir.*

Kaynak: Kitap Dergisi, "Yaşar Nuri Öztürk Özel Sayısı", 8-16.

OKUNAN DUA ÖLÜ RUHUNA GİDER Mİ?

İzmirli bir avukat bir dava için Trabzon'a gelir. Bir sohbet esnasında okunan duaların ölünün ruhuna gidip gitmeyeceğini tartışırlar. Avukat okunan duaların ölülerin ruhuna gideceğine inanmamaktadır. Anlatılanlardan da ikna olmadı. "Seni ancak Cansız Hoca ikna edebilir" denilerek, Cansız Hoca'nın oturduğu kahveye giderler. Cansız tavla oynamaktadır. Adam hayret eder ama yine sorusunu sorar: "Hocam okunan dualar ölü ruhuna gönderiliyor. Gerçekten ölünün ruhuna gider mi?" Cansız tavla oyununa devam etmektedir. Başını kaldırmadan cevap verir:

-Elbette gider.

-Peki nasıl gider?

Cansız avukata sorar:

-Senin anan, hanımın, kızın var mı?

Avukat var diye cevap verir.

Bunun üzerine Cansız şöyle der:

-Nerede oturuyorlar?

-İzmir'de.

-Senin ananı, avradını, kızını...

Bu küfür üzerine avukat sinirlenerek, "Ne biçim konuşuyorsun?" diye çıkışır.

Bunun üzerine Cansız Hoca:

-Bak! Sözümüz Trabzon'dan İzmir'e tesirini nasıl gösterdiyse okunan dua da ölülere öyle gider.

Bunun zıttı olup, Cansız Hoca ya atfedilen nükte ise şöyledir:

Adamın biri Cansız Hoca'ya şöyle bir soru sorar:

-Anne ve babamın mezarına gitmeden ruhlarına göndermek üzere evden Kur'an okuyup yollasam yerine ulaşır mı?

Sıkıntılı anında sorulan soruya Cansız soruyla şu karşılığı verir:

-Ben senin anne ve babana buradan sövsem gider mi?

Bu soruya sinirlenen adam *"gitmez"* diye cevap verir.

Bunun üzerine Cansız şöyle der:

-Mademki benim sövmem gitmiyor, senin okuduğun da gitmez..

Kaynak: CANSIZ HOCAÇAĞDAŞ DİN BİLGİNİ MUSTAFA CANSIZ'IN HAYATI VE DİN EĞİTİMİNE KATKILARI Yaşamöyküsü hzl: Mehmet GÜNAYDIN, 2.Baskı Mart 2007, İstanbul

YAHUDİLER ve HRİSTİYANLARDA AHİRET İNANCI YOK GİBİDİR

İNSAN RUHU EBEDİ MİDİR?-ÖLÜMDEN SONRA DİRİLME PROBLEMİ-

(Not: Yahudilerin ve Hristiyanların ahiret inancı yok diyebileceğimiz bir derece de olunca, onların dünyayı kendilerine yakın bilmeleri ve hayatta acımasız olmaları doğal karşılanabilir. Çünkü dünyadan başka yurtları olmayacağını düşünürler. Ve dünya güçlünün zifafına girer. Bu nedenle ehli kitap inançlarını tevhide tapşırmadıkları müddetçe rahatımız olmaz/olamayacaktır. İhramcızâde)

Cemil Sena ONGUN

MUSA DİNİNDE ÖLMEZLİK

Hz. Musa'nın Mısır'da büyüyüp yetişmesine ve Mısırlıların bir ahiret hayatına inanmalarına rağmen, Yahudi'lerin ahiret hayatına ait fikirleri karışık ve müphemdir. Hemen denebilir ki; bu millet, ruhun ölmezliği inancına pek de malik olmuş değildir. Gerek Tevrat ve gerek İncil'in hiçbir yerinde bu konuya rastlanmaz. Yalnız Romalılar devrine rastlayan iki eserde, bu meseleden iki defa bahsedildiği görülür. (A Serach, XVII, 29; B Sagesse, 1, 15 (bu eseri Job'un yazdığı tahmin edilir)

İncil'de (1600) dan fazla ruh kelimesi vardır. Fakat bunun ölmezliğinden bahsedilmemiştir.

Tevrat'ın (23205) âyeti vardır. Bunlardan da yalnız dördünde ruh kelimesi görülmektedir; ve açıkça ölmezlik konusuna temas edilmez. Yalnız bunun yorum (tefsir) tarzı münakaşa edilir. Bu münakaşalardan da anlıyoruz k:; o vakitler, eski Mısır'ın geleneksel inançları, Beni İsrail arasında yaygın rivayetler ve hiç olmazsa bir takım bid'atlerle mistik hatıralar şeklinde devam etmektedir. Papa XI inci Pie'nin onaylaması ile neşredilen Th II. Martindin eserinde, **«Katiyetle itiraf edebiliriz ki, ruhun yalınçlık (basitlik) ve ölmezliğine dair olan felsefî doktrin, İncil'in hiçbir yerinde mevcut değildir.»** denilmektedir (Th H. Martin, La vie future, 3. Cilt, P: 76.) **Tevrat'ın beş sefer-pentateuque inde, ahiret hayatına dair küçük bir iz bile görülemez.** Hattâ ölümden sonraki muhakemeden bahis bile edilmez. Cennet ve cehennem düşüncelerine de rastlanmaz. Tevrat, ölüler için duayı tavsiye etmediği gibi, geçmişteki büyük adamların hatırasına saygı için yapılan bayramları da tavsiye etmez. Yehovah'ın kendi milletine yaptığı vait ve tehditler, sadece yaşayan günlerin menfaatlerine taallûk eder: «Pederine ve validene hürmet edebin, Ta ki senin Allah'ın olan Yehovah'm sana verdiği diyar üzerinde ömrün uzun ola.» (Huruç, XX, 12.) Ve diğer bir âyette de: **«Onlara secde ve ibadet etmiyesin, zira senin Allah'ın Yahovah bana, buğz edenlerden pederler günahını oğullardan üçüncü ve dördüncü nesile kadar arayan gayretli Allahım.»** (Tesmiye, V, 9.) der. Bu dinde, ebediyyet vasfına yalnız Yahovah sahiptir.. «Musanın duaları» diye tanınmış olan (Mezamir), tanrısal ebediyyeti, «tarlalardaki otlar gibi» gelip geçmeğe mahkûm olan insan hayatının tamamen zıddı olarak vasıflandırır.

İbrani'ler için, insanın ölmezliği iddiası, Allaha karşı yapılabilecek küfürlerin en büyüğüdür. Vakıa Musevî'ler Scheol veya Refum adını verdikleri bir nevi Mâne'lara, gölgeler âlemine inanırlarsa da, bu âlemi bir uyku veya kendinden göçmek, rehavet haline dalmak manasına alırlar. Ve bu, ruhun bir ölmezliği halinden ziyade isimsel bir artakalış survivence 'dir. Çünkü bu hal, hayattan ziyade ölüme yakın bir haldır; nitekim, Tevrat'ın bazı kısımlarında (Krallar. 1, XXVIII, 11, 15.) bu gölgelerin özel haller içinde uyandırılabileceği kabul edilirse de yine bu paragraflardan anlıyoruz ki, bu suretle uyandırılmış olan Samoel, rahatı bozulmuş olduğundan şikâyet etmektedir. Bu uyandırma keyfiyeti, sadece bir imana davet etme telkin ve gösterişten ibaret, yani bir nevi mucizedir. Meselâ: «Bir ölü çocuğun üzerine üç defa uzanarak Rabbe niyazla: Ya Allah'ım sana rica ederim, bu çocuğun canı derunune gelsin, dedi; ve Rab, İlia'nın sesini işitti, ve çocuğun canı derununa giderek dirildi.» (Mûlüki salis. XXVIII, 21, 22.) ifadesinde olduğu gibi ki, İsa'nın da körlerin gözlerini açmak ve ölüleri diriltmek gibi peygamberliğine delil olarak getirilmiş mucizeleri bu neviden dir. Yoksa Mezamir'de açıkça: «ömrüm, senin indinde hiç hükmündedir; Hakikaten her adam, en iyi halinde bile fanidir» (Mezamir XXXIX, 5.) denilmekte ve

diğer bir yerinde de: «Ya Rab, bana mühlet ver, ta ki göçüp nâ-bedit olmadan evvel ferahlanayım» cümlesi görülmektedir. (Mezamir XXXIX, 13.) ve bir hitabe tarzında da: «ölülerde mi mucizeler göstereceksin? Hayaller kalkıp seni temcit edecekler mi?» (Mezamir LXXXVIII, 10, 12.) diye sorarken: «Mucizelerin zulmette ve adaletin unutma diyarında bilinir mi?» (Mezamir LXXXVIII, 13.) suresiyle de bir imkânsızlığa işaret olunmaktadır. Nitekim Job′da (Job Sagesse, II, 6.) doğruların artakalışını, insanların hatırasında şerefli bir yer tutmak, ve Allah'ın hatırasında yaşamak anlamında kabul eder.

Ancak Babil esirliğinden sonradır ki, Musevi'ler, mazdeisme'in bazı fikirlerini benimsemişlerdir. Daha sonra da Yunanı etkilerle kısmen bir nevi platonisme'e kapılmışlardır. Milâttan yaklaşık (takribi) olarak yüz yıl evvel yazılmış olan bazı metinlerde bir ahiret hay acına rastlanır: **«öldüren ve dirilten, Haviye'ye indirip çıkaran Rab'dır.»** (Mülûki evvel LL, 6.) denildiği gibi.

Resullerin işlerinde de, «Mesih'in elem çekmesi ve ölülerden kıyam etmesi gerek olduğunu tefsir edip anlatarak»(Resullerin işleri, XVIII, 3.) cümlesine rastlarız. Yine ayni kısımda: «Çünkü Allah, bir gün tesbit eyledi; o günde tayin ettiği âdem vasıtasiyle dünyaya adaletle hüküm edecektir. Onu, ölülerden kıyam ettirerek bütün insanlara teminat verdi.» (Resullerin işleri, XVIII, 31.) denilmektedir. Buna mukabil o devirde de bazıları «ölülerden kıyamı işittikleri zaman eğlendiler.» (Resullerin işleri, XVIII, 32.) denilmektedir.

Zira, ölülerin dirilmesi ve ahiret hayatı meselesi, Yahudi tarikatleri arasında daima bir savaş konusu olmuştur: **«Kıyamet yoktur diyen Sadukî'ler, ona geldiler ve kendisine sorup dediler, ey muallim, Musa bize yazmıştır, ki, eğer bir adamın kardeşi ölüp karısını bırakır ve çocuk bırakmazsa, kardeşi onun karısını alıp kardeşine zürriyet yetiştirsin. Yedi kardeş vardı; birincisi bir karı aldı; ölüp zürriyet bırakmadı. İkincisi kadını aldı ve zürriyet bırakmayarak öldü, Üçüncüsü de böyle. Yedisi de zürriyet bırakmadılar. Hepsinden sonra kadın da öldü. Kıyamette onlardan kimin karısı olacaktır? Çünkü, yedisi de onu aldılar. İsa'da onlara dedi, siz kitapları ve Allah'ın kudretini bilmediğinizden sapıtıyorsunuz. Zira; ölüler, kıyam ettikleri vakit ne evlenirler, ne de kocaya verilirler. Ancak, göklerdeki melekler gibidirler. Fakat, ölülerin kıyam ettikleri meselesine gelince, Musa'nın kitabında, çalı fıkrasında Allah'ın ona, ben İbrahim'in Allah'ı, İshak'ın Allah'ı, Ya'kub'un Allah'ıyım diye nasıl söylediğini okumadınız mı? O, ölülerin değil ancak yaşayanların Allah'ıdır. Siz çok sapıtıyorsunuz.»** (Morkos XXII, 18 27.)

Bu kat'î surette ölmezliği red eden fıkraya karşı: **«Onlardan bir takımı Sadukiler, diğer takımı Fersiler olduğunu Pavlos anlayınca mecliste bağırdı; kardeşler, ben Fersıoğlu Fersî'yim. Ben ölülerin kıyamı ümidinden ötürü muhakeme olunuyorum. Bunu söylediği zaman Fersîlerle Sadukîler arasında bir çekişme oldu ve cemaat ikiye bölündü. Çünkü, Sadukî'ler, kıyamet ve melek ile ruh yoktur, derler; fakat Fersîler ikisini de ikrar ederler.»** (Resullerin işleri XXIII, 678,).

Anlaşılıyor ki ne bu kutsal kitaplar ve ne de onları getirmiş olduğu zan edilen kutsal kişiler, bu hususta halkın tabiî ve geleneksel inançlarını değiştirecek bir yeni doktrin getirmemişlerdir. Her toplumsal ülkü gibi dinlerde topluluğun ortaklaşa vicdanını aksettirir ve bu vicdandan çıkarlar; bu sebepten dinamik bir hamle ile halkın inançlarını kökünden sarsıp yıkabilecek bir inancın çıkabilmesi için, bu inançları bir ihtiyaç olarak his etmiş ve zihinlerini bu zarurete hazırlamış olan bir topluluk lâzımdır. Yahudilik ve ona bağlı olan hıristiyanlık ise, intişarları zamanında, ahiretten ziyade dünya meselelerini çözmek ve insanın, birbirleriyle ve devletle olan münasebetlerindeki kılgın hayatı tanzim etmek ihtiyacında idi.

Pavlos bir risalesinde (Pavlos Selâniklilere birinci risale IV, 14 18.): «Eğer İsa'nın ölüp kıyam ettiğine iman edersek, kezalik İsa'da uyuyanları ve hattâ Allah onunla beraber götürecektir. Zira, biz Rabbın zuhuruna değin hayatta baki kalanlar, uyuyanlara takaddüm etmeyeceğimizi size Rabbın kalemiyle haber veririz. Biz hayatta baki kalanlar, onlarla beraber, Rabbı istikbal için bulutlarda havaya ref olunacağız ve böylece daima Rab ile beraber bulunacağız. İmdi bu sözlerle birbirlerinize teselli veriniz.» demektedir ki, ölümle uyku, Allah'la İsa, yaşayanlarla ölüler hakkındaki çelişik, müphem ve karışık düşüncelerin güzel bir misalidir. Ve bu, dinsel doktrincin propagandasında bu meselenin bir teselli vasıta ve konusu olmak, tan ileri gidemediğini de göstermektedir.

Daha ziyade aristokrat ve muhafazakâr bir tarikat olan Sadukîlik, Musa'nın bu konudaki sükûtunu, delil olarak ileri sürer; ve kanunun bu konudaki ifadesini ebedî bir manada kabul ederek yorumlamadan (tefsirden) vaz geçerler. Bu sebepten de ölümden sonra dirilmeyi inkâr ederler, ve ruhun ebediliğini de red ederler. (Josephe Gueres des Juifs. 11, 12.) Sadece, içinde yaşadıkları günlerin yaptırım (müeyyide) larını kabul ederler. Daha sonraları ise, Sinagoklar, «kesin bir surette ölmezliği; ruhun mahiyetinin bir neticesi sanan fikirleri red etmişlerdir.» (Hamburger Dictionniere Talmodique.2) Papazların çoğu, imansızların en sonunda mahv olacaklarını vaiz etmişler ve tevrat'm bu önemli konuya karşı kayıtsızlığı, Hristiyanlıkta tanınmış olan kilise babalarını gülünç yorumlamalara sürüklemiştir.

Luther'le Calvin; Allah'ın bu işi, onları dilediği gibi cezalandırmak için kasten yaptığını, rahip Fleury ise ,o devirdeki insanların bu yüksek konuyu anlayacak seviyyede olmadıkları için bu mesele hakkında hiçbir vahy inmediğini iddia eder. (Fleury Moeurs des îsrailites. 20.) Halbuki, bilindiği üzere Musevi'ler, Tevrat'a göre, Yahovah'ın seçilmiş kulları idi. Eski Mısır ve Yunan kavimleri ise değildirler.

XII inci yüzyılda yetişmiş olan Yahudi feylesoflarından Maimonide derin bir İslâm kültürünü ve bu kültür yardımıyla eski Yunan felsefesini de geniş bir surette elde etmiş olmasına rağmen, kendi millî dininin maçlarından kurtulamamış ve bu meselede dehasına yakışmayacak kadar müphem ve iki yüzlü düşünceler ileri sürmüştür: Ona göre, günahkârlar tamamen mahvolacaklardır. Onlar için bir ahiret hayatı mevcut değildir. (Maimonide le guide des egares, Vol III, (tr. fr. par. s. Munck. Paris, 1866)

Etkin (fail) zihin, organlardan sonra yaşayan tek prensiptir. Bununla beraber o, Yahudiler arasında bu konuya dair yapılmış olan bütün düşünceleri gözden geçirdikten sonra insanların hakikat ve dine karşı, tıpkı çocukların mükâfat almak ümidiyle öğrenmeğe karşı duydukları alâka gibi bir cazibeye malik, ve muhtaç olduklarını, yoksa, gerçek dinin Allah'ı tanıtmaktan ve Allah aşkından başka hiçbir gayesi olmadığını iddia eder. Çömezlerinden birinin Şam'da ahireti açıktan açığa inkâr etmesi yüzünden çıkan bir skandal dolayısıyladır ki, «ölümden sonra dirilmek» adında bir küçük eser yazarak, ölmezlik doktrininin bir iman konusu olduğuna ve bunun akıl tarafından açıklanamayacak olsa müstakbel bir mucizeden başka bir şey olmadığına işaret eder. Bu feylesofa göre, esasen bu mucize de sınırlı bir süre içindir ve insanın gerçek sonu» tinsel bir ölmezlikten ibaret olup, bu ölmezlikte zihnimiz, beden kanunlarından kurtulacak, madde ile temasım tamamen kesecek ve engelsiz bir surette yüce hakikati temaşa edebilecektir. (Dictionnair des sciences philosophique (M, Ad, Franck) Paris 1885, P: 990 1000.).

Şu izahlar da gösterir ki, bu feylesof, âdeta açıkça inkârdan korkan ve fakat bu ölmezliğe gerçekten inanmayan bir maddeci ruhunu taşımaktadır. Hem hekim, hem feylesof ve üstelik Musa dinine bağlı bir insan oluşu dolayısıyla kendisinden başka türlü bir düşünce beklenemez.

HIRİSTİYANLIKTA ÖLMEZLİK

1-Ruhun ölmezliği düşüncesi, Hristiyanlığın kuruluşundan birkaç yüz yıl sonra bu dine girmiştir.

Gerçek olan şudur ki, bir ahiret hayatı düşüncesi, yunan ve Roma kültürünü alanların zihninde önemli bir yor tutmamıştır, ve Hristiyanlar başlangıçta ruhun tinselliği spritualite ve ölmezliği inancını kavrayamamışlardır. «Ruhun mahvedilemiyeceğini ve ruha esaslı bir surette bağlı olan hayatın devamı kavramı (mefhum), yani bizim felsefede ölmezlik immoralite dediğimiz şey, Havariler tanrı biliminin . Theologie apostolique dönüp dolaştığı fikirlerin çemberi dışındadır.» (Reuss Histoire de la theologie chretienne au sciecles apostolique. I. II, P: 237.) Ahdi cedid, yani İncili yazanlar arasında en açık düşünceli olan ve bu meselede İbrani'ler safında bulunan Saint Paul'a göre, insan tabii olarak ölümsüz değildir. Ancak tanrı zekâsının yeni ve samimî bir lutfiyle böyle olabilir. Yoksa insan, mahiyeti itibariyle fânidir. Fakat, iman yoluyla ölmezliğe kavuşmak mümkündür ve bu da «Tanrısal bir inayet grace'dir.» (Aug. Sabatier Memoire sur la nation Hebraique de I'esprit. P: 33.) Nitekim ona göre, **«Ancak ölmezliğe mâlik olan, yaklaşılmaz nurda duran, insanlardan kimsenin görmediği ve görmeyeceği zat...»** (Saint Paul Timeteos'a risale. VI, 6.) Allah'tır.

Anlaşılıyor ki, ölmezlik hakkındaki doğmatik inançlar, incirden gelmemiştir; belki birkaç yüz yıl sonra çıkan bazı kuram (nazariye) ların ölümden sonra dirilme fikriyle İskenderiye platonisme'ini uzaklaştırmak gayretinden doğmuştur. Judaisme'den, mazdeisme'den ve en eski Mısır dinlerinden ve hattâ Bouddhisme'den ve yunan felsefesinden alınmış öğelerle karışık bir dinin, başlangıçta büyük bir oyopinion genişliğine dayanmak mecburiyeti vardı.

2-Milâdın VI ve VII inci asır tanrıbilimcilerinden Philonus, ölümden sonra tensel cisimlerimizle dirilmiyeceğimizi iddia ettiği gibi;

3-Tertullien gibi bazıları; ruhun, beden gibi maddî olduğuna inanmışlar, diğer bazıları da tabii olarak mahvolabileceğim ve ancak tanrısal iradenin istensel bir edimiyle (kasdî fiil) ölümden sonra yaşayabileceğini kabul ettiler.

4-Lactance, Arnob, Saint Justin ve saire ancak şarta bağlı bir ölümsüzlüğe taraftar oldular. Hattâ bu bakımdan ruh göçüne (tenasüh) bile inananlar görüldü. (Saint Jerom Lettre à Demetriade.)

5-Saint Augustin'in kendi ruh kuramında, Eflatunla İncil'in uzlaştırılması gayreti vardı. Bu zat daha ileri giderek ölü doğan çocukların bile öteki dünyada, kıyamette dirileceklerine inanır.

6-Origen ise, İskenderiye okulunun mistisizmine temayül eder. Kişiliği (şahsiyet) mutlak varlıkta eritir. Jcron, Athanas, Basil'le beraber kadınların kendi cinsiyetleriyle dirileceğine inanmıştır. XIII üncü yüzyılda Paris'li Guiliaume'da Ruh adlı eserinde, ruhun basit ve ölmez bir vasfa malik olduğunu sırf dinsel bir inançla kabul etti.

7-Bütün ortaçağ feylesofları arasında, Dante'nin deyimiyle: «Her çeşit bilgilerin üstadı» olan (Canté Divine Comedie, Enfer. IV, 44.) Aristote'nin bu meseledeki menfi görüşü, bütün ortaçağ feylesoflarının eserleri içinde çeşitli yorumlamalara sebeb olmuştu. (E. Gilson La philosophie au moyene age. 3. ed. 1947.). Birbirlerini küfürle suçlandırarak çeşitli işkencelerin tatbikine yol açan Aristote görüşü, iskolastik feylesoflarda safsataya kadar giden müsbet ve menfi çeşitli inançlara yol açmakla beraber, menfi görüşler, müsbet olanlardan daha kuvvetli ve daha bilimsel zekâya uygun görünürler.

İncil'nin ölmezliğe inandığına dair zoraki iddialar yapılmasına karşı üç zat, «Kim İncil'de ruhun ebediliğine dair bir tek pasaj gösterebilirse (30) bin frank mükâfat verileceğini ilân etmiş ve gazeteler de bunu yazmış olduğu halde hiç kimse bu mükâfatı alamamıştır.» (Petavel Olliff, probleme de l'immortalitS. T, I, P: 20.)

8- III üncü yüzyıldan itibaren pek büyük bir şöhret kazanmış olan Alexandre d'Aphrodise: «Bedenin yalınç bir şekli olup beden gibi helak olur.» tarzında ifade edilen Aristote'nin ruh kavramını (mefhum) ele aldı; ve 800 tarihlerine doğru Jean Scot, insan hayatının, evrensel hayatın ferdileşmiş bir cüz'ünden başka bir şey olmadığı ölümün varlıkları tüm (kül) içine, «tabii bir sesin havada yayılıp kaybolduğu gibi» dağıttığını iddia etti, ve ruhun bu tanrısal birlik tarafından yutuluşuna (tanrılaşma) Theosis veya Deification adını verdi.

9-Hıristiyanlığa yayılan bu fikirler arasında Dun Scot, ruhun ölmezliğini, yalnız akıl ışığıyla kavramanın imkânsız olduğunu, bunun ancak iman sayesinde kazanılan bir vahiy hakikati olabileceğini ileri sürdü. Yoachim de Flöre ve Jean de Parme, ussal (makul) ruhun mahiyeti itibariyle kişisel olmadığını ve varlığını, geçici bir surette kendisinden müstakil bulunan bedende gösterdiğini iddia ederler. (Jane de Parme L'evangile Etemal).

10-Ruhun ölmezliğini inceleyen Albert le grand lehte 36 ve aleyhte30 delil toplamıştır. O, bu altı fazla delili, ölmezliğin hakikat oluşu için yeter sayar. Fakat bunu inceleyen diğer bazıları, bunların mahiyetinden de şüphe etmişlerdir. İmanın en fazla hâkim olduğu yüzyıllarda, bilhassa henüz Saint Louis'nin sağlığında, Paris'de pek büyük cür'etle ileri sürülen şüpheli tezler de görülür. Renan'ın anlattığına göre, bu devirde bir Synode «Ruh beden şeklindedir ve beden gibi mahvolur.» önermesini (kaziyye) mahkûm etmiştir. (1296). Bir diğer Synode da **«Ölümden sonra dirilme düşüncesinin felsefi bir değeri olmadığı gibi bu konunun akılla tahkik ve ispatına da imkân yoktur.»** önermesini mahkûm etmiştir. (Renan Averroes et Averroissime, P: 265 274.).

11-Pétrarque Avignon pontifliginde: «Ahiret, uhrevî yargılama, cehennem azabı, cennet sevinçleri... Boş ve çocukça masallar gibi telâkki olunuyordu.» demektedir (Petrarque Lettres familiers, Egloques.).

12-Ortaçağlarda yetişmiş olup Aristote sistemine bağlı olan Pomponace, Cesalpini, Cardan, Gremonini gibi zatlar, ruhu, «Bilinçli özdeşliğin (meş'ur ayniyet) yalınç bir kişileşmesi» diye tarif ederler, (J. Tixernot Histoire des doğmes dans Pantiquite Chretienne.) ve bedenin ölümden sonra dirilmiyeceğine inanırlar. Yalnız, akılla imanı birbirinden ayırmak suretiyle İncil'deki yargılarla uzlaşmış olurlar. Tabiatıyla akıl, bu konuyu ancak felsefî olarak inceleyebilir, iman ise, dinî olarak buna inanır. Bu sebepten Boccaline, ölmezlik inancını red edenlerden Pomponace için: **«Onu bir Hristiyan olarak takdir etmeli, fakat bir feylesof olarak yakmalıdır»** demişti. Zamanında pek de tehlikesiz olmavan bu şakaya rağmen, inkâr yolunda gidenler az olmadı. **Nitekim Giordano Bruno ve Vanini, bir yüzyıl sonra yakılmak suretiyle bu şakanın cezasını çekmişlerdir.** Yalnız reform'dan evvel kilise kendisini çok kuvvetli zannettiğinden bu konuda incil'e uymayan bazı münakaşalara müsaade etmişti. Her ne kadar 1513 de Latran meclisi, ruhun ölmezliğini inkâr edenleri mahkûm etmiş ise de, kardinal Bembo, P. Pomponace' karşı sempatisini muhafaza etmiş ve onu korumuştur. Papa Leon X, bu tehlikeli münakaşaların san'at aşkı namına uzamasını tercih etmişti. Bizzat Luther de papaya karşı olan savaşlarının en hararetli bir devrinde Pomponaee'a taraftar olmuştu. Nitekim o, savaşlarında, ölmezlik fikrini, **«Roma gübreliğinden çıkmış uğursuz masalları»**diye vasıflandırmıştır.(J. Finoit - Philosophie de longevitee, P : 246.)

P. Pomponace, Ruhun ölmezliği adındaki eserinde; ruhun ebedî olduğuna dair olan sekiz iskolastik deliline sekiz delille menfi cevap verir: ona göre, ölmezliğin isbatı için getirilmiş olan deliller, ancak felsefî olarak isbat edilmişlerdir. Bunları ahlâk düşünceleriyle red etmek mümkündür. Meselâ, bunlardan üçüncü delili: **«Eğer, ruhlar ölüyorsa Peygamber efendimiz yalancı olur.»** iddiasına verdiği cevaptır: «Faziletin gerçek mükâfatı, faziletin bizzat kendisidir, insanı bahtiyar eden de faziletin bizzat kendisidir. Zira, beşerî tabiat, faziletten daha yüce hiçbir şeye malik değildir. Faziletli insanda her şey, ahenklidir. O adam, hiçbir şeyden korkmaz, hiçbir şey ümid etmez. Saadet ve sefaletde de ayni kalır. Nitekim, Aristote, «sefil ve kirli insanlarda her şey karışıktır; onların hiçbir suretle, uykuda bile rahatları yoktur» demişti. Sonra faziletli insanlar, ruhun ölümüne, zevaline inanırlar. Çok defa sefiller, onun ebediliğini kabul etmişlerdir. Nitekim, Homere, Simonide, Hipocrate, Galiesı, Aléxondre D'Aphrodias., Sénèque de böyle düşünür.» Ruhun ölmezliğine dair olan dördüncü delili: **«Eğer ruh ölümlü olsaydı, bütün âlem aldatılmış olurdu.»** iddiasına karşıdır: **«Herkesin dil tarafından aldatılmış olduğunu bilmek lâzımdır. Fakat bunda hiçbir fenalık yoktur. Musa'nın, İsa'nın ve Muhammed'in olmak üzere üç kanun vardır. Ya bunun üçü de yanlıştır. Bu takdirde, herkes aldatılmıştır Yahut bunlardan hiç olmazsa ikisi yanlıştır. Bu taktirde insanların çoğu aldatılmışlardır. Fakat bilmelidir ki, Eflâtun ve Aristote'ya göre, kanun koyanlar bir ruh doktorudurlar; ve onlar, insanları aydınlatmaktan ziyade faziletli yapmak istediklerinden her biri başka başka tabiatte mükâfat ve cezaya muhtaç olanlar, en az asil olanlardır. Fakat diğer her hangi bir kimse için mükafat ve cezanın değeri yoktur. İşte bu sonuncular için ölmezlik icat edilmiştir. Nasıl ki; hekimler, birçok şeyleri tehayyül ederler. ve dadılar, çocukları henüz faidesini bilmedikleri çeşitli aksiyonlara sürüklerlerse, öylece de, din getirenler, pek haklı olarak gayeleri tamamen siyasî olan böyle bir fikri icad etmeşlerdir.»** (F. A. Lange Hstoire de materiaisme, T. 1. P: 203 204 (tr. fr. Par, B. Pommeral, 1911).)

Pomponace, Ruhun ölmezliği adlı eserinde, bu meselenin **«Âlemin ölmezliği meselesi gibi aklın ne lehte ve ne de aleyhte bir karar verebilmesine imkân olmayan meselelerdendir. Bu hususta kesin bir bilgiye malik olan, ancak Allah'tır»** kanaatini ileri sürer. O, bu meseleye, âlem ebedi midir, yoksa yaratılmış mıdır? sorusuyla girer, bunun ikisinin halledilemiyeceği neticesine ulaşır. (Ad. Franck Moralistes ef philosophes. Paris 1874.).

Denebilir ki, rönessans bu fikirlerden doğmuştur.

İSLÂM DİNİNDE ÖLMEZLİK İNANCI:

1-Müslümanlığın en esaslı inançlarından birini ahirete ve ölümden sonra dirilmeye iman teşkil eder. Bu itibarla hemen hiçbir İslâm mezhebi, feylesofu ve hattâ tarikat sahipleri bu inançlardan uzaklaşmamalardır. Bunlar, açıklama ve yorumlama bakımından bazı ayrılıklar göstermiş olsalar bile, esasta daima birleşmişlerdir. Kuran'da (6246) âyet vardır. Bunların yalnız (20) sinde (21) defa ruh kelimesi geçmektedir. (Ömer Rıza Doğrul Tanrı buyruğu.).

Müslümanlıkta Allah'ın büyük hikmetlerinden biri «Diriyi ölüden ve ölüyü diriden çıkarmasıdır.»

Evrendoğum Cosmogonie bakımından esaslı bir kaynak olan bu hikmette, Allah'ın, her şeyi yapmağa muktedir olması ve bu yüzden de ölünün dirilebileceği hakikati saklıdır. «Bir de sana ruhtan soruyorlar, de ki, ruh Rabbinin emrindedir, ve size ilimden ancak az bir şey verilmiştir« (E. Mamdi Yazır Kur'an dili. Cilt 4. S: 3197 (İsra Suresi). âyeti mucib'nce ruhun mahiyyeti hakkında sükûtu tercih eden Muhammet; ahlâksal, siyasal ve hukukî bir disiplin vasıtasi olarak ahiret hayatına, kabir azabına ve dolayısıyla cennet ve cehenneme önem vermiştir. **«Böyle iken Allah bir olarak anıldığı vakit derhal yüzleri güler.»** (Zümer Suresi) **«Hamd o Allah'a ki, göklerde ne varsa, yerde ne varsa hep onun, ahirette de hamd onun»** (Seba. Suresi) Dua mahiyetinde olan diğer bir âyet'te de: **«Allah'ım, bize dünyada ve ahirette hayır ve saadet ihsan eyle ve bizi cehennem azabından koru...»** (Zeynettin A. Zebidî, Sahihi Buharî (Kâmil Miras tercümesi) Cilt. 4v S: 633.) denilmektedir.

Bir ahiret hayatının varlığına dair daha pek çok âyet ve hadis naklolunabilir. Ahiret hayatının var olması için ölülerin dirileceğini kabul etmek zarureti vardır: **«Bana dedi, ba's olunacakları güne kadar mühlet ver.»** (En'am Suresi) ve diğer bir âyette de: **«Allah dedi ki; onda, o tarzda yaşıyacaksmız ve onda öleceksiniz, ve yine ondan çıkarılacaksınız, ba's ve neşrolunacaksınız» (En'am Suresi)).** buyurmaktadır. Diğer bir âyette de: **«O gün nâs, müteferrik surette fırlayacaklardır. Amalleri kendilerine • gösterilmek için...»** (Zilzal Suresi) kaydı vardır. Bu ifadeler, ahiretin sanki bu dünyada baş göstereceğini ifşa etmektedir.

Müslümanlıkta da bedenle ruh, birbirinden bazan ayırt edilmemiş görünür; Kabir azabına dair olan inançlarda bu hakikati fark etmek mümkündür; Hazreti Aişe'nin Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve selleme: **«İnsanlar, kabirlerinde azaba giriftar olur mu?»** sorusuna Peygamber: **«Ondan, yani kabir azabından Allah'a sığınırım»** (Sahihi Buharî Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 3 S: 455 (550 inci hâdis) şeklinde verdikleri cevap ile kabir sualine (Sahihi Buharî Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 4 S: 633 (658 inci hâdis) kabir azabına (Sahihi Buharî Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 4 S: 642) ve ölünün mezardaki duygularına (Sahihi Buharî Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 4 S: 644) dair olan hâdisler ve bilhassa «Ölü, ailesinin kendisine ağlamasından dolayı azap edilir» (Sahihi Buharî Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 4 S: 629, 730, 733 (672 inci hâdis). mealindeki hâdis'de gösterir ki, insan ölmüş olmakla, sağlığındaki duygulardan kurtulmuş olmuyor. Nitekim, bu kabir azabına dair olan düşüncelerle «Dünya ve ahiret hayatı» tâbirini ihtiva eden âyetin tefsiri de ayni imanı ifade etmektedir (Sebe sûresi1 inci âyet)

Müslümanlığa göre, ölümden sonra dirilme bir kıyamet gününde vukua gelecektir. Yoksa, mezardaki dirilme ancak, kendimizi kutsal bir âleme takdim etmek ve tanıtmak için bir nevi tören mahiyetindedir; ve istikbalde, öteki dünyadaki durumumuzun vaktiyle bilinmesini sağlayan muvakkat bir merhaledir: «**Kâfirler, bize kıyamet gelmeyecektir, dediler. Onlara de ki, gaybı bilen Rabbime kasem ederim ki, kıyamet size gelecektir.»** (Sebe sûresi 4 üncü âyet). ve bunun gayesi, **«Kıyamette iman eden ve âmâli salihası bulunan kimseleri mükâfata mazhar etmektir.»** (Zümer suresi, 24 üncü ayet) Bu itibarla, kıyamet günü ayni zamanda bir mücazat günüdür: «Kıyamet gününde şiddetli azaptan yüzünü siper etmek suretiyle sakınan kimse, azaptan emin olan kimse gibi midir?» **(**Sahihi Buharı (Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 4 S: 494 (658 inci hâdis)

Cennet ve cehennemdeki mükâfat ve mücazatın da tinsel (manevi) olmaktan ziyade maddî oluşu, dirilen ruhların bedende iken duydukları haz ve elemi aynen tadacaklarını göstermektedir. Bu olay şöyle başlayacaktır:

«Sizden biriniz vefat ettiğinde, sabah ve akşam ona kendi makamı gösterilir; o kimse, ehli cennetten ise, ehl-i cennet makamatından bir makam, ehli nâr'dan ise, cehennemlik hücrelerinden bir karargâh gösterilir ve ona, burası senin durağındır, Kıyamet günü, Allah seni buraya gönderecektir.» (Sahihi Buharî (Kâmil Miras tercümesi) Cilt 4 S: 743 (678 inci hâdis) denilir. Zümer sûresi, mü'minlerin cennete nasıl girdiklerini tasvir eder. Orada ve bu dünyadaki nizama uygun bir hayatın daha ebedî ve mübalağalısına nail olunur. Evvelâ: «Kıyamette mü'minler, cehennemden kurtulduktan sonra cennetle cehennem arasındaki köprüde tevkif olunurlar. Burada, dünyada aralarında bulunan mezalimden bir-birine haklarını vererek hesaplaşırlar. Paklandıkları zaman, bunların cennete girmelerine izin verilir.» **(**Sahihi Buharî (Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 7 S: 480 (1085 inci hâdis) (Eski Mısır'ın dinsel inançlarında bu olay mevcuttur.) Orada da mü'minlere «Kirazlar, Muzlar, içkiler ve Huriler» (Vakıa sûresi) ve hattâ «ipekler, gölgeler, yiyecekler, gümüş ve billur...» (Dehr sûresi) la «Pınarlar...» (Hic.r sûresi 45) nasip olacaktır.

Denebilir ki, kızgın çöllerde her şeyden mahrum olanların bir ülkü olarak tasarlayıp peşinden koşabileceği maddî nimetler, ancak cennette gerçekleşecektir. Ve bu nimetler, arzımızın verimli ve mutedil çevrelerinde her zaman görülebilen maddelerdir ki, bunlardan ancak iman eden insanlar, öldükten sonra istifade edeceklerdir, ve bu lütuflara nail olmak için pek büyük emeklere de ihtiyaç yoktur. **«Ümmetimden her kim Allah ü Teala'ya hiçbir şeyi ortak tutmayacak olursa, o kimse cennete gider»** hattâ **«Zina ve sirkat etmiş bir insan dahi olsa.» (**Sahihi Buharı (Kâmil Miras tercümesi) Cilt: 4 S: 330 347 (617 618 inci hâdis)

Müslümanlıkla, sadece insanlar değil, hayvanlar da ahu rette dirilecek ve Tanrı katına çıkacak ve «Boynuzsuz keçi boynuzlu keçiden intikamını» orada alacaktır.

Gerek Kur'an ve gerek hâdis'e dair bütün tefsirlerde ölmezliği ve ahiret hayatını te'yid edici pek çok dinsel ve kutsal işaretlere tesadüf olunur. Denebilir ki; İslâm dini, kendinden evvelki dinlerin şüphe ve tereddütlerini tamamen izale ederek ruh için ölmezliği bir hakikat olarak kabul etmiştir. Toplumsal düzen ve disiplin için bu dünyanın kanun ve yaptırımlarım yeter bulmamış, insanları ve genel olarak bütün canlıları, bu dünyadaki organik ve ruhsal duygularıyla ve bu dünyada korktukları veya peşinden ihtirasla koştukları maddî lezzet ve elemlerle terbiye etmek istemiştir. Bu dirilmeyi sembolik ve mistik anlamlan bakımından başka şekilde yorumlamışlarsa da, onlar burada bizi ilgilendirmezler. Biz bu emirlerin görünen anlamlarını, görünmeyen gerçeklerine tercih etmeyi, pozitif anlayışa daha uygun buluyoruz.

2-Nitekim İslâm feylesofları, bu konuyu, felsefî bir görüşle ve başka tarzda açıklamışlardır. Bunlardan İbni Sina, Eflâtun ve Aristote'nin fikirlerine bağlanmış, ruhu sınıflarken onlardan fazla olarak bir kutsal (mukaddes) ruh kabul etmiştir. Bu ruh, eşyanın realitesine doğrudan doğruya bir nevi araçsız (vasıtasız) sezgi ile temas eder. «Ussal (aklî) ruha mahsus olan mükemmellik kendisinde tümün (küllün) şeklini değil, içinde hissedilen nizamı ve bu tümde yayılmış bulunan iyiliği bir iyilik olarak benimser ve evvelâ, sırf ve yüce ruh töz (cevher) lerinin serisini, daha sonra da göksel cisimlere tâbi ruhları bütün şekil ve kuvvetleriyle bizzat kendisini tümel varlığa benzeterek takip eder ve gerek âlemin imgesine (hayal) uygun olan ussal bir âleme kavuşmuş olur. Bu suretle mutlak güzelliğin, en küçük mükemmelliğin ne olduğunu görür ve onunla birleşir ve bu modelde çalışır; bu yolda koşar, sanki iyiliğin (hayır) tözü imiş gibi bizzat iyilik haline gelir» (F. Palhories Vie et doctrines des philosophes. Cilt: II P: 29.)). Böylece mistisizm'e yol açan İbn-i Sina; aklın, organsız da idrak edebileceğine inanır, ve bunun için çeşitli deliller getirir. Bu suretle insan ruhun tensel (cismanî) olmaktan ziyade tinsel mahiyetini ortaya çıkarmış olur. Bu bakımdan bedenle beraber meydana gelen ruh, bedeni ancak bir araç ve bir âlet olarak kullandığından, beden mahvolmakla ruhun da fenâ bulması icabetmez. Zira, ruhun bedenle olan ilgisi, bir tedbir ve tasarruf ilgisidir. Yoksa, kimyasal bir kaynaşma, uzlaşma veya hulûl ilgisi değildir. Yani ruh, bedene nazaran etkin aktif ve müstakildir. Nihayet Müslüman oluşu, bu büyük Türk feylesofunun da kıyamette, mahşerde ruhların bedenle beraber dirileceklerine inanmasını icab ettirmiştir. Kendisinin ruh hakkında yazmış olduğu bir kasideyi Arapçasından aynen dilimize çevirmeyi faydalı görüyoruz. Bu kaside, hayatının son zamanlarına aittir:

«Ey ceset... Aziz ve kuvvetli olan ruh, sana yüce bir âlemden inmiştir. Herkese görünmekten çekinmeyen ruh, Allah'ı bilenlerin keskin bakışları önünde kapalıdır. Ve sana istemeyerek intikal eden ruh, şimdi edebî bir saadete nail olmadığı için ayrılığından hoşnut değildir.»

«Evvelce ruh, cesede girmek istemedi. Fakat, cesetle birleştikten sonra hoşnutluğunu arza mecbur oldu. Ruhun o birleşmeğe tenezzül etmediği cesetten ayrılmayı istemesine bakılırsa, vaktiyle kendisinden uzaklaşmak istemediği ilk kaynaktaki komşusu ile olan sözleşimini (mukavele, misak) unuttuğu anlaşılıyor. Ruh, cesetle olan bağlılık ve alışkanlığı dolayısıyla kalp ve hayvansal ruhu da kendi egemenliğine bağladı. Yani tedbir yönünden kalp'de, tasarruf yönün den bedende hükmünü yürütmeğe başladı. Bununla beraber,, ruh, ebedî yurdundaki komşusu ile yaptığı sözleşimi hatırladıkça, göz yaşı döker. Buna sebep ise, ezelî ve ebedî yurdu, ziyarete engel olan tensel kusurlarla karşılaşmasıdır. Hapsedildiği yerden kurtulan ruh ise, terk ettiği cesedin kesin bir surette çürümesi önünde hasretle terennüm eder. Bununla beraber, ruh, uzun zaman kendisi ile beraber vakit geçirdiği bir arkadaştan ayrılırken hiçbir kardeşlik kaidesine riayet etmedi. Fakat madde gözünün görmeğe engel olduğu lâhutî âlemlerin sırlarını öğrendikçe, sevincinden teganniye başladı. Ruh, cisim içinde kazandığı bilim fazileti sayesinde arzusuna nail oldu. Zira bilim, ruh gibi bilgin olanları da yüce mertebelere yükseltir. Ruhun yüce bir âlemden beden hapishanesine düşmesinin sebebi nedir? Bu, herhalde tanrısal esrar ve iradeyi bilmek için değildir. Zira, insan aklı, bunu idrak edemez. Eğer ruhun bedene inmesi, ilk ve ebedî yurdundaki varlık bilim ontologie sırlarını (serairi ledünniye) duyumları ile idrakten ve bir gizli âlemin varlığına inanmaktan ibaret ise, bunun husule gelmesine imkân yoktur. Ne yazık ki; ruh, ezelî takdir merhalesinde o kadar ileri gitmiştir ki, artık cismanî âleme veda etmek zaruretindedir* Ruh, bedende ne kadar uzun zaman misafir olursa olsun bir lahzada yanıp sönen bir şimşek gibi yok olmağa mahkûmdur.»

Görülüyor ki; bu düşünceler, ehli sünnet inançlarındaki ikiciliğe dualisme uygundur. Halbuki İbnî Sina, başlangıçta bu kadar dinsel doktrinlerin nüfuzuna mağlûp görünmüyordu. İhtimal maruz kaldığı hayatsal sıkıntılar, onu böyle bir ihtidaya mazhar kılmıştır.

3-Gazali de Pantheisme'e bağlı bir ikici Dualiste'dir; Bedenden ayrı bir ruhun varlığına inanır. Zira, o ruhu, soyut (mücerret) bir töz sayar. Ruh, bedenden ayrıldıktan sonra değişir ve çoğalır; ve bu suretle baki kalır Mahşerde ruhun mutlaka eski bedeniyle değil, fakat herhangi bir bedenle mutlaka zuhur edeceğini kabul eder, «öteki dünyada en yüksek yeri tutan yaratıklar, Allah'ı en yüksek aşk ile severlerdir; öteki hayata girmek demek, Allah'ın katında ilerlemek ve ona tesadüf saadetini hissetmek demektir.» (F. Palhories Vie et doctrines des grandes philosphes. Cilt II, P: 39.).

4-Fahrettiini Razi, ruhun bedenden ayrı bir duyarlık ilkesi olarak kabul ettiğinden, ruh bedenle beraber yaratılmıştır, fakat bedenden sonra da devam eder kanaatindedir. Ona göre: cismanî hazlara bağlı olanlar öldükten sonra, cisme ait şeylerden uzak kalacakları için, çok acı elemlere maruz kalacaklardır. Mükâfat ve mücazat gibi ruhsal bir yaptırımın (kuvve-i müeyyide) lüzumunu ileri sürerek ahiret hayatına iman eder. Bu iman, âdeta Hristiyanlığın tanrısal inayet Grace doktrinine benzer. Yani ölmezlik, tanrısal bir bilgelik (hikmet) ve inayetin ürünü (mahsul) dür. Zira, maddenin mutlak surette yok olacağı ispat edilemiyeceği gibi, ahiret hayatı hakkında Müslümanlığın kuvvetli va'dini de red etmemize imkân yoktur.

5-İbnürrüşd'e gelince: Bu zat XIII üncü yüzyıl iskolastikleri üzerine önemli etkiler (tesir) yapmıştır. Arıstote'yu benimseyerek insanın evnensel (âlemşümul) ruha iştirak ettiğini, fakat kişisel ruhun mahva mahkûm olduğunu okuttu. İnsanlıkta genel akıldan başka devam edebilen hiçbir şeyin varlığına inanmadı. **(Renan Averroes et I'Averroisme. P: 103 107.).** Ölüm, tamamen varlıklarla üremesine benzer.

O, gücün edime geçişidir. Mademki bütün varlıklar doğmuşlardır, öyle ise, bizzat bir güç halinde mahvi, fesadı ve ölümü taşırlar **(**F. Palhories (ayni eser) Cilt: II, P: 49.**).**

6-Farabî de Aristote'yi, mistisizm ve müslümanlıkla uzlaştıran bir ölmezliği müdafaa etmiştir. Yani o, ruhun ebediliğini kabul etmiştir. İnsan ancak etkin aklın etkisini almağa istidatlı ve yüksek seviyyeye malik olduğu takdirde yüce iyiliğe (Hayrei âlâ) yaklaşabilir. Hattâ vasıtasız Peygamber bile olabilir. Ona göre insan öldükten sonra daha mükemmel bir bilgiye nail olacaktır.

7-Hemen bütün İslâm mutasavvıfları, herşeyden evvel İslâmî kayıtlara bağlıdırlar. Bununla beraber insanın «Ot gibi bitip ot gibi yittiğini» müdafaa edenler de vardır. Zira; İslâm mezheplerinin, firkalarının yetmiş ikiye çıktığı görülmektedir. **(**Şehristanî Elmilelü vennihal.**).** Fakat İslam mutasavvıfları, varlığın birliği ilkesine, yani, tanrısal varlığın ebediyyeti ilkesine dayandıkları için, onlara göre nihayet baki olan Allah'tır. Yoksa her Şey fanidir. Kur'an'da bu konuya dair pek çok âyet vardır; ve Müslümanların mezar taşlarında görülen (Hüvelbaki) cümlesi bunu ifade eder. Bir dine sıkı sıkıya bağlı olmak ve devrin taassubu, bu çeşit konularda en gerçek inancı açığa vurmaya engel olduğu gibi bu konuları pozitif ve nesnel objektif olarak incelemeğe de engeldir.

Sh:23-76

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Üstün ruh olayları ve bunların ölmezlikle ilgisi

a — ölümden sonra hayat inancında:

1— Bu dünyadaki mahrumiyetlerimizi tazmin eden bir âleme kavuşmak;

2— Bu dünyadaki haksızlıkların cezasını veren bir yüce yargıcın adaletini görmek;

3— Bu dünyadaki ülküleri ebedî olarak gerçeklendirmiş olan tanrısal bir âlemin bolluk ve nimetlerine nail olmak;

4— Bizzat Tanrıya ve Tanrının kutsal büyüklüğüne ve mübarek zenginliğine kavuşmak;

gibi bir takım menfaatler saklı olduğu gibi, yaşayanlara iyilik veya fenalık yapmak gibi şeytansal ve tinsel bir kuvvet haline gelmek veya bu hale gelenlerden faydalanmak nevrinden gayeler de saklıdır. Bu inancı kimin, nasıl icadettiğini, insan zihninin böyle bir konuyu hangi kaynağın ilhamiyle elde ettiğini keşfetmek güçtür. Muhakkak olan şudur ki, bu düşünceler ortaklaşa tasarımlara (tasavvur) dahildir; Bu tasarımlar, daha çok rahip, sihirbaz ve kâhin gibi bir takım mistik kişilerin san'atı ve bunlara bağlı olan toplulukların tinsel (manevî) birliklerini devam ettiren bir disiplin vasıtasıdır.

Başlangıçta mistik zekâ ve imgelemin (muhayyele) olduğu kadar da toplumsal düzenin ve tutkuların zaruri olarak devam ettirdiği bu inançlar, ihtiva ettikleri efsanelerle bazan bir şiir etkisi yapmış ve bazan da korkutan veya özlenen bir özellik göstermiştir. Her şeyden evvel bunu bilmek lâzımdır ki, genel olarak mistik insanlarda marazı bir ruh bünyesi vardır. (Dr. Marie — Mysticisme et falie) Birçok akıl ve ruh hastalıkları mütehassısları ve bilhassa Pierre Jenet ve dahs çok evvel Charbonnier (Charbonnier — Maladie des mystiques, P; 5.) hasta olmayan hiçbir mistik adama rastlamadığını söylemektedir. Görres (Görres — Mystique,) bir çok delilerin dinsel hezeyanla ve sanrı hallucination'larına dair çeşitli misaller verir. Bu nevi kişiliklere hayran olanların da az çok farkla bu çeşit hastalıklara tutulmuş olduğu anlaşılmaktadır. (Görres — Ayni eser. P: 159, 170 177.) Bu mistik sanrıların belli bir kültür ve yaşa da ihtiyacı yoktur. Bazan pek küçük yaşlarda bile böyle ruh hallerine rastlanabilir. (Abbé Ribet — La mystiques divine, T: II, P: 38) Bu da bir nevi kişilerin topluluk üzerindeki etkisini arttırır; ve topluluğun imanını kuvvetlendirir. Hâlbuki esas itibariyle bunlar aklî bir soysuzlaşma degeneressence mantale'nın işaretidir ki, Dr. Dupain bunları debiles'ler sınıfın» kor. (Dr. Dupain — Etudes sur la delire religieux, P: 64,)

Mistiklerde marazı bir kibirlenme megalomanie ve övünme vardır ki, kendilerine muhatap olabilenler, bu âlemin günahlıları değil, belki Tanrı ve tanrısal âlemin mübarek ve kutsal kişileridir. Bu kişiler,

melek, cin, şey tan ve yüce ruhları teşkil eder. Ve diğer bir âlemle ahiret düşüncesinde, bu büyüklük ve kibir duygusunun çok önemli rolü vardır.

Paul Louis de Biois, mistiklerden birçoğunun **«Kutsalların modellerine ve tanrısal sırlarına malik olanlara inandıklarını, göksel ilhamlar temennisinde bulunduklarını ve böyle ilhamlara mazhar olduklarına emin bulunduklarını, kendilerinin ulaştıklarını zannettikleri çok yüksek kutsallık derecelerinden uzakta bulunanları inandırmak için mucizeler yapmak istediklerini»** anlatır. (Paul _ Louis de Blois, La direction des âmes religieus.)

Bu derecelere ve ilhamlara mazhar olmak için hattâ ilkel topluluklardaki rahiplerin bile son derece pehrize ve oruca riayet ettikleri görülmektedir ki, bunlar bir takım zihni –uyarım- excitation mantale’lara ve hattâ sanrılara sebep olur. E. Veron, ilkel topluluklardan « Keebets'ler veya Abipanes’lerin büyücüleri diyor, her çeşit hastalıkları iyileştirmek, hastalıkla cezalandırmak, ölümü getirmek, geleceği keşfetmek, büyük aralıklarla cereyan eden olayları açıklamak, yağmur veya dolu yağdırmak, fırtına getirmek, ölülerin gölgelerini (ruhlarını) çağırmak, kaplan şekline girmek, en zehirli yılanlarla tehlikesizce oynamak... v.s. bütün bu kudretleri kazanmak için kullandıkları vasıta, günlerce bir göl kenarındaki yaşlı bir söğüdün altında oturup ruhları serbest ve hafif bir hâl alıncaya kadar ve geleceği delinceye kadar aç kalmaktır. » (E. Veron — Histoire naturelle des réligions. T: I, P: 98,)

Gerek Hindistan’da ve gerek Afrika ilkelerinde ve eski Yunanda ki Delphes tapınağının kâhin kadınlarında hep aynı açlık ve oruçla kendilerini terbiye ettikleri görülür. Bu haller, mistik temayüllerin doğurduğu o çeşit neticelerdir ki, bu temayüllerin doğmasına sebep olan bir riyazet değil belki esasen bu marazı bünyeye mâlik olanlar bu riyazeti yapmak ıstırarında bulunanlardır. Bu çeşit oruçlar ve inzivalar, bu marazı bünyelerin büsbütün derin ve müzmin bir hezeyan ve sanrıya tutulmalarını temin eder. Hind'in kutsal kitapları dört ay havadan başka bir besin almayan ve sadece on iki günde bir pek fakirane şeyler yiyen azizin, nihayet tanrıyı kendi müfekkiresinde kucaklayabileceğinden bahsederler. (Bagavata Purana — Chapitre IV.) Normal bir bünyenin ise, bu şiddetli perhize dayanamıyacağı ve dayansa bile kendisinde birçok ruhsal karışıklıkların doğacağı muhakkaktır.

Bu mertebeye ulaşmak için doğu ve batı mutasavvıfları da masivayı terketmek suretiyle tanrısal ahlakı benimsemek yolunu tutarlar. Bunlarda az yemek, az uyumak ve insanlardan uzaklaşmak bu kutsallık mertebelerine ulaşmanın esaslı bir şartı görünür.

Bu işte en fazla ileri giden, hattâ kendine mensup olanları bile unutandır: **«İsa, halka henüz söylemekte iken, işte anası ve kardeşleri onunla söyleşmek isteyerek dışarda durdular; ve biri İsa’ya dedi: işte anan ve kardeşlerin seninle söyleşmek isteyerek dışarda duruyorlar... Fakat İsa, cevap verip kendisine söyleyene dedi: Benim anam kimdir? Ve kardeşlerim kimdir? Ve altı şakirtlerine doğru uzanıp dedi, işte benim anam ve kardeşlerim. Çünkü; göklerde olan babamın iradesini kim yaparsa, benim kardeşim, kız kardeşim ve anam o dur.»** (Ahdı Cedid. Saint Matta XII. 47, 50.)

Bir çok büyük mutasavvıfların biyografilerine dair olan yazılarda, bu kişilerin çeşitli alıştırmalardan sonra, nihayet anormal bir imgelem genişliğiyle tinsel bir âlem yarattıkları görülür. Kendine telkin auto-suggestion, âdeta ferdi ipnotize eder. Bu suretle bir takım sesler işitmeye ve imgeler görmeye başlar. Bu gibilerin bazısı korkutur ve tâciz eder; bazısı ise, rahmani veya şehvani olur. Nitekim «Mısır Hıristiyanlarının münzevileri de. Saint-Paul ve Saint-Antoine gibi cinli perili bir takım tanrısal tecelliler zannettikleri fantastik imgeler görürlerdi.» (Alfred Maury — Le soraeil et les reves, P: 65.) Bu çeşit görüm hikâyelerinin olağanüstülerine dair misalleri, H. D. Schufeert’in eserinde ve daha diğer eserlerde bolca bulmak mümkündür. (H. D. Schubert — Les terres dans Tuniveres.)

Bu görümlerin bazısı da rüyalardır. Bunların işittikleri imgesel sözler, kendi hezeyanları olduğu halde farkında olamazlar. Hattâ bu çeşit deliler, kendi sanrılarının gerçekliğinden de şüphe etmezler; kendilerinde özel bir mantık ve irade başlar. Bunlarda bir nevi kişilik bölünmesi veya ikiliği dedoublement vardır. Mucizelerin iç yüzü de bu bakımdan bir takım ruhsal sanrılardan başka bir şey değildir (Carre de Montgeson —La vèrité des miracles T: II.).

İmğesel görümler vision imaginere'de bu adamların ruhları ve kişilikleri tamamıyla değişir (Ribot — Mistique T: J.) ve bunu görenler, büyük ve göksel bir etkinin bu insanları yücelttiğini veya gizli ve kutsal ruhların bu adamlarla münasebet halinde bulunduğunu zannederler. Bütün büyücüler ve üfürükçülerle dervişlerin ve pek çok şeyhlerin sar'a gibi hastalıklarla illetli oldukları, bunların bir takım duyumsal ve organsal sanrı ve hezeyanlar içinde olduğu söz götürmez bir hakikattir. (Bodin — De la demononıanie des sorciers, 1682.)

Ölmezlik inancının doğmasında bu kişilerin telkin ve ilhamları büyük rol oynamıştır ve bunu inkâra imkân yoktur. Zira; Ölmezlik fikri, her şeyden ziyade dinin ve din adamlarının ileri sürdüğü bir harika ve dünyadaki nizamı korumak ve yaratmak bakımından mistik bir yaptırmadan başka bir şey değildir.

b — ölmezlik inancını bir de Metapsychique olaylarda aramak lâzımdır. Zira, eğer hakikatte ispritizma ve buna benzer faaliyetlerle davet edilen kuvvetler, denildiği gibi ölmüşlerin ruhu ise, beden mahvolduktan sonra bunların varlıklarını devam ettirdiklerini kabul etmek mecburiyeti Vardır. Fakat bu husustaki çalışmaların verdiği neticelerde böyle bir inancı kuvvetlendirecek kadar pozitif bir değer kazanmamıştır. Uzun zamandan beri İngiltere'de kurulmuş olan **Socity for Psychical Research** de ve diğer mühim bilim merkezlerinde görülen bu çeşit kuramlarda **Geley, Floumoy, Crookes, Richet, Lodge, Crowford** ve sarire gibi tanınmış kişiler, bu konu üzerinde derin araştırmalarda bulunmuşlardır; genel olarak üzerinde birleşilen hakikat, tabiatüstü bir olayın yokluğudur.

Metapsychique olaylar iki zümreye ayrılırlar: Bunların bir kısmı ruhsal olanlardır; kişiliğin çoğalması, telepathie» metagnomie, kehanet predication, harika göstermek prophetie, television, önceden haber vermek premonition, eros correspondance gibi haller.

Diğeri de reincarnation, hareketler, birdenbire atılmalar -raps, eşyanın yer değiştirmesi iz bırakmalar empreintes, dokunmadan eşyayı kaldırmalar levîtations» ektoplazmadan meydana gelen teşekküller, ses ve gürültü çıkarmak, maddeleşme meterialisation, cansız maddelerle uzaktan etkiler yapmak, teleplastique yani uzaktan maddeleşme... gibi fiziksel olaylardır. Bunların bir kısmı bir diğerini tamamlar veya birbirine irca olunabilir ki, hepsi medyumluğun ruhsal ve fiziksel iki veçhesini teşkil eder.

İspiritizma peygamberlerinden **Alain Kardek,** insan ruhunun görünebilir ve hattâ tutulabilir bir hâle gelebileceğini iddia eder: bu hâle gelen şeyin gerçekten insan ruhu mu, yoksa bu çeşit denemeleri yapanlardan intişar eden fiziksel kuvvet mi olduğunu bilmiyoruz. Bu konu ile ciddiyetle uğraşanların bir kısmı deneyler esnasında bilinçli veya bilinçsiz hileleri redder ve ispritizma oturumlarında görülen olayların pek yükselmiş bir zihin seviyesini değil belki ancak medyumun ve deneyde hazır bulunanların ruhsal seviyelerini gösterdiğini iddia ederler: Ve bunları şahıslandırılmış rü'ya tipinden bir olay sayarlar; hattâ medyum organizmasındaki biopsychique kuvvetlerin bugüne kadar bilinmeyen bir şekil değiştirmesi olarak kabul ederler. (Dr. Albert de Schrenck Notzing, Les phenommes psychiques de la mediumnite.)

Diğer bir bilgin de Bergson'un algı (idrâk) ve bellek (hâfıza) kuramıyla bağıntıcıların relativiste zaman ve uzay telâkkisinden faydalanarak ispritizmacıların bilgi ötesi mstagnomique olaylarım açıklamaya çalışır. Fakat bunlar, ölümden sonra devam eden bir şeyin varlığım ispat edemezler.

Bu zat, ancak «**İnsanın ikinci bir kopyesi olan, fakat kendini ortaya çıkaran ruhun cesetlenmesi haricinde vukua gelebilecek hiçbir hareket yapmıyan belleğin arta kalışını ispat eder.**» (Réné Sıdre, İntroduction a la nıetapsychique humaine)

Genel olarak Alman bilginleri, bu olayların tam kontroluna imkân olmadığına ve kontrol ne kadar ciddileşirse, neticesinin o kadar şüpheli bir hal aldığına emindirler. Bunlardan Max Dessoire'a göre, Parapsychologique, yani Metapsychologique olaylara dair kuramlar, orta çağ büyüsünün modern bir karikatürüdür; ve bugüne kadar da medyumluğun fiziksel olayları, bilim bakımından ispat edilmiş değildir. Bu zatın idaresinde neşredilmiş olan Occultisme ansiklopedisinin üçüncü cildi, medyumlarda görülen üstün ruh hâllerini suprasychique, az çok derin bir şahsiyet karışıklığının görüntüsü olarak kabul eder.

Danville, bu çeşit olaylardan görülebilenlerinin, metapsychique bir olay olduğuna inandıracak mahiyette olmadığını iddia eder Ona göre: bu olayların gösterdiği zamanda baş vurulan hileler keşfedilmediği takdirde görünen şeylerin metapsychique olduğu ilân edilmektedir. Zira; esasen bu deneyler esnasında maddî kontrolü sağlamak için alman tedbirler bazan yetersizdirler; ve bazan da dalgınlık,, tutku, telkin, esrarlı konuların çekimi gibi şeyler, iyi niyetli insanların ruhunda bile gerçek yanılsamaları illusions vücude getirirler. (G. Denville, Le mystrere psychique. P: 43, 70.) Daha çok evvel Tylore da ruh taklidi yaparak insanları aldatmanın pek eskiden beri mevcut olduğunu bir takım dinsel törenlerde bu hileleri sâf insanlar üzerinde yapmış olduğu şaşırtıcı etkileri anlatmıştı.

Grasset de, ruhların cesetlenmesini hazırlayan sahnelerdeki hilelere dair orijinal misaller vermiştir; ve bunların marazî haller olduğuna inanmıştır. (Grossée — Occultisme, P: 68.) Bu zat: «**Gerek barbar ve gerek medenî kavimlerde şeytansal tasarrufları tasvir etmekte bir fayda yoktur. Zira; bunlar da, vahşilerde gördüklerimizi devam ettirmekten başka bir şey yapmamışlardır. Yani insan zihni, bu nevi konularda aynı vehim ve sinir çöküntüleri içindedir.**» diyor (Tylore — La civilisation primitive. T: II P: 175 ve T: I P: 173.) Hattâ bunlardan uğramışlar possedees'la çarpışmış demoniaqueslar ve mistiklerin bir takım hasta ve zavallı ruhlar olduğu artık müspet bilgiler arasına girmiştir. (Moreau de Tours — Psychologie Morbide. P: 221.)

Zaten Maxvelle (Maxwelle — Les Phenomenes psychiques.) ispiritizma için: **«Bir bilim değil, bir dindir. Bu henüz iyi bilinmiyen olayların sistematik bir açıklanmasıdır. Fakat bu, olayların basit bir tasdiki değil.»** demektedir. En yeni araştırmalarda henüz bu konuda bedenden müstakil veya bedenden ayrılabilir ve ölmez bir ruhun varlığına bilim yoluyla insanlığı inandıracak bir sonuç elde etmiş değildir.

1902 yılından 1923 yılına kadar bir medyum üzerinde incelemeler yapmış olan Cormillier'in şu fikirleri ise eski astroloji inançlarından daha ileri bir görüşü ihtiva etmez: «İlkellerden beri mevcut olan bu metapschique olaylar, o çeşitten zihin faaliyetleridir ki, insel topluluklar evriminin yıldızlar plânına bağlı olduğuna delâlet eder. Medyumların, olayları vukularından evvel söylemeleri yani, kerametleri, ruhlarının bedenlerinden ayrıldığı vakit bizzat gördükleri imğelerdir. Onlar, yıldızlara mensup zekâlar tarafından tasavvur edilmiş olan plânları keşfederler. Zira; bu plân, insel toplulukların evrimini tâyin etmek hususunda değişmez, bir mahiyete maliktir. Eğer bu evrim mukadder bir mahiyte malik değilse, gerçeklenmesi imkânsızdır. Aksi halde gerçeklenecek ve vaktinden evvel bilinebilecektir. (P. E. Cornillier — La prediction a I'avenire.) Bununla beraber Dr. A. S. Notzing'in eserinde de, diğer bazılarında olduğu gibi bu olayların gerçekleşeceğine şahadet edenler mevcuttur (Dr. Albert S. Notzing — les phenomaines psychıques de la mediumnite. P: 222 229.)

Ölmezlik inancını yeniden yar atmaya ve kuvvetlendirmeye elverişli olan bu metapsychique olaylara dair incelemelerin kıymeti ne olursa olsun, henüz insan bilgisinin sınırları haricinde kalan meseleler çoktur. Daha çok evvel Laplace: «**Biz tabiatın tekmil ajanlarını ve bunların çeşitli tarzda yapmış oldukları eylem action'leri bilmekten uzağız. Bilgimizin bugünkü haliyle açıklamaya imkân bulamadığımız olayları inkâr etmek pek de bilgece (hâkimane) bir hareket değildir**» demişti (Laplace — Theorie des probabilite, T: I, liv: II, chap. V.) Bunun için olacaktır ki, Ridbet, «**Bazı mihaniki ve ruhsal olaylar, kendilerini âdeta zeki ve bilinemez bir takım kuvvetlere borçluymuşuz gibi görünürler**» demektedir.

* *

Bu fikirlere biz de iştirâk ediyoruz ve inanmak istiyoruz ki, enerjiyi koruyan veya enerjiyi bir halden diğer bir hâle sokan termodinamik ilkeleri, adına ruh dediğimiz tinsel enerji için de bir hakikat olsun ve Descartces'in anladığı gibi kapalı ve bu yüzden de ihtimal sonlu olan bir tabiatteki her şey, ebedî olarak varlığını devam ettirsin. Yalnız din yolu ile kazandığımız iman, zaman zaman sarsılabilir. Tanrısal bilgelik ve gücü, zihni kandırmayan mistik ve dogmatik emirlerden değil, pozitif bilimlerden çıkarmak, bu çetin konunun gerçeklik veya yanlışlığına dair kesin bir bilgi elde etmemize de hizmet eder. Biz ancak bütün varlığın ilk neden'i olarak inandığımız bir Allah'ın ebediyetine inanıyor ve onun insan ruhlarını da ölmez bir hâle getirebileceğini kabul ediyoruz. Fakat böyle bir ölmezliğin varlık veya

yokluğunda bilinemezci agnostique kalıyoruz Zira; ölmezliğe inanmayı sağlayan nedenler; din tarihlerinde, insanın bu ölmezliği az veya çok müphem olarak tasavvur edilmiş bulunan başka bir hâle doğru bir çekim i cazibe hisetmesi ve

a — Saadet iştahının, kusurlu bir yaratık olan insanı başka bir âleme yöneltmiş olması,

b — Metapsychique hallerin ölmezliği ispat değilse de, ciddî bir olasılığı ilham etmesi, (Th. Mainge — İmmortalité, entretiens sur la problem de la survivance.)

c — Ahlâkın, bu toprakta geçen ömrün bir gaye olmadığını öğretmesi ve nihayet, zihnin kendi işlemleriyle kurulmuş olan maddesizliği,

d — Son olarak bütün metafizik delillerden ibarettir ki, bunların hepsi birbiriyle çelişik ve karışık düşüncelerle inanç ve iman sınırlarını geçmeyen telkinlerden başka bir şey değildirler.

Bu inançların bir ucu da kişisel tutkularla toplumsal ülkülere dayandığı inkâr edilemez.

Şüphesiz ki her zihin, böyle bir ebediyet özlemindedir.

Yok, olma korkusu böyle bir ümitte kuvvet ve tesellisini bulmaktadır.

Esasen Metapsychique olayların gerçek mahiyetini pozitif olarak bilmediğimizden ruhların nasıl olup da yasayanların emri altına girdiğini açıklamak güçtür.

Onlar, dirilerle daima münasebet halinde midirler?

Muhtelif yerde ve ayni saatte çağırılan bir tek ruh, her çağırılan yerde görünüyor mu?

Görünmüyorsa neden bunlardan birini tercih ediyor?

Görünüyorsa, bir tek fâniye ait olan ruh nasıl olup ta bir kaç yerde tecelli edebiliyor?

Neden yalnız medyum denilen ve ekseriya akıl veya sinirlerinden sakat olan insanlara görünüyorlar da normal insanlarla temas etmiyorlar?

Neden sorulara cevap verme zorunda kalıyorlar?

Her şeyin evvel ve ahırını saydam (şeffaf) olarak görüyorlarsa, neden her sorulana doğru cevap vermiyorlar?

Ve bu madde kalıbından sıyrılmış olan tinsel varlıklar, neden tekrar cesetlenebiliyor?

Görülebilir bir hâl alıyor?

Bu tutulabilir ve görülebilir hale gelmelerini sağlayan unsuru, kendi bünyelerinden mi, yoksa, dışardan mı elde ediyorlar?

Maddeden kurtulmuş *ve* maddeden ayrı bir ruh varsa, maddede hapsedilmiş olan ruhtan daha hür ve daha saf olması icabetmez mi?

Bütün iddialar ve inançlarda bu noktada temerküz ettiği halde, nasıl oluyor da onlar, isabetsiz fikirler ve haberler veriyor ve tekrar maddeleşmeye özeniyorlar, ve medyum denilen bir hastanın emriyle, davetiyle derhal masa başına koşup geliyorlar?

Tanrısına kavuşan ruhun fâniler arasına karışmak hususundaki za'fına akıl erdirmek güçtür; ve bu göründüğü ve geldiği iddia edilen varlığın ölmüş insan ruhları olduğu nu ispat etmek hususundaki deliller çok zayıftır. Kâinat hakkında bilgimiz kadar da hayat ve beyin halikındaki bilgimizin çok noksan oluşu yüzünden, sebeplerini bilmediğimiz olayları tabiat üstü kuvvet ve varlıklara isnad etmekteyiz; ve bu ilkel insanın olduğu kadar da medenî insanın za'fidir. Temenni edelim ki tanrısal takdir, insanoğlunun, her bilmediğini bilim yoluyla ispat edebilecek kadar zekâ ve idrâkine kuvvet ve kabiliyet versin.

Nihayet, ölüm ruhla bedeni ayırıyorsa, nasıl oluyor da bu töz (cevher) te birleşiyor veyahut ruh bedensiz varlığına devam edebiliyor?

Tanrı bilimciler, «Tanrı için hiç bir şeyin olmazlığını» kabul edemeyiz derler; bunu, Tanrının tümel gücüyle açıklamaya çalışırlar. Oysa ki, Ölmezlik özlemi, Tanrının değil, bizlerin, yani fâni olan insanın rüyasıdır. Bunun gerçekleşmesini biz istiyoruz. Tanrının, kendi isteklerimize uygun bir hayat ve tabiat kanunu yaratmış olduğunu ve yaratacağını kabul edebileceğimize yardım eden hiçbir bilimsel ve akla uygun delil yoktur, ölmezlik, insanoğlunun bir taraftan ölümden nefretini, diğer taraftan da sonsuz bir surette yaşama tutkusunu ifade eden bir inançtır. Bu inancı yaratan etkenlerden biri de, insanın kendisini bütün diğer yaratıklardan üstün ve seçkin bir varlık saymasından doğan gururdur. Plin, «Bu aynı övünme, diyor, belleğimizi (hafıza) ebedileştirmeye sevkeder ve bize, mezarın ötesinde başka bir hayatın yalanlarını tahayyül ettirir.» (Plin, Histoire naturelle. VII. 56)

Sh:103-114

SONUÇ YERİNE

İnsanın bu sonsuz evrendeki değer ve yeri düşünülecek olursa, bu gururun ve övünmenin ne kadar gülünç olduğunu anlamakta güçlük çekilmez. Ruh hastalıklarının işaretlerinden biri de, olamayacak şeyleri istemektir. Aristote'nun dediği gibi, ölmezlik isteği de, olamayacak bir şeyi istemek demektir, İnsanın doğuşunu sağlayan nedenler kadar da ölümünü hazırlayan nedenler zorunludur ve hiçbiri bizim dileklerimize göre meydana gelmiş değildir. Doğmak, Dante'nin deyimile «ölüm koşusuna» katılmak demektir (Dante, Divine Comedie, Purgatoire, XXX. III.) ölmek, hayat saatinin durması, bilincin sona ermesi ve organsal enerjinin dönüşmesi (istihale) demektir. Ruhun ölmezliğini kabul etmek için, kırılan zenbereği onaran veya saati yeniden kuran bir sanatçıya (Tanrı'ya) ihtiyaç vardır. İnsan imğelemi (muhayyele) bu sanatçıyı yaratmakta güçlük çekmemiştir. Çünkü, fânilik, düşünen, duygulanan, bilen ve isteyen bir varlığın mahiyet ve tutkularına aykırı bir olaydır. Organsal enerji ise, tabiatın evrensel enerjisi içine ışın olarak, ısı olarak, ses, renk, hareket ve kuvvet olarak karışacaktır. Bunu bildiğimiz halde, bu kuvvetin, bilincini, irade ve hürriyetini bu dünyadaki niteliklerile bozulmamış bir benlikte devam ettirip ettirmeyeceğini belirtecek hiçbir müsbet işarete malik değiliz. Esasen o kadar çok özlediğimiz ölmezliğin insan için bir saadet mi yoksa bir felâket mi olduğu meselesi de ayrıca düşünülebilir. Bir saadetse, bunun bir takım şartlara bağlanması gerektir. Bu âlemde kavuşamadığımız nimetleri tatmak gibi, bedenin her çeşit zevk ve lezzetleri kendisile beraber diğer bir takım isteklerimiz gerçeklenmedikçe bu ölmezliğin bir değeri yoktur. Ölmezliği, ruhun ve bedenin gittikçe sağlık ve kuvveti azalmış olan uzun bir ömür gibi tasarlamakta ise, hiçbir saadet yoktur. Böyle bir ölmezlik cezadır, işkencedir. Ölmezliğin lehinde olanlar, bu ebediliği, dünyada kandırılmamış istek ve tutkuları kandıran ve bu âlemde uğradığımız haksızlıkların ve mahrumiyetlerin acısını çıkaracak olan bir âleme kavuşma vâadile süslerler.

Denebilir ki, böyle anlaşılmış olan bir ölmezliğin ahlâk bakımından yüceltilecek bir değeri yoktur. Bu âdeta açlıklarımızı, öç alma arzularımızı, kinlerimizi ölümden sonraki bir âleme, bir zaman sonsuzluğuna kadar götürmek demektir. Dünyada kazandığımız mükâfatların daha zenginine, dünyadaki nefretlerimizin, düşmanlıklarımızın daha şiddetlisine kavuşmak için böyle bir âlemin, zalim olduğu kadar da affetmiyen cömert adaletine sığınmak demektir. Bu inanç, biraz da insanın kendisini,

bütün diğer insanlardan ve yaratıklardan üstün ve her çeşit nimetlere olduğu kadar da Tanrı katına lâyık bir varlık zannetmesinden doğmaktadır. Bu bencilik, dünyaya sığmayan insanoğlunun, dünya ötesi bir âlemde yayılmak için duyduğu sonsuz tutkusunun bir işaretidir. Bu tutkuda, Tanrıyı da kendi amaçlarına hizmet ettirmek isteği gibi küstah bir dâva da saklıdır.

Anlaşılıyor ki, ölmezlik inancında, sonsuz bir surette hayatı sevmek, yaşamaya kanamamak gibi insanın âcizliğini olduğu kadar da kuvvetini yaratan duygular vardır. Öyle zannediyoruz ki, bu inancın en değerli ve verimli tarafı da budur. Bu duygu sayesindedir ki insan, kendisini ebedileştirecek olan büyük işleri başarmak, büyük ve yüce ülküleri gerçekleştirmek gücünü kazanır; kendisini düşürecek ve küçültecek olan adiliklerden korunabilir. **Bu âlemden kendimizle beraber götürebileceğimiz hiç bir servet ve nimet yoktur. Fakat bu âleme bırakabileceğimiz şeyler çoktur.** Biz ancak insanlığa miras bırakabileceğimiz eserlerin, işlerin, fikirlerin ve hizmetlerin büyüklüğüyle övünebilir ve bunlara verdirebildiğimiz değerlerin unutulmazlığı nisbetinde ebedî oluruz. Hayat sevincini tadabilmek, hayatı sevebilmek ve sevdirebilmek için, ölümün ötesinde ne korkulacak, ne de özlenecek bir şeylerin var olup olmadığını düşünmemek lâzımdır. Yoksa din ve geleneğin yarattığı ölmezlik inancının boşluğu hakkındaki en kuvvetli delil, Anaximeme'in deyimiyle ÖLÜM'dür. (L. Bourdeau, le probleme de la mort, 1904.)

Yaşadığımız dünyadan daha yetkin (mükemmel) ve daha iyi bir âlemi, ölümden sonraki bir karanlıkta araştırıp durmaktansa, her türlü haz ve elemlerimizin kaynağı olan bu dünyayı, o aradığımız ve rüyasını gördüğümüz âlem haline getirmek için çalışmaktan daha doğru ve yüce bir ödevimiz yoktur. Umutsuzluğa kapılmadan, bu dünyaya istemek için değil, vermek için geldiğimizi anlayarak elimizden geleni esirgememek, ölmezliğin birinci şartıdır. Ancak insanlığa yaptığımız hizmet nisbetinde ebedileşiriz. **Fazilet, sevgi, bilgi ve şefkatle süslü bir kalbin insan hayatını kolaylaştıran ve ıstıraplarını azaltan fikir ve eser yaratıcılarının ölmezliğine inanalım. Bir fâninin en büyük mükâfatı, ölümden sonraki bir âlemde değil, şu içinde doğup büyüdüğümüz, yaşayıp öldüğümüz âlemde saklıdır.**

Seviniz, acıyınız, öğreniniz ve öğretiniz.. İnsanlığı kendilerine minnettar eden ebedîlerin yolunu tutunuz., ölmezliğin kutsal saadetine giden yolun dikenli ve yokuşlu oluşundan korkmayınız; ölmezlik umduklarımıza kavuşmakta değil. İnsanlığa ve insanlara beklediklerini sunabilmekte saklıdır.

Sh:115-117

Kaynak: Cemil Sena ONGUN, İnsan Ruhu Ebedi midir?—Ölümden Sonra Dirilme Problemi — İstanbul — 1951

KUTSAL BÖCEK: BOKBÖCEĞİ

“Scarabeiade" ailesinden “Scarabeus sacefler yani bokböcekleri, Eski Mısır’da ölümsüzlüğün ve varoluşun simgesi olarak kutsal nitelik taşıyordu. Bokböceği etobur hayvanların dışkı toplarını toprak altına taşıyıp içine yumurtlayarak soyunu sürdürür. Dışkı topunun içinde yumurta halinden ergin hale geçen bokböceği “Scarab”, güneşin her gün yeniden doğuşuna benzetilerek Eski Mısır’da her sabah güneşi doğuran ve gün boyu ilerleten Tanrı Kheper’in simgesi olmuştu ve Tanrı Kheper’in başı, bokböceği olarak resmedilirdi.

Eski Mısır’ın güneş tanrısının simgesi ve ölüleri yaşama döndürdüğüne inanıldığı için kutsal sayılan bu böcek, karınlarındaki gizemli işaretler yüzünden Avrupa’da bir dönem muska olarak da kullanılmıştır.

Sh:204-235

ALEVİLER TAVŞANI NEDEN SEVMEZLER

“BARIŞIN SİMGESİ”: GÜVERCİN

Tufan sırasında suların çekilip çekilmediğini anlamak için Nuh’un gemisinden salınıp, ağzında zeytin dalıyla dönen güvercin, barışın simgesi sayılmıştır. Araplar, kentlerarası haberleşme için, yüzyıllardan beri posta güvercini kullanıyorlardı. Sefere çıkan her ordu, birçok Müslüman kentine ve kalesine ait güvercinleri beraberinde getirmekteydi. Bu güvercinler, mutlaka yuvalarına geri dönecek şekilde eğitilmişlerdi ve devletin, bu güvercinleri yetiştiren ve eğiten ücretli görevlileri vardı. Çok ince üretilen bir tür kâğıt ise 1173 yılında Bağdat'la Kahire arasında başlatılan posta güvercini yoluyla yapılan haberleşmede mektup kâğıdı olarak kullanılmıştır. Bu kâğıda yazılan yazı çok ince olup, “toz” anlamına gelen “gubarî” yazı türünde idi.

Yunanlılar ve Romalılar güvercin etini pek makbul sayıp yedikleri halde İbraniler ve genelde Doğulular güvercini asla yemezler. Aynı durum tavşan eti için de geçerlidir. Tavşanın pişirildiğinde hep kan olup eti kalmadığı, bu nedenle de yenilmesinin doğru olmadığı inancı vardır. Tavşan eti, Musevîlikte yasaklanmıştır. **Alevilerde tavşan, Hz. Ali Kerremallâhü Vecheh Ve Radıya'llâhu Anhin atı Düldül’ü ürküttüğü, Kerbelâ’da Hz. Hüseyin aleyhisselâmın (625-680) yerini düşmana gösterdiği düşüncesiyle lanetlenmiştir.**

Kaynak: Zeki Tez, Biyolojinin Kültürel Tarihi, Doruk Yayımcılık , 2008 Baskı: Temmuz 2008

OKUMA PSİKOLOJİSİ okumayan bunar..!

Dr. Hamdi KALYONCU Dr. Fikriye OVAK,

BEYİN ve BİLGİ İLİŞKİSİ

Şuurlu Faaliyetlerin Merkezi; Beynin Üst Tabakası {Korteks)

İnsan beyni harikulade bir organ. Beynin hayranlık uyandıran yapısı esasta nöron denen sinir hücrelerinden oluşur.

Beyinde çeşitli yapı ve işlevlerde toplam 180 milyar hücrenin 60 milyar kadarı doğrudan doğruya bilgi işlemleri için görev yapar.

Her bir sinir hücresinin, uzun ve kısa uzantılarıyla diğer hücrelerle kurduğu bağlantıların sayısı bazen binlerle hatta on binlerle ifade edilir. (108) Prof. Dr.İ.Alev Anık, Öğrenme Psikolojisine Giriş, Der.Yay. İst. 1995 s. 181

Beyin kütlesi, tüm vücut kütlesinin sadece %2'sini teşkil etmesine rağmen, dinlenme koşullarında beyin metabolizması tüm vücut metabolizmasının yaklaşık %15'i, yani diğer organlara oranla 7,5 misli daha fazladır. Aktivite halinde ise bu daha da artar.

Beynin içinde, otomatik ve iradi faaliyetlerimizin her birinin bir merkezi var. Zihinsel faaliyetlerde ise esas iş gören bölüm beynin üst-dış kısmını oluşturan korteks diye isimlendirilen tabakasıdır. Türkçe'si 'beyin kabuğu' anlamına gelen korteks esasen, işin kabuğu değil şuurlu faaliyetlerin cereyan ettiği merkezdir.

'Beynin dış kısmını oluşturan bu bölümü, beynin üstünü örten 2-5 milimetre kalınlığında, kıvrımlı, ince bir nöron (sinir hücresi) tabakasıdır ve alanı çeyrek metrekare kadardır. ' *(109) Guyton&Hall, Tıbbi Fizyoloji, 9.baskı, Nobel yay. İst. 1986, s. 733*

Bizim şuurlu hareket alanımızı oluşturan ve kontrol eden yer işte burasıdır. Ve diğer merkezlerle bağlantılı olarak görev yapar.

'Son derece geniş bir bellek deposu olan beyin kabuğu hiçbir zaman yalnız çalışmaz. Her zaman sinir sisteminin alt merkezleri ile birlikte çalışır. Bu bölüm olmadan alt beyin kısmının işlevleri çoğu kez hassas değildir.

Nihayet; beyin kabuğu, düşünme işlemlerinin çoğu için temel yapıdır; fakat bu işlemde tek başma değildir, diğer bölümler tarafından desteklenir. Alt merkezler, beyin kabuğunda uyanıklığa sebep olur ve hafıza bankasını, beynin düşünme mekanizmalarına açar. Esas olarak, insan zihninde dünyayı kuran beynin bu üst-dış kısmını örten girintili çıkıntılı bir görünüm arz eden 2-5 mm kalınlığındaki kısmıdır.

Beyni Koruyan Mekanizmalar

İnsan hayatı için bir numaralı önemi haiz olan ve *'Merkezi Sinir Sistemi'* dediğimiz beyin, bu büyük önemine paralel olarak da özel korunma sistemlerine sahiptir.

Kafatası gibi, başka hiçbir organ için söz konusu olmayan kemik muhafaza ile korunmasının yanında, o harikulade çalışmasının aksamaması için de diğer organlarda görülmeyen koruyucu sistemlere sahiptir.

Bunlardan biri ve belki başta geleni oksijenle ilgilidir.

'Vücut dokularının çoğu birkaç dakika, bazı bölümleri ise 30 dakika süreyle oksijensiz mekanizmalarla çalışabilir. Bu zaman zarfında, doku hücreleri enerjilerini glikoz ve glikojenin oksijenle birleşmeksizin, kısmi yıkımı olan anaerobik metabolizma ile elde eder. Bu anaerobik yol ile enerji elde etmek için çok büyük miktarda glikoz ve glikojen gereklidir. Oysa beyin hücrelerinde çok fazla glikojen depolanamaz.

Bu nedenle (beyin oksijensiz kaldığı zaman) bu metabolizma yolu enerji için kullanılamaz. Ayrıca beyin dokusunda sinir hücrelerinin metabolik hızı çok yüksektir. Yani beyin dokusunda depolanan önemsiz miktardaki glikojenin anaerobik yıkımı için gereken enerjiyi sağlayamaz. Beyin dokusundaki oksijen stokları da önemsizdir. Bu nedenle nöronal aktivitenin çoğu her saniye kandan gelen oksijen ve glikozla sağlanır.

Bu değişik faktörler göz önüne alındığında, ani bir kan akımı kesintisinin ya da bir oksijen ve glikoz olmadan hayatiyetini birkaç dakikadan daha fazla sürdüremez. Bunun için başka destek mekanizmalara ihtiyaç vardır.

Eğer beynin kan akımı her hangi bir zamanda yetersiz olur ve gerekli oksijen miktarı sağlanamazsa beyinde damar genişlemeleri olur. Böylece beyin kan akımı lokal düzenlenir ve beyne oksijen taşınması normal sınırlara yaklaştırılır.

Beyinde oksijen basıncının da belli bir seviyede olması şart.

'Beynin parsiyel oksijen basıncı normalde 35-40 mm Hg arasındadır. Bu, 30 mm Hg altına düşerse beyin kan akımı hızla artmaya başlar. Bu çok yararlı koruyucu bir mekanizmadır. Çünkü bu basıncın 20 mm Hg altına düşmesi halinde beyin dokusu iflas eder. Bunun için, basıncın düşmesi ile oluşan tehlike kan akımındaki hızlanma ile önlenmiş olur.

Beynin glikojen temini de diğer dokulardan farklıdır.

Normal şartlarda beyin hücreleri tarafından kullanılan enerjinin hemen tümü kandaki glikoz tarafından sağlanır. Oksijende olduğu gibi normal koşullarda kapiller kandan dakikalar ve saniyeler içinde alınan glikoz, sadece iki dakikalık bir glikoz miktarı dışında sinir hücrelerinde glikojen olarak depolanır. Glikozun hücre zarı boyunca nöronlara taşınması, diğer vücut hücrelerinde olduğu gibi, insülin'e bağımlı değildir. **Bu nedenle insülin salgılanmasının ciddi olarak azaldığı diyabetik hastalarda bile glikoz, sinir hücreleri içine kolaylıkla girebilir. Bu da, diyabetik hastalarda beyin fonksiyon kaybını önleyen büyük bir şanstır.**

Bir ilginç koruyucu mekanizma daha vardır ki, o da sadece sinir sisteminde bulunan ***'glia '*** hücreleri tarafından sağlanır.

Beyinde kılcal kan damarlarının yoğunluğu fazladır. Kapiller (kılcal) damar sayısı ve kan akım hızı sinir hücrelerinin çekirdeklerinin yoğun olduğu beyin kabuğu gibi yerlerde yine dört kat daha fazladır. Bu kapillerler diğer vücut organlarındaki kapillerlere göre daha az geçirgendir ve her taraftan (vücudun başka yerlerinde bulunmayan ve yalnızca beyin ve sinir dokusunun desteklenmesi ile görevli) glia hücrelerinin ayakçıkları ile desteklenmiştir. Bu sayede glia hücrelerinin küçük çıkıntıları tüm kapiller yüzeye dayanıp yüksek basınç koşullarında fiziksel destek sağlayarak, damarları aşırı gerilmeden korur

'Santral Sinir Sisteminde dört ayrı türü olan bu hücrelerden microglia olarak isimlendirilenler; İnflamasyon ve dejeneratif hastalıklarda, uzantılarıyla göç ederek lezyon (hastalık) bölgesini içine çekerek fagosite eder (yer bitirir).. Yine aynı gruptan Astrosit isimli hücreler de, dejenere olmuş (bozulmuş) snaptik axon terminallerini (sinir hücrelerinin uzun uzantılarını) emerek fagosite eder ve prolifere olarak (genişleyerek, ilerleyerek) ölen nöronun işgal ettiği alanı doldururlar.' *(110) Richard S.Snell, MD.Ph.D.Clinical Neuroanatomy for Medical Studen U,1987 Amerika s.77)*

Bu ise beyin için son derece önemlidir. Eğer herhangi bir sebeple hayatiyetini kaybeden sinir hücresi bir şekilde ortadan kaldırılıp yeri doldurulmasa idi, o zaman, bu ölen hücrelerin artıkları daha başka hastalıklara ve mikropların üremesine elverişli bir zemin oluştururdu ki, bu da beyin için, dolayısıyla insan hayatı için çok büyük tehlikelere, korkunç hastalıklara neden olurdu.

Ölen hücrelerin, sırf bu iş için görevli hücreler tarafından yenerek ortadan kaldırılmasıyla hem beyindeki sağlam sinir hücreleri korunmuş, hem de tüm vücut için oluşabilecek hayati tehlikeler önlenmiş olur.

BİLGİ BEYNİ KORUYOR

Beyni koruyan çok önemli bir faktör daha var ki, o da okumak, bilgi ve eğitimdir. Okumanın beyin üzerinde öylesine önemli etkileri söz konusudur ki, başka hiçbir şeyin bunun yerini tutması mümkün değildir. Konunun yeterince anlaşılması için önce zeka ve beyin gelişiminin seyrine göz atalım.

Vücuttaki birçok organ, anne kamında son şeklini almış olmasına rağmen beynin organik ve fonksiyonel gelişimi doğumdan sonra da devam eder. Buna bağlı olarak da zeka hızlı bir ilerleme gösterir. Bu hızlı gelişme 13-15 yaşına gelinceye kadar aynı şekilde sürer. 18 yaşına kadar zeka gelişimi yavaş da olsa sürer. Bu yaştan sonra ise 20'li yaşların başına kadar aynı kalır. 20-25 yaşlarından sonra da, sinir hücrelerinin her gün bir miktar ölerek kaybıyla birlikte zekada da gerileme başlar.

'Kişi 80 yaşına gelmiş ve hala bunamamışsa zeka yaşı 12 yaşındaki seviyeye kadar inmiştir. Yetişkin ve yaşlı insan, aradaki bu açığı tecrübe ve bilgisi ile kapatır.' *(146) Prof. Dr. Ayhan Songar, Psikiyatri, İst. s.324*

Eğer erken bunama söz konusu olursa, zeka seviyesinin erken yaşlarda çok daha aşağılara inmesi kaçınılmaz olur.

Normal şartlarda hemen her insanda, 20 yaştan sonra sinir hücresi kaybı başlar, günde ortalama 50 bin sinir hücresi yok olur. Bu kayıp yaş ilerledikçe artar ve 60 yaşlarından sonra günde tahminen 100 bin sinir hücresi ölür. Buna bağlı olarak da beynin ağırlığı azalır.

İnsan beyni yeni doğanda 350 gr. iken 20 yaşında 1400 gr ve 90 yaşında 1000 grama kadar iner. Böylece beyin ağırlığı 65 yaşta %5, 75-80 yaşta %10, 85 yaştan sonra %20 azalır. Beyin kabuğunun hücrelerinin azalması 40 yaştan sonra görülmeye başladığı, girintili çıkıntılı olarak görülen beynin dış kısımlarında daralma ve sinir hücrelerinin azalması sonucu beynin içinde beyin-omurilik suyunun dolaştığı kanallarda genişlemenin 40-50 yaşlarında belirginleştiği görülmüştür. İleri yaşlarda beyin ağırlığının %15'i azalmakta, sinir lifleri sayısında %40, sinir iletim hızında ise %10 azalma olmaktadır. Bunun yanında ve bunlara bağlı olarak; motor aktivitede, bütün duyuların algılanmasında ve mental fonksiyonlarda da belirgin azalma olmaktadır.

Biyokimyasal olarak da intrasellüler (hücrc içi) enzimlerde ve nörotransmitterlerde (hücreler arası haberleşmeyi sağlayan maddelerde) değişiklikler olmakta.

Kan akımında azalma, beyinin oksijen ve glikoz metabolizmasında da azalmayı birlikte getirmekte, oksijen ve glikoz kullanımıyla ilgili problemler ortaya çıkmaktadır.

Beyin elektriksel aktivitesi de yaşlanmayla yavaşlamaktadır.

Bütün bunların sonunda gidiş bunamaya doğrudur.

'YA KULLAN, YA KAYBET '

Beyin öyle kıymetli ve nazik bir organ ki, kendisine değer verilmediğini görünce küsüp gider. Kadrini, kıymetini bilmeyen, onu yerli yerince kullanmayanlardan uzaklaşır, ya da bir başka ifadeyle geri alınır. Bunu, sinir fizyolojisi üzerine çalışanlar, *'ya kullan, ya kaybet '* ilkesiyle özetlemişlerdir.

'Hayatın ilk haftaları, ilk ayları ve hatta belki ilk yılı içinde beynin birçok bölümü aşırı sayıda nöron üretir ve bunların aksonları da başka nöronlara bağlanmak üzere pek çok dala ayrılır. Eğer bu yeni sinir hücreleri, uygun başka nöronlarla, kas hücreleri ile veya salgı hücreleri ile bağlantı kuramazlarsa birkaç hafta içinde yok olur giderler.

'Bir bebeğin doğumundan kısa bir süre sonra beynin çeşitli bölgelerindeki nöronların nihai sayısı ve bağlantıları 'ya kullan ya kaybet' ilkesine göre belirlenir. Bir örnek vermek gerekirse, yeni doğan bir hayvanın bir gözü, bir kaç hafta boyunca kapalı tutulursa, görsel korteksdeki hücre katmanları dejenere olur ve o göz hayat boyunca ya kısmen ya da tamamen kör kalır.

Normal gelişmesine ulaşan, kısaca beyin dediğimiz sinir sistemimiz kullanıldığı taktirde diri kalır.

Kullanma beyni koruyor. Okuma ve öğrenme ise sinir sistemini en geniş çapta çalıştıran ve koruyan bir eylem olarak karşımıza çıkıyor.

Eğitim, beynin bir amaca yönelik olarak, planlı ve yeniden şekillendirilmesi işlemi olarak iki biçimde oluşabilir: Birincisi, doğumdan itibaren doğal ve sosyal çevre uyaranları tarafından oluşturulan genel bilinçlenme ve şekillenme, İkincisi ise beynin belirli bir gelişme aşamasından sonra özel gayret ve uyaranlara bağlı olarak şekillenmesi.

Eğitim düzeyinin, beyin fonksiyonlarının gelişmesindeki etkisi açıktır.

Kullanılan beyin gelişiyor ve korunuyor. Kullanılmadığı oranda ise hem kendini meydana getiren hücreleri hem de fonksiyonunu kaybediyor.

Bundan en çok etkilenen de, şuurlu faaliyetlerimizin merkezi durumunda bulunan üst beyin (korteks) denen kısım oluyor.

Zamanla, **'Beynin bu alanında, başlangıçta var olan nöronların yüzde 50'si veya daha fazlası yok olur.** *'(111) A. J. Guyton & Hail, age, s.745*

OKUMANIN BEYİN KAN AKIMI VE AKTİVİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

Okuma eyleminin beyin kan akımı üzerindeki olumlu etkileri, beyin dokusu için yeri başka bir şeyle doldurulamayacak derecede önem arz eder.

Bu, ileri görüntüleme metotları ile ispat edilmiştir.

Beyin kabuğunda birbirinden ayrı 250 kadar segmentte aynı anda kan akımı kaydeden bir yöntemde, 'radyoaktif ksenon' maddesi 'karotis'atar damarı içine enjekte edilir. Daha sonra her beyin kabuğu bölgesinin radyoaktivitesi kaydedilir. Bu teknikle, yerel nöronal aktivitedeki değişimlere cevap olarak, beynin her segmentinde kan akımının saniyeler içinde değiştiği saptanır. KİTAP OKUMA sırasında oksipital korteksde ve temporal korteksin lisan algılama alanlarında kan akımının arttığı tespit edilmiştir.' *(112) Guyton&Hall, age, s.733*

'Beyindeki kan akımı ve glikoz metabolizmasını gösteren bir yöntem olarak, PET Yöntemi'yle de bu durum ispat edilmiştir. Okuma, konuşma ve düşünmeyi içeren mental aktivitenin eşlik ettiği serebral kan akımı ve glikoz metabolizmasındaki lokal değişiklikleri gösteren bu yöntemde; okurken, başın arka kısmında (oxipitalde) bir alan, düşünürken ön frontal kısımda, aktif konuşma esnasında ise, orta kısımda bir alanda artış olduğu tespit edilmiştir.' *(113) Principles of Neural Science, ABD, Third editon, Kandel, Schwartz, Jessel city, (from Discover, March s. 189 1989)*

'Her düşünce *'Beyin Kabuğu'*nun birçok bölümünde, Talamusta, Limbik sistemde ve beyin sapının Retiküler formasyonunda eşzamanlı sinyaller oluşmasına yol açar..

Bu anlatılanların ışığında, düşünme için sinirsel aktivite bazında şöyle bir tanını ortaya koyabiliriz: Bir düşünce, sinir sisteminin, başta Serebral Korteks olmak üzere Talamus, Limbik sistem ve beyin sapındaki yukarı retiküler formasyonu da içine alan birçok bölümünün aynı anda ve belirli bir sıra içinde uyarmasının sonucudur. Buna düşünmenin bütüncül kuramı (Bolistik teori) denir.' (114) Artur J.Guyton&Hall, age s.742

Doğumdan itibaren beynin karşılaştığı uyaranların çeşitli ve zengin olması, bu uyaranların eğitimle sürekli ve sistemli hale getirilmesi ve bütün bunların yaşam süresince devamı, beyni yaşlılığın getireceği fonksiyon kayıplarına karşı dayanıklı ve güçlü kılmaktadır. Bir başka ifadeyle, beynin temel görevlerine ek olarak; bilmeyle, öğrenmeyle ve yapmayla ilgili fonksiyonları ne denli geliştirilirse beyin de o ölçüde etkili kullanılır.

Okuma, beyinde o kadar etkin bir rol oynamaktadır ki, epileptik açıdan hastalık zemini bulunan bazı kimselerde epileptik deşarja bile neden olabilmektedir. Bu da okumanın beyin üzerindeki müthiş etkisinin bir başka ispatı olarak yorumlanabilir.

Epileptik Nöbete yol açan bu olağan dışı mekanizma ilk defa Bick ford,(1954) tarafından bildirilmiştir. Foster (1977) bugüne kadar bilinen 48 vakaya kendi şahsi vakalık tecrübesini eklemiştir. (115) Ernest Niedermeyer, (çev. Turgut Zileli ve ark.) Epilepsi Rehberi, Hacettepe Üni. yay. B-29. Ank. 1987 s.76

Sağlıklı kişilerde, kitap okuma ve düşünme işlevi sırasında, EEG'de (beynin elektrik aktivitesini ölçen tetkikte) *'beta'* elektrik aktivitesinde artış görülür.' (116) Bruce 1. Fisch Spehlmann'ın EEG El Kitabı, çev: Türker Şahiner Turgut yay. 1998 s.263

Bütün bu tespitler ışığımda denebilir ki, okuma, düşünme ve anlamanın beyin üzerinde meydana getirdiği etki, sinir ve akıl sağlığı için asla yeri doldurulamaz ve vazgeçilmez bir faaliyettir.

'Büyümeyen şey ölür'; Muhammed İkbal'in isabetle ifade ettiği bu genel kural, beyin ve akıl için de geçerlidir.

Muhammed İkbal'in kıymetli eseri Cavidname'de;

Hintli bilge soruyor;

-Aklın ölümü nedir?

Cevap;

-Düşüncenin terk edilmesi!

-Kalbin ölümü nedir?

-Zikrin terk edilmesidir.' (117) Mohammed İQbal, Le Livre de I'etemite, Fra. çev. Eva Meyerovitch ve Dr. Mohammad Mokri, Ed. Albin Michel,Paris-1962,s.41

Düşünce bilgisiz, bilgi ise okumasız olmuyorsa okumayanın aklı eksik olacak, aklı eksik olanın da kalbi sıkıntıya girecek demektir.

Ancak okumaktan maksat, okunan şeyin üzerinde düşünmek ve anlamak olmalıdır. Aksi halde 'okumak' fiilinden arzu edilen mental ve psikolojik kazanç elde edilemez.

Okuma, anlama ve anladığını ifade etme ile birlikte olduğunda beyinde en geniş alanları çalıştıran büyük bir aktivite oluşturur.

Bundan uzak kalmanın kayıpları bir başka şeyle asla telafi edilemez.

YAŞLILIK

Yaşlılık, bazı toplumlar için 80-90 yaş olarak belirlenirken, diğer bazıları için 50 yaş gibi tanımlanabilir..

Bazı araştırmalar 50 yaş ve daha sonrası için zihni fonksiyonların önemli derecede azaldığını göstermiş olmasına rağmen yaşlılık bir sosyal olay olarak tanımlanmakta bazılarına göre de yaşlılık sınırı 60 yaş olarak belirtilmektedir. 50-65 yaş arasında kognitif (zihni) fonksiyonların hızlı değiştiği göz önüne alınırsa 65 yaş yaşlanma için kabul edilebilir sınırdır.' (118) Doç.Dr.Yahya Karaman, Demans, Kayseri, Geçit Yayınevi, 2000, s.28-29)

Yaşın ilerlemesiyle sinir sisteminde dönüşü olmayan değişiklikler meydana gelir.

Bulundukları ortama göre yaşlı sayılanlar arasında yapılan araştırmalarda genel olarak şu etkilenmeler ortaya konmuştur.

İlk olarak dikkati çeken bozukluk hafıza ile ilgilidir. Hafıza yaşlılarda, daha genç yaş gruplarına oranla zayıflamaktadır. Kompleks materyallerin hatırlanmasında, benzer bilgilerden yararlanılarak hatırlamada ve şekil belleğinde etkilenmeler görülmektedir.

Dikkat ve kişinin kendini, bulunduğu yeri ve zamanı bilmesi anlamında olan *'oryantasyon'* da zayıflama meydana gelir.

Genellikle yaşın ilerlemesiyle birlikte incelenen bütün fonksiyonlarda azalma görülmüştür.

Özellikle hafıza bozukluğu öğrenim durumuyla çok yakın ilişki göstermiş, eğitim süresi arttıkça bu fonksiyonların daha az etkilendiği görülmüştür.

Bunamaya sebebiyet veren birçok durumda görmek mümkün olduğu gibi, yaşlılıkta ortaya çıkan ve bunamaya sebep olan Alzheimer hastalığında da eğitimin müspet etkileri tespit edilmiştir.

'Alzheimer Derneği Başkanı ve İstanbul Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof.Dr.Murat Emre ileriki yıllarda Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ülkelerde neredeyse tılzheimer salgını olacağım gösteriyor' *diyerek, buna karşı korunmak için yaptığı tavsiyeler arasında bol bol okumak geliyor.' Akit, Haziran 2003*

'Eğitimin Alzheimer riskini azaltan koruyucu etkisi vardır. Çalışmalarda yüksek eğitimin hastalığın başlangıcını geciktirdiği saptanmıştır. Mezuniyet sonrası eğitimin ve aktif sosyal ilişkiler içinde bulunmanın da yararlı olduğu bildirilmiştir. Bir görüşe göre eğitim, sinirler arası bağlantıların yoğunluğunu çoğaltarak da etki etmektedir. *'( ) Prof.Dr.Kaynak Selekler, Alzheimer, Güneş kitabevi yay. Ank. 2002, s. 3*

'Sosyokültürel seviyesi yüksek olanlarda bu hastalık daha az oranlarda görülmüş, düşük eğitim seviyesinin ileri yaşlarda hem Alzheimer, hem vasküler demans (bunama) gelişmesi için risk olduğunu göstermiştir. 75 yaşından sonra eğitimsiz bir kişinin demansa yakalanma riski, en az 8 yıl eğitim almış birine göre 2 kat daha fazla bulunmuştur.

Eğitim, en azından demans görülme yaşını geciktirmektedir. (Filley CM 1985, Jom A 1994 mortimer JA 1993, Ronchi 1998 Unverzaght 1998)

Yaşlı insanlar arasında yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda eğitimsiz kişiler eğitimlilere göre yaşlılık problemleri ile karşılaşmak açısından %30 oranında daha şanssız görünmektedirler.

Şüphesiz, okuma ve eğitimin *'beşikten mezara kadar'* düstürü ile ömür boyu sürdürülmelidir. Çünkü, lise yada üniversite seviyesinde bir okul bitirip de eğitimini bu seviyede dondurmuş ve okul yıllarından sonra dine bir daha kitap almamış *'okumuş'* insanların sayısı maalesef zannedildiğinin çok üstündedir.

İnsanlara; *'Elinizde hangi kitap var? '* diye bir soru sorduğunuzda, o anda ellerine bakıp; *'Elimde kitap yok ki '* gibi şaşkın bir cevap vermezlerse, *'Şu sıralarda pek de okuduğum söylenemez'* diyebilirler. *'Son bir yıl içinde hangi kitabı okudun?'* sorusuna %90-95'in üzerinde alacağınız cevap sizi memnun etmeyecektir. *'Son beş yıl içinde hangi kitabı okuduğunuzu hatırlıyor musunuz?'* şeklindeki soruya alacağınız cevap da büyük oranda tatminkar olmayacaktır. Bu durumda muhatabınızı rahatlıkla müjdeleyebilirsiniz(!); *'Gözünüz aydın! Demans (bunama) sizi bekliyor'* diye. Karşınızdaki kişi; *'Demans ne ola ki? '* gibi bir soru soracak olurs ona, şimdi gelecek olan bölümü okutunuz, tabii eğer hala okuduğunu anlayacak kadar bir beyin kalmışsa..!

BEYNİN YIKILIŞI VE OKUMAMAK

Okumamakta direnenleri orta yaştan sonra bekleyen tehlike; *'Demans '* yani *'bunama '* dır!

Alkol, uyuşturucu, sigara, sters, gece hayatı, bazı metabolik hastalıklar, beyini ilgilendiren enfeksiyonlare ve yine beyin dokusunun azalmasına sebep olan Alzheimer benzeri dejeneratif beyin hastalıkları ve kafa travması gibi sebeplerin beyin üzerinde meydana getirdiği yıkım erken yaşlarda bunamayı getirir. Beyin dokusunun yıkımı, yani sinir hücrelerinin azalması, zihni fonksiyonların gerilemesi sonucunu doğurur. Bu durum bazen o kadar ileri boyutlara varır ki, oluşan 'bunama' tablosu birçok kimse için hayatın trajedik bir tarazda sonlanmasını kaçınılmaz hale getirir.

Bu demans tablosunun bilinmesi, anlaşılması, bundan koruyucu bir ilaç gibi olan *'Oku! '* emrinin kıymetini ve önemini daha iyi anlamamıza ve ciddiye almamıza yardımcı olacaktır.

Dementia (Demans): Akıldan yoksun olma manasında bir kelimedir. *Ment* akıl, *de* den-dan manası taşır, *ia* olumsuzluk ekidir. Bu kelimeyi ilk kez M.S. I. yy.' da Celsus kullanmış..

18. yüzyıl sonlarına kadar *delilik* anlamında kullanılmış,

19. yüzyıl sonlarına kadar kronik beyin hastalığı nedeniyle geri dönüşü olmayan akıl bozukluğu olarak tanımlanmıştır.

Demans bir semptomlar ve bulgular kompleksidir. Ve kimse bu tehlikeden uzak değildir. Bellek bozuklukları Demansın ilk belirlilerindendir. Unutkanlık, sorulara verilen cevaplarda duraklamalar şeklinde ılımlı düzeyde olabileceği gibi hastanın; işini, kendi ismini, günlük olayları hatırlamakta zorlanması şeklinde ileri düzeylerde de olabilir. ' (119) Doç.Dr.Yahya Karahan,age, s.35

Hafıza: Uyaranların algı aracılığıyla oluşturduğu anıları, izleri kalıpları, simgeleri, depolama, saklama beyin bölgelerine yerleştirme, yenileri ile birleştirme, hatırlama, canlandırma işlevlerini yerine getirir. Yani geçmişe ait tecrübelerin korunması, duruma göre uyumu ve bunlara dayalı olarak yenilere hazırlıklı bir fonksiyondur.

• Geçici olan bellek parçaları kalıcı hale getirilir. Bu depolama sürekli değildir, yeniden yapılandırma ile yeni ayrıntılar eski yani depodaki bilgilerle ilişkilendirilerek eski bilgilerde bir yerde kontrol edilmiş olur. Hafızadaki bilgilerin kullanılması ve yapılandırılması için bilgiler depodan geri çağırma ve tarama işlemleri yapılır. Bu her ikisi de hatırlama dönemiyle ilgili bir organizasyondur. Bilgi seçilir, yenileri ile ilişkisi gözden geçirilir, gerektiğinde depolara tekrar gönderilir. Hafıza, davranışta nispeten kalıcı değişikliklerle sonuçlanan bir procestir. Asla gözlenemez, ancak anlaşılabilir.

Hafıza beynin bütün karmaşık eylemlerinde esas rollerden birini oynar ve uyanıklık, dikkat, algılama, duygulanımla yakından ilişkilidir.

Önceden bilinmeyen durumlar karşısında amaca yönelik davranış gösterilmesi anlamına gelen adaptasyon kapasitesi, büyük oranda çevreden gelen enformasyonun (bilgilerin) kaydedilip saklanmasına yani hafıza fonksiyonuna dayanır.

İşte insan beyin fonksiyonları için son derece önemli olan bu yetenek demansın oluşmaya başlaması ile yıkılma sürecine girer.

DEMANSIN DEVRELERİ VE BELİRTİLERİ

İlk Devre: Başlangıç genellikle siliktir, ilk belirtiler somatik (bedensel) bir hastalık veya psikolojik bozukluğu düşündürebilir, tabloda atipik özellikler fazladır. Enerji ve istek kaybı, bencillik, ve duyarlık kaybı, kuşkuculuk ve mükemmeliyetçilik, ayrıntılara karşı dikkatsizlik, emosyonel uygunsuzluk ve yetersizlik, uygunsuz fıkra ve şaka yapma, kişisel temizlik alışkanlıklarının bozulması, bellek bozuklukları ön plandadır.

Orta devrede hastalık belirtileri daha belirgin hale gelir. Kognitif (zihnî) fonksiyonlarda bozulma ile yakın hafıza kusuru bu devrede ortaya çıkar, uzak bellek nispeten korunmuştur. Yargılamada bozukluk, oryantasyon bozukluğu (bulunduğu yer ve zamanı bilememe) bozukluğu, konfüzyon (zihni bulanıklık, şaşkınlık hali), katastrofık reaksiyon (eskiden bilip de şimdi yapamadığı şeylere karşı reaksiyon) görülebilir.. Perseverasyon (cinsel problemler), dikkatte azalma, bir fikirde tutarlı bir şekilde duramama, konfabulasyon (masal uydurma, hatırlayamadığı yerleri uydurarak doldurma) yani, hatırlanamayan bazı kesimler hasta tarafından yakıştırma ve çoğu kez de lüzumsuz teferruatla doludur. Genç dönemde, zaman, yer ve kişi oryantasyonunda (zamanı ve yeri bilme, kişileri tanımada) ileri derecede bozulma, sık kaybolmalar, paranoid (şüpheci) düşünceler., gelişir.

Bilmeye ve kavramaya ait bütün (algılama, dikkat, zeka, yargılama, soyutlama, hesaplama, gerçeği değerlendirme) yeteneklerini kapsayan fonksiyon bozuklukları tablonun ana temelini teşkil eder. Yeni bilgileri öğrenme yeteneği bozulduğu gibi eski bilgilerini de unutmaya başlar. Yakın bellekten yavaş yavaş uzak belleğe doğru bir unutma sırası vardır. Kişi eskileri de karıştırmaya başlar.

Dikkat bozuklukları, hastanın çaba gösterdiği halde çevresinde olanları fark edememesi, dikkatte ve çevreden gelen uyaranların algılanmasında genel bir azalmanın olduğu, bunlara bağlı olarak uyaranlara uygun tepki gösterememesi durumudur. Uyaranların yanlış yorumlanmasıyla genel bir şaşkınlık ve sersemlik olur. Ayrıca düşüncenin sonradan hatırlayamama hali ile bir arada giden

yavaşlaması, yetersizliğini belirtir.

Yargılama bozukluğu: Kendisi ve çevresi ile ilgili meselelerde karar verememe, sağlıklı düşünememe, mantıklı sonuç elde edilecek şekilde bir hüküm yürütememedir. Uygunsuz şakalar, kaba konuşma, kurallara uyamama, kişisel hijyene dikkatsizlik olur.

Çevreyi aşırı kontrol, şüphecilik, geçimsizlik, titizlik, paranoid davranışlar, saldırganlık, huzursuzluk, affektif (duygusal) bozukluklar bariz hale gelir.

Özet olarak; 'Hastalarda evvela ufak tefek unutkanlık, dikkatini teksif edememe, okunanı anlayamama, yeni bir şey öğrenememe gibi şikayetler baş gösterirken aynı zamanda; o güne kadar kamil, faziletli, olan şahısta bir karakter değişikliği, huysuzluk, irritabilite (huzursuzluk), egoizm, sadece kendini, düşünme gibi teessüriyet kusurları da müşahede edilir. Zaman zaman paranoid (şüpheci) düşünceler dikkati çeker.

Yeniliklere karşı bir korku (neofobi) ve düşmanlık görülmeye başlar, kişi, eskiden bellediği ve alıştığı muhitini değiştirmek istemez. Ailesi tarafından muhit ve şartlar değiştirilmek istendiğinde buna bütün gücü ile mukavemet eder.

Seksüel patolojilere ait kusurlar; exibisyonizm, pederasti, hyperseksüel davranışlar, homoseksüel tandanslar, çok genç yaştakilere aşık olup onlara bütün servetini bağışlama sık sık rastlanabilecek arazlardır.

Hastalarda bir çocuklaşma (puerilizm) mevcuttur. Geveze olan hastanın yüzü şaşkın, manasız bir neşe veya hiddet ifadesi taşır; üç yaşındaki çocukla ciddi bir şekilde kavga eden, ona kızan, alınan ve dargın duran bunak dede ve nineler çoktur. Kolayca kanma ve kandırılmaları da söz konusu olabilir.

Bunlarda uykusuzluk da sıkça rastlanır. Bundan dolayı hasta geceleri bütün evi dolaşır, ocağı yakar, kahve pişirir, ocağı açık unutarak yangına sebebiyet verdiği de çok görülür..' (120) Dr. Kriton Dinçmen, Desktiptiv ve Dinamik Psikiyatri, Atlas Kitabevi, İst, 1967, s. 186

İşte bütün bu trajedik tablo beyin hücrelerinin ölerek azalması sonucudur.

Bütün bunlardan sonra siz isterseniz okumayın! Ama bilin ki; Yaratan Rabb, Kıyamete kadar baki kalacak Kitap'ında ilk emir olarak, 'Yaratan Rabb' inin adıyla Oku..! ' buyuruyor! Ve bu emrin pekçok getirisi yanında bunamaya, yani sinir hücrelerinin ölümüne karşı bir tedbir olduğu da asla unutulmamalıdır. Eğer bu emir kulak ardı edilecek olursa biliniz ki, önemli bir ihtimalle bunama sizi bekliyor olacaktır. Ve siz (sinir hücrelerinizin korunması konusunda) bu emrin şifasından bir daha hiç istifade edemeyeceksiniz; çünkü bir raddeden sonra okumak isteseniz de okuduğunuzu anlayamayacak hale gelirsiniz.

Ayette ifade edilen; 'Allah'ı unutup da, Allah'ın da kendilerini kendilerine unutturduğu kimselerden olmayın, ' *ikazına kulak verenlerden olmak bir anlamda Okuyanlardan olmakla mümkündür.*

Bu yüce emre karşı inatla muhalefet etmenin cezalardan biri olan bunama cezası, ne büyük bir ceza!

ERKEN BUNAMAYA SEBEP OLAN FAKTÖRLER

İnsanın beynini kullanmaması sonucu, kaçınılması çok zor olan bunamanın (demansın) bazı hallerde daha erken gelişmesi de mümkündür. Birtakım faktörler; günlük sinir hücresi ölümünü 50-60 binden birkaç milyona kadar çıkararak, bunama tehlikesini daha da öne çeker.

Sinir hücrelerinin aşın derecede kaybı sonucu beyin dokusunun azalmasına sebep olan bu faktörleri şöylece sıralamak mümkün;

Sigara, alkol, esrar, eroin gibi uyuşturucu maddeler ve kronik zehirlenmeler,

Alzheimer, Parkinson, Epilepsi gibi beynin dejeneratif hastalıkları,

Kafa travmaları,

Endokrin hastalıktan, Diyabet ve Üremi gibi metabolik hastalıklar.

Uzun süreli stres ve aşın ruhsal yüklenmeler,

Gece hayatı gibi düzensiz yaşam, yorucu hayat şartları, Hava kirliliği, oksijensiz ortamlarda yaşama,

Beyni etkileyen enfeksiyon hastalıkları,

Gebelikte annenin kullandığı alkol, sigara ve bazı ilaçlar, Beslenme bozukluklan ve şişmanlık.

Dikkat edilirse bu faktörler içinde, kişiyi uzun süre etkileyen ve en yaygın olan sigara ve alkoldür.

Başta sigara olmak üzere, bu etkenlere maruz kalan kimselerde, sinir hücresi kayıplan kat kat artar.

Beyinden her gün birkaç milyon sinir hücresi ölerek eksilir.

Yukarıda bahsedilen etkenlerden hiçbirinin olmaması halinde bile yine yaşlanma ile 20 yaşından itibaren, günlük elli binlerin üzerindeki sinir hücresi kayıpların önüne geçmek yada sinir hücrelerinin ölümünü azaltmak ancak okumakla mümkün olur.

Kur'an'm şifa oluş mucizesinin ilk tecellisi de bu olsa gerek.

OKUMANIN BEYİNDEKİ ORGANİZASYONU VE OKUMA İLE İLGİLİ BEYİN FONKSİYONLARI

İnsan beyni pek çok karmaşık işlemi aynı anda yürütebilen kompleks bir bilgisayardan daha fazlasını yapma kudretine sahip muhteşem bir organdır.

Okuma eylemi, çok basit gibi görünmesine karşılık tüm beyni çalışmaya sevk eder ve zinde bir ruh halini ortaya çıkarır.

Oku emrine muhatap olan insan beyninin, bu emri gerçekleştirirken ki çalışması olağanüstü, bir durum arz eder. Okuyabilme yeteneği sahip tek canlı varlık olan insanoğlu, bu işlemi gerçekleştirmek için organik ve zihinsel yeterliliğe malik olmalıdır. Her şeyden önce bu kıymetli yeteneğini kullanabilmek yeterli bir düzeyde zekayı gerektirir. Ayrıca şuur seviyesi de okumayı gerçekleştirecek kadar açık olmalıdır.

Bunlarla birlikte bir *lisan* olmadan okuma gerçekleşemez.

Bunun için eşyaların ve hadiselerin bir ismi olmalı ve bunları beyinde sembolik düzeyde muhafaza edebilmelidir. Bu akılda tutma eylemi için de hafızaya ihtiyaç duyarız. Bilgileri hafızaya almak için ise tekrarlama ve ezberleme fonksiyonları gereklidir. Bütün bunlar *öğrenme* olmadan gerçekleştirilemez. Öğrenmek için gerekli olan temel şart 'anlama'dır.

Görme fonksiyonu yerinde olmayanlarda dokunma duyusu yoluyla bu eylem gerçekleşir ve bunun için beyinde bir dizi merkez faaliyete geçer.

Eşya ve olayların insan beyninde sembolik olarak sentez edilmesi ve bir yoruma ulaşması, düşünce fonksiyonun devreye girmesiyle mümkündür.

Oku emrine muhatap olan insanın, beyinde bir okuma merkezinin varlığından, çoğunlukla haberi yoktur. Okuma işlemi, sesli ve sessiz olarak ayrı ayrı beyin alanları ile ilgilidir.

İnsan, lisan yeteneği sayesinde, değişik anlamlar ifade eden sembollerle iletişim kurarken hayvanların çoğu bunu işaretler halinde yapar. İnsanda bu iş oldukça komplekstir ve birtakım bölümlerden oluşur. Bu bölümler; konuşma, anlama, okuma, yazma, tekrarlama ve isimlendirmedir. Lisan olmadan okuyamaz ve yazamayız.

Lisanla ilgili klinik bozuklukları ise *afazi* olarak adlandırıyoruz. (121) Özeren Çukurova, Afaziyoloji, Ün.Tıp Fak Nöroloji, ABD, 1996, Adana

LİSANIN BEYİNDEKİ YERLEŞİMİ

Konuşma, doğumdan en erken 1.5 yıl sonra ortaya çıkabilirken, *anlama* çok daha öncelerden itibaren

oluşur. İsimlendirme ortalama 3.5-4 yaşlarında, okuma ve yazma da tam olarak 6-7 yaşlarında oluşur. Bunlar beynin doğumdan sonraki normal sağlıklı gelişimiyle ilgilidir. Tüm bu fonksiyonlar beynin daha çok bir yarım küresi içinde organize olmuşlardır. Sağ elini kullananların %99'unda, sol elini kullananların %70'inde beynin hakim yarıküresi sol yarıküredir.

İnsan beyninde lisanın konuşulur hale gelmesi için organize edilmiş belli merkezler vardır. Beyinde duyarak anlama, görerek anlama ve bunların birleştirilmesi ile konuşma fonksiyonları belli bölgelerde yerleşmiş olarak bulunur.

Dil öğrenme için öncelikle bir kelimenin duyarak anlaşılması gerekir. Çocuklar lisan öğrenirken bu yolu kullanırlar.

Bilhassa Broca ve Wemicke'nin çalışmaları ile elde edilen verilerden duyarak anlamada, sol beyin yarı küresi içindeki 22. alan (Wemicke alanı-arka yan lob) etkilidir. İşitilen sesler ile ilgili uyanlar, ilk olarak işitsel beyin kabuğuna (Heschl girusu) gelir. Burada sadece sesleri algılarız. Daha sonra bu bilgi duyarak anlama alanına (Wemicke) gelir. Burada işitilen seslerin duyarak anlaşılması sağlanır. Duyarak anlama merkezi alanında öğrenilen mesajlar bir band aracılığıyla konuşmanın motor (hareketle ilgili) alanına aktarılır. Yani, bir kelime söylemek ya da okumak gibi işlevler için gerekli kasların organizasyonu ve hareketleri motor konuşma merkezinin emirleri ile yerine getirilir. Bunun için tüm bu hareketlerin beyin kabuğundaki merkezden düzenlenmesi gerekir. Konuşmanın programlanması ile ilgili bu emirler 'Suplementer motor alan' denilen beyin kabuğundaki konuşma ile ilgili motor emirleri ayarlayan alandan gönderilir. Motor konuşma merkezi ise sol beyin yarım küresinde frontal lobun arka alt bölümünde bulunan Broca alanı (44.alan)dır. Broca alamnda toplanan lisanla ilgili tüm izlenimler motor korteksin konuşma sırasında görev alan kasların temsil ettiği bölgelere aktarılır.

Motor beyin kabuğundan kalkan lifler beyin sapındaki kafa sinirlerinin çekirdeklerine gelir ve buraya konuşma ile ilgili beyin kabuğundan gelen emirlerin ulaşması sonucu konuşma için gerekli hareketler yapılabilir. Ağız, dil, gırtlak, çene hareketleri vb. motor konuşma merkezi ve duyarak anlama merkezi birbirine *assosiyasyon bandı* denilen birleştirici bir yol ile bağlanır. Bu yola *Arkuat Fasikulus* denir.

Arkuat fasikulus aynı zamanda tekrarlamadan sorumludur. Yani ezberleme için gerekli tekrarlama fonksiyonu arkuat fasikulus olmadan yapılamaz.

Okuma ve yazma fonksiyonunda arkuat fasikulus ve kısmen de supra marginal girus önemli görevler üstlenir.

Lisanı kullanırken normal konuşma akıcı, düzgün olmalı, açıkça anlaşılmalı ve gramer ve kelime içeriği doğra olmalıdır. Tüm bu özellikler beyinde sol taraftaki motor konuşma alanı ve beyin kabuğundaki motor alanın bağlantıları ile sağlanır.

İlk kez dünya hayatında dil oluştuğunda isimlendirme olmasaydı insanların birbiriyle anlaşması mümkün olmazdı. Beyinde isimlendirme işlevi yine dominant inferior pariyetal (yan lobunun) beynin diğer tüm loblarının beyin kabuğu ile bağlantısı sonucu sağlanır. Yani isimlendirme işlevi sırasında beyindeki tüm lobların beyin kabuğunda faaliyeti olur.

Her iki beyin yarım küresinin arka bölümünde bulunan oksipital lobdaki görme merkezleri (18. 19.alan) tarafından görerek algılama sağlanır. Bu bilgi yine sol beyin yarım küresinde bulunan bir merkez (Angüler girus 39.alan) aracılığıyla Wemicke alanında gerçekleştirilen duyarak anlama fonksiyonu ile birleştirilir.

Angüler girus sol beyin yarım küresinde, yan lobun arka alt bölümünde bulunan okuma yazma alanıdır. Bu merkez sayesinde okuduklarımızı ve gördüklerimizi anlayabiliriz.

Okuduğunu anlayamama ile ortaya çıkan beyin bozukluğuna *'Aleksi'* denir. Bu da, ya saf kelime körlüğü veya yazma bozukluğu ile olan aleksi olarak gözlenir.

Saf kelime körlüğü olan hastalar konuşur, anlar, yazar, ancak yazılı bir metni anlayamaz, yani okuyamaz veya yazılı bir kelimeyi kopya edemez.

Yazma bozukluğu ile birlikte olan aleksi ise çok daha sık görülür. Hasta okuyamaz ve her iki eli ile de yazamaz. Bu durumdan sorumlu olan bozukluk, yukarıda bahsi geçen angüler girusdadır. İsimlendirme ile birlikte sayı sayma ve görme bozukluğu da olaya eşlik eder.

Ayrıca beyinde sağ ve sol yarım küreleri birbirine bağlayan *korpus kallozum* denilen yapının *spleniyum* parçası her iki görme alanını bağlar. Bu yapının okuduklarımızı anlamaya katkısı vardır. Bu bölgede olan her hangi bir bozuklukta kişi, akıcı yazabildiği halde, yazdığını okuyamaz, anlayamaz.

Sesli olarak okuma için beyinde, sol taraftaki, görerek anlama ve okuma merkezi, beynin motor alanı ve motor konuşma alanı faaliyet gösterir.

Yazı yazmak için ise yine okuma merkezi ve beynin ön bölümünde yer alan frontal loblar arasındaki bağlantılar işlev görür. Yazma yeteneğinin kaybına ise *agrafı* denir.

Anlama, birçok uyaranlarla karşılaşma sonucu beslenen ve gelişen bir fonksiyon olarak konuşma, okuma ve yazmaya oranla beyindeki organizasyonu daha geniş bir fonksiyondur.

Yazma işlevi ise ikinci frontal girusun arka bölümünde bulunan Exner' in hipotetik yazı yazma merkezi olarak bilinen alandan (45.Alan) motor korteksin el ve kol kasları ile ilgili motor nöronlarına uygun impulsların gönderilmesi ile gerçekleşir.

Bu arada duysal korteksden ve duysal assosiyasyon kor- teksinden ana lisan merkezlerine gelen projeksiyonlar da konuşmanın programlanmasında önem taşımaktadır.

Lisan ve konuşma ile ilgili her işlemin beyinde ayrı ve bir biri ile irtibatlı bölgeleri var.

Konuşmada olduğu gibi yazmanın da programlanmasında suplementer motor alan önemlidir. Lisanın gerçekleşmesinde sol beyin yarım küresindeki beyin kabuğu altındaki bazı yapılar da önemli görevler üstlenmiştir.

Lisanla ilgili beyin kabuğu bölgesinin aktive olmasını *Talamus* denen kısım, motor hareketlerin kolaylıkla yapılması ise *Putamen* ve *Kaudat çekirdek* denilen nöron gruplarının oluşturduğu yapılarla sağlanır.

Frontal ve temporopariyetal (ön ve yan) beyin kabuğu arasındaki *Broca, Wernicke* ve *Angüler girus* alanları konuşma, anlama, tekrarlama, okuma, yazma ile ilgili bulunmuştur.

Frontal korteksle subkortikal yapılar (talamus ve striatum) arasındaki bağlantılar konuşmanın başlatılması ve sürdürülmesi ile ilgilidir.

Temporopariyetal beyin kabuğu ile, beyin kabuğu altındaki yapılar arasındaki bağlantı, anlama organizasyonuyla ilgilidir.

Pariyetal korteksle beyin kabuğu altındaki yapılar arasındaki ilişki ise yine okuma ve yazma ile ilgili görülmüştür.

LİSAN VE AFAZİK SEMPTOMLAR

Tıb: Organlarda bir işleme bozukluğu olmadığı halde, fikri kelime ile anlatamamak hâli

Lisan merkezlerinden birinde harabiyet olursa, beyin lisanla ilgili bazı faaliyetleri ya yerine getiremez ya da bu işlevler bozuk olarak gözlenir. Okuma için gerekli olan isimlendirme, tekrarlama, kelime üretimi, duyulan ya da okunan sembollerin anlaşılmasındaki bozukluklar doğal olarak okumayı ve okunanın anlaşılmasını etkiler.

DUYARAK ANLAMA BOZUKLUKLARI

Afazilerde, duyarak anlama değişik derecelerde bozulur. Wemicke alanı bozukluklarında bu özellik daha belirgindir.

OKUMA VE YAZMA BOZUKLUKLARI

Lisan bozukluğu olgularının önemli bir bölümünde okuma, yazma, duyarak anlama işlevleri, birlikte ve çoğu kez değişik derecelerde bozulur. Afazik bozukluklara sıklıkla diğer yüksek serebral fonksiyonlarla ilgili bozukluklar da eşlik eder. Okuma ve yazma fonksiyonları lisanla ilgili olarak ciddi şekilde bozulur.

DÜŞÜNCE, BİLİNÇ VE HAFIZA

Kuşkusuz her düşünce beyin kabuğunun bir çok bölümünde ve talamusta, limbik sistemde ve beyin sapının ağsı yapısında eş zamanlı sinyaller oluşmasına yol açar. Bazı kaba düşünceler tamamen beynin alt düzeylerine bağlıdır. Ağrı düşüncesi buna örnektir. Diğer taraftan görme ile ilgili düşünceler için beyin kabuğu gereklidir. Çünkü görsel korteksin kaybı, görsel biçim ve renk algılama yeteneğini tümüyle ortadan kaldırır. Düşünme için sinirsel aktivite bazında şöyle bir tanım ortaya koyabiliriz: Bir düşünce sinir sisteminin başlıca beyin kabuğu olmak üzere talamus, limbik sistem ve beyin sapındaki yukarı retiküler formasyonu (Ağsı yapı'yı) da içine alan bir çok bölümünün aynı anda ve belirli bir sıra içinde uyarılmasının sonucudur. Buna, düşünmenin bütüncül kuramı (Holistik teori) denir. Limbik sistemin, talamusun ve beyin sapındaki retiküler formasyonun uyarılan alanları, düşünceye; haz, hoşnutsuzluk, acı, rahatlık, kaba duyusal kalite ve başka genel nitelikler katarak, düşüncenin genel özelliklerini belirler. Diğer taraftan beyin kabuğunda uyarılan alanlar ise düşüncenin tek tek özelliklerini belirler.

Okuma ve düşünme ile ilgili aktivitenin yer aldığı bir bölge de *prefrontal kor tekstil.* Beynin ön kısmında bulunan beyin kabuğunun bu bölümü soyut düşünme, çağrışım, fikir ve aktivitenin entegrasyonu, karar verebilme, olgun düşünme, hafıza, duygusal tepkilerin şartlara göre ayarlanması ile ilgilidir. Ayrıca bu alan, kişideki sakinlik ve aşırı keder, mutluluk, dostluk ve huysuzluk gibi karmaşık cevapların kaynaklandığı kısımdır.

BİLGİNİN DEPOLANMASI; BELLEK (HAFIZA)

Bellek dediğimiz *'bilginin depo işlemi'* de (beyindeki sinir hücrelerinin ve bağlantılarının) sinapslarm bir fonksiyonudur. Yani belirli tipteki duysal sinyalleri geçiren sinaps dizileri aynı sinyalleri bir dahaki sefere daha kolay iletme yeteneği kazanır. Bu olaya fasilitasyon (kolaylaştırma) diyoruz. Duysal sinyaller sinapslardan birçok defalar geçtikten sonra o kadar kolaylaşır ki, bizzat beyinden doğan sinyaller duysal giriş uyarılmasa bile impulsların (uyarımların) aynı sinaps düzeyinde iletilmesine neden olur. Bu ise, şahısta orijinal duyuların algılanmasına yol açar. Aslında olay duyuların hatırlanmasından ibarettir.

Anılar, bir kere sinir sisteminde depo edildikten sonra işlenme mekanizmasının bir bölümünü oluşturur. Beyinde düşünme işlemi, yeni duysal izlenimleri depo edilen anılarla karşılaştırmaktan ibarettir. Anılar yeni duyusal bilginin seçimine ve ilerde kullanılmak üzere uygun depo alanlarına ya da vücudun hemen cevap verebilmesi için motor alanlara gönderilmesine yardımcı olur.

Çok amaçlı bir bilgisayarın temel unsurları ile insan sinir sistemi arasındaki benzerlikler beynin asıl temel olarak duysal bilgileri sürekli olarak toplayıp depo edilmiş bilgilerle birlikte vücut aktivitelerinin günlük ilerleyişini idare etmek için kullanılan harika bir bilgisayar olduğunu gösterir.

Lisan ile okuma ve anlama işlemleri bir bütünün parçalan gibidir. Ancak okuduğunu anlamanın bir de kültürel boyutu vardır.

Anlamak için sadece *'okumak'* bir işlem olarak yetmez. Dolayısı ile *Oku*../maktan kasıt aynı zamanda 'anlayabilmektir.

Sadece sesli okuma esnasında kişi okuduğunu anlıyor sanılmamalıdır. Bir kişi neyi okuduğunu bilmeden de düzenli bir şekilde okuyabilir.

Okuduğunu anlama, daha çok eğitim, kültür ve *zihinsel duruş* la bağlantılı bir işlevdir. Bu sadece organik

faktörlere bağlanamaz; ancak, okuma ve anlama için organik yeterlilik temel şarttır. Bu temel şartın üzerine yeterlilik şartı zihinsel duruş, kültür ve uygun eğitimin olmasıdır.

Sh: 83-107

OKUMANIN PSİKOLOJİK GETİRİSİ

Okumanın kişi ve topluma sağlayacağı bir çok kazanç yanında psikolojik faydaları da son derece önemlidir. Biz bu bölümde bunlardan bazıları üzerinde durmaya çalışacağız.

BİLGİ İLE AKLIN KORUNMASI GARANTİSİ

Bu çalışmamızın beyinle ilgili bölümünde geniş bir tarzda ortaya konduğu gibi, beyin dokusunun ana hücreleri olan *nöronların,* kullanılmadığı zaman hayatiyetini kaybetme tehlikesi var. En önemli organımız olan beynimizin, özellikle şuurlu kontrolü sağlayan ve bütün zihin ve duygu faaliyetlerimizin merkezi olan *korteksi* (üst beyini) oluşturan hücreler, bilgi ve tefekkürle sürekli beslenmeye muhtaç.

Aklın giderilmesi demek olan *demansı* (bunama hastalığını) geciktiren yada hiç olmamasını sağlayan bir numaralı ilaç okumaktır. Yani *'okumak, anlamak ve düşünmek'.* Beyni, beyin hücrelerini, okumak ve düşünmekten daha fazla çalıştıran ve bununla koruyan başka bir yol mevcut değil. 20'li yaşların başından itibaren, her gün 50 bin ile 100 bin arasındaki sinir hücresini kaybetme karşısında tek tedbir okumak!

Eğer insan, beyin hücrelerinin bu yıkılışının önüne geçmek üzere, okumak ve düşünmek eylemi içinde olmaz ise, ölen sinir hücreleri oranında zihni gücünden her geçen gün biraz daha kaybedecek demektir. Giderek hafıza zayıflar, dikkat azalır, unutkanlık artar, zeka geriler.

Huzursuzluk, tahammülsüzlük, verimsizlik ve tatminsizlik ortaya çıkar. Bunlara bağlı olarak da hayattan zevk alma ve yaşama isteği azalır, kaybolur.

Okuyan insan bu eylemiyle beynini organik olarak bu büyük tehlikeden koruma imkanını elde ediyor.

İslam Peygamberinin şu sözü 14 asır evvel söylenmiş olması bakımdan oldukça ilginçtir.

'Allah-u Teala Hazretleri (verdiği) ilmi, kullarının hafızalarından silmek suretiyle almaz..' *Hadis-i Şerif (122) Riyazü's-Salihin, Diyanet işleri yay. 9.askı, s.9*

İlim sahibinin hafızası silinmeyecek demek, eğitimli insanda bunama olmayacak demektir. Modem bilimin bu konudaki son tespitlerini ifade eden bu söz bir kişinin kendiliğinden rasgele söylemiş olduğu bir söz olarak görülemez.

Başka bir organik hastalık ve sebep; sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı, bazı beyin hastalıkları söz konusu değilse, beynini ilimle besleyen kimse, sırf yaşlılıktan dolayı bunamayacak, demans dediğimiz hastalıktan korunmuş olacak. Hiçbir ilacın sağlayamayacağı bir sonuç! Bunu Allah Elçisi asırlar önce bilmiş ve insanları uyarmış!

Sürekli okuyan, bilgi edinen, düşünen kimsenin hafızası silinmeyecekse, zihni fonksiyonları diri olacak; bilgi, kişiden sökülüp alınmayacaksa hafızası, aklı, bilinci yerinde kalacak demektir. Bu aynı zamanda bir müjde sayılmalıdır.

'FONKSİYONEL GERİ ZEKALILIK'TAN KORUNMAK

İdrak, hafıza, dikkat, muhakeme, zeka, duygulanım ve irade gibi akıl melekeleri yani tek kelime ile aklımız, gerekli bilgiler olmadan yeterli derecede iş göremez. Sahibini koruyamaz. Kendimizin ve çevremizin farkında olma yada bir mekanda ve zamanda yaşıyor olduğumuzu b.ilme anlamında 'şuur' hali için de bilgi şart. 'Şuur' ya da 'bilinç'; insanın gerek şahsından, gerekse çevresinden haberdar olması ve bu iki ortam arasında bağlantı kurabilme melekesidir ki, bilgisiz iş görmesi zordur.

Şuurlu olabilmek için; akıl ve ruh sağlığı ile birlikte doğru bilgiye ihtiyaç vardır.

Ruh sağlığı, *'kişinin kendi kendisi ve çevresiyle uyum halidir'* diye tarif edilir. Esasen bu tarifi; 'kişinin kendisi, çevresi ve Tanrısı ile uyum hali' olarak ifade etmek daha doğru olur. Kendisi, çevresi ve Tanrısıyla barışık olmayan kişinin huzuru, dolayısıyla da ruhsal dengesi yerinde olamaz!

Dengenin kurulması için iki önemli şarttan biri akıl diğeri de doğru bilgidir.

Önce akıl ve zeka, sonra da aklın yolunu aydınlatacak bilgi..!

'Akıl aygıtı'*nda,* 'bilgi ham maddesi' *kullanılarak* 'düşünce' *üretilir.*

Bilgi olmadan, akıl ve zeka; akıl ve zeka olmadan da bilgi fazla bir mana ifade etmez.

Akim, yerli yerince ve değerince kullanılabilmesi için 'bilgi' ön şarttır.

Gebelikte, doğuştan veya erken çocukluk dönemlerindeki birtakım faktörler, geri zekalılığa sebep olabilir. Kişi, normal seviyede bir zekaya sahip olmasına rağmen, aklın yeterince kullanılmaması bir anlamda geri zekalılık sonucunu ortaya çıkarır.

Doğuştan bir uzvu, mesela, kolu olmayanın özürlülüğü ile, kolu olup da onu hiç kullanmayanın durumu arasında görüntü dışında bir fark yoktur. İkisi de aynı derecede özürlüdür. Doğuştan geri zekalı olan biri gibi, aklını hiç kullanmayan kimse de geri zekalıdır; *'fonksiyonel geri zekalı!'*

'Kur'an'a göre de, bir yanda kullanılmadan duran akıl yok sayılmalı, aklını kullanmayan insan da 'akıllı' sayılmamalıdır. Kur'an'ın bu bilinçli ve özel tercihinden yola çıkarak rahatlıkla, akletmenin insana yüklenmiş bir ödev ve yükümlülük olduğunu söyleyebiliriz. ' *(123) Mustafa İslamoğlu, age, 84*

Herhangi bir şekilde aklını kullanamayan kişi kendisi, çevresi ve Tanrısı ile uyumlu olamaz. Dolayısı ile de ruhsal dengesi etkilenir. Kur'an'daki; *'anlamazlar 'bilmezler 'akılsızlar '* ve *'beyinsizler '* olarak tavsif edilenlerden olurlar.

İlk insan Hz. Adem'e, hemen yaratılışıyla birlikte, Allah tarafından, gerekli bilgilerin öğretilmiş olması da bu açıdan manidardır.

Öğrenmenin ve bunun için *okumanın* en temel psikolojik getirisi, görüldüğü gibi, *'fonksiyonel geri zekalı'* durumuna düşmekten kurtulmaktır.

BEYNİN İKİ YARISINI ÇALIŞTIRMAK

'Başarılı insan beyninin her iki yarısına da etkili bir şekilde kullanabilen insandır. İki lobun birlikte kullanıldığı, birbirileriyle uyumun sağlandığı ve işbirliği içinde çalıştığı durumlarda kişisel yetenek ve etkinlikte olağanüstü artış gözlenmektedir. Eğitimde beynin iki lobunun kullanılması beynin kapasitesini iki kat değil kat kat artmasına yol açmaktadır.

Kitap okurken genelde her iki lob birlikte koordineli bir şekilde çalışmak zorunda kaldığından kitap okumak beyin loblarının dengeli gelişmesinde en faydalı faaliyetlerdendir. Sol lob tarafından takip edilen ve kavranan sözel kavramlar sağ lobta tasvir edilir. Şekil imge ve yeni düşüncelere dönüştürülür, canlandırılır.

Bilgiyi aktarmaya dayanan *'söyleme-anlatma'* şeklindeki öğretme metodu beynin sol lobunu, bir başka deyişle beynin yarısının kullanıldığı eğitim tarzıdır.

Bu tarz eğitimle; hayal gücü renk, ritim, şekil ve taratıcı düşünme gibi özelliklere sahip sağ lob fonksiyonları yerine getirilememektedir.. Bu durum sadece kişilere verilen bilgilerin belleğe kaydedilmesidir.. Bu kayıtlar ise inanılmaz bir hızla hafızadan silinmektedir, ya da öğreniciler bu kayıtlara ulaşamamaktadır.'( ) Prof. Dr. Osman Çakmak, 12.6.2003

Beynin her iki yanım çalıştırarak kapasiteyi kat kat artırmanın yolu olarak görünen okuyarak öğrenme, kapasiteyi artırdığı oranda kişinin başarılarını da artıracağı için son derece önemlidir.

YERSİZ KORKULARIN GİDERİLMESİ VE HÜRRİYET

Timur'dan aktarılan şu anekdot, ilimle elde edilecek korkusuzluğu vurgulaması açısından oldukça anlamlıdır.

> Timurlenk Şam' ı teslim alacağı sırada Şam uleması, Moğol askerlerinin, şehirde yağma yapmasını engellemesine vesile olsun diye ona karşılama töreni tertiplerler.
>
> Timur'a, ulemanın kendisini şehrin kapısında karşılayacağı haberi ulaşır. Timur da, ulemanın bulunduğu kapıya 200-300 metre kala atından inerek, büyük bir edep içerisinde onlara doğru yürür.
>
> O koca Timur, ulemaya hürmetinden, börkünü başından çıkararak onların huzuruna vardığında karşısında korkak insanlar güruhunu görünce, müthiş derecede hiddetlenir. Çünkü, bütün ulema, başından sarığını çıkarmış ve esas duruşta Timur'u beklemektedir.
>
> Rivayetlere göre Timur, şu meşhur sözünü söyler; **'Alim cesur olmalıdır; korkak adamdan âlim olmaz. Alim korkak olursa, gördüğü hakikatleri açıkça söyleyemez.**
>
> Daha sonra da, askerlerine emir vererek, o korkaklar güruhunun bütün kitaplarını yaktırır. ' (115) Akit, 13.8.1997

Doğru bilginin yönlendirdiği duygular ruhsal dengeyi destekleyici vasıfta oluşurken, yanlış bilgilerle gelişen duygular da törpüleyici olur.

Endişe ve yersiz korkulardan uzak, huzurlu ve mutlu olmanın vazgeçilmez şartlarından biri, düşünce ve duygular arasındaki olumlu etkileşimdir. Bunun temelinde ise doğruluğundan şüphe edilmeyen ilahi bilgiler olmalıdır.

Bilginin yanlış olduğu yerde duygu dünyamız da yanlış şekillenir. Yersiz yüceltmeler ya da gereksiz anlamsız ve orantısız korkular ortaya çıkar. Kendine güvensizlik ve irade zaafı gelişir.

Çünkü, insanlar, körü körüne bağlanıp sığındıkları kimseleri ve nesneleri olduğundan farklı algılamaya meyillidirler. Kendilerinde ürküntü uyandıran nesneleri de, cehaletleri ölçüsünde büyütürler.

Hakikatin bilgisine varan insanda gereksiz yüceltme de, yersiz korkular da olmaz.

Ayetlerde, Allah'tan ancak âlimlerin hakkıyla korktuğu vurgulanmıştır. Onlar yakinen bilirler ki, Allah'tan başka hiçbir şey doğa kanunları dışında kendinden korkmaya layık değildir.

Bu ise hürriyeti getirir.

Hürriyet, akıl ve bilgi ile elde edilir. Farabi' ye göre; *bilen insan, hür iradeye sahip olma şansına erişir.*

Bir insanda, sâlim düşünüşün ve irade kuvveti varsa, o insan hakkı ile hürdür. Sâlim ve iyi düşünüş ile iradeden mahrum olan kimse ise, behimi (hayvani seviyede) insandır. (124) Prof. Dr. Sait Yazıcıoğlu, İrade Hürriyeti, Diyanet Vakfı yay. 1987, s.238

Kişinin aklı ile kendini idare etme yeteneği; bilginin yol göstericiliğine muhtaçtır. Ayrıca bilginin beyin hücrelerini koruyucu özelliği ve aklın fonksiyonları için vazgeçilmez niteliği, sahibini, hürriyeti algılayacak seviyeye yükseltir.

Aklı olanın iradesi, iradesi olanın hürriyeti söz konusu olacağı için, bilgi beyni besleyerek akla, dolayısı ile de hürriyete yol açar.

Doğru bilgi, böylece, başkalarına kul-köle olma zeminini ortadan kaldırır.

DOĞRU DAVRANIŞ İÇİN BİLGİ

Bilginin çok önemli bir getirisi de zihin ve davranışlar üzerindeki yönlendirme etkisidir.

Zihni kabiliyetleri üç temel başlık altında toplamak mümkün; *'Bunlardan birincisi vukuf (bilme), İkincisi teessür (hissetme) ve üçüncüsü de irade (isteme)dir'* (125) Shafter, Bilinç, Ruh ve Ötesi, çev: Turan Koç, İstanbul 1991 s. 18

Zihinsel faaliyetlerimizi kabaca; *'bilme'*, *'duygulanma'* ve *'irade '* olarak üçe ayırabiliriz.

Bilme bölgesinde; düşünceyi, sanıyı, anlamayı, tahayyülü, dikkat kesilmeyi, ilgiyi, algıyı, hatırlamayı ve diğer bütün bilme dunımlarını..Teessür (duyma) bölgesinde; bedensel duyumları, hisleri, heyecanlan, mizacı.. İrade bölgesinde ise; arzulan, dürtüleri, kararlan, niyetleri, gayretleri, eylemleri, iddia ve yeltenmeleri saymak mümkün. (126) Shafter, age s.22

'Bir tutumun (tavnn) oluşmasında şu üç temel öğeye ihtiyaç vardır,

Bilişsel (zihinsel-cognitive) öge,

Duygusal (emotional) öge,

Davranışsal (behavioral) öge.'(127) Namık Kemal Önder, Öğretimde Proğram, îlke ve Yöntemler, s.22

Bunlann üstünde ise en etkin unsur bilgidir.

'Zihinsel öğe ' bilgilerle şekillenir.

Yeni bilgiler vererek, mevcut bilgileri değiştirerek davranışlara etki etmek mümkün olur.

Eğitimin boyutlan da bu üç temel öğeden oluşur. Bilgi boyutu, duygu boyutu, amel (icra ve irade) boyutu. Bu öğeler ne kadar güçlü ve dengeli ise, inanç veya kulluk da o kadar güçlü, ne kadar zayıf ve dengesiz ise o kadar da zayıftır. Kur'an hedefini gerçekleştirmede öncelikle 'bilgi'yi kullanır.

Bilgi, akıl aygıtının ham maddesi durumundadır. Kişinin davranışlarına yön veren; düşünce, fikir ve kanaatler oluşurken, edinilen bilgiler akılla işlenir.

Dışarıdan alınan bilgiler akıl cihazından geçerken, önceden edinilmiş ve kişiye mal olmuş inanç, kültür ve alışkanlıklar, şartlanmalar, tecrübeler ve bütün bunların üzerinde gelişen mizaç; heyecan, istek, arzu ve idealler işe karışır ve ortaya çıkan ürün (fikirler ve kanaatler) hem kişinin davranışlarında etkili bir unsur olur, hem de önceki birikimler arasında (önemine göre) yerini alır.

Bunun için doğru bilgi büyük nimet ve Rabb'in büyük lütfuna mazhariyettir.

İnsanoğlunun, irade-i cüz'iyesi ile sorumluluğunu yüklendiği davranışlarının isabetli olabilmesi, doğru bilgilere ulaşması ile mümkündür.

Yaratıcı Kudret, hayatı doğru okumak için gerekli olan akıl ve zihinsel yetenekleri, her insana kendi şartlarında yetecek kadar vermiş. Algılamasında bir problem olmayan kimse, aklını kullandığı ve doğru bilgilere eriştiği sürece büyük yanlışlara mazeret bırakmaz.

Sh: 109- 116

BİLGİ ve SORUMLULUK

Bilgi düşünceyi, düşünce duygu ve davranışları etkiliyor. Buna göre bilginin doğruluğu ve muhtevası, hayatın kalitesini tayin eden önemli bir faktör.

'Sokrat, hiç kimsenin isteyerek kötülük yapmayacağını, insanlardaki ahlaki kusurun bilgisizlikten kaynaklandığını' *savunurken;* 'İyi olmak için doğruyu bilmek lazım' *diyen Confucius da onu teyit ediyor.'* (130) H.Ziya Ülken, İslam Düşüncesine Giriş, İst. 1953, s.60

Kant'a göre, 'İnsanın fert olarak mükemmelliği, hayatta kendi gayesini ve ödev anlayışını tespit etmesine bağlıdır. ' *(131) Leif,J.-Rustin,G, Genel Pedagoji, Çev. Nejat Yüzbaşıoğlu, Ankara, 1974, s.79*

Bilgi insanoğlunun en değerli hâzinesi.. Kişinin bilgi ile yoğrulması ise eğitim. Hayat, ancak bilgi ve eğitimle anlamlı ve isabetli kılınır. Hakkında bilgiye ihtiyaç duyulan ilk şey de insanın kendisidir. Çünkü, kendi varlığını ve varlık sebebini hakkıyla bilen ve idrak eden kimse Rabb'ini de bilir.

S.Ahmet Arvasi; 'insan önce kendini inkar etmedikçe kadir-i mutlak olan Tanrıyı inkar edemeyecektir' *diyerek bu gerçeği ifade ediyor.*

'Kur'an'a göre bilgi, sahibini sorumlu kılar. Cahil bir kimsenin bazı konularda mazeret hakkı olabilir. Kendilerine bilgi verilmiş kimselerin mazereti olamaz.

Ayette; 'And olsun ki, eğer sana gelen ilimden sonra onların heveslerine uyarsan şüphesiz o zaman zulmedenlerden olursun' *buyurulmaktadır. (Bakara 145) (132) Y.Fersahoğlu,* age, s.237

Al-i Imran suresinde şöyle buyurulmaktadır; 'İman etmelerinden. Resulün hak olduğuna şahadet getirmelerinden ve kendilerine apaçık deliller gelmesinden sonra inkârcılığa sapan bir kavme Allah nasıl hidayet nasip eder? Allah zâlimler topluluğunu doğru yola iletmez.' *(Al-i Imran, 86)*

Doğru bilgi, Allah'a karşı sorumluluk bilinci oluşturur. Bu bilinç, insana ömür ve akıl sahibi kılınmış olmanın sorumluluğunu yükler. Yaratıcı taralından muhatap alınmış olmanın idrak yüceliğine erişme mutluluğu vermelidir.

Bu açıdan bakılınca, okumaktan kaçınmak, bir anlamda sorumluluktan kaçmak dolayısıyla mükafattan mahrum kalmaktır. Ayrıca bilginin yüklediği sorumluluğun yerine getirilmesi karşılığında mükafat söz konusu olduğu gibi, öğrenme imkanı varken bundan imtina etmek de cezayı gerektirir.

BİLGİ İLE AZMADAN!

Bilgi rehberdir; hedeflere onunla varılır. Bilgi ışıktır; karanlıklar onunla aydınlanır. Bilgi şifadır; bütün hastalıklar onunla tedavi edilir. Yeterli bilgiden yoksun olan inançlar, hurafelere boğulur. Sağlıklı bilgilerle beslenmeyen tutum ve tavırlar bir sadmede yıkılıp giderler. Atalarımızın dediği gibi; *'Cahilin sofusu şeytanın maskarası olur. '*

'Ancak, bütün bunlara rağmen insanoğlu, izni ilahi ile kavrayabildiği bir takım bilgilere meftun olup aldanma konumuna da düşebilir. Aldanmak ve kendisini yer yüzünde bir ilah sanacak kadar ileri gitmek ve tek ilahın mevcudiyetini inkara kalkışmak' *tehlikesi de sözkonusudur.' (133) Fizilalil Kur'an, c.2 s.42*

'Halbuki; Her şeyi mutlak şekilde, tam ve mükemmel olarak bilen yalnız Allahu Teala'dır.

Keşfedilen bu bilgi kırıntıları insanları aldatıyor da onları keşfetme kudretini veren Yaratanını unutuyorlar. Bu ilmi inkişaflar karşısında Allah'a hamd-ü senada bulunup, şükredecekleri yerde, mağrurlanıyor ve şımarıyorlar. Hatta ara sıra da, bu ilmi inkişaflar yüzünden açık küfre dalıyorlar.' *(134) Fizilal Kur'an, c.2 s.41*

Bilgi karşısında insanlar farklı davranışlar gösterirler:

Hicri 100-160 yıllarında Basra'da doğmuş, Nahiv ilmi otoritelerinden Halil b. Ahmet insanları, bu açıdan dört gruba ayırır;

1-Grup:Bilir ve bildiğini de bilir; ona tabi olunuz.

2-Grup:Bilir, fakat bildiğini bilmez; bu kimse uykudadır, onu uyandırınız.

3-Grup:Bilmez, fakat bilmediğini bilir; böyle bir kimse irşada muhtaçtır, onu irşat ediniz.

4-Grup:Bilmez, fakat bilmediğini de bilmez; bu adam kara cahildir, ondan kaçınız.' (135) Gazali, İhya c.3, s.204

ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK İÇİN 'ALLAH BİLGİSİ '

İnsan beyninin psikolojik baskılardan kurtulup, kendi kendisini ve çevresini doğru olarak değerlendirmesi özgürce davranabilme imkanına bağlıdır.

Ancak, 'Özgürlük psikolojik bir olaydır, önce zihinlerde gerçekleşir. Kafaların içinde duvarlar örülmüş ise, sistemlerin, hürriyet ve özgürlük sunması fazla bir anlam ifade etmez. Beyinleri hür olmayanların

hürriyeti tatmaları ve kurtuluşa ermeleri düşünülemez. Hür ve özgür bir psikolojiye sahip kimseleri de, sistemlerin ve dikta rejimlerin ördüğü duvarlarla sınırlamak mümkün olmaz. Gerçek hürriyet önce, zihinleri esir eden ilahlardan kurtulmayla başlar; bu ilk adımdır. Hemen akabinde de inanılacak, tasdik ve teslim olunacak gerçek ilahı bulmak gelir.

Kurtuluş bahşedecek olan bu büyük arayışı doğru sonuca ulaştıracak olan sağlam bilgilerdir.

İnsanları gerçek hürriyete ve kurtuluşa eriştirecek, beyinleri özgürlüğün ışığı ile aydınlatacak, kalpleri o Yüce Yaratıcıya meftun olmanın tadına vardıracak gayret, hayatın gayesi ise; bu da tek ilaha teslimiyetle olur.

Hz. Peygambere hangi amellerin daha üstün ve efdal olduğu sorulduğu anda şöyle cevap vermişti;

'Allah'ı bilmek. '

Ashap, ne tür bir bilgiyi kastettiğini sorduğunda, yine; *'Allah'ı bilmek'* demişti.

Onlar; 'Biz amelden soruyoruz, siz ise ilimden haber veriyorsunuz' diye itiraz edince, Hz. Peygamber şöyle cevap verdi; *'Allah'ı bilerek yapılan amel ne kadar az olursa olsun, insana fayda verir. Allah'ı bilmeksizin yapılan ameller ise, insana bir fayda sağlamaz.'* (İbn Ahdilber,Enes'den) (100) Gazali, İhya cilt 3, s.67

Esasen, insanları doğru yola ileten, onları hidayete eriştiren de Rabb'in kendisidir.

'Peygamberin peygamberliğini (bile) Allah tarafından biliriz. Her ne kadar Peygamber, Allah'a çağırsa da, Allah hiçbir kimsenin gönlüne O'nu tasdik ve peygamberin peygamber olduğu bilgisini koymadan, peygamberin hak olduğu ve doğru söylediğini bilemez. Bunun için Allah; *'Sen şüphesiz ki, sevdiğini hidayete ulaştıramazsın, fakat Allah dilediğini doğru yola iletir,'* buyurmaktadır. Eğer Allah'ı bilmek Peygamberler vasıtasıyla olsaydı, insanlara marifetullah nimetini ihsan etmek, Allah'tan değil peygamberlerden olurdu. Halbuki Rabb'ini bilmek nimetini peygambere ihsan eden de Allah'tır. Peygamberi, insanlara tanıtarak tasdik ettirmesi, Allah'ın insanlar için bir nimeti ve lütfudur. ' *(136) 'İmam-ı Azam'ın Beş Eseri, Çev.Mustafa Öz, Kalem Yay. İst. 1981, s.41*

Bu tespit, 'tek ilah inancı' için son derece önemlidir. Çünkü 'Tek ilah inancı', hidayeti ve kurtuluşu Allah'tan bilmeyi gerektirir. Aksi halde 'kurtarıcı tanrılar' zihinlerde yer eder. 'Vasıta tanrılar' ortaya çıkmaya başlar ve bunlar toplumları kendilerine bağlar, kullanır, sömürürler. Bu durumda kulluk ve mutlak itaat, 'hayatın tek vazgeçilmezi' olan 'gerçek ilah'a değil de ilahlaştınlan kişi ve nesnelere yapılır.

Sh: 117-121

'OKUMA ÖZÜRLÜLER'

Okumamak, İnsanın 'Kendini' İnkarıdır

İnsanın insan olarak yaratılışındaki amacı gerçekleştirmek bilmeyi-öğrenmeyi gerektirir. Öğrenmeye okumaya inat etmek insanın var oluş amacını, dolayısıyla da kendini inkarı anlamına gelir. 'Cehaletle' varoluş gayesine ulaşmak mümkün olamaz. Bilgisizlikte ısrarın sonucu, insanlığa yakışmayan pek çok belalar ve pislikler içine düşmek kaçınılmaz olur.

Ayette ifade edilen, *'Allah, akletmeyenleri iğrençliğe mahkum eder, '* (Yunus suresi, 100) ikazı ne müthiş bir ikazdır.

İnsan için en değerli şey *'bilgi'* olmasına rağmen, insan hangi sebeplerle okumaktan ve öğrenmekten bu derece kaçınabiliyor?

İnsanlar neden cahil kalmayı tercih eder? sorusuna cevap ararken *oku!* emrini veren Rabb'in bu emri bildirdiği ayetten sonra gelen 6 ve 7.ayetlerdeki ifadeler oldukça dikkat çekici; *'Gerçek şu ki, insan kendini kendine yeter görerek azar. '* (Alak, 6,7) (138) Ali Özek ve ark. Kur'an'ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meali, s.596

Okumak için kişinin öncelikle öğrenme arzusu duyması gerekir. Bu bir anlamda insanın eksikliğini itiraf etmesidir ki, nefse zor gelebilir. Başkalarının kendinden üstün ve daha bilgili olduğunu kabul etmek kölay olmaz. Çoğu kimse bunu bir nevi aşağılanma olarak algılar.

Şüphesiz ki, bu, henüz kişiliği olgunlaşmamış kimseler için söz konusudur. Yoksa Hz. Ali kerremallâhü veche gibi; *'Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum'* diyecek olgunlukta kişiler de yok değildir.

Doğru bilgi karşısında direniş ya da aldırmazlık içinde bulunmak gelişmemişliğin, ilkelliğin tezahüründen başka bir şey değildir.

İslam kültüründe bu durum *cahiliye* terimiyle ifade edilir.

Cahiliye, bilgisiz olma, ilimden uzak kalma ile birlikte İslam'a inanmayan kişi ve toplumların tutum, davranış, yaşantı, anlayış ve sistemleri nitelemek üzere kullanılan bir kavramdır.

Kur'an; cahil, cahiliye, cahillik etme kelimelerini farklı yerlerde benzer anlamlarda kullanmaktadır. Cehalet yalnızca bilgisizlik değil aynı zamanda düşüncesizce hareket etme, işin doğrusu dururken yanlış yapma, ilme değil de zan ve hayallere dayanma anlamındadır.' (139) Hüseyin K.Ece, İslam'ın Temel Kavramları, Beyaz yay. İst. 2000, s.94

Cahiliyye; 'iyi ile kötüyü birbirinden ayırt etmeyi bilmeyen, yaptıkları fena işler için asla af dilemeyen, hayra sağır, gerçeğe dilsiz, ilahi rehberliğe de kör olanları tanımlar. *' (140) Prof. Toshihiko İzatsu Kur'anda Dini ve Ahlaki kurallar Pınar yay. 3. Baskı İst. 1994 s. 54*

İnsan olabilmek bu kör saplantıya düşmemeye bağlı. Bu ise ilimsiz olmaz.

Şirkin Sebeplerinden Biri Bilgisizlik ve Allah'ın Bilmediğini Vehmetmek

Yaratıcı hakkında yeterince doğru bilgiye sahip olmayanların, O'na ortak koşma, yani şirke sapma riskleri bilgisizlikleri oranında artar.

Allah konusunda doğru bilgiden yoksun olmanın tabii bir sonucu olarak, Allah'tan bilinmesi ve beklenmesi şart olan pek çok şey, başkalarından umulur, beklenir. Aracı tanrılar ortaya çıkar ve bu işin simsarları türer.

'Allah'ı kendilerinden çok uzak gören putperest kavimler, dualarını O'na ulaştıracak, kendileri ile Allah arasında aracılık yapacak ve şefaatte bulunacak, düşük derecede ilahlar tasavvur etmişlerdir.

Halbuki her şey Allah'a muhtaç. 'De ki: Allah'tan başka ilah diye iddia ettiklerinizi çağırın da(size yardım etsinler). Bunlar, sizden, ne sıkıntıyı kaldırabilirler, ne de değiştirebilirler. Onların taptıkları dahi, Rabb'lerine en yakın olmak için vesile ararlar. Ve O'nun rahmetini umarlar. Ve azabından korkarlar. Çünkü Rabb'inin azabı korkunç olmaktadır. ' *(İsra 17/56-57)*

Bilgisizlik sonucu *çoktanrıcılık* sapmasına (şirke), düşmekte önemli bir faktör de, Allah'ın *sonsuz ilim* sıfatının yeterince anlaşamamasıdır. Bu konuda en çok direnen ve direnişlerine mantıki deliller bulmaya çalışanların felsefeciler ve onlar gibi düşünenler olduğu görülüyor.

'Felsefeciler, varlıkların, ezeli ve ebedi olduğu iddiası ile Aristo ve ona tabi olanlar gibi; 'varlığın vücudu kendi içindedir, zatındadır ' iddiasında bulunurlar. İbni Sina ve takipçileri de bu fikirdedirler. Varlıkların, gökleri, yeri ve aralarında bulunan her şeyi yaratan, eşyayı kendi kudretiyle dilediği gibi halk eden kudretin Rabb olduğunu bir türlü söyleyemezler, söylemezler. Onlara göre, Allah bu varlığı kendi irade ve isteği ile yaratmamıştır. Yaratan Rabb cüzleri ve teferruatı da bilmez. Böyle bir iddia elbette ki, yaratıcı olan Allah'ın sonsuz ilmini inkar etmektir. ' *(141) İmam İbni Teymiye,age, s.93*

Allah'ı bilmez olarak görenlerin bu cahillikleri sonucu duygularıyla da sapmaya meyillidirler.

'Tapmanın bir sevgi ve ümit, bir de korku ve saygı yönü vardır. Dua, her şeyden önce, sevgi ifade eden bir ibadettir. Halbuki müşriklerin, korku ve saygı tanrıları da vardı. Nitekim Arapların, Hübel ve Zü'l-Huleysa gibi putları da vardı ki bunlardan kaçılır ve şerlerinden kurtulmak için tapılır.' *(142) E.H.Yazır,*

age s.87

OKUMAYANIN KENDİNE VE ÇEVRESİNE YABANCILAŞMASI

Bilgiden uzak kalan kimseler bir taraftan gelişmelere ve çevreye yabancılaşırken, öte yandan giderek kendini anlayamaz, tanıyamaz hale gelir. *'İnsanları anlayamıyorum'*, hatta *'beni anlamıyorlar'* gibi yakınmalara sık rastlarız. Bazen de, *'Ben bunu nasıl yaptım '* der, kendimize şaşarız.

İnsan, önceden öğrendiklerine yenilerini katmaz ve onları sürekli tazelemezse zihninin zindeliğini koruyamaz.

Eski bilgilerle, o bilgilerin oluştuğu zamandaki şartlarla *şimdi* arasına giren yeni bilgiler, önemli olanın önemini azaltacak, önemsiz gibi görünenleri de öne çıkarıp önemli hale getirebilecektir.

Gelişen ve değişen şartlara göre yeni bilgilere ihtiyaç hissedilir.

Öğrenilenler *zaman üstü bilgiler* değillerse demode olmaları kuvvetle muhtemeldir. Ancak vahiy kaynaklı bilgiler eskimez, değerinden bir şey kaybetmez. Beşeri bilgilerin zamanın gerisinde kalması kaçınılmazdır.

Yenilenmeyen, yeni bilgilerle desteklenmeyen *kalıntı bilgilerle şimdilerde* yaşananları anlamak zordur. Eskiyen bilgiler bir taraftan önemini yitirirken, öte yandan buna bağlı olarak, bilincin, tanıma ve değerlendirme yeteneği gerileyecektir. Bunun tabii bir sonucu olarak da kişi kendini, çevresini ve olayları anlama ve değerlendirmede zorluk çekecek, insanlarla iletişimi güçleşecek. Kavramlar ve kelime haznesi yeterince gelişmediği için de ifade yeteneği güdük kalacaktır.

ŞARTLANMIŞ BEYİNLERİN TAHAMMÜLSÜZLÜĞÜ

Yıllarca okumayan kimselerde çok sık rastlanabilecek bir özellik de tahammülsüz bir kişilikleri olmasıdır. Bu kişiler, yıllar önce öğrendikleri yarım yamalak bilgileri tartışmaya yanaşmazlar. Okumayan kişi için tek doğru vardır, o da kendinin önceden beri bildiğidir. Sadece kendi kafasındakileri doğru zanneder; başka doğruların olabileceğini kabullenemez. Bu da bir anlamda çocuklara ilk öğretilen bilgilerde olduğu gibi telkin mahiyeti arz eder. Çocukluk çağlarında öğrenilenler, o zaman kafada başka bilgiler olmadığı için kritik edilemez, telkin mahiyetindedir ve mutlak doğru olarak algılanmışlardır. İneğin kuyruğunu öpüp tapmaya küçükken alıştırılanlar gibi..

Önceden öğrenilenler, sonraki bilgilerle sürekli yenilenmezse ve gerekli düzeltmeler yapılmazsa, eskidikçe kökleşir ve adeta nasırlaşırlar. Tartışılmaz hale gelir, ne söyleseniz nasırına dokunursunuz.

Okumayan kimselerin taparcasına inanıp bağlandıkları ve her söylediğini mutlak doğru olarak kabul ettikleri, böylece yücelttikleri kişilerin dışındaki kimseleri dinlemeye tahammülleri yoktur.

Liderleri ve yöneticilerine körükörüne bağlanışlar da, henüz kafa başka bir şey olmadığı ve telkine müsait bulunduğu için çocukluk ve gençlik döneminde gelişir. Eğitim sistemleri, henüz ilkokul sıralarında körpecik beyinleri, kurtarıcı ve kahraman efsâneleri ile böyle şartlandırırlar. Onların ilah gibi görülmelerine sebep olurlar. Bu anlamda, ineklere tapındıran inanışlarla liderleri putlaştıran mekanizmalar aynı şekilde gelişir.

KUTSALA KARŞI PASİF DİRENİŞ

Kutsal kitap, ilk emir olarak *Oku! '* derken, bunu yapmayan ama inandığını öne sürenler kutsala karşı direniş içinde bulunuyorlar demektir. Okumamak, hem yaratılış amacına hem de Yaratıcı Kudrete karşı bir pasif direniştir.

Bir emrin önemi ona karşı direnişin cezasının da büyük olacağını gösterir. Okumanın meydana getireceği çok büyük kazançlara karşılık okumamanın da başka bir yolla telafi edilmesi imkansız kayıpları ortaya çıkacaktır.

Okumaya karşı direnişin cezalarından biri ve belki başta geleni, insanın eşref mevkiinde bulunmasının

esasını teşkil eden beynin dumura uğraması ve buna bağlı olarak da aklın eksilmesidir.

Okumayanlar organik olarak beynini, fonksiyonel olarak da aklını kaybetme tehlikesine karşı korumasız kalacaklardır.

BEYİN: OKUMAYAN İNSANIN EN AZ KULLANDIĞI ORGAN

***'insanoğlunun en az kullandığı organ hangisidir?'* diye sorulsa, pek çok kimse için buna verilecek cevap 'beyin!' olacaktır.**

Midesini yada bilmem neresini kullanmak kişiye haz verirken, beynini kullanmak adeta bir eziyet olarak görülebilir.

Nefsi hazlara yöneliş kolaydır. Kalbi hazlara yönelmek de pek zor olmaz. Ama, ruhi ve akli hazlan tanıyabilmek herkese nasip değil. Ruhi hazlar, Yaratıcı Kudret'in zikriyle elde edilirken, akli hazlara bilgi ve düşünceyle varılır. Bunun için okumak, araştırmak, gözlem ve tefekkür gerekir.

Halbuki beyin, insanın en kıymetli organı, diğer bütün organlar beyne muhtaç. En önemlisi de aklın mahallinin, zemininin beyin olmasıdır. Bu sebeple de özellikle korunmalıdır.

Okumaktan uzak duran toplumlar aşağılanmaya mahkumdur. Onlar için 'gelecekten' umutvar olmak hayalciliktir. Ta ki, fertleri okuyan bir toplum olana dek!

Yoksa Mevlana'nın dediği gibi sinek mesabesinde kalır insan!

Mevlana'nın gözünde insanlar iki tür;

'Biri, halkı yetiştiren, geliştiren Tanrı'ya mensup bilginler..

Diğerleri; kurtuluş yolunda bir şey belleyip öğrenen, bilgi elde etmeye çalışan kişi. İnsanların bu iki bölüğünden gayrisi hayvanların yüzüne gözüne konan küçücük sineklerdir.'

(143) Mevlana Celaleddini Rumi Fihi Matih A. Gökalp 1000 Temel eser KB4 s.273)

Sh: 123-129

'ZİHİNSEL DURUŞUMUZ' ve 'GERÇEK'

Bilgi, düşünce ve inançlar söz konusu olduğunda *gerçek nedir?* sorusu, insanoğlunu hep meşgul ede gelmiştir.

Bu çerçevece düşünce dünyamızı yönlendiren, daha çok dış dünyadan beş duyumuz kanalıyla elde ettiklerimizdir.

Ancak, *dış dünyadan,* beş duyumuz ile *algıladıklarımızın* gerçeğin tamamını kapsamadığı açıktır. Dış dünyaya açılan bilgi kanallarımız; görme, işitme, koklama, tat alma ve dokunma ile ilgili duyu organlarımızın algılama imkanları oldukça sınırlı ıır.

İnsanların; *'Ben sadece gördüğüme, duyduğuma, işittiğime inanırım '* dediğine sıkça şahit oluruz. Halbuki böyle söyleyenler de dahil olmak üzere kimse, yalnızca gördüğüne, işittiğine inanıp ona göre hareket etmez. Birikimler, deneyimler, hisler, arzular, istekler, umutlar, korkular, beklentiler, inanç, kültür hulasa tüm elemanları ile ruh hâlimiz, hem algılamamızı, hem de algıladıklarımız karşısında alacağımız tavrı belirler. İşte, olaylar ve inançlar karşısındaki tavrımızı belirleyen bu tutumumuzu *zihinsel duruş* olarak adlandırabiliriz.

Zihinsel duruşumuz; aldığımız eğitim, inançlarımız ve içselleştirerek kişilik özelliği haline getirdiğimiz kültür ve alışkanlıklarımızla bağlantılı olarak ortaya çıkar. Bu ise, olaylara bakış açımızı etkilediği gibi, takınacağımız tavrı ve tepkimizi de belirleyen baş faktör olur.

NASIL ALGILIYORUZ?

'Görebildiklerimiz, yalnız, bir biçimde gözümüzdeki retina tabakası üzerindeki suret ya da imgelere indirgenemez. Gördüklerimiz, genellikle 'zihinsel duruşumuz' denilen şeye; bilgilerimize, beklentilerimize ve kültürel yetişmemize bağlıdır. Bu, gördüklerimizi de önemli ölçüde etkiler. ' *(144) Nigel Warburton, Felsefeye Giriş, (çev.Ahmet Cevizci, Paradigma yay. İst.2000, s. 128*

Dolayısı ile kişiliğimizin tezahürü olan *zihinsel duruşumuz* olmadan, sadece gözle gördüklerimizle olaylara anlam yükleyemeyiz.

Esasen bilimsel gelişmeler de göstermiştir ki, gözle gördüklerimiz dahil olmak üzere, beş duyumuzla aldığımız bilgiler hiçbir zaman mutlak ve tartışılmaz değildir.

ELEKTRİK SİNYALLERİNDEN OLUŞAN EVREN

'Yaşadığımız dünya ile ilgili tüm bilgilerimiz, bize beş duyumuz aracılığı ile gelir. Yani biz, gözümüzün gördüğü, elimizin dokunduğu; burnumuzun kokladığı, dilimizin tattığı, kulağımızın duyduğu bir dünyayı tanırız. Doğumumuzdan itibaren bu duyulara bağlı olduğumuz için 'dış dünya'nın, duyularımızla bize tanıttığından farklı olabileceğini belki de hiç düşünmeyiz.

Bugün birçok bilim dalında yapılan araştırmalar son derece farklı bir anlayışı beraberinde getirmiş; algılarımız ve algıladığımız dünya ile ilgili ciddi şüphelerin oluşmasına neden olmuştur.

Bu yeni anlayışın çıkış noktası ise şudur: Bizim *dış dünya* olarak algıladıklarımız, yalnızca elektrik sinyallerinin beynimizde yarattığı etkilerdir. Elmanın kırmızılığı, tahtanın sertliği, dahası anneniz, babanız, aileniz, sahibi bulunduğumuz bütün mallar, eviniz, işiniz ve bu kitabın satırları yalnızca ve yalnızca beynimizdeki (algı kanallarımızla beynimize ulaşan) elektrik sinyallerinden ibarettir.

Bunun için Frederick Vester, bazılarının; ***'İnsan bir hayaldir; aslında bütün yaşananlar geçici ve aldatıcıdır; bu evren bir gölgedir'*** şeklindeki sözlerinin günümüzde bilimsel olarak kanıtlanmakta olduğunu söylüyor.

Konuyu açıklamak için öncelikle, dış dünya hakkında bize en çok bilgi veren duyumuz olan *görme* den söz edelim.

NASIL GÖRÜRÜZ?

Görme olayı oklukça aşamalı bir biçimde gerçekleşir. Herhangi bir cisimden gelen ışık demetleri (fotonlar), gözün önündeki lensin içinden kırılarak geçer ve gözün arka tarafındaki retinaya ters olarak düşerler. Buradaki hücreler tarafından elektrik sinyaline dönüştürülen görme uyarılan, sinirler aracılığı ile beynin arka kısmındaki görme merkezi adı verilen küçük bir bölgeye ulaşırlar. Bu sinyaller bir dizi işlemden sonra beyindeki bu merkezde görüntü olarak algılanır. Yani görme olayı, gerçekte beynin arkasındaki küçük ve ışığa tamamen kapalı, kapkaranlık bir noktada gerçekleşir.

Şimdi, genelde herkesçe bilinen bu bilgiye bir kez daha dikkatlice bakalım:

Biz, 'görüyorum' derken, aslında gözümüze gelen uyarıların elektrik sinyaline dönüşerek beynimizde oluşturduğu 'etkiyi' görürüz. Yani beynimizdeki elektrik sinyallerini seyrederiz.

Aynı durum diğer algılar için de geçerlidir. Ses, dokunma, tat ve koku duyulan da beyinde birer elektrik sinyali olarak algılanır.

Dolayısı ile görme ve diğer algı merkezlerindeki bilgileri değerlendiren beynimiz, yaşamımız boyunca maddenin bizim dışımızdaki 'aslı' ile değil, beynimizdeki kopyalan ile muhatap olur. Biz ise bu kopyaları dışımızdaki gerçek madde zannederek yanılırız.

BEYNİMİZİN İÇİNDE OLUŞAN 'DIŞ DÜNYA '

Bu fiziksel gerçekler bizi tartışılmaz bir sonuca ulaştırır: Gördüğümüz, dokunduğumuz, duyduğumuz ve adına *madde, dünya* ya da *evren* dediğimiz kavramlar, sadece ve sadece beynimizde oluşan elektrik sinyalleridir.

Örneğin meyve yiyen biri, meyvenin beynindeki algısıyla muhataptır, aslıyla değil. Kişinin meyve diye nitelendirdiği şey, meyvenin biçimi, tadı, kokusu ve sertliğine (şekline) ait elektriksel bilginin beyinde algılanmasından ibarettir. Eğer beyne giden görme sinirini keserseniz, meyve görüntüsü de bir anda yok olur. Veya burundaki algılayıcılardan beyne uzanan sinirdeki bir kopukluk, koku algınızı tamamen ortadan kaldırır.

Üzerinde düşünülmesi gereken ayrı bir husus da uzaklık hissidir. Uzaklık, örneğin bu kitapla aranızdaki mesafe, sadece beyninizde meydana gelen bir boşluk hissidir. Bir insanın kendisinden çok uzakta sandığı maddeler de aslında beyninin içindedir. Beynin içindeki sinyallerdir. Örneğin insan göğe bakıp yıldızlan seyreder ve bunların milyonlarca ışık yılı uzakta olduklarını sanır. Oysa yıldızlar onun içinde, beynindeki görüntü merkezindedirler. Bu yazılan okurken içinde oturduğunuzu sandığınız odanın da aslında içinde değilsiniz; aksine oda sizin içinizdedir. Bedeninizi görmeniz, sizi odanın içinde olduğunuza inandırır. Ancak; bedeniniz de beyninizde oluşan bir görüntüdür.

Çünkü algılarımızın bize tanıttığı *dış dünya,* aynı anda beynimize ulaşan elektrik sinyalleri bütününden başka bir şey değildir. Beynimiz, hayatımız boyunca bu sinyalleri değerlendirir. Biz de bunları, maddenin *dışarıdaki* aslı sanarak yanıldığımızın farkında olmadan bir ömür süreriz. Yanılırız, çünkü algılarımızla maddenin kendine asla ulaşamayız.

Dahası, *dış dünya* sandığımız sinyalleri yorumlayıp anlamlı hale getiren de yine bizim beynimizdir. Örneğin duyma algısını ele alalım. Kulağımızın içine gelen ses dalgalarının yorumunu yaparak onu bir senfoniye çeviren yine beynimizdir. Yani müzik, beynimizin oluşturduğu bir algıdır. Renkleri görürken de, gözümüze ulaşan sadece ışığın farklı dalga boylandır. Bu farklı dalga boylarını renklere çeviren de yine beynimizdir. *Dış dünyada* renk yoktur. Ne elma kırmızı, ne gökyüzü mavi, ne de ağaçlar yeşildir. Onlar, sadece öyle algıladığımız için öyledirler. *Dış dünya,* tamamen algılayana bağlıdır.

Nitekim gözdeki retinada oluşan küçük bir bozukluk renk körlüğüne sebep olur. Kimi insan maviyi yeşil, kırmızıyı mavi, kimisi de renkleri grinin çeşitli tonları şeklinde algılar. Bu noktadan sonra dışarıdaki nesnenin renkli olup olmaması önemli değildir. Sonuç olarak; biz nesneleri onlar renkli olduğundan ya da dışarıda maddi bir varlığa sahip olduklarından renkli görmeyiz. Varlıklara yüklediğimiz tüm nitelikler, *dış dünyada* değil, içimizdedir.

'DIŞ DÜNYA ' NIN VARLIĞI ŞART MI?

Şimdiye dek bir *dış dünya dan,* bir de bizim gördüğümüz ve beynimizde oluşan algılar dünyasından söz ettik. Ama *dış dünyaya* hiçbir zaman ulaşamadığımıza göre, bu dünyanın gerçekten var olduğunu nasıl bilebiliriz?

Elbette ki bilemeyiz. Aksine, her nesne, yalnızca algıların bir toplamı olduğuna, algılar da yalnız zihinde var olduklarına göre, var olan tek dünya sadece algılar dünyasıdır. Tanıdığımız tek dünya, zihnimizin içinde olan, orada çizilen, seslendirilen ve renklendirilen, kısacası zihnimizde meydana gelen bir dünyadır ve bizim, varlığından emin olabileceğimiz tek dünya da budur.

Beynimizde seyrettiğimiz algıların maddesel karşılıkları olduğunu ise asla ispatlayanlayız. Bu algılar pekala *yapay* bir kaynaktan da geliyor olabilirler.

Bunu şöyle bir örnekle zihnimizde canlandırabiliriz:

Önce beyninizi vücudunuzun dışına çıkarıp, cam bir küpün içinde suni olarak yaşattığımızı düşünelim. Bir de bunun yanına, her türlü elektrik sinyalinin üretilebildiği bir bilgisayar yerleştirelim. Sonra, herhangi bir ortama ait görüntü, ses, koku gibi verilerin elektrik sinyallerini yapay olarak bu bilgisayarda üretip kaydedelim. Bilgisayarı elektrik kablolarıyla beyninizdeki algı merkezlerine bağlayalım ve burada kayıtlı olan sinyalleri beyninize gönderelim. Bu sinyalleri algıladıkça beyniniz (bir başka deyimle *siz)* bunların karşılığı olan ortamı görecek ve yaşayacaktır.

Bu bilgisayardan beyninize, kendi görüntünüze ait elektrik sinyalleri de gönderebiliriz. Örneğin bir masada otururken algıladığınız bütün görme, işitme, dokunma gibi duyuların elektriksel karşılıklarını beyninize gönderdiğimizde, beyniniz kendisini bürosunda oturmakta olan bir işadamı sanacak. Bilgisayardan gelen uyarılar devam ettikçe de bu *hayali dünya* devam edecektir. Yalnızca bir beyinden ibaret olduğunu ise hiçbir şekilde anlayamayacaktır. Çünkü beynin içinde bir dünya oluşması için beyindeki ilgili merkezlere ilgili uyarıların ulaşması yeterlidir. Bu uyarıların yapay bir kaynaktan, örneğin bir kayıt cihazından ya da daha farklı bir algı kaynağından geliyor olması fark etmez.

Ünlü bilim felsefecisi Bertrand Russell bu konuda şunları söyler:

'Parmaklarımızla masaya bastığımız zamanki dokunma duyusu, bu parmak uçlarındaki elektron ve protonlar üzerinde bir elektrik etkisidir. Modern fiziğe göre, masadaki elektron ve protonların yakınlığından oluşmuştur. Eğer parmak uçlarımızdaki aynı etki, bir başka yolla ortaya çıkmış olsaydı, hiç masa olmamasına rağmen aynı şeyi hissedecektik. '

Evet, maddesel karşılıkları olmayan algıları gerçek sanarak aldanmamız çok kolaydır. Nitekim rüyalarımızda da böyle olur.

RÜYADAKİ DÜNYA

Sizin için maddeselle tutulan, gözle görülen şeydir. Oysa rüyada da 'elinizle tutar, gözünüzle görürsünüz', ama ortada ne eliniz vardır, ne gözünüz, ne de görülüp-tutulacak bir şey. Bütün bunları beynin dışında sağlayan hiçbir maddi gerçeklik yoktur. Açıkça aldanırsınız!

Peki gerçek yaşamla rüyayı ayıran nedir? Sonuçta her iki yaşantı da beynin içinde oluşmaktadır. Rüya sırasında gerçek olmayan bir dünyada rahatlıkla yaşayabiliyorsak, aynı şey pekala içinde bulunduğumuz dünya için de geçerlidir. Rüyadan uyandığımızda gerçek yaşantı dediğimiz daha uzun bir rüyaya aşladığımızı düşünmemize engel hiçbir mantıklı gerekçe yoktur. Rüyayı hayal, dünyayı gerçek saymamızın nedeni, sadece alışkanlıklarımız ve önyargılarımızdır.

Ve bu durum, bir gün, şu anda yaşadığımızı sandığımız dünya hayatından rüyadan uyandırıldığımız gibi uyandırabileceğimizi gösterir.

ALGILAYAN RUH

Buraya kadar anlaşılacağı gibi, içinde yaşadığımızı sandığımız ve *dış dünya* adını verdiğimiz maddesel

dünyanın aslında beynimizde oluştuğuna kuşku yoktur. Asıl önemli soru da burada ortaya çıkar; 'Bildiğimiz bütün maddesel varlıklar gerçekte birer algı ise, o halde beynimiz nedir?' Beynimiz de kollunuz, bacağımız ya da başka herhangi bir nesne gibi maddesel dünyanın bir parçası olduğuna göre, o da diğer maddeler gibi bir algı olmalıdır.

Şimdiye kadar olan anlatımımıza uygun olarak beynimizin içinde bir rüya seyrettiğimizi düşünelim. Rüyada hayali bir bedenimiz olacaktır. Hayali bir kolumuz, hayali bir gövdemiz, hayali bir gözümüz ve de hayali bir beynimiz. **Rüya sırasında bize; *'Nerede görüyorsun?'* gibi bir soru gelse, vereceğimiz cevap; *'Beynimde görüyorum '* olacaktır. Ama ortada gerçek bir beyin yoktur. Sadece hayali bir vücut, hayali bir kafatası ve hayali bir beyin vardır.** Rüyanızdaki görüntüyü gören irade ise rüyadaki hayali beyin değil, ondan daha *ötede* olan bir varlıktır.

Rüyadaki ortamla gerçek hayat dediğimiz ortam arasında herhangi bir fiziksel fark olmadığını biliyoruz. Öyleyse, bize gerçek hayat dediğimiz ortamda, *'Nerede görüyorsun? '* sorusu sorulduğunda da, üstteki gibi; *'Beynimde! '* cevabını vermenin de bir anlamı yoktur. Her iki durumda da gören ve algılayan irade, bir et parçası niteliğindeki beyin değildir.

Beyni analiz ettiğimizde karşımıza, diğer canlı organlarda da bulunan protein ve yağ molekülleri gibi moleküllerden daha farklı bir malzeme çıkmaz. Yani beyin dediğimiz et parçasında, görüntüleri seyrederek yorumlayacak, bilinci oluşturacak, kısacası *'ben '* dediğimiz şeyi yaratabilecek bir şey yoktur.

Maddeden başka bir varlığı kabul etmeyen materyalistlerin içinden çıkamadıkları asıl konu da burasıdır.

Elinizdeki kitap, içinde oturduğunuz oda, kısaca önünüzdeki bütün görüntüler beyninizin içinde görülmektedir. Peki bu görüntüleri atomlar mı görüyor? Hem de kör, sağır, bilinçsiz

O atomlar... Neden atomların bir kısmı bu özellikleri kazanmış da, diğerleri kazanamamış? Düşünmemiz, kavramamız, hatırlamamız, sevinmemiz, üzülmemiz, bütün bunlar bu atomların arasındaki kimyasal reaksiyonlardan mı ibaret?

Bu soruları dikkatle düşündüğümüzde, atomlarda irade aramanın bir anlamı olmadığını' görürüz. Açıktır ki, gören, işiten ve hisseden varlık, madde ötesinde bir varlıktır. O, ne madde, ne de görüntü değildir. Bu varlık vücut görüntümüzü kullanarak önündeki algılarla muhatap olur.

İşte bu varlık *ruh* tur.

Maddesel dünya dediğimiz algılar bütünü, işte bu ruh tarafından seyredilen bir hayaldir. Nasıl rüyamızda sahip olduğumuz bedenimizin ve rüyamızda gördüğümüz maddesel dünyanın bir gerçekliği yoksa, içinde yaşadığımız evrenin ve sahip olduğumuz bedenin de maddesel bir gerçekliği yoktur.

Gerçek olan varlık, ruhtur. Madde ise, sadece ruhun gördüğü algılardan ibarettir. Bu satırları yazan ve okuyan akıllı varlıklar, birer atom ve molekül yığını -ve bunların arasındaki kimyasal reaksiyonlar- değil, birer ruhtur.' (145) Harun Yahya, Düşünen İnsanlar İçin, Vural yay. İst. 1995, s.231

MUTLAK VARLIK; 'RABB '

'Tüm bu gerçekler, bizi çok önemli bir soruyla karşı karşıya getirir: Madem maddesel dünya olarak tanıdığımız şey gerçekte ruhumuzun gördüğü algılardan ibarettir, o halde bu algıların kaynağı nedir?

Maddenin kendi başına bağımsız bir varlığı olamayacağına göre ve *madde*nin de bir algı, yani, *yapay* bir şey olması, onun da bir başka güç tarafından yapılması, daha açık bir ifadeyle yaratılması gerekir. Hem de sürekli olarak..

'Böyle iken kafirler onu bırakıp da birtakım ilahlar edindiler ki, bunlar hiçbir şey yaratamazlar. Bilakis kendileri yaratılıp durmaktadırlar..' *(Furkan suresi,3) (146) Mevdudi, Kur'an'da Dört Terim, Beyan Yay. İst. 1990, s.27*

Bu ayetlerden de açıkça anlaşılacağı gibi, eğer sürekli bir yaratma olmazsa, madde dediğimiz algılar da yok olur gider. Bu, bir televizyon ekranında görüntünün devam edebilmesi için, yayının da sürekli devam ettirilmesi gerektiği gibidir.

Peki, kim bizim ruhumuza; yıldızlan, dünyayı, bitkileri, insanları, bedenimizi ve gördüğümüz diğer her şeyi sürekli olarak seyrettirmekte olan?

Çok açıktır ki, içinde yaşadığımız tüm maddesel evreni, yani algılar bütününü yaratan ve sürekli yaratmaya devam eden üstün bir yaratıcı vardır. Bu Yaratıcı, bu denli görkemli bir yaratılış sergilediğine göre de, sonsuz bir güç ve kudret sahibi (olmalı)dır.

Nitekim, O Yaratıcı, bize *Kendisini* tanıtır. Yarattığı *algılar evreni* içinde bir de kitap yaratmıştır ve bu kitap yoluyla bize, *Kendisini, evreni* ve bizim *neden var olduğumuzu* anlatır.

İşte O Yaratıcı, Allah! Kitabı ise Kur'an'!

Mutlak varlık; O!

Gökler ve yer, yani evren, sadece Allah'ın yaratmasıyla varlık bulur! O, yaratmayı durduğunda hepsi, her şey, yok olmaya mahkumdur!

'Şüphesiz Allah, gökleri ve yeri zeval bulurlar diye (her an kudreti altında) tutuyor. And olsun, eğer zeval bulacak olurlarsa, kendisinden sonra artık kimse onları tutamaz. Doğrusu O Hâlim 'dir, bağışlayandır. ' *(Fatır suresi 41)*

Ancak, insanların çoğu, Allah'ın gücünü kavrayamadıklarından, O'nu göklerde bir yerlerde bulunan ve dünya işlerine pek karışmayan bir varlık olarak düşünürler. Bu mantığın temeli, evrenin bir maddeler bütünü olduğu, Allah'ın ise bu maddelerin *dışında,* uzak bir yerlerde bulunduğu şeklindedir.

Oysa, şimdiye dek incelediğimiz gibi, madde bir algıdan ibarettir. Gerçek mutlak varlık ise Allah'tır. Yani var olan sadece Allah' tır. O'ndan başka her şey gölge varlıklardır. Böyle olunca da, Allah'ın madde topluluğunun *dışında* olması gibi bir şey söz konusu olamaz. Allah her yerdedir ve her yeri kaplamaktadır. Bu gerçek Kuran'da şöyle açıklanır:

'Allah..! O'ndan başka ilah yoktur. Diridir, kaimdir. O'nu uyuklama ve uyku tutmaz. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, önlerindekini ve arkalarındakini bilir. (Onlar ise) Dilediği kadarınm dışında, O'nun ilminden hiçbir şeyi kavrayıp- kuş atamazlar. O'nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplayıp- kuşatmıştır. Onların korunması O'na güç gelmez. O, pek yücedir, pek büyüktür. ' *(Bakara Suresi,255)*

Allah'ın mekandan münezzeh olduğu ve her yeri çepeçevre kuşattığı gerçeği bir başka ayette de şöyle belirtilmektedir: *'Doğu da Allah'ındır, batı da. Her nereye dönerseniz Allah 'ın yüzü (kıblesi) orasıdır. Şüphesiz ki Allah kuşatandır, bilendir. '* (Bakara Suresi 115)

Maddesel varlıklar birer algı olduklarına göre Allah'ı göremezler, ama Allah, kendi yarattığı maddeyi her şekliyle görür. Kur'an'da; *'Gözler O'nu idrak edemez; O ise bütün gözleri idrak eder '* (En'am Suresi 103) denilerek, bu gerçek haber verilmektedir.

Dış dünya diye düşündüğümüz algılan seyrederken, yani hayatımızı sürerken de, bize en yakın olan varlık, herhangi bir algı değil, Allah'ın Kendisidir. Kur'an'da yer alan; *'And olsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne vesveseler vermekte olduğunu biliriz. Biz ona şahdamarından daha yakınız.'* (Kaf suresi 16) ayetinin sırrı da bu gerçekte gizlidir.

Bir başka ayette geçen; *'Muhakkak Rabb'in insanları çepeçevre kuşatmıştır '*(İsra Suresi 60) ifadesi de yine aynı gerçeği haber verir.

Öte yandan, bir gölge varlıktan başka bir şey olmayan insanın, Allah'tan bağımsız bir güç ve iradeye sahip olması da mümkün değildir. Nitekim; *'Sizi de, yapmakta olduklarınızı da Allah yaratmıştır'* (Saffat Suresi 96) ayeti yaşadığımız tüm olayların Allah'ın kontrolü altında gerçekleştiğini gösterir.

Gerçek budur! Bir insan bunu kabullenmek istemeyebilir, kendisini Allah'tan bağımsız bir varlık sanmaya devam edebilir, ama bu hiçbir şeyi değiştirmez. Kaldı ki bu akılsızca inkarı da, yine Allah'ın iradesi ve dilemesiyledir.' (147) Harun Yahya, Düşünen İnsanlar İçin, Vural Yay. 1995 s.229-231)

Her şey O'nun elinde ve O'nun iradesine tabi.

ÖLÜM İLE UYANMADAN..!

Kur'an, İnsan ve *Kainat..* Hepsi de, Yaratıcı'nın gözler önüne serdiği, inkarı asla mümkün olmayan ve akıllara durgunluk veren delillerle dopdolu..!

Bütün bunlara rağmen, tüm inkarcıları temsil edercesine B. Ruessel'ın, Allah'ın varlığına ilişkin bir delil bulamadığını iddia edip; '*Eğer, öldükten sonra, niye inanmadın diye sorarsa Allah;* ***'Tanrım, bana, var olduğuna ilişkin niçin doğru dürüst bir delil göstermedin?'*** *derim '* sözünün de bir manası yoktur. (148) Altınoluk, Kasım 2000

Kur'an gibi okunacak bir *Kitap* ve kitap gibi okunmayı bekleyen koca bir *Kainat..!* Ve kainat gibi bir *İnsan* gözler önünde dururken! Kur'an, *tabiat* ve bizatihi *insanın* kendisi ile yaratılmış her şey, Yaratıcı'nın, *Tek İlah* olduğuna şahitlik edip durmuyor mu?

Bütün bunlardan sonra;

'Ey insan! Nedir seni lütuf sahibi Rabb'inden uzaklaştıran! *' (İnfıtar suresi, 6)*

İşte! Şuurlu varlıklar olan biz insanları ve her şeyi yaratan mutlak varlık Yüce Allah'ın, gerçek mutluluğa, kurtuluşa erme yolunu gösteren yüce kitabı.

Hem bu hayatta, hem de gelişi kaçınılmaz olan *'hesap günü'* ile birlikte, sonsuz hayatta, Allah'ın nice nimetlerine layık olmak için *'Okumak..!'* İlk oku emri. İş işten geçmeden ya da ikinci *'Oku! '* emri gelmeden!

Bu hayat bitmiş, hesaplar görülmüş ve herkesin yaptığı önüne getirilmiş olarak, *'Kitabını oku! Bugün sana hesap sonucu olarak kendi nefsin yeter! '* (İsra 13-14) (149) (Prof. Ali Özek ve ark. Age, s.282) denileceği zamana varmadan, acı bir pişmanlıkla yüz yüze gelmeden önce!

Ölümle, bir rüyadan uyanır gibi, bu fani dünya hayatından "Ebedi aleme uyanmadan..! Mazeretlere sığınmadan! *Okuma* yeteneğini bize lütfeden Yüce Rabb'in, Muhteşem Kitabı Kur'an'ı okumayla başlayarak; 'Oku..!' aklı olan bir kimse, kıyamete kadar baki olan ilahi mesaj; 'yangından kurtarma talimatnamesi' Kur'an'ın; 'İkra..!',Oku: emrini ciddiye alır ve okur. Aklı olmayana söz yok!

Zilletten kurtulmak; insan olarak kalmak, eşref olmak, layıkıyla kul olmak ve ebedi kurtuluşa yükselmek için; 'İkra..!'

Sh: 131-143

Kaynak: Dr. Hamdi Kalyoncu Dr. Fikriye Ovak, Okuma Psikolojisi, Okumayan Bunar..! Marifet Yayınları (Ağustos) - 2003 İstanbul

31 MART HİÇ GÖRÜNDÜĞÜ GİBİ DEĞİL

ABDÜLHAMİD'İN PARMAĞI VAR MI?

31 MART'TA PRENS SABAHATTİN

Fikir adamı ve darbeci olarak her şeyi ile İngilizlere bağlı bulunan Prens Sabahattin, bütün mondernliği içinde 31 Mart irtica olayının ön plandaki aktörlerinden biridir. Rauf Orbay, Prens'i, 31 Mart'ta Fitz Maurice'in alet olarak kullandığını yazmaktadır. 31 Mart'ın bastırılmasından sonra tutuklanan Prens'i kurtardığını ileri süren Cemal Paşa, Mahmut Şevket Paşa'yı öldürmekten sanık kişilerin yargılanması sırasında İngilizler'le bugün dahi çok yakın ilişkiler içinde bulunan Sabahattin'in sekreteri ve sağkolu Safvet Lütfi Bey'in Prens'in 31 Mart tertipçisi olduğunu itiraf ettiğini belirtmektedir.

"Bu defa gerek Safvet Lütfü Bey ve arkadaşlarının ve gerek Nihat Reşat ve arkadaşlarının muhakemesi sırasında öğrendim ki, Prens Hazretleri de, 31 Mart'ın pek müteaddit olan tertipçilerinden biri imişler."

Fakat Prens, cezalandırılmaktan, İngiliz Sefareti'nin aracılığıyla kurtulmuştur. Nitekim, İngiliz Sefiri, yazar Ramsay'e 27 Nisan 1909 günü, Sabahattin Bey'e bir şey yapılmayacağını kesin olarak söyleyebilmiştir.

SULTAN REŞAT'IN AÇIKLAMASI

İngilizci Prens'in, 31 Mart tertipçileri arasında bulunduğunu belirten yeni bir belge, Ecvet Güres'in tarafından ya*yımlanmıştır.* Bu, Sultan Reşat'ın Galip Bey'e (General Galip Pasiner) anlattığı bir anıdır. **Prens Sabahattin 31 Mart isyanından kısa bir süre önce, Mehmet Reşat'ı ziyarete gelmiş ve şunları söylemiştir:**

"İttihat ve Terakki Cemiyeti gayet mahirane ve esrarengiz birtakım oyunlar oynuyor. Belki bir ihtilâl çıkaracak ve birçok kan dökecekler. Ve bu ihtilâl sonucunca Abdülhamid'i hal'ederek, sizin hakkınızda yapılacak muameleyi henüz bilemezsem de, behemehal Yusuf İzzettin Efendi 'yi tahta geçirecekler. Bunun için arkadaşlarımla inceden inceye müzakere ettim. Nihayet sizi tahta çıkarmak için çareler düşündük. Henüz daha uygun vakit vardır. İhtilal 10-15 günden evvel olmaz. İhtilalin önlenmesine çare bulmak mümkün değilse de, sizin hayatınızı ve hukukunuzu muhafaza etmek çaresini bulduk. Bu kabil olacaktır. Fakat biraz paraya ihtiyaç vardır. Lüzumlu olan parayı çabuk tedarik edebilirsek, işimizi becerebileceğiz. Bunun için müracaat ve müzakereye geldim."

Mehmet Reşat, teklife yanaşmış gibi görünür. Reşat, bir İngiliz bankere 50 bin lira borçlanacak ve bu parayı Prens Sabahattin, onu tahta geçirmek için kullanacaktır. Gerçekten, Prens, İngiliz olduğunu söylediği bir kişi ile gelir ve 50 bin liralık borç senedi hazırlanır. Fakat bu noktada, Mehmet Reşat bu borcu ödeyemeyeceğini söyler. Prensin cevabı hazırdır. Borcu, **"Milletin hâzinesi tasfiye eder"** buyurur. Mehmet Reşat, kişisel borcu devletin ödeyemeyeceğini söyleyince, Sabahattin Bey, "Ya ben ne için bir ecnebi ve bahusus bir İngiliz bankeri intihap ettim, bunlar devletin boğazına basınca, paraları çatır çatır alırlar. Hiç bırakırlar mı? "

Pazarlık bu noktada kesilir ve Mehmet Reşat, Prensi kovar. Reşat, olayı şöyle yorumlamaktadır:

Birkaç gün sonra, 31 Mart Vakası patladı. İhbar olunan ihtilal baş gösterdi. Bu vaka, bir iki gün için beni düşündürdü. Daha ilk günü ihtilalin İttihat ve Terakki tarafından değil, bilakis Sabahattin 'in taraftarları tarafından tertiplenip yapıldığına muttali oldum." *(31 Mart İsyanı, s. 88-94)*

VAHDETTİN DE, 31 MART'ÇILARIN SAFINDAYDI

Bu olayı anlatan Ecvet Güresin, şu yorumu yapmaktadır:

"Ahrar fırkasının organı Osmanlı gazetesinde Sabahattin Bey 'in yayımladığı açık mektuplarda, Prensin, 31 Mart hareketini hiç de takbih etmediği görülür. Sabahattin Bey 'in mektupları hatta ulema ile askerlere başarı dileği ile yüklüdür. Ulemanın, bugün her zamandan çok gayret göstermesi gerektiğine işaret eder, meşrutiyeti uzun yıllar gurbette savunanlar adına kendilerine şükranlar sunar ve bu arada kendi siyasi görüşlerini telkin etmeye çalışır. (...) Ayrıca, Prensin o günlerde Heybeti civarında deniz subaylarıyla temas etmesi ve Abdülhamid'i devirmek için onları kandırmaya çalışması Sultan Reşat 'ın söyledikleriyle birleştirilirse, durum büsbütün sırıtmaktadır."

Mustafa Kemal'in, Meclis gizli celselerinde İngilizler'in adamı olmakla suçladığı Vahdettin'in de, Ecvet Güresin, 31 Mart Ayaklanmasında parmağı olabileceğini belirtmektedir. **Duruşmalar sırasında Vahdettin'in Ittihat-ı Muhammedî Cemiyeti'ne girdiği ve bu cemiyete yardım ettiği ileri sürülmüş, fakat hanedanı bu işe bulaştırmaktan çekinildiği için konu pek fazla kurcalanmamıştır.** Ingilizler'in elinde bir kukla olarak Millî Kurtuluş Savaşı'na karşı çıkan ve Türkiye'yi bir İngiliz harp zırhlısıyla terk etmek zorunda kalan Vahdettin, başından beri İngilizci işbirlikçiler grubunun içindedir. Hareket Ordusu'nun elinden canını kurtarma telaşı içindeki Derviş Vahdeti, ilk sığınacak yer olan Vahdettin'in sarayını seçmiştir. Vahdettin, İngilizci Hürriyet ve itilâf Partisi'nin manevî lideri olacak ve İngilizlerle birlikte İttihatçıları devirmek için girişilen çeşitli tertiplerde yer alacaktır. Ittihad-ı Muhammedî derneğine giren ve 31 Mart'ın ön plandaki elebaşılarıyla yakın ilişkiler sürdüren İngilizci Vahdettin'in irtica olayıyla ilgili bulunduğu düşünülebilir.

ABDÜLHAMIT 'İN ROLÜ

Acaba Meşrutiyet'in ilânı üzerine, **"Memleketin selametini İngilizlerle hareket etmekte görüyorum"** diyen Abdülhamid'in, 31 Mart'ta bir parmağı olmuş mudur?

irtica olayını inceleyen sıkıyönetim mahkemesinin hükümete verdiği raporda, Abdülhamid, ayaklanmanın müşevvik ve muharriki sayılmaktadır. Fakat ortaya konan kayıtlar doyurucu değildir. Hafiyelik usulünü sürdürmesi, Volkan gazetesine birçok kez para vermesi, ayaklanmadan sonra asi askerlerle görüşüp, onlara büyük iltifatta bulunması, Binbaşı Ali Kabulî Bey'in saray önünde öldürülmesine seyirci kalması, asilerin elindeki sancağa nişan taktırması gibi kanıtlar, Abdülhamid'i 31 Mart'ın teşvikçi ve tahrikçisi görmek için yeterli bulunmuştur. Abdülhamid'in Mabeyn Başkatibi Cevat Bey de, 31 Mart irtica olayının Abdülhamid'in bilgisi çerçevesinde cereyan ettiği kanısındadır. Cevat Bey, kanısını şu olaya dayandırmaktadır: "Abdülhamid'e (...) askere hitaben bir hatt-ı hümayun tebliğ ettirmesini, şeriata mugayyir olan adam öldürme fiilinden şiddetle içtinap etmelerini hilafet namına emretmesini teklif ettim... Fakat Abdülhamid, kendisine verdiğim kâğıtı, 31 Mart akşamı yırttı, attı." (Halkçı gazetesi, 7.9.1954)

Celâl Bayar da, Abdülhamid'in Meşrutiyeti gözden düşürmek ve sonunda eski rejimi getirmek amacıyla, sinsice alttan alta çalıştığını, adamları eliyle altınlar dağıttığını ileri sürmektedir. (Ben de Yazdım, s. 412)

Bütün bunlar Abdülhamid'in de boş durmadığını, İttihat ve Terakki aleyhinde bazı faaliyetler gösterdiğini, hele olay patlak verdikten sonra, âsi askerleri okşayarak 31 Mart'tan kendi çıkarına yararlanmaya çalıştığını, hareket Ordusu'nun korkusuyla belki de çok fazla ileri gidemediğini ortaya koymaktadır. Fakat bu kadarı, 31 Mart'ı Abdülhamid'in düzenleyip yürüttüğünü söyleyebilmek için yeterli bulunamaz. **Sina Akşin'e göre, olayları başlatıp yürüten Abdülhamid değil, muhalefettir.** Ön plandaki muhaliflerin çoğuyla da Abdülhamid'in arasının iyi olmadığı muhakkaktır. Hatta bunlar arasında, İttihatçılar gibi Abdülhamid'i tasfiye etmek isteyenler de vardır. Muhaliflerden Rıza Nur, Abdülhamid'i devirme projelerini, hatıralarında şöyle açıklamaktadır: .

Bu vak 'a ile (31 Mart) İttihatçılardan kurtulunmuştur. Böyle fırsat bir daha ele geçer mi? Bunları burada bir daha ezip işi bitirmeli. Düşündüm, ya Abdülhamid? Dedim ki, aynı zamanda onu da hal'etmek

mümkündür. Derhal, Harbiye Nezaretine gittim. Nâzım Paşa 'yı buldum. Bu zatla sevişirdik. İttihatçıları sevmezdi. Asker onu pek sever, ne dese dinlerdi. Hem de Harbiye Nazırı idi. Bu sefer dermansız halde buldum. Meseleyi ve fikrimi izah ettim. 'İş işten geçiyor. Sen şu askeri topla. 40 bin talimli askerin var. Şunları (Hareket Ordusu) bir hamlede bitir. Abdülhamid'i hal'et, işler düzelsin.' dedim. Baktım, dudakları morardı, titremeye başladı. Gayet âciz ve perişan tavırla, 'Ben bunu yapamam ' dedi." (Ecvet Gürsin, 31 Mart İsyanı, s: 63)

31 Mart tertipçilerinden Prens Sabahattin'in de, İttihat ve Terakki kadar Abdülhamid'i devirme çabasında olduğu hatırlanmalıdır. Nitekim 31 Mart olayları sırasında âsi askerlerin Abdülhamid'e eğilim göstermesi, muhalifleri kuşkulandırmıştır. Bundan başka Abdülhamid meşrutiyeti gözden düşürmek ve eski rejimi geri getirmek çabasında görünürken, muhalifler, İttihat ve Terakki'siz bir meşrutiyet peşindedirler. Olay günlerinde âsiler, İttihatçı avına çıkmışlar, fakat Meşrutiyet aleyhinde bir tutuma girememişlerdir. Yunus Nadi, bu konuda şunları yazmaktadır: 'Ayasofya Meydanı 'nda Meclis-i Mebusan 'ın önünde toplanan âsi askerler, evvela Kanun-i Esasi, Adliye Nezareti falan istemeviz demişler, bu muhakkak... Sonra, nedense bir fısıltı dönmüş. Hayır, Kanun-i Esasi'yi, mebusları isteriz. Fakat Şeriatı da tamamen isteriz, demişler. Bu da muhakkak..." (Ben de Yazdım, s. 145) **Bu nedenle, Abdülhamid'in 31 Mart elebaşılarından olduğunu ileri sürebilmek güçtür. Abdülhamid, daha çok 31 Mart'tan yararlanmak istemişe benzemektedir.** Bununla birlikte, İngilizlerin, muhalifler kadar, İngiliz politikasına dönen kudretli ve prestijli Abdülhamid'ten İttihatçılara karşı bir "alternatif" olarak faydalanmayı düşünmeleri hesaba katılmalıdır. Sina Akşin, bu görüşü paylaşmaktadır: "Ingilizler 'in, ne pahasına olursa olsun, İttihat ve Terakki 'yi iktidardan uzak tutmak için, muhalefeti bir yana bırakarak Abdülhamid'i ya da Abdülhamidçileri para ile desteklemiş olmaları mümkündür. Bu gibi işlerin elçiliklerden çok, haber alma teşkilâtlarının eliyle yapılacağı göz önünde tutulacak noktalardan biridir. Rus ve İngiliz elçiliklerince Abdülhamid'e yapıldığı söylenen birtakım kaçma (hatta yardım) teklifleri, bu devletlerle ve özellikle İngiltere ile Abdülhamid arasındaki yakınlığın, kolayca yabana atılacak bir ihtimal olmadığını göstermektedir." (Sina Akşin. s. 490)

Sh: 73-79

XII. İKİNCİ "31 MART" DENEMESİ "ŞERİAT VE İNGİLİZ ASKERİ İSTERİZ"

Babıâli baskını sonucu, ittihatçıların işbaşına gelişi ve milliyetçilerin İngiltere ve müttefiklerinin Balkan planlarına direnişi, Fitz Maurice ve yerli işbirlikçileri tekrar harekete geçirmiştir. İşbirlikçiler arasında ön planda, Prens Sabahattin, Şehzade Vahdettin ve İtilafçı Damat Salih Paşa gözükmektedir. Amaç önce önemli ittihatçıları öldürerek terör yaratmak, böylece ülkeyi hükümetsiz bıraktıktan sonra, Kâmil Paşa, ya da Prens Sabahattin'i iktidara getirmektir.

İstanbul Muhafızı olarak, olayları yakından izleyen Cemal Bey (Paşa), darbenin amacını, soruşturma sonuçlarına dayanarak şöyle açıklamaktadır:

"Bu defaki tertibat bilhassa İngiltere sefareti baştercümanı Fitz Maurice ile askeri ataşesi Binbaşı Tyrell tarafından himaye ve teşvik olunuyordu."

"Sorgu ve muhakeme neticesinde sabit oldu ki, fırka veya grup halinde, veya münferit şahıslar olarak birçok muhaliflerin müşterek veya aynı gayeye hâdim müteferrik çalışmaları neticesinde, evvela İttihat ve Terakki 'nin mühim şahsiyetleri aleyhine bir suikast icrasında ve bu surette memleketi hükümetsiz bıraktıktan sonra, Zatı-ı Şahane üzerinde icra edilecek tesirler sayesinde Müşir Şakir Paşa 'yı Sadaret Kaymakamlığı 'na (Sadrazam Vekilliğine) tayin ettirmek ve onun riyaseti altında bir muvakkat kabine vücuda getirerek ve üç gün üç gece İttihat ve Terakki 'nin bütün fertleri aleyhine bir katliam tertip etmek ve sonra kabineyi Kâmil Paşa 'nın veyahut Prens Sabahattin 'in reisliği altında teşkil eylemek hususlarına karar verilmiş." (Hatıralar, s. 36 ve 51)

Plan, ustaca hazırlanmıştır. Önce, bir terör hareketine girişerek Talât, Cemal vb. gibi önde gelen İttihatçılar öldürülecektir. Şehirde böylece bir terör yarattıktan sonra, bayraklarla Babıâli üzerine yürünecek, 31 Mart irtica olayında olduğu gibi, **"Şeriat isteriz"** feryatlarıyla halk ayaklandırılacak ve ayaklanma sonucu hükümet devrilecektir. Hem işbirlikçi, hem de şeriatçı olan terörcüler, kendi güçlerine pek güvenemedikleri için, aynı zamanda yabancı devletlerin İstanbul'a asker çıkartmalarını isteyeceklerdir. Bulgarlar Çatalca hattına dayandıkları zaman, İstanbul'un düşmesi beklenirken, karışıklık çıkabileceği iddiasıyla, tebaalarının can ve mallarını korumak üzere, İstanbul'a büyükelçiler emrine ikişer savaş gemisi gelmiş ve limanda demirlemiştir. İplerin Fitz Maurice'in çektiği işbirlikçiler, şimdi, **"Gerek Avrupa ve gerek umumun menfaati"** gereği karaya asker çıkartılmasını arzulamaktadırlar. Daha sonraları Rusya'nın iç işlerimize müdahalesini rica edecek olan Kemal Mithat, büyükelçilere verilecek beyanname işini hazırlamakla görevlendirilmiştir. Beyanname, İstanbul'un işgal davetiyesinden ibarettir:

"Bir tabur serseri ile idare olunan hükümet-i ha'zıra yı ezip kırmak için tertip etmiş olduğunuz planları, herçi bâdâbâd mevkii fiile getirmeye karar verdik."

Asayişin muhafazası için, sefirlerin karaya asakir-i bahriye ihracına (deniz askerleri çıkartmaları) emir etmeleri, gerek Avrupa ve gerek umumun menfaatleri iktizasındadır. İmza: ihtilâl Komitesi."

FİTZ MAURICE VE TYRELL SAHNEDE

Fitz Maurice ve Binbaşı Tyrell, bu kez açıkça sahnede görünmektedir. Mahmut Şevket Paşa'yı öldürecek olan Halâskâran subaylarından Çerkez Kâzım, Köstence'den getirilmiş ve Fitz Maurice ile binbaşı Tyrell'in himayesinde vapurdan çıkartılmıştır. Kâzım Bey'i vapurdan alıp araba ile getiren Fitz Maurice, onu İngiliz uyruklu bir kadının evine yerleştirmiştir. Kadın da, bu evde oturduğundan, darbecilerin kapitülasyonlardan yararlanarak, burada güvenlik içinde faaliyet gösterecekleri umulmaktadır. Ama İstanbul Muhafızı Cemal Bey (Paşa), darbe hazırlıklarını öğrenince, kapitülasyonları hiçe sayarak evi bastırmış ve İngiliz ev sahibesinin **"Bu ev bizimdir. Biz de ecnebiyiz, elçilikten adam olmadıkça, kapıyı açmam"** itirazları arasında birtakım terörcüleri yakalamıştır.

Öte yandan, o sıralarda dış ülkelerde bulunan ve darbe sonucu sadarete getirilecek olan Kâmil Paşa, Mesajeri Maritim vapuruyla başkente gelmiştir. İstanbul Muhafızı Cemal Bey (Paşa) Kâmil Paşa'nın "pervasızca İstanbul'a gelişini, ihtilâl teşebbüslerinin pek yakın olduğuna en büyük bir işaret saymış" ve harekete geçmiştir. Cemal Paşa, polis müdürüne şu direktifi vermiştir:

"- Şimdi ben, muhafızlık tarafından bir subayla lüzumu kadar inzibat memurunu Kâmil Paşa 'nın konağına göndereceğim. Siz de, bir komiserle kâfi miktarda polis tahsis ediniz. Komiserle sıbav, maiyetleriyle beraber Kâmil Paşa 'nın konağına gitsinler. Konağa dışarıdan yerli veya yabancı kimsenin girişine müsaade etmeyecek şekilde giriş yerlerini nezaret altına alsınlar. Subayla komiser. Paşa dan mülakat rica etsinler: Memleketin dahili vaziyeti, Kâmil Paşa 'nın şu anlık İstanbul 'a bulunmasında pek fazla zarar görecek mahiyettedir. Binaenaleyh hükümet. Paşa dan rica ediyor, kendilerini buraya Mısır dan getirmiş olan Mesaj eri Maritim vapuru ile yine Mısır'a avdet buyursunlar. Hatta, vapur burada üç gün kalacaksa, Paşa, azanıi on iki saate kadar vapura binmelidir: Aksi halde hükümet, tees-süfe şayan bazı ihtiyati tedbirler almaya mecbur olur: Bunları söylesinler ve Paşa 'nın vereceği cevabı, bize bildirerek kendileri konakta kalsınlar ve kimsenin dışarıdan içeriye girmesine müsaade etmesinler."

"Bu karar, derhal yapıldı. Ben yaverim yüzbaşı Hilmi Efendi 'yi görevlendirdim. Paşa, cevaben pek yorgun olduğu için bu kadar kısa bir zamanda yeni bir vapur seyahatine tahammül edemeyeceğini ve binaenaleyh hükümetin salahiyet dışı olarak ittihaz ettiği bu karara tabi olmaya lüzum görmediğini bildirmişti. Bu cevap üzerine, Paşa, İstanbul 'u terk edinceye kadar ne içerden dışarıya ve ne de dışardan içeriye hiç kimsenin girmesine müsaade edilmeyecek şekilde, konağın nezaret altına alınmasını emrettim.

Ben bu tedbirleri aldığım sırada, Ingiltere Sefareti baş- türecümanı-Fitz Maurice, derhal sefir namına hoşgeldiniz demek üzere, konağa gelmiş ve fakat hükümet memurlarının men 'i üzerine, içeriye girememişti. Mahmut Şevket Paşa suikastının hakiki tertipçisi olan bu şeytan ruhlu adam, mukabil siyasi tedbir ittihaz ederek hemen sefir namına Mahmut Şevket Paşa 'yı ziyaret eder ve nasıl olup da İngiltere sefaretinin eski dostu olan Kâmil Paşa ile görüşmesine mani olunduğunu bir türlü anlayamadıklarını ve bunun İngiltere umumi efkârı üzerinde fena tesir edeceğim söyler ve daha birtakım beylik tehdit sözleri sayar döker.'' (Hatıralar, s. 43) Mahmut Şevket Paşa, "Kâmil Paşa"yı tehdide cüret e- den İstanbul Muhafızı'na karşı ateş püskürür. Cemal Bey istifasını vermeye kalkışırsa, da sonunda Sadrazamı şu sözlerle ikna eder:

"Sizi temin ederim ki, Paşa hazretleri, Kâmil Paşa, sizin cenazenize basarak makamınıza oturmak maksadıyla İstanbul 'a getirilmiştir. Paşa 'nın buraya gelişi, ihtilalin yakın olduğuna en büyük delildir Şimdi Paşa'yı İstanbul 'u terke mecbur etmek, ihtilalcilerin bir kanadının kırılmasına yardım edecektir. Hiç olmazsa, bendeniz öyle zannediyorum, malum-i devletlerinizdir ki, gizli ihtilal ve suikastlere karşı mani tedbirler almaya memur olanlar, icraat serbestisine malik olmazlarsa, muvaffak olmalarına imkân kalmaz. Beni bu vazifeye tayin buyurduğum sırada her türlü tedbirlerin alınmasında serbest olacağımı vaat etmiştiniz. Şimdi ise karşınızda haksız ve salahiyetsiz bir İngiliz sefareti çıkar çıkmaz, en mühim gördüğüm bu tedbiri almaktan beni men ediyorsunuz." (Hatıralar, s. 46)

Bu uyarı üzerine, Kâmil Paşa'ya fazla şiddet göstermeme şartıyla, Sadrazam, İstanbul Muhafızı'na hareket serbestisi tanır. Cemal Bey, oğlu aracılığıyla Kâmil Paşa'ya İngiltere sefaretinin müdahalesinden hiçbir fayda beklenemeyeceğini, bir gün içinde İstanbul'u terk etmesi gerektiğini bildirir. Bu ültimatoma boyun eğen Kâmil Paşa, ertesi gün İngiliz sefiri Sir Lowther'in arabasında, Sefir ile birlikte konağından ayrılır ve vapura biner.

İstanbul Muhafızı Cemal Bey'in uyanıklığına rağmen tertipçiler Mahmut Şevki Paşa'yı öldürmeyi başaracaklardır. İttihatçıların, suikastı bildikleri halde, kendisinden kurtulmak için Mahmut Şevket Paşa'nın öldürülmesine göz yumdukları ileri sürülürse de, bu iddiayı destekleyecek delil yoktur. Yalnız

suikastçılar daha öteye gidememişler, kısa sürede yakalanmışlardır.

Prens Sabahattin Bey, kurtuluşu, İngilizlere sığınmakta bulmuştur. İstanbul Muhafızı'nın sözleriyle, “Prens Sabahattin Bey ortadan kaybolmuştu. İngiltere sefareti baştercümanı Fitz Maurice ile askeri ataşesi binbaşı Tyrell tarafından himayeye mazhar olarak İngiliz resmi miiesseselerinden birinde olduğunu haber alıyordum. Ama bittabi bir şey yapmak mümkün değildi..." (Hatıralar, s. 32)

Sıkıyönetim Mahkemesi, Prens ve öteki işbirlikçileri gıyaben idama mahkûm etmişse de, bunların hemen hepsi, sefaretlerin yardımıyla, Avrupa’ya kapağı atmanın yollarını bulmuşlardır.

Bundan sonra Cemal Paşa, Alman istihbarat servislerinin de yardımıyla işbirlikçilere göz açtırmamıştır. Rus Sefareti baştercümanı, bu durumdan şu sözlerle yakınmaktadır:

“Türk Fouche’si, polislikte dâhi Cemal Paşa, ülkeyi çok iyi temizlemiştir. îdare ve ordunun belli başlı yerlerine yerleşmiş Almanlar her şeyi yetiştiriyor, her şeyi görüyor ve bütün başkaldırma teşebbüslerini daha başından ezmek için genç Türk oligarklarına yardıma daima hazır bulunuyorlardı.’' (Le Sort de l’Empire Ottoman. s. 175)

İşlerin sıkılaşması üzerine, Fitz Maurice ve Tyrell’in faaliyeti güçleşecek ve yeni Sadrazam Sait Halim Paşa’nın talebiyle, Intelligence Service’in bu gözde iki elemanı, Türkiye'den ayrılacaklardır. Ajanların ayrılış hikâyesini Cemal Paşa şöyle anlatmaktadır:

“- Ingilizlerin siyasi fırkamız hakkındaki memnuniyetsizliğini sabık sefir Sir Charles Lawther zamanında baştercüman Fitz Maurice ile kara ataşesi Tyrell ’in yaptığı entrikalara hamlettiğinden yeni sefir Sir Louis Mallet gelir gelmez, bahusus Mahmut Şevket Paşa aleyhine yapılan suikaste bilfiil iştirak ettikleri tetkiklerle sabit olan bu iki entrikacının, İstanbul dan uzaklaştırılmalarını, Prens Sait Halim Paşa, açıktan açığa sefirden rica etmiş ve pek yakın zamanda bu arzunun yerine getirilmiş olacağını sefir vaat etmişti. Filhakika bir ay sonra, bu iki adam memleketimizden defolup gittiler ve biz de pek nazik ve cidden namuslu ve hayırhah bulduğumuz Sir Louis Mallet ile pek sık ve samimi şahsi münasebetler idamesine başladık.” (Hatıralar, s. 112)

(sh: 99-105)

Kaynak. Doğan AVCIOĞLU, 31 Mart’ta Yabancı Parmağı, Cumhuriyet GAZETESİ, Mart, 1998, İstanbul

OSİERO NERO ÖLDÜ

1971 yılında Türkiye'de ilginç bir deneme yaşandı. Meclis'in kabul ettiği, hükümetin yürüttüğü MlT kanununa uygun olarak yapılan bir istihbarat operasyonu, tüm ayrıntıları ile halka açıklandı. Kimse daha önce böyle bir şeyle karşılaşmamıştı. Bir darbe hazırlığına MlT hesabına katılmış ve bunları Devlet'in bu işle görevlendirdiği Teşkilata bildirmiştim. Devlet'in mahkemesinde sanıklar yargılanırken, ülkenin her yanında, belki de milyonlarca insan, kendi mahkemelerinde, kendi kanunlarına göre beni yargılıyordu. Herkes için bir sanık konumundaydım. Toplumun bu konuda kollektif bir deneyimi yoktu. Herhangi bir değer yargısı oluşmamıştı. Olay ortak şuurlarında gammazlığı hatırlatıyordu. Bu konuda oluşmuş ortak tavır olumsuzdu. Meselenin temelinde, kanunu çıkaranların, onu uygulayan siyasi iktidarın, hatta operasyonu bizzat yürüten, MIT'in, yılların biriktirdiği bir deneyimden mahrum oluşu, herkeste var bizde de olsun diyerek kurdukları bir teşkilatın somut bir operasyon karşısında nasıl davranacaklarını bilmemeleri yatıyordu.

Kimliğim açıklandıktan sonra toplumun bütün kesimleri, ülkeyi yönetenler de dahil, daha önce hiç görmedikleri bir yaratık karşısındaymış gibi ürkek, itici bir tavır içine girdiler. Davranışları garip bir yaratığı elindeki sopayla, sağından solundan itekleyerek anlamaya, tanımaya çalışan bir insanı andırıyordu.

Çoğunluk düşmanlıklarını açıkça ifade ederken, az sayıda insaflı kişiler tez elden uzaklaşmayı yeğliyordu. işin ilginç yanı, memur olarak göreve başladığım MlT ilk defa karşılaştıktan böyle bir insana, benzer tereddütlerle yaklaşıyordu. Kısaca söylemek gerekirse MIT içine bir ajan gelmişti!

O güne kadar çok geniş sayılabilecek bir çevrem vardı. Meslek hayatımın çileli yılları arkada kalmış, doçent olmuştum. Artık, huzur içinde yaşayabileceğim bir konuma gelmiştim. Herşey bir anda değişti. Karşılaştığım olay, bir kaza veya ölüme hiç benzemiyordu. Böyle bir şey, terslik sayılsa bile, yadırganamazdı. Bir yaşam çizgisi, geçmişinden tamamen kopuk, bir başka çizgiye dönüşmüştü. Örneği yoktu, geçmişteki deneyimlere bakarak birşeyler yapmak mümkün değildi. Olay benim için ne kadar bilinmezliklerle dolu ise başkaları için de aynı ölçüde belirsizdi. MIT bir operasyon içinde çalışan ve sonra kimliğini açıkladığı bir kişiye nasıl davranması gerektiği hakkında hiçbir fikre sahip değildi. Birçok yönetici geldi geçti. Hepisinin ortak tavrı, farklı tonlarda da olsa bu belayı başımıza kim sardı biçimindeydi. Atsam atamam, satsam satamam, ama varlığına da katlanamam dememeleri, böyle davranmalarını engellemiyordu.

Yapılacak şey için toplumda örnek bulamayınca, Yaradana sığınmaktır. Yani onun kurduğu düzenden ilham almaktır. Bir insan ölümden önce onu bir bitki gibi yaşatan, beyninin en ücra köşelerindeki hayati fönksiyonlarının kontrolünde son bir yaşam mücadelesi verir. Bu onun son savunma hattıdır. Ben de toplumsal yaşamımı bitkisel düzeyde sürdürmeye başladım. Ankara'nın taşralı bir semtinde, ailemin içinde, çevreyle tüm ilişkilerimi keserek hayatımı sürdürdüm.

Bir ailede çocukların babalarına en çok muhtaç oldukları bir dönemde onun hastalanması nasıl bir duygu uyandırır bilmiyorum. Böyle bir anda desteksiz bıraktığı için kızarlar mı?

Yoksa üzüntüleri bu duygunun üstünde midir?

Ya da her ikisi bir arada mıdır?

Üstelik benim düştüğüm durum sadece beni değil onları da hedef alıyordu. Üstüme atılan okların birçoğu onların yüreklerinde derin yaralar açıyordu. Onlara duygularını sormadım. Dünyalar kadar sevdiğim bu insanların en küçük bir sitemlerine bile katlanamazdım. Onlar da bana hiçbir şey söylemediler.

Kanunun yap dediğini yapmak, bu konuda dünyada nasıl davranılıyorsa öyle davranmak, hiçbir ahlâki kural çiğnememek, hiçbir yargı organı tarafından suçlanmamak ama mahkûm edilmek. Kimsenin

savunma hakkı bile vermeden, itebileceği kadar derinlere itmesi bana toplumsal bir haksızlık gibi göründü.

İlerde okuyacağınız yazılarla, bu sözlerim arasında hiçbir bağlantı olmadığını biliyorum. Öyleyse bunları niçin anlatıyorum sorusunun cevabını vermeliyim. Bütün yalnızlık yıllarımı okuyarak ve ülkemin sorunlarını düşünerek geçirdim. Biraz önceki sözlerim, okuyucuda mutsuz dönemler geçirdiğim kanısını uyandırdıysa bu doğru değildir. Kendimi hep bir yarışın içinde hissettim. Bir koşucu yarışmada ciğerlerinin parçalanacağını sanır, acı çeker ama mutsuz değildir. Sizlerle mutluluğumu paylaşmak için yazıyorum.

Mahir KAYNAK
12 Mart 1995
İstanbul

KOMPLO TEORİSYENLERI VE KÖYLÜLER

Bazı insanlara göre ülke yöneticileri akşamları "Sabah ola hayrola, bakalım yarın devran ne gösterecek?" diyerek yataklarına girer, ertesi sabah, radyo ve televizyonlardan ya da istihbarat raporlarından Dünyada neler olduğunu öğrenirler ve gerekli politikaları üretirler. Olaylar kendi dışlarında gelişir, Irak kendi hesapları sonucu İran'a savaş açar ya da Kürtler bazı haklarının ihlal edildiğini farkına varır, başkaldırır,

Biz böyle düşünmüyoruz. Bize göre, özellikle büyük güçler, son derece karmaşık ve gelişmiş mekanizmalarla Dünya'yı yönlendirirler. Bu onların her istediğinin olacağı anlamına gelmez. Ya herşeye rağmen hesap hatası yaparlar ya da karşılarındaki güçler amaçlarına ulaşmalarını engeller. Ama bu, yön verme iradelerinin ve bunu gerçekleştirecek güçlerinin olmadığı anlamına gelmez.

Bizim gibilere "komplo teorisyeni" denir ve bu sözün içinde biraz küçümseme ve alay gizlidir. Biz onlara "köylü" deriz çünkü köylünün geleceğe ait hiç bir hesabı olamaz. Köylünün elde edeceği şey, hava şartlarına, sele, suya, böceğe bağlıdır ve o, bunları çok fazla kontrol edemez. Önüne ne gelirse ona uygun küçük müdahalelerde bulunur ve kaderine razı olur.

Köylü olmak kolay, komplo teorisyeni olmak zordur. Hergün, herkesin ne yapmak amacında olduğunu, bunun için hangi araçları kullanmak gerektiğini kestirmek gerekir. Köylü gerçekçidir, günü yaşar. Komplo teorisyenine göre bugün için yapılacak hiçbir şey yoktur. O sürekli geleceği yaşamak zorundadır.

Biz durmadan senaryo üretiriz. Türkiye'yi düşünürken Dünyayı, onun içinde Ortadoğu'yu ve bölgenin köşetaşı olan ülkemize nasıl bir gelecek öngörüldüğünü düşünürüz.

Bu bölgede haritaların değişeceği sözü aklımıza kırık bir plak gibi takılır kalır. Çünkü bunu doğrulayan bir sürü işaretler vardır. Küçük parçaları birleştirerek resim yapan bir çocuk gibi yeni haritayı keşfetmeğe çalışırız. Bu sırada hissettiğimiz korkuyu, heyecanı ve ümidi bir köylü yaşayamaz. Ona göre önceden bir plan yoktur ve olmayan şey keşfedilemez.

En büyük handikapımız bu ülkenin insanı olmak ve onu sevmektir. Bu yüzden, yaratılışımıza göre, ya kötümser tablolar çizeriz ya da gerçeği aşan iyimser geleceklerden söz ederiz.

Bunları aşmağa çalışıyorum ve ülkem için kötü olmayan bir gelecek beklediğimi söylüyorum.

(24.03.1994)

BÜYÜYEREK KÜÇÜLECEĞİZ

Bize göre bir ülkenin büyüklüğünün en önemli göstergesi topraklarının büyüklüğüdür. Oysa Vatikan minicik, İsviçre küçük ama etkili ülkelerdir. Brezilya devasa topraklar üzerine oturmuş bir ülke olmasına rağmen hiçbir siyasî hesabın içine giremez bile.
Korkumuz daha küçülmektir. Tarihi yorumlarken, üç kıtaya yayılmış Osmanlı'nın topraklarını

kaybetmesiyle etkisizleştiğini düşünürüz. Osmanlı'nın dünya üzerinde bir misyonu ve iddiası olduğunun, başka misyonların bunu tarihe gömdüğünün ve bize özgü bir iddiamızın kalmadığının farkında bile değiliz. **Oysa küçüklüğümüzün nedeni toprak azlığı değil, kimlik yokluğudur.**

Dünyaya yön veren ülkeler bunun farkındadırlar. Büyüme ve küçülmenin nefes alıp vermek gibi doğal olduğunu bilirler. Nitekim eski SSCB küçülme vaktininin geldiğini anlamış, gücünün etkin bir biçimde ulaşamadığı yerleri kendi iradesi ile bırakmıştır. Ama misyonu sürmektedir. Rusya küçülerek büyümektedir. **ABD, çoğunluğun aksini düşünmesine rağmen, dağılmadan küçülme sürecini, öngörerek, planlayarak sürdürmektedir.** Her ikisinde de ne bir panik söz konusudur ne de tarihin yazgısına karşı gelme hevesi. Sadece yeniden nefes alacakları güne kadar başkalarının büyümelerini kontrol altına alma iradesinden söz edilebilir.

Türkiye, geçmişte bu iki büyük gücün etkisininin yoğun olarak hissedildiği, ancak giderek bunların terkettiği ve özellikle Almanya'nın yayılmak istediği bir alandadır. Bu yüzden yoğun çıkar çatışmalarına sahne olacaktır.

ABD ve Rusya, bizi sevdikleri için değil, sırf Avrupa'nın ve Çin Japon ekseninin alanlarını sınırlamak ve onların büyümelerinin kendilerini bir daha ayağa kalkamaz hale getirmelerini engellemek için **Türkiye'yi büyüteceklerdir**. Bu diğerlerinin aksine büyüyerek küçülmektir.

Kendine özgü misyonu olmayan, dünyayı anlamayan kadrolarla dolu devlet örgütlenmesine, bu bölgenin kaderini kimse terketmez. Genişleyen etki alanımıza başkaları damgasını vurur.

Bu yüzden zaten yasaklarla dolu olein siyaset meydanında, modele uymayanlar gizli ve kanlı eller tarafından teker teker toplanır. Hiç kimse buna karşı güvenlik içinde değildir. Sizin davranışlarınız etkilere karşı bir refleksten ibarettir. Sizi aşan bir akıl çizdiği projeye uygun olarak tuğlaları üstüste dizmektedir. Bağımsızlığın ve büyüklüğün anlamı bizim bildiğimizden farklıdır ve bu anlamın göbeğinde toplumsal akıl yatmaktadır.

(16.06.1994)

ORTADOĞU'DA BARIŞ OLMAZ

Eğer bölgedeki çatışmanın nedenini Araplarla Yahudiler'in inanç farklılıklarına ve bir karışıklıkla toprak üzerindeki hak iddialarına bağlıyorsanız bir barıştan söz edebilirsiniz. Oysa böyle bir kavganın Dünyayı ilgilendiren hiç bir yanı yoktur ve herkes bu hesaplaşmayı sadece seyretmekle yetinir.

Gerçekte Ortadoğu'daki çatışma bölgenin sahip olduğu petrol ve stratejik konumdan kaynaklanmaktadır ve çatışmanın gerçek tarafları bunları kontrol etmek isteyen güçlerdir. **Yani büyük güçlerin aklına İsrail mi yoksa Araplar mı haklı sorusu hiç gelmemiştir.**

Şu anda ABD ve Rusya, Müslümanlardaki Yahudi aleyhtarlığının çıkarlarını tehlikeye sokmasını engellemek için çatışmanın bir ucunda gözüken İsrail'i devreden çıkarmaktadır. Tavırları herhangi bir taraftan yana olmakla açıklanamaz. ABD kullanacağı bölgesel gücü yeniden belirlerken, Rusya Orta Asya'ya yönelik ve Türk-İslâm kimlikli, Rus aleyhtarı bir hareketi önlemek istiyor. Çatışma aynen hatta sınırlarını genişleterek sürecektir ve bu güçlerin karşısında bölgedeki etkisini artırmak isteyen, İslâmî siyasî bir araç olarak kullanan Avrupalı güçler olacaktır.

ABD İsrail'i desteklemektedir ama şeriatla yönetildiği iddia edilen Suudi Arabistan'dan da hiç bir şikayeti yoktur. Oradaki herhangi bir şeyi değiştirmeye en başta ABD karşıdır ve kimsenin inancına bir önem atfetmemektedir.

Çatışmanın yeni bölgesel tarafları da, eskiler devreden çıktıkça başlarını kaldırmaya başladılar bile. Bir yanda köktendinci denilen, ama siyasî anlam ifade eden yönleri Amerikan aleyhtarlığı olan grup ve ülkelerle mutedil Islâm sayılan ama İslâmî anlayış tarzlarından daha önemli yanları ABD ile çatışmamak olan grup ve ülkelerdir.

Önümüzdeki dönemde bunlar arasındaki çatışmalar Arap-İsrâil kavgasını mumla aratacaktır.

Türkiye, başkalarının gömdüğü Arap-İsrail çatışmasına iki kürek toprak atarak bir iş yaptığını sanmaktadır. Oysa karar vereceği şey bölgede çatışan büyük güçlerden hangisi ile beraber olmanın çıkarlarına daha uygun olacağıdır. Bu konuda tam bir bilinçsizlik ve şaşkınlık sergilemektedir.

Olayı bilmek ama yanlış karar vermek başka şeydir, oyun havası çalarken vals yapmak başka bir şeydir.

Türkiye, oyunun kurallarına kendi isteği ile uymazsa bililerinin uymaya zorlayacağı şüphesizdir ve her zorlamanın bir hasara sebep olacağı da apaçıktır.

(17.10.1994)

İSLÂM ARJANTİN'DE

Arjantin'de Yahudilere yönelik kanlı saldırıların arkasında İslâmcılar'ın ve onun örgütlü temsilcisi İranın olduğu söyleniyor.

Güney Amerika, ABD'nin arka bahçesidir. Genel görünümü, övünmek için biz onlara benzemeyiz dememize 'rağmen ön bahçe Türkiye ile ikiz kardeş gibidir. Darbeler, enflasyon, ekonomik krizlere yoldaş siyasî bunalımlar ve benzer ideolojilerin özdeş akibetleri!

Che Guevera'yı bir sosyalist kahraman ilan ederken hemen yanı başındaki ideolog Regis Debrais'nin Guevra öldürülürken otuz yıla mahkum edildiğini ve halen ***Fransız güvenlik örgütlerinin üst kademe yöneticisi olduğunu unuturuz,*** bize göre mücadeleler ülkeler arasında değil ideolojiler arasındadır. Geçmişte dövüşen kapitalizmle sosyalizm idi, şimdi de İslâm'la hristiyanlığın kapıştığını sanıyoruz.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Alman ordularının akıbetini biliriz ama Alman gizli servisinin ve onun bütün dünyaya yayılmış, bir ordu kadar çok sayıdaki ajanlarının ne olduğunu merak etmeyiz. Savaş sonunda bir tek kişinin bile Alman gizli servisine hizmet ettiği için cezalandırılmamış olması ne anlama gelir?

Buradaki bilgi boşluğunu aklımızla doldurabiliriz: Bu dev istihbarat ağı olduğu gibi ABD'nin kontrolüne geçmiştir. "**Odessa**" kod adlı operasyon Alman gizli servis mensuplarının Güney Amerika'ya taşınması olayıdır. Von Braun ile füze tekniğini öğrenen ABD, Alman istihbaratının bu çok deneyimli insanlarından, o güne kadar hiç denemediği toplumları yönlendirme tekniğini öğrenmiştir. Bu ileri teknoloji karşısında Güney Amerikalı halk ve yöneticiler, kızılderililerin göçmenler karşısındaki durumları kadar çaresizdir. Bölgedeki ABD aleyhtarı hareketler bile yerli değil Avrupa veya Vatikan kökenlidir.

Türkiye'ye bakınız, eski nazi sempatizanlarının, yenilen ve ezilen Almanya'nın aksine, toplulumuzda ne kadar önemli roller oynadığını görmüyor musunuz?

Dün dünyadaki solu bitiren, Türkiye'deki solu SHP gibi bir ucubeye çeviren bu usta sihirbazlar bugün Dünya çapında yeni bir gösterinin provalarını yapıyorlar. Bu politikada kullanacakları alet maalesef İslâmdır.

Dün bunlara karşı çıktığımız için bizi emperyalizmin uşağı ilân edenlerin bugün kâfirliğimizden söz etmesi mukadderdir. Dün adaleti, sömürüsüz bir düzeni, savunanların ulaştığı sonuç nasıl karşılarındakilerin zaferi ise, bugün İslâm'ı siyaset sahnesine sürenler onun hazin akıbetinin hazırlayıcısı olacaklardır.

Iran'lı müslümanlar Aıjantin'e kadar yüzemezler. Mesafe çok uzak. Dün Dünya sahnesinde sol piyesler oynatanlar aktörlere sakal taktırıyor, aktrisleri örtüyor.

(28.07.1994)

SOL, KEMALİZM'İ TERK EDEBİLECEK Mi?

Türkiye'de sol, biri Kemalist diğeri solcu iki kimlik taşır. Bu kimliklerden Kemalizm gerçeği, sol yakıştırmayı temsil eder.

Kapitalist sistemde, üretime katılanların payı piyasa düzeni içinde belirlenir. Bu payın adaletli ve isabetli olup olmadığının tartışılması abestir. Ekonomi amaçsızdır. Daha doğru bir ifade ile, amaç sistemin içinde gizlidir. Ona yön vermeğe çalışmak bozmak anlamına gelir.

Sol düşünceye göre üretim toplumsaldır. Tıpkı bir vücudun organları gibi, üretime katılanlar bir bütün için gerekli ve farklı işlevleri yaparlar. Bunların paylarını matematik olarak hesaplamak imkansız ve anlamsızdır. Bölüşüm bir amaca yönelik olarak, toplumu temsil eden devlet tarafından yapılır. Amaç ekonomiyi sağlıklı tutmak ve sürekli gelişmesini sağlamaktır. Sosyal adalet başlı başına bir amaç değildir ve yukarıdaki amaca hizmet ettiği ölçüde gereklidir.

Devletin üretim mallarının mülkiyetine sahip olması bir ilke sorunu değildir. Şartlara göre tamamen özel teşebbüse bırakılabilir ya da tersine devlet sahiplenebilir.

Üst yapı kuramları, yani din, hukuk, ahlâk ve benzerleri bir başlangıç değil, ekonomik yapının belirlediği bir sonuçtur. Hukuka uygun ekonomi ve toplum yapısı olamaz. Ekonomik yapının belirlediği toplumsal değerler ve kurallar vardır.

Herkesin zannettiği gibi, özgürlükler insana verilmiş bir konfor aracı değildir. Sistemin gelişmesini sağlayan temel bir gerekliliktir. Eğer alt yapıdaki gelişmelerin, genel olarak düzen diyebileceğimiz üst yapıyı değiştirmesi engellenirse, sistem tıkanır.

Eğer Türk solu solcu olsaydı, RP'nin başarısı karşısında bugünkü tepkiyi göstermezdi. Çünkü sonuçlar iradesizdir.

İradede sebeplerdedir. Sol, tıpkı bir yol mühendisinin önüne çıkan bir dağ karşısında davrandığı gibi kızmadan, itham etmeden, sorunu çözmelidir. Oysa sergilenen tam bir kemalist tepki olmuştur.

Kemalist söylem, solu olmazsa, olmaz unsurlarından koparmış, onu Jakoben ve ittihatçı bir kimliğin içine sürüklemiştir. Mesela soy farklılıklarının hiçbir anlam taşımadığı sol düşünce, Türkiye'de en şoven milliyetçiliğin temsilcilerinden biri olabilmiştir.
Şimdi bu sol, yol ayrımındadır ve iki kimlikten birini bırakmak zorundadır. Sorun, çok iyi bildiği ve sevdiği Kemalizm'i mi yoksa sadece adını taşıdığı solu mu terk edeceği noktasındadır.

(07.04.1994)

ÜLKEYİ KİM YÖNETİYOR?

Sorunun cevabı apaçık: ittihat ve Terakki benzeri bir örgüt, siyasî iktidarın yanında ve hatta üstünde kararlar alıyor ve onları kendi koyduğu kurallar çerçevesinde uyguluyor. Siyasî iktidarın bölgedeki ülkelere yaptığı ziyaretler, içeriği ne olursa olsun dış politikamızda yaprak bile kımıldatmıyor. Herşey, ülkesini içine düştüğü beladan kurtarmaya belki de yemin etmiş bir grubun kararlarına uygun olarak şekilleniyor.

Sahnede görülenlerin dışındaki iki güç, siyasî iktidara kayıtsız, ilgisiz kendi politikalarını sürdürüyor. Bir taraftan ittihat ve Terakki benzeri örgüt, ülke içinde Güneydoğu ile simgelenen dış saldırıya karşı sınırsız kuvvet kullanma kararında olduğunu gösteriyor. Siyasî iktidarlar bile bölgeye, bu gücün izin verdiği ölçüde ve izin verdiği yerlere kadar gidebiliyor. Başbakan, bölge için karar veren irade değil; verilen kararları ve yapılan şeyleri kamuoyuna karşı savunma görevi üstlenen bir basın sözcüsü konumuna düşüyor.

Öte yanda Türkiye'ye yeni bir kader ve rol biçen ABD ve Rusya, siyasî iktidarın şaşkın bakışları altında ve onu hiç hesaba katmadan ülkeyi stratejik bir çemberin içine ediyor. Ekonomi pamuk ipliğine bağlanmış, iç istikrar her an bozulmaya hazır, sıcak bir çatışmanın bütün gerekçeleri hazırlanmış, uygun bir zaman kollanıyor.

Ülkeyi yöneten güç. tıpkı geçmişteki benzeri ittihat ve Terakki gibi, kaynağını vatan sevgisinden alan ama hiçbir biçimde gerekçi olmayan tavrı ile tarihi tekrarlamanın zeminini hazırlıyor. Dış güç ve dengeler boyutu eksik bir politika, arkasında vatanseverlerin hayal kırıklığı ile şekillenen harap bir ülke bırakmaya aday gözüküyor.

Siyasetçiler, bir çözüm öneremedikleri ya da kendi doğrularını savunacak cesarette olmadıkları için ateşle oynanan bir oyunda tribünlere doğru çekiliyor. Sonuca katlanmak, sorumluluk üstlenmekten daha kolay geliyor.

Ana muhalefet lideri Mesut Yılmaz, Güneydoğu'daki seçimlerde siyasi iktidarın sonucu kendi lehine çevirebileceğinden şikâyet ediyor. Oysa bölgede seçim sonuçlarının siyasî iktidarı aşan güçlerce belirleneceğini o da biliyor. Yüreğinde dağlar kadar büyük bir korku ile gerçek güce karşı çıkamıyor. Çapma uygun bir rakip olarak siyasî iktidara çatıyor.

Korkuyor ve karanlıkta türkü söylüyor.

(10.11.1994)

HALK POLİTİKACIYA NİYE SAHİP ÇIKMAZ?

Aralık ayında yapılacak ara seçimlerde, hükümetin deyimi ile "Meclis'ten kovulan PKK destekçilerinin" seçilebilmesi için HADEP'in önü açılıyor. Eğer seçilirlerse hemen dokunulmazlıklarının kaldırılması gerekir. Aksi halde neden DEP'lilerin içerde tutuldukları sorusu cevapsız kalır.

Siyasî iktidarın neredeyse bütün davranışları kendi içinde çelişkilerle dolu ve tutarsız. HADEP'in seçime sokulması sadece bir örnek. Zaten bizim amacımız da ne bu çelişkileri ortaya koymak ne de bunların düzeltilmesini beklemek. Sadece ülkemizde sık rastlanan ve sahiplerini bazen en üst düzeylere bile taşıyan bir davranış biçimini tanımlamak ve halkın buna tepkisini anlatmak istiyoruz.

Türkiye'de siyasî iktidar ile halk arasında bir temsil ilişkisi yoktur, ikisinin çıkarları birbirini ile ters yöndedir ve biri diğerinden alabildiği şeyleri kâr saymaktadır. ***Halk siyasî iktidarların kendisinden aldıklarını büyük ölçüde yağmalayacağının bilincindedir.*** Ona göre kural budur ve önünde başka türlü davranacak bir alternatif de bulunmamaktadır. O yüzden mecbur kaldığı kadarını verir.

Halk, siyasetçilerin seçim meydanlarında söylediklerinin gerçek olmadığını bilir ancak bu dalkavuklukları kendisinin hala var sayılmasının bir delili olarak algılar. Yani haracı dayak yiyerek değil, nazik bir kabadayıya hediye etmiş gibi verir.

Halk siyasî iktidarlarda ilke ve tutarlılık aramaz. Kendisine yalan söyleyen komşusu ile dargın kalabilir ama siyasetçisini alkışlar. Meclise gönderdiği milletvekillerinin padişah sofraları ile arenada ölümüne döğüşmek arasında, sofrayı tercih etmesini kınamanın haksızlık olduğunu düşünür.

Kendisi için iyi şeyler yapanı destekler, yağmalarını görmezden gelir. Ama bir konuda onu yalnız bırakır. Eğer desteklediği kişi yenilirse onun yerine geçip döğüşmez, kaderine terkeder.

Türkiye'yi bu anlayış içinde yöneten hiç kimse yenilgisinde halkını yanında bulamayacaktır. Bunu bazen ima yoluyla da olsa, halkın vefasızlığına yoranlar yanılıyor. Halk yöneticisi ile kendini özdeşleştirmiyor ve yenilgiyi kendisinin saymıyor.

Yazının başına dönelim. Günlük çıkarlar için yapılan tutarsızlıkların bedelini siyasî iktidarlar ödeyecektir. Halk, Kürt sorunu da dahil her konuda yenileni çiğneyerek geçecektir. Bugün Güneydoğu'da izlenen politikaları halkın desteklediğini sananlar, ayakları tökezleyince, sadece kendi sorumlulukları ile başbaşa ve yapayalnız olduklarını anlayacaklardır.

(29.09.1994)

İSTİHBARAT ZOR İŞTİR

Bir süre önce Irak istihbaratının ikinci adamı Türkiye üzerinden ABD'ye iltica etti. CIA ve MIT'in ortak faaliyeti olarak ilan edilen bu operasyonunun Türkiye ayağının sembolik olduğunu düşünüyoruz. Ülkemiz bir geçiş yeri olduğu için bazı ayrıntılarda rol oynamış olabiliriz.

Büyük servislerin hedeflerini seçerken hiçbir sınır tanımadıklarını, her düzeydeki hatta en üst düzeydeki yöneticilerin bile bir gizli servisin ağlarına takılabileceğini görüyouz. Söz konusu somut olayda, diğer ülkelerin gizli servislerini, özellikle CIA'yı etkisiz hale getirmekle görevli bir kişiyi elde etmenin çok üstün bir istihbarat tekniği gerektirdiğini görüyoruz. Bir istihbaratçıya göre teklif ettiğinizde sizi tuzağa düşürmesi en az sizin onu elde etmeniz kadar güçlü bir ihtimaldir. CIA'nın, hedefi hakkında bu ihtimali bertaraf edecek kadar çok bilgiye sahip olduğu ve buradan da Irak istihbaratını çok yakından gözlediği sonucu çıkıyor.

İstihbarat servisleri elde ettikleri kişileri hemen açığa çıkarmazlar, onları olabildiğince haber almakta ve operasyonlarında kullanırlar. **Ancak kendisinden şüphe edilirse ve tehlikeye düşerse kaçırırlar.** Irak istihbaratının ikinci adamının, çok uzun bir süreden beri, CIA hesabına çalışmış olması beklenmelidir. Ama asıl önemli olan, ondan şüphelenildiğini CIA'nın öğrenmiş ve adamını kaçırabilmiş olmasıdır. Demek ki iltica eden kişi buzdağının sadece görünen kısmıdır.

Bir servis ne kadar güçlü olursa olsun, bizzat kendisi de bu gibi tehlikelere açıktır. Nitekim bir süre önce, Rus ajanlarını takiple görevli bir CIA mensubunun KGB ajanı olduğu anlaşılmıştır. **Dünyanın en güçlü istihbarat kuruluşlarından biri olan İngiliz Gizli Servisini, KGB, dört üst düzey görevliyi angaje ederek talan etmişti. Bunlardan ikisi Rusya'ya kaçırıldığı, biri kimliğini açıklamak koşulu ile serbest kaldı, dördüncünün varlığı bilinmekle beraber kim olduğu anlaşılamadı ve hatta Ingiliz Servisinin başı olduğundan şüphelenildi.**

Yıllardır istihbaratın militan takip etmek, rejim muhaliflerini fişlemek olmadığını söyler dururuz. Bunları söylediğimiz için bizi kınayanlara sadece birkaç örneğini verdiğimiz operasyonlar en iyi cevap olacaktır. Bu işteki başarının sadece istihbarat servisinin iyi çalışmasına bağlı olmadığını, devletin dış dünyadaki görünümünün ve prestijinin de bu konuda etkili olduğunu biliyoruz. Ancak devleti yönetenlerin istihbaratın ne olduğu konusunda en küçük bir bilgiye sahip olmadığı ülkemizde, bunların MIT tarafından onlara anlatılması gerektiğini düşünüyoruz.

(15.12.1994)

EKONOMİNİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

Devletin harcamaları gelirlerini çok aşıyor. Bu süreç hızlanacak ve bütçe açığı giderek artacak. Bir bilmece kadar karmaşık ayrıntılara girmeden sonuçlarını söyleyeceğim. Firmalar kendi paralarını mali piyasalarda değerlendirmeyi, buna karşılık daha yüksek orandaki faizlerle borç almayı tercih edecek. Böylece vergilerindeki azalma faiz farkını telafi ettikten başka onlara bir kar bırakacak. Vergiler, bir yıl sonra tahsil edilmesi ve yüksek enflasyon nedeniyle reel olarak önemsizleşecek. Devlet gelirleri harcamaların daha azını karşılar hale gelecek.

Eğer Devlet harcamalarını kısarsa, talep yetmezliği nedeniyle; bugün olduğu gibi, fabrikalar kapanacak. Harcamalarını artırırsa çok yüksek bir enflasyon kaçınılmaz olacak. Devlete de dahil olmak üzere hiç kimse yatırım yapamayacak.

Bir tahterevalli gibi, ekonominin bir ucuna basınca diğer ucundaki kötülükler yükselecek. Yöneticiler hangi uca basacaklarını bilememenin şaşkınlığım yaşayacak.

Bütün bunlar gerçektir ama gerçeklerin tamamın bundan ibaret değildir. Şu anda usta bir ressamın tuvaline attığı, size rastgele gibi görünen boyaları seyrediyorsunuz. İlk bakışta anlamsız ve çirkin gözüküyor. Oysa bir süre sonra, resim tamamlanınca, belki de hayran kalacaksınız.

Resimdeki boşlukların şu renklerle doldurulacağı beklenir: Artık Devlet küçülmek zorundadır. Bunu kendi rızası ile yapmadığı için mecbur bırakılmıştır. Dış baskılara ek olarak iktisadi yükü nedeniyle, Güneydoğu sorununa barışçı çözümler arayacaktır. Bütün bunların ötesinde, şu anda iş dünyasındaki feryatların aksine, ülkede, Türkiye ölçeğine göre mega boyutlarda bir sermaye birikimi oluşmaktadır. Bu sermaye nakittir ve muhtemelen yurt dışındaki bankalarda döviz olarak durmaktadır. Tavrınıza göre sizi ihya edebilir ya da kaderinizle başbaşa bırakıp yaban ellerde kendine yurt tutar.

Bir ülkede cari işlemler açığı bir yılda sıfırdan altı milyar doların üstüne çıkarsa ve bu miktar ödemeler dengenizde büyük bir yer tutmakta ise, bunun adı dış ticaret değil sermaye transferidir. Geçen yıl böyle olmuştur.

Bir siyaset ve iktisat ustası ile karşı karşıyasınız. Şapkanızı çıkarın ve önünde eğilin. Bir kaç yüz milyon dolarla, üstelik bundan kâr sağlayarak, Türk ekonomisine müdahale etmiş ve ona akmaktan başka çare bırakmadığı bir kanal açmıştır. Neler yaptığını çok iyi anlıyorum, yapacağını da bekliyordum.

YANLIŞ GEREKÇELER

Gümrük Birliği'ne girmemizin, gümrük vergilerinin kaldırılması nedeniyle sanayimizdeki korumayı kaldıracağı ve rekabeti sağlayacağı, bu yüzden daha kaliteli malları ucuz tüketebileceğimiz söyleniyor. Bu saptırılmış bir gerekçedir. Gümrük vergilerinin ve sanayideki korumanın bütün ülkelere karşı kaldırılması bekleneni daha iyi sağlar. **Ayrıca halkın daha ucuz mal alacağı da doğru değildir.** Gümrük vergilerinden vazgeçen hükümet, zaten yetersiz olan gelirlerini arttırmak için açığını başka alanlardan kapatacaktır. Yani mallar ucuzlarken, halkın satın alma gücü azalacak ve durum değişmeyecektir.

Yalnız bir gerekçe doğrudur ve doğru olduğu kadar hazindir. Avrupa Birliği, bu anlaşmayı onaylamak için demokratikleşmeyi ve insan haklarına saygıyı şart koşmaktadır ve siyasî iktidar bunu yapmaya söz vermiştir. En açık ifadesi ile halk, en doğal hakkı olan özgürlüklere ancak bu birliğe katılarak kavuşacaktır. Zulümden kurtulmanın bedeli, Avrupa ile bütünleşmektir.

Böyle bir durumda komlo teorisyenleri boş durmayacak ve siyasî iktidara şöyle söyleyeceklerdir: **Avrupa Birliği'ne girmek sizin hedefinizdir. Halkın, bunu gönül rızası ile kabul etmeyeceğini biliyorsunuz.** Bunca yıldır ülkeyi kan gölüne çevirmenizin, her düşünceyi ceza tehdidi ile durdurmanızın sebebi halkın, kurtuluşu başka iradelerde, Avrupa'da aramasını sağlamaktır. Bu siyasî bir şantajdır ve halkına karşı böyle davranan ilk yönetim sizsiniz. Tehdit altında kabullenilen konumun bu tehdit kalkınca reddedilebileceğini hesaba katmanız gerekir.

Avrupa ile bütünleşmek siyasî bir tercihtir ve işin ekonomik yanı nisbeten önemsizdir. Yani daha büyük bir ekonominin parçası olarak, bu pazarın etkileri ile verimli üretmek, daha çok üretmek için Avrupa Birliği tek seçenek değildir. Türkiye merkezli, siyasî desteği ABD-Rusya eksenli bir iktisadi birlik ya da Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin canlandırılması mümkün olan alternatiflerdir. Bu seçeneklerin hepsinin halkın önünde tartışılması gerekirdi. Bu konumun, ekonomik boyutu kadar hatta bundan daha fazla Türkiye'nin siyasî geleceğini nasıl etkileyeceği tartışılmalıydı. Bu yapılmadı. Halka tek seçenek olarak sunulan Avrupa'yla bütünleşme süreci bir oldubitti ile başlatıldı.

Bunun dışında anlaşmanın dengesiz ve aleyhimize olduğu, siyasî iktidarın bir başarı elde etmiş görünmek için her ödüne razı bir tavır sergilediği apaçık. Ama bunu tartışmayı gereksiz buluyorum. Biraz sonra ölecekseniz yiyeceğiniz şeyin iyi ya da kötü olmasının bir anlamı yoktur.

(16.03.1995)

OSİERO NERO ÖLDÜ

Çocukluğunda, çıplak ayakla dolaştığı tarlalara fabrikalar kurmayı düşlerdi. Bu arzusu kendisini mutsuz hissetmesinden kaynaklanmıyordu. Az katıklı ekmeği, ailesinin sevgisi, okulu yetiyordu ona. Ama sevdiğine bir şeyler vermek isterdi. Ülkesini, toprağını, çevresini seviyordu. Mutlu yapmak istediği kendisi değildi, sevdikleriydi.

326 Masum Yazılar

Başarılı bir öğrenciydi. Ülkesi onu dost bir büyük ülkeye mühendislik eğitimine gönderdi. Mesleğinde söz sahibi bir insan olarak geri döndü. Yıllar ona sevgili bir eş, her biri bir dünya değer iki çocuk vermekle kalmadı, yönetici general, Osiero'yu ülkenin imarı ile görevli bakanlığa atadı.

Ülkesinde sürekli törenler yapılırdı. Generali ayakta alkışlar, nutukları dinler gibi görünürdü ama aklı ya yapılmakta olan bir su şebekesinde, ya da ülkesinin bir yanına daha ulaşan yollardaydı. Siyaset ona hep yabancı kaldı. Ne sevdi, ne nefret etti, ilgilenmedi bile.

Devletin verdiği güzel bir evde otururdu. Ancak ne bu ev, ne de içindekiler insan elinin bollukla ama hoyratça yaptığı zevksizliklerden değildi. Herşeyde ve herkesde doğanın güzelliğine eklenmiş bir zerafet vardı.

Bir gün bu küçük ülkenin dostu büyük ülke ile, diğer küçük ülkelerin dostu öteki büyük ülke arasında ciddi bir bunalım çıktı. Sonunda Osiero'nun ülkesi, dost büyüğünü değiştirmek zorunda kaldı.

Yönetici generali, ayaklanan başka bir generalin askerleri öldürdüler. Şüphesiz başka ölenler de vardı. Osiero'yu hapse attılar.

Yeni büyük dost ülkenin, Osiero'nun ülkesinden sorumlu istihbarat görevlisi, Victor Karen yeni atama listesinden daha büyük atama ile görevlendirilmediğini anladı. Özel hayatında düzensizlik ve alkole aşırı düşkünlüğü bu küçük ülkenin ötesine geçmesine izin vermemişti. Kızdı. Küçük ülkedeki birimlere bir şifre göndererek rejimi güvenceye almak için eski yöneticilerden daha fazlasının bertaraf edilmesini istedi.

Osiero, teknik bir konuda da olsa, bakandı. Adil bir mahkemede hızla yargılandı ve üç gün içinde asıldı.

Osiero'nun karısı, sevgilerin en güzelini tattığı, ikimiz bir bardağın içindeki su gibiyiz, neresi ben neresi o bilemiyorum dediği kocasını bir daha göremedi.

Victor Karen o gece evine gitmek istemedi, sevgilisine telefon etti ve yeni bir seks pozisyonunu denemeye karar verdi. Yoksa kadını elinde tutamazdı.

Osiero Nero küçük bir ülkenin büyük bir insanıydı.

Victor Karen ise büyük bir ülkede küçük insan.

Kaynak: Mahir KAYNAK, Osiero Nero Öldü, Dergâh Yayınları ,1995, İstanbul

DOST GÖRÜNEN DÜŞMAN

Dost görünen düşman, düşmanların en tehlikelisidir. Ve bu çeşit düşmanın ferdîsi de millisi de ayni derecede tehlikelidir. Biri ocak söndürür, biri yurt yıkar. Fakat dost görünen düşmanların en kötüsü vicdan düşmanıdır. Çünkü bir ferdi, bir 'milleti değil, milletleri birbirine düşürür.

Açık düşman, en basit düşman, belki en iyi düşmandır. Çünkü ona karşı tedbir almak ve ondan korunmak çok kolaydır. Fakat dost görünen düşmanla ve bu düşmanın hileleriyle uğraşmak çok güçtür. Beşeriyet, hayatının her safhasında bu düşmanla karşılaşmış ve bu düşmanla mücadelede zorluk çekmiştir. Dost görünen düşman, bir muamma değildir. Belki beşeriyetin bir za'fıdır. Çünkü beşeriyetin merhametine hitap eder ve merhameti istismar eder, insanın merhametine hitab eden bir düşman seçmenin zorluğu, merhametin yalnız acımak isteme sindedir. Bu yüzden dost görünen her düşman, mutlaka bu hissi istismar ederek bir şahsı tepelemeyi, bir memleketin istilâsını kolaylaştırmayı, yahut vicdanları avlayarak beşeriyeti birbirine düşürmeyi gözetler.

"Ömer Rıza DOĞRUL"

Yazan: Herodot

Babil, İrana karşı isyan etmiş ve muhasaraya dayanmak için hazırlanmıştı.

Dârâ, isyandan haber alır almaz kuvvetlerini topladı Ve Babile karşı yürüyerek şehri muhasara etti.

Fakat Babil halkı, muhasaradan korkmadılar ve zerre kadar yılmadılar. Bunlar, surlarını taçlayan kulelere çıkarak Dârâya ve ordusuna hakaret yağdırıyorlardı. Günün birinde de içlerinden biri, İranlılara karşı şu sözleri söylemişti:

«Ey İranlılar! Burada niçin duruyor ve biran önce yurtlarınıza dönmüyorsunuz? Katırlar yavrulamadıkça sizin şehrimizi zaptetmenize imkân yok!»

Bunu söyleyen Babil hemşerisi katırın asla doğurmayacağını sanıyordu.

Muhasaranın üzerinden bir sene yedi ay geçmiş, Dâranın ordusu fena halde yıpranmış, fakat şehri zaptedememişti. Dârâ ile kumandanları, her çareye başvurmuşlar, türlü türlü hilelerden istifade etmişler, fakat bunların biri de kâr etmemişti. Kurus'un, daha önce şehri zapt için kullandığı vasıtaların hepsi de kullanılmış, fakat bundan da bir netice alınamamıştı. Babil ahalisi daima uyanıktılar ve kendilerine karşı kullanılan her çareye mukabele ediyorlardı.

Muhasaranın yirminci ayında İranlıların en ileri gelen ulularından olan Megabuzusoğlu Zopyrus, olağanüstü bir hâdise ile karşılaştı. Çünkü katırlarından biri doğurmuştu.

Hâdise o kadar garipti ki Zopyrus da inanmadı ve ancak yavruyu gözleriyle gördükten sonra inanmaktan başka çare bulamadı. Bunun üzerine Zopyrus hâdisenin kimseye bildirilmemesi için adamlarına kesin emirler vermiş ve sonra vaziyeti kendi kendine düşünmüştü: Muhasaranın başladığı Sırada Babil ehalisinden biri «katırlar yavrulamadıkça» şehrin zaptedilemiyeceğini söylemişti. Zopyrus bu sözü hatırlıyarak şehrin düşmek üzere olduğuna hükmetti. Demek bu sözleri söyleyen adam, İlâhî bir ilhamın tercümanı olmuştu. Kendi katırlarından birinin doğurması da bunun böyle olduğunu göstermişti.

Zopyrus, Babil'in sukut etmek üzere olduğunu hissettikten sonra Dârâ'ya giderek Babilin zaptına büyük bir değer verip vermediğini sordu ve onun bu şehri zapta en büyük değeri verdiğini görerek bu işi başarmağa ve bu başarıyı kendi adına bağlamağa karar verdi. Şerefli başarılar İranda fevkalâde tebcile lâyık görülür ve bunları başaranları, en yüksek mevkilere vardırırdı. Zopyrus de böyle bir işi başarmayı düşünerek Babil'i zapt için baş vurulacak çareleri göz önüne getirmiş, ve bunlardan birini seçmişti. Bu çare onun şahsını feda etmesini ve kendini korkunç bir kılığa sokmasını gerekleştiriyordu.

Fakat Zopyrus her şeyi göze almağa karar vermişti. Onun için tereddüt etmeden kalkmış, burnunu ve kulağını kesmiş, saçlarını kırkmış, eline bir kırbaç alarak kendini döğe döğe gövdesini yara, bere içinde bırakmış ve bu hal ile Dârâ'nın yanına girmişti.

En yüksek mevkili adamlarından birini bu hal üzere görmek şehinşahı fena halde üzmüştü. Dârâ, tahtından sıçrayarak yüksek bir sesle bağırdı ve Zopyrus'u kimin bu hale soktuğunu, bu hale sokmak için ne yaptığını sordu.

_ Zopyrus cevap verdi:

«Yer yüzünde beni bu hale sokabilecek bir tek adam vardır. O da sizsiniz. Bana bir yabancı el dokunmadı. Bütün bunları kendim yaptım ve kendimi bu kılığa soktum.

Çünkü Asurilerin İranlılara gülmelerine tahammül edemiyorum...»

Dârâ hayret etti ve:

— Zavallı adam. Dedi, en çirkin hareketi en güzel duyguya izafe ediyorsun. Senin kendine bu işkenceyi reva görmen muhasarayı mı sıklaştıracak? Yoksa senin burunsuz ve kulaksız kalman, düşmanın teslim olmasını mı çabuklaştıracak? Kendini bu hale sokarken her halde aklını oynatmış olacaksın!

Zopyrus anlattı:

'— Neler düşündüğümü ve neler tasarladığımı anlatırsam, beni muahaze etmezsiniz. Fakat ben plânlarımı gizli tuttum ve ona göre hazırlandım. Artık sizin tarafınızdan bir muvaffakıyetsizlik baş göstermezse, Babili zaptedeceğiz. Ben bugün, bu halimle düşman tarafına kaçacağım. Onların şehirlerine gireceğim ve sizin beni bu hale koyduğunuzu söyliyeceğim. Sözlerime inanacaklarını ve bana bir kumandanlık vereceklerini sanıyorum. Siz firarımın onuncu gününü bekleyiniz. Sonra Semiramis kapısının önüne kaybetmekten perva etmeyeceğiniz bin askeri gönderiniz. Sonra yedi gün bekleyiniz ve Ninova kapısına iki binlik bir kuvvet gönderiniz. Sonra yirmi gün bekleyiniz ve Geldanîler kapısına dört bin asker gönderiniz. Bütün bu askerler, kılıçlarından başka silâh taşımasınlar. Yirmi gün geçtikten sonra bütün orduya her taraftan taarruz için emir veriniz. Ve Belian ile Cissian kapıları önünde iki kuvvet bulundurunuz. Ben o zamana kadar Babil'e ummadığı zaferler kazandırmış olacağım için herşey hattâ kalelerin anahtarları dahi benim elimde bulunacak. İşin gerisi bana ve benim İranlı askerlerime aittir.

Zopyrus bütün bu talimatı bıraktıktan sonra Babilin kapılarına doğru bir kaçak gibi hareket etti. Takip olunmaktan korkuyormuş gibi ikide birde arkasına bakıyor ve kaçak olduğunu karşı tarafa hissettirmek için her şeyi yapıyordu. Babil kulelerinde duran ve etrafı gözetlemekle meşgul olan nöbetçiler onu görerek aşağı indiler; kapılardan birini aralayarak kim olduğunu ve niçin geldiğini sordular. O da Zopyrus olduğunu ve İranlılar tarafından kaçarak Babil tarafına katılmak istediğini söyledi. Kapıcılar onu içeri aldılar ve kumandanlarının yanma götürdüler. Zopyrus bunlara kim olduğunu anlatarak başından geçmiş felâketleri izah etti. Ve Dârânın onu bu hale soktuğunu, biricik sebebin muhasaravı kaldırmak ve geri dönmek lehinde bulunmak olduğunu bildirdi. Sonra devam etti:

— Sizin tarafınıza katılmam, sizin için en büyük bir kazançtır, fakat Dârâ ile İranlılar için en büyük kayıptır. Beni bu hale sokan kimseyi cezasız bırakmıyacağım. Çünkü onların bütün düşüncelerine ve plânlarına vakıf bulunuyorum.

Babil büyükleri, İranlılar arasında çok yüksek mevki sahibi olan bu zatı bu tüyler ürperten vaziyette, burnu ve kulakları kesik, gövdesi kanlar içinde görmüşler, sözlerine inanarak onun kendilerine yardım için geldiğini sanmışlar, onun her istediğini yapmağa hazırlanmışlardı. Onun bütün dileği bir kumandanlık olduğu için ona bir miktar asker verdiler. O da bu askerleri ele alarak önceden verdiği kararlar dairesinde harekete başlamış, firarından on gün sonra askerlerini alarak, Dârânın gönderdiği bin askeri kuşatmış ve hepsini kılıçtan geçirmişti. Babil halkı Zopyrus'un sözü gibi özünün de doğru olduğunu görerek sevinmişler ve ona daha fazla güvenmeğe başlamışlardı.

Zopyrus ikinci vâdenin hululünü bekleyerek kumandası altındaki askerlerle bir kere daha taarruza geçmiş ve Dârâ'nm gönderdiği iki bin askeri de kılıçtan geçirmeğe muvaffak olmuştu. Bu ikinci zaferden sonra bütün Babilde onu methetmeyen kalmamıştı. Herkes onun Babile gelmesini, umulmayan bir nimet sayıyor ve ona karşı en derin şükran borcunu hissediyordu.

Zopyrus bir müddet daha bekledikten sonra üçüncü vâdenin hulûlü üzerine dört bin İranlının bulunduğu yere hücum ederek bunları da aynı şekilde kılıçtan geçirmeğe muvaffak olmuş ve bu zafer onu dilediği mevkie yükseltmeğe yardım etmişti. Babil halkı ona bütün varlığı ile emniyet ediyor ve güveniyordu. Bütün orduların kumandası ona emanet edilmiş ve şehrin anahtarları da ona teslim olunmuştu.

Dârâ kararlaştırılan plân dairesinde hareket ederek her taraftan taarruza geçtiği zaman Zopyrus da işin gerisini tamamlamıştı. Babil halkı surlarının üzerinde toplanıyor ve İranlılara mukavemet için ellerinden geleni yapıyorlarken Zopyrus, Cissian ve Belian kapılarını açmış ve düşmanı içeri almıştı. Babil halkından hıyanete uğradıklarını anlayanlar Ba'l mâbedine sığındılar. Hıyanetini anlamayanlar dövüşmeğe devam ettiler, sonunda onlar da teslim olunduklarını anladılar.

Babil zaptolunmuştu. Babil yerlilerinden üç bin kişi seçilmiş ve haça gerilmişti.

Zopyrus'a gelince, Dârâ onun eski yeni bütün İranlılara üstün bir iş başardığına inanıyordu. Hikâyenin gelişine göre Dârâ **"yirmi Babil'e hâkim olmayı Zopyrus'un burnuna ve kulaklarına değişmeyeceğini"** söylemiş, onu fevkalâde taziz etmiş, ona her yıl İranlılarca en muteber hediyeleri vermiş, onu vergiden affederek Babil'in başına geçirmiş ve daha birçok ihsanlarda bulunmuştu.

Herodot, üçüncü kitap: Fıkra 160 (5)

Sh:7-11

Kaynak: **Dost Görünen Düşman**, Yazanlar :Herodot — Beydeba — Celâleddini Rumî; Arapçadan, Farsçadan, İngilizceden Türkçeye çeviren: Ömer Rıza DOĞRUL,1944, İstanbul

KOMPLO ÇÖZÜMÜ

Akbabanın Üç Günü (1975) Three Days of the Condor

Dinle! CIA için çalışıyorum. Ajan değilim. **Kitap okurum, sadece. Dünyada yayımlanan her şeyi okuruz ve komplolar, kirli tuzaklar kodlar gireriz bilgisayara ve bilgisayar bunlarla CIA'in gerçek plan ve operasyonlarını karşılaştırır. Yeni fikirleri, zayıf noktaları araştırırım. Macera kitapları, romanlar gazeteler okuruz.**

Kim böyle bir işi icat eder ki?

Dinle!

- Beni öldürmeye çalışıyorlar!

- Kimler?

Bilmiyorum ama bir nedeni olmalı. Bir nedeni olmalı! Tek ihtiyacım parçaları bir araya getirebilmek için güvenli, sakin bir zaman.

--

Akbaba bir amatör. Yolunu kaybetmiş, hareketleri kestirilemez biri muhtemelen, duygusal bile. Bir profesyoneli aldatabilir. Bilerek değil, titizlikle. Çünkü yolunu kaybetti. Ne yapacağını bilmiyor her zaman ne yapacağı tamamıyla kestirilebilir, Wicks'in tersine.

--

Bu adamlara ne yaptın?

Hangi insanlar?

Kim olduklarını bilmiyorum. Dosyaya bir rapor koydum. Washington'dan bir adam da okumuş bunu. Farz etmiş ki... Bu adam benim bölüm şefim. New York'a beni vurmaya gelmiş.

- Onu tanıyor musun?

- Hayır.

--

- Seni nerede bulacağım?

Ben seni bulurum.

- Ona güvenir misin?

- Güven. O sana güvenir mi?

Onun işi kuşkulanmak. Hiç kimseye güvenemez.

- Onları kim, nasıl oynatabildi?

- Galiba hiç kimse.

- Sonra...

- Belki CIA'in içinde. başka bir CIA vardır.

--

Neler oluyor?

Kimsin sen?

Kimsin sen?

Burada ne yapıyorsun?

Akbaba'yım. Otur! Geçinmek için ne yapıyorsun?

Saçmalama! Ne yapıyorsun tam olarak?

Operasyonlardan sorumlu Direktör Yardımcısı.

- Hangi bölge?

- Ortadoğu. Ne üzerine çalışıyorsun?

Ne yapıyorsun?

Bedeli, Amerikan Edebiyat Tarihi Derneği binasındaki herkesi öldürmek olan sır ne?

- Hiçbir sır yok.

- Wicks sana benim raporumu gösterdi.

Ne raporu?

Evet. Ortaya çıkardığım senin ağındı.

Ne yapıyordun?

Ne yapıyordun?

Bir grup lanet olası kitabın operasyonlarla ne ilgisi olabilir?

Almanca bir kitabın Venezüella dışından bir kitabın Arapça gizemli hikâyelerin...

- Dur bakalım. Bu kadar önemli olan lanet şey ne?

Petrol rezervleri. Petrol. Petrol, öyle değil mi?

Tüm bu lanet şey petrolle ilgiliydi. Öyle değil miydi?

Öyle değil miydi?

Öyleydi.

--

Hadi. Gel hadi. Bana biraz şu kızdan bahset. Hangi kızdan?

Nasıl seçtin?

Yaşına bakarak mı?

Arabasına bakarak mı?

Görünüşüne mi?

Rasgele. Şans eseri. Gerçekten.

--

Ortadoğu’ya saldırma planlarımız mı var?

- Deli misin sen?

- Öyle mi görünüyorum?

- Bak Turner...

- Planlarımız var mı?

Yok. Kesinlikle yok. Oyunlarımız var. Hepsi bu. Oyun oynarız, farz edelim kaç adama, neye mal olacak?

Bir rejimi sarsmanın daha ucuz bir yolu var mı?

- Bunun için bize para ödüyorlar.

--

Farz et ki planlarına takılmadım. Farklı bir ayak oyunu. Gerçek şu ki, planda bir yanlışlık yoktu. Plan doğruydu. Plan yürümeliydi. Sizin neyiniz var?

Bir yalanınızın ortaya çıkarılmamasıyla doğruyu söylemenin aynı şey olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Hayır, basit bir ekonomi. Bugün bu petrol, doğru mu?

10 ya da 15 yıl içinde yiyecek plütonyum, belki daha da erken. Sonra bizden ne yapmamızı isteyeceklerini sanıyorsun?

Sor onlara! Şimdi değil, sonra. Her şeyleri tükendiğinde, sor onlara! Yakacakları kalmadığında, üşüdüklerinde, sor onlara! Motorları durduğunda sor onlara! Açlık nedir bilmeyen bu insanlar, açlık çekmeye başladığında, sor onlara! Bir şey bilmek mi istiyorsun?

Onlara sormamızı istemeyecekler! Nasıl olursa olsun, onlara bulmamızı isteyecekler bizden.

--

Bu Akbaba, dosyasında anlatıldığı gibi bir adam değildir.

- Kaçak hareket etmeyi nereden öğrendi?

- Okur.

- Oku.

- Bu da ne demek oluyor?

Şu demek oluyor ki efendim, o her şeyi okur.

- Ama anlamıyorum.

- Evet.

SECRET DÉFENSE (2008) DEVLET SIRRI

Sen ruhunu şeytana satana kadar şeytan ruhunu satın almaya çalışmaya devam edecektir.

--

Arap atasözünün de dediği gibi: "Diplomasi çare olmazsa bir kadın yollayın."

--

İyi istihbarat verileri bilinen gerçeklerle birleştirmek demektir.

İsminizi yazın. Yeteneklerinize göre seçilmediniz. Hepiniz detaylı bir biçimde incelendiniz.

--

. Ne zamandan beri kimliğimin açığa çıktığını biliyordun?

Biliyordun, öyle değil mi?

O adam beni tanıdığında beni görevden alman gerekiyordu. Beni koruyacağına, hayatımı tehlikeye attın beni düzmesine izin verdin. Hepsi kendini bizden bir adım önde hissetmesini sağlamak için mi?

Ne zaman gerçeği söyleyeceksin?

--

Ben bir vatanseverim Diane. Annemi izlememi isteseler izlerim. Sana olanlar, senin gibilerle benim gibilerin yolu kesiştiğinde sıklıkla yaşanır.

- Benim yerimde olsan...

- Asla senin gibi olmayacağım. Eğer benim yerimde olsan ajanın için her şeyi yapman gerektiğini bilirdin. Günler, geceler, haftalar, aylarca eve gitmeden onunla birlikte kalabilmelisin. Eşinin, çocuklarının isimlerini, doğum günlerini bilmelisin. Hayatını onun için askıya alabilmesin. Yapamayacağın şey, onu insan olarak görmektir. Ajan bir insan değildir. O bir silahtır, başka bir şey değil. Tek tesellim, senin yalnız olduğunu, hayatın boyunca da yalnız kalacağını bilmek. Biliyorum.

“Beş masum insan. Rastgele öldürüldü, evet. Bu ülkede yılda kaç kişinin öldüğünden haberin var mı? 2,5milyon kişi, yani günde ortalama 7000 Amerikan son kez uyanıyorlar. Geçen cuma, beş tanesi aynı noktada birlikte öldüler.

Bu rastgele mi?”

JACK REACHER (2012) FİLM

“Sana Zack diye hitap ettiklerini duydum. Bu mahkum anlamın geliyor, değil mi? Bu insanları öldürmek için aldığın paranın yeterli olmadığın inanıyorum öyle bir şey yok. - Alabileceğimizi alırız. İşimiz bu. Zach, mahkum demek.

Gerçek adın ne?

Jiloviak. İnsan demek. "Mahkum İnsan".

- Gerçek adın bu mu?”

“O güçler “Şehirlerde tek tek çalışıp, yerel inşaatlar edinirler en çok kentsel gelişimle ilgilenirler kimsenin ihtiyacı olmayan köprüler, kullanılmayan otobanlar yaparlar kanser gibidirler büyümesi durmayan bir hücre. 15 yıl içinde on iki kez taşındılar. Atlanta, Albuquerque, Austin Oklahoma, Sacramento her zaman yozlaşma iddialarıyla beraber kamu fonlarından milyonlarca kayıp dolar da dahil ve hiçbir zaman bir araştırma, soruşturma yapılmamış. Sanki onların Şirketi'nin dokunulmazlığı var. Belki de bu, suçlamaların rakipten gelmesinden dolayıdır. Hoşnutsuzluktan, Onlar gibi ya da güçlerin önemli memurlarla işbirliği vardır ve bu işbirliği yetersiz olduğunda satın alınamayan insanlar öldürülüyor.”

HOW GREEN WAS MY VALLEY -VADİM O KADAR YEŞİLDİKİ (1941)

«Vadim o kadar yeşildi ki» isimli İngiliz romanını okuyorum. İngilizlerin zihniyetini göstermek bakımından çok mühim bir kitap. Orada, İngiliz milletinin nasıl düşündüğünü, neler hissettiğini görüyoruz. Onun için, İngiltere'nin Bolşevikleşmesi tehlikesini ben şahsen uzak görüyorum. İngiliz zihniyeti, milli an'anelere çok bağlı bulunuyor.

GOEBBELS'İN HATIRALARI -Goebbels Diaries 1942-1943

http://tr.wikipedia.org/wiki/Vadim_O_Kadar_Ye%C5%9Fildi_Ki_(roman)
http://tr.wikipedia.org/wiki/Vadim_O_Kadar_Ye%C5%9Fildi_ki_(film)

Yönetmen: John Ford

Senaryo: Philip Dunne, Richard Llewellyn

Ülke: ABD

Tür: Dram, Aile

Vizyon Tarihi: 28 Ekim 1941 (ABD)

Süre: 118 dakika

Dil: İngilizce, Welsh

Müzik: Alfred Newman

Nam-ı Diğer: R ichard Llewellyn's How Green Was My Valley

Oyuncular: Walter Pidgeon , Maureen O'Hara, Anna Lee, Donald Crisp , Roddy McDowall

Özet

Yüzyılın başında, Galler bölgesinde maden ocağında çalışarak geçimini sağlayan Morgan ailesinin yaşantısı, ailenin en küçük bireyi Huw (Roddy McDowall) tarafından anlatılıyor. Huw hastadır. Yürüme zorluğu çekmektedir. Okulda da problemleri vardır. Ailenin diğer fertleri kömür madeninde çalışır. Ancak madendeki ücretler yavaş yavaş düşürülür. Çalışanlar, işten çıkarılır. Çevredeki aileler büyük sıkıntıya düşer. Rahip Morgan (Donald Crisp), "Sendika" taraftarı olan çocuklarına bile karşı çıkar, toplumu yatıştırmaya çalışır. Ancak çalışanların öfkesi artar. Ailesine sahip çıkacak olan ise bayan Morgan'dır (Sara Allgood).

Bayan Morgan, hem kocasına hem de çocuklarına sahip çıkarak, yuvasını kurtarmaya çalışır.

Vadinin en güzel kızı Angharad ise (Maureen O'Hara), bay Gruffydd'a (Walter Pidgeon) deli gibi aşıktır. Mr. Gruffydd ise kilisede görev yapmaktadır

Filmden Kesitler

Eşyalarımı, annemin eskiden pazara giderken sırtına aldığı şala doldurdum. Vadimden gidiyorum. Ama bu kez geri dönmeyeceğim. 50 yıllık anılarımı geride bırakıyorum. Ne garip, an geçtikten sonra pek çok şey unutulur gider. Oysa uzun zaman önce olanları, çoktan olup gitmiş kadınların ve erkeklerin anısı zihnimde o kadar berrak ve taze ki. Neyin gerçek olduğunu, neyin olmadığını kim söyleyebilir?

Sesleri hâlâ kulaklarımda çınlarken arkadaşlarımın gittiğine inanabilir miyim?

Hayır, demekten vazgeçmeyeceğim çünkü onlar zihnimde yaşayan gerçekler hâlâ. Geçen zamanın çevresine çekilen ne bir parmaklık ne de çit var. Geriye dönersin, istediğin bölümü yeniden senin olur. Eğer hatırlarsan, ben de vadimin bugünkü haline gözlerimi kapatıp ben çocukken olduğu haliyle vadimi görüyorum. Yemyeşildi ve dünyanın bütün nimetlerini içinde barındırıyordu. Galler'in hiçbir yerinde bu kadar güzeli yoktu. Küçük bir çocukken öğrendiğim her şeyi bana babam öğretti. Onun öğrettiği hiçbir şey sonradan yanlış ya da yararsız gelmedi. Bana verdiği basit dersler, sanki daha dün anlatmış gibi zihnimde berrak. O günlerde kara cüruf kömür madeninin atıkları sadece tepenin yamaçlarını kaplıyordu. Henüz kırları bozmaya, köyümüzün güzelliğini karartmaya yetmiyordu. Zira maden ocağı, cılız kara parmaklarını yeşile sokmaya daha yeni başlamıştı. Ablam Angharad'ın sesi bugün hâlâ kulaklarımda. Babam ve bütün ağabeylerim kömür madencileriydi ve yaptıkları işten gurur duyarlardı

Biri bir şarkı başlatırdı ve vadi seslerin yankısıyla dolardı. Zira, benim insanlarım için şarkı söylemek gözün görmesi gibi doğaldır. Sonra sıra, arka bahçede fırçalanmaya gelirdi. Kova kova sıcak ve soğuk su taşımak Ablam Angharad'ın göreviydi. Ben elimin yettiği küçük işleri yaparken, babam ve ağabeylerim sırtlarındaki kömür isini temizlerdi. İzlerin çoğu çıkardı ama bazıları hayat boyu kalırdı. Bunlar, kömür madencisinin madalyasıdır. Babama ve yetişkin ağabeylerime imrenirdim. Fırçalardın, fırçalardın... Bay Kömür öylece durur, sana kahkahayla gülerdi. Babamın önünde her zaman ya sığır parçası ya da kuzu kolu ya da budu olurdu Yemek yerken hiç konuşulmazdı. Lezzetli bir yemekten daha iyi sohbeti olan bir kimseyi hiç görmedim. Annem hep koşuştururdu. Yemeğe her zaman en son o başlardı ve en erken o bitirirdi. Babam evimizin başı ise, annem de kalbiydi. Yemeğin ardından, bulaşıklar yıkandıktan sonra kutu masaya konur ve harçlıklar dağıtılırdı. Vadimizde yaşayanlar hayatlarında hiç banka görmemişti. Biriken paramızı şömine rafında saklardık. Babam hep "Para harcamak içindir" derdi. Tıpkı o parayı kazanmak için erkeğin gücünü ve aklını kullandığı gibi. En az o kadar istekli ama her zaman bir amaç uğruna... Teşekkür ederim, baba. Yüzlerce kez yaptığım gibi, evden koşarak çıkıp sokağı geçerdim. "Şimdi yavaş çünkü kiliseye saygı göstermeli." Bu babamın bize öğrettiği ilk şeydi. Sonra doğru Bayan Tossel'in dükkanına. Şekerlemesini saatlerce çiğnerdin. Bugün düşünüyorum da, yuttuktan sonra bile dilinin altına saklanan tadını alabilirdin. Aradan geçen yıllara rağmen o tat hâlâ damağımda. Güzel olan ama geçip giden pek çok şeyi hatırlatıyor bana.

İşte o öğleden sonra Bron'u Bronwyn'i ilk kez gördüm. Öte vadiden gelmişti. Annemi ve babamı ilk kez ziyaret ediyordu.

Bay Gwilym Morgan'ın evi burası mı?

Sen Huw olmalısın .

- Bronwyn, sen misin?

- Evet .

- Ne kadar güzelsin .

- Sanırım Bronwyn'e o zaman aşık oldum. Bir çocuğun aşık olması aptalca gelebilir. Ama çocuk halimle bile duygularımı benden başka kimse bilemezdi .

- Ivor adına gurur duyuyorum .

- Asıl gurur duyması gereken benim. Ivor için güzel duygular besliyor musun?

Daha birkaç aylıkken senin peşinde koşardı. Bunun gibi, ağzı açık .

- Bu Bronwyn, Huw. Senin ablan olacak.

- Biz zaten tanıştık. Sepete dikkat et. İçinde kek var. Bu sana göre değil, Huw. Senin için de zamanı gelecek. Bronwyn ve Ivor'un nikahını yeni vaiz, Bay Gruffydd kıyacaktı. Cardiff'teki üniversiteden geliyordu. Bu, onu ilk görüşümdü. "Bu adam sarhoş olmayacak, olamaz, olmamalı... "Topuğumdan parmağıma. Parmağımdan dizime." "Çizgiden yürürüm çizgiyi çekerim."

- İyi akşamlar, Bay Morgan .

- Gerçekten de öyle .

- Özür dilerim .

- Teşekkürler. DİKKAT "3 Ağustos'tan itibaren bu madende çalışan bütün işçilerin..." "...yevmiyelerinden 1 şilin 2 peni kesilecektir. C. Evans" Haydi, çocuklar. İşinizin başına. Ivor! Dai Griffiths ve Idris John'u bul ve onları Bay Evans'ın bürosuna getir .

- Biz de gelebilir miyiz?

- Olmaz. Bu yaşlı adamlara göre bir iş. Siz eve gidip, annenize suyu ısıtmasını söyleyin .

- Gidelim mi yani?

- Haydi!

- Neden yıkanmadınız?

- Sizi bekliyorduk. **Sadece birkaç şilin kesinti yapılacak.** Alacağımız hepimize yeter de artar. Yemek zamanı geldi, değil mi?

Nedeni, kömür için eski fiyatı alamamaları. Haydi, yıkanın artık .

- Önce konuşabilir miyiz, efendim?

- Evet. **Bu kesintinin asıl sebebini size söylememişler. Haftalardır bekliyorduk. Dowlais'teki demir madeni kapandığından beri .**

- Demir madeninin bizimle ilgisi ne?

- Oradan gelen madenciler, yevmiye ne olursa olsun çalışmaya razılar. Bu yüzden bizim yevmiyemiz kesildi. Bu sadece başlangıç. Biraz bekleyin. Daha da azalacak. Ta ki bunun içi de verdikleri kadar bomboş olana dek. Saçmalık! İyi bir işçi iyi yevmiyeyi hak eder ve bunu da alır .

- Bir işe üç adam düşerken değil .

- İşçi az paraya çalışmaya razıyken maden sahibi neden fazlasını ödesin?

- Çünkü maden sahibi canavar değildir .

- Onlar da bizim gibi insan .

- Onlar da insan ama bizim gibi değil. Onlarla konuşmaya gittiğin için şimdi sana bunu yapıyorlar .

- Hayır .

- Çünkü onların gücü var, bizim yok .

- Gücü nereden alacağız?

Havadan mı?

- Hayır. Bütün işçilerin birliğinden. Sendikacılık mı?

Kendi oğullarımı sosyalist saçmalıkları ağzına alacağı.. .

- ...aklıma gelmezdi .

- Bu çok akıllıca .

- Birlik olmadığımız takdirde.. .

- Bu lafları yeterince dinledim! Ama baba... Şimdi yıkanın. Anneniz bekliyor. Babamı yağmur altında köpek gibi bekletmelerine göz yumup.. .

- Sana konuşma iznini kim verdi?

- Bu konu sessiz kalınmayacak kadar önemli. Sizi cezalandırmak istiyorlar çünkü... Görgü kurallarından daha önemli değil. Peki, ne yapacağız?

Kar yağmaya başladığında soğuktan ölürsün. Birlik olduğumuz takdirde ne yapabilecekler bakalım. Herkese anlatırsak, harekete geçerler. Bütün bölümler hazır. Beni siyasetinize alet edemezsiniz. Greve gitmek için bahane olmam. Eğer sözcüye böyle yapabileceklerini bilirlerse, diğer işçilere ne yaparlar?

- Göreceğiz. Susun şimdi. Yemeğinizi bitirin .

- Baba.. .

- Yeter artık .

- Ama...

- Angharad!

- Yetmez! - Owen!

- Affedersiniz ama.. .

- İzin alana kadar konuşma .

- Adalet yoksa konuşurum .

- İster izin olsun ister olmasın!

- Bu evde değil. Bu evde ya da dışarıda .

- Masayı terk et .

- Evi terk edeceğim .

- Gwilym... Babandan özür dile .

- Pişman değilim. Ben de seninle geliyorum. Köyde kalacak yer bulabiliriz. O zaman hepiniz son bir defa oturun ve yemeğinizi bitirin. Başka bir şey söylemeyeceğim. Otoritenizi sorgulamıyoruz. Ama eğer görgü kuralları gerçeği söylemeye engel oluyorsa, görgüsüz olalım daha iyi. Giysilerinizi toplayıp, gidin .

- Onlarla beraber gideceğim .

- Kapa çeneni. Sen bulaşıkları yıka! Evet, oğlum. Orada olduğunu biliyorum. Adamlar harekete geçti .

- Bunun anlamı nedir, Bay Gruffydd?

- Bunun anlamı... Vadi'den bir şey eksildi ve yeri bir daha asla dolmayacak. Haydi, annenle babanın yanına git, evlat. Bugün sana ihtiyaçları olacak. İşçiler 22 haftadır çalışmıyordu. Grev kışa giriyordu. Gün içinde sokağa çıkınca erkekleri görmek garipti. İnsanın içine korku salıyordu. Boş mideler ve çaresizlik mantığa baskın çıkmaya başlarken erkeklerin ruh hali de çirkinleşmeye başladı. Her kim dostları değilse, düşmanları oluyordu. Babamın greve karşı çıktığını biliyorlardı. Şimdi de onlar babama cephe alıyordu.

- Huw... Bu gece erkekler tepede toplantı yapacak, değil mi?

- Evet, anne .

- Beni oraya götüreceksin .

- Olmaz! Kadınlara yer yok orada .

- Ama bu gece bu kadına yer olacak! Durun! Hepiniz beni dinleyin! **Benim Beth Morgan olduğumu hepiniz biliyorsunuz. Bu gece buraya hakkınızda ne düşündüğümü söylemeye geldim. Çünkü kocam hakkında kötü konuşuyorsunuz. Onun karşısına çıkamayacak kadar korkaksınız. Onun size hiçbir zaman bir kötülüğü dokunmadı. Onu tanırsınız. İçinizden bazı burnu büyük, ikiyüzlüler**

onunla aynı kilisede nasıl oturuyorsunuz anlamıyorum. Onun maden sahiplerinden yana olduğunu söylemek sadece yalan değil, düpedüz şeytanlıktır. Size söyleyeceğim son bir şey var. Eğer benim Gwilym'e bir zarar gelirse, bunu yapanları bulur ve onları kendi ellerimle öldürürüm. Yemin ederim. Yüce Tanrı şahidimdir.

İmdat! Yardım edin! Dayan, anne. Sesimi duydular. Buraya geliyorlar .

- Az önce uyanıktı .

- O halde atlatacak. Ama bu zaman alır. Bu evde at yetiştiriyorsunuz, Bay Morgan. Bana kalsa o oğlan çoktan tabuta girmişti .

- Gerçek bir Morgan o halde .

- İyileşecek, Bayan Ivor. Bir tas çorba ve sıcak bir gülücük işi görür. Az önce uyanıktı. Bron ile konuştu .

- Küçük çocuk ne zaman iyileşir?

- Bir şey söylemek zor. Bacakları donmuş. Bir yıl, iki yıl... Sessiz kalabilir. Bir daha yürüyeceği konusunda bir söz veremem. Doğa bildiğini okur. Söylediklerinize dikkat edin. Sanırım sizi duydu. Gözlerinin içinde gördüğümü sandığım ışık nerede?

Korkuyor musun, evlat?

- Doktorun söylediğini duydun mu?

- Evet. efendim. Peki buna inandın mı?

Evet, efendim .

- Yeniden yürümek istiyorsun, değil mi?

- Evet, efendim. O zaman inancını korumalısın. İnancın varsa yeniden yürürsün .

- Bütün doktorlar ne derse desin .

- Ama o "doğa bildiğini okur" dedi. Doğa Tanrı'nın hizmetkarıdır. Birkaç durum hatırlıyorum da, doğaya yolunu değiştirmesi emredilmişti. Kutsal Kitabı biliyorsun, değil mi?

- Evet, efendim .

- O zaman bilesin ki daha önce olan, yeniden olabilir. Bu kez senin için .

- Bana inanıyor musun, Huw?

- Evet, efendim. Güzel. Dağlardaki ilk nergisi göreceksin, değil mi?

- Evet, göreceğim, efendim .

- O zaman görürsün. Keşke senin yerinde orada yatıyor olsaydım. Ve keşke bu kitabı ilk defa okuyor olsaydım. Hazine Adası... Bay Gruffydd... Size teşekkür etmeden gitmenize izin veremezdim .

- Bu benim görevim .

- Hayır. Görevinizden fazlası. Evet. Huw iyi bir çocuk. Siz de iyi bir ailesiniz. Yakında akşam yemeğine gelecek misiniz?

Daha sonra. Doktorlar evden ayağını çektikten sonra gelirim .

- O zaman hepsini kovalarım .

- Güzel. "Hazine Adamızı ayrıntıları ile size anlatmak için..." "...1785 yılında kalemi elime alıyorum." O günlere geri dönüyorum. O günden beri zihnimde yaşayan bütün asil kitaplar... Her zaman umut ettim, inancımı korudum. İlk aylar, annem üst katta kalıyordu. Onunla tavanı vurarak konuşuyorduk. İlkbahar...?

İşte oldu. Kar yağdı. Bir karın var ama o yatağında yatıyor. Ailene de yabancılar bakıyor .

- Evet, bir karım var .

- Seni yaramaz. Bir şey söyleyecek misin, anne?

- Haydi, bir şey söyle .

- Ne diyebilirim?

Son kez konuştuğunda ne diyeceksen onu. Dostlar arasındasın. Zor olmaz. Haydi herkes yemeğe! Seni son günlerde kilisede hiç görmedim, Ianto .

- Çok meşguldüm .

- Hangi işle, sorabilir miyim?

- Kendi işimle .

- Sadece uygarca bir soru sordum. Ben de uygarca cevap verdim. Sendikayla meşgulüm. Sendika şeytanın işidir. Sonun hiç iyi olmayacak .

- Hiç değilse kilisede oturup, boş konuşmuyorum.

- Bana bak. Boş ver. Sonradan pişman olacağım şeyler söylemek istemiyorum. Bu, üzerinde durulması gereken bir konu. Ianto.. .

- Neden kilisede boş konuşuyormuşuz?

- Sözüm sizi hedef almıyordu .

- O zaman hedef al .

- Pekala. **Çünkü sürünüzün çobanlığını yapıyorsunuz. Ama sürünüzün pislik ve yoksulluk içinde yaşamasına göz yumuyorsunuz. Ne zaman buna karşı seslerini yükseltmek isteseler, bunun Tanrı'nın ilahi takdiri olduğunu söyleyip, onları yatıştırıyorsunuz. Koyunlar! Bir avuç maden sahibinin güttüğü koyun sürüsü müyüz biz?**

Bana insanın Tanrı'nın sureti olduğu öğretilmişti. Koyunun değil. Bu konudaki düşüncelerimi söylemedim çünkü aile arası bir anlaşmazlığa karışmak istemiyordum .

- Size izin veriyorum .

- Pekala. İşte benim düşüncem. Sendikanızı kurun. Buna ihtiyacınız var. Tek başına güçsüzsünüz. Birlikte güçlü olursunuz. Ama unutmayın. Güç demek sorumluluk demektir. Hem kendinize hem de başkalarına karşı. Haksızlığın üstesinden haksızlıkla değil, adaletle ve Tanrı yardımıyla gelinir .

- Hayattaki konumunuzun dışına mı çıkıyorsunuz, Bay Gruffydd?

Sizin işiniz ruhani konular. İnsan ve Tanrı arasına giren her konu benim işimdir. Diyakozlar sosyalizm vaaz ettiğinizi duyacak .

- Bay Parry!

- Şeytanın uşakları .

- Bay Parry!

- O bizim konuğumuz .

- Beth, Bay Parry'e bir tas çorba ver .

- Kafasına bir tava indirebilirim. Bayan Jenkins, güzel bir şarkı çalın. Haydi, gelin arkadaşlar!

- Angharad.. .

- Bay Gruffydd... Size, hep borçlu kalacağız. Sayenizde yeniden aile olduk. Bırak ben yapayım .

- Elleriniz.. .

- Sorun değil .

- Madende çalıştınız mı?

- 10 yıl .

- 10 yıl mı?

- Okurken .

- Sabunlu bez vereyim .

- Lütfen zahmet etme. Güzel mendilini kirleten bir adam! Siz kilisede bir kralsınız. Ben de kendi mutfağımda kraliçe olacağım .

- Sen gittiğin her yerde kraliçe olursun .

- Bunun anlamı ne?

- Bunu hiç söylememeliydim .

- Neden?

Seninle böyle konuşmaya hakkım yok. Bay Gruftydd... Eğer o hakkı verecek kişi bensem bu hak sizindir. Babam ve Bay Gruffydd'in yardımıyla grev sona erdirildi. Yine iş başı yapıldı. Aylaklık günleri, zorlukların anısını silmek için çalışıldı. O sabah tepeye tırmanırken erkekler mutluydu. 1-9... 1-10... Ama hepsi mutlu değildi. Çünkü var olan az sayıda iş için çok işçi vardı. İçlerinden bazıları kendi vadilerinde onlar için bir daha asla iş olmayacağını öğrendi. Güney Galler'de de durum aynı. Baba Cardiff'te insanlar devletten ekmek almak için sıraya giriyor. Bize göre değil. Değil mi, kardeşim?

Kutudan payımıza düşeni alıp, gideceğiz. Eğer izin verirseniz .

- Nereye gideceksiniz?

- Amerika'ya .

- Benim payımı da al, Owen .

- Benimkini de. Olmaz. Kendimizinki yeter. Sadaka almayız .

- Sadaka değil ki .

- Sadece bize düşeni. Annenize bundan bahsetmeyin. Bırakın bugün geçsin. Söylememeyi boş ver. Her şeyi duydum. Amerika... Yavrularım... Kitaptan bir bölüm okuyalım mı, evlatlarım?

- Hangisini, efendim?

- Isiah 55... İkisi gitti. Bu sadece başlangıç. Hepiniz gideceksiniz. Teker teker hepiniz gideceksiniz .

- Ben seni asla bırakmam, anne .

- Huw, yavrum, eğer sen de beni bırakıp gidersen doğurduğuma pişman olurum. Neden doğurdun?

Herhalde ellerim sudan çıkmasın yüzüm ateşten çekilmesin diye. Ivor Morgan'a mektup var. Windsor Şatosu'ndan. Bay Ivor Morgan'ın... Bay Ivor Morgan, koro üyelerinden seçilenlerle birlikte 14 Mayıs'ta saat 3 ile 5 arasında Majesteleri Kraliçe'nin huzuruna çıkacaktır. Kraliçe'nin huzurunda şarkı söyleyeceksin. Bu güzel günü göreceğimi hayal edemezdim. Idris, Owen Vadi'deki herkesi toplayın. Davy, diğer madendekileri davet et. Onlara kutlama olduğunu söyle. Ianto, meyhaneye söyle. Bu gece gelen herkese içkiler bedava olacak. Evlatlarım... Morganlar'a layık bir şekilde uğurlanacaksınız. Yüce Tanrım, bugünü gördüğüm için yürekten şükranlarımı sunuyorum. Sahip olduğum her şey ve bu yeni nimetin için de şükranlarımı sunarım. Sen bizim babamızsın. Ama Kraliçemiz de bizim annemizdir. Zor günlerinde ona yardım et, Ulu Tanrım. Üzüntüsü yaşından büyük olmasın. Ve onun huzurunda şarkı söyleyecek bu seslere tatlılık, güç ve ruh ver. Günaydın, Bay Gruffydd. Sizi gördüğüme sevindim .

- Angharad pazara gitti.

- Angharad mı?

Ben Huw'u görmeye gelmiştim. Huw mu?

- Nergisler açtı, anne .

- Elibiselerin nerede, evlat?

Yastığımın altında .

- Bugüne hazırlamıştım .

- O halde gel benimle ve cesur annen için kraliçelere layık bir çiçek demeti hazırla. Kesinlikle, efendim. Çok az yolumuz kaldı, Huw. Dikkat et. Kokuyu alıyor musun?

İşte oldu. Gitmeyin! Yürüyebilirsin, Huw. Denemelisin. Haydi, evlat. Yürüyebilirsin. Huw, yürü! Aferin, evlat. Gördün mü?

Seni koca adam! Sen şanslıydın, Huw. Acı çektiğin bitkinlik dolu günleri yatakta geçirdiğin için şanslıydın. Çünkü Ulu Tanrı böylece sana kendi içinde ruhunu yaratma şansını verdi. İyi ışık almak için, babanın lambayı temizlemesi gibi.. .

- ...sen de ruhunu temiz tutmalısın .

- Ama nasıl?

Dua ederek, Huw. Dua etmek derken, dini duygulara kapılıp domuz gibi bağırmayı mırıldanmayı kastetmiyorum. Dua etmek doğru düşünmenin diğer adıdır. Dua ederken, düşün. Söylediğini iyi düşün. Düşüncelerini somutlaştır. Bu şekilde, duaların güç kazanır ve bu güç senin bir parçan olur. Bedeninin, aklının ve ruhunun bir parçası olur. Bu yeni bacakların ilk görevi pazar günü seni kiliseye taşımak olmalı .

- Öyle olacak, efendim .

- Aferin sana koca adam! Elini ver bana. Haydi, gel. Lütfen yerlerinizde kalın. Diyakozların toplantısı olacak. Meillyn Lewis... Öne çık. İşlediğin günahlar ortaya çıktı. İşlediğin günahlar ortaya çıktı. Şimdi senin gibi kadınların yapacağı gibi bedelini ödeyeceksin. Tanrı'nın emirlerini çiğneyerek, dünyaya bir çocuk getirdin. Senin gibiler için dua etmek yararsız. Dersini alana kadar karanlığa mahkum edilmelisin. Meillyn Lewis... İşlediğin günahı kabul ediyor musun?

- O zaman cezanı çekmeye hazır ol .

- Durun!

- Onu rahat bırakın, sizi ikiyüzlüler!

- Bayan Morgan... Buna nasıl seyirci kalırsın?

Acımasız ihtiyarlar kafa sallayıp parmakla göstererek ona daha da fazla acı çektirmeye çalışıyordu. Tanrı böyle buyurmamış! İsa "Şimdi git ve başka günah işleme" demiş. Angharad! İncil'i çok iyi biliyorsun ama hayatı hiç tanımıyorsun. Meillyn Lewis'in benden daha kötü olmadığını bilecek kadar tanıyorum .

- Angharad!

- Diyakozlar ne bilir ki?

Bir erkeği bu kadar çok seven bir zavallı bir kız için sevdiğini bir an bile görmemek nasıl bir işkencedir bilemezsin. Canın acıyor mu, Huw?

Rahat dur. Angharad! Erkekler arasındasın. Sen neden mutfaktan çıktın?

Demek erkek oldun?

Kütür, saygısızlık, ikiyüzlülük! Tatil günü insan piposunu içip.. .

- ...gazete okuyamaz mı!

- Git burnunu sümkür! İçeri gir!

- Günaydın, Morgan .

- Günaydın, Bay Evans .

- Geçin, oturun .

- Teşekkür ederim. Bay Evans. Madenin sahibi. Angharad.. .

- Konuya gireyim, Morgan .

- Tabii efendim .

- Buraya çok hassas bir görevle geldim, Morgan.

- Kötü bir şey mi?

Hayır ama beni endişelendiriyor. Buraya iznini almaya geldim. Oğlum Iestyn için izin.. .

- Çok yaşa, Morgan .

- Sağ olun, efendim .

- Nerede kalmıştım?

- İzin diyordunuz. Evet. Oğlum Iestyn'ın, kızının da izniyle kızını görmesine izin istemek için geldim .

- Biz gururlu bir aileyiz, Bay Evans .

- Bunu biliyorum, Morgan ama.. .

- ...ben bir şey yapmadım, Morgan .

- Bay Evans oğlunuzun benimle konuşmasına izin veriyorum, Bay Evans. Teşekkür ederim, Morgan. Buna çok memnun oldum. Galler kanı işte. Çok memnun oldum, Morgan. Gel. Ayakkabılarımı getir. Sen odana çık. İçinde birazcık tevazu kalmadı mı?

Ayakkabılarımı bul! Ceketinizi giyin .

- Bay Morgan.. .

- Buyrun, oturun .

- Karım Bayan Morgan .

- Nasılsınız?

Bay Morgan buraya, kızınız Angharad ile konuşmak için izin almaya geldim .

- Bunlar benim oğullarım .

- Evet, onları tanıyorum. Çok yaşa .

- Buraya gelmemeliydin.

- Cevabını bilmeden bir gece daha geçiremezdim .

- Bir sorun mu var?

- Sorun mu?

- Ne demek istediğimi biliyorsun. Neden bana karşı tavırların değişti?

Neden bana yabancı gibisin?

Bir hata mı ettim?

Suç bende. Annen ayinden sonra benimle konuştu .

- Bolluk içinde yaşayacak olmana seviniyor.

- Iestyn Evans.. .

- Daha iyisi olamazdı .

- Ben onu istemiyorum .

- Ben seni istiyorum .

- Angharad. Geceler boyu düşünüp bir çözüm bulmaya çalıştım. Bu işi yapmaya başlarken ne demek olduğunu biliyordum. Fedakarlık ve kendini adamak... Hayatımda sadece bunlara yer olacaktı. Ben buna gönülden razıydım. Ama başka biriyle bunu paylaşmak... Hayat boyu yoksulluk içinde yaşamana, iyi bir yemek için başkalarından gelecek sadakaya muhtaç kalmana nasıl razı olurum?

Çocuklarımız başkalarının eskilerini giyerken, biz yoksulluk içindeki bir ev için Tanrı'ya şükür mü edeceğiz?

Hayır. Yaptığım iş adına azla yetinmeyen ben razıyım. Ama öldürmeye başlardım eğer saçına zamanından 20 yıl önce ak düşerse. Neden öldürmeye başlayasın?

Sen bir insan mısın yoksa aziz mi?

Aziz değilim ama sana karşı görevim var. Bırak da bunu yapayım. Kızımın düğününde şarkı söylenmeyecek mi, Dai Bando?

Banyo küveti 100 galon su alıyor. "A" dakikada 20 galon su veriyor. Ve "B" dakikada 10 galon su veriyor .

- Yazdınız mı, Bay Morgan?

- 20 ve 10 galon... Evet, efendim. "C" ise bir delik ve dakikada beş galon su boşaltıyor. Banyo küvetini doldurmak ne kadar sürer?

Ne saçma! Altı delik bir küveti doldurmak mı?

Bu aklı çalıştıran bir soru. Gelecek ay gireceği sınavda lazım olacak. Devlet okulunda da amma saçma sorular soruluyor! Kim altı delik olan bir küveti doldurmaya çalışır?

- Bunu ancak deliler yapar!

- Bu sadece hesap yapması için. Sayılar...Hepsi bu. Kaç galon ve ne kadar sürede?

Dibi delik bir küvet! Oğullarımın neden bu kadar dik kafalı olduğunu anladım. Bunun nedeni sensin, Beth Morgan. Başka bir şey var mı, Bay Gruffydd?

Ondalık sayılar... Demek ondalık sayılar... O zaman ondalık sayılar. Evime de huzur! Geç kalıyorum. Artık gitmeliyim .

- Ondalık sayıları akşam yaparız .

- Tabii, efendim .

- İyi geceler .

- İyi geceler, Bayan Morgan. Tek başına, uzun yolu yürüyerek öteki vadiye gittim. Devlet okuluna gitme ayrıcalığına ailem içinde ilk ben sahip oldum .

- Demek yeni çocuk sensin!

- Evet, efendim. Geç kaldın. Evet, efendim. Ne de pis şeymiş!

- Nerelisin?

- Comronda. Maden ocaklarından çıkma küçük bir dahi! Ondan okumuş adam yapmam bekleniyor! Haydi, gir içeri. Ahırda mı buyüdün sen! Kapıyı kapat. Botların çamur içinde .

- Evden çıkarken temizdiler .

- Bana "efendim" diyeceksin. Yoksa sırtına sopayı yersin! Şimdi otur şuraya. Buraya gel pislik! Bu da neymiş böyle! Kalem kutusu! Pek de güzelmiş! Kalem kutumu kırdın! Mervyn dur! Canını yakacaksın! Dağda düştüm .

- Kazandın mı, Huw?

- Hayır. Ianto!

- Dai Bando'yu getir .

- Dai Bando mu?

- Yarın okula gitmek istiyor musun?

- Evet, efendim. Güzel. Bugünden itibaren yüzündeki her iz için 1 peni alacaksın. Kanayan burun için 6 peni. Morarmış göz için 1 şilin ve.. .

- ...kırık burun için 2 şilin .

- Gwilym, kes şunu! Bir daha kavga edersen, eve gelince yüzüne bakmam! Seninle tek kelime konuşmam! Kır bakalım burnunu! Evden her çıktığında annenin kalbini kır .

- Bir erkek kavga etmeyi bilmeli, Beth .

- Kavga etmek mi?

- Bir daha böyle dayak yerse ölür .

- Dayak yemek mi?

Hayır. Kavga etmek olabilir ama dayak yok. Ona biraz zaman tanı, dayak atma sırası ona gelir. İçeri gel, Dai Bando .

- İyi akşamlar Bayan Morgan .

- Şapkanı çıkar! Dai Bando sana boks yapmayı öğretecek, Huw. Hızlı dövüşmeyi! Bir sürü boksör iyi bir dövüşçü değildir .

- Boks bir sanattır, değil mi?

- Öyledir .

- Adamlara bir bardak çay getir .

- Çay mı?

Çay mı?

Çay istemez, Bayan Morgan! Şu anda eğitim veriliyor. Bir bardak bira. Dibi delik küvetler... Şimdi de paralı dövüşçüler! Küçük madenci dostumuz yine en sevdiği sporu yapıyor öyle mi?

- Bay Philips! Sırt verin!

- İtiraz ediyorum!

- Sırt verin!

- İtiraz ediyorum. Bay Wellis, sırt verin .

- Şunu dişlerinin arasına al .

- Amma sert vuruyor. Hey, okullu çocuk! Huw... Evlat.. .

- Bu okulda mı oldu?

- Seni fena haklamış .

- Kim yaptı bunu?

Bay Jonas mı?

- Bay Jonas'a bir iki lafımız olacak! Hayır!

- Kavga ederek kuralları bozdum .

- Bunun kuralı yoktur .

- Ama beni uyardı.

- Saçmalık!

- Sus, Davy! Bu Huw'nun meselesi. Kararı o verir. Sen iste, onu doğduğuna pişman ederiz. Hayır. Ona dokunmayın. Sanırım küçük kardeşimiz esaslı bir erkek olmaya başladı. Nominal değerler, uzaklık ölçmekte kullanılır. Buyrun .

- Doğru yere gelmişiz .

- Sizin için ne yapabilirim?

- Öğrenmenin yaşı yoktur, değil mi Bay Jonas?

- Yoktur. Ben de bir kere okula gitmiştim. Pek akıllı olduğum söylenemez. Bir sopanın uzunluğunu nasıl ölçersiniz, Bay Jonas?

- Elbette metreyle!

- Peki, kendinin üçte biri kadar bir çocuğa sopayla vuran adamın ölçüsünü nasıl alırsınız?

Sopayı iyi kullanıyor olabilirsiniz ama boks da benim uzmanlık alanımdır .

- Queensberry Markisi'nin koyduğu kurallara göre.

- Huzur içinde yatsın. Ve bu bilgimi size öğretmekten mutluluk duyarım. İyi bir boksör olmak için sağ eliniz çok iyi olmalı. Gördünüz mü?

Adama böylece cezasını verebilirsiniz. Bir sağ bir sol... Adama böylece cezasını verebilirsiniz. Bir sağ bir sol... Adam seninle konuşuyor. Haydi, kalk! Beni dikkatle dinleyin, çocuklar. Topluluk önünde konuşmaya pek alışkın değilimdir .

- Sadece meyhanede konuşur .

- Ama bunu... Asla yapmayın. Bu hareket kurallara aykırıdır. Adamın burnunu kırmamalı .

- Korkarım iyi bir boksör olamayacak .

- Öğrenmeye hiç eğilimi yok. Bay Gruffydd! Ivor maden arabasının altında kaldı. En alt katta .

- İlk torunumuz doğdu, Gwil .

- Birini ver, öbürünü al. Bunu yukarıdaki kıza söyle. Sana cevabı o versin .

- Sus, Beth. Öfkeyi körükleme .

- Öfkenin canı cehenneme. Duyulsun diye açıkça söylüyorum. Üstün başarı...Oğlumuz okumuş adam oldu .

- Bu nedir, Huw?

Bundan hiçbir şey anlamıyorum.

- Latince de ondan! Latince mi?

Neden İngilizce yazmazlar ki?

- Çünkü moda bu!

- Modaymış! Fransızca, ondalık sayılar, dibi delik küvetler! Zavallı, Huw.. .

- Aklını Latince ile doldurmuşlar .

- Beth, güzelim...Mor bir göz mü... Haydi, durma. Çocuğu uyandır. Güzeller güzeli...Babamın kopyası. Saçmalık! Şimdi ne olacak?

Cardiff'teki okula mı gideceksin?

Sonra da üniversite.. .

- Ya avukat ya da doktor mu olacaksın?

- Doktor Huw Morgan.. .

- Huw Amca, bu çok özel bir şey olacak .

- Evet, öyle. Güzel bir at, siyah bir takım ve kolalı gömlek... Aferin sana küçüğüm .

- Biraz da Bron'ın meyveli kekinden .

- Benim kekim domuza mı verilir?

Hayır ama seninkini dün bitirdim. Bugün kek yapma sırası Bayan Bron'da. Özür dilerim, Huw. Bugün sadece ekmek pişirdim. Artık yiyecek kimse yok. Anne...Onsuz çok yalnızım. Her gece botlarını giysisini hazırlıyorum. Sabah olduğunda hala oracıkta duruyorlar. Çok yalnızım. Gwil... Eğer kabul ederse, Bron'ın burada kalmasını istiyorum. Olmaz. Bir eve bir kadın yeter. Huw... Şimdi ne olacak?

- Sizinle madene geleceğim, efendim .

- Kafanı kullan! Orası sana göre değil .

- Daha saygıdeğer bir işi denesene .

- Saygıdeğer mi?

Sen, ağabeyleri.. .

- ...hapishane kaçkını mısınız?

- Çocuk için en iyisini istiyorum, Beth. Huw da sen ve ağabeyleri kadar iyi bir adam olursa, bana yeter. Ben onun geleceğini düşünüyorum! Bizim zamanımızda farklıydı. Parası iyi, adil bir işti. Ama Huw okumuş bir çocuk. Eğitimli bir beyini.. .

- ...neden madene sokasın?

- Bunu tercih ederim, efendim. Pekala. Kararı kendin ver. Ama sonradan hatanı görürsen, kendini suçlama. Maden ocağı, efendim .

- Pekala! Maden ocağı.. .

- Güzel .

- Nereye gidiyorsun?

- Sarhoş olmaya!

- Ben madende çalışacağım .

- Madende mi?

Kömürü yatağında titreteceksin! Bron...Bu evde yaşamama izin verir, yevmiyemi kabul eder misin?

- Senin yerin annenin yanı .

- Beni buraya o yolladı .

- Merhametli olduğundan .

- Hayır, akıllı olduğu için. Sabah akşam giysileri hazırlayacaksan, onlar benim giysilerim olsun .

- Seni koca adam!

- Evet mi, hayır mı Bron?

Ben yatağımı getireyim .

- Demek adam oldun! - Böyle bir adamı kucağıma alabilir miyim?

Ianto! Devam et. 1 pound 2... 2 pound 10... İşten çıkarıldın, Morgan. Devam et. 2 pound 10...İşten çıkarıldın, Morgan. 1 pound 10... Böylece sıra Ianto ve Davy'e geldi. Onlar madendeki en iyi işçilerdi ama daha yoksul ve çaresiz işçilerle rekabet edemeyecek kadar çok maaş alıyorlardı .

- Bize Kitaptan bölüm okuyacak mısınız, baba?

- Tabii, evlat. "Tanrı benim çobanımdır, istemeyeceğim." "Beni yeşil çayırlara yatırır; durgun sulara götürür." "Ruhuma hayat verir. Onun adı aşkına..." "...beni doğru yola iter. Ölümün gölgesinde yürüsem bile..." "...kötülükten korkmam. Çünkü sen yanımdasın; senin asan..." "...bana huzur verir. Düşmanlarımın varlığında, önümde sofra kurarsın." "Başımı yağla yuğarsın..." "...kabım dolup taşar." Owen ve Gwilym'e bir çizgi...Oradan Cape Town'a, Angrahad'a... Oradan Kanada'ya, Ianto'ya... Ve sonra aşağı, Davy'ye Yeni Zelanda'ya. Ve sen de bu evden onların üzerine parlayan bir yıldızsın .

- Bütün kıtaların, okyanusların ötesine kadar.

- Ta oraya?

Hepsi küçücük bir kağıda sığıyorsa, o zaman ışığım ne kadar uzağa gidiyor?

Bu bir harita. Dünyanın resmi .

- Sana nerede olduklarını gösterir .

- Nerede olduklarını biliyorum. Kağıda, kaleme, çizgilere gerek yok. Onlar bu evin içinde. Sonra Angharad Cape Town'dan geri geldi. Yanında kocası yoktu. Ama bizim eve gelmedi. Evanslar'ın büyük evinde kalıyordu. Tepenin üstündeki, kendi evinde .

- Bayan Evans'ı göreceğim, lütffen .

- Adınız?

- Huw Morgan. Kardeşi mi?

Bayan Nicholas, bize çay getirir misiniz?

Otur, Huw .

- Ne kadar büyümüşsün; değişmişsin .

- Sen de öyle. Hasta görünüyorum. Kendime iyi bakmalıyım. Eve gelen herkes böyle diyor. Sen de söyledin. Artık bunu bir kenara bırakalım. Bana bütün haberleri ver. Nasıllar... Tanıdığımız bütün kızlar, erkekler nasıl?

' Jankins'lerin kızı evlendi. Moldmen Huws doktor olacak. Rees Harrow büroda çalışıyor. Eve haftada 10 şilin yolluyor. Bay Gruffydd ise hâlâ erken kalkan en geç yatan kişi .

- O nasıl Huw?

- Eskiden olduğu gibi değil .

- Hasta mı?

- İçi hasta. Gözleri, sesi... Senin gibi. Lütfen eve git, Huw .

- Özür dilerim .

- Gelin, Bayan Stevens. Çay istemiştiniz. Bırakın, Bayan Nicholas. Ben koyarım. Bay Iestyn'in zavallı annesinin çayını her zaman ben koyardım .

- Ben koyarım .

- Peki, Bayan Evans. Evin yeni sahibesi yeni çarşaf gibidir. Biraz serttir ama daha çok yıkanacaktır. Onu neden burada tutuyorsun?

37 yıldır bu ailenin yanındaymış. Bana bunu her gün 60 kez söyler .

- Çay alsana, Huw .

- Gitmemi istemiyor musun?

Hayır istemiyorum Huw. Ters davrandığım için özür dilerim. Lütfen kal. Huw... Anneme söylemeye çalıştım ama... Bunu söylemek bana düşmez. Ne de olsa ben sadece evin kahyasıyım. 37 yıldır o ailenin yanındayım. Bugünleri de mi görecektim! Eski efendimiz mezarından kalkarsa hiç şaşmam!

- Onu orada yalnız mezar taşı tutuyor .

- Ne oldu Bayan Nicholas?

Boşanma... Benim ağzımdan tek kelime çıkmaz. Ama aklından geçen bu. Burada, kocası yanında yok, değil mi?

Neden?

Çünkü şu vaize aşık .

- Vaiz dediğim kişi de şu Bay Gruffydd .

- Ama Bay Gruffydd eve hiç gelmez ki! Ne fark eder?

İşinin başına dön!

- Tek kelime etmeyeceğiz, Bayan Nicholas.

- Hayır. Yalancı!

- Ayrılın!

- Bırak beni! Yalancı! Cüruf vadime yayılırken, halkının da kafasını karanlık kapladı. Hatırladığım kadarıyla gün içinde kapımız sıkısıkıya ilk kez kapanmıştı. Pekala, Huw?

- Belaya mı girdin, Huw?

- Yine ne oldu?

Ellerinin haline bak. Ian John, Angharad ile Bay Gruffydd hakkında bazı şeyler söyledi. Haklısın, oğlum .

- Kahvaltı için dönerim .

- Kiliseye uğramayacak mısın?

- Hayır. Eğer o şeyi yaparlarsa, ölene kadar bir daha o kiliseye ayak basmam. Çarşafını sıcak tutarım. Güzelim benim .

- Kiliseyle ilgili şey nedir, anne?

- Bu akşam, ayinden sonra.. .

- ...diyakozlar Angharad hakkında toplantı yapacak.

- Angharad mı?

- Ama o hiçbir şey yapmadı ki!

- Hiçbir şey, lağım gibi aklı olan insanlara yeter. Huw, yavrum... Umarım sen büyüdüğün zaman dilleri daha az can yakar .

- Angharad toplantıya gidecek mi?

- Hayır. Hiçbirimiz gitmeyeceğiz .

- Bu utançtan kurtulamayacağız .

- Ben gideceğim, anne. Bu kilisede son defa konuşma yapıyorum. Burada bana yardım edenlere ve onlara yardım etmeme izin verenlere karşı duyduğum büyük kederle bu vadiden gidiyorum. Ama geri kalanınız için sizinle zamanımı boşa harcamış olduğumu gösterenler içinse sadece şunu söyleyeceğim. Aranızdan tek bir kişi bile hata yaptığımı gelip benim yüzüme söyleme cesaretini gösteremedi. Her ne olursa olsun, bir günah işlendiyse ise günahkâr damgasının bana vurulması gerekirdi. Sesini çıkartıp beni suçlayacak biri var mı?

Sadece ikiyüzlü değil aynı zamanda korkaksınız. Ama sizi suçlamıyorum. Hata sizin olduğu kadar benim de. Sergilediğiniz boşboğazlık, akıl yoksulluğu vermem istenen dersi çoğunuza öğretmeyi başaramadığımı gösterdi. Genç bir erkekken, dünyayı gerçek ile fethedebileceğimi sanırdım. İskender'in düşleyemeyeceği kadar büyük bir orduya önder olacaktım. Ülkeleri fethetmek için değil insanlığı gerçek ile özgürleştirmek için. Kelimenin altın sesi ile fethedecektim. Ama içlerinden çok azı duydu. İçinizden çok azı anladı. Geri kalanınız siyahlar giyinip kilisede oturdu. Buraya neden geliyorsunuz?

İkiyüzlülüğünüzü siyahlara bürüyüp pazar günleri Tanrı'nın önünde neden sergiliyorsunuz?

Sevgiden mi?

Hayır. Zira, gösterdiniz ki yürekleriniz Tanrı sevgisini alamayacak kadar yoksul. Neden geldiğinizi biliyorum. Her pazar, önünüzde dururken, bunu yüzlerinizde gördüm. Sizi buraya korku getirdi. Batıl inanca dayalı korkunç bir korku. İlahi cezadan korkunuz getirdi. Gökyüzünden inecek ateş... Efendimizin gazabı ve Tanrısal adalet. Ama İsa sevgisini unuttunuz. Onun fedakarlığına kayıtsız kaldınız. Ölüm, korku, alevler, dehşet ve kara giysiler... Toplantınızı yapın. Ama şunu bilin ki, eğer bunu Tanrı adına, O'nun evinde yaparsanız O'na ve sözüne küfretmiş olursunuz. Durun! Bir toplantı yapılacak, Bay Morgan. "Sevgili Angharad, Vadi'den ayrılıyorum..."

- Gelmene sevindim .

- Sağ olun, efendim .

- Yapabileceğim herhangi bir şey var mı?

- Evet, var. Bana büyük bir yardımda bulunabilirsin. Bu saati bana papazlığa başladığım zaman babam vermişti. Zamanı bilmeyi çok severdik .

- Al bunu .

- Alamam, efendim. Bunu yardım olarak yapacaksın. El sıkışmaya gerek yok. Birbirimizin beyninde yaşayacağız. Bay Gruffydd, gitmeden önce Angharad'ı görmeyecek misiniz?

- Bunu istiyor .

- Hayır. Eğer onu bir kere daha görürsem, gidecek gücü kendimde bulamam. Hoşça kal, Huw. Seni koca adam .

- Ne oldu?

Yangın mı, sel mi?

- Maden çökmüş diyorlar .

- Beni oraya götür .

- Sen, aklın karanlığında iyisin. Yediğin yumruklardan gözlerin artık gün ışığında görmüyor. Ama hâlâ kazma sallayacak güç var bende! Beni oraya götürün. Akrabaları olanlar! Bırakın geçsinler .

- Gwilym Morgan?

- Henüz çıkmadı, efendim. Bay Gruffydd. O alt kattaydı .

- Babam...?

- Henüz çıkmadı, Bayan Evans. Angharad... Gwilym Morgan ve diğerleri için kim gelir?

Ben gelirim. O benim yüreğimin kanıdır .

- Gel, Cyfartha .

- Ben bir korkağım. Ama ceketini tutarım. Baba! Huw, şu taraftan... Bay Gruffydd! Seni koca adam. Az önce bana geldi. Yanında Ivor vardı. Benimle konuştu ve gördüğü ihtişamı anlattı. Bakın! Babam gibi insanlar ölemez. Onlar hâlâ benimle birlikte. Anılarımda kanlı canlı yaşıyorlar. Seviyor, seviliyorlar. O zamanlar vadim o kadar yeşildi ki...

BU, TİLKİ MARTİN HİEDEGGER'İN GERÇEK HİKÂYESİ

A5 Hannah Arendt'in Günlüğünden Bir Kayıt (el yazısıyla yazılmış) Temmuz 1953

(*Denktagebuch*'tan, Defter XVII, Alman Edebiyat Arşivi, Marbach'da 93.37.16 numarayla kayıtlı, bu metin Jerome Kohn'un İngilizce tercümesiyle yayımlandı, bkz. *Essays in Understanding*, s. 361-62) Arendt'in Ağustos veya Eylül 1953'te Düşünce Günlüğü'ne (el yazısıyla) yazılmış "Tilki Heidegger'in gerçek hikâyesi" (belge A5)

Heidegger diyor ki, gayet mağrur: **"İnsanlar Heidegger'in bir tilki olduğunu söylüyorlar."** Bu, tilki Hiedegger'in gerçek hikâyesidir:

Bir zamanlar bir tilki vardı.

Bu tilkinin kurnazlıktan yana eksiği vardı.

Çünkü o bütün tuzaklara düşmekle kalmıyor aynı zamanda tuzak olanla olmayan arasındaki farkı da algılayamıyordu.

Bu tilki aynı zamanda bir illetten de mustaripti.

Postunda bir sorun vardı.

O kadar ki, tilki dünyasının pusluluğuna karşı hiç ama hiçbir koruması yoktu.

Bu tilki, gençliği boyunca insanların tuzaklarına düşüp durduktan ve geriye postundan tek bir sağlam parça kalmadıktan sonra, tilki dünyasından tamamen geri çekilmeye karar verdi ve bir tilki yuvası inşa etmeye karar verdi.

Tuzak olanla olmayan hakkındaki tüyler ürpertici cehaleti ve tuzaklar hakkındaki inanılmaz tecrübesiyle, tilkilerin arasında tamamen yeni ve daha önce hiç işitilmemiş bir düşünce geldi aklına.

Tilki yuvası tarzında bir tuzak inşa etti ve bu tuzağın içine oturdu.

Bu tuzağı normal bir yuvaymış gibi kullanmaya başladı (kurnazlıktan değil, bilakis diğerlerinin tuzaklarını daima onların yuvası addettiğinden), fakat kendi tarzınca açıkgöz olmaya, bizzat yaptığı tuzağını ki bu yalnızca ona uyuyordu, diğerleri için de bir tuzak olacak şekle getirmeye karar verdi.

Tuzak ilminden yana o büyük cehaletten oluştu bu: Kendi bizzat içinde oturduğu için onun tuzaklarına hiç kimse giremedi.

Bu onu kızdırdı, çünkü insan pekâlâ bilir ki, bütün tilkiler kurnazlıklarına rağmen nadiren de olsa tuzağa düşerler.

Tuzaklar konusunda en tecrübeli tilki tarafından inşa edilen bu tuzak neden insanların ve avcıların tuzakları gibi işlemiyordu? Belli ki diğer tuzaklar onun gibi kendini açığa vurmadığı içindi bu.

Böylece bizim tilkimizin aklına bir fikir geldi; kendi tuzağını en güzel şekilde süslenmiş ve her yerde açık bir nişan kılma fikri.

Bu tuzak şunu söyleyecekti; herkes buraya gelsin, burası bir tuzaktır, dünyanın en güzel tuzağı.

Bundan aşikâr olacak olan şuydu; bir tilki bu tuzağa yanlışlıkla düşemezdi.

Bununla birlikte tuzağa birçok tilki geldi.

Çünkü bu tuzak tilkimizin yuvasıydı.

Onu bu içinde pek rahat ettiği yuvasında ziyaret etmek isteyen, tuzağına gitmek zorundaydı.

Kendisi dışındaki herkes serbestçe bu tuzaktan dışarıya çıkabildi.

Bu tuzak kelimenin tam anlamıyla onun üstüne dikilmişti.

Tuzakta meskûn tilki gururla şöyle dedi: **Tuzağıma birçok insan geliyor, ben tilkilerin en iyisi oldum.**

Burada gerçek olan bir şey daha vardı; hiç kimse tuzak ilmini, ömrünü bir tuzakta geçirmiş kişiden daha iyi bilemez.

Sh: 407-408

Kaynak: Hannah Arendt Martin Heidegger Mektuplar 1925-1975, Kitabın Adı: Hannah Arendt/ Martin Heidegger, Briefe 1925 Bis 1975 Und Andere Zeugnisse Derleyen: Ursula Ludz Almanca Aslından Türkçeye Çeviren: Melek Paşalı Kaknüs Yayınları, 2009, İstanbul

RUHSAL ÇÖZÜMLEMELERLE HİTLER MELEK Mİ, ŞEYTAN MI?

"Ruhbilim Işığında Adolf Hitler" adlı kitap, İkinci Dünya Savaşı sırasında, 1943'te, İngiliz Haberalma Örgütü'nün Hitler'in kişiliğini tanımak amacıyla, Dr. Walter C. Langer başkanlığındaki bilim adamları kuruluna hazırlattığı "The Mind of Hitler / The Secret Wartime Report" (Pan Books Ltd; 1974) adlı araştırmadır. Savaş sırasında ve sonrasında yayımlandığını (ilk yayımı 1972) ve Hitler'i daha iyi tanımaları, onun düşünüş biçimi konusunda bilgi edinmeleri için yüksek düzeydeki yetkili kişilere verilmek üzere hazırlandığından, doğruluğu söz götürmez. **Kitabın, İngilizlerce, propaganda amacıyla kullanılmadığını da belirtmek gerekir.**

Ancak şu da bir gerçektir ki, toplumsal bir olgu olan Hitler'in ve onun kişiliğinde Nazilerin tam bir tarihi değildir bu kitap. Zaten hazırlanışında böyle bir amaç güdülmemiştir. Okur, bu konuda, Türkçe'de pek çok kitap bulabilir. Elinizdeki bu kitap, kitleleri peşinden sürükleyerek dünyayı kan ve ateşe boğan bir insanın, Hitler'in kişiliğinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır, o kadar.

Kitabın iki özelliği dikkati çekmektedir. Birincisi, yazar Langer, Hitler'in kişiliğini incelerken, daha çok Freud ruhbilimi çerçevesinde kalmıştır. Freud'un, kişiliğini çözümler ve ruhbilimsel açıdan yeniden birleştirirken Freudcu kanaldan ayrılmamıştır. İkincisi ise, kitabın yazıldığı 1943'e kadar, bir toplumsal ve ekonomik olgu olan Hitler'i ve Avrupa'nın içinde yanmakta olduğu savaş yangınını ortaya çıkaran toplumsal ve ekonomik nedenleri gözardı etmiştir. Kitap bu iki noktadan eleştirilebilir. Ancak kitabın, savaş sırasında İngiliz Haberalma Örgütü'nün yaptığı çok yönlü birçok araştırmadan yalnızca biri olduğu unutulmamalıdır. Yazar yalnızca ruhbilim çerçevesinde kalmayı, bilinçli olarak seçmiştir. O dönemde ise Freud ruhbilimi bütün dünyada ve kuşkusuz İngiltere'de en görkemli günlerini yaşamaktadır.

*

KENDİ İNANCINA GÖRE HİTLER

1936'da, Rhineland'ın yeniden işgali sırasında, Hitler kendisini yönlendiren etkiyi olağanüstü bir biçimde şöyle açıklamıştı: "İnandığım yolda, bir uyurgezerin sakınmazlığı ve inadıyla yürürüm ben." Daha o zaman bile, uluslararası bir bunalımın tam ortasındaki altmış yedi milyonluk bir halkın tartışmasız önderi olabilmek için yapılan bu konuşma, dünyayı şaşkınlığa sürüklemişti. İzlediği yolun akla uygunluğundan kuşku duyan ihtiyatlı yandaşların eleştirilerine karşı verilen bir güvenceydi bu. Gene de bu sözlerde gerçeğe uygun bir itiraf payı vardı. İhtiyatlı yandaşları, Hitler'in Rhineland'ı yeniden işgal etme önerisinden yalnızca daha çok toprağa sahip olma anlamını çıkarmışlardı. Bu uyurgezer yürüyüşü, onu kimsenin ayak basmaya cesaret edemediği yollara sürüklemiş; sonunda kimsenin erişemediği bir başarının doruğuna ulaştırmıştı, ama bu yol onu aynı zamanda bir felaketin kıyısına da sürükledi. Hitler, tarihin sayfalarına dünyanın şimdiye kadar tanıdığı en sevilen ve en nefret edilen bir kişi olarak geçecektir.

Çoğu kişi duraksayıp, şu soruyu sormuştur kendi kendisine: **"Bu adam girişimlerinde gerçekten inançlı mı, yoksa düzenbazın teki mi?"** Geçmişi konusundaki en küçük bir bilgi bile bizi, böyle bir soruyu sormamıza zorunlu kılmaktadır. Dahası, onun yaşamına tanık olanların verdiği bilgilerde bile birbirine karşıt pek çok nokta bulunmaktadır. Bir insanın hem bu denli içten olabilmesi hem de Hitler'in yaptıklarına benzer işler yapması, inanılmaz gibi görünüyor. Gerek onunla daha önceleri ilişki kurmuş olan görüşebildiğimiz kişiler, gerekse bu konuda uzman sayılabilecek yabancılar, Hitler'in, kendi büyüklüğüne kesin bir inancı olduğu konusunda aynı şeyleri söylediler. Fuchs, Berchtesgaden'de Schuschnigg'ye Hitler'in şöyle dediğini aktarır: **"Gelmiş geçmiş en büyük Alman'ının huzurunda**

bulunduğunuzun farkında mısınız?"

Bu sözleri ister söylesin ister söylemesin, şu sıralarda bunun bizim açımızdan pek bir önemi yoktur. Bu cümlede özetlenen bakış açısı, kişisel olarak görüştüğümüz tanıkların anlattıklarında da belirtilmişti. Örneğin, Rauschning'e bir keresinde şöyle demişti Hitler: "**Benim tarihsel açıdan büyüklüğüm, sizin onayınızı gerektirmeyecek kadar açıktır**"(l). Bir zamanlar Hitler'den korktuğunu açıkça belirtmiş olan Strasser'e göre, onun şöyle dediğini öğreniyoruz: "**Yanılmam ben. Söylediğim ve yaptığım her şey tarihtir.(**2)" Bu konuda, daha başka örnekler de verilebilir. Oechsner, Hitler'in bu düşüncesini, aşağıdaki gibi özetliyordu:

"Alman tarihinde, hiç kimsenin Almanları kendisi kadar üstün duruma getirememiş olduğu inanandaydı. Bütün Alman devlet adamları bu sanıya kapılmışlar ama gerçekte başaramamışlardı.*(3)"*

Bu düşünce onu, bir devlet adamı olarak sınırlamaz yalnızca. En büyük savaş tanrısı olduğuna da inancı vardı. Örneğin Rauschning'e şunları söylemişti bu konuda Hitler:

"Bana göre savaş bir oyun değildir. Generallerin bana emretmelerine izin vermem. Savaşı ben yönetirim. Saldın iç en uygun anı ben belirleyeceğim. En hayırlı an olacak bu, onu sarsılmaz bir azimle bekliyorum. Kaçırmayacağım o anı.*(4)"*

Onun, birçok Alman saldırı ve savunma planlarına katkısı olduğu da bir gerçektir. Kendisini, yargı konularında da yetkili bir kişi olarak görmekteydi. Hatta, Reichstag'da bütün dünyaya karşı yaptığı bir konuşmada şunları söylemekten yüzü hiç kızarmamıştır: "**Şu son yirmi dört saat için Almanya'nın en yüce yargıcıydım ben**" (5).

Dahası, kendisini Alman mimarlarının en büyüğü olarak da görür, çoğu zamanını yeni bina taslakları, yeni kent modelleri çizmekle geçirir. Güzel Sanatlar Okulu giriş sınavlarında başarı gösterememesine rağmen, kendisini bu alanda tek uzman olarak görür.

Birkaç yıl önce, bütün sanat konularında son yargıyı vermek üzere üç kişilik bir kurul atamış, ama vardıkları sonucu beğenmeyerek onları görevlerinden alıp, bu işi kendisi üstlenmişti, iktisat, öğretim, dış ilişkiler, propaganda, sinema, müzik ve kadın giyimi konularında da bundan farklı davranmaz. Her alanda, kendisini sorgusuz sualsiz bir otorite olarak kabul etmektedir.

Kendi katı tutumu ve acımasızlığıyla da öğünmektedir.

"Belki de yüzyıllardan beri, Almanya'da gelmiş geçmiş en katı tutumlu Alman'nım ben. Şimdiye kadar hiç bir Alman önderinin sahip olmadığı yetkilere sahibim. Ama hepsinden öte, kendi başarıma inanıyorum. Kayıtsız şartsız inanıyorum. "*(6)*

Kendi gücüne olan inancı, "kaadiri mutlak"lık duygusunun sınırındadır. Bu konudaki düşüncelerini açıklamaktan da kaçınmaz.

"Son bir yıl içindeki olaylar boyunca, onun kendi dehasına, içgüdülerine ve rahatlıkla söyleyebilirim ki yıldızına olan inancının sınırsız olduğu ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar, kendisinin yanılmaz ve yenilmez olduğuna inancını dile getirir. Bu duygu eleştiriye ya da kendisininkiyle uyuşmayan bir fikre tahammül edemez oluşunu da açıklar. Ona karşı çıkmak demek, kendi açısından, lése majesté (devlete karşı işlenen) bir suçtur. Her ne yönden gelirse gelsin, planlarına karşı çıkmak tam anlamıyla kaadiri mutlaklığının vurucu gücünü gösterir. "*(7)*

"Onunla ilk karşılaştığımda olaylar hakkında akıl yürütmesi ve gerçekler karşısındaki uyanıklığı, beni etkilemişti. Ama zaman geçtikçe, gitgide akıl dışı tutumu benimsediğini, yanılmazlığı, büyüklüğü konusunda boş bir inanca sahip olduğunu anladım. "*(8)*

Görülüyor ki, Hitler'in kendi büyüklüğü ile ilgili bu sarsılmaz inancı konusunda, küçük bir şüphe kıvılcımı ortaya çıkmaktadır. Şimdi, bu inancın kökenini araştırmanın sırası geldi. Hemen hemen tüm yazarlar, Hitler'in kendisine güvenini, yıldız falına olan büyük inancına ve kendisine tutacağı yol konusunda öğütlerde bulunan falcılarla olan sürekli ilişkisine dayandırırlar. Kesinlikle söyleyebiliriz ki, bu doğru değildir. Hitler'i oldukça yakından tanıyan, görüştüğümüz bütün kişiler, bunu saçma olarak

karşıladılar. Hepsinin birleştikleri nokta, Hitler'in tutumunu belirleyen olguların kaynağının yine kendisinde olduğudur. Hollanda'nın Berlin'deki elçiliğinin bir mensubu da bu görüşü paylaşıyor ve şeyle diyor: *Führer*, yıldız falına inanmadığı gibi, bu gibi şeylere karşıydı da. Çünkü farkında olmadan onlardan etkilenme korkusu içindeydi.(9)" **Oldukça anlamlı bir durum da, Hitler'in, savaştan bir süre önce Almanya'da yıldız falcılığını ve her türlü falcılığı yasaklamış olmasıdır.**

Hitler'in kendi yanılmazlığı hakkındaki kanısının ve duygusunun ona bir çeşit kılavuzluk görevi yaptığı görülüyor. Yukarda belirtiğimiz aydınlatıcı bilgiler, olasılıkla, partinin kuruluş yıllarına dayanır. Strasser'e göre, 1920'lerin başlarında Hitler, Hanussen adında, yıldız falcılığı da yapan birinden etkili konuşma ve kitle ruhbilimi konusunda düzenli dersler almıştı. Oldukça zeki biriydi bu. Strasser ve Hitler'e, kitleler üzerinde etkili olmak için, yığınlara nasıl "hitap etmek" gerektiği konusunda epey şey öğretmişti. Öğrenildiğine göre, Hitler'in nasyonal sosyalist hareketin özü ve izlenmesi gereken yol konusunda herhangi bir özel düşüncesi yoktu. Hanussen'in o zamanlar Mühin'te epey etkin olan falcılarla ilişkisi olduğundan söz ediyor Von Wiegand. Hanussen aracılığıyla, Hitler'in de bu falcılarla ilişkisi olabilirdi. Von Wiegand şunları yazıyor bu konuda:

"Adolf Hitler'le ilk tanıştığım 1921-22'lerde o, yıldız falına inanan bir çevre ile ilişkide bulunuyordu. Yeni bir Reich ve yeni bir Charlemagne'in ortaya çıkacağı söylentileri yaygındı. O günlerde, Hitler, bu yıldız falı ve kehanetlere, ne dereceye kadar inanıyordu, bunu bilmiyordum. Ne bunlan yadsıyor, ne de onaylıyordu. Gene de, bu fallardan ve kehanetlerden, içindeki inanı ve o zamanki yeni, mücadeleci eylemini geliştirmek için yararlanmaya da karşı değildi."

Başlangıçtan itibaren falcılarla olan yakınlığı söylentisinin gittikçe arttığı da olasıdır.

Çeşitli konularda epey kitap okumasına rağmen, bu "yanılmazlık" ve "her şeyi bilirliğinin" kitaplardan doğduğuna inanmaz. Tam tersine iş, ulusların kaderlerini yönlendirmeye gelince kitapları bile yok sayar. Gerçekte, akla hiç değer vermez. Bu konuda, çeşitli yerlerde söylediği birkaç söze bakalım:

"Ussal yeteneklerin geliştirilmesinin önemi ikincildir."

"Bilgi ve zekâya sahip olan okumuş kişiler, içgüdülerin yönlendirici gücünden yoksundurlar."

"Herkesten çok şey bildiğini sanan şu reziller (aydınlar)..."

"Akıl, her şeye hükmedecek bir biçimde gelişti, yaşamın bir hastalığı haline geldi."

Hitler'in uygulamalarına yön veren, bütünüyle farklı bir şeydi. Açıkça görüldüğü gibi, Hitler kendisinin, Almanya'ya kurtarıcı bir Tanrı olarak gönderildiğine, özel bir görevle yükümlü (mission) olduğuna inanmaktadır. Gerçi, bu özel görevin boyutları konusunda kesin bir fikri yoktur, ama Alman halkını kurtarmak ve Avrupa'ya yeni bir düzen getirmek için *seçilmiş* olduğundan da kuşkusu yoktur. Bu görev nasıl yerine getirilecektir?

Bu konuda açık bir düşüncesi olmamasına rağmen, attığı her adıma yön veren "içindeki ses"in peşinden gidiyor, onu yalnız bu ilgilendiriyor. İşte bu içsel ses, onu kendi yolunda, bir uyurgezerin sakmmazlığı ve güvenliği içinde yürümesini sağlıyor.

"Bana Tanrı'nın yüklediği görevleri yerine getiriyorum.(10)"

"Dünya üzerinde hiçbir güç Alman devletini sarsamaz şimdi; Yüce Tanrı, bu Germanik görevi (Germanik görevi: (Germanic Task) Alman ulusunu öteki uluslardan üstün kılmayı amaçlayan metafizik inanç. (Ç.N.)*) başarıyla yerine getirmemi bu yurdu.(11)"*

"Bu ses buyurduğunda, harekete geçmenin tam vaktidir.(12)"

Bu özel göreve sahip oluş, Tanrı'nın koruyuculuğunu ve kılavuzluğu kanısı Hitler'e Alman halkı üzerinde bu nitelikleriyle etkili olma sorumluluğunu da aşılamıştır.

Çoğu kişi, Hitler'deki bu yazgı (kader) ve görev duygusunun, kazandığı başarılarla ortaya çıktığına inanır. Doğru değildir bu. Sarsılmaz bir inan durumuna gelmesi çok sonralara rastladığı halde. Hitler'in bu duyguyu uzun yıllar içinde taşıdığını göstermeye çalışacağız. Bu sarsılmaz inanın, son savaş (İkinci Dünya Savaşı) boyunca Hitler'in eylemlerine, her zamankinden çok yön vermesi zorunluydu. Bu konuda Mend (arkadaşlarından biri), şöyle diyor: "**Bu hususta, garip bir 'kehânet'i akla geliyor: 1915 Noeli'nden kısa bir zaman önce, bir gün kendisinin olağanüstü işler başaracağını söyledi. Yapacağımız tek şey, o zamanın gelmesini beklemekti**.(13)" Daha sonraları da, bizzat kendisinin söylediğine göre, onun Tanrısal Himaye altında olduğunu kanıtlamaktadır. Bunun en çarpıcı örneği aşağıdaki sözleridir:

"Birkaç arkadaşla siperde yemek yiyordum. Birden bir ses sanki bana, "Kalk yerinden, öte tarafa geç" der gibi oldu. Bu da o denli kesin ve açıktı ki, elimde olmadan uydum.

Sanki bir askeri emirdi bu. Önce ayağa kalktım, yirmi adım kadar, elimde yiyecek olarak verilen konserve kutusu olduğu halde, siper boyunca yürüdüm. Sonra oturup yemeğime devam ettim. Kafam o anda bomboştu, yemeğimi yemeği sürdürdüm. Biraz önce terkettiğim yerde, içimdeki sesin sağır edici somut kanıtı, ani bir patlamayla belirdi; bir top mermisi, biraz önce birlikte olduğum arkadaşlarımın başında patlamış, hepsi ölmüştü.(14)"

Gazın sebep olduğu ileri sürülen geçici bir körlükten dolayı Pasewalk'taki hastanede acılar içinde kıvranarak yatarken, içine doğan başka bir şey daha vardı: "***Yatağa çivilenmiş olarak yatarken Almanya'yı kurtanp, onu yüce bir devlet haline getirme fikri içime doğmuştu. Bunu hemen yerine getirmeliydim.***(15)"

Anlattıklarının, daha sonra, Münihli yıldız falcılarının görüşleriyle tam bir uyum içinde olması gerekir, dahası, Hitler bu falcıların kehanetlerinin altında bir doğrunun yattığına inanıyorsa, büyük bir olasılıkla, onların kendisinden söz ettiğine de inanıyor olmalıdır.

Ama o günlerde, falcılarla kendisi ya da sahip olduğuna inandığı Tanrısal önderlik arasındaki bir ilişkinin varlığına da hiç değinmemişti r. Bu tür bir ilişkinin varlığını açıklamanın, daha işin başındayken, kendisine bir yaran olmayacağını düşünmüş de olabilir. Gene de, von Wiegand'ın belirttiği gibi, amacına ulaşma yolunda, bu tür kehanetlerden yararlanmanın da karşısında değildi. O zamanlar, gerçek kurtancının ortaya çıkışını (zuhur ve huruç) haberleyen "muştucu" rolü oynamakla yetiniyordu. Hitler'in kafasında, bu "muştucu" rolü, tahmin edildiği kadar önemsiz ve masum da değildi. Bu, 1923'teki, Almanya'da Nazi rejimini yerleştirmek için bir başlangıç olarak Bavyera Eyalet Hükümeti'ni devirmeyi amaçlayan başarısız girişimin yargılanması sırasında verdiği ifadede de kendisi tarafından açıklanmıştır. Şunları söylemişti bu konuda:

"Ne koltuk hırsına sahibim, ne de bunun için mücadele etmek gerektiğine inanıyorum; bunu kabul etmelisiniz. Tarihe, yalnızca bir bakan olarak adını yazdırmak istemeyen bir büyük adam için, bunun ne değeri olabilir? Daha ilk günlerden beri aklımdan binlerce kez geçirmişimdir: Ben, Marksizmi yok edip ortadan kaldırmakla yükümlüyüm. Bu görevi yerine getireceğim. O zaman, hükümette bir ünvan sahibi olmak, benim gibi bir adam için, ne ifade edebilir? Richard Wagner'in mezarını ziyaretimde, daha ilk andan itibaren kalbim övünçle doldu. İşte şurada bir adam yatıyor ki, mezar taşında şunlar kazılı: Burada Şehir Senatosu Üyesi, Orkestra Başyöneticisi Baron Richard Wagner cenaptan yatıyor. 'Şununla övünüyorum ki, o ve Alman tarihindeki nice nice büyük adamlar, gelecek kuşaklara ünvanlarını değil, sadece adlarını bırakmakla yetinmişlerdir. Beni bir muştucu rolü oynamaya iten alçakgönüllülük değildi; önemli olan da budur, gerisi hiç!"

Landsberg hapishanesinde geçirdiği günlerden sonra, Hitler, artık kendisini bir "muştucu" olarak adlandırmayacaktır. Arada bir kendisini St.Matthew'un deyişiyle "vahşet içinde bir çığlık" ya da görevi, ulusu güçlülüğe ve zafere ulaştıracak olanın (İsa'nın) hurucu için yol açmak olan St John the Baptist olarak betimliyordu. Sık sık da, hapisanedeyken Hess tarafından yakıştınlan ***"Führer"(Führer (Almanca): Kılavuz, önder. (Ç.N.)) adıyla anardı kendini(16).***

Gittikçe, kaderin kendisini Almanya'yı zafere ulaştırmakla görevlendirdiği bir Mesih olarak düşündüğü ortaya çıkıyordu. İncil'den daha sık örnekler getiriyor, böylece giriştiği eylem dinsel bir görünüm kazanıyordu.

Hitler konuşmalarında, İsa ile kendisi arasındaki karşılaştırmalar gittikçe çoğalıyordu. Örneğin:

"Birkaç hafta önce Berlin'e gelip de Kur fuerstendamm'daki bezirgânlığı, şaşaayı, baştan çıkmışlığı, günahkârlığı, adaletsizliği ayyuka çıkmış görmüştüm. Yahudi maddiyatçılığı beni o denli iğrendirmişti ki, çıldıracak gibi olmuştum. Bir anda kendimi, Babası'nın tapınağına girip yağmacı para babalarıyla karşılaşan Hz. İsa gibi düşündüm. Eline kırbacı alıp yağmacıları tapmaktan atarken, O neler hissettiyse, ben de aynı şeyleri hissediyordum. *(17)"*

Hanfstaengl'e göre, Hitler bu sözleri söylerken, elindeki kamçıyı Almanya'nın ve Alman onurunun düşmanları olan karanlık güçleri ve Yahudileri yok etmek istercesine, şiddetle sallıyordu. Hitler'in geleceğin önderi olduğunu ilk anlayan ve bu çabalarına tanık olan Eckart, daha sonraları **"Bir adam kendisini Hz. İsa ile aynı kaba koyarsa, onun yeri tımarhanedir."** demiştir. Bu özdeşleştirme işi, Haça Gerilmiş İsa ile değil, öfkeli, yağmacıları kırbaçlayan İsa ile yapılmıştır oysa. Gerçekte, Hitler'in Haça Gerilmiş İsa'ya pek takdir duymuyordu.. Bir Katolik olarak yetiştirilmesine ve savaş sırasında komünyon törenlerine katılmasına rağmen, sonraları kiliseyle ilgisini kesmişti. İsa'yı yumuşak, zayıf ve Alman Mesihi'ne yakışmayacak nitelikleri olan biri gibi düşünüyordu. Alman Mesihi, Almanya'yı kurtarıp muzaffer kılacaksa, haşin biri olmalıydı.

"Hıristiyan olarak duygularım, bana Yüce Tanrı'nın ve Kurtarıcı'nm (İsa'nın), mücadeleci varlıklar olduğunu bildiriyor. Yine bu duygularımın bildirdiğine göre, bir zamanlar çevresinde birkaç kişiden başka kimse bulunmayan yalnızlıklar içindeki adam, bu Yahudilerin ne mene kişiler olduğunu ortaya koydu ve çevresine topladığı kişilerle onlara 'cihat' açtı; Tanrı'nın Hakikati (İsa), yalnızca ilahi acı çeken birisi değil, aynı zamanda bir 'mücahit' olarak da en büyüktü. Sonunda, İsa'nın nasıl öfkelenip kıyam ettiğini ve eline kamçısını alarak, o engerek ve çıyan soylarını (Yahudileri) Baba'sının Tapınağı'ndan sürdüğünü anlatan pasajları, kitabından, sınırsız bir aşkla okudum. Yahudi zehirine karşı, dünyanın selameti için çarpışmak, ne müthiş bir şeydi! *(18)"*

Ve bir seferinde, Rauschning'e Hitler'in söz ettiği gibi **"kadınsı duyarlığı ve acıma ahlakıyla Yahudi tipi Hıristiyan inancı."** Yeni devlet dininin Hitler planının bir bölümü mü olduğu, yoksa bunun gerçekleşebilir duruma girmesinin, gelişen olayların sonucunda mı ortaya çıktığı sorunu açıklığa kavuşmadı. Bilinen bir şey varsa, bu devlet dini anlayışını Rosenberg, öteden beri savunmuştu, ama iktidara gelinceye kadar Hitler böyle sert bir tutum takınmaya eğilimli değildi. Böyle bir değişikliği yapabilmesi için güçlü bir duruma gelmeyi beklemiş olmalıydı, yoksa, kazandığı başarılar, kendisine

dinsel bir bağlılık duyan halkın gözünde ürkütücü görününüm kazanacaktı. Bunu yapmadı. Her şeye rağmen, bu Tanrımsı rolü, hiç duraklamadan benimsedi. White'ın belirttiğine göre, Hitler, "Heil Hitler, kurtarıcımız!" diye selamlandığında hafifçe eğilir, bu gönül okşayıcı selamlamadan memnun olduğunu belli eder, buna da inanırmış(19). Gittikçe, Hitler'in, kendisinin gerçekten "Seçilmiş Biri" olduğuna ve dünyaya, zalimlik ve şiddetten kaynaklanan yeni bir değerler dizgesi getirmek için görevlendirildiğine inancı artmakta, kendisini ikinci bir İsa olarak kabul etmektedir. Kendisinin bu rol içindeki görüntüsüne âşık olmuş, çevresini hep kendi resimleriyle donatmıştır.

Anlaşıldığına göre, bu görevi daha yükseklere tırmanmada ayarlatıcı bir rol oynuyor ona. Bu, geçici kurtarıcı rolünden pek hoşnut değil, daha yüksek amaçlar peşinde artık: Gelecek kuşaklar için örnek yaratmak... Von Wiegand, şöyle diyor: "Hayati konularda, Hitler, başarı ve başarısızlıklarla dolu tarihi, eksiksiz olarak gelecek kuşaklara bırakmak konusunda titizlik gösterir.(20)" Bu örnek yaratma işinin de, gelişigüzel gerçekleşmesine karşıdır. Geleceği güvence altına almak için, ilkelere bağlı olmak gereklidir, bu işi de tek başına yapabileceğini çlüşünür ve bu yüzden, Alman halkı için kendisinin ölümsüz bir varlık olduğuna inanmaktadır. Her şey, yüce ve Hitler'in onuruna yakışır bir anıt olmalıdır. En azından bin yıl sürecek sonsuz bir yapı kurma düşüncesini içinde yaşatır. Yaptırdığı otoyollar "Hitler Otoyolları" diye anılmalı ve Napolyon'un yaptırdığı yollardan, daha uzun süre varlığını sürdürmelidir. "İmkânsızı mümkün kılmalı" ve ülkeye damgasını basmalıdır. Gelecek kuşaklar için, Alman halkının belleğinde uzun yıllar kalabilmek için düşündüğü yollardan biridir bu. İçlerinde Haffner, Huss ve Wagner'in(21) de bulunduğu birçok kişinin belirttiğine göre, Hitler, kendi anıt gömütü (mausoleum) için geniş planlar hazırlamış. Görüştüğümüz, daha önce Almanya'yı terk eden kişiler, bu bilgiyi doğrulayacak konumda olmamalarına rağmen, gene de bunun doğru olabileceğini düşünüyorlardı. Bu anıt gömüt, Hitler'in ölümünden sonra Almanya'nın Kâbe'si olacaktır. Hemen hemen 210 metre yüksekliğindeki bu anıtın her taşı ziyaret edenlerde ruhsal bir etki yaratmak için, ayrı ayrı ince bir biçimde işlenecekti. 1940'ta Paris'in işgalinden hemen sonra, Napolyon adına yapılmış olan Dome des Invalides'e gidip, anıtı incelediği de söylenir. Birçok yönden hatalı sayılabilecek bir şey bulmuştu bu anıtta. Napolyon'u yer düzeyinden aşağıda çukur bir yere gömmüşlerdi. Bu durumda, ziyaretçiler, aşağıdan yukarı bakmak yerine, yukarıdan aşağı bakmak zorunda kalıyorlardı.

"Hitler, birdenbire "Ben, asla böyle bir yanlış yapmayacağım" dedi. "Ölümümden sonra, halk üzerindeki etkimi nasıl sürdüreceğimi ben bilirim. Halkın yüksekte yer alan mezarıma bakıp, beni anımsayacakları, evlerinde daima benim hakkımda konuşacakları bir Führer olacağım. Yaşamım ölümle bitmeyecektir asla; tersine, o zaman başlayacaktır.(22)"

Hitler'in şimdiye kadar benzeri görülmeyen ve sonsuza dek yaşayan bir anıt-gömüt olan Kehlstein'i yaptırdığına, bir süre inanıldı, Hitler'in, bu konuda benzersiz bir tasarısı varidiyse bile bunu daha görkemli bir tasarıyı gerçekleştirmek için bırakmış olması da olasıdır. Belki de Kehlstein, büyük halk yığınlarının "huşûyla ziyaret" edip manevi yönden etkilenmeleri için pek erişmezdi. Bütün bunlara rağmen, pek çok plan üzerinde çalışıldığı gerçek gibi görünüyor. Hitler'in planı, bu anıt-gömütle histerik halk yığınları üzerinde sürekli bir duygusal etki yaratma amacını güdüyor; bu duygusal etkiyle o, ölümünden sonra, başarılarını pekiştirecek ve son amacına ulaşacak...

"Şuna kesinlikle inandı ki, içinde yaşadığı ve eylemde bulunduğu o çağ açan atılganlık dönemi (bu dönemi biçimlendirenin ve harekete getirici gücünün kendisi olduğuna tam olarak inanıyordu.) ölümünden hemen sonra, başlıca özelliği eylemsizlik olan uzun bir çözülme sürecine dönüşüp dünyayı sarsarak, kapanacaktı. 'Bin yıllık Reich'ında Alman halkı, onun adına anıtlar dikecek, bu anıtların çevresinde dolanıp, yaptığı işleri anımsayacaklar... İşte böyle düşündü Hitler. 1938'de Roma'ya yaptığı o ihtişamlı ziyaretini anlatırken, bin yıldan yani o görkemli dönemden de söz etmiş ve bugünün çalkantılarının, gelenek kuşakların ilgisini çekmemesi gerektiğini söylemişti. *(23)"*

Birkaç yıl önce Hitler, amacına ulaştıktan sonra dinlenmeye çekileceğinden de epey bahsetmişti. Olasıdır ki, Berchtesgaden'e çekilecek ve ölümüne kadar bir Tanrı gibi, Reich'ın kaderine yön verecekti. 1933'teki Birahane Ayaklanmasıyla iktidara geçişi arasındaki o verimli on yılı nasıl heba ettiğini acı bir

dille anlatmıştı. Çünkü ardılma bırakacağı işlerin tam anlamıyla olgunlaşabilmesi, onun tahminine göre yirmi iki yıl alacaktı(24). Çekildikten sonra, **Nasyonal Sosyalizmin İncil'i sayılabilecek ve sonsuzluğu dile getirecek bir kitap yazmak istediği de, kimi yazarlar tarafından öne sürülmüştür**(25). Bu konu, Rohm'ün yıllar önce yaptığı bir konuşmayı belirtirsek, daha da ilgi çekicilik kazanır(26): **"Bugün bile Hitler'in en sevdiği şey, dağlarda oturup Tanrı rolü oynamaktır."** Bütün bu kanıtların incelenmesi bizi Hitler'in, kendisinin, dünyaya yeni bir toplumsal düzen getiren bir Yapıcı ve Almanya'nın Yeni Kurtarıcısı olmak üzere Tanrı tarafından seçilmiş Ölümsüz Hitler olarak gördüğü sonucunu oluşturmaktadır. Bütün dertlere ve belalara karşı azimle yürüyeceğine, sonunda amacına ulaşacağına kesinlikle inanmaktadır. Geçmişte onu koruyan ve yolunu gösteren içsel sesin buyruklarını izlemesi, tek koşuludur onun. Bu içsel sesin kendisine yol göstermesi kanısı, onun fikirlerinin doğru olduğundan değil, kendi büyüklüğüne olan inancından kaynaklanır. Howard K. Smith ilginç bir gözlemde bulunuyor: **"Ben o kanıdayım ki, Hitler mitiyle koşullanmış milyonların her biri, kendi içinde birer Adolf Hitler taşıyor**.(27)"

Sh:11-24

Kaynak: Walter C. Langer, Ruhsal Çözümlemelerle HİTLER Melek mi, Şeytan mı?, Kitabın özgün adı: "The Mind of Adolf Hitler" Türkçesi: ZEKİ ÇAKILALANKEMAL BEK, Birinci Baskı: Kasım, 1990, İstanbul

Dipnotlar

1. Hermann Rauschning, Gespraeche Mit Hitler(New York: Europa Verlag, 1940) s. 161.
2. Otto Strasser, Hitler And I (Boston: Houghton,1940) , s.67.
3. Frederick Oechsner, This Is The Enemy, (Boston: Little, Brown, 1942), s. 73.
4. Rauschning, Gespraeche Mit Hitler, s. 16.
5. Gegorge Ward Price, I Know These Dictators, (Londra: Harrap, 1937), s. 144.
6. Adolf Hitler, My New Order.
7. Fransa'nın Berlin'deki elçisi François-Ponchet'in, Dışişleri Bakanı Georges Bonnet'ye Berlin'de söyledikleri. Tarih: 20 Ekim 1938. YelIow Book-Diplomatik Belgeler, 1938-39, no.18.
8. Sir Nevil Henderson, Failure of a Mission, (New York: Putnam's, 1940), s. 177.
9. ABD Dışişleri Bakanlığı, 18 Ocak 1940. Hollanda ortaelçiliğinin Hitler hakkında hazırladığı gizli muhtıra, The Hague.
10. Kari von Viegand, "Hitler Forsees His End", Cosmopolitan, Nisan, 1939, s.28.
11. Pierre J. Huss, TheFoe We Face, (New York: Doubleday, 1942), s.281.
12. Rauschning, Gespraeche.
13. Hans Mend, Adolf Hitler im Felde (Diessen: Huber Verlagö 1931), s. 172.
14. George Ward Price, I Know These Dictators, (Londra: Harrap, 1937), s.40.
15. Pariser Tages Zeitungdaki alıntı; "Vom Wahne Besessen, no. 1212 (23 Ocak 1940).
16. Emst Hanistaengl'den alınan bilgi.
17. Aynı kaynak kişi.
18. Hitler, My New Order, s. 26.
19. W.C. White, "Hail Hitler", Scribner 9 (Nisan 1932): 229-31.
20. Kari von Wiegand, "Hitler Forsees His End", Cos- mopolitan, Nisan 1939, s. 28, Mayıs 1939, s. 48.
21. S. Haffner, Germany: Jekyll And Hyde (New York: Dutton, 1941); Huss, The Foe We Face; Ludvvig Wagner, Hitler, Man of Strife (New York, Norton; 1942).
22. Huss, The Foe We Face, s. 210.
23. agy. s. 212.
24. Friedelinde Wagner'le yapılan görüşme, New York City.
25. Will D. Bayles, Caesars in Goose Step (New York: Harper Bros, 1940).

26. Rauschning’deki alıntı, Gespraeche, s. 144.
27. Dr. E. Bloch’un J.D. Ratcliffe’e söyledikleri, "My Patient Hitler", Collier's, 15 Mart 1941.

ANLATMASAM OLMAZDI-GENİŞ TOPLUMDA YAHUDİ OLMAK

Türk Musevi Cemaati Onursal Başkanı Bensiyon Pinto

Bir insanı tanımak bir hayata dokunmakmış. Bensiyon Pinto'yu tanımanın hayatımdaki en önemli deneyim olduğunu düşünüyorum. Engin tecrübesi, bilgi birikimi, sevgi dolu kocaman kalbi, babacan kişiliği, iyi niyeti, işine olan profesyonel tavrı, inancı, toleransı, yenilikçiliği ve hayatı boyunca üstlendiği tüm rollerle bana örnek bir insan modeli çizdi, çok kısa bir zaman içinde, kaybettiğim babamın boşluğunu doldurdu.

Birlikte hayatı nasıl tanımlayabileceğimizi düşündük. Soma anladık ki, hayatın tanımı yok; ayrıntısı çok... Hayat, Tanrı tarafından hepimiz için ayrı ayrı takdir edilerek yazılmış... Bu yazıyı doğru zamanda doğru noktalama işaretleriyle yazmaksa bizim elimizde... Bensiyon Pinto'nun sevdiklerini, korkularını, endişelerini, sevinçlerini, tecrübelerini, hayallerini, hayal kırıklıklarını, acılarını, şaşkınlıklarını, memnuniyetini ve anlatmak istediklerini tek tek düşündük, konuştuk, sıraladık, eledik ve yazdık.

Bensiyon Pinto'nun düzyazısında doğru yerlere, doğru noktalama işaretleri koyduk.

Her yaşam, bir hikâye...

Bu hikâyenin ana kahramanı, dizlerinde kapanmayan yaralarla bir çocuk, âşık bir eş, sevgi dolu bir baba, yüreği torunları için çarpan bir dede, sıkı bir dost, kendini cemaatine ve memleketine adamış bir başkan; **Türk Musevi Cemaati Onursal Başkanı Bensiyon Pinto.**

Derleyen: Tülay Gürler.

KİTAPTAN

ALFONSO X DEL SABİO NİŞANI

Hayatta bizi şaşırtan, yıkan, altüst eden olayların yanında, ünlemle sonlanacak onurlandırmalar, sevinçler, mutluluklar da olabiliyor. İyi ki de oluyor. Yoksa hayat yaşanmaz bir hal alırdı. İspanyolca bildiğim için hem İspanya büyükelçisi hem de konsolosla her zaman çok iyi diyalogum oldu. Köklerimiz oradan geldiğinden, kültürde de ortak noktalar olduğundan konuşacak konu bulmakta hiç zorlanmadık. İspanyollar da bizim gibi Akdeniz insanı olduğu için oldukça sıcakkanlı ve neşelidir. Dostluklarına her zaman değer vermişimdir.

Bir gün İspanya'nın bazı bakanları Türkiye'yi ziyarete geldi. Bir bakan yardımcısıyla bir sohbete daldık. Konuşmanın sonunda, İspanya'nın Türkiye'ye nasıl bakması gerektiğini, Türkiye'nin nasıl geliştiğini, insanlarının nasıl sıcak olduğunu, iki ülke halkının nasıl birbirine benzediğini anlattım. **"Biz de Akdenizli olarak aynı suya bakan bir halkız"** dedim. Benim böyle muhabbetlerde Türklüğüm daha da kabarır. "Bizi sınır dışı ettiğinizde Osmanlı kapılarını bize ardına kadar açtı. Şimdi Türkiye Türküyüz ve çok mutluyuz. Ülkemizi çok seviyoruz. Artık kim kârlı kim zararlı siz düşünün. Sizden herhangi bir hak talep edersem, beni yüzyıllar öncesinde bağrına basan, bana kucağını açan Türkiyeme, her şeyden önce de kendi kişiliğime haksızlık etmiş olurum. Bu sebeple Türk Yahudilerinin İspanya'dan hak talep etme gibi bir düşüncesi olamaz" dedim. "Doğrusu budur. İspanya, zamanında tüm Yahudilerin kaderini değiştirmiştir. **Bugün bir Türk Yahudi'si kavramı varsa, o zamanki göçten dolayıdır.** Atalarımız zamanında bunun çok acısını çekti. İspanya onların vatanıydı. Bizim vatanımızsa burası. Tarih böyle yazar. O zamanlar Yahudileri gemilere doldurup yollara döken zihniyet, onların asırlar boyu bu topraklarda huzur ve mutluluk içinde yaşamalarını da sağladı. Gelenekleri görenekleri geniş toplumunkilerle harmanlandı, bir kilim dokur ya da bir şarkıyı beraber söyler gibi, bayramlarda, ramazanlarda, düğünlerde, ölümlerde beraber yaşamanın keyfine vardık ve öylesine bir olduk ki, başka bir ülkenin vatandaşlığı benim için hiçbir şey ifade etmez oldu. İsrail'de bulunan yüz yirmi bin Türk de aynı duygu içinde. Hepsi Türk olmakla gurur duyuyor. Üç kuşaktır Türkçe konuşuyorlar" diye de ekledim. İspanyollar yaptığım konuşmadan çok duygulandı. **"Sizin İspanya'nın Türkiye'deki**

temsilcileriyle çok iyi anlaştığınızı ve onlara karşı çok iyi davrandığınızı duyduk. Bundan dolayı da çok mutlu olduk" dediler. Aradan altı ay geçtikten sonra bir yazı geldi. Yazıya göre elçili bana İspanya kralının **'Alfonso X Del Sabio Nişanı'**nı vermek istiyor ve rezidansa davet ediyordu. Törene istediklerimi davet edebilecektim. **Bu, kendi adıma ve ülkem adına büyük bir onurdu.** Dış ilişkileri sıcak tutmak her zaman iyidir. Kimin, ne zaman, nerede ve hangi konuda faydalı olacağını önceden bilmek zordur. Dostluklar elbette yatırım amaçlı kurulmaz ancak kurulu dostlukların hayatı daha yaşanır hale getirdiği de bir gerçektir.

O gece çok heyecanlıydım. Tıraşımı oldum, giyimime çok dikkat ettim. Lacivert bir takım elbise giydim. Hoş bir kravat taktım. Evden adeta ayaklarım havada çıktım. (Eşim) **Eti**'yle arabaya bindik. Davetli olduğumuz büyükelçilik rezidansına gittik. Muhteşem bir yapıydı. Büyükelçi, eşi, başkonsolos ve sekreteri bizi kapıda karşıladı. Törenden önce bir kokteyl düzenlenmişti. Yeşillikler içinde bir bahçeye çıktık. İnsanlar masalara dağılmış, ayaküstü sohbet ediyordu. Benimse içimde bir tedirginlik ve heyecan vardı. Bir konuşma hazırlamıştım. Konusu, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınma nedenleriydi. Tam yeriydi. O gece davetlim olarak hahambaşı, **Gazeteci Sami Kohen, Mario Frayman, Niso Albuher, Rıfat-Eli Duvenyas** kardeşler eşleriyle katıldı. **Yakın dostum Orgeneral Necdet Timur Paşa da davete eşiyle katıldı.** Adalar belediye başkam ve o zamanki İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkan vekili de törende hazır bulundu. Daha pek çok dostumuz vardı. Tabii oğullarım, gelinlerim ve torunlarım Yoni ve İris de yanımdaydı. **22 Eylül 2003 pazartesi, İstanbul'da Büyükelçi Manuel De La Camara'nın rezidansında bana Alfonso X Del Sabio Nişanı verildi.** Aynı gece İspanyol edebiyatına çok katkısı olan **Şalom gazetesi yazan Salamon Biçerano**'ya da bir ödül verildi. Fakat kendisi rahmetli olduğu için ödülü ailesi aldı. Bütün Şalom gazetesi ailesi de oradaydı. Ödülü vermek için çağırdıklarında, eşimi ve her şeyden önemlisi torunlarım **İris ve Yoni**'yi de yanıma aldım. **Nil, Megi, Benjamen ve Hayim** de çok yakınımdaydı. Çok duygulu bir atmosferdi. Büyükelçi de çok duygulandı. Güzel mesajlar vermek amacıyla hazırladığım konuşmada **"Ben bu ülkede doğmuş büyümüş bir Yahudi olarak, memleketim için çok şey yaptığıma inanıyorum. Bütün yaptıklarım kişisel girişimler gibi görünse de öyle değildir. Ülkemin dış ülkelerle daha iyi ilişkiler kurması için bir sebeptir sadece"** diyerek düşüncelerimi belirttim. İspanya, yıllar önce sınır dışı ettiği Yahudilerin torunu olduğum için bana hoş bir davranışta bulunarak böyle bir ödül veriyordu. Kuşkusuz bu ödül benim için çok anlamlı ve değerliydi. Tarihin yaşanan her şeyi kaydettiğini, ama asıl önemli olanın dünya barışı ve kardeşliğinin arakasında durabilmek olduğunu söyledim. Benim için en az ödül almak kadar önemli olan bir başka nokta da Türkiye ile İspanya arasındaki benzerliği ortaya koyarak, hiç olmazsa belli konularda ülkeme bir katkı sağlamaktı. Son olarak da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinin şart olduğunu, bütün Avrupa'nın da aslında bunun bilicinde olduğunu sözlerime ekledim.

Büyükelçi bana **"Mi gueido amigo"** yani, **"Benim canım arkadaşım"** diye hitap eder. O da konuşmasına öyle başladı. Benim İspanya'nın görevli elçi ve konsoloslarına gösterdiğim yakınlığın altını özellikle çizerek, "Ülkeler arasındaki dostluklar, aslında en güzel bu şekilde gelişir" dedi. Sonra beni kutlayarak ucunda nişan asılı olan bordo kadife bir kurdeleyi boynuma taktı. Fotoğraflar çekildi. Bu güzel gün belgelendi. Tören sonrasında ailecek yemeğe gittik. Eve geldiğimde heyecanımın hâlâ dinmediğini hatırlıyorum, içki içen bir adam da olmadığım için, heyecanımı dindirmem zorlaşmıştı, ilk defa o gece, içki sayesinde rahatlayanları gıptayla andım.

Ülkemde canımı sıkan bir tek şey var. O da "Bizden adam olmaz" söylemi. Nedense kendimizi hiç sevmiyoruz. "Bizden adam olmaz" ne demek? Bizden daha adam gibi adam var mı? Vefa bizde, sadakat bizde, dostluk bizde, iman, inanç, bağlılık bizde. Daha ne olsun? Türkiye, çok yeni bir cumhuriyet. Atatürk bunu bize hediye etti. Allah ondan razı olsun. Yaptığı her şey için minnettarız... Bu genç cumhuriyet eski bir tarihin içinden sıyrılıp kendine yepyeni bir yol çizdi. Geçmişini unutmadan, ona sahip çıkarak ama yeniliklerin arkasından Atatürk'le yürüyerek...

Sh. 157-159

…………………

Zaman zaman AB insan Hakları Komisyonu'ndan temsilciler gelir. Başkanlığımın son döneminde de

Markus Jaeger ile Alvaro Gil Robles gelmişti. Onlara konuştuklarımızın aramızda kalacağını, ne isterlerse sorabileceklerini, Türkiye'nin bütün gerçeklerini anlatacağımı söyledim. **Türkiye'de inanç özgürlüğü olmadığı konusuna kafayı takmış durumdaydılar. Onlara özetle şunu söyledim:** "Ülkenizde din ve vicdan özgürlüğü yok da ne demek? Gelin bir kafede oturalım. Fransızca, İspanyolca, Ibranice, Ermenice, Rumca konuşalım. Bize dönüp bakan olmaz. Hatta buna sempati duyanlar olur. "Siz Yunanistan'dan mı geldiniz komşu?" derler. Bizimle yarenlik etmeye bakarlar. Türk insanını yanlış tanıyorsunuz. Belki de yanlış tanıtmak isteyenlere inanmayı tercih ediyorsunuz." Yarım saat için gelmişlerdi, bir buçuk saat kaldılar. Bu konuşmaların Avrupalının bizi hakiki anlamda tanıması bakımından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu konuda herkes elinden geleni yapmalı. Zaman zaman insanlar, kendi dindaşlarıyla sohbet etmeyi tercih eder. Bunu da görmek ve ona göre davranmak gerektiğini düşünüyorum. Mademki işi yapmanın kolay yolu iletişimden geçiyor, o yol da denenmelidir.

Bir dergide bir röportajım yayınlandıktan sonra, bazı basın mensupları bana geldi:

"Bu röportajı siz mi verdiniz?"

"Evet."

"Avrupa'daki cemaat başkanları bile böylesine özeleştiri yapan röportajlar veremiyor. Siz nasıl verdiniz?"

"Doğruları söylerseniz mesele kalmaz."

Her zaman her konuda açık konuştum. Mesela bugüne kadar hiçbir zaman bir başbakanın çıkıp "Yahudi düşmanlığı yaparak bu ülkede prim kazanamazsınız" dediğini duymadım. Bu çok önemli bir nokta. Bunun bütün dini azınlıklara bir mesaj olduğunu düşünüyorum. Bu konuda Recep Tayyip Erdoğan'ın da fikri aynı; bunu AKP'nin yaptığı Kızılcahamam toplantılarında da, parti grup toplantısında da, İslam ülkelerinden gelen konuklar olduğu zaman da söyledi. Bu, dini azınlıklar için gerçekten önemli bir yorum ve bakış açısı. Abdullah Gül bana devlete verdiğim destek konusunda teşekkür ettiğinde şöyle dedim:

"Sayın Bakanım, ben de size teşekkür ederim. Hiç aklımıza gelmeyen yerlerde çıkıp antisemitizm aleyhinde açıklamalar yapıyorsunuz." "Sayın Pinto, bir lider antisemitzmi yeren bir konuşmayı Avrupa'da yapabilir ama aynı konuşmayı Endonezya'da, Suudi Arabistan'da, İran'da yaparsa çok önemlidir. Biz bunun farkındayız. Tabii medya bunu görmüştür, görmemiştir, bilemem."

Yeri gelmişken medya konusuna temas etmekte yarar var. Medya insanları döver de sever de. Bununla yaşamayı bilmek lazım. Sanatçı ve politikacılar durmadan medyadan şikâyet eder, fakat onları bulundukları noktaya taşıyan da medyadır. Medya AK Partiye destek vermese durum böyle olur muydu? Hiç zannetmiyorum. Her görüşten medyaya saygılıyım. Aşırı sağ medyayı da anlayabiliyorum. Yalnız bir şeye karşıyım; din konusunda kimseye belden aşağı vurulmamalı. Bu doğru değil. Din hepimiz için, dünyaya geldiğimiz andan itibaren ailelerimizde gördüğümüz değerleri kapsar. Bunun nedeni, daha iyisi, daha doğrusu yoktur. İnanç, inançtır. Bu konuda kalkıp da kimseye laf edilmemelidir. Kimse kimseyi sevmek ve beğenmek zorunda değil. Biri Amerika'yı, diğeri Fransa'yı, bir başkası İsrail'i sevmeyebilir. Ancak din ve imana dokunmamak gerekir.

Prodi buraya gediği zaman verilen bir yemekte **Abdurrahman Dilipak**'ı gördüm, yanma gittim:

"Merhaba Hocam."

"Merhaba, buyurun..."

"Ben, Bensiyon Pinto."

"Ooo! Nasılsınız?"

"Sizin bütün yazılarınızı okurum. Bazı yorumlarınızı da hayranlıkla izlerim. Sizinle her konuda aynı görüşleri taşıdığımızı söyleyemem ama önemli olan bunları diyalogla çözmek. Cemaatimizin değerli

araştırmacılarından Yusuf Altıntaş'la olan yakınlığınızı biliyorum. İnsanların inançları ne olursa olsun, bazı düşünceleri bir yana bırakarak dostluklar kurması gerektiğine inanıyorum. Sizin bunu başarmış biri olduğunuzu bildiğim için gelip elinizi sıkmak istedim."

Bunları yapmak lazım. Kavganın, savaşın insanlara faydası yok. Biz, 59. Hükümeti uluslararası platformlarda destekledik. Yurtdışında, AK Parti'ye sempati duymayan kişilere "Türkiye'de yetmiş iki milyon insan var. Türkiye sadece o parti, bu parti değil. Bugün sandıktan bu parti çıktı. İyi işler de yapmakta ama bu ülkede genç bir nesil var. Sivil toplum örgütleri var. Başka partiler, üniversiteler, yüksek düzeyde akademisyenler var. Siz Türkiye'nin bir partisini beğenmiyor olabilirsiniz, ama unutmayın ki bu ülke her şeyiyle bir bütün" dedim. Şimdi biri çıkıp bana, "Kendinizde bu cesareti nereden buluyorsunuz?" diyebilir. Cemaat başkanıyken daha dikkatliydim ama artık daha rahat konuşuyorum. Bunlar benim kişisel görüşlerim. O zamanlar, cemaat adına yaptığım açıklamalar olarak düşünülebilirdi. Şimdi böyle bir kaygım yok, çünkü tamamen kendi adıma konuşuyorum.

17 Aralık 2004'te Avrupa Birliği'nde çekilen sıkıntı çok büyüktü. 17 Aralıkta saat on buçukta Belçika'dan gelen telefonlarla Türkiye'ye AB yolunda yeşil ışık yakıldığını anladım. O sırada ne yazık ki kimseyle irtibat kuramıyordum. Başbakan, Dışişleri bakam, Murat Mercan, Egemen Bağış, özel kalemler... Hepsini tek tek aradım, bu hemen verilmesi gereken bir ipucuydu ama onlara ulaşmam mümkün olmadı. Belçika'dan gelen mesaj aynen şuydu: "Sayın Başbakanınıza söyleyin, tedirgin olmasın. Bu iş bitti. Belki biraz köşeye sıkıştıracaklar ama aslında bu iş bitti." Bu mesajı başbakana ancak saat biri yirmi geçe ulaştırabildim. AB konusunda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, TÜSİAD'ın, sivil toplum örgütlerinin ve diğer dini azınlıkların çok büyük emeği geçti. Herkes kendi boyuna göre bu işe katkıda bulundu. Gençler onlara şükran borçlu. Ben yaşım başım almış bir adamım. Avrupa Birliği'ne girmiş bir Türkiye görsem ne olur, görmesem ne olur? Ama ya gençlerimiz, torunlarımız, onların çocukları? Kendi adıma bu işte desteği olan herkese teşekkür ederim.

Her şey yolunda giderse 3 Ekim 2005 tarihi Türkiye için AB sürecinin başlangıcı olacaktı. O günkü paniği hep birlikte yaşadık. Tahminlerime kimse inanmak istemedi ama ben sonuçtan emindim. 2 ekimde saat dördü on geçe, Avrupa'daki dostlarımdan aldığım bilgiyle, 3 ekimin kimse tarafından bozulamayacağı bilgisini aldım. Saat 16:30'da Sayın Başbakan'ın korumasına bir kısa mesaj gönderip üstü kapalı bir ipucu vermek istedim: "Sayın Başbakanım, konuşmanız beni ve cemaatimi çok duygulandırdı. Bu sözler ses getirecektir. AB işinde sorun olacağına milyonda bir ihtimal vermiyorum. Hiç merak etmeyin. Yahudi dünyasının yılbaşıyla İslam âleminin ramazanı beraber kutlanacak. Hayırlara vesile olmasını dilerim." Bu mesajın içindeki, "hiç merak etmeyin" ifadesinin Sayın Erdoğan'a bir şeyler anlatacağından emindim. Bugün ABD, Türkiye'nin Avrupa'da çok sağlam bir yerinin olmasını ve kendisine çok yakın durmasını istemekte. Türkiye'nin değerinin farkında. ABD, Türkiye'yi Avrupa normlarına doğru götürebilirse, bu her iki taraf için de büyük bir başarı olacak. Bugün dünyada büyük abi o. ABD'yi beğeniriz beğenmeyiz, severiz sevmeyiz ama işin doğrusu bu. Güçlü olanın sözü her zaman geçer. Bir davette ABD başkonsolosuna, "Türkiye'nin AB'ye girmesi konusunda ABD'nin girişimde bulunması lazım" demiştim. O da bana çok manalı bakmıştı. Bakışları "Bu adam bir şeyler biliyor olabilir mi?" diyordu. O gece, ABD'nin bir şeyler yapmak üzere olduğunu başkonsolosun konu üzerinde yorum yapmamasından anladım. Ne de olsa ilk sözü söylemek ona düşmezdi. AB yolunda başbakan ve Dışişleri bakanına çok büyük iş düştü. Herkes canla başla çalıştı ama bu konuda iki kişinin çok büyük emeği oldu: Egemen Bağış ve Murat Mercan. Benimle her zaman ayrı ayrı temas halinde oldular ve görüşmeler konusunda beni motive ettiler.

ABD'ye yaptığımız bir seyahat sırasında bir konferansta konuşma yapmam istenmişti. İsrailli komutan Uzi Narkiz de şeref konuğuydu. Konuşmamı İspanyolca yaptım. Konuşmam bitince herkes alkışlamaya başladı. Bu adam da ayağa kalktı ve herkese ayakta alkışlamaları için yerlerinden kalkmalarım işaret etti. Onun bir sözü, oradakiler için adeta emirdi. Hepsi kalktı. Fikirlerimiz pek çok konuda uyuşmasa da Sayın Yılmaz Benadrete'nin de bu konuda hakkını vermem gerekir. Orada konuşmamı isteyen ve bu işi destekleyen oydu. Hem kendi adıma, hem de Türkiye adına ona teşekkür borçluyum. Bu gerçekten önemli bir konuşmaydı. Ardından çok enteresan gelişmeler oldu. Yahudi lobisinin ileri gelenleri benimle görüşmek istedi. Hepsi benimle temasa geçti ve toplantılar yaptık. Bu görüşmeler için

resmi bir onay olmadığından biraz tedirgindim. Nerede ne zaman durmak gerektiğine kendim karar veriyordum. Bu zor bir iş. Herkes size güvenecek, siz de kendinize güveneceksiniz. Asla yanlış yapmayacaksınız. Temaslarım devam etti. 1990-1994 arasında görevde olmadığım zamanlarda da buluşurduk; cemaat yetkilileriyle onları bir araya getirirdim. 1995 yılında amatör bir ruh ve profesyonel bir bakış açısıyla Türkiye'nin menfaatleri ve insanlık adına bu işe başladım. İnsanlık adına ne demek diye düşünenler olabilir. Bu devlet Osmanlı'dan gelen kültür birikimiyle bilinçli, vakur ve egemen bir devlettir. Ortadoğu'ya çok kısa bir süre sonra ağırlığım koyabilecek ve Ortadoğu'da dökülen kanların, ağlayan anaların, bacıların, eşlerin, gençlerin gözyaşlarını silecek tek güçtür. Buna bütün kalbimle inanıyorum. Bu konuda yanılmadığımı 2005'te daha iyi anlattım. **Bugün Ortadoğu'daki tüm ülkelerde Türkiye'nin rüzgârı hissediliyor. Ortadoğu'dakilerle de sıcak temaslarda bulundum.** Türkiye'ye davet ettim, onlara yemekler verdim. Bu tam anlamıyla profesyonel yaklaşımdır. İnsanlar bir araya gelmeli ve meseleleri pratik yöntemlerle çözmelidir. Lobicilik, karşı tarafa neyi, niçin yapmak istediğinizi doğru ve açık bir dille anlatmak demektir. Bir meseleyi, doğruları yanlışları açığa çıkararak anlatılmalı ve bunun onlara nasıl bir menfaat sağlayacağı da mutlaka söylenmelidir. Bu dünya maalesef menfaat dünyasıdır ve herkes bu çeşit işlerde kendi menfaatini her şeyin üstünde tutar. **ABD'de senatör ve temsilcilerin kendi ofisleri vardır. Hepsi bağış alır. Bu da gayet normal bir işleyiştir.** Burada sözünü ettiğim bağış asla rüşvetle karıştırılmamalı. Bunun resmiyeti ve içeriği bellidir. Yolsuz bir yanı yoktur. Bu halka yapılan hizmet karşılığı önceden verilmiş bir paradır. Neye ihtiyaç olursa ona harcanır ve kasada her zaman para vardır. İlişkilerin sürmesi, araya mesafe girmemesi de uzun vadeli işlerin çözümü için şarttır. Bunun dersini bana yıllar önce Bülent Akarcalı vermişti. Onu çok sever ve sayarım. Jak Kamhi'nin yaptırdığı meslek lisesinin açılışında tanıştık ve The Marmara Oteli'nde bir kahve içtik. Bana **"Türkiye'deki insanlar, bir işleri olduğu zaman o iş bitinceye kadar işini yapan kişilerle gayet yakın temas halindedir. İş bitince yüzüne bile bakmaz"** dedi.

"Sayın Bakanım, neden böyle söylüyorsunuz?"

"Kardeşim, ben İstanbul milletvekiliyim. Yerim yurdum belli, aldığım maaş belli. Kimse çıkıp da 'Şu işte seni destekleyelim' demiyor. Bunu anlatsan adam rüşvet istiyor derler. Biz para pul istemiyoruz. Bir projede bize destek olsunlar, o işe sponsor olsunlar istiyoruz. O zaman halka daha kolay ulaşırız. Bu işi de ben üstleniyorum deseler mesele hallolacak. Her şeyi devletten bekliyorlar."

Doğru söylüyordu. Sponsorluk, bizde bu konuşmadan çok sonra ve çok yavaş gelişmiş bir iştir. **ABD'de bu işi değişik bir şekilde halletmişlerdir; bu işleri takip eden ofisler vardır.** Kişi size bir iş için yarımda ekibiyle gelir ve "Şu işinize sponsor olmak istiyoruz" der. Ekip de mühimdir. Bir yere tek kişi gitmek ile ekip olarak gitmek arasında dağlar kadar fark vardır. Başkanın basın danışmanı vardır, yardımcısı vardır... Bu etkileyici bir imajdır. Ben bile hiçbir gün bir yere yalnız gitmedim. Bunu bana öğreten Sayın Bülent Akarcalı'dır. Bir gün beni bir lokantada gördü. "Bana soracak yeni bir sorun yok mu?" diye şaka yaptı. "Yeter Sayın Bakanım bu taşlar çok sert geliyor" diye gülerek karşılık verdim. "Hayır" dedi ciddileşerek. "Ben herkese bir şeyler anlatmak istiyorum."

Bize dış politikada destek verecek bazı isimler de İsrail'de. Bunlardan biri Aron Liel. Ankara'daki maslahatgüzarlık görevi sırasında Türkiye'yi çok sevdi, ülkesine döndü ve kısa bir süre sonra dışişlerinde müsteşar oldu. Israil-Türk İş Konseyi başkanlığı da yaptı. Daha sonra da başbakan adayı oldu. Hangi işi yaparsa yapsın Türkiye'yi dilinden düşürmedi ve bir yardımı varsa bunu mutlaka yapacağını çeşitli vesilelerle bildirdi. Neden? Ben Aron Liel'i hiçbir zaman ihmal etmedim. Bu adamın çevresi genişti. Amerika'da üst düzey çok yakın dostları vardı. Yarın öbür gün, Türkiye'nin menfaatine bir işte bize seve seve yardım ederdi. Yaşanmışlıklarımız vardı, sohbetimiz vardı. Bu ilişkilerin Avrupa Birliği konusunda bize faydası olacaktı. Bu yaklaşımın faydasını her yerde gördük. Bundan istifade ettik ama kimseyi istismar etmedik. İnsan, istismar ederse başkalarına zarar verebilir. Burada sadece doğru zamanda doğru kişilerle yakınlık kurma, gerektiğinde onların yardımına başvurma amacı var. Bu da sizin en doğal hakkınız, çünkü karşınızdaki yakınınız, dostunuz. Sadece yardım istemek için kapı çalmak yerine, çevrenizi geniş tutmaya özen göstermelisiniz. Ülkemizde çalışan yabancılara Türkiye'yi sevdirmek lazım. Ülkelerine gittikleri zaman Türkiye'nin yanında olurlar. Bu ülkemiz adına çok önemli bir konudur.

İsrail'den bu kadar çok söz ediyor olmamın önemli bir nedeni var. Unutulmamalı ki, İsrail'den gelen konukları biz cemaat olarak da ağırlıyoruz. Bu sırada da aramızda dostluklar oluşuyor. Zamanı gelince de onların yardımını almak ve fikrini sormak kadar doğal bir şey de yok. Uri Bar-Ner Ankara'da İsrail büyükelçiliği yapmıştı. Onu, 2005 Haziranında Ceylan Intercontinental Otel'de Amerikalı bir senatörle yemek yerken gördüm. Başkanlığım süresince halkla ilişkilerde görev yapan on iki bayan arkadaşım beni yemeğe götürmüştü. On iki bayanla birlikte yemek yerken ve dışardan bunun nasıl göründüğüyle ilgili şakalaşırken baktım arka masamda yemek yiyor, yanındakine de, "Bakın, önümüzdeki masada oturan bey Türk Musevi cemaatinin başkanı" diyordu. O sırada Türk-Amerikan ilişkileri çok iyi değildi. Zor günler yaşıyorduk. Kızlardan izin aldım, yanına gittim.

"Uri, bak. Sen bu ülkenin insanını bilirsin. Gerçekten bu ülkeyi seviyorsan, bu konuda bir şeyler yapman lazım. Çalıştığın gazetede nasıl uygun görüyorsan öyle bir yazı yaz."

"Türkiye'yi övmemi mi istiyorsun?"

"Hayır. Yalnızca Türkiye'ye hak ettiği değeri ver. Sakın aleyhinde bir şey yazma."

Bir yazı yazdı. Gazetelerde böyle bir yazı çıksın diye birçok ülke lobilere büyük paralar öder.

Bir başka önemli isim de **Michael Rubin**. Gazetecinin kalemine kimse dur diyemez. Bu kalem çok kutsaldır. Michael Rubin bir gün gazetesinde, AK Parti, Recep Tayyip Erdoğan ve Türkiye'yi hedef alan bir yazı yazdı. Ben de görüşmek istedim. Bir müddet sonra bizi görüştürdüler. İstanbul'da Ritz Carlton Oteli'nde akşam yemeğinde bir araya geldik. AKP Merkez Yönetimi'nin bir üyesi de o yemekte bizimle oldu. Michael Rubin yazdıklarından asla dönmek istemiyordu.

"Sen Türkiye'nin aleyhine yazdığında hem Türkiye'ye, hem İsrail'e, hem de Ortadoğu'ya zarar veriyorsun. Türkiye'nin göreceği her türlü zarardan bu ülkeler de nasibini alacak. Farkındasın, değil mi? Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolünü ben çoktan keşfettim. Bu konuda bir düşün istersen, ister inana ister inanma, ben sana bildiğimi anlatayım. Sen de ne yazacağını düşün."

Amerikan Yahudi Komitesi icra Direktörü Shula Bahat ve Genel Başkan Richard D. Heideman'ı 2004 ilkbaharında Türkiye'ye davet ettik, geldiler. Gelmelerini neden istedik? O günlerde ülkenin her tarafında büyük bir Amerikan karşıtlığı vardı. Irak'a asker göndermemiz için ABD bizden talepte bulunmuş, Meclis de ret cevabı vermişti. Amerika da Türkiye'ye oldukça tepkiliydi. Şans Restoran'da cemaat olarak bir yemek verdik. Mehmet Ali Bayar, o zaman Washington maslahatgüzarıydı. Gelenleri o yemekte kendisiyle görüştürdüm. Bu görüşmede ben Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğunu, parlamentonun da bu anlayışla hür bir şekilde çalıştığım, başkanlarını, otoriteleri bir yere kadar dinlediğini; ama parlamentonun kendi özgür iradesiyle karar verip hareket ettiğini söyledim. Bu minvalde konuşurken, insanların değişen yüz ifadelerinden ve beden dillerinden bana karşı bir tepki oluşmaya başladığım anlıyordum. **Sanki ben Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne kendimi sevdirmek, onlara hoş görünmek için bu konuşmayı yapıyormuşum gibi bir tavır talandılar. Berry Jacobs üstüme geldi, Shula Bahat üstüme geldi, baktım iş büyüyecek, konuşmayı yanda kestim ve konuşmaya başladım:**

"Bakın, ben Türkiye'nin avukatı değilim. Burada sizin bir numarada tuttuğunuz İsrail'in lehine, her yerde ve her koşulda antisemitzmi yeren, Yahudilere dininden dolayı düşmanlık yapılmamasını isteyen bir hükümetten söz ediyorum. Bu hükümet kimsenin özel isteğiyle gelmedi, halkın isteğiyle geldi. Türkiye yalnız AK Parti'nin değildir. Herkesi itham edemezsiniz. Ayrıca ben de sizin davranışınızı tasvip etmiyorum. Şımarık bir çocuk gibi istediğinizden vazgeçmiyor ve direniyorsunuz. Olacak şey var, olmayacak şey var. Evet, Sayın Başbakan gitti, 'Bu askeri yardımı alabilirim' dedi. Döndü meclise sundu ve meclis bunu ülke menfaatlerine uymadığını düşündüğü için reddetti. Ne yapabilirdi? Demokrasinin çarkları böyle döner. Dönmese 'Türkiye'de demokrasi yok' diyorsunuz. Bir olayda Türkiye'yi idama mahkûm ediyorsanız, bizim sizinle işimiz bitmiştir. Belki hatalıyız ama asıl hata sizin. Başbakan ve ekibi gidince halıları serdiniz. Şimdi işler istediğiniz gibi gitmiyor diye o halıyı ayaklarının altından çekiyorsunuz. Adam size elimden geleni yaparım dedi; yaptı da. Sonuç istediğiniz gibi olunca her şey iyi ve doğru, olmayınca yanlış demek mertliğe sığmaz. Bunlar yanlış işler. Sizden rica ediyorum. Ben bu konuda konuşma yapmak için para alan bir adam değilim. Sizden kişisel hiçbir beklentim de yok. Görevimi de üç ay sonra devrediyorum. Sizden sadece yanlış yapmamanızı rica ediyorum. Bu ülkeyi tanıyorsunuz. Ne olacak şimdi? Her şeyi sil baştan mı düşüneceksiniz? Bugün Sayın Gül her yerde antisemitizmi yeren konuşmalar yapıyor. Bunu Müslüman ülkelerde yapmak bir cesaret işi. 'Ben bunu Amerika'da, Avrupa'da yapsam ne olur? Ben bunu Arap ülkelerinde, Endonezya'da, Katar'da yapıyorum, bu iş cesaret ister. Bunları da görmezden gelmemek lazım' diyor. Bana göre de sonuna kadar haklı."

Hava birden yumuşadı. **Richard Heideman** bana dönerek, **"Haklısın, seni çok iyi anladım. Söylediklerin doğru ve bunları unutmamak lazım"** dedi. Bu adamlar bugün Amerika'da Türkiye'nin menfaatlerini koruyor. Halbuki buraya ipleri tamamen koparmaya gelmişlerdi, işte buna lobicilik denir. Lobicilik, gereğine inanılarak yapılan iştir, inanarak yaptığınız bir işte de başarılı olursunuz.

Bir de Natan Sharansky'yle yaptığımız sohbete değinmek isterim. Natan Sharansky, İsrail'in sembolüdür. Rus asıllıdır. Rusya'da hapse mahkûm olmuş, İbraniceyi tam bilmese de bakanlık yapan bir adamdır. Bir gün Türkiye'ye geldi. Geldiği zaman dönemin Sanayi ve Ticaret bakam ile Swissotel'de tanışma fırsatımız oldu. Aramızda o kadar güzel ve içten bir yakınlık oldu ki, burada iki gün kaldı ve bizden kopamadı. "Sinagogları görmek istiyorum" dedi. Ona bir tur ayarladım ve öyle bir sinagog programı yaptım ki, buradan ayrılmak istemedi. Giderken şunları söyledi: "Bundan sonra Türkiye'nin avukatıyım. Türkiye'nin yaptığı her doğrunun yanındayım." Bu işte herkes görevli olmalıdır, sokaktaki simitçi de, tuvaletçi de, doktor da, öğretmen de, bakan da...

Ve Isaac Herzog... Başbakanla 1 Mayıs 2005'te İsrail'e gittik. Uçağın kapılan açıldı. Yirmi yedi kişilik bir ekiptik. Uçağı hemen tahliye ettik. Çantamı aldım, arkalarından iniyordum. Baktım bir adam kapının önünde durmuş, inenlere "Siz Bensiyon Pinto musunuz?" diye soruyor. Merdivenlerin sonuna geldiğimde bana da sordu.

"Evet."

"Sizi bekliyordum, efendim. Hayim Herzog'un oğluyum. Bayındırlık Bakanı Isaac Herzog.

Hayim Herzog İsrail'in eski cumhurbaşkanlarındandır. 1992'de de ülkemizi ziyaret etmişti. Benim de yakın dostumdur. 1992'de Dolmabahçe'de yapılan 500. yıl kutlamaları balosuna da katılmış, Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve Başbakan Mesut Yılmaz'la uzun uzun sohbet etmişti. Sarıldım, iki yanağından öptüm.

"Annem, 'Bensiyon Pinto'yu bul, kim olduğunu söyle, o da sana sarılıp seni öpecek' demişti. Doğruymuş."

Başka bir İsrail gezimde Isaac Herzog bir konuşma yapıyordu. Onu dinlemek için davet almış, eşimle birlikte gitmiştim. Konuşmanın sonunda, ona anne babasının Türkiye ziyaretlerinde çekilmiş fotoğraflardan düzenlenmiş bir albüm armağan etim. Eline alınca gözleri doldu. Annesi de arayıp teşekkür etti. Bu adam şimdilerde sosyal demokratların başına geçmek için çalışıyor. Sahip olduğumuz dostlukların yarın bize getireceği olumlu sonuçlar tartışılmaz. Yakınlıkların en güzel tarafı, onlardan

bir şey istediğinizde hemen yerine getireceklerini bilmenizdir. Bu çok önemlidir ve parayla pulla halledilecek iş değildir.

JOINT Doğu Avrupa ve Türkiye Genel Müdürü Ami Bergman bir mektubunda bana şöyle demişti: “Sen çok önemli bir adamsın.” **Diasporadaki bir cemaat başkanının en önemli görevi, milletini ve ülkesindeki dindaşlarını korumak, haklılıklarım daima savunmaktır.** Bu sadece Türkiye’de olan bir durum değil. Tüm diaspora için böyledir. Fransa’da, Yunanistan’da, Belçika’da yaşayan Yahudilerin de çok problemleri var. Herkes bunun üstünü örtmeye çalışıyor. Bir başkan önce kendi ülkesindeki dindaşlarım çok iyi bir şekilde temsil edecek. **Ülkesinin, Tevrat’ta yazılı olduğu gibi, menfaatlerini her şeyin üstünde tutacak**. Ayrıca ülkesinin İsrail ile ilişkilerini iyi bir yere getirmesi lazım ki, dünyada antisemitist hareketler için çalışılabilsin. Ami Bergman belki de bunu anlatmak istiyordu.

2004’te başkanlığı bırakmadan evvel Budapeşte’de Avrupa ve Dünya Yahudi Kongresi’ne gittim. Bin beş yüz delege vardı. Bir konuşma yaptım. Bu konuşma öncesinde Fransa, Belçika, İsveç ve Türkiye cemaat başkanları bir masaya oturduk ve sorunlarımızı konuştuk. Fransız “Biz kipa takıp sokağa çıkamıyoruz” dedi. Belçikalı da, “Sinagoga giderken korkuyoruz. Hatta bazen Yahudi olduğumu da söylemiyorum” dedi. Düşündüm ve şöyle dedim:

“Gelin bizim ülkeye. Kipayla çıkın, Davud’un yıldızını takın. Gidin bir yerde dua edin. Kimse size bir şey demeyecek. Duanızın sonunda da **“Allah kabul etsin, bize de bir dua et amcacığım”** diyecek. Hani bize barbar diyordunuz ya, alın size cevap. Bu nasıl barbarlık? Siz Avrupa'nın göbeğinde bu kadar sıkılır ve zorluk çekerken, Avrupalının barbar dediği Türklerdeki anlayış ve cana yakınlık kimsede yok. Bu nasıl bir çelişki? Türkiye Avrupa Birliği’ne girecektir, girmelidir.”

Genel başkana da şöyle dedim:

“İslamiyet’i yanlış değerlendiriyorlar. Terörle yan yana anıyorlar. Yarın öbür gün dinlerarası diyalog yapmaya kalksanız bunu kimseye unutturamazsınız. Hiçbir din, terörle yan yana anılamaz. Her dine mensup insanların doğrulan yanlışları olmuştur. Bundan dolayı bütün bir dini karalamak tarihsel açıdan da, insanlık açısından da yanlış olur. Bizim işimiz İslam dünyasıyla değil, terörizmle olmalı. O teröristler hangi millettense ona bakmalı ve o milleti de bir kalemde silip atmamalı. Hiçbir millet tam olarak iyi ya da olarak kötü olamaz. Bu insan doğasına aykırı bir düşüncedir. Siz kalkıp da terörist birine Yahudi’yse ‘Yahudi terörist’ Müslüman’sa ‘Müslüman terörist’ diyemezsiniz. Terörist teröristtir. Dünya bu çeşit söylemleri reddetmelidir. Globalleşirken birbirimizi daha çok yıpratmamalıyız. Tüm dini bir suçun altında gölgelemek günahtır da. Bu kongrenin iştirakiyle dinlerarası diyalogu biz yapalım.”

Başbakan daha soma İspanyollarla dinlerarası diyalog konusunda bir zirve yapmayı tercih etti. Bu çok önemli bir adımdı. Hangi milletin insanı olursa olsun, hangi dinin insanı olursa olsun, akıldan, bilimden, insanlıktan yana olan herkesin elini sıkmak lazım. Avrupa Konseyi üyelerinin her biri Türk dostu oldu. Bunun için gerçekten büyük çabalar harcandı. Dinlerarası diyalog konusunu ortaya atan kişi olmama rağmen, bu zirvenin yalnızca iki dinle sınırlı kalmış olması beni çok üzdü. Bunu o zaman başbakana ilettim. **“Haklısın, düşünemedik”** dedi.

İsrail’in Türkiyeliler Birliği Başkanı Moreno Margunato’nun da Türkiye’ye özel bir yakınlığı var. Bu demek, orada yüz yirmi bin Türk Yahudi’sine -ki İsrail’in nüfusu altı buçuk milyondur-Türkiye’den bilgi, haber aktarır, insanın doğup büyüdüğü ülke çok mühimdir. Bir Amerikalı Türkiye’de doğup büyüdüyse bir daha asla burayı unutmaz. Bu dünyanın neresinde olursa olsun böyledir; hele bu insan Türkiye’deyse, insanlara yaşadıkların ülkeyi unutturmamaya çalışıyoruz. Türkiye’den İsrail’e devlet memurları gider, bakan gider, bürokrat gider. Demek onların İsrail’de en iyi şekilde ağırlanmasını sağlar. Türkiye’nin zaten var olan itibarını daha da artırmayı amaçlar. Giden kişinin yanma rehber verir, tercüman verir, aradaki ilişkileri sağlamlaştırır, kültürel çalışmalarda yardımcı olur. Oradan Türkiye’ye turist gelmesini sağlar. Gidenlere Türk gecesi yaparlar; Türk yemekleri yapılır, Türk müziği dinlenir. **İsrail’de Batyam’da bir taksiye binin, sizi İbrahim Tatlıses, Zeki Müren, Tarkan karşılar. Batyam küçük bir İstanbul gibidir.** İstanbul’dan göç etmiş ve memleket hasreti çeken Yahudilerle doludur. Bu

müziği dinlediklerinde, bir sevda şarkısında hepsinin gözleri dolar. Çünkü onlar Türk'tür. Süleyman Demirel'in İsrail ziyaretinde engellerden atlamıştı insanlar, "baba" diyerek. Bu insanlar zamanında Süleyman Bey'in iktidarında yaşamış, onun vatan sevgisini, köylü aşkını, insana olan bağlılığını, baba ruhunu unutmamışlardı. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Başbakanı Tansu Çiller'i dakikalarca ayakta alkışlamışlardı. Onlar kendi başbakanlarını böyle alkışlamaz. Alkışlar Sayın Çiller'in başbakanlığından ziyade Türk olduğu, onu kendilerinden saydıkları içindi...

Bir insanın her şeyini değiştirebilirsiniz. Evini, adını, kimliğini; ama yüreğini değiştirmenizin imkânı yoktur. Onlar Türk Yahudi'sidir ve öyle kalacaklardır. Evlerinde imam-bayıldı, biber dolması, börek pişecektir. Lokum yiyecek ve Türk kahvesi içeceklerdir.

Sh:273-283

ABD İLİŞKİLERİ

Şansımıza mıdır, düşünerek mi yapılmıştır bilmem ama, ABD Türkiye'ye her zaman çok iyi başkonsoloslar atadı. **Deborah Jones, Dr. David Arnett** gibi düşünce gücü yüksek insanlar geldi. Bunların en önemlilerinden biri de Frank Urbancic'ti. O kadar yakın olduk ki, mutlaka ayda bir kere bir yemek yer ve fikir alışverişinde bulunurduk. İkiz kulelere saldırının yapıldığı 11 Eylül, Yahudi takvimine göre yılbaşına çok yakındı. Bu olaydan sonra Bush bir konuşma yaptı ve İslam dinine yönelik bazı sevimsiz atıflarda bulundu. Bu konuşmanın ardından bir randevu istedim ve Urbancic'e gittim.

"Ben Yahudi'yim. Ama öyle bir Yahudi'yim ki bütün dinlere aynı şekilde saygılıyım. Her yerde ibadet ederim. Bütün ibadethaneler benim için birdir. Sayın Bush bir konuşma yaptı. Söylenmemesi gereken şeyler söyledi, inanıyorum ki dünyada bütün savaşlar dinler arasındaki diyalog eksikliğinden, çatışmalardan, kavgalardan doğar. Bu konuşmadan soma elbette savaş olmayacak ama ABD için hoş olmayan sözler söylenecek ve milletler arasında bir soğukluk oluşacak. Diliyorum ki on gün sonra Bush, dünyadaki Yahudi toplumunun yeni yılını kutlarken mümkün olduğu kadar İslam dininin Yahudilik ve Hıristiyanlık kadar değerli olduğundan, bu üç semavi dine gereken saygının gösteril-mesinin öneminden de söz etsin. Tüm dünyaya '11 Eylül hadisesini İslam toplumuna mal edip onları küçük düşürme hakkına kimse sahip değil. Tüm dinler bizim dinimizle aynı değerdedir' desin."

"Bu söylediklerinizi Sayın Bush'a ileteceğim."

On gün sonra, Bush, Roş Aşana Bayramı'nda böyle bir konuşma yaptı. Başkonsolos aramızdaki konuşmayı ona iletmiş midir bilmiyorum, ama aklın yolu birdir. Burada önemli olan benim kişisel görüşlerimin ABD'li bir üst düzey tarafından bilinmesiydi. Nitekim Bush'un konuşması çok daha ılımlı ve aynı mesajı içeren bir konuşmaydı. En azından doğru bir iş yapmış ve içimden gelenleri bir yetkiliyle paylaşmıştım. Bu benim için çok önemli bir adımdı.

Sh:283

Kaynak: Anlatmasam Olmazdı-Geniş Toplumda Yahudi Olmak, Türk Musevi Cemaati Onursal Başkanı Bensiyon Pinto, Derleyen: Tülay Gürler. Doğan Yay.8. baskı / Eylül 2008, İstanbul

ALMANLAR, NEDEN TÜRKLERİ SEVMİYOR?

Tarih yeniden tekerrür eder mi?

Almanya'da Nazi görüşlü ve aşırı sağ görüşlü insanların Türkleri ve Yahudileri sevmemelerinin sebebini Almanlar bile şimdiye kadar anlayamamışlardır.

Bu düşmanlığın sebeplerine bakıldığı zaman 2. Dünya Savaşı'nın öncesinde Yahudi düşmanlığını tetikleyen sebeplerin aynısını şu anki Almanya'da görürsünüz. **Çünkü o zamanlarda Alman Musevileri Avrupa'nın en ileri gelen insanlarıydı. Ekonomi onların elindeydi, kültürel faaliyetlerde onların üzerine sanatçı yoktu. Albert Einstein, yazar Berthold Brecht, Thomas Mann, psikolog Sigmund Freud gibi önemli şahsiyetler çıkarmışlardı.** Bu insanlar o zamanın Avrupası'nda ve bütün dünyada tanınan kişiliklerdi. **Bütün fakültelerde toplam olarak 850 tane Yahudi kökenli Alman profesör vardı.** Bu insanların hayatları Adolf Hitler başa geldikten sonra temelinden değişti ve çoğu toplama kamplarında öldürüldü.

Şu anki Almanya'da da bizim vatandaşlarımız artık çöpçü Ali veyahut işçi Mustafa değil de, bir işadamı, sanatçı, ustabaşı, hukukçu gibi meslekleri sürdürüyorlar.

1960'ların başlarında ağırlıklı olarak İç Anadolu'dan Almanya'ya işçi olarak giden ilk gurbetçilerimiz o zamanın şartlarında dil bilmemek ve vasıfsız işçi olmanın zorluklarını çekiyorlardı. Sonraki jenerasyonlarda bu kademe kademe değişmiştir. Nasıl diyeceksiniz?

Bu insanlarımız kendilerini serbest mesleklere atarak, Almanya'da günümüze kadar birçok başarılara vesile olmuşlardır.

Şu an Almanya'da serbest meslekle uğraşan 60 bine yakın Türk işvereni vardır. Bunların sağladığı istihdam sayısı ise toplam olarak 320 bindir. Yaptıkları cirolar ise AB üyesi ülkelerden Luxemburg, Litvanya, Slovenya, Letonya, Kıbrıs Cumhuriyeti, Belçika, Slovakya'dan fazladır; tam tamına 70 milyar eurodur. Düşünün, bu devasa ciroların Alman hükümetine kazandırdığı vergileri. Bunların yan sanayilerini de göz önüne alırsak bu miktara 15 milyar euro daha eklememiz lazım.

Nazi partilerinin bu devasa finans ve işletme gücüne karşı tavırları da aynı 1930'ların Almanyası'ndaki siyasi zihniyettir. Çünkü onlar bu çıkışa köstek olmak istiyorlar ve bunun son bulması için bu firmalara karşı önlemler alınmasından yanalar. Sebep olarak da, Made in Germany damgasının arkasında Alman firmalarının olmasını ve bunu Türk kökenli şirketlerin kullanmamasını gösteriyorlar.

Sanatta ve kültürel faaliyetlerde de vatandaşlarımız son senelerde çok başarılı oldular. **Fatih Akın gibi Türk kökenli bir yönetmenin başarısı, Almanya'da birçok Almanı bile şaşırtmıştı.** Çünkü uzun zamandır Alman film camiası uluslararası yarışmalarda başarı elde edemiyordu.

Okuma oranı da Almanya'da yaşayan ve oranın vatandaşlığına geçen vatandaşlarımızda yükselmiştir.

1960'lı yıllarda Alman üniversitelerinde 1500 Türk öğrenci varken, bu 1970'lerde 4 bine, 1980'lerde 6 bine, 1990'larda 12 bine ve 2000'li yıllarda ise 25 bine çıkmıştır. Bu gurur duyacağımız bir tablodur.

Mesleklerde ise ağırlıklı olarak tıp, hukuk ve mühendislik bölümleri vatandaşlarımız tarafından tercih edilmektedir.

Sanat okullarında da durum aynıdır. Şu an Almanya'da doğup orada sanat okulunu bitirmeyen Türk gençlerine az rastlarsınız.

Bütün bunlar ırkçı aşırı sağcı Nazilere ve onların yoldaşlarına Almanya'nın geleceğini tehdit edecek bir sorun olduğunun işaretini vermekte. Çünkü şu an Almanya'da yaşayan 2.6 milyon vatandaşımızın çoğunluğu Alman vatandaşı olmuş ve seçimlerde oy verme hakkı kazanmışlardır. Birçok Türk kökenli parlamenter Alman federal parlamentosunda, eyalet parlamentolarında ve AB parlamentosunda Alman milletvekili olarak vekil olmuşlardır. **Bu da tabii birçok aşırı sağcı Almanı ve Nazi partilerini**

bir Türk kompleksine düşürmüştür.

Vatandaşlarımızın Almanya'ya yaptıkları yatırımlar ise son 20 senede 150 milyar euro civarında. Düşünün, 100 bine yakın Türkün orada evi var. Bunun Alman finans sektörüne katkısına hiçbir zaman paha biçilemez.

Almanya'da Tübingen Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmada, 2025 yılında Almanya'da dört milyon Türk kökenli Alman vatandaşı olacağı ve 150 bine yakın işverenin 1 milyon insana istihdam sağlayacağına dair sonuca vardılar.

Almanya'da doğum oranları çok düşük olduğu için Alman nüfusunun 2025 yılında 75 milyona düşeceğini ve bunun Alman ekonomisine ileride büyük sorunlar açabileceğini Almanlar da biliyor. Bu soruna şimdiden önlem alınması için, federal hükümet yeni yabancılar yasasında değişiklik yaparak yurtdışından kalifiye elemanlar getirmeye başladılar.

Irkçı Almanların korktuğu da zaten budur. Çünkü çocuk üretmeyen bir milletin sonunda yabancı ırklarla eşleşerek ari ırkın ileride sonunu getireceği kanaatindeler. Onlar için en üstün ırk kendi ırklarıdır ve bunu da her zaman ideolojilerinde açıklamışlardır.

İşsizliğin sebebini de her zaman orada yaşayan vatandaşlarımızda bulmuşlardır. Almanya'da aşırı sağ partilerin üyelerine baktığımızda akademisyen seviyede insan az bulursunuz. Çoğu işsiz, işsizlik parasıyla ve sosyal yardımla geçinen insanlardır. Bu ırkçılık onların bir kompleksi olarak da görünebilir, çünkü kendi memleketlerinde bir şey olamamanın ve anti sosyal yaşamın onlara verdiği tutum onları aşırı sağcı Nazilerin önüne atıyor. Bunun büyük bir sorun olduğunu Alman siyasetçiler de biliyorlar ve bu duruma karşı önlemler alınıyor ama bu her zaman yeterli olmuyor.

Nazi partileri eğer ileride aynı 2. Dünya Savaşı'nın öncesindeki gibi başa gelirlerse, orada yaşayan vatandaşlarımızın ciddi problemleri olacak. Buna bizim siyasetçilerimizin de el atmaları lazım.

Dini kültürümüz de birçok Almana ters düşüyor. Hele 11 Eylül olaylarından sonra bu daha da sertleşmeye başladı. Bütün büyük Alman şehirlerinde diyanet işlerimizin camileri vardır. Bunların dışında Kaplancıların, Süleymancıların ve Milli Birlikçilerin camilerini de eklersek, vatandaşlarımızın 2000'e yakın resmi ve gayri resmi ibadet yerleri vardır. Din özgürlüğü olduğu için orada sorun yaşanmıyor ama birçok Nazi partisinin belediye temsilciliklerinde encümenleri var. Bunlar da genellikle bu tip dinsel faaliyetlere karşıdır ve bunun terör gruplarının ve aşırı radikal dincilerin buluşma noktaları olduğunu her seferinde dile getirirler.

Anlayacağınız 2000 yıllarının demokrat Almanyasında yaşayan vatandaşlarımızın yaşama imkânlarını ve haklarını kısıtlamak isteyen bu aşırı sağcı Naziler ve partileri, bize ileride de çok sorunlar yaşatacaklar. Çünkü bu düşmanlık yavaş yavaş boyutlarını aşmaya başlamıştır. Bunu 90'lı yılların ortalarında yaşadık. Türklerin yaşadıkları yerlerin Naziler tarafından kundaklanıp birçok vatandaşımızın öldürülmesi ve birçok Türk kültür merkezlerine yapılan kalleşçe saldırılar bunun ne boyutlara gittiğinin göstergesidir.

İleride bir Türk kökenli Almanın bakan veya başbakan olma ihtimalini hiçbir zaman göz ardı etmememiz lazım. Bu insanları her zaman bu tip Nazilerden korumamız da bizim milli açıdan menfaatlerimizden biri olmalıdır. Çünkü biz onlara sahip çıkarsak, onların ileride yapacağı lobi çalışmalarıyla milletimizin imajının düzeleceği kanaatindeyim.

Sh: 25-29

ARAP ÂLEMİ VE NAZİLER

Araplarla Nazilerin bağlılığı ve işbirliği 1940'lara dayanır. Adolf Hitler, dönemin Beyrut müftüsünü Berlin'e davet eder ve ona Kuzey Afrika'da yapacakları saldırıyla ilgili bilgi vererek, yerel halkın Almanlarla işbirliği yapması için ondan yardım ister. Karşılığında ise ileride istila ettikleri yerlerin genel imamlığını teklif eder. Onun düşündüğü şudur: İmam ve adamları, Çöl Tilkisi Mareşal Ervin Rommel'in askerleri için, cephe arkasından İngilizlere sabotajlar düzenleyeceklerdi, böylece İngilizlere

askerlerini orada tutmaları için bir gerekçe verilmiş olacaktı. Bu da tabii Rommel'in işine yarayacaktı, çünkü Mısırda İngilizlerin 98 bin kişilik bir birliği vardı, ayriyeten Libya'da da 44 bin kişilik bir orduları vardı. Yani Kudüs'te bir ayaklanma olursa, İngilizlerin oraya en aşağı kolordu seviyesinde bir birlik yollamaları lazımdı. Böylece Mısır'daki birlikler Libya'ya yapılacak bir saldırıya müdahale edemeyecekti, çünkü Almanların mevcut 85 bin askeri vardı. Bir de 70 bin kişilik İtalyan ordusu vardı. Rommel'in emrinde 2500 tank ve 900 uçaklık bir güç vardı. İmam'ın sorunu Kudüs'teki Yahudi nüfusunun çoğalmasıydı. Bu, savaştan önce 185 bindi, savaş başladıktan sonra 350 binlere çıkmıştı. Ve her hafta yeni gemiler geliyordu. Bunlar, Hitler'in soykırımından kaçan Yahudilerdi. Onlar anavatanlarına dönüyorlardı.

Hitler Yahudi sorununu kökten çözmek istediğinden, imama bunu onlar için yapmasını rica etti. Almanlar Araplara Suudi Arabistan üzerinden silah ve mühimmat yardımı yapmaya başladı. Ayrıca SS paraşütçü birliğinden bir bölük askeri de oraya indirerek, Araplara bu silahların kullanımıyla ilgili eğitim vermeye başladı. **Yahudi köylerini basarak Alman destekli katliamlar yapmaya başladılar.** İngilizler buna müdahale için 2500 kişilik bir destek tugayı yolladı. Baktılar ki duruma müdahalede zorluk çekiyorlar, Kahire'deki merkez komutanlığından destek isteyip oraya 14 bin kişilik 2. tümenin gelmesinin sorunun çözümünde yararlı olacağını bildirdiler. Yakalanan Arapların elindeki mühimmatın, Alman yapımı olduğunu anladılar. Hemen merkez komutanlığına telgraf çekerek bunu rapor ettiler. Mareşal Rommel, Tripolis'i almış, 25 bin İngiliz askeri esir düşmüş ve 800 adet İngiliz tankı imha edilmişti. Bu Hitler'i bayağı sevindiriyordu, çünkü müftüyle yaptığı anlaşma meyvelerini vermeye başlamıştı. İngilizlerin Sudan'da 20 bini İngiliz, 70 bini yerli, toplam 90 bin askeri vardı. Adolf Hitler bunları hiç hesaba katmamıştı, çünkü askerlerin Sudan'ın başkenti Hartum'dan Nil Nehri vasıtasıyla Kahire'ye gelmeleri en fazla dört gün alırdı.

İngilizlerin kafasını asıl karıştıran ise her direnişçi Arap'tan, Alman mühimmatının çıkmasıydı. Bunlar nereden geliyordu acaba? Bu soruları, İngiliz General Montgomery de kendi kendine soruyordu. İngilizler güzel bir plan yapıp, Kudüs ve çevresindeki Yahudi köylerini silahlandırdı. Çünkü insanlar kendilerini savunabilirlerse, onlar da ellerindeki iki tümeni oradan çekip, Mısır'a doğru yaklaşan Çöl Tilkisi Mareşal Rommel'e karşı kullanabilirdi. Alman istihbaratı, İngilizlerin bu taktiğini öğrenir ve SS paraşütçü birliklerinden 2. taburu oraya yollama kararı alır. Öncelikli hedef, ağır silahları Yemen'den sokarak düşman hatlarında bulunan 1000'e yakın Alman askeri, 40 bin Arap ve Bedeviyle birlikte hem orada bulunan Yahudi halkını yok etmek, hem de İngilizlere hemen arkadan ikinci bir cephe açmaktı. Yani İngiliz birliklerini ikiye bölüp, Rommel'in Mısır'ın El Alamain şehrine yapacağı silahlı saldırıda, İngilizleri zayıflatmayı sağlamaktı.

Yahudilerin nüfusu 1942'de 600 bini bulmuştu ve azımsanmayacak bir güç olmaya başlamışlardı. Davut peygamberin çocukları artık ezilmiyordu. Onların da silahları vardı ve Arapları epey zarara uğratıyorlardı. Çünkü yüzyılların verdiği baskı rejimi, artık Kudüs'teki kutsal topraklarda yoktu. Burada kendi vatanlarının ve namuslarının savunmasını yapıyorlardı. Tabii İngilizler de onlara el altından silah yardımı yapıyordu. Hatta ve hatta Yahudilerin içinde 50-60 civarında eski savaş pilotu vardı ve bunlara 40 tane uçak verilerek farklı bir üstünlük sağlanmıştı. Yahudiler ikinci hafta içerisinde 30 bin Arabi ve 600 Alman askerini esir almıştı. Bunlar sorgulandıklarında, amaçlarının ne olduğu ortaya çıkmıştı. Almanlar El Alamain Muharebesi'nde 55 bin kayıp verip, bütün tank ve uçaklarını kaybederek, Libya'nın Tripolis şehrine geri çekilir. Hitler bu yenilgiyi kabul edemez ve bunun sebebinin Kudüs'te yaşayan Yahudiler olduğunu dile getirir. İmam'a bununla ilgili bir telgraf yollar ve artık oradaki askeri başarının ancak ve öncelikli olarak orada yaşayan yüz binlerce Yahudinin Avrupa'daki gibi kamplara koyulduktan sonra gerçekleşebileceğini belirtir. İmam'a SS hava indirme tugayı yollayarak bu temizlikte onlara destek çıkacaklarının vaadini verir. SS tugayı gerçekten de iner ama onlar da başarılı olamayıp hezimete uğrar. Tabii müftünün danışmanlığına bir general, 10 albay ve 100 SS subayı verilir.

2. Dünya Savaşı'nın bitimiyle Kudüs-Şam-Mısır'da bulunan 2300 Alman askeri personelin görevi de filen bitmişti. Bunların en kısa zamanda silahlarını bırakıp İngilizlere teslim olması gerekiyordu. Ama çoğu buna razı değildi, çünkü Führer'leri ölmüştü ve bir SS yemini vardı: Führer ölünce onun siyasi

vasiyetini, SS orduları yerine getirecekti. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Onlara mühimmat, araç ve gereç getirecek ne hava kuvvetleri ne de deniz kuvvetleri kalmıştı. Baş düşmanları Yahudilerin sayısı ise bir milyonu geçmişti. Yahudilerin nizami olmayan, ama çok iyi paramiliter eğitim almış 70 bin askeri vardı. Almanların karşısında 80 uçak, 20 tank ve 180 zırhlı araçlık çok ciddi bir güç vardı artık. Bununla sabotajlar yaparak mücadele etmek zorunda kaldılar. **Almanlar gruplara ayrılarak, Şam'da gizli bir üs kurarlar.** Güney Afrika'dan gizlice gelen silahları nakledebilmek için de Yemen'de, liman bölümünde, kinci bir üs kurarlar. Çekirdek ekipte 400 kişi kalır ve geri kalanlar teslim olur. 300 kaçak Nazi subayı ise Türkiye üzerinden, 47-48 yıllarında Şam'a ve Kahire'ye giderler. İpte öleceklerine, Ortadoğu'nun sıcağına katlanmak onlara daha anlamlı geliyordu. Kaçak Nazilerin maddi sıkıntıları yoktu, paraları değil ama 2-3 ton altınları vardı. Bu da tabii Ortadoğu'da en değerli ödeme şekliydi.

1948 yılında İsrail devleti, birçok devletin onayıyla kurulur. İngilizler karşı çıkar ama İsrailliler, İngiliz valisinin makamını binasıyla birlikte havaya uçurup 270 İngilizi öldürünce, İngilizlerin oradan tamamıyla geri çekilmekten başka çaresi kalmaz. İsrail devletinin kuruluş yıllarında, Yahudi nüfusu 1,6 milyondu ve gerilla savaşında deneyimli çok iyi bir ordusu vardı. Bunlar en kısa zamanda düzenli birliklere çevrilip, tank ve uçak gibi savaş ekipmanlarıyla güçlendirildiler. Böylece yeni kurulduğu aşamada bile Ortadoğu'da önemli bir askeri güç meydana getirdi. Arapların nüfusu İsraillilerin elli misli olmasına rağmen, kavimler arasındaki sorunlar nedeniyle sürekli çatışıyorlardı.

Kudüs müftüsü, yanma iki bin adamını alarak Ürdün'e kaçtı, çünkü Ürdün birçok Filistinlinin yaşadığı bir krallıktı.

1948 yılında Alman ekibinin başındaki yüksek rütbeli subaylar, Ürdün'de eski müftüyle buluşup, ona direnişini bırakmamasını, kendisini Yahudi devletini yıkana kadar destekleyeceklerini söylerler. Bu destekle kurulan grubun adı, herkesin bildiği Filistin Kurtuluş Ordusu'dur. Almanlarla ortaklık içinde olan müftü ise, Filistin devletinin kurulması için, hayatının 45 yılını harcayan **Yaser Arafat'ın amcası**dır. **Yani PLFN kurucuları, müftüyle işbirliği yapan elli beş eski Alman subayıdır.**

Neden diyeceksiniz?

O zamanki Arapların kafalarında bağımsızlık diye bir şey yoktu. Onlara bu vaadi verenler, kaçak Nazilerdi. Bunlarla ancak yerel nüfuslardan destek alarak başa çıkabilirlerdi. Çünkü onların insan gücü Yahudilerden kat kat fazlaydı ve bunu başarabilirlerdi. Führer'lerinin vasiyetinde olduğu gibi, Yahudileri dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar bulup yok etmek, onların işiydi. PLFN, kuruluş yıllarında 2-3 bin kişiden oluşan bir gerilla grubuydu. Askeri eğitimin tamamı, Almanlar tarafından vermiştir.

60'lı yılların sonlarına doğru bu grup dünyanın birçok yerinde Yahudi merkezlerine ve havayollarına saldırılar düzenlemeye başladı. Şam'da bulunan eski Naziler de siyasi etkinlikleri vasıtasıyla müdahale için baskı yaptılar. Araplar iki bloğa bölünmüştü. ABD'nin İsrail'le yaptığı stratejik ortaklıktan dolayı, Araplar da SSCB ile ortaklığa başlamıştı. Onların aldığı silah ve sanayi ürünleri Sovyet ekonomisine yıllık ortalama 5 milyar dolarlık bir katkı sağlıyordu. Bu da tabii ABD'nin İsrail'e destek vermesinin sebeplerinden biriydi, Dünya Musevi Cemaati'nin merkezinin New York'ta olması da bu desteği güçlendiriyordu.

Odessa'nın üyelerinin yaş ortalamaları 80'li 90'lı yıllarda 55-75 yaş arasıydı. Bunlar yaşlarından dolayı Yahudilere karşı operasyon yeteneklerini yitirdikleri için, müdahale imkânları yoktu. Ama ticari ilişkileri o kadar iyiydi ki, Saddam Hüseyin'in yapmak istediği mega topun planlarını, Almanya'dan Irak'a getirerek orada yapılması için çalışmalara başlayıp, ayrıca sinir gazı üretimi için Münihli bir profesörü Irak'a çağırarak seri üretim için tesis bile kurdular. Bu tesis 1990'daki ilk Çöl Tilkisi Operasyonu'nda hava saldırısıyla yok edilmiştir. Almanlar 70, 80 ve 90'lı yıllarda, toplam 150 bin Arap kökenli insana Almanya'da iltica hakkı vermiştir. Bunların arasında 11 Eylül saldırılarının mimarı Muhammet Atta da vardır. Atta, 1994 yılında Almanya'dan iltica hakkı alarak, 1998 yılında Alman vatandaşı olmuştur. Hamburg'ta uçuş eğitimi alarak yapacağı saldırının planlarını da orada yapmıştır.

Sh:115-120

Kaynak: T. DOĞAN KARLIBEL, KAÇAK NAZİLER VE MOSSAD-Mahir Çayan Olayı ve Kızıltepe'nin İç Yüzü, Neden Kitap, 1. Baskı / Nisan 2006, İSTANBUL

IRAK VE ORTADOĞU'DA MOSSAD,
(İSRAİL KÜRT UMUTLARININ ÇÖKÜŞÜ)

Hzl: Şalom Nakdimon

Yahudi Olduğumuz İçin

Gizli bir şekilde yürütülen ve 12 yıl süren Kürt-İsrail ilişkileri, 6 Mart 1975'te ortaya çıktı ve İran-lrak arasında Cezayir Anlaşmasının imzalanmasıyla maske düştü.

Bu 12 yıl süresince, Irak hükümeti ve ordusuna karşı Kürtlerin liderliğini Molla Mustafa Barzani yürüttü. Bu süreçte, Barzani, İsrailli müsteşarlar heyetine danışarak faaliyetlerini sürdürdü. İsrailli heyetler periyodik olarak her üç ayda bir değişmekteydi. Bu heyetin başında sürekli olarak MOSSAD yetkilisi ve beraberinde İsrail ordusundan bir subay ile teknik danışman bulunurdu.

İsrailli danışmanlar Kürtlere, Iraklıların gerçekleştirdiği saldırılara karşı hayatta kalmayı öğrettiler. İsrailliler, Kürtlere modern savaş yöntemlerini öğretmeye çalıştılar. Bu süreçte çoğu zaman İsraillilere bir sağlık heyeti eşlik eder ve Kürtlerin tedavisine yardımcı olurdu.

İki ülke ne zaman bir anlaşmaya varırsa, o zaman isyancı Kürt hareketlerinin sonu gelecekti, Cezayir'de olan da aynen buydu. 6 Mart 1975'te İran Şahı Muhammet Rıza Pehlevi görünürde Irak'ın ikinci adamı olan Saddam Hüseyin ile bir anlaşma imzalamıştı. Ancak Saddam gerçekte Baas Partisinde ipleri elinde tutan tek kişiydi. Bahsedilen bu anlaşma, İran'a, Körfez'in ticaret bölgesi sayılan Arap kıyılarına hâkim olma fırsatı verdi; bunun karşılığında İran elini Kültlerden çekecek ve isyancılara yardımı bırakacaktı. Böylece uzun zamandır süren Kürt isyanının önüne perde çekilmiş oldu ve Kürtlerin yarı bağımsızlığa kavuşma hayalleri yıkıldı.

9 Mart 1975'te Hükümet Başkanı İzak Rabin bakanlarına, **"İran ve Iraklılar, Kürtleri yalnız bırakacak bir anlaşmaya vardı"** dedi. İran-Kürt-Amerikan-İsrail dayanışması o dönemde zirvedeydi. Kuzey Irak'ta MOSSAD ve İran İstihbarat Servisi SAVAK uyum içinde çalışıyordu. Şah'ın her fırsatta Kürtlere yardım etmeleri için çağrıda bulunduğu Amerikalılar, Saddam ile Şah arasındaki bağlantıların sırlarını bilmiyorlardı. Hâlbuki Şah onlara bu konuyu daha önce hissettirmişti. O zaman İran'da bulunan Barzani, Cezayir anlaşmasıyla şok olmuştu.

Cezayir Anlaşması, Kürt isyanına son noktayı koymuş ve Kürt isyancıların emelleri yıkılmıştı. İsyancıların lideri Barzani sürgüne gönderildi ve 1979 yılında kanserden öldü. Birkaç ay sonra Humeyni'nin devrimiyle koltuğundan indirilen Şah da aynı kaderi paylaştı.

Bu kitapta anlatılan 1963-1975 yılları arasındaki Kürt-İsrail işbirliğinin başlangıcı ve sona ermesi şu kaynaklara dayanılarak ele alınmıştır:

- Kürdistan'daki faaliyetlere ve çalışmalara refakat etmekle görevlendirilenler. Bunların dışında, bir kısım MOSSAD yetkilileri, İsrailli subaylar, orada görev yapan sağlık ekipleri. Ancak bunların bir kısmının sadece isimlerinin baş harfleri zikredilmiştir.
- Günümüze kadar gizli tutulan belgeler.
- Bazı özel çalışmalar.
- Ajansların hazırladığı raporlar.
- Genel ve özel arşivler.
- İsrailli danışmanların Kürdistan'da bulunduğu dönemlerde yazdıkları günlük, belge ve mektuplar.

Ayrıca İsrail'deki Amerikan Büyükelçiliği'nde çalıştığı esnada tanıştığım Amerikalı araştırmacı David Corn, bana Washington'da Barzani'nin yakınlarıyla yaptığı dokuz özel görüşmeyi temin etti.

Şalom Nakdimon

Sh: 1-2

YIKILAN ÜMİTLER

İran ve Irak, aralarında uzun zamandan beri süregelen krizi çözmek için 12-18 Ağustos 1974'te yeniden görüşmelere başlamıştır. İstanbul'da yapılan bu görüşmelerde iki devlet Şattülarap'taki sorunları gidermek için yoğun çaba gösterilmiştir.

Bu görüşmeler önce ılımlı bir havada geçerken sonra iki taraf arasında söz düellolarına sahne olmuştur. Zira Iraklılar, İranlıları, Irak dahilinde vuku bulan olayları körükleyerek baskı kurmaya çalışmakla suçlamıştır. Ayrıca Barzani'ye yardım ettiği için İran'ı kınamıştır. Daha sonra Irak radyosu Kürtlerin tasfiye edilmesi çağrıları yapmaya başlamıştır.

Irak, görüşmelerden çekilir. İran'ın Körfez bölgesine askeri yığınak yapması konusunda BM'ye şikayetlerini sunar. Buna karşın yine de Tahran'la ilişkilerinin kopmasından korkmaktadır. Kasım 1974'te toplanan Arap zirvesinde, İran ile Irak'ın arasını bulma görevi Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, Fas Kralı 2. Haşan ve Ürdün Kralı Hüseyin'e verilir. Şah, bütün arabuluculara Irak'ın Şattülarap'taki egemenlik hakkından vazgeçmesi şartını koşar ve Kürtlere kademeli olarak özerklik verilmesini ister. Ayrıca Şah, Saddam'a, Kürtleri Irak'tan bağımsız olma yönünde kışkırtmadığını yalnızca özerklik için telkinde bulunduğunu söyler.

7-12 Ocak 1975 tarihlerinde Şah, Mısır ve Ürdün'e bir ziyaret düzenleyerek Irak'la aralarındaki anlaşmazlıklar konusunda fikir alır. Zira 14-18 Aralık'ta yeniden başlayan İstanbul görüşmeleri yine sert suçlamalarla neticelenmiştir.

Bir ara Saddam, Şah'a yönelik sözlü saldırılarını azaltarak hiddetini Barzani'ye yöneltmiştir. Saddam *Ahram* gazetesine 21 Şubat 1975'te verdiği bir demeçte şunları söylemiştir: **' Kürtler Barzani'yi hiçe saymaya başlamışlardır. Artık kendisi İsrailli akıl hocalarıyla baş başadır."** Saddam, nedense bu demeçte İran'ın Barzani'ye yardım ettiği yönünde herhangi bir göndermede bulunmamış, aksine İran'la diyalog kurmak istediği imasında bulunmuştur. Ayrıca Irak'ın Şattülarap üzerindeki egemenlik hakkından da söz etmemiştir.

26 Şubat'ta Barzani İran'a gider. Ancak Şah ile görüşmeyi başaramaz. Çünkü İranlılar, Irak'la anlaşma olasılığına karşı Barzani'yi kolluyor görüntüsü vermek istemezler. Ancak Barzani'ye, Şah'ın kendisinden vazgeçmeyeceği güvencesini verirler.

Söz konusu Irak-İran görüşmeleri muamma olarak kalır. Ancak İran'ın, bu görüşmelerde, Şattülarap'ın ortasındaki sınırın yeniden düzenlenmesini istediği söylentileri yayılmıştır. Ayrıca yine bu söylentilere göre, Şah, söz konusu bölgede deniz taşımacılığı ve gümrük sektöründe hak eşitliği ilkesini gündeme getirmiş ve üzerinde ısrar etmiştir.

Saddam Hüseyin, ekonomik açıdan Şattülarap'taki egemenlik hakkının ne denli önemli olduğunun farkındaydı. Aynı zamanda Kürtlere yardım gelmesiyle bu isyana Iraklılar tarafından bir son verilemeyeceğini de biliyordu. Yıllardır devam eden Kürt isyan hareketi, Iraklılara 4 milyar dolarlık bir zarara neden olmuş ve Irak ordusunun güçlenmesini engellemişti.

İran Şahı, o zamanlar Körfez'deki en güçlü liderdi. Hawk füzeleri ve 130 kalibrelik toplarla donanımlı iki İran tank taburunu Irak topraklarına girdirmeye bile cesaret edebilmişti. İran topçu birliklerinin Kürtlere yardım etmesine izin vermişti. Kürtlere tanksavar füzesi yardımı yapmıştı. Buna karşılık Saddam, Irak ordusunu Ruslardan satın aldığı Art-Art füzeleriyle donatmıştı. Bu silahların gelmesiyle Irak ordusu, İran ordusu karşısında silah üstünlüğü sağlamıştı.

Öte yandan Şah, İran-ABD ittifakından aldığı güçle Irak'ın Sünni, Şii, Kürt olmak üzere üç devlete bölünmesi fikrini açıklayabilmiştir. Ayrıca bu ittifaka güvenen Şah, artık Şattülarap'a tamamıyla hakim olma düşüncesini taşımaya başlar.

Allam (İranlı bakan) 2, Mart 1975'te günlüğüne, Cezayir Devlet Başkanı Hevari Bumdeen İran'la Irak'ı anlaştırmak istediğini yazmıştır. Saddam Hüseyin, İran Şahı ile Mart 1975 boyunca Cezayir'in başkentinde gerçekleşecek 13. Petrol ülkeleri Toplantısı'da bir araya gelebileceğini açıklar.

İran Şahı, Cezayir'e indikten sonra Bumdeen ile özel görüşmek ister. Bu özel görüşme iki saat sürer. Saddam Hüseyin'in söz konusu toplantıya gelmemesinin ardından Şah onunla da görüşmüştür.

Saddam ve Şah ın ayrı yerlerde iki kez bir araya gelmesinin ardından, Cezayir Devlet Başkanı İran ve Irak arasındaki anlaşmazlığın bittiğini ilan eder. Şah ve Saddam el sıkışırlar ve Başkan Bumdeen e teşekkür ederler.

OPEC üyelerinin önünde Cezayir Devlet Başkanı Bumdeen, Irak ve İran arasındaki sorunun tamamıyla çözüldüğünü, iki devlet sınırının Şattul-Arab'ın ortasından geçeceğini açıklayarak Irak'ın da İran'ın en zengin petrol yataklarına sahip Havzistan üzerindeki isteklerinden vazgeçtiğini duyurur. Ayrıca İran topraklarından 2 kilometrekarelik bir bölümün Irak sınırlarına dahil edilmesi üzerine her iki tarafın da mutabık olduğunu beyan eder.

Bu anlaşma ayrıca şöyle bir maddeyi de içeriyordu: "İki taraf da kendi sınırlarından diğer tarafa ayrılıkçıların geçmesine izin vermeyecek.' Zira bu madde, İran yardımı olmaksızın devam edemeyecek olan Kürt isyan hareketinin tamamıyla tasfiye olması anlamına geliyordu.

13 Haziran 1975'te bu anlaşma kağıt üzerine dökülerek iki ülkenin dışişleri bakanlarınca Cezayirli meslektaşlarının şahitliğinde imzalanır.

Irak hükümetinin üst düzey yetkililerinden biri olan Taha Yasin Ramazan, 29 Ekim 1990 yılında Londra'da çıkan *Tudmon* gazetesine şöyle konuşmuştur: '**Biz bu antlaşmayı Kürt sorununu çözmek için Şattülarap'ın yarısını kaptırma pahasına imzaladık. Yalnızca Irak çıkarlarını düşünerek bu işi yaptık.'**

O zamanlar Saddam Hüseyin, Irak başkanlık makamını elde etmek istiyordu. Öncelikle Irak ordusunu sürekli meşgul eden Kürt illetinden kurtulmak gerektiğine inanıyordu.

Saddam, Şattul-Arap'ın yarısından vazgeçmeyi geçici bir geri adım olarak nitelendiriyordu. Zira Irak'ın kendini ve gücünü toplamaya ihtiyacı vardı. Ancak Irak Başkanı'yken "nabza göre şerbet veren başkan' sıfatıyla ünlenmesinin ardından, İran'a hücum emrini verdi.

Mısırlı gazeteci Muhammet Hasaneyn Heykel de bu konuda şunları kaydetmiştir: "Saddam bana, Cezayir'e gelmeden önce Irak Devrim Komite Konseyi üyeleri bana zorunlu olduğum tavizleri verme konusunda yetki verdiler. Çünkü Kürt sorununu kökünden temizlemek için İran'a bir takım tavizler vermek zorundaydık. Ancak meclis üyeleri bu tavizlerin ulusal ve bölgesel sınırları ve devrimin güvenliğini tehlikeye atacak, tehdit edecek bir nitelik taşımaması gerektiğini söylemişlerdi.' demişti.'

Allam hatıratında şunları yazmıştır: "Şah, 7 Mart sabahı Cezayir'den döndüğünde çok iyimser bir görüntü içindeydi. Çünkü OPEC toplantısında işler yolunda gitmişti. Aynı zamanda Irak sorunu da çözülmüştü. Şattülarap meselesinin de İran lehine çözüldüğüne inanıyordu."

Allam Kürtler konusunda ise şunları yazmıştır: ' Şah, SAVAK Başkanı'na Kürtlerin İran'a göç etmesine engel olma emrini verdi. Artık Kültlere özerklik verilmesinin de karşısındaydı ve bu konuda, Kürtler bizim yardımımız olmadan Irak ordusu karşısında 10 gün dahi tutunamayacaklardır. Ben, Saddam Hüseyin'le 4.5 saat görüştüm. Kürtlerle yaptıkları savaşta Irak ordusunun zafer kazanamamasının tek sebebinin İran topçuları olduğunu iddia etti.' diyordu. '

Allam şöyle der: Iraklılar savaştan önceki son zamanlarda Kürtlerin önerilerini kabul etmek üzereydiler. Ancak Kürtler İran'dan gelecek olan yardıma güvendiklerinden Iraklıların rızasını geri çevirdiler."

2 Eylül 1975'te Muhammet Hasaneyn, Şah'la yaptığı röportajı Kuveyt *Al-Watan* gazetesinde yayınlar. İran Şahı bu röportajda şöyle konuşur:

‘ Doğrusu biz Kürtlere yardım ediyorduk. Sonunda onlara yardım edenin yalnızca biz olduğumuzu anladık. Yardımlarımızı geri çektiğimizde de isyan hareketi diye bir şey kalmadı. Çünkü Irak’ın düşmanca propagandaları ve topraklarımıza kastetmesi yüzünden kızgındık ve Kürt isyan hareketinin bu konuda değerlendirilmeye değer olduğuna kanaat ederek Kürtlere yardım etme kararı almıştık.”

Hasaneyn'nin, Bu kararı ne kadarlık bir sürede aldınız?” sorusuna Şah, "Bir saatte. Ancak Kürtlere yardım etme meselesinin yalnızca Irak’la sınırlı kalması lazımdı. Çünkü bizim topraklarımızda da yaşayan bir Kürt nüfusu söz konusuydu. Bu konuda ihtiyatlı davrandık. Kuzey Irak Kürtlerine yaptığım yardımın tutarı ise 300 milyon doları bulmuştur. Bu rakam oldukça yüksek, biliyorum. Ama bizden istenen buydu.” diye yanıt verir.

O zamanlar ABD’nin Tahran Büyükelçisi Richard Hilms, Cezayir’deki anlaşmanın Şah’ın bakanlarını dahi şok ettiğini söylemiştir.

David Gorion ise bu konuda şunları anlatır: "Şah’ı Cezayir dönüşünde havaalanında karşılamak için bekliyordum. Yanımda bazı İranlı yetkililer vardı. İranlı bakanların yüzündeki aşırı şaşkınlığı fark edebiliyordum. Daha sonra Şah, Kürtlere yapılan yardımların kesilmesini ve derhal sınırların Kürtlere kapatılmasını emretti. Ertesi sabah Şah’la bir görüşme yaptım. Tavırları son derece despotça idi. Ayrıca, Kürtlerle ABD’nin bağlantısını kesen bu sürpriz adım yüzünden ABD’lilerden özür de dilemedi. Şüphesiz bu konuda Amerikalılardan özür dileme gereksinimi duymuyordu. Çünkü Kürtlere yardım etme konusunu onların kafasına sokan kendisiydi.·’

Şüphesiz bu anlaşma, aynı zamanda İsraillileri de şaşırtmıştı. Dönemin MOSSAD Başkanı İshal Hofee, 9 Mart’ta Bakanlar Kurulu önünde yaptığı konuşmasında, bu olayı SAVAK yetkililerinin dahi geç öğrendiğini söylemiştir.

8 Mart günü SAVAK’ın üst düzey bir yöneticisi, MOSSAD’ın Tahran sorumlusunu bürosuna çağırır. Buruk bir eda ile, **‘ Şah, Cezayir’de Irak’la anlaşma imzaladı. ’** der. "**Bu yüzden Kürdistan’daki faaliyetlerimizi durduruyoruz. Korkarım sizin de 11 Mart Çarşamba gününe kadar Kürdistan’daki adamlarınızı oradan çekmeniz gerekecek.’’**

MOSSAD yetkilisi büyük bir şaşkınlıkla şöyle der: **“Siz İngiliz ve Amerikan siyasetinin keyfiyetini biliyor musunuz? Zira bu iki devletin siyaseti de Kürtlerle işbirliği yapmayı öngörüyor.’’** MOSSAD yetkilisinin söz konusu anlaşmaya muhalefet ettiğini sezinleyen SAVAK yetkilisi, şöyle konuşur:

‘ Siz İsrailliler, duygularla politikayı birbirine karıştırıyorsunuz. Kürtlere yardımın kesilmesinin arzu ettiğimiz bir sonuç olduğunu sanmayın. Zira böyle bir kabullenme Irak’ın bize karşı pek çok taviz vermesini sağlamıştır.’’

Bu görüşmenin ardından söz konusu MOSSAD sorumlusu, derhal Kürdistan’daki Heyet Başkanı’nı arayarak vakit kaybetmeksizin Tahran’a dönmelerini emreder.

Dönemin MOSSAD Başkanı Nahom Admonee, anlaşma haberini alınca bunu hemen Hükümet Başkanı İzak Rabin’e bildirir. 9 Mart 1975’te Rabin, Bakanlar Kurulu’nun önünde yaptığı konuşmada şöyle der:

“İran ve Irak, Kültlerden kurtulma konusunda anlaşmaya vardı.”

Kürtler de anlaşma haberine şaşıranlar arasındadır. Zira Barzani, anlaşmanın imzalandığı sıralar Tahran da bulunuyordu. İran sınırının kendilerine kapandığı anlamına gelen bu anlaşma haberini Barzani SAVAK Başkanı Nasıri’den öğrenir.

Bu sırada Tahrandaki C1A temsilcisi Washington’a bir telgraf çekerek şöyle der: “SAVAK’tan bir yetkili Barzani’nin karargahına gelerek şunları söylemiştir:

- İran sınırı Kürtlere kapatılacak.
- **Kürtler artık İranlılardan herhangi bir yardım beklememelidir.**
- Iraklıların koşulları ne olursa olsun Kürtler onlarla anlaşma yoluna gitmelidir.

- Kürt savaşçılarına silahlarını İran ordusuna bırakmaları ve küçük gruplar halinde gelmeleri şartıyla İran'da barınma izni verilecektir.-'

SAVAK yetkilisi gidince, Kürt karargâhındaki yetkililer iki gün süren istişareler düzenleyip durum değerlendirmesi yaparlar. Sonunda en doğru davranışın, Barzani'nin gelmesini beklemek olduğuna kanaat ederler.

10 Mart ta Kürt karargahı Kissinger'e şu telgrafı gönderir: ' Kuvvetlerimizin arasında tam bir ümitsizlik hakim. Büyük bir çöküntü bizi bekliyor. Yapabileceğimiz bir şey kalmadı. Size ve hükümetinize sığınıyoruz. Söz verdiğiniz gibi bu duruma müdahele etmenizi istiyoruz. Müttefikiniz Kürtlerin yok olmaması için bu işe el atın. Hayatımızı ve ailelerimizin şerefini kurtarın. Lütfen sorunlarımızla ilgilenin.-'

CIA Tahran temsilcisi de örgütteki yetkililerine bir telgraf göndererek şöyle der: ' Eğer ABD, Kürtler için derhal girişimde bulunmazsa kendilerinden vazgeçtiğimizi düşünecekler. Olan biten her şeyi ifade edebileceklerini düşünüyorum. Zaten İran, Irak'Ia anlaşmak suretiyle yalnızca Kürtlerin politik ümitlerini yıkmış olmadı, aynı zamanda binlerce kişinin de hayatını tehlikeye attı."

Barzani, Kissinger'e Tahrandan bir telgraf çeker ve şöyle der: ' Her zaman için uluslararası kavgaların barışçıl yollarla çözülmesinden yana olduk. Bu tavrımız İran ve Irak için de geçerlidir. Ancak şimdi kan ağlıyoruz. İran-Irak ittifakı savunmasız halkıma öldürücü bir darbe niteliğindedir. Çünkü İran sınır kapılarını yüzümüze kapattı. Tam da Irak bize en amansız saldırılarını düzenlerken, hareketimiz ve halkımız ölüyor. Herkes büyük bir sessizlik içinde. İnanıyoruz ki ABD halkımıza karşı ahlaki sorumluluğunun bilincindedir. Bu yüzden ABD'den girişimde bulunmasını temenni ediyoruz. Irak saldırılarının durması ve Iraklılarla aramızda diyalog kurulması, en azından adamlarımın güvenliğinin sağlanması, ABD'nin, İran üzerindeki bütün etkinliğini kullanarak, Irak la kapsamlı bir anlaşmaya varana kadar bize yaptığı yardımları kesmemelerini sağlaması ve ayrıca İran hududunun açık tutulması gibi konularda sizden girişim bekliyoruz. Bu hayati meseleye Amerikalıların seyirci kalmayacağına inanıyoruz."

İran Şahı, 11 Mart 1975'te Barzani'yi kabul eder. Dr. Mahmut da bu görüşmeye katılmıştır.

Dr. Mahmut bu konuda şunları anlatır: Şah haddinden fazla uzayan savaştan sıkıldığını söylüyordu. Eğer Kürtlere yardım etmeye devam ederse bu savaşın sorumlusu olacağını, Irak la sağladığı anlaşmaya riayet etmek zorunda olduğunu beyan etti. Ayrıca Iraklıların anlaşmaya sadık kalıp kalmayacaklarını ölçmek için bu yardımları kesmek zorunda olduğunu vurguladı.

Sonra Şah, şunları eklemiştir: "İran sınırı, bize sığınmak isteyenleri geçirenlesiniz diye üç gün açık kalacak. Burada sıcak karşılanacaksınız ve iş yapabileceksiniz. Size İran vatandaşıymışsınız gibi davranılacaktır. Sonra sınırlar kapatılacak.''

Bunları işiten Dr. Mahmut hiddetlenerek şöyle demiştir: "Sizce kanları dökülen, evlatları öldürülen insanların mücadelesi, bu lanet anlaşmayı imzalamamanızı gerektirmiyor mu? Bize yardım etmeyi vaat ettiğinizde bu işten bir gün vazgeçeceğini söylememiştiniz. '

Bu sefer Şah da hiddetlenir ve şöyle der: "Bu benim bileceğim iş, tartışma kabul etmiyorum.-'

Barzani ise konuşulanları sessizlik içinde dinliyordu. Yüzünden, bütün bu olanlara karşı tiksinti duyduğu ve ümitsizlik içinde olduğu anlaşılıyordu. Hiçbir şey söylemedi. Şah'tan yalnızca kararını yeniden gözden geçirmesini istedi.

Barzani 16 Mart günü Tahrandan döner ve üst düzey yetkilileriyle karargahında bir toplantı düzenler. Toplantıda yaptığı konuşmada İran-Irak anlaşmasının Kürt hedeflerini geçici bir süre rafa kaldırdığını söyler ve daha sonra işlerin yoluna gireceğine inandığını açıklar.

Barzani'nin tavrı ve söylediği şeyler parti yetkililerini şaşırtmıştır. Barzani'nin bu iyimserliğinin nedenini sorarlar ancak bir cevap alamazlar. Ancak iki gün sonra bu iyimserlik yerini ümitsizliğe bırakır. 18 Mart günü, Barzani karargâhında başka bir toplantı düzenler ve şöyle der:

“Tek başımıza kaldık, hiçbir dostumuz yok, korkarım bu isyanı daha fazla idare edemeyeceğim ve İran’a gideceğim. İran bizimle olan sınırını 30 Nisan da kapatıyor. Türkiye sınırları da kapalı. Irak ordusuna gelince güneyimizdeki ve batımızdaki bütün yolları tutacak. Ümidimizin kaldığına inanmıyorum. Eğer aranızda isyanı idare edebileceğine inanan varsa onu sonuna kadar destekleyeceğimi belirtmek isterim.-’

Bazı komutanlar Barzani’nin bu sözleri üzerine savaşçılarıyla görüşmek için zaman ister. Herkes toplantıdan çıkarken hâlâ Barzani’nin ümitsiz sözlerinin etkisindeydi.

Durum gerçekten de çok kötüydü. Adeta bütün ümitler yıkılmış, bütün hayaller çökmüş gibiydi. Yalnızca iki seçenek vardı. Birincisi İran’a kaçmak, İkincisi Irakta kalıp Baas Partisinin genel bir af çıkarmasını beklemek.

Ancak çok geçmeden durum daha da kötüleşti. Zira İran ve Irak Dışişleri Bakanları anlaşma hükümlerinin uygulamaya geçmesi konusunda bir toplantı düzenlemişlerdi. Toplantıda, Iraklı bakan İranlı meslektaşına Kürtlerin silah bırakmalarını istediklerini söyler. İran Dışişleri Bakanı, Irak’ın bu tavrını Kürtlere ileterek, bunu yapmadıkları takdirde İran ve Irak cephesinin kendilerine karşı birleşeceği uyarısında bulunur. Ayrıca o günlerde ABD’den de Kürtlere bu konuda bir ikaz gelir.

Nihayet Saddam ve EI-Bekir Kürt isteklerini tanımadıklarını açıklar ve Irak hükümeti de Kürtlere şu mektubu gönderir:

"Kendilerini Kürdistan Demokratik Partisi diye isimlendirenlere;

Biz ülkemize büyük zararlar veren kaçak ve hainlerin kökünü kazımaya kararlıyız.-’

Anlaşmanın hükümleri hızla uygulamaya konulur. Öncelikle İran, Kürt bölgelerinde konuşlanmış olan iki topçu taburundan oluşan askeri gücüne geri çekilme emri verir. Geri çekilirken bütün teçhizat ve uçaksavar silahları da İran’a taşınacaktır. Kürtler ve İsrailliler bu olaya inanamaz. İranlılar Gadon’daki 42 top bataryasını 8 saat içinde bütün mühimmatıyla birlikte kendi sınırlarına geri çeker.

Allam 20 Mart’ta günlüğüne şunları yazmıştır: ‘ Kürtler, ailelerinin İran sınırından geçmesi için yeterli sürenin tanınmasını istiyorlar. Çünkü Barzani, Kürt ailelerinin akıbeti konusunda endişeli. Şah, Iraklılara Kürt savaşçıların ailelerine dokunmamaları konusunda ısrar ediyor. Ancak Kürtler, Iraklıların ailelerine saldıracağından çok korkuyor. Bu yüzden Şah, bu ailelerin geçişinin Kızıl Haç’ın himayesinde olmasını önerdi. Şah bu konuda Kürtleri temin ederek, eğer İran-Irak anlaşmasına ihtimam gösterirlerse daha iyi koşullarda yaşayacakları güvencesini verdi.

Ne var ki 21 Mart tarihinde İran’ın Ürdün büyükelçisi bir mektupla Tahrana gelir. Söz konusu mektup Ürdün Kralı Hüseyin’e ait olmakla birlikte İran Şahına suikast düzenlemek için eğitilen milliyetçi Kürtlerin isim listesini içermektedir.

Barzani’ye gelince savaşa devam etmek, Iraklılara teslim olmak ve sığınmacı olarak İran’a gitmek seçeneklerinden birini tercih etmesi gerekiyordu. Son şıkkı seçti. Bazı Kürtler de evlerini yakarak onu izledi.

Ancak bazı Kürtler, sığınmacı olarak İran’a gitmektense intihar etmeyi yeğlemişlerdir. 10 bin kişilik bir gerilla grubu ölünceye kadar savaşacaklarını söyleyerek İran’a gitmeyi reddetmiştir.

Sh: 257-265

BİR HALKIN YOK OLUŞUNU İZLEMEK

Iraklılar, hükümetin genel af çıkarmasından önce 35 bin Kürdün İran’a geçtiğini ilan eder. Bu af döneminde 90 bin Kürt Iraklılara teslim olmuştur.

Türkiye’ye geçiş yapan Dr. Muhammet şunları söyler: 'Kadın, yaşlı ve çocuklardan oluşan 5 bin kadar Kürt, Irak’tan kaçarken şiddetli soğuklar nedeniyle dağlarda can vermiştir. Şu anda iki ülkenin sınırlarına yakın bölgelerde binlerce Kürt sığınmak için beklemektedir. Ne yazık ki devlet de sınır

kapılarını bu insanların yüzüne kapatmıştır.'

Irak ordusu herhangi bir mukavemetle karşılaşmaksızın kısa sürede Kuzey bölgelerini zapteder. İran'a geçiş yollarını da tutar. 3 Nisan da da İran'dan silah ve mühimmat nakliyatında kullanılan Hacı Umran'daki yolu ele geçirirler.

Irak Devlet Başkanı El-Bekir, bunun tarihi bir olay olduğunu söyler çünkü tehlikeli bir isyan hareketi bitirilmiştir.

Barzani, Yobiabi Haber Ajansı'ndan iki muhabirin kendisiyle yaptığı röportajda şunları söylemiştir: 'Savaş bitti. İşte burada arkadaşsız ve yapayalnızız. İran'a kaçmayı başaramayan yarım milyon vatandaşım öldürülme tehlikesiyle burun buruna... Savaşçılarım yenilmeksizin savaş meydanını terk ettiler. Çünkü biz siyaseten yenildik.'

Barzani, İran'dan yabancı bir ülkeye gideceğini, bunun ABD olabileceğini söyler.

Bu arada Iraklılardan kaçan Kürt savaşçıları kuzeye doğru kaçarlar. Ancak sınır kapıları çoktan yüzlerine kapanmıştır.

Daha sonra Barzani, İran ve ABD'yi suçlamaya başlar. 'Bize gayrı resmi yollardan yardım yapmayı taahhüt etmişlerdi. Ayrıca Amerikalılar İran'la aralarında bir kriz söz konusu olsa bile bizi gözden çıkarmayacaklarını söylemişlerdi. İran'a gelince o da Irak'la anlaşmak için Kürt sorununu kullandı; şüphesiz bu iki devletin bu anlaşmadan yüksek çıkarları vardır.''

Bir yardım kuruluşunda görevli doktorlar Kürt köylerini ziyaret ettiklerinde şunları söylemişlerdir: "Bu köylerde tam bir yok oluş göze çarpıyordu. Pek çok çocuk ölmüştü. Gadon'da binlerce kişi, önümüzdeki 15 gün içinde gıda sıkıntısı yüzünden ölebilir.''

Bu doktorlar binlerce kişinin İran sınırına akın ettiğini görürler. Ayrıca Barzani'nin yüzlerce savaşçısı sınırı geçmeden önce silahlarını teslim etmekteydi.

Türkiye ise sınırlarından içeri mülteci girmesine izin vermiyordu. Çünkü Kuzey Irak'tan girecek olan mülteci Kürtlerle, Türkiye sınırları dâhilinde yaşayan Kürtler arasında oluşabilecek bir bağın kendisini tehdit etmesinden korkuyordu.

Bu dönemde İran'a 200 bin Kürt mülteci giriş yapmış ve bu mülteciler askeri kamplarda toplanmıştır. Ancak ABD ve İran bu mültecilere gerekli yardımı yapmamışlardır. Hatta İran, 40 bin mülteciyi kuvvet kullanarak yeniden Irak'a göndermiştir.

Ayrıca ABD, şartlar ne olursa olsun herhangi bir Kürdün sığınmacı ve siyasi sığınmacı olarak topraklarına girmesine izin vermeyeceğini açıklamıştır.

Sh: 267-268

EFSANENİN ÖLÜMÜ

28 Mart 1975'te İran'a giriş yapan Barzani ve ekibi güney Rizaye bölgesine 80 km'lik bir uzaklığa sahip olan Necade kırsal bölgesine yerleştirilir.

Söz konusu yerleşim bölgesinde Barzani'yi ziyaret eden gazeteci John Crafft şunları söyler: ' Yeri kesinlikle rahattı, banyosu, telefonu ve piyanosu vardı. Dolaplar muz, portakal ve elma ile doluydu."

John Crafft İsrail *Dafar* gazetesine verdiği 25 Nisan 1975 tarihli raporunda şunları yazmıştır: **' Barzani yoğun İran gözetimi altında yaşamaktadır. Geleneksel Kürt giysilerini çıkartmış, çok geniş olan İran elbiselerini giymek zorunda kalmıştır. Bunun sorumlusu öncelikle bütün dünya siyaseti; özellikle Iraklılara silah, tank ve eğitim yardımı yapan SSCB'dir."**

Crafft, Barzani'ye Kürt isyanının sonsuza dek bitip bitmediğini sorduğunda şunu öğrenmiştir: '78 yaşına gelen Barzani artık hayat hikâyesinin sona erdiğini anlar. İran'daki ikameti sırasında kendisine üç kez daha suikast düzenlenir. Bu teşebbüsler de daha öncekiler gibi başarısızlıkla neticelenir. Buna

karşın Barzani hiçbir zaman karlı dağları aşarak Kürdistan'a dönmeyi düşünmemiştir. Ona göre bu hikâye bir daha yaşanmamak üzere bitmiştir."

Dr. Kerim, Barzani'nin her şeyi kabullenmesinin nedenini şu şekilde açıklamıştır: "Barzani halkı için bir şeyler yapmayı istiyordu ancak yalnız kalmıştı. Barzani de evlatlarına karşı bir üstünlük hissi mevcuttu. Yalnızca kendisinin halkına hükmedebileceğine inanıyordu. Kendisi bir şey yapamadığı için bu yenilmişliği kabullendi ve halkına da kabullendirmeye çalıştı."

Barzani göğsünün sağ tarafında ağınlar hissetmeye başlar ve akciğer kanserine yakalandığı teşhisi konur. Dr. Kerim, Barzani'ye bir İran doktoruna muayene olmasını ve ciğerlerine film çektirmesini öğütler. Ancak Barzani bunu reddederek ABD'ye gidip tedavi olmak istediğini söyler. Bundaki kasıt bile Kissinger'le görüşüp Kürt meselesini arz etmektir. Ancak daha sonra bu isteğinden vazgeçmiştir.

Daha sonra Barzani'nin durumunu gören ve isteğini bilen Şah, kendiliğinden Kissinger ile görüşerek Barzani'nin Amerika'ya nakledilmesini ve burada tedavi edilmesini ister. Kissinger'dan onay aldıktan sonra Barzani ABD'ye gider, uçağı 30 Haziran 1975'te Candy Havaalanna indiğinde Barzani'yi iki işadamı görünümlü sivil elbiseli adam karşılar ve kalacağı otele götürür.

Barzani ve refakatçi o geceyi otelde geçirir. Ertesi gün başka bir uçakla Barzani, Minnesota eyaletindeki Majo Bruchster kliniğine götürülür ve burada gerekli ilaçlarla tedavisine başlanır. Bu tedavi Barzani'nin saçlarının dökülmesine neden olmuştur.

Tedaviden sonra Barzani, Amerikan istihbarat yetkililerince New York şehrine nakledilir. Herhangi bir Amerikan yetkilisiyle görüştürülmeden ve basına herhangi bir açıklama yapılmaksızın İran'a dönmesi gerektiği söylenir. Ancak Barzani İran'da tedavi imkânlarının olmayışı yüzünden geri dönmek istemez. Hiç değilse İsviçre ya da İsveç'e nakledilmesini ister. Ancak Amerikalılar Barzani'nin bu isteğini, Şah seni İran'a istiyor.-' diyerek reddetmiştir.

Barzani, buna karşı diretmesinin İran'daki ailesine ve kendisini destekleyenlere zarar vereceğinden korkarak en azından Kissinger'la bir görüşme yapmasına izin verilmesini ister. Kissenger'a Kürt sorununun çözülmesini arz edecektir. Kissenger Kürt lideri tamamıyla hiçe saymadığından Mültecilerden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Josef Saisko'ya Barzani'yi kabul etmesini, fakat sadece onu dinlemesini emreder.

ABD-Kürt ilişkilerinin ayrıntıları, Kürtlere yapılan yardımları ve bu yardımların kesilme hikâyesini bilmeyen Saisko, Barzani ile bir araya geldiğinde, Barzani ona, Şah a bir gün bile güvenmediğini ama Amerika'ya güvendiğini ve Amerikalıların Kürtleri hiçbir zaman bırakmayacaklarına inandığını söyler.

Konuya vakıf olmayan Saisko, Barzani'ye şöyle der: 'Kürtlere sunulan yardımlar Şah'ın isteği ile olmuştur. Ben de Şahın talebini onayladım. Ancak şu anda her şey Kissinger'e bağlı. O da sizin bu konuda ümitlenmenizi istemiyor.''

Barzani'nin ABD ziyareti 1975 Ekim'i sonunda nihayet bulmuştur. Dönerken ABD istihbarat yetkilileri Barzani'nin 6 aylık ilaç ihtiyacını karşılamıştır. Barzani'nin doktoru gizlice Barzani'nin refakatçilerinden Al-Kazzaz'a şöyle der: ' Barzani'nin yakalandığı kanser ciğerlerinin büyük bölümüne sirayet etmiştir. Ancak 8 ay bilemedin 1 yıl daha yaşayabilir. ' Buna karşın Barzani o tarihten itibaren 3.5 yıl daha yaşamıştır.

Barzani, Tahranda son derece sıkıntılı günler geçirmiştir. En yakın adamlarından ayrı düşmüştür çünkü İranlılar onları yeniden Irak'a dönmeye mecbur etmiştir. Kalanlar ise son derece sıkı korunan askeri kamplarda yaşamak zorunda bırakılmışlardır.

Daha sonra Barzani, İranlılara, Kazzaz'ın başkalarının aracılığıyla ABD'ye dönmek, kendisini bu hapis hayatından kurtarmak istediğini iletir ve onları basın organlarına telefon etmekle, Amerikalılara her şeyi anlatmakla tehdit eder. Kısa bir süre sonra Şah, Barzani'ye ülkeden ayrılmasına ve kendisine bir İran pasaportu sağlayarak ABD'ye gitmesine izin vereceğini söyler. Ancak Barzani'ye, ABD'de yalnızca tedavi maksadıyla bulunacağını belirterek, basına herhangi bir açıklama yapmaması şartını koşar. Nihayet 1975 Haziranında Barzani'yi taşıyan uçak bir kez daha Candy Havaalanına iniş yapar. SAVAK

yetkilileri Barzani ve refakatçileri için Washington'daki Shareton otelinde bir grup oda kiralamıştır.

Sh: 269-271

HİKÂYEMİZ BİTMEDİ

İsrail, Irak ordusuna karşı yapılacak isyanda kullanılmak üzere Kürtlere büyük miktarda savaş malzemesi ve mühimmat yardımı yapmıştır. Kendi topraklarında topladığı Kürt savaşçılarını, eğiticilerini ve müsteşarlarını kullanarak eğitmiş ve Kürtlere yardım etmek için elinden gelen gayreti göstermiştir.

İsrail, bu dönemin sonuna kadar Kürtlere 30 top, 340 roketatar, değişik marka uçak savarlar, Strylen tipi füzeler, 260 bazuka ve 87 mm'lik havanlar göndermiştir. Ayrıca 60 adet Saceer tipi füze, hafif silahlar için 850 bin mühimmat ve 570 bin adet top merkezi, 32 bin roketatar mermisi, 13 bin adet tanksavar mermisi, el bombası ve mayın gibi mühimmat yardımında bulunmuştur. Hiç şüphesiz değerleri çok büyük miktarlara ulaşan bu silahların büyük bir kısmı, 1973-1976 yıllarında ele geçirdiği savaş ganimetlerindendi.

1975 yılının Mart ayında, İshak Rabeen hükümeti ofisinde toplantıyı çağırır. Bu toplantıya Savunma Bakanı Shimon Perez, Genelkurmay Başkanı Mardahay Gor, Kurmay Heyeti Başkanı General Hartseel Shabeer, İstihbarat Şubesi Başkanı General Shalomo Cazeet, Hava Kuvvetleri Komutanı General Benjamin Bleed, Başbakanlık Müsteşarı Rahbam Zaefee, Savunma Bakanlığı Siyasi Strateji Dairesi Başkanı General Yehuşfad Herkabee ve eski Askeri İstihbarat Dairesi Başkanı katılmıştır. Rabeen, bu toplantıda kurmaylarından Kürt isyanının yeniden canlandırılması için ellerindeki imkanların ne olduğunu ve bu isyana ilişkin neler yapabileceklerini öğrenmek için gerekli bilgileri almıştır. Kürtlere yardım edebilmek için yalnızca iki yol vardır ne var ki bu yollar tamamen kapalıdır (Türkiye ve İran yolu).

Oturumun sonunda Rabeen şöyle der: 'Peki şimdi ne yapacağız? Önümüzde bu planı uygulamaktan başka bir seçeneğimiz yok.·'

Mart 1975'te Yahufad Herkabu, Kürt sorununa değinen bir belge hazırlar ve bu belgeyi Savunma Bakanı Shimon Perez'e sunar. Belgede şunlar yazılıdır: Bu sorun İsrail'in Ortadoğu'da bulunan milliyetçi azınlıkları kışkırtıp Arap halklarına karşı kullanabileceği anlamına gelmektedir.

Savaş materyalleri ve teknolojinin gelişmesi, terör örgütlerine ve azınlıklara toplumlara büyük zararlar verme fırsatı tanımıştır. Aynı zamanda bu silahların gelişmesi, düzenli orduların topraklarında gözleri olan bölgesel azınlıkların amaçlarını baltalamıştır.

Başkaldıran küçük azınlıklara yardım etme düşüncesi hükümetlerin ve düzenli orduların bu konuda aldıkları tedbirleri arttırmalarına yol açmıştır. Zira düzenli bir orduyla ve bir hükümetle mücadele etmek zorunda kalan Kürtlerin askeri ihtiyaçları artmış ve bu da kendilerine yapılan yardımların artmasını gerektirmiştir.

Azınlıklara yapılan yardımlar fiili ve ciddi bir şekilde kullanıldıkça onları sürekli destekleyecek binlerinin olması kaçınılmazdı. Ayrıca o zaman için Kürtlere yöneltilen olumsuz eleştirilerin çoğunluğu, savaş için fırsatları değerlendiremedikleri yönündeydi.

Yardım isteyenlerin görüntüsü uçurumun eşiğindeymiş gibiydi. Bu yüzden kendilerine yardım eden çevreler bu desteklerini kısıtlamak zorunda kalmıştı. Çünkü bu çevreler yardımlarının boşa gideceğini düşünmeye başlamıştı. Zira Kürt azınlığının Irak karşısında direnebilmesi için sunulanlardan çok daha fazla miktarda yardıma ihtiyacı vardı.

Kürt devleti kurulamadı. Bu isyan hareketinin çökmesinden itibaren Iraklılar Kürt kıyımına devam etmiştir. Hatta işi kimyasal silah kullanımına kadar götürmüşlerdir. 1990 Temmuz'unda Kürtlerin boynundaki ateş biraz hafifler. Zira Saddam, Kuveyt'i ilhak eder. Daha sonra ABD ve Avrupa koalisyon gücü, Irak ordusunu Kuveyt'ten çıkararak Irak içinde ilerlemeye başlar. Bölgeye yerleşen koalisyon güçleri Kürt bölgelerinin imarına çalışırlar ve buraları ABD uçakları korumaya başlar. Kuzey Irak'ın bir

bölümüne Celal Talabani, diğer kısmına ise Mesut Barzani hükmetmektedir. Her iki lider de bazen Irak'ın, bazen İran'ın uyguladığı vahşete karşı savaş vermektedir. Ayrıca her iki lider de Saddam'ın kendileri için Barzani zamanındaki gibi bir son hazırlamaya çalıştığını bilmektedir.

Sh: 273-274

Kaynak: Şalom Nakdimon, Irak ve Ortadoğu'da MOSSAD, (İsrail Kürt Umutlarının Çöküşü) Çeviri : Ahmet Ekinci, 1. Baskı Temmuz 2004, Çankaya/ANKARA

İNSANLARIN KADERİNİ DEĞİŞTİREN FETVA

Soru: Padişah buyruğuyla Kızılbaş topluluğu kılıçtan geçirilip büyüğü küçüğü tutsak alındığında, yakalananlardan bazıları Ermeni olduklarını söylerse, bu durumda kurtulurlar mı?...

Cevap: Ermeniler kurtulurlar.

Eğer Ermeniler, Kızılbaş askeri ile birleşerek İslam askeri (Osmanlılar) üzerine gelmemişlerse dine göre tutsak edilemezler...

Kaynak: Rıza ZELYUT, Osmanlıda Karşı Düşünce-Düşünceleri Nedeniyle İdam Edilenler, Yön Yayıncılık: İkinci Baskı: Nisan 1995,İstanbul

KADINLARIN SAÇLARI NEDEN UZUN OLMALI ?”

ALINTI

Yerli Kültüründe, erkek ve kadın, saçlarının uzunluğu ve görkemliliği ile tanımlanırlar. Zalimler tarafından saçlarının kesilmesi, aşağılanma yoluyla boyun eğme yani o topluluğunun yenilgisini temsil eder. Bu grubun saçlarını taraması; düşünce uyumu, örgü; düşünce BİRliğini, bağ; düşünceyi sağlama alma ve renk; düşüncedeki inacı simgeler. Saçlar büyük öneme sahiptir. Her bir saç farklı bir ruhsal durumu temsil eder.

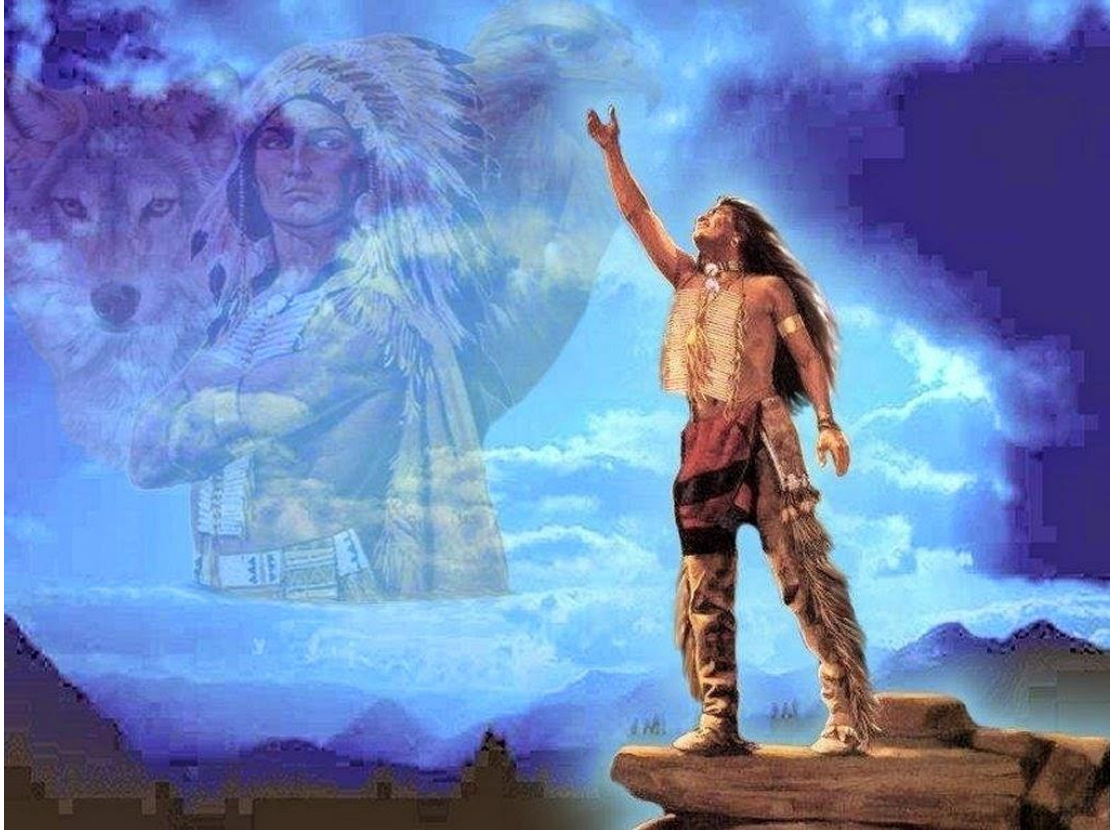
Yerliler için saç, çoğunlukla düşüncenizin uzantısıdır. Saç biçimleri, betimleme ve çeşitli olaylardaki katılımın ilanı için özellikle önemlidir. Saç stiliniz sizin belirli bir zamandaki sevincinizi ya da mateminizi, evil mi yoksa evlenmeye müsait olup olmadığınızı, yaşınızı ve kabiledeki statünüzü gösterir.

Farklı saç stili, hangi kabileye ait olduğunuza ve barış ya da savaş zamanlarını işaret eder. Saç, estetik gelişim için bir moda aksesuarı değildir. Saç, gerçek anlamda onların ruhsal ifadelerinin zirvesi, güçlerinin, sezgilerinin ve kuvvetlerinin bir kaynağıdır.

Biz genellikle saçın sadece kişisel bir tercih olduğunu düşünürüz. Ancak gerçekte bundan çok fazlasıdır. **Vücudunuzda bulunan her kılın bir sebebi var**: Bacaklardaki kıl, glandüler sistemi düzenler ve kişinin elektromanyetik alanını dengeler. Koltuk altlarındaki kıl, parasempatik ve sempatik sistemin biraraya geldiği hassas alanı korur; bu enerji seviyenizi ve beyninizi etkiler.

Kaşlar, güneşten ve terden korur. Erkeklerdeki yüz kılları çenedeki ay noktasını kaplar ve ay’ın fazla enerjisinden korur. Kafadaki **saçlar** çok uzun olurken, bedendeki kıllar kısadır. Uzun saç sadece sıcak tutmak için olsa, o zaman vücuddakiler de uzun olurdu. Biz bu şekilde dizayn edilmiş tek varlıklarız. Bazıları **kılın**, sübtül dünyayı algılamada (örneğin; insanların ne zaman yalan söylediği ya da olacak şeylerin olmadan önce hissetmek) antenimiz olduğunu söylemektedir.

Bedenin doğal zekası kılları bakımını sağlamaktır. Kafanızdaki saçların bozulmadan uzamasına izin verirseniz, bedeniniz tarafından istenilen belirli bir boya kadar uzar ve ondan sonra durur. Saçlarını kesmeyen ve her bir kişi de saç boyunu uzun olduğu Sihleri belki de fark etmişisinizdir. Her kişinin kendisine göre gerek duyulan bir saç boyu vardır. Saç ayrıca kişinin sağlığını da yansıtır.

Bilimsel olarak kanıtlanmıştır ki; uzun saçlılar daha az yorulup, daha çok enerjik ve daha az depresif olmaktalar. Ayrıca uzun saçlılar, enerjiyi muhafaza edip, kısa saçlılara göre kışın daha az üşümekteler. Kısa saçlı bir kişi beden enerjisinden kaybeder. Yaşamı boyunca sürekli saçını-kılını kesen bir kişi, bedenini bu kestikleri yerine 22 metre kıl ürettirmek zorunda bırakır. Saçlarını kestirmeyen bir kişinin saçı yaşamı boyunca sadece 1.5 metre uzar.

İncil'deki Samson ve Deliah hikayesini düşünün. Deliah Samson'un uzun saçını kesince, Samson tüm gücünü kaybeder! Saçın gücü temsil etmesini gösteren bir başka örnek de; Çin'i fethettiğinde, Cengiz Han oradaki insanları aşağılamak için onların saçlarını kestirtmiş ve alınlarını kapatan kahkül yaptırtmıştı! (kahkül, 3. Gözü kapatıyor, sezgiyi ve sübtül bilgiyi engelliyor)

Kıl bedenin elektromanyetik enerji iletkenidir. Hiç AM radyodaki anten telinin bobine nasıl sarılı olduğunu gördünüz mü? Bununu sebebi indüksiyondur. İndüksiyon, herhangi bir elektromanyetik enerji iletkenin, bitişik iletkenlerdeki bir akımı tetiklemesine neden olur. Bu şu demektir; iletkeni, bobin gibi sararsanız, sinyal çok daha güçlü hale gelir. Kafanın tepesindeki saçlar anten gibi davranır. Onlar bedene enerji iletirler.

Bunun yanında bilgiyi emerler, kılın çevredeki enerji kalıplarını ve frekanslarını yayma becerisi de vardır.

Ayrıca, saçları tepede toplamak, size güneşten ve güneş ışınlarından korurken, güneş enerjisine de kanal olur ve D vitamin alımını geliştirir. Vücudun kıl ve saç üretmesinin bir sebebi var.

Bence, Amerikan yerlilerinin saçlarını sipiritüel yaşamlarını gerekli bir parçası olarak düşünmelerinde bir doğruluk payı varmış. Kişisel olarak ben de saçlarımı yıllardır uzatıyorum ve bir daha kısa saç kullanacağımı hiç düşünmüyorum. Saçlarım uzunken, kendimi daha doğal ve kendimle daha uyumlu hissediyorum. İlahi olan bir şeyin görüntüsünde yaratılmışsak, o zaman neden doğal halimizi kabullenmeyelim ki?…

Çeviren: AylinER

Kaynak:

http://www.spiritscienceandmetaphysics.com/the-truth-about-long-hair-spiritual-power-and-why-natives-wore-their-hair-long/

HİTLER'İN KARANLIK PRENSESİ KİMDİ?

Eva DEMİR

Dünyaya zulmeden Naziler'i aslında bir uzaylı tarikat mı yönetiyordu? Okuduğum bir kitap, esrarengiz bir şatoya yaptığım yolculuğu aklıma düşürdü.

Kimisi üzüm bağlarına meraklıdır, kimi sahil kasabalarına. Ben şatoları severim. Hafiften ürpertici, çokça gizemli, tercihen bir ormanın içinde, en yakın kasabaya kilometrelerce uzak bu yapılarda insanın hayal gücü son viteste çalışır. Bir yabancı şehre (hele de Avrupa'da) gideceksem civarında böyle bir yer var mı diye önden soruştururum.
Hem bu şatoların bazılarında konaklayabiliyorsunuz. En güzel kısmı da bu zaten. Geceleri o yüksek tavanlara, kocaman pencerelere bakıp, gizemli hayallere dalarak uyumanın tadı az şeyde bulunur. Yalnız itiraf edeyim, bu biraz pahalı bir merak. "Çok görkemli, çok gizemli" diye diye insanın cüzdanını fena boşaltıyorlar.

Neyse ki birkaç istisna var. Mesela Almanya'daki Wewelsburg Şatosu... Bielefeld yakınlarındaki şatonun bir kısmı uzun süredir gençler için hostel olarak hizmet veriyor. Tabii bir de efsane makinesi olarak... Birkaç yıl önce orada kalırken Wewelsburg'un merkezinde durduğu söylentilerden elbette haberdardım. Nazi döneminde SS'lerin başındaki Heinrich Himmler'in gözlerden uzak karargâhı orasıydı mesela. Ezoterik tarikatlara meraklı olduğu bilinen Himmler'in şatoda gizli ayinler düzenlediği anlatılır.
Naziler'in belki de en korkuncu olan bu adam, 17. yüzyıldan kalma yapının gizli köşelerine mistik sembollerle, svastikalarla dolu odalar yaptırmış. Ayrıca ne amaçla kullanıldığı kestirilemeyen bölümler var ki kanınız donar. Şöyle tarif edeyim: Bir mahzendeki 12 sütunlu, korkutucu bir bölmenin ortasında durup konuştuğunuzda sesiniz öyle yükseliyor ki, kendi sesinize yabancılaşıyor, neredeyse bir yaratık konuşuyor sanıyorsunuz. Ya da bir uzaylı... Boşuna uzaylı demedim, bu şato için "Orası uzaylıların dünyadaki merkezi" diyen de var. Yani Naziler'le işbirliği yapan uzaylıların...

Wewelsburg'daki günlerimi neden mi hatırladım? Araştırmacı yazar Ata Nirun'un yeni çıkan, Hitler'in ezoterik inanışlarını da anlattığı kitabı 'Adolf'un Kavgası'nı okurken o şatoya rastladım da ondan. Hem de müthiş bir söylencenin yanı başında. Nirun "Günümüzdeki tüm UFO ve dünya dışı yaşamla ilişki fanatiklerinin ötesinde" diye nitelediği söylenceyi şöyle özetliyor: Bir Vril rahibesi yani Maria Orsitsch isimli medyum, Naziler üzerinde benzersiz bir etkiye sahipti; dünya dışı yaşamla bağlantılarını o kurdu.

Vril rahibeleri Sigrun (solda) ve Heike

Uzay aracı planladılar

Ben bu Vril sembollerini nerede görmüştüm? Tabii ki, dünya dışı yaratıkların bağlantıda olduğu kabul edilen o esrarengiz Wewelsburg şatosunda. Parçaları birleştirirken o şatoda bir gece bana Naziler'in medyumu Maria'yı anlatan yakışıklı (ama bir o kadar da ürkütücü) Fransız genci hatırladım. "Naziler orman evlerinde, şatolarda, belki tam da bu bulunduğumuz yerde toplanıyor; gizli bir dilde kutsal metinler okuyorlardı. Efsane güzellikteki Maria bu ayinlerin tartışmasız lideriydi. Bir de İskandinav tanrılarının kızı olduğuna inanılan Sigrun vardı ve diğerleri. Yani Vril rahibeleri... Saçları uzundu. O saçlar anten işlevi görüyor, yıldızlarla telepatik iletişime geçiyorlardı. Aldebaran'a gidecek bir uzay aracı yapmakla uğraşıyorlardı." Bunları böyle kendinden emin anlatan çocuğa "E belli ki yapamamışlar" deyince karanlık karanlık güldüğünü anımsıyorum: "Neden bu kadar eminsin? Savaştan sonra medyum Maria'yı gören olmadı. Kendi yıldızına gitti belki de."

Nirun da kitabında bunları anlatıyor. Bir de Medyum Maria'nın Hitler'i bir uzay aracıyla Antarktika'ya kaçırdığı söylentisini... Aslında bunu o yakışıklı Fransız çocuk da anlatmıştı da ben o sırada başka hayaller kurduğumdan atlamışım.

Medyum Maria Orsitsch'in sırları

O bir Vril rahibesi. Ata Nirun, Vril inancını Hitler'i neredeyse sıfırdan var ettiğine inanılan Thule grubu diye bir paralel oluşuma bağlıyor: "Thule'nin gerçek amacı ancak 1919'da Vril Grubu ve kendilerine DHvSS diyen grupla birleştikten sonra anlaşılmıştır; DHvSS Grubu 'Kara Güneş' veya 'Kara Taş' adlı bir güce tapıyordu, Isias adlı bir tanrıçaları vardı. Tüm bu oluşumun ardında ise Maria Orsitsch adlı bir medyum kadın vardı." Yine Nirun'un satırlarına göre bu medyum, Hitler dahil Nazilerin en rütbeli isimlerinin yer aldığı bir gruba ayinler düzenliyor, onların saf ırk olarak kabul ettiği, 'dünya kökenli' olmayan ve başka bir güneş sistemindeki Aldebaran isimli gezegenden bilgiler (ve komutlar) iletiyordu. Kaynak: http://www.hurriyet.com.tr/pazar/26258318.asp